32205

ЛЬВІВ РІК V

НОВА ХАТА

М. Бутовин.

Т. І.

1929

Від Адміністрації

Пренумерата є платна з гори; щоби оминути перерви в посилці журналу, просимо о правильне виписування належности.

До всякої кореспонденції з Редакцією і Адміністрацією просимо долучувати на відповідь 0·30 зл. поштовими значками.

В разі зміни місця побуту просимо завчасу нас про це повідомити, а на кошти зміни адреси прислати 0·50 зл. поштовими значками.

Передплачуйте найдешевший, популярний, ілюстрований двотижневик

„ЖІНОЧА ДОЛЯ“

ЦІНА В КРАЮ: на рік 10·— зол., на пів року 5·— зол., на квартал 2·50 зол., на місяць —·80 зол.

ЦІНА ДЛЯ ЗАКОРДОНУ: на рік 2 американські долари.

Передплату приймає:

Редакція „ЖІНОЧОЇ ДОЛІ“ — Коломия, вул. Нова ч. 1.
„ŻINOCZA DOLA“ — Kołomyja, ul. Nowa 1.
Poland, East Galicia, Europe.

НОВИНА! НОВИНА!

Купуйте багато ілюстрований

Альманах „Жіночої Долі“

„НАША КНИГА“

з додатком Календаря на 1929 рік.

В Альманасі знайдете: Цікаві ориг. статті, оповідання й вірші! Багато ілюстрацій! Кольорова окладинка артистки О. Кульчицької.

Ціна в краю: 3·— зл., з пересилкою 3·60 зл. Для закордону: 60 ам. цент. Хто пришле гроші за 10 примірників Альманаху, той одержить даром одинадцятий примірник (один).

Замовляти на адресу: „ЖІНОЧА ДОЛЯ“, Коломия, Нова 1. — „ŻINOCZA DOLA“, Kołomyja, Nowa 1.
Poland, East Galicia, Europe.

НОВІСТЬ! НОВІСТЬ!

Михайло Рудницький

НАГОДИ Й ПРИГОДИ

ДЕВЯТЬ ЛЮБОВНИХ ІСТОРІЙ.

Бережани-Львів-Київ-Париж.

„НАГОДИ Й ПРИГОДИ“ це перші в українській літературі „сротячні“ оповідання, написані з французькою легкістю і гумором. Книжка друкована на білому бездеревному папері, має 268 стор. великої 8-ки. Оригінальна обгортка в двох красках.

Ціна 5·— зол.; з пересилкою 5·50 зол. Замовляти у всіх українських книгарнях або у Видавництві „ІЗМАРАҐД“, Львів, вул. Костюшки 5.

В АДМІНІСТРАЦІЇ „НОВОЇ ХАТИ“

Львів, Ринок 39

можна набути такі видання:

Проф. Марія Омельченко — Вибір фаху.	Ціна 1·—	зол.
Н. Селезінкова — Дитячі садки.	„ 0·80	„
С. Татух — Монограми, брош.	„ 2·50	„
в оправі	„ 3·50	„
Уляна Кравченко — На новий шлях	„ 2·50	„
— Prima vera	„ 2·—	„
— Лебедина пісня. Проліски. В дорогу. Голос серця. — по	„ 0·50	„
Катря Гриневичева — Шеломи в сонці	„ 5·—	„

ОРИҐІНАЛЬНІ КИЛИМИ Й МАКАТИ

проекту і праці **О. О. КУЛЬЧИЦЬКИХ**

можна набути в „НОВІЙ ХАТІ“.

ВЕЛИКИЙ ВИБІР!

Макати від 25 зол. — в гору. Килими від 50 зол.

Лікарка Загального Шпиталю

Др. Софія Парфанович

ординує в недугах внутрішніх і жіночих від год. 2—4 пополудни.

Львів, вул. Домагалічів 2. II.

Робітня жіночих і діточих суконь

С. МОНЦІБОВИЧЕВОЇ

приймає до науки шиття і крою

Львів, вул. Хмельовського ч. 15.

Видавничі новинки! Видавничі новинки!

Видавництво „ІЗМАРАҐД“, Львів, Костюшки 5

видало:

Іванов: Поворот Булли. Ц. 2·— зл. — Цвайґ: Лист незнайомої. Ц. 2·— зл. — Пільняк: Смерть Командарма. Ц. 0·60 зл. — Цвайґ: Амок. Ц. 2·— зл. — Арцибашев: Дикі. Ц. 2·— зл. — М. Рудницький: Нагоди і пригоди, ст. 264, Ц. 5·— зл. — Катря Гриневичева: Шеломи в сонці, Ц. 5·— зл.

Замовляти у всіх українських книгарнях або у видавництві.

Читайте! Передплачуйте!

Багато ілюстрований, популярно-науковий, літературний журнал

„ЖИТТЯ І ЗНАННЯ“

На рік вийде 12 чисел. Кожне число по 32 стор.

Журнал подає знання з ріжних галузей науки й життя і весь матеріял ілюструє багатьома образками й фотографіями.

Передплата на рік виносить 18·— зол., на 6 місяців 9·— зол., на 3 місяці 5·— зол. Поодиноке число коштує 1·80 зол.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:

Львів, Ринок 10, II пов., Товариство „Просвіта“.

04

32265

До цього числа долучуємо таблицю крою.

Почтову оплату заплачено гуртом.

Należytość pocztową uiszczono ryczałtem.

НОВА ХАТА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ПЛЕКАННЯ ДОМАШНОЇ КУЛЬТУРИ

ВИХОДИТЬ РАЗ У МІСЯЦЬ

РІК V. ЛЬВІВ, СІЧЕНЬ 1929. Ч. 1.

ЗМІСТ: *К. Гриневичева:* У призадумі; *І. Гурґулівна:* Новорічні звичаї селянок; *О. Ver:* Сніг паде; *А. Заремб'ський:* Хати Поділля; Чому ви не їздите ще на лещетах; *Др. О. Грицай:* Шегерезада в Швеції; *О. Ш.:* Новітні помешкання; Придане; На дозвіллі; Моди; Таблиця крою; Ручні роботи; *Др. С. Парфанович:* Гігієна жіночого одягу; З культурного життя Львова; Приписи; *И. Гаріп:* Діточі літа Тьоми. **Ілюстрації:** Хата Теребовельщини; Хлопчик на лещетах; Модерна їдальня.

БІБЛІОТЕКА НАУК. ТОВ. ім. ШЕВЧЕНКА

КАТРЯ ГРИНЕВИЧЕВА

У ПРИЗАДУМІ

Оце знову роковий день над стійками праці, над дорогами життя для народу.

Слід припочати рукам ради святочної задуми, але радісній волі не спочивати. Свідоме стремління в дорозі до наміченого ідеалу остане на все високим двигарем жіночого труду.

Длятого наші скрині наповняються щораз народним добром і як не тяжко, вичаровуєм і ми майбутне дотиком творчих рук.

Бажаймо-ж собі сьогодні повноти хісна з усіх притаєних у жіноцтві спромог, ладу зовні і внутрі нас, любови в починах, жертвенности в зусиллях і геройства у досягненнях. Це-ж, що вже надбане, бережім як суму збірних спосібностей, як вияв нас самих.

Переді мною сторінки оцеї часописи. Вони заплетені ніби барвінком чарами рідного мистецтва.

Скілько доріг у камінню й сумерках, де ніщо не освічує дороги, крім одної віри, треба було пройти, поки зі старої вчинилася „Нова Хата“! Скілько всіх нас процвило румяними квітками й осипало красу у вянь, поки перейшла свою дорогу в умах і найшла свій вислів у вимогах суспільства, така жива ідея! Ви, сьогоднішні жінки прийшли на прометені стежки, на все готове, й веселими пчолами кружляєте у своїй „Новій Хаті“ від стрічки до стрічки. Це творчий танок довкола медоносного зілля, й від нього українська хата повертається їд нам чимраз солодшим обличчам.

Нехай, що перед нами й десятькратне чергування форм, поки повним світлом виблисне бездоганний облик наших, направду нових хат. Заждемо! А тепер вчинімо так, щоби більше не впустити проміж нас ніяких річей з чужим видом, рівнодушних, коли не ворожих. Бо хіба-ж фізіоґномія близьких річей, таксамо як близьких людей може бути без впливу на нас? Скілько шкоди від безхарактерної обстановки для національного виховання, домашної культури, самопочуття, веселого вияву сил!

Душа людини — це полумя, яке треба часто скріпляти. Все зовнішне, це поважні товчки для інтелєктуального чи иншого творива.

Дорожім кожною іскрою, яка викликує горіння!

Жінки, до вас мої стрічки.

Львівська державна наукова бібліотека № 5081

НОВОРІЧНІ ВІРУВАННЯ І ЗВИЧАЇ УКРАЇНСЬКИХ СЕЛЯНОК

Ви певно не знаєте скільки дива, скільки чудодійного відбувається в ніч під Новий Рік. Та кожна ґаздиня на селі знає добре, що в Маланчин вечір треба посипати вівса на вікно. В цю-ж ніч їде Маланка на бистрому коні, а її здоганяє Василь. Щоби кінь не ослаб, та з однаковою силою біг все дальше й не дався Василеві дігнати, Маланка мусить погодувати його вівсом.

О самій півночі з Маланки на Василя вода на момент замінюється на мід або вино. Начерти її тоді — це велике щастя, та й удається тільки праведному і побожному чоловікові.

О самій півночі теж отвирається небо і сам Бог готовий тоді слухати людину, та сповнити її бажання. Але бачити відкрите небо, це може тільки чоловік особливо побожний, добрий та чесний. Він просить Бога за все, що загадає, і йому це сповняється.

Дуже добре тямить кожна ґаздиня, що в Маланчин-вечір треба краще як колинебудь обійти худобу та старанно нагодувати її, бож в ніч під Новий Рік худоба промовляє людським говором, та скаржиться Богові на свойого господаря або хвалить його. Коли хвалить ґаздів, Бог наділить їх новим прибутком у худобі, коли-ж скаржиться на нього—худоба буде їм марніти. В останню ніч старого року іде піч у танець. Вона пильно працювала весь рік, дбайливо старалась за сімю, годувала її, огрівала, та тепер хоче погуляти трошки, повеселитися. З вівса, що підсипала її ґаздиня пече собі піч колачі та гуляє всю ніч, щоби з Новим-Роком зачати наново тяжку службу .

А скільки ворожби та заклинань в Маланчин вечір і досвіта на Новий-Рік!

Хоче ґаздиня дізнатися, який врожай буде цього року, то у вечір перед Новим-Роком накладає жаріюче вугілля купками на припічок, та вичисляє все, що засіває чи засаджує; коли який з означених вугликів згорить і полишить по собі білий попіл — ворожить урожай, котрий-же погорить, загасне й остане чорний — не вродиться те, що було ним означене.

Досвіта на Новий-Рік виносить ґаздиня помітки з хати, що ще остали зі Свят-Вечера порозмітані по кутах, висипає їх на город і промовляє: „Роди, Господи, жита, пшениці, усякої пашниці", опісля запалює це сміття, щоби цілий грядучий рік був веселий як оця ватра.

Щоби знати, який буде рік, треба з вечера уставити дванацять половин перекроєної цибулі, що означає 12 місяців в році, та посипати їх густо сіллю. Вранці ворожиться: коли сіль розпустилася на яких половинках — ці місяці будуть дощеві, на котрих сіль остала — місяці ними названі будуть сухі.

Коли дощ на Новий-Рік — буде мир і спокій; коли сильний мороз — здоровля, а сніг на Новий-Рік ворожить добрі заробітки в будучому році.

Ґазда кладе на землю сокиру і вранці він та по-черзі ціла його сімя стають на неї, щоби були здорові та сильні як залізо.

Хоче дівчина знати, який буде жених — іде у вечері на Маланки в ліс, та зажмуривши очі числить девять кілків і девятий витягає. Ставить його під вікном

О. VER.

СНІГ ПАДЕ...

Старий — не старий, з довгою, сивавою бородою. Два хлопчики. Ясний, золоті кучері, ясні очі. — Темний, мідні, — темні очі. Мудрі очі, глубокі...

В хаті не топлено. Хлощі граються, бігають, грієються. Батько в чорному вбранні, чорна велика кравата мистця.

Артист не замічає неладу, не замічає зимна ні не знає, як непривітна, темна його хата. Він говорить...

...Ся, що в хату тепло вносила, — перед трома літами відійшла. Йому здається, відїхала. — Ось-ось поверне, — знову стане ясно в хаті — знову буде він з Нею свої мрії мріяти, радитися, питати... Вона уважно слухає, здається молиться до нього. Сеї молитви йому потреба. Треба йому когось, для кого він творити може, треба когось, хто лише йому життя дає... Дала йому своє життя. Життя її в образи вложив — живе в його картинах вічна, незабутня... Але там, на кладовищі могилу сніг закриває...

— Біля артиста дівчина.

Слухає його слів. Знає їх, добре усі знає. Не його слів слухає. В його словах мову її вичуває... Вслухується... Просить мова:

— „Подай йому руку! Він так багато гарного, величнього, так багато цінного творити може — Але не сам. Мені не стало сили. Він такий один... Поможи йому!" —

...„Хочу дати новий цикль: „Довбуш". Слухайте! Одна з картин: Дівча над рікою. Гуцульщина. Музичний пейсаж. Сама музика. Дівчина рибу ловить. При ловлі сумерк її заскочив... Сонце клониться... Дівчина дивиться в гори. Спокійна, здається, — але тремтить в нутрі: ‚Може Довбуш справді по горах ходить?...' "

Артист говорить... Дівчина слухає, та мову своїх власних дум чує...

...„Сей цикль буде щось величавого! — Довбуш велику скелю на драбів в оружжі мече... Мені аж лячно. Цвіте моя борода, а в мене такі молодечі, такі сильні пориви, ідеї... Працюю вже над композицією. Але не достає мені мойого світу — Не стає..."

Дівчина слів артиста не чує. Знає їх, відчуває. Глядить... Глядить... Куди?

...Дві головки хлопчиків. Велика чорна стяжка. Борода. Скісні, з дивним блеском очі. Довбуш!... Там могила снігом припала...

Дівчина бачить. Бачить те, чого не бачать колинебудь очі... Артист кличе її на поміч.

Страшно. Мороз. Яка зима! Треба сніг відгортати. Треба сонце закликати. Цвіти садити... Ой — не можу. Ждуть мене там, далеко — Вірять мені. Люблю їх. Остати в артиста, значить убити їх. — Остати в артиста, значить ратувати хлопчиків, дати життя „Довбушеві"... Боже!

— Глядять, впиваються в дівчину очі... Дивні, повні тайни, палкі очі...

Ой — сніг паде. Великими, білими платками. Молода дівчина йде. Відходить. Ой, сніг паде, сніг...

— Могила біллю покривається... Все вище та вище... Ясна головка склонилася, темна до неї припала. Могила зимна, сніг паде. Сива борода усе біліша, біліша... Дві головки похилилися. На волосячко сніг паде. Присипає золото, покриває мідь — Паде — паде Сніг тяжить, головки хиляться...

— Скричала. Станула. Вертати?

Заверуха. Зима. З усіх сторін сніг.

— Кудою йти, куди?

Ой сніг паде, сніг...

і вранці дивиться, що витягнула: як кілок прямий, гладкий — буде жених молодий, вродливий; як оброслий мохом — багатий; коли-ж скривлений — то вдівець або слабовитий засватає її.

Збирається теж кілька дівчат і ворожать про заміжжя. Роблять галки з тіста, укладають у два ряди та пускають кота. Один ряд це галки дівчат, другий парібків. Чию галку кіт найскорше вхопить, ця дівчина піде перша заміж, (або цей парубок у мясниці ожениться); коли кіт схопить галку з одного ряду, потім з другого, названі хлопець і дівчина поберуться.

Коли дівчина хоче, щоби за нею хлопці побивалися, вона йде вранці на Новий-Рік до води, де млин і закликає: „Як тут вода о колесо бється, нехай так за мною хлопці бються". Миються теж вранці в соли та говорять: „Як без соли не можна обійтися, так і без мене хлопці не обійдуться".

Дівчина ловить у вечері павука у горнець та прикриває; вранці дивиться, як павук пічне снувати павутиння,скоро заручиться, коли-ж ні, — дівувати буде цей рік.

На красу, на здоровля та на багатсво вмиваються молоді дівчата вранці у воді, яку начерпають раненько. Вливають тієї води до миски, вкидають туди гроші — на багатсво, василько — на красу, свят-вечірнього хліба — на щастя. *І. Гургулівна.*

ПРО УКРАЇНСЬКЕ АРХІТЕКТУРНЕ МИСТЕЦТВО

(ХАТИ ПОДІЛЛЯ)

В ділянці архітектурного мистецтва український народ дав великі цінности, головне в церковному будівництві. Візантійські і вірменські камінні церкви, перенесені на українську землю в уже готових формах, пережили тут своєрідну еволюцію і послужили за взір для деревляних церков. Новий матеріял — дерево — ставив перед українськими мистцями нові конструктивні завдачі, котрі вони дуже вдатно розвязали. Деревляні українські церкви мають своєрідну архітектурну форму конструктивно оправдану й стилістично відокремлену.

Та не тільки церкви, але й житло українців — хата — заслугує на це, щоби її досліджувати як визначне досягнення. Розумне використання матеріялу, вдатне відношення частей і розподіл маси, гармонійне відношення ліній, використання площини стіни для гри світла й тіни та чітка прикраса цих стін — ось задачі, котрі так вдатно розвязала коллєктивна творчість народу.

В пляні подільська хата типічна трохкімнатна з сіньми по середині і двома окремими світлицями по боках.

За будівельний матеріял вживають головно глини. Будівля з дерева в цілости — в зруб — на Поділлі виїмкове явище. Звичайно дерева вживають тільки як підвалину — будують „в слуп": в углах вкопують в землю дубові стовпи — „слупи", також стовпи вкопують на місці вікон і дверей. В повздовжні рівці тих „слупів" вкладають горизонтально „замиття", звичайно обаполок (перша дошка вирізана з круглої колоди), межи котрими, коли вже деревляний шкелет готовий, кладуть ряди глиняних валків. Поверх стовпів кладуть як основу даху, поперечні дошки — „платви", „сволок" і бруси і на них взносять основу даху — крокви. Ці хати, будовані в „слуп", на зовні не ріжняться від хат, збудованих тільки з глини або каміння. В східній, півстеповій частині Поділля, роблять „вальки" з глини з соломою і тільки з них виліплюють стіни. Тут дерево — дошки — вживають тільки на одвірки, на варцаби для вікон і на основу даху. На Придністрівї, де є много каменя — плитняку, стіни хат і инших будинків будують з каміння. Тут камінь загалом часто вживають за будівельний матеріял — його вживають навіть на огорожі і ріжні будинки, але все таки камінь не заступає цілком дерева і глини. Будівлі „в слуп" стрічаємо на цілому Поділлі.

Стіни хат замазують глиною, вигладжують і білять, звичайно з двох сторін — фронтової і одної бічної: дві

Селянська хата в Теребовельському повіті (св. Ганна Ракоча).

другі стіни обмазують червоною глиною. Довкруги хати насипають призьбу, яку також обмазують червоною глиною. Відповідно до пляну на лицевій стороні є двері, а по боках по двоє вікон (в старих будівлях, головно в околиці Камянця і Могилева вікна дуже близько одно біля другого)), на бокових сторонах по одному вікні. Стріха соломяна, з чотирох частей, але значно вища від стріх центральної України і прикрашена по боках рядами східчастих гребенів з снопів — „рогами“ або „остришками“, а з верху доповнюючим більшим соломяним гребенем, прикритим ще деревляними півзинами. Висота стріхи деколи дуже велика більша як 28 „рогів“; деколи прикрашують стріху окремими снопами, деколи (біля Могилева) стріха вся уложена в східці. (Гл. образок). Та масивна й чепурна стріха надає подільській хаті своєрідного чару і споріднює її з хатами Галичини і Буковини. Цей тип хати характеристичний майже для усего Поділля.

В нутрі хати треба відмітити піч, по формі і будові близьку печам галицьким. Вона складається з печі і груби. Вони збудовані на спільній основі. Подільська піч, прикрашена крім розписсі, релефними карнизами (примурками) і заглубленнями, і груба у формі то прямій то заокругленій наче колюмна, — дуже конструктивні і парадні і надають хаті великої чепурности.

Ріжниця подільських будівель, і, почасти, хат від хат центральної України — полягає в їх більшій декоративности не тільки у відношенні мас, але і в розмалюванні стін і у використанні їх площин для складних ґрафічно-кольористих композицій — малюнків.

З надвору подільська хата вибілена тільки з двох сторін, лицевої і одної бічної, друга бічна й задна обмазані червоною глиною і тільки по краях у виді рами проводять білі широкі пасма. Таким білим поясом обводять мале віконце в задній стіні, а лицеві вікна обведені червоною глиною. Призьба виразно відділена від стін хати червоною глиняною обмазкою.

Оце сильне і сміле розкрашення хати, що надає їй незвичайно виразного і декоративного вигляду, часто доповнюється малюнками, ріжнородними по сюжеті, техніці і стилеві, які деколи піднімаються до висоти кращого декоративного і ґрафічного мистецтва.

На стіні з надвору найчастіше розміщують малюнки під стріхою, у виді фриза, деколи спускаються малюнки по углах хати до призьби; стрічаємо примурок (карниз) довкруги хати над призьбою. Вікна і двері обрамовують смілою ґірляндою, а на стінах проміж вікон дають малюнки в виді вінків, китиць або окремих ґілок.

Часто розмальовують і господарські будівлі, курники, клуні, пивниці. Тут малюнок простіший, але деколи мож стрінути виїмково вишукані форми.

Але увагу авторів малюнків, а ними бувають звичайно дівчата й молодиці, а деколи й діти — притягає найбільше нутро хати. Тут розмальовують піч, а найбільше комин і грубу. Много малюнків по цілому вільному полі стін, то у формі окремих композицій то у виді фризів, а деколи розмальовані й цілі стіни. Малюють також сволоки й трами. Рідше розмальовують стелю; тут малюнок уміщується у виді китиці або вінка близько покуття. Також розмірно рідко розмальовують простішим рисунком, звичайно перехресними лініями, глиняну долівку хати. Заце часто й багато розмальовують стіни сіней, яких широкі площини дають більшу свободу для смілих замислів.

Матеріял і спосіб малювання незвичайно примітивні. Тлом є глиняна стіна, або побілена або підкрашена синкою на синю й голубу краску, сажею на сіро, зеленою краскою на зелено, або кольоровими глинами. Роблять це тому, щоби стіни так скоро не брудилися і щоб малюнок довше зберігався. Звичайно відновлюють його на великі свята, Великдень, або Зелені а малюнок його на великі свята. Великдень, або Зелені а малюнок його на великі свята. Великдень, або Зелені а малюнок його на великі свята.

рода, уміння приймати враження і технічним засобом виразити його — є ріжноманітні. Вони ріжняться, в залежности від індивідуальности і технічного вміння даного автора.

Ціль цих малюнків — прикраса житла. Тій цілі служать витинанки, ц. є. вирізані з кольорового лискучого паперу ріжнородні фіґури, вишивані рушники, взористі тканини і килими. Килими і тепер ще тчуть на Поділлі, і їх можна стрінути майже в кожній хаті, але всеж із загальним зубожінням килим поволи виходить з уживання, коли міжтим привичка до нього і свідомість необхідної присутности його в хаті ще дуже сильні. Малюнки стінні почасти заступають килим, а деколи стараються точно його наслідувати. Стрічаємо малюнки, звичайно на стіні над постіллю, де має висіти килим, які досить точно наслідують килим; такі малюнки навіть називаються килимами. Вони в дійсности повторюють основні форми українського килиму: свобідний, частіше квітчастий, більший орнамент в середній части, звичайно на чорному або жовтому (наслідування золотого) тлі і обовязковий рубець иншої краски з ґірляндою. Деколи такий „килим“ навіть повтаряє ступеневу ґеометризацію тканого килиму, створену технічними умовами роботи на ткацькому станкові, але неоправдану технічними засобами малюнку. Тут стрічаємо явне наслідування, бажання дати повну ілюзію оригінального килима.

Загалом, орнамент стінних малюнків не стоїть відокремлено від других областей народн. мистецтва. Легко прослідити їх звязь з вишивками, з різьбою і, головно, з орнаментом кераміки. Але треба окремо відмітити значіння, яке має для стінних малюнків — ніжно і багато опрацьований орнамент на „писанках“. Мала площина яйця з технікою мініятури і велика площина стіни, що, здавалосьби, виключає таку техніку — перестерігають перед точним наслідуванням писанки в стінних малюнках. Між тим, майже точне наслідування писанки в малюнкові не нарушувало рівноваги між матеріялом, рисунком і технікою; при перенесенні з писанки на стіну, рисунок не тільки не тратив ґрафічної виразности, але, завдяки своїй умовній стилізації, декоративно зискував. В с. Студенім, бувшого Ольгопільського уїзду, автор стрічав стінні малюнки, що різко відрізнялися від других в цьому ж таки селі своєю мистецькою вартістю. Головно сіни були багато розмальовані. По стінах ішли величезні глечики з цвітами, а поверх них широкий рубець з окремих рослинних фіґур. Скупість ліній, різка ґеометрична сухість звіздовидних цвітів, змягчення своєбідно переведених, від руки, ліній, дуже пригадувала авторові орнамент писанок. Показалось, що дівчина, автор малюнку, копіювала орнамент з писанки, точно переносячи його в прибільшеному видові на стіну й комбінуючи його варіянти. Та сама дівчина — популярна в селі малярка, розмальовувала, з вічливости і другі хати. Авторові удалось і в селі Студенім і в других селах зібрати декілька стінних малюнків, яких мотиви виразно зазначені з писанок і точно виведені; не мало також можна стрінути перерібок писанкових орнаментальних форм, в котрих це запозичення прослідити можна доволі легко.

(Яка форма хати, яка розмальовка стін у Вашому селі?)

Переклад (з пропусками) з книжки А. Зарембського „Народное искусство подольских украинцев“, Ленінград 1928 (ст. 9—12 і 14—26). [Жеплер А. Зарембський].

ЧОМУ ВИ НЕ ЇЗДИТЕ ЩЕ НА ЛЕЩЕТАХ?

Число лещетарів зростає з року на рік. І правильно! Ніколи не є повітря так чисте, а сонце так гарне й гаряче як зимою. Нічого нема так інтересного як зимова буря — метелиця. Одноманітність білої краски? Усе мертве, кажете? Блакитні сутінки побіч непорочної біллі, фіолетно-сині ліси, а над ними небо таке чисте і прозоре, якого не побачите літом. Помаранчеві й зеленаві тони, коли сонце останніми лучами горить на обрію або скрадається у сіро-синій ліс. Усі форми простіші, спокійніші,

краєвид білий, золотом мережаний, казочний... Усі ці розкоші природи знає тільки лещетар, для якого зимовий простір не має границь. Раніше людина боялася зими — сьогодня вона нею володіє. Літом, лещетар звязаний дорогою чи плаєм, зате зимою є володарем білого світу — володарем самого себе. Це почування являється джерелом безконечної радости — для других зовсім незнаної — причиною туги за зимою у молодого покоління спортовців. Рівночасно фізичний вплив воздуху, світла та руху являється причиною, що зимовий відпочинок зміцнює орґанізм куди більше як літня відпустка.

Лещетарський спорт — цей князь усіх спортів є не тільки розривкою. У краях, що мають гостру зиму являються лещета уже від довшого часу легким, дешевим середником комунікації. В Норвеґії діти їздять на лещетах до школи, бо ноженятами запалиб по рамена у сніг, в Швайцарії їде на лещетах до праці робітник та інтеліґент.

У нас серед снігових завій люде тижнями не виходять з хати, в цей час, коли на лещетах можнаб легко поїхати чи до знайомих в сусідне село, чи за орудками до місточка.

Чому Ви не їздите ще на лещетах? Краще, що правда, починати, коли у Вас 20 літ, однак, як що Ви маєте і двічі стільки, ще не за пізно! Та коли Ви уже на це за тяжкі і за ліниві, так не бороніть цієї розривки Вашим дітям. Краще один соняшний ранок на лещетах, чим один зимовий вечір на сензаційній кіновій драмі. І для душі і для тіла!

Д-р ОСТАП ГРИЦАЙ

ШЕГЕРЗАДА ШВЕЦІЇ

ЗЕЛЬМІ ЛЯҐЕРЛЄФ В 70-ЛІТТЯ ЇЇ УРОДИН

„...Те знав він гаразд, що *радість* для дітей землі велике добро, і що радість мусить бути. Але важкою загадкою ваготить на світі питання, якби то людині бути *доброю і щасливою* заразом? А це булоб найживотворніше й найкрасше з усього в світі...“

1.

Літературний критику, кинь, прошу, всі правила, параґрафи, теореми й дефініції естетичних учебників в кут. Лиши в спокою термінольоґію естетичних систем і не починай ніякої вченої сінтези по літературним напрямам. Зельма Ляґерлєф, найбільша письменниця сучасного світа — це не література. Вона — казка, біблія і Христове Євангеліє у предивнім обєднанню. Вона ще одна й може остання, чародійна багатством своїх казок — Шегерзада. Шегерзада Христового царства на землі. Вона сотворила найкращі леґенди про Христа, які знає література світа, а й її романи — це здебільшого теж тільки великі леґенди про Христа. Про той ще завжди казковий, вимріяний і майбутній світ, в якому всіх людей обєднує любов і радісна спільність життєвого труду ц ь о г о грішного світа і тільки цього світа ради. Наша Христова Шегерзада думає все тільки про цей, земний, смертний світ смертної людини, його любить вона передовсім і про нього складає свої чудні оповідання. І це й одинокий літературний напрям у творах Зельми Ляґерлєф — отся любов до людини, до її життя і до її світа. — „Ваше царство — каже вона в романі *„Чуда Антихриста“* — тільки з цього світа. Тому мусите дбати про це життя і мусите жити в згоді як браття. І треба вам ділитися добром, щоб ніхто з вас не був бідний і ніхто багатий. І всі ви повинні працювати, і до всіх повинна належати земля, і всі ви повинні бути рівні...“ А на иншім місці письменниця, розбіраючи провідні думки соціялізму в його ідейнім звязку з первісною наукою Христа, питається: — „Чому живучий соціялізм до сьогодня, чому не минувся він уже давно? Бо він являється з новим словом. — Думайте про землю! — проголошує це слово, так як колись християнство проголосило світові: думайте про небо! Погляньте довкола себе, дивіться на землю, невже вона не одинока, що в нас є? І тому треба нам тут уладжуватися так, щоб ми були щасливі...“ — „Земля, земля! — кличе в нашім романі одушевлений соціяліст Ґаетано Аляґона — ми соціялісти любимо її. Ми обожаємо святу землю, ту бідну, поневірану матір, яка горює зза того, що її діти хотілиб конечно до неба...“

Так укоханий поєткою Христос це не Христос понурих аскетів і заскорузлих теольоґів, не Христос католицьких інквізіторів і Торквемад, а пресвітлий символ людяности в найвищім значінню цього слова. Хотілосяб сказати: Христос різдвяної казки. А й соціялізм у творах Зельми Ляґерлєф це ніяка партійна доктрина, ніяка сакраментальна, єдиноспасенна ідеольоґія, а один з висловів Христової любови до людини і її туземного життя. В околі ж цеї любови Ляґерлєф усе тому, бо все земне являється їй казково гарним. Засвітнього неба не треба людині, бо світ гарніший, ніж небо. Хмурими засвітними богами не треба нам в одно турбуватися, бо дужа й гарна людина це щось божеськи могутнє. Але це мусить бути світ не окрівавлений війнами, не пережертий ненавистю людини до людини, не винуждений лютуванням ненаситних хижаків, що ширять смерть і творять руїну. І мусить це бути людина в усій гармонійній силі своєї фізичної й духової природи. Ціла, первісна і стихійна. Така, що запалюється пристрастю вицерть, коли демон злого опутає її і волочить нею всіми адами життя. Така, що спосібна до найвищої саможертви, коли янгол доброго бере в її душі перевагу і велить їй пізнати вартість доброго так, як пізнає його вкінці в Зельмі Ляґерлєф і той чудовий гуляка, грішник, нечотріб і непереможний поет, — Єста Берлінґ. Словом така, що є людиною в повнім значінню цього слова, з усіми її пороками і гріхами, пристрастями й нахилами, та все таки свідома кращої частини своєї природи.

Таку людину любить шведська Шегерзада і про неї розповідає вона свої найкращі казки.

Казки — бо всяка стихійна, невгомна первісність в людині вяжеться несвідомо з героїзмом в неї, а одчайдушним героям найкраще живеться в казці. Адже навіть з Наполеона намагалися деякі зробити казкового героя, бо велич його геройств не підходила ніяк під аршин мізерної буденности. А стихійна, вицерть природна людина Зельми Ляґерлєф не підходила під цей аршин ще й тому, що на овиді епохи, в якій вона виступає як письменниця — це 90-ті роки тамтого століття — стихійна первісність перестала бути признакою нормальної людини, відтворюваної поєтами. Славетний натуралізм у драмі й романі прогнав з літератури як другий Плято всіх безжурних і веселих поєтів-байкарів, розпняв красуню-казку на хресті цинічно студеного розуму і поки зважився що написати, шукав уперед неохотно певного document humaine. Шукав його з насолодою експериментального дослідника в бруді пролєтарських передмість, в карболевій атмосфері шпитальних комнат, в санаторіях для психічно хорих, в суворих затишках судових розправ і в інфернах вонючих тюрм. Нічого було казці й говорити тепер, коли тричі дійсний document humaine став одинокою запорукою краси й вартости літературного твору. Пригадайте собі, як то Золя цілими ночами волочився з нотатником в руці по яриннім базарі, поки зважився описати його і його перекупки в „Le ventre de Paris“? А забули хіба, як Арно Гальц і Йоганнес Шляф промандрували цілі передмістя, щоб надихатися несфальшованими звуками буденної мови ремісника? Це називалося тайною milieu, заприсяженою правдою середовища, і це був перший цвях, що ним мудреці літературського натуралізму прибивали брехунку казку до хреста проскріпції. Але математично еґзактній точности всього, що було середовищем, зверхністю і вловимою атмосферою життя, мусіла в натуралістичних творах відповідати скрізь такаж сама еґзактна точність в розмальовуванню всього, що крилося під поверхнею, тобто була — душею. Ого, казко, аж тепер тобі смерть! Бо душа твоєї людини є як вогонь, як вихор, як бурун. Треба їхати на сам вершок Скляної Гори? Ну так давай, поїдемо — вигукував радісно твій герой. Змия треба забити, срібний палац добути, золотоволосу принцесу захопити? Не мине ніч, а все буде — чванився твій лицар і з правила додержував слова. Але душа в людини натуралізму була геть, геть инакша. Вона ніколи не кипіла вогнем, вихром, буруном, вона все потапала в нетрах безконечних рефлєксій і міркувань. Вона волочила за собою кайдани одіничених признак, набутих доктрин, вимірковання принципів, необхідних психольоґічних мотивів і детермінант. А поки їй прийшло здобутися на якийсь чин, то всі ті, натуралістичними психольоґами чудесно вловлені чинники — душили її.

Дивімся тільки з цього погляду на непевні, міркуванням і доктриною отроєні душі в таких інквізіторів

людської радости, як Ібзен або Стріндберґ або молодий Гавптман.

Так от чому поява першого і досі найкращого — твору Зельми Ляґерлєф, а саме її пів-казкового роману-епосу „Ґеста Берлінґ“ (1891 р.), зазначилася саме в епоху безнадійно тверезого і до розпуки глибокого натуралізму — сліпучо блискучою рисою на обличчю творчої духовости Европи.

Ця книга — це своєрідне воскресення прапервісної поезії. Тої поезії, природною основою якої є геройський, устно передаваний міт, а природною формою — пісня. Якнебудь властиве дійство роману розграється з початком XIX ст., а форма його прозова, то й найсуворіші критики Европи не вагаються порівнувати його з піснями Гомера, Едди й німецької геройської Заґи. Але герої тих старинних пісень нам чужі, їх подвиги нам байдужні, їх велич надто мітична. А люде в „Ґеста Берлінґ“ це все-таки герої нашого часу, нашої духовости, зрозумілі нам своїм велико-життєвим розмахом навіть там, де тонкість почування перемученої новітньої людини в нас може і протестує проти жорстокої далекосяглости цього життєвого розмаху преславних кавалірів на замку Екебі. Зрештою Ляґерлєф почуває сама, що протиставить тут кволій духовости здесперованого натуралізму розкішну казку великого, стихійного життя, коли вона, доторкаючись в одному місці радісної безжурности своїх героїв і Гамлєтової духовости модерної доби, пише: — „Невже не д у м а л и[1]) люде того часу зовсім про те, що вони робили? — питалися ми. О, певно що думали! — відповідали нам старі. — Але не так як ми — була наша відповідь. Одначе старі не розуміли тут, що ми хотіли сказати. Та ми думали про того чудацького духа самопросліджування, що вже вспів уселитися в нашому серцю. Ми уявляли собі його з медяними очима і довгими, закривленими пальцями, його, що сидить в найтемнішім кутку душі і, нерв за нервом, розшарпує наше єство, так як старі жінки розскубують вовняні або шовкові латки.

(Далі буде).

НОВІТНІ ПОМЕШКАННЯ

Клич „доцільно, гарно і гіґієнічно“ — царює в усіх ділянках моди від жіночого одягу починаючи, а на зовнішному та внутрішному виді хати кінчаючи. Архітект, який проєктує нові будівлі — чи це буде скромна хата, призначена для одної родини, чи велика камяниця, поділена на десятки двокімнатних мешкань, чи роскішна вілля, — мусить головну увагу присвятити доцільному переведенні свойого пляну. Кожний метер квадратовий має бути вповні використаний — так сама будівля, як і внутрішня обстановка не сміє мати нічого зайвого. Ніяких орнаментів, ніяких прикрас на зовні — нічого такого внутрі. Вище наведений клич „доцільно, гарно, та гіґієнічно“ жадає від нової будівлі великих вікон, щоб мешкання мали як найбільше сонця; від хатньої обстановки жадає, щоб вона мала як найменше меблів

Височезні креденси, які ще тому 20 літ сягали аж під стелю та своїм обємом придавлювали наші їдальні кімнати, заступлено низькими, широкими, які нагадують трохи наші сільські скрині. Що з начиння не поміститься у такий креденс, ховається у котрунебудь з вмурованих шаф, яких повно в новітніх помешканнях. Шафи на річи також майже все вмуровані, щоби кімнати мали доволі простору та воздуху.

Тяжкі, великі килими, занавіси на дверах та вікнах — це усе пережиток; килими на долівці мають бути так за великі, щоби без труду можна їх знімати, хоча електричне відпорошування Staubsauger заступило вповні давне тріпання. Лазничка є необхідною частиною кожного помешкання, без огляду на його величину. В місцевостях, де не має ще водопроводів уміщується лазничку біля кухні. Запас води, який вистарчає на одну купіль є в бляшаній посуді прикріплений до печі. При топленню в печі вода огрівається, а відтак звичайним проводом або когутиком переливається до ванни, яка є відділена деревляною стінкою чи полотняною занавісою від кухні.

О. Ш.

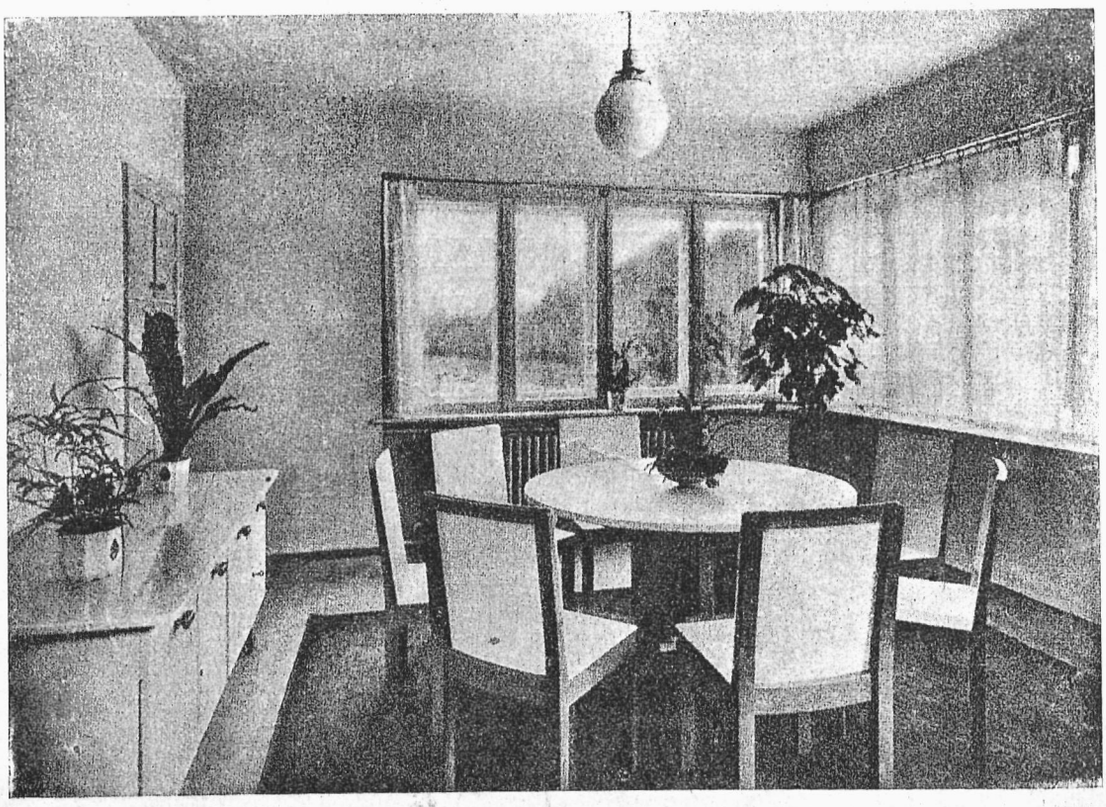

Модерна їдальня з низьким креденсом. Оригінальне розміщення вікон.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ
РОМАН ЗУБИК, Львів, вул. Галицька 16

ПОРУЧАЄ: **Останні новости в шовках** на карнавал.
Вовни на сукні, плащі жіночі і мужеські одіння у великому виборі.

ПРИДАНЕ

Давними часами було готовлення приданого радістю і гордістю кожної матері, яка видавала дочку заміж. Сьогодня не одна матір і не одна самостійна жінка, яка готовить нове хазяйство є у великій турботі. З одної сторони велика матеріяльна скрута — з другої прямо незнання, що і яке у приданому дати. Мода зміняється скоро — та давний шабльон уже неможливий. Хто може дати сьогодня таку безліч білля та постелі, яку діставали наші бабуні? І на що, коли білля скоро вийде з моди, а матеріяли не такі трівалі, як у добрих, передвоєнних часах.

До приданого — кромі хатньої обстановки, належить постіль та білля. Білля жіноче, хатнє, столове та постільне. Про жіноче білля ми писали в останньому числі так, що тепер обмежимось лише до загального зіставлення.

Хатнє білля — це рушники, простирала до купелі і кухонні стирки.

Рушники і купелеві простирала можуть бути або з доброго домашнього полотна або з купованого т. зв. frottée.

Стирки з домашнього полотна, кромі стирок до пороху з флянелі і стирок до шкла з тонкого полотенця. Білля столове — скатерті і серветки ділимо на дві ґрупи — скатерті обідові — чисто білі і підвечіркові — в красках або вишивані.

Так хатнє як і столове білля не підлягає надто моді так, що слід вибирати добрий, трівалий матеріял.

Постіль і білля на постіль це знова окрема ділянка.

До постелі належать подушки та колдри. Подушки не надто великі — обволікається пошевками, прибраними закладками та мережками. Мережева до постелі вийшли з моди. Наймодніші тепер колдри пухові, роблені з чистого пуху і густої на це призначеної сатини, переважно в одній красці. Пухова колдра мусить бути на обі сторони однакова — (вона шита у великі квадрати — а не взори!) з тим, що краски по обох сторонах є ріжні. Роблять їх також в цей спосіб, що одна сторона є взориста — друга в одностайній красці. Колдрові простирала відповідають пошевкам — як що колдра гарна можуть бути зовсім гладкі.

Білля на подушки і колдри роблять з доброго тонкого полотна або густого батисту, простирала на ліжка з грубшого полотна.

Ліжка застелюють або подушками на верх або гладко, рівно. В першому випадкові треба і кану і верхні накривала на подушки — в другому лише кану.

Зіставлення скромного приданого (постіль і білля):

Постіль: 4 подушки, 2 малі подущини, 2 колдри, 2 коцики, 1 капа;

Постільне білля: 6 простирал на ліжка, 2 пошевки на подушки, гладкі, 2 прибрані мережкою, 2 прибрані закладками, 6 пошевок на малі подущини, 4 простирала на колдри, два прибрані мережкою, два гладкі;

Столове білля: 2 скатерті білі на 6 осіб, 1 скатерть біла на 10 осіб, 1 скатерть до чаю, — (відповідно до того серветок);

Хатнє білля: 12 рушників, 2 простирала до купелі, 6 стирок грубих, 4 тонкі, 3 до пороху;

Жіноче білля: 4 опалеві ґарнітури: сорочка і майточки або комбінації у красках: рожевій, синій, лілля і жовтій; 2 білі сорочки з полотенця 2 шовкові комбінації, 2 пари трикотових майточок під комбінацію, 2 пари майточок трикотових (реформи) — одні темні, другі ясні шовкові; 4 нічні опалеві сорочки відповідно до деяких комбінацій, 1 купелевий плащ, 2 шляфроки.

„ТРИКОТАРНЯ“

Перша українська робітня волічкових виробів.
МЕЛЬНИК ОЛЬГИ. — Львів, вул. Косцюшка 3/II.

Продає і виконує нові волічкові річи.
Перероблює старі.
Підроблює панчохи і скарпитки.

Робота солідна! **Ціни приступні!**

З надходячими святами і Новим Роком
бажаємо
всім українським мамам,
які для себе і своїх діточок побирали солодощі
з нашої фабрики
всего найкращого
і поручаємося на дальше ласкавій памяти
„ФОРТУНА НОВА“.

НА ДОЗВІЛЛІ

Суть цеї забави полягає в тому, що в гурті (а коли один, то й одному) подається ріжні запитання, з ріжноманітних галузей науки і життя. На те треба, поміркувавши не більш 2—3 хвилин, дати або записати десь у зшиткові відповідь, при чому користуватися книжкою або словником чи якимось підручником в той мент не дозволяється. За вірну відповідь дається 2 очка, за більш-менш підходящу 1, невірні в рахунок не йдуть. Перевагу дістає той, хто назбирає найбільше очок.

1. *Що таке свастика?*
2. *Де помер і де поховано Т. Шевченка?*
3. *Який письменник, не бувши сам сліпим, добре описав самопочуття сліпого?*
4. *Чи Дон-Жуан жив справді?*
5. *Яке правдиве імя французького письменника Вольтера, а яке Моліера?*
6. *Що означало первісне слово ідіот?*
7. *Чий псевдонім І. Нечуй-вітер?*
8. *Хто був праобразом Робінзона Крузе?*
9. *Що це Оленка, а що оленка?*
10. *Як називалася перша жінка-доктор?*
11. *Яка була рідна мова Ісуса Христа?*
12. *Від коли вживають поштових значків?*
13. *Яка є ріжниця між мосяжем а бронзою?*
14. *Хто відкрив порцеляну?*

1. - Суконка для смотрика з легкого шовку, прибрана морщенням і широкою шарфою з тої самої матерії.

2. - Святочна суконка для дівчинки з теплого шовку або легкої вовни, викінчена долиною у широкі зуби; прибрана китичкою квітів.

3. - Комбінована суконка для дівчинки. Станичок з чорного оксаміту викінчений долиною в трикутники, спідничка уложена з двох плісованих фальбан також в трикутники викінчених.

4. - Суконка зі синенької Georgetty прибрана ковніром, викінченим морщеною сірою валянсієнкою.

5. - Суконка з білої легкої вовни: морщення на станичку імітує болєро, долиною викінчення в зуби.

6. - Суконка зі шовкової або вовняної Crepe-Marocain амарантової краски прибрана білими шовковими лентами. Дитинка убрана у вовняну білу плетену комбінацію.

7. - Убранко для хлопчика з чорного оксаміту прибране білою шовковою камізолею і плісованою ришею.

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

1. - Плащ з бронзової вовни в пружки, оригінальний відтятими подвійними плечами у формі болєра. Відтяті части викінчені тасьмою. Широкий ковнір мягко укладається.

2. - Плащ з анґлійської матерії з широким шалевим ковніром і впущеними кишенями.

3. - Плащ з тяжкої вовни краски каштана, ковнір і манжети з такої самої вовни краски „beige".

4. - Плащ з сірого суконця прибраний аплікацією і високим морщеним ковніром.

5. - Плащ з фантазійної вовни оригінально викінчений плісами. Ковнір великий, подвійний, манжети дуже оригінальні.

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

1. - Вовняна сукня з пастелево-синьої вовни. З переду наложені контрафалди пристебновані аж до бедер. Прибрана білим ковнірцем і шовковою краваткою.

2. - Відповідний до попередної сукні плащ з вовняного Velour-у. Боками наложені контрафалди. Ковнірець і викінчення при рукаві зі сивої кримки.

3. - Елеґантна сукня з вовняної або шовкової Crepe Marocain бурштинової краски. На рукавах і спідничці впущені звонові части. При шиї викінчення у формі шалика відшите відповідним шовком.

4. - Плащ з диветини відповідний до сукні з такими самими звоновими частями, прибраний відповідним краскою футром.

5. - Сукня з чорної Crepe Satin прибрана аплікацією з тої самої Crepe Satin з лискучої сторони.

6. - Плащ з чорного Velour-у, прибраний аплікованими пасами з лискучої матерії і футром з попелястого низько стриженого крілика.

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

1. - Дуже гарно скомбінована сукня з оксаміту в двох красках. На спідничці впущені три глибокі фалди.

2. - Скромна сукня з мягкої вовни. При шиї, на рукавах і на спідничці прибрана запняттям у формі зубів.

3. - Спортова вовняна сукня. Ціле прибрання у гарнім уложенню ліній стебнів. Спідничка уложена в широкі контрафалди.

4. - Комбінована сукня з анґлійської матері. і гладкого суконця. Гладке суконце формує камізолю. Спідничка має глибокі контрафалдиї Пасок і ґузики з матової скіри.

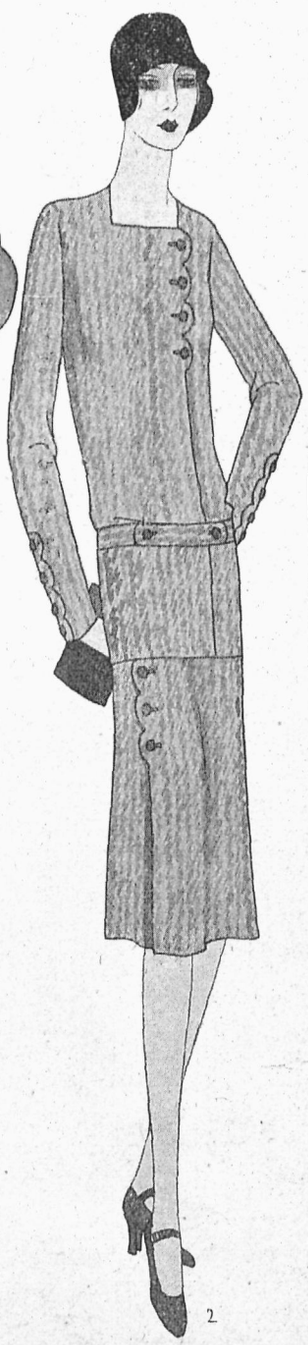

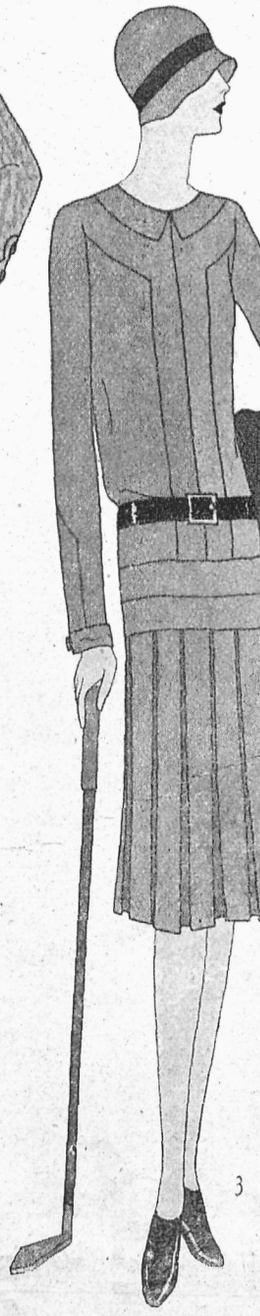

5. - Суконка з мягкої синавої вовни, прибрана вшитками і чорним скіряним паском. Спідничка легко звонова, шалик з синьої kasha.

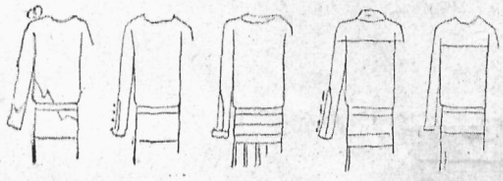

1. - Вечірня сукня з рожевої Crêpe de Chine. Станичок прилягає до тіла, а спідничка, зложена з трох широких фальбан, видовжена з заду. При витяттю прибрання з оксамітної ленти краски бордо.

2. - Дуже гарна сукня Crêpe de Chine краски beige. Станичок викінчений жаботом і гарним звязанням на рамени. Одна сторона спіднички примощена і видовжена; металевий пасочок з гарною клямрою викінчує цілість.

3. - Сукня з попеластої тафти. Спідничка звонова з боку сильно видовжена, широка шарфа з пастелево-синього оксаміту також має видовжені кінці.

4. - Легка сукня з Crêpe de Chine краски мальви. Спідничка складається зі скісних волянтів, які з одної сторони вахляровато спадають в низ. Пасочок викінчений клямрою зі спорасів.

5. - Елеґантна сукня з чорного оксаміту. При шиї викінчення з драпового лискучого шовку. Станичок гарно уложений до стану, спідничка у формі туніки, видовжена до заду.

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

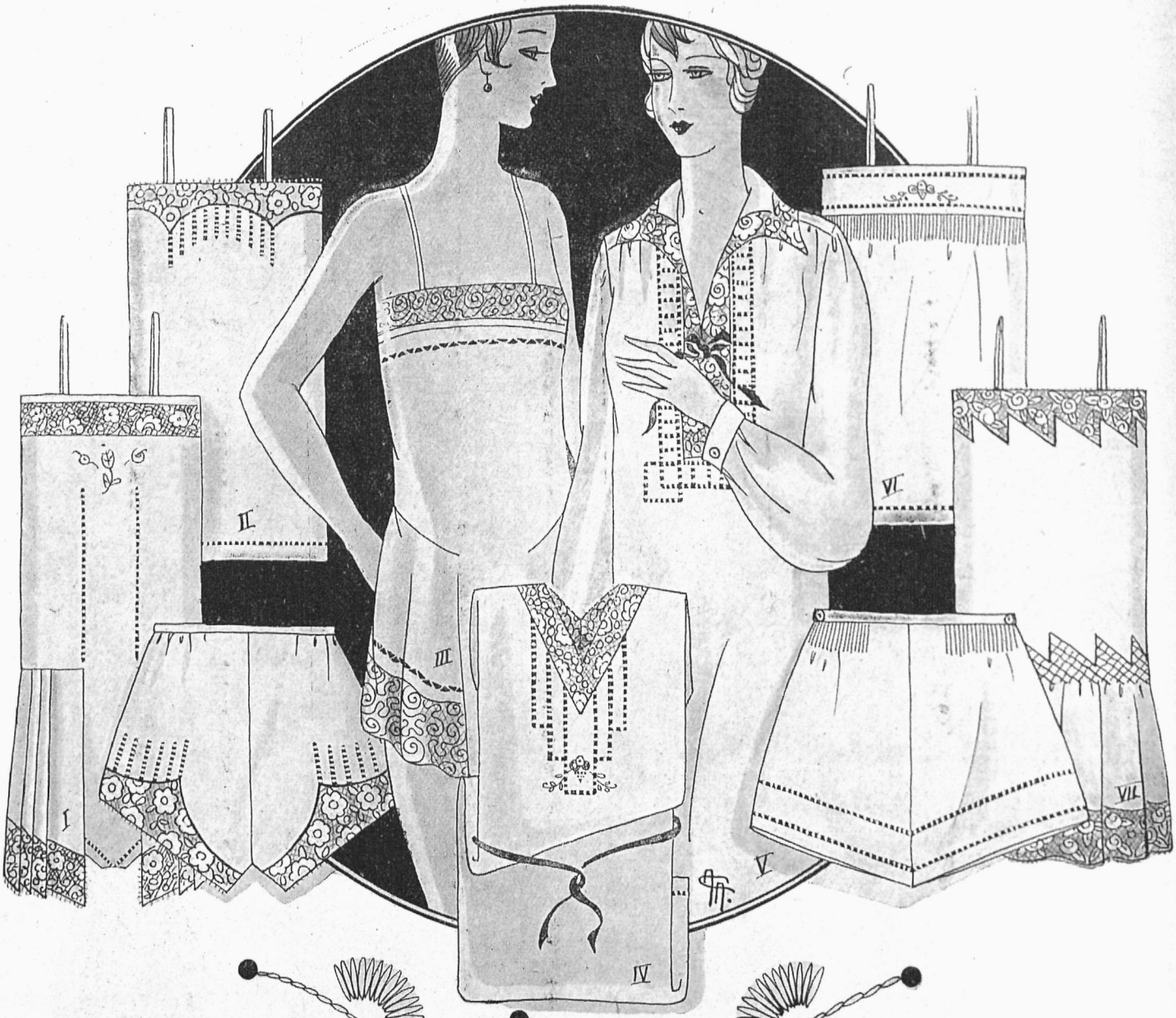

I. - Комбінація з рожевого батисту, що складається з трох частей, прибрана мережкою, кремовою коронкою і малими гаптованими мотивами.

II. - Комплєт з рожевого батисту прибраний коронкою і мережкою.

III. - Комбінація з Crepe de Chine краски бозу. Майточки формує широка скісна фальбана. Коронка широка краски „ocree".

IV. - Нічна сорочка з білого батисту прибрана коронкою, мережкою і гаптованим мотивом.

V. - Нічна сорочка краски блідо помаранчевої. Перед і ковнірец з коронки краски „ocree".

VI. - Комплєт з білого батисту, прибраний мережкою і малими закладками а також і гаптованим мотивом.

VII. - Чепурна комбінація з Crepe de Chine краски коралля, прибрана гарною шовковою коронкою і морщенням.

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

ШВЕДСЬКА ШАПКА З СУКНА

з вилогами з футерка або оксаміту.

Спосіб виконання пояснюють поруч уміщені рисунки поодиноких частин.

Величина крою на таблиці для 6—8 літ.

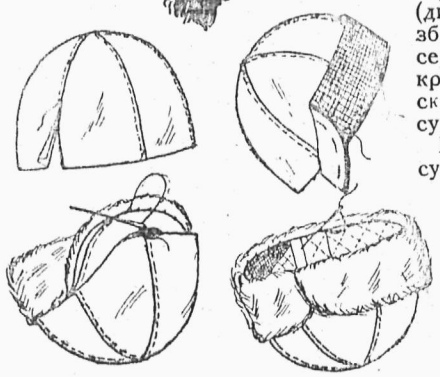

Шість частей головки скроєних з таблиці, підкладається орґантиною і застебновується поверха вузьким рубцем, (диви рис.). Місце, де збігаються всі шви на середині головки, прикривається потому плоским ґузиком, обшитим сукном.

Вилоги скроюється з сукна, підкладається орґантиною і пришивається лицем до крайного рубця головки (диви рис.)

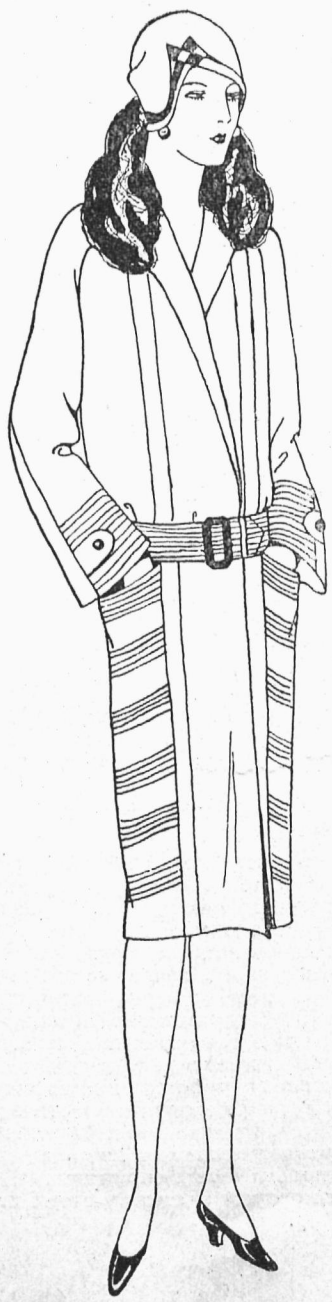

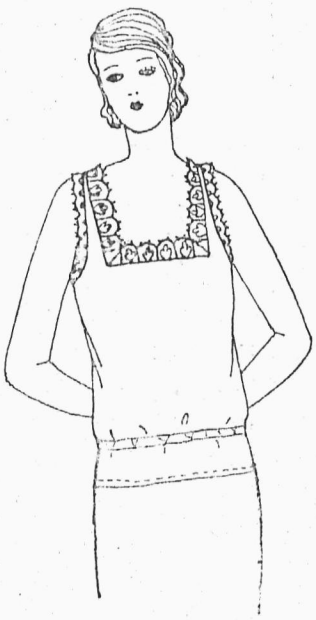

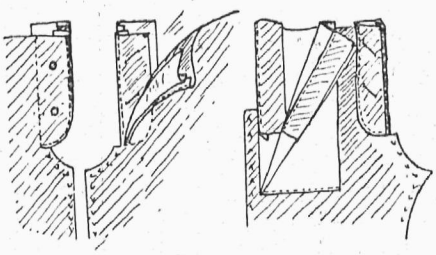

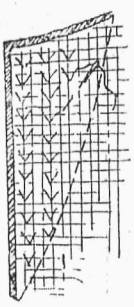

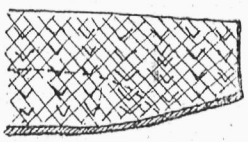

Футро, яким обшивається вилоги, мусить бути скроєне на 1 *см* ширше; його прикладається (як це видно на рис.), верхом на вилогах і відшивається до середини краєм вилогів, а також кількома штихами у внутрішній частині головки.

Ватовану підшевку скроюється так, як головку з сукна, або також лише з чотирьох частей, зшивається, а відтак вшивається в головку (як це видно на рис.)

ПЛАЩ

з бронзового Kasha-Zibeline, богато прибраний бронзовими стебнівками. Бронзовий футряний ковнір. Раґлянові рукави. Кишені вшиті в середину. Крій на таблиці вел. II.

6 Перший перід
7 Другий „
8—9 Плечі
11 Верхна частина рукава
10 Спідна частина рукава
12 Ковнір

Потрібно: Около 2·90 *м* матерії, широкої на 140 *см*, і 1·50 *м* шовкової підшевки, широкої на 100 *см*.

На крою 7 і 9 між лініями, у 4-*см* відступах, ґрупами поробити стебнівки (диви модель:

(Далі на стор. 16 і 17).

MILIEU З СЕРВЕТОЧКАМИ

З БУКОВИНСЬКОЮ ВИШИВКОЮ ТА МЕРЕЖЕЧКАМИ ДОВКРУГИ

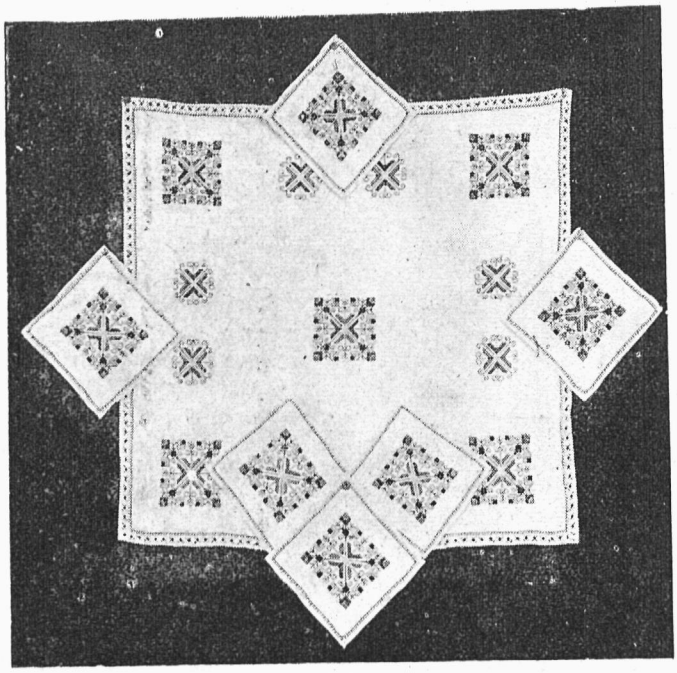

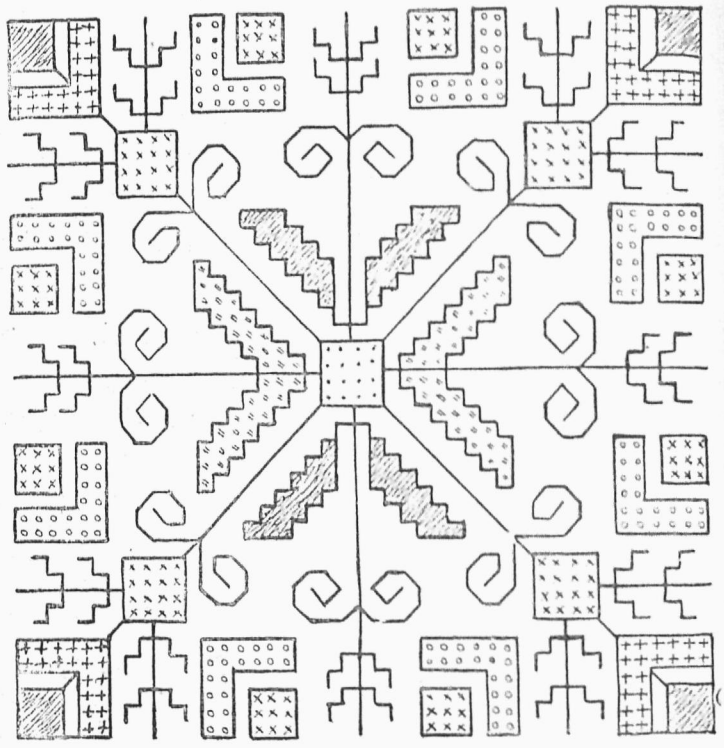

а)

а) мотив вишивки до milieu; він розміщений на milieu раз в цілости, раз лиш середуща його частина.

Вишивка виконана красками: •• ясно-жовта, ○○ темно-жовта, ++ ясно-червона, ×× темно-червона, /// зелена, ///// синя.

Стіби переміточні (обвідки) виконані двома красками: чорною — скісні части мотиву (звізда), червоною — прямовісні части (хрест); причім плями зашиті красками жовтими й червоними є замкнені чорною обвідкою, плями сині й зелені червоною.

по пять стебнівок в одній ґрупі, що 1 *см* відступ). На 7 зладити перекрої на кишені, вшити до них кишені в середину, відтак краєм перестебнувати. Плечі зшити, — горою вузькою закладкою, далі широкою (диви рисунок). Перший перед з другими частями переду теж зшити широкими закладками, а відтак зшити цілість передів і плечей разом. (Матерію при крою наддати на шви!) Раґлянові рукави на переді пристебнувати верхом — широким рубцем, на плечах вузьким. В долині рукави лишити отворені. Викінчити шви, та придержати кінці критим штихом.

Ковнір з подвійного матеріялу треба пікувати; відтак пришити до плаща і виложити футром. Пасок широкий на 7 *см*, довгий на 1·35 *м* з подвійного матеріялу, із стебнівками і спряжкою, на боках перетягнений через шпанґи з матерії. Ґузики й петельки з матерії до запинання. Шовкова підшевка лише до половини плаща.

СТАНИЧОК ДО БЛЮЗОК

запинаний на плечах, до стягання в пасі на стрічку. Величина крою на таблиці III. (25 перід — 26 плечі).

Треба матеріялу 1·10 *м*, широкого на 84 *см*; 1·25 *м* коронки, широкої на 3 *см*, і 1·10 *м* другої, широкої на 1 *см*.

Скроєні перід і плечі зшиваються на раменах і з боків. При викрою шиї пришивається ширшу коронку, або гапт. Станичок є скроєний до запинання на плечах. Тому ліві плечки треба відшити для зміцнення лямівкою, а праві треба аж до зазначеної ломаної лінії заложити, а при застебновуванні треба рівночасно з під споду вшити з подвійного матеріялу лямівку; на цій лямівці мають бути криті дірочки до запинання ґузиків.

Викрої рамен мають бути викінчені вузькими короночками.

Для стягання станичка в пасі треба відповідно до рисунку пришити з під споду вузький рядок матеріялу, до якого затягається стрічку.

Долішний беріг станичка вузенько заложити.

СУКОНКА ДЛЯ ПАННОЧКИ 14—16 ЛІТ

з тафосаїт або вовняного рипсу. Оксамітні або шовкові пліси.

13 і 14 части станика
15 зменшена форма спіднички
16 рукави і краватка.

На формі 16 треба звернути увагу на викрій рукава на горі і долині.

Треба: около 2·50 *м* матерії, широкої на 100 *см*; 1·10 *м* оксаміту, широкого на 70 *см*.

Перід і плечі скроїти з подвійно зложеного матеріялу, прикладаючи форму за ниткою до ломаної лінії крою. Відтак зшити їх на раменах і пришити до них рукави, скроєні відповідно до рисунку і скомбіновані з матерії і оксаміту.

Рукави і боки станика зшити в однім тягу. На переді станика з лівого боку викінчити розкрій, закладаючи береги, або пришиваючи лямівку. До викрою шиї пришити оксамітну плісу, широку на 3 *см*, довгу на 1·20 *м*, яку вяжеться в кокарду.

На спідничці, яка зроблена з рівного кусня матерії, у вимірі 49/95 *см*, нашивається або вшивається оксамітні пліси.

Горішний беріг суконки з заду приморщити; відтак від означеної одної звіздки до другої зморщку перервати, відтак дальше сильно зморщити перед, і відповідно до значків зішити із станичком. Цей шов прикривається пасом, широким на $2^1/_2$ *см*, довгим на 95 *см*, прикрашеним на переді спряжкою.

Долішні кінці рукавів зморщити і вшити у вузькі платочки матеріялу зложеного подвійно.

РОБОТИ

ФРАҐМЕНТ ЯЛИНКИ

З ПЕРЕДСВЯТОЧНОГО БАЗАРУ НОВОЇ ХАТИ Й ТРУДУ

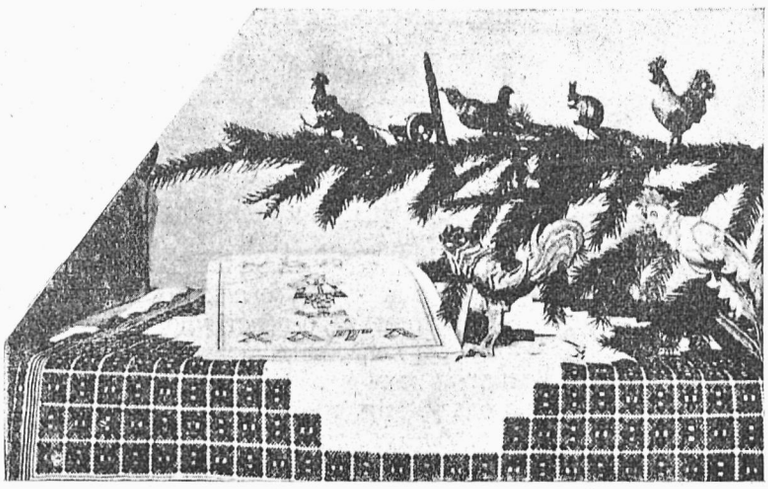

Прикраси на ялинку (власність Таїсси Лучаківської з Болехова), як ріжні птиці й инші звірятка, зладжені з таких скромних приборів, як лушпинки з оріхів, шкаралупки з яєць, жолудь, трохи дерева, фарб, позолітки, дротику й клею.

І ось з цих приборів вичаровані (слєйд) прекрасні когутики, запряжені у візочки, — курочки, фазани, індики, пави, папуґи, воробці, вивірки, верблюд й слон, що поспішають до вертепу з царями, навантажені дарами; і богато инших цікавих річей можна було оглядати на цій ялинці на виставці: правдивий червоний рак, а на ньому козарлюга з оселедцем на голові й тризубом Позейдона (з Енеїди), слимак з своєю хаткою, а на ній сверщик, що грає на скрипці; то знов цілий хор ангелів: один грає на скрипці, инший на трубі, третий співає з пот, врешті ще один з дириґентською палочкою. Далі збаночки із шкаралупок з яєць, з народними орнаментами; писанки, боярпня, козак, св. Микола, баба Яґа — вичаровані постаті із світу казок, лєґенд і фантазії, — цікаві й повчаючі для дітвори.

Ялинка на виставці була показчиком, як річ на позір „люксусова і витребенькувата“ може бути хосенним виховуючим чинником для дітвори.

ДІТОЧИЙ ФАРТУШОК

З АНҐЛІЙСЬКОГО ПОЛОТНА З ВИШИВКОЮ

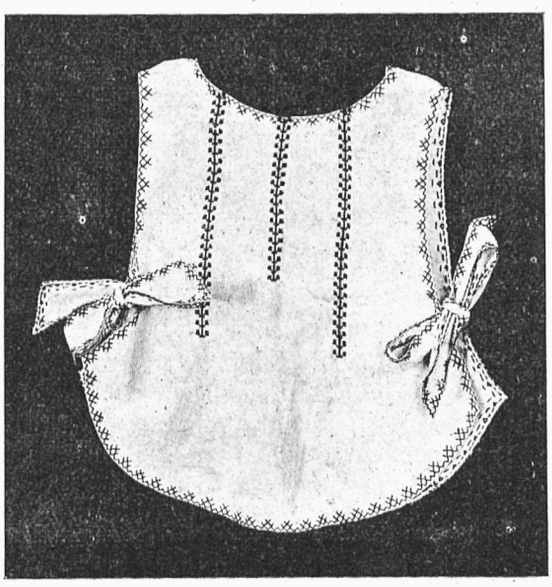

Фартушок має крій однаковий з переду і з заду. На рамепах зішитий, на боках із стрічками до вязання.

а, б, в товмацькі мотиви до фартушка на переді. *г* т. зв. „курячі лапки“, розміщені довкруги фартушочка краєм.

СПОРТОВЕ УБРАННЯ ДЛЯ ХЛОПЦЯ 13—15 ЛІТ

з вовняного матеріялу в кратн. Бричези; блюза з пашитими кишенями.

17 a, 17 b Передна часть штанів
18 a, 18 b задна часть штанів
19 і 20 Патка на кишені і пасок
21 a, 21 b передна часть блюзи
22 і 23 задна „ „ і ковнір
24 рукави.

Треба: около 2·60 *м* матерії, широкої на 130 *см*. На передних частях штанів умістити бічні кишені та виготовити крите запинання на ґузики (диви рисунки). На задних частях штанів при вшиванню кишені, на спіднім краю вшити разом патку (з подвійного матеріялу). Викінчити бічні шви аж до розкрою кишень. В горі умістити пасок із спряжками. В долині штани викінчити пасочком із спряжкою. В горішній частині штанів пристебнувати пасок з матеріялу і патку до припинання шельок. Шпанґи до перетягнення паска, як на рисунку.

На переді блюзу пікувати. Нашити кишені за рисунком, які до вподоби можна зладити або гладкі, або вздовж через середину з контрафалдиком, та із спадаючою паткою на ґузики. Зшити рамена й боки. Блюзу на переді виложити до середини матеріялом підложеним твердим полотном. Пришити ковнір пікований на полотні (диви рисунок). Дірки до ґузиків умістити на лівому, ґузики на правому переді. На рукавах ґузики. Підшевка цього самого крою, з переду сягає лиш до вилогів. На переді в підшевці умістити одну або до вподоби дві вшиті кишені (диви рисунок). Підшевку саму про себе зішити, відтак прифастриґувати до швів блюзи і довкруги пришити критим стібом. (На підшевку блюзи темний матеріял, до рукавів ясний).

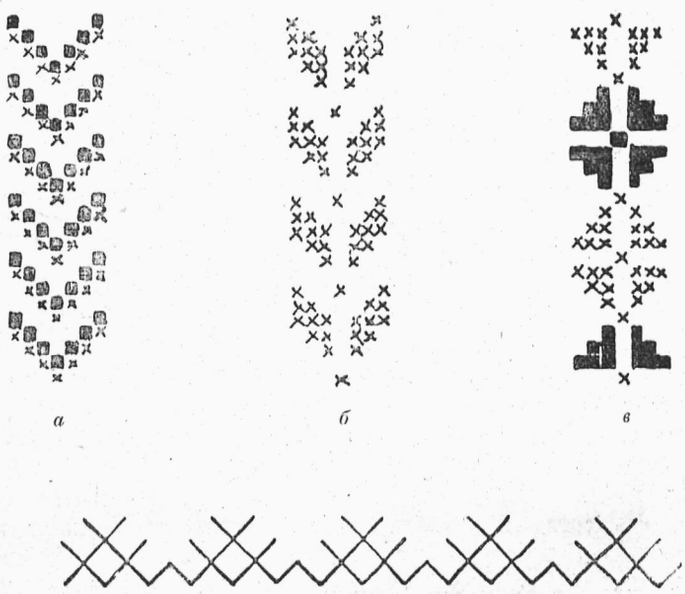

а *б* *в*

г

ШОВКИ - ШИФОНИ - ВЕЛЮРИ
і всі инші тканини
на вечірні сукні
поручає фірма
СТАХЕВИЧ І АБРИСОВСЬКИЙ
Львів, Ринок 32.

Д-Р ЗОФІЯ ПАРФАНОВИЧ

ГІҐІЄНА ЖІНОЧОГО ОДЯГУ

Довго і докладно застановляється жінка над своєю тоалєтою. Скільки вимог має вона вдоволити, скільки завдань виповнити! Мода, естетика, особисті уподобання, особливі надії, покладані в новій сукні, критика приятельок, вкінці звичка — вони всі мають важне слово в рішенні про вибір одягу. Між тим є одна повага, котрої ради вартоби ще засягнути та узгляднити її домагання — це гіґієна. Правда, нинішна мода зробила вже великі уступки для неї, всежтаки багато остає ще до ділання. Тому й не пошкодить при виборі одягу знати і засади гіґієни.

В первісній своїй постаті одяг служив людині до зберігання тепла. Сповняючи тільки таке завдання, був він скромний і невибагливий. Була це шкура звірят свобідно огортаюча тіло. Щойно згодом виробилася соромливість, яко виплив зіпсуття, а не моралі і він вніс в одяг потребу естетики і кокетерію, котрі часто кажуть йому відслонювати це, що мавби закривати і наоборот. Був час, коли одяг так невільничо пішов на услуги соромливости і моди, що стався в великій мірі негіґієнічним. Такими були криноліни, котрі дуже унагляднювали жіночі форми, затеж заковували жінку в панцир шнурівки і тісного станика, а широченною тяжкою спідницею спинювали всякі рухи. Або сукні минулого віку, котрі носили наші бабки і мами: фіґура сильно вишнурована, клітка грудна стиснена, груди підіхані в гору, живіт прямо здавлений і переділений шнурівкою, повною заліза, що не перепускала поту ані воздуха. На щастя наша мода усунула ці неприродні, а шкідливі способи одягання, одяг став більше реформованим і вигідним. Зате попадає в другий екстрем: одягати жінку якнайменше.

Як сказано, одяг хоронить людину перед втратою тепла. Сам він не гріє, він тільки творить якби шкаралупу, котрої нутро є штучним кліматом, ріжним від окруження. Ця шкаралупа мусить бути лихим провідником тепла, щоби повільно огрівалася але й поволи тратила тепло. Далі — вона повинна легко втягати вохкість (піт), якнайбільше її задержувати і тілько повільно її тратити. Це тому, що через висихання і парування течі охолоджується поверхня шкіри, тому й скоре нагле висихання дуже охолоджувалоби людину. Далі — вона повинна бути шпариста (поровата), бо воздух нагромаджений в щілинах одягу огрівшися довго держить тепло. Незалежно від цих прикмет, одіж мусить бути чиста і вільна від отруйних фарб. Скромність, дешевість та вигода великі прикмети доброго одягу.

Вибір матеріялу: Ріжні роди його мають ріжні власности і ріжне примінення. 1) Вовна: найбільше відповідає вимогам гіґієни: вона має всі вище наведені прикмети доброго одягу. Тому й поручають такі одяги для осіб наражених на зимно ізза свого звання, або котрі є слабкого здоровля (малокровність, часті поти). Треба однак звернути увагу, щоби літом одяг не був надто грубий і густий, що перегріваючи тіло також йому шкодить. Вона має також деякі хиби: її тяжко прати і тому в ній громадиться піт і заразки. Тому й надається на верхню одіж, але на білля непригожа, бо воно перегріває та виніжнює тіло, тимсамим обнижує відпорність проти хвороб. Про це повинні знати надто боязкі матері і не призвичаювати своїх дітей носити трикоти та вовняне білля, бо воно тільки шкодить.

Природний вигляд.

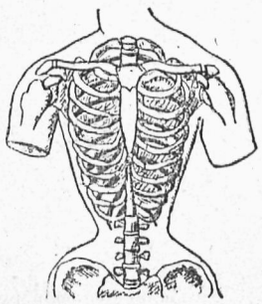

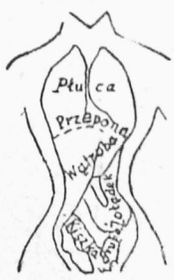

Як деформує шнурівка.

Бавовна втягає скоро воду, але вохка прилягає до шкіри і остуджує її. Надається також на верхний одяг, особливо помішана з вовною.

Шовк скоро втягає воду, але дуже скоро її тратить, притім дуже тісно прилягає до тіла і сильно його остуджує. Тому не надається на білля і мода також тут поступає нераціонально. Зворотом до ліпшого є тонкі полотенця, як перкаліна, опаль і інші.

Полотно має ту вищість над шовком, що тратить воду поволіше, тимсамим не так скоро остуджує тіло. Всетаки воно легко втягає воду; то його добра прикмета, бо вкриваючи безпосередно шкіру мусить її висушувати та провітрювати, при чім свою ролю відіграє шпаристість.

Футра і шкіра є непроникаємі, утрудняють віддихання та відживлювання шкіри, але держать довго тепла, тому й надаються на зверхне вкриття проти великого зимна. Ґума не перепускає ані повітря, ані води і тому є шкідлива. Зате служить вона до охорони перед дощем. Лихою привичкою і модою є ношення кальошів і снігівців — особливо без конечної потреби і стало. Ноги перегріті, раз виставлені на холод відморожуються, а орґанізм простуджується. Ліпші від ґуми є матеріяли непромакальні — вовна, напоєна хемічними течами,

котрі не перепускають води, хоча не спинюють доступу повітря.

Одяг хоронить тіло не тільки від зимна, але й від горяча. Тут має значіння не лиш рід матерії, але також її колір. Коліри темні втягають в себе більше проміння соняшного ніж ясні і тому вони є відповідніші на зиму, ясніші на літо. Втягання світла так представляється в числах:

Колір	білий	втягає	100	одиниць	тепла*)
„	жовтий	„	140	„	„
„	червоний	„	160	„	„
„	синій	„	190	„	„
„	чорний	„	200	„	„

Значить, чорна матерія втягає двічі тільки сонця, що біла. Є вона коліром теплим, а біла — холодним.

Важними є хемічні складники фарб, тому що деколи в них є аршенік, олово, мідь і інші отруйні тіла. Вони можуть шкодити здоровлю, а головно викликувати запалення шкіри.

Одною з найважніших прикмет одягу є чистість. Як сказано, одяг втягає піт. Вода з него випаровує, але кваси, товщі, частини сталі як злущений нашкірок зостають на матерії; колиж до них долучиться порох твориться бруд. Бруд дражнить шкіру і є знаменитою поживою для бактерій, котрі в нім розмножуються, а діставшися до орґанізму спричинюють хвороби. Не кожна часть одягу однаково скоро занечищується, бо людина не потиться на цілім тілі однаково. Ґіґієніст Крамер робив досліди над чистотою одягу і прийшов до переконання, що найбільше занечищуються панчохи і требаби їх зміняти що дня, сорочку що чотири дні, підштанці що вісім днів. Тому, що з цим поглядом не всі годяться, ґіґієна каже зміняти білля двічі в тиждень. Одяг верхний щодня тріпати і чистити сухою щіткою, а по стрічі з людьми хворими на пошесні недуги і брудними — чистити щіткою, змоченою в субліматі. Білля варити і гладити горячим залізком, бо одно, як і друге вбиває бактерії.

Як я згадала — одяг мусить бути відповідно дібраний, щоби хоронив перед зимном і жаром. Всетаки люде надто бояться зимна, а простуду надто перецінюють. Це бачимо у дітей, котрих боязкі мами прямо овивають в трикоти, бархани і футра. Такий одяг так виніжнює дитину, що леда подув вітру їй шкодить, одно перемочення ніг, чи застудження рук потягає за собою ріжні запалення і нежити. Всетаки і надто легке убрання може бути шкідливе. Це відноситься перш за все до пань „елеґанток“, котрих білля становить тонесенька пластинка, суконка і плащик кінчаться повище колін, півчеревички викроєні а блюзка глибоко витята. Студений вітер пронизує ніжну одіж і дуже ніжну фіґурку нинішньої сухорлявенької жінки, сніг і дощ падуть на тонкі панчішки і декольт. Така тоалєта на зиму невідповідна і тому наша коротка мода повиннаби зимою зробити немалі уступки для довжини і теплоти суконь. Вже старинні римляни казали: „ноги і живіт держи тепло а голову холодно“, а наші батьки і мами мали мабуть цеж саме на думці шнуруючи високі черевики і вбираючи теплі „гальки“. Як перетеплення виніжнює орґанізм і робить його вражливим для леда змін теплоти, так перехолодження обнижує його відпорність і витворює податність для хвороб.

З цілою рішучістю домагається ґіґієна, щоб одяг був вигідний, легкий і свобідний. Тяжкий одяг спинює рухи тіла, натискає на поверхню тіла і викликує почування утиску і болю. Одяг, що стисло прилягає, вяже і шнурує є дуже шкідливий; він спинює розвій і правильну працю приладів тіла. Високі ковнірі, паски, тісні округлі підвязки, шнурівки, повинні бути або виключені з одягу, або заступлені іншими вигідними і свобідними урядженнями. З осібна є дуже шкідливе всяке звязування в пасі, під грудьми. Найчастіше це бачимо у сільських жінок, котрих спідниці, фартухи, крайки тісно звязуються в пасі. В тім місци майже переділює живіт глибока борозда. Часто мені вдається зовсім легко дійти рукою через покриви живота аж до костей хребового стовпа — і то у жінок доволі товстих. Здається, що тільки ці кости держать на силу в цілости обі части тіла жінки, котре стається подібне до оси. Поминувши негарний зовнішний вид такого живота — терпить під тим в першу чергу здоровля. Долішна партія ребер западається і затискає легені, котрі гірше віддихають і роблять орґанізм податливим для сухіт. Кишки стало спихані усуваються в долину, жінка терпить ряд болів, нестравність, запір. Печінка переділена на двоє, обіг жовчі спинений і часто жовчеве каміння — то дальші наслідки звязування живота в пасі. Від цих недостач терплять і нерви, так що сміло можна сказати, що невідповідний одяг — то хвороба.

В ще більшій мірі як опасування — шкідливе шнурування. Шнурівка зовсім деформує і ушкоджує тіло жінки. На щастя нині шнурівки вийшли і виходять зовсім з моди, а багато вязань в пасі заступлено шлейками. Вимогам ґіґієни відповідає тільки свобідний одяг укріплений шлейками на раменах і бедрах. Круглі підвязки є лихі; вони затискають жили ніг, витворюють в них застої і жиляки. Довгі підвязки є добрі, але пасок не повинен замикатися в пасі, тільки здержуватися на бедрах. Це все відноситься в ще більшій мірі до жінки вагітної. Вона не сміє мати в пасі ні одного ґузика, ні торочка, все мусить бути свобідне і на шлейках, щоби не спинювало розміщення кишок, праці печінки і свобідного уложення матиці.

О б у в а: має бути примінена до ноги а не наоборот. Черевик має бути 1—2 цм. довший від ноги, бо в часі ходження нога видовжується. Тісні черевики є кайданами і тортурою не тільки для ноги але й цілого тіла. А які погані, покривлені пальці, покриті грубими нагнітками! Багато елеґантних дам соромиться скинути

*) Одиниця тепла, це скількість потрібна до огріття 1 kg води о 1° Цельзія. Називається кальорією.

До

Шановного Заведення
виробу спеціяльних бандажів на пропуклину

М. ФРАЙЛІХА

Львів, Городецька ч. 35.

Прошу приняти вирази подяки за вилічення моєї дитини від пропуклини, бандажом Вашої системи. Дитина перед тим носила инші бандажі, але це не помогло. Після наложення бандажика Вашої конструкції я не побачила уже більше пропуклини в дитини, а по кількох місяцях пропуклина зрослася цілком. Пишу публично цю подяку для добра инших матерей, щоби в подібних случаях зверталися до Шановного Вашого Заведення по ратунок.

З високим поважанням

Дрова Яніна Голянкова

Львів, вул. Рея ч. 10.

Замітка:

Опаски черевні для жінок і мужчин на зниження жолудка можна замовляти поштою. Опаски пропуклинові допасовується лише особисто, через що приїзд є конечно потрібний до заведення М. Фрайліха, Львів — Городецька 35.

Скло, Порцеляна, Криштали

Поручає

Новоотворений склад

ОЛЕКСАНДРА ОНИСЬКА

ЛЬВІВ, Галицька 20 (ріг Валової).

свої малесенькі черевички, щоби не показати поганої здеформованої ноги. Тісний черевик спинює обіг крови і витворює відморозки (ізза пораження судин кровних). Вузькі носики вяжуть рухи пальців, стискають їх разом або оден на другого. Найшкідливіші є високі закаблуки. На жаль жінка уважає черевичок тим елеґантнішим, чим вищий у него закаблук. Вона не застановляється над тим, що ходить на пальцях, цілий тягар тіла не опирається на цілій стопі, як повинно бути,

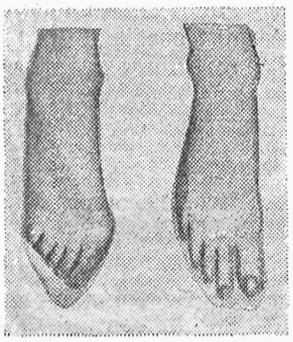

Здеформована стопа. Природна стопа.

тільки на пальцях і середині стопи. Разом з тим похилюється хребовий стовп і миска, а уміщені в них наряди зміняють своє положеннія. Матиця скривлюється, а це потягає забурення при місячці а навіть родах, терпить система нервова; жінка стає хвора, гістеричка. Найбільша нешкідлива висота закаблука виносить 3 цм. Для кожної людини належить робити черевики до міри брані із ноги в стоячій поставі. Підошви мають бути грубі і широкі, щоби хоронили від зимна і вохкости.

Одяг держати з далека від огню, бо все це запальні матеріяли і через запаленнія одягу нераз бувають тяжкі попечення. Під цим оглядом важне для господинь: не носити ранішних одягів з широкими рукавами і лентами, котрими можна струтити горіючу машинку.

Як бачимо, одяг це складний твір, що становить для себе осібне царство, котрого права не тільки естетичні але й гіґієнічні. Не служить він тільки для окраси або для виявленнія свого багатства. Добрий, вигідний одяг стає приятелем людини хочби й немодний, лихий, невигідний але дуже елеґантний стає часто мукою і людина з полекшою відкидає його та міняє на свобідний шляфрок і — капчики, часто проклинаючи моду (тихцем, щоби не зачули сусідки). В такій хвилі вона радо послухає слів лікарки — на відміну від ради кравчині.

З нагоди Різдва і Нового Року шлемо нашим передплатникам, читачам і прихильникам щирі побажання.

Цьогорічна коляда на Рідну Школу.

З КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ ЛЬВОВА У МІС. ГРУДНІ.

Загостив до Львова фільм ВУФК-у „Тарас Шевченко“. Цей довгоочікуваний фільм викликав велике заінтересування і захопленнія серед найширших верств громадянства.

Дня 2-го грудня святковано 60-ліття народин і 30-ліття наукової праці проф. Кирила Студинського.

Дня 9-го грудня з нагоди 60-ліття „Просвіти“ відбувся в салі Народнього Дому великий концерт. Відспівано композицію жінки Стефанії Туркевич-Лісовської до слів Т. Шевченка: „Учітеся“; деклямувала молода декляматорка М. Юзичинська.

Того самого дня відбулося відкриття стрілецької виставки в кімнатах Українського Національного Музею. Між портретами визначних стрільців, є і портрети жінок-стрілкинь: Олени Степанівної-Дашкевичевої і Сіякової.

На Шубертівському концерті, що відбувся 12-го грудня виступали дві наші відомі артистки — пяністка В. Борейківна і співачка О. Бандрівська.

9-го грудня обходило також Музичне Товариство ім. Лисенка 25-ліття свойого існування. 17-го грудня відбувся симфонічний концерт, який пройшов з великим успіхом.

Товариство письменників і журналістів влаштувало ювилейне свято письменникові Андрієві Чайковському.

Тов. „Сільський Господар“ у Львові задумує занятися організацією сільського жіноцтва, в ділянні домашнього господарства. В тій цілі скликав був в падолисті с. р. нараду та з новим роком видавати ме при часописі „Сільський Господар“ додаток для жінок.

Загальні Збори „Труду“. Жіноча промислова кооператива „Труд“ у Львові розписала Загальні Збори на 26. XII. 1928. Звіт з цих Зборів подамо також в черговому числі.

Зїзд відпоручниць філії „Союзу Українок“. На 27 і 28 грудня назначені Загальні Збори „Союзу Українок“ у Львові та зїзд відпоручниць філій і кружків. Крім Головного Виділу „Союзу Українок“ та філій і кружків, будуть здавати звіти представниці инших жіночих товариств зі Львова, так що сей зїзд має бути переглядом праці українського жіноцтва за минулий рік.

КОЖДА МАТИ,

що любить свої діти і бажає справити їм велику радість,

нехай запренумерує для них гарно ілюстрований журналик п. з.

„СВІТ ДИТИНИ“

який істнує вже 10 літ і виходить у Львові раз на місяць в розмірі 32 сторін друку, під редакцією МИХАЙЛА ТАРАНЬКА, народнього учителя.

На зміст „СВІТА ДИТИНИ“ складаються: байки, казки, леґенди, сміховинки, забави, іграшки та всякі загадки.

Велике число образків прикрашує зміст кождого числа. Редактор веде постійну переписку з малими читачами.

Умови передплати на рік 1929:

Квартально 3 зл. Піврічно 6 зл. Річно 12 зл.
Для заграници цілорічна передплата 1½ дол.
Для Чехословаччини цілорічна передпл. 50 кор.

Замовлення слати на адресу:

Накладня Михайла Таранька

Львів, ул. Зіморовича ч. 3.

Від адміністрації

Ще це число висилаємо всім передплатницям навіть таким, які залягають з передплатою із зазивом в останнє: Вишліть негайно свою залеглість, щоби ми не були змушені стягнути її примусово, та щоби не було задержки в висилці журналу. Не читайте журналу даром! Чергове число дістануть тільки ці передплатниці, які мають передплату вирівнану!

Таблицю крою висилаємо в цьому числі, а таблиця вишивок появиться в черговому числі. Її вишлемо тільки тим передплатницям, що заплатили передплату за І квартал 1929 р.

ПРИПИСИ

Фашерований короп.

З очищеного, кілевого коропа виняти обережно ости і мясо так, щоби залишилася сама шкіра і тоненька верства мяса. Голова і хвіст остають. Мясо відняти від остей і перемолоти раз на машинці з одною намоченою булкою і 3 дкґ варених грибів. Додати 1 цибулю сікану і смажену на маслі, 3 цілі яйця, перцю, зеленої петрушки. Усе вимішати добре, наложити фаршом рибу і зішити білою бавовною. Короп спекти відтак на маслі в рурі.

Як що подаємо його на гарячо, треба зробити до него грибкову підливу зі сметаною на смаку з виварених грибів, доданих до фаршу. Коропа поливається цією підливою і подається з французькими клюсочками.

Не менше добрий такий фашерований короп на зимно, поданий з оцтом і оливою.

Кавовий крем.

Запарити 3 дкґ кави без цикорії так, щоби було найбільше пів шклянки.

4 жовтка утерти добре з 12 дкґ цукру і пів лісочки ванілії, до цего додавати по кроплі кави і $1^1/_2$ дкґ горячої желятини. Желятину давати поволи, обережно, не переставати терти.

Вкінци вимішати легко з $^1/_2$ літрою добре убитої кремової сметанки і винести на зимно, щоби застигло.

Форму, до якої дається крем, облити зимною водою.

Дешевий торт з яблук.

Спекти крухий пляцок: 10 дкґ муки, 8 дкґ масла, 5 дкґ цукру. 1 кґ яблук пошаткувати, дати до ринки, до цего 20 дкґ цукру, 2 ложки води, сок з пів цитрини, 5 дкґ помаранчевої шкірки. Яблука висмажити добре, як уже густі наложити ними крухий пляцок. Можна прибрати міґдалами.

Мазурок.

12 дкґ муки, 6 дкґ масла, 3 ложки сметани, одно жовтко замісити і поставити в зимнім на 2—3 години. Витачати тонко, викратувати квадрати, полюкрити білком і посипати сівалкою міґдалами і родзинками. Дати на немащену бляху і наколоти вилками. Гарячі посипати добре цукром.

Оріховий торт зі сметаною.

Замісити 12 дкґ муки, 12 дкґ масла, 12 дкґ цукру, 12 дкґ мелених оріхів, 1 жовтко, добре поділити на 3 части і спекти 3 пляцки в тортівниці.

Переложити битою сметаною, вимішаною з цукром, ванілією і доброю горсткою мелених оріхів. По верха дати чисту биту сметану і прибрати варенням. Робити з дня на день, лише сметану на верх дати тоді, коли подається.

Дактилевий торт.

Утерти на густий люкер $^1/_4$ кґ мілкого цукру і 5 убитих білків. $^1/_4$ кґ парених міґдалів і $^1/_4$ кґ дактилів, покраяти в пасочки пів ліски ванілії, вимішати добре з утертим люкром і дати до тортівниці виложеної оплатками. Пекти в не дуже гарячій печі.

Маковий торт.

Утерти добре пів шклянки маку, до него додавати по ложці пів шклянки меду і по одному 7 жовтків. Відтак додати 2—3 дкґ парених мелених міґдалів, шкірки цитринової і піну з 7 білків. Пекти в дуже гарячій рурі. Люкрувати цитриновим люкром.

На памятник пок. Директорки Марії Примівної

зложили:

Катерина Паланиця-Тарнавська, Чікаґо, 44-35.

ПРИВИКАЙМО КУПУВАТИ

ТІЛЬКИ

У СВОЇХ!

Бо через двигнення рідної торгівлі і рідного промислу — двигнеться цілий народ!

Найстарша кооператива, бо основана в р. 1883

„НАРОДНА ТОРГОВЛЯ“

Продає

СПОЖИВЧІ ТОВАРИ

у своїх 24 склепах по більших містах краю.

Видає Кооператива „Українське Народне Мистецтво“. За Редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА.
Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок ч. 39., І. пов. З друкарні Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові.

Н. ҐАРІН (МИХАЙЛОВСЬКИЙ)*)

ДІТОЧІ ЛІТА ТЬОМИ

1) СЕМЕЙНА ХРОНІКА

Переклад з російського

I.

ДЕНЬ НЕВДАЧ.

Маленький осмилітній Тьома стояв над зломаною квіткою і з острахом думав над своїм безвихідним положенням.

Щойно кілька хвилин тому назад, як він проснувся, помолився Богу, випив чаю, зїв смачно два шматки хліба з маслом, одним словом — совісно сповнив всі свої ранішні обовязки. А відтак вийшов через терасу до города в найкращім безжурнім настрою.

В городі було так гарно. Тьома йшов по старанно вичищених доріжках, вдихуючи свіжість літнього ранка і залюбки розглядався довкола.

Нараз... Його серце затьохкало з радости і захоплення... Улюблена квітка татка, з якою він стільки возився, наконець зацвила! Ще вчера татко оглядав її пильно і сказав, що скорше як за тиждень не буде цвисти. І яка розкішна, яка прегарна квітка! Ніколи ніхто, розуміється, такої не бачив. Татко говорить, що коли пан Ґотліб (головний управитель ботанічного города) її побачить, то в нього слина потече в роті. Але найбільше щастя в тому, очевидно, що ніхто другий, а якраз Тьома перший доглянув, що квітка зацвила. Він вбіжить в їдальню і крикне на ввесь голос:

— Зацвила!

Татко покине пити чай і з цибухом в руках, у своїм військовім мундурі, мерщій поспішить до города. Тьома буде бігти передом і тягом обзиратися: чи тішиться татко?

Татко, певна річ, сейчас поїде до пана Ґотліба; може каже запрягти Гнідка, якого щойно привели зі села. Єремій (візник, а ураз і сторож, високий, з одним оком, лінивий добряга) говорить, що Гнідко так скоро біжить, що ні один кінь в місті його не здожене. Єремій, очевидно, розуміється на таких річах; він що днини їздить на Гнідку верхом до водопою. І ось сьогодня перший раз запряжуть Гнідка. Гнідко побіжить скоро-скоро! Всі поженуться за ним — та де! По Гнідкови й слід застив.

А може татко і Тьому возьме зі собою? Ох, колиби! Одушевлення захоплює маленьке серце Тьоми. Від думки, що всьо те щастя спричинила отся чудна, так ненадійно розвинувшася квітка, у Тьоми прокидується ніжна любов до неї.

— Лю-ю-бенька! — шепоче, присідаючи до землі і наклонює до квітки свої губи.

Його постава дуже хитка й непевна. Він тратить рівновагу, витягає вперед руки і...

Всьо пропало! Боже мій, як воно склалося? Може ще вдасться направити? А все вийшло з того, що він не удержався і впав. Колиб він трошеньки ось тут оперся рукою, квітка осталаби цілою. Та цеж одна мить, одна хвилина... Стрівайте!.. Але час не стоїть. Тьома чує, що ним щось крутить, щось немов вириває в нього те, що хотівби він задержати й уносить на своїх крилах — уносить довершений вчинок, полишаючи Тьому самого зі страшною свідомістю сповненого вчинку без вороття.

Якась тверда, остра, страшна, невмолима, безпощадна сила відірвала його зневечя від усього!

Дарма, що так радісно співають птички, що крізь гущавину листя пробивається сонце, граючи на мягкій землі веселими, ясними смугами, дарма — що безжурна комашка повзе по листку — ось зупинилася, надувається, розпускає свої крильцята і ладиться летіти кудись на стрічу ніжному, ясному сонцю.

Правда, колись знова настане такий сам веселий ранок, котрого він вже не попсує собі, як сьогодня, але тоді буде вже другий хлопчина — щасливий, розумний, вдоволений. Щоби дібратися до того другого Тьоми, треба перейти безодню, розмежуючу його від того другого, треба пережити щось страшне, нестерпне. О, чогоб він не дав, щоби всьо нараз зупинилося, щоби тягом трівав цей свіжий, ясний ранок, щоби мама й татко вічно спали... Боже милий, ізза чого він такий нещасний? Ізза чого висить над ним заєдно якась злобна, невмолима судьба? Ізза чого він завжди хоче як найліпше, а виходить завжди так погано й осоружно?.. Він старається заглянути в себе, збагнути причину цього. Він хоче порозуміти її, він буде суворий і справедливий супроти себе... Він, справді, злий хлопець. Він провинився і він мусить відпокутувати свою провину. Він заслужив кару і хай його покарають. Щож діяти? І він знає причину, він найшов її! Всьому виноваті отсі погані, осоружні руки! Він жеж не хотів, руки зробили — і завжди руки. І він піде до батька і прямо скаже йому:

— Татку, чого тобі даром сердитись, я знаю тепер добре, хто винен: мої руки. Відрубай мені їх і я стану добрим, гарним хлопцем. Бо я люблю і тебе й маму і всіх люблю, а руки мої творять таке, буцім то я нікого не люблю. Мені ні крихітки їх не жаль.

Хлопчині здається, що його докази такі переконуючі, такі сердечні, що вони повинні й других переконати.

Але квітка лежить дальше на землі... А час іде... Ось батько, який встав раньше від мами, покажеться в городі, гляне і все відразу порозуміє; загадочно подивиться на сина і, не кажучи ні словечка, возьме його за руку і поведе... Поведе, щоби не розбудити мами, не через терасу, а через парадний вхід, прямо до свого кабінету. Зачиняться великі двері і він остане з ним сам.

Ах, який він страшний, яке погане в нього обличча... І чому він мовчить, не говорить нічого? Чому розпинає свій мундур? Який мерзький отсей жовтий, вузенький ремінчик, що видніє в складці його штанів. Тьома стоїть і, немов зачарований, впялив очі в той ремінчик. Чогож він стоїть? Він свобідний, його ніхто не держить, він може втекти... Нікуди він не втече. Він буде трівожно до болю ждати. Батько спровола здійме той поганий ремінчик, зложить у двоє і — гляне на сина. Лице батька наллється кровю і хлопчина почує, діймаючо сильно почує, що найближча йому людина може бути страшною й чужою, що людина, яку він хотівби і повинен любити й поважати, може збудити в його серці ненависть і звірячу трівогу.

Маленький Тьома, блідий, з широко розплющеними очима, стояв перед зломаною квіткою і всі муки, всі страховища дожидаючої його кари ярко малювалися в його голові. Всі духові сили працювали тепер над тим, щоби найти ратунок, ратунок за всяку ціну. В стороні від тераси почувся якийсь шорох. Живо, заки міг що передумати, хлопець сміливо стає на грядку, бере квітку і всаджує в землю поруч із корінем. Навіщо? В надії обманути? Продовжити час, заки мама прокинеться, а відтак пояснити їй, як всьо те склалося і тим чином

*) Михайловський Николай Ґеорґієвич російський письменник, відомий під псевд. Ґарін ур. 1852 р. По званні він інженір заліжничих шляхів. На літературне поле вступив в 1892 р. Найбільший успіх мала його повість „Діточі літа Тьоми". Дальші частини цеї повісти це „Ґімназисти" і „Студенти". Ціла трильоґія має автобіоґрафічний характер.

відвернути від себе небезпеку? Нічого ясно не розуміє Тьома; прожогом, немов переслідують його всі ті відьми і чародії, про яких розказує йому вечерами нянька, втікає він від зловіщого місця. Минає страшну тепер для нього терасу, де знечевя може побачити грізну стать батька, який, очевидно, сейчас дізнається, що сталося.

Тьома біжить, а ноги несвідомо несуть його як найдальше від небезпеки. Він бачить між деревами велику площу; посередині уладжена гойдалка і високий, на зелено помальований стовп для руханкових вправ. Там стоїть сестра і бона Німка. Тьома стрибає на бік, незамітно пригнувшися, добирається у виноградник, обминає велику камінну возівню, що виходить у город своїми глухими стінами, перелазить паркан від подвіря, і накінець щасливо дістається до кухні.

Тут щойно свобідно зітхає.

В закоптілій, просторій, але низькій кухні, поміщеній в сутеренах, освіченій зверхи маленькими вікнами, все йде своїм ладом.

Кухар Яким, в бруднім фартусі, білявий, лінивий, з бувших кріпаків, сонливо береться топити під плитою. Йому не хочеться починати скучну, буденну роботу. Він зволікає, тріскає дверцятами від пічки, зазирає в жарову руру, пильно оглядає, немов у перве бачить, горшки, химерничає, ворчить, двацять раз їх то здіймає, то опять ставить на місце...

На великім, немальованім столі в неладі зложені брудні тарілки. Покоївка Таня, молода дівчина, з довгою, ще нечесаною косою, наскоро обгризає якусь вчерашню мясну кістку. Єремій в кутку мовчки возиться з кінцями ременів від упряжі, у одно прикладаючи конець до кінця, щоби зішити їх приладженим шилом і дратвою. Його жінка, Настя, товста, брудна помийниця, голосно й сердито перемиває тарілки, бистро вихоплюючи їх з парующого горячого шафлика. Витерті тарілки з тріскотом летять на стоячу поруч лавку. Рукави Насті засукані, здорове, біле тіло на руках трясеться при кождім її руху, губи кріпко затиснені, очі звернені в одну точку, кидають іскри.

Ровесник Тьоми — син Насті і Єремія — череватий, рябий Йоська, сидить на ліжку, махає ногами і доскулює матері, щоби дала йому копійку.

— Не дам! не дам! сто чортів твоїй мамі! — кричить сердито Настя і ще кріпше затискає губи, ще завзятіше поблискує очима.

— Е-е?! — тягне Йоська плаксиво монотонну ноту. — Дай копійку!

— Відчепись, прокляте! Сказися ти! — кричить Настя, неначе її ріжуть.

Тьома із завистю глядить на ті прості, нескомпліковані родинні відносини. Ось вона, буцім то й кричить і лається, а не боїться Йоська матери. Якщо мати і захоче його побити — а Йоська прегарно знає, коли вона захоче — він вирветься і втече на двір. Якщо мати і кинеться за ним і, не дігнавши, стане кричати своїм грімким голосом: „Ходи сюди, бісова дитино!“, то „бісова дитина“ зрозуміє, що підходити не слід, бо його побють. Йому якраз цего не хочеться, то він і не йде, але й не ховається, бо інстинктовно чує, що надто дратувати матір не треба. Стоїть Йоська денебудь неподалеки і румсає лініво й лицемірно, а сам пильно стежить за кождим рухом матери. Ноги в нього розставлені, сам подався вперед, ось-ось готов наново опять стрибнути.

Мати постоїть-постоїть, ще сто чортів побажає собі і заверне до кухні. Йоська крутиться, пустує, але голод приневолює його зайти таки до кухні. Підійде до дверей і наводить пробний атак:

— Е-е?

Це щось посередне поміж нахабним домаганням а просьбою о помилування, поміж румсанням а криком.

— Тільки увійди мені, бодай тебе чортяка взяла! — чути з кухні.

— Е-е?! — настирливо, смілійше вже повтаряє Йоська. Кінчиться всьо тим, що двері з тріскотом відчиняються, Йоська вітром висмикується подальше, а на порозі стає грізна мати: в руках у неї перше попавшеся поліно, яке й летить навздогін за блудним сином.

Річ уже Йоськи обминути поліно, але після того дорога до стола з останками панської вечері вже промощена. Йоська миттю скидає зі себе маску покірливости і скромности і з видом трудячого чоловіка, якому ніколи тратити час на пусті формальности, просто й сміло прямує до стола.

Якщо по дорозі бувало і дістане легкого штовханця — він за ним не гонився, то відгризеться якимнебудь сердитим звуком в роді „У-у!“, і завзято брався до їди.

— Єромій! закладай Буланку! — кричить згори няня. — До повозки!

— Хто їде? — питає знизу, стрепенувшися, Тьома.

— Татко й мама до міста.

Ось і подія!

— Скоро поїдуть? — допитується Тьома.

— Збираються.

Тьома міркує, що батько спішиться, значить, перед відїздом до квітки не піде, отже до повороту родичів хлопець забезпечений від кари. Він почуває знечевя підйом духа й урадований кричить:

— Йоська! бавитися!

Біжить знова до города і тепер сміло й певно простує до сестер.

— Будемо бавитися !— кричить, підбігаючи. — В Індіян? — І Тьома з надміру почувань вивертає карбульця перед сестрами.

Поки бона і сестри під проводом старшої Зіни обмірковують його проєкт, Тьома вже шукає підхожого матеріялу на луки. До огорожі надто далеко, хочеться скорше, сейчас... Тьома вихоплює прути, що торчать з бочки, прібує їх гнучкість, але вони ломаються — непригожі.

— Тьома! — кричать усі.

Тьома завмирає на мить.

— Це таткові лози! Що ти зробив?

Але Тьома вже все обміркував: у нього лискавкою зродилася свідомість, якнебудь заповнити час до відїзду родичів і він спокійно говорить:

— Знаю, знаю! Татко казав їх викинути — вони ні до чого. — Збирає поломане пруття і при помочі Йоськи несе його на задне подвіря. Зіна підзорливо проводить брата очима, але Тьома мистецьки грає свою ролю, йде спокійно, не поспішаючи, до самої фірточки. Але за фірткою він кидає пруття; розпука огортає його душу. Він намагається втекти, втекти від мрачних думок про тяжку розвязку, від хмар, що, не знать відкіля, насуваються на його життя. Одно діймаючо ясно стоїть у нього в голові: щоби скорше вже відїхали батько й мати.

Єремій зі стурбованим обличчам похожає біля повозки, нерішучо почісує потилицю, хмарно споглядає на немиту повозку, на засохле болото і наконець зовсім збентежений, що йому робити: починати мити, підмазувати чи так таки запрягати. Тьома хвилюється, метушиться, тащить упряж, приневолює Єремія вивести кобилу і візник під таким енерґічним напором береться вкінци запрягати.

— Не так, паничу, не так! — сварить флеґматичний Єремій, якому не по нутру отся бурлива, суєтлива поміч.

Тьомі видається, що час іде невимовно поволи.

Наконець повозка готова.

Єремій натягає свій службовий полотенний кафтан, з великою товстою плямою на грудях, широкий церато-

вий капелюх, всідає на козли, виїздить, зачіпляє своїм звичаєм за ворота, що відмежують задне подвіря від панського і підїзджає під рундук.

Час тягнеться в безконечність. Чому вони не виходять? А як не поїдуть? Тьома переживає страшні хвилини мук. Та ось парадні двері відчиняються, виходить батько з матірю.

Батько, сивий, похмурий, як звичайно, в білім полотеннім одязі, щось то стурбовано розважає. Мати в кринолїні, в чорних нитяних рукавичках без пальців, в капелюсі з широкими чорними лентами. Сестри надбігають з города. Мати нашвидко хрестить і цілує їх і оглядається за Тьомою. Сестри шукають його очима, але Тьома з Йоською притаїлися за вуглом і сестри кажуть, що Тьома в городі.

— Будьте з ним добрі!

Тьома, який спершу рішив не показуватися, тепер вискакує зі своєї криївки і прожогом кидається до матери. Колиб не батько, він розповівби їй усе. А так він тільки незвичайно горячо цілує її.

— Ну, буде! — говорить ласкаво мама і догадується, що совість Тьоми не зовсім чиста.

Але пригадала собі позабуті ключі і це відвертає її думки від Тьоми.

— Ключі! ключі! — кличе і всі кидаються в комнати за ключами.

Батько згірдливо глядить на пестощі Тьоми і думає, що таке виховання кінець кінцем зробить з його сина якогось осоружного мазуна. Він переносить своє подратування на Єремія.

— Буланка знову закована на праву передню ногу? — каже.

Єремій перегинається з кізла і пильно вдивлюється у відставлену ногу Буланки.

Тьома стурбовано стежить за ним очима. Єремій кашлає і говорить якимсь то здавленим голосом:

— Мабуть відступилася.

Брехня ще дужче розсердила батька.

— Дурак! — кричить, немов вистрілив з рушниці.

Єремій завзято викашлюється, копошиться на кізлі і мовчить. Тьома не розуміє, защо татко сварить Єремія і жалке почуття огортає його.

— Ледащо, петяга! Бруд розвів такий, що сісти годі.

Тьома кидає бистрий погляд на повозку.

Єремій мовчить. Тьома бачить, що Єремієви нічим виправдатися і син вдоволений батьком, що за ним правда.

Ключі принесли. Мати й батько сидять вже в повозці, Єремій підібрав віжки, Настя стоїть на воротах.

— Їдь! — приказує батько.

Мати хрестить дітей і говорить: „Тьома не пустуй!“ і повозка торжественно виїзджає на вулицю. Коли вона щезає з очей, Тьома нараз почуває такий прилив радости, що йому хочеться втяти щось такого, щоби всі, всі — і сестри й бона і Настя й Йоська так і заохали з дива. Він стоїть кілька хвилин, шукає в голові чогось підхожого і одно тільки й може придумати: стрімголов вибігає на вулицю, перерізуючи дорогу першій надлітаючій повозці. Несеться голосний крик трівоги.

— Тьома, Тьома, куди?!

— Тьома-а! — долітає пискливий голос бони до чуткого вуха матери.

Вона порозуміла усе і собі кричить зпоза хмари пороху:

— Тьома, до дому!

Тьома, який вспів вже пробігти половину дороги, зупиняється, затулює обома руками рот, на мить завмирає на місци, відтак стрімголов повертає назад.

— Хочеш, я на Гнідку верхом поїду, як Єремій? — майнула в голові Тьоми нова ідея, якою ділиться зі сестрою.

— Ну, щож! Тебе Гнідко скине! — згірдливо говорить Зіна. Цего вповні достаточно, щоби в Тьоми збудилося непоборне бажання свій плян виконати. Його серце бється сильно то завмирає від думки, як зачудуються усі, коли побачать його верхом на Гнідку. Виждавши хвилинку, він горячково шепоче щось Йосьці. Оба непомітно щезають.

Перепон нема.

В порожній стайні чути повільне, голосне жвякання Гнідка. Тьома дрожачими руками хутко відвязує поводи. Гарний лошак Гнідко зневажливо обнюхує маленьку стать хлопця і поневолі тягнеться за ним.

— Но, но! — підганяє нетерпляче Тьома Гнідка і намагається прицмокувати губами, як це робить Єремій, коли виводить коні.

Але ці голоси лякають Гнідка; він фиркає, задирає голову і не хоче виходити з низьких дверей стайні.

— Йоська, підженi його ззаду! — кричить Тьома.

Йоська лізе поміж ноги лошака, та в цю мить верещить Тьома:

— Возьми батіг!

Гнідко під ударами стрілою вилітає зі стайні і трохи не вирівається з рук Тьоми.

Тьома запримічує, що Гнідко під батогом несеться ґальопом і приказує Йосьці, коли сяде, знова ударити лошака.

Йосьці того й треба.

Гнідка торжественно виводять із чорного на панське подвіря і підтягають до стоячої тутже бочки з водою. В останню хвилину Йоська надумується.

— Упадете, паничу! — нерішучо говорить він.

— Нічого! — відповідає Тьома пересохлим від схвильовання голосом. — Ти тільки, як сяду, кріпко стягни його батогом, щоби він відразу побіг ґальопом. Тоді легко сидіти!

Тьома стає на бочці, підбирає поводи, захоплює руками гриву Гнідка і легко вискакує йому на спину.

— Діти, дивіть! — кричить він, опянілий із вдоволення.

— Ах, ах, дивіть! — пищать налякані сестри і кидаються до огорожі.

— Бий! — командує Тьома, обезумілий на радощах. Йоська з усеї сили стягає лошака кнутом. Гнідко, мов ужарений, миттю стрепенувся і вискакує на вулицю, куди його мордою повернули — але відтак, поміркувавши, стає дуба, остро повертається на задних ногах і прожогом несеться опять до стайні.

Тьомі, який справжним чудом удержався при тім герці лошака, ніколи роздумувати. Перед ним ворота стаєнного подвіря; він в сам час наклонює вниз голову, щоби не розбити її об перекладину і вихром влітає на подвіря.

Тут щойно стає йому ясною небезпека. Він бачить в десяти сяжнях перед собою високу, камінну стіну стайні і маленькі відчинені двері і знає, що розібється об мур, якщо лошак влетить до середини. Інстинкт самооборони скріплює його сили. Тьома стягає ліві віжки; лошак завернув з прямої дороги, натрапив на висунений дишель, спотикається, паде з розмахом на землю, а Тьома летить дальше і розтягається у самої стіни на мягкій, теплій купі гною. Гнідко підводиться і влітає у стайню. Тьома також встає, зачинює за ним двері і розглядається довкола.

(Далі буде).

Львівська державна наукова бібліотека

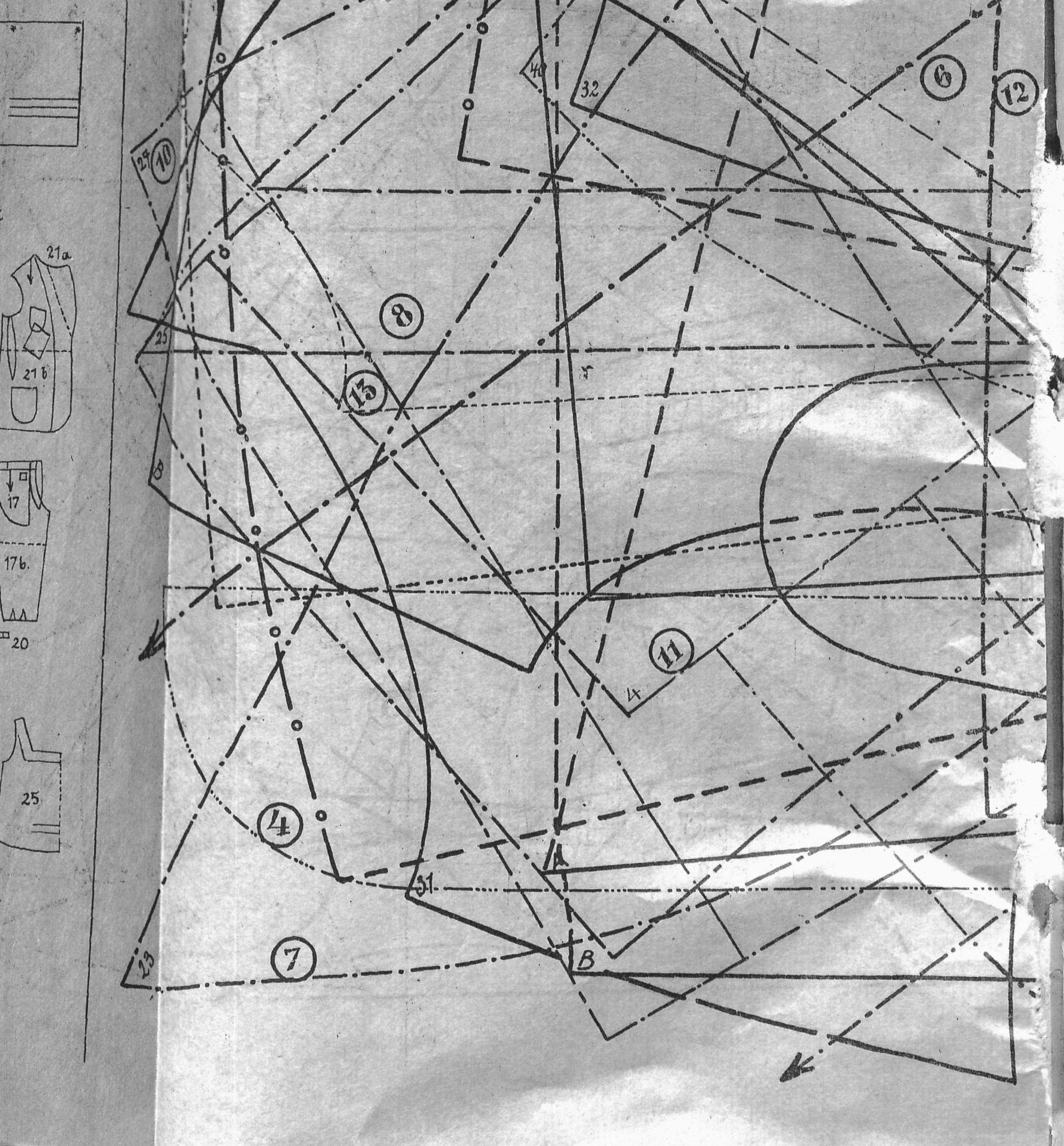

21a
21b
17
17b.
20
25
6
12
10
8
13
11
4
7
40
32
27
25
B
4
31
23
B

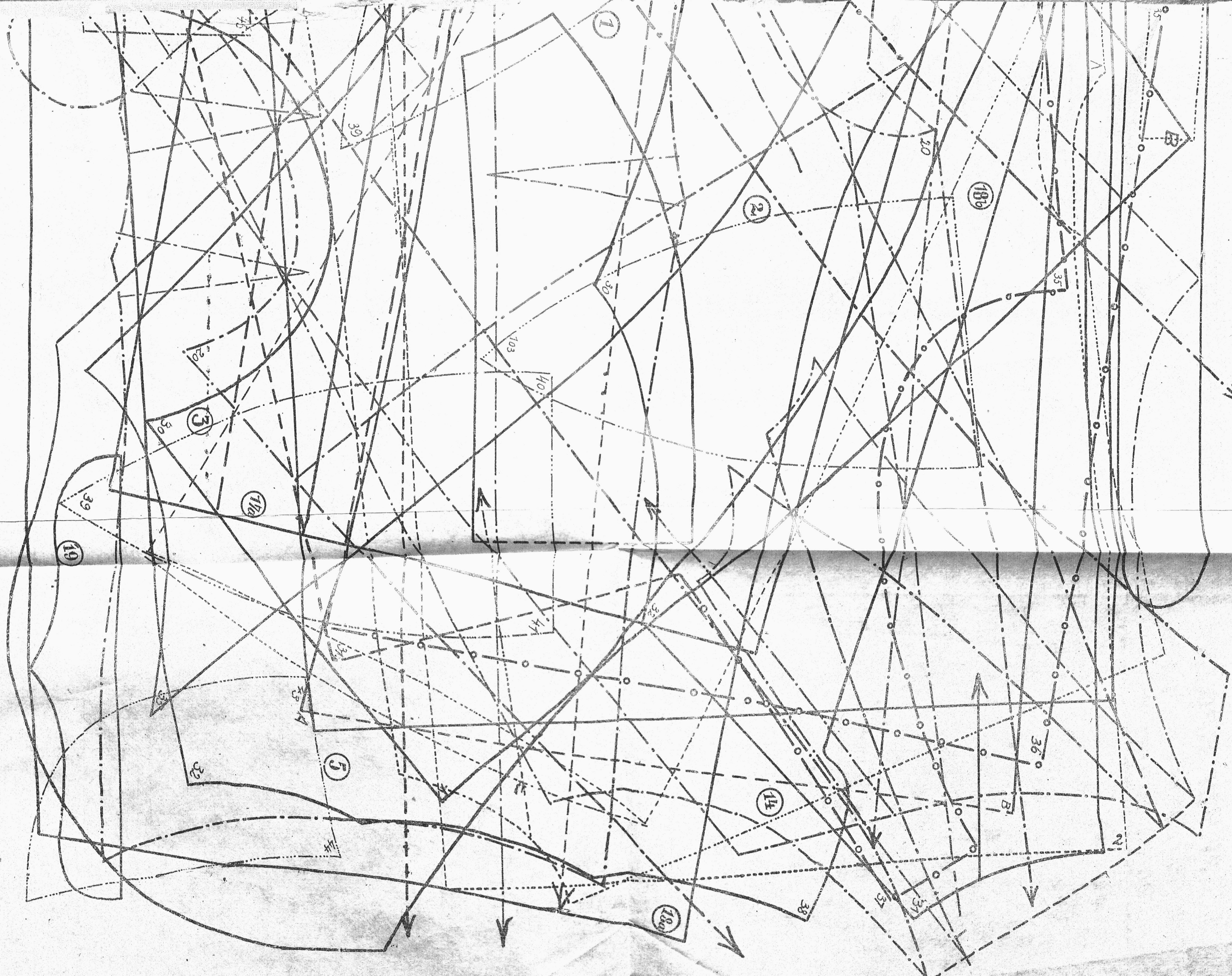
A
B
A'
B'
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40

І. АРКУШ КРОЇВ

БЕЗПЛАТНИЙ ДОДАТОК до „НОВОЇ ХАТИ" ДО Ч. 1. (СІЧЕНЬ 1929.)

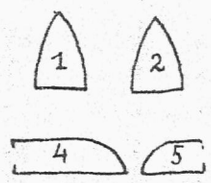

Шведська шапка

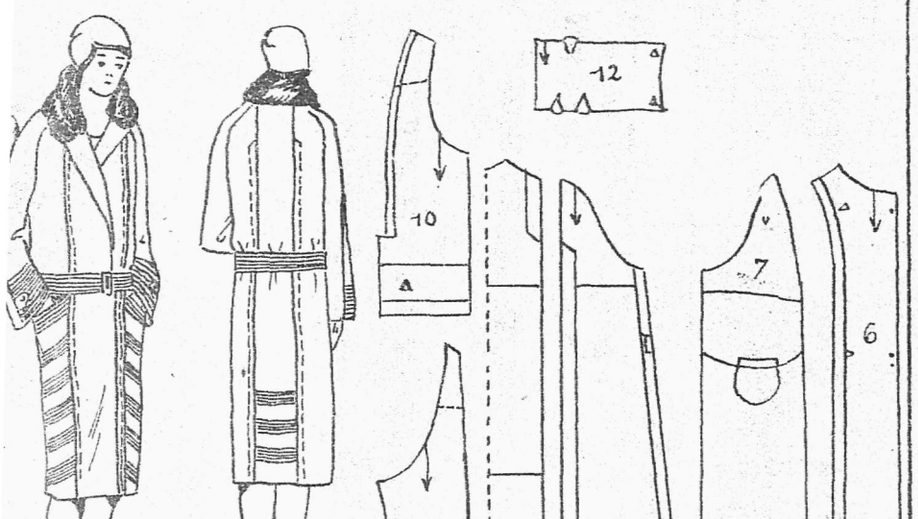

Дамський плащ

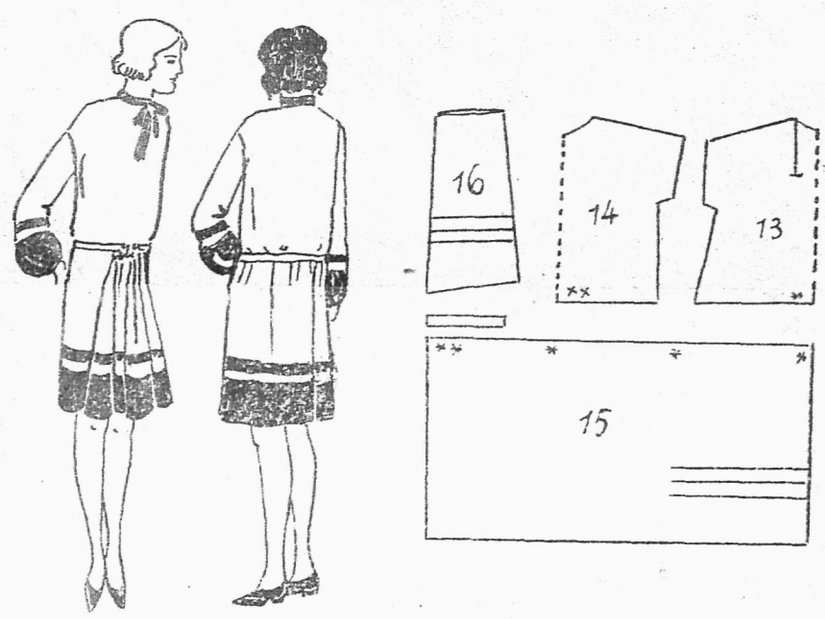

Суконка для панночки

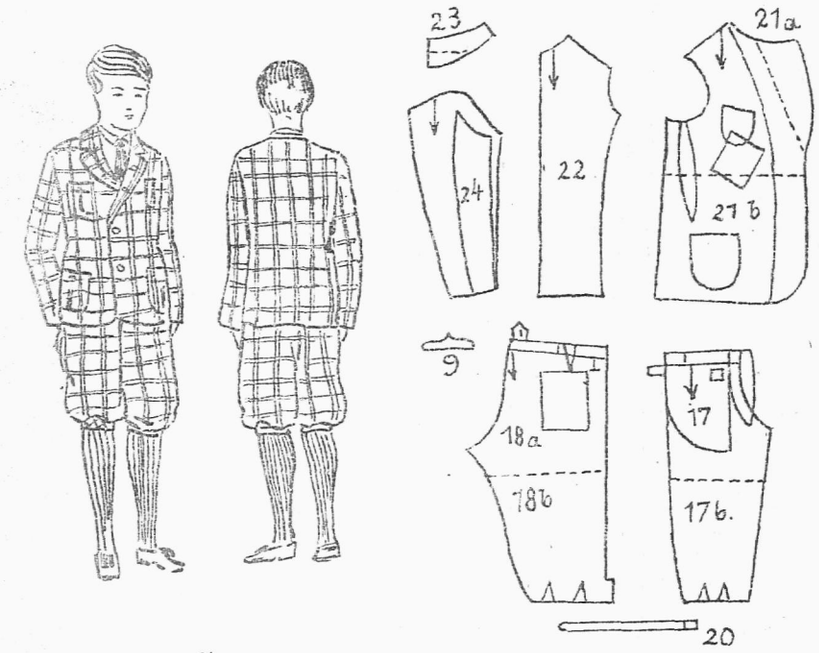

Спортове убрання

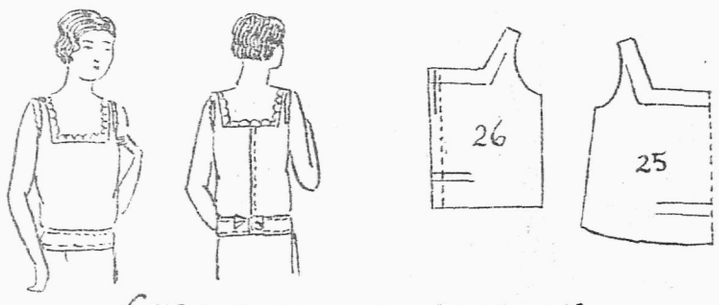

Станичок до блюзок.

Тьома, який вони зупиняється, затулює обома руками рот, на мить завмирає на місці, відтак стрімголов повертає назад.

(Далі буде)

Щоб оминути непотрібних обопільних поштових коштів при надаванню посилок за посліплатою, просимо дуже при всяких замовленнях (кроїв, взорів, монограмів і т. п.) надсилати належитість з гори, чеком „Нової Хати“, переказом, або поштовими значками.

Табелі кроїв з вимірами.

Виміри кроїв для смотриків і жінок.

Величина	для смотриків			для жінок					
	14	15	16	I	II	III	IV	V	VI
Обєм горішний	cm 84	cm 86	cm 88	cm 90	cm 96	cm 102	cm 108	cm 114	cm 120
Обєм в поясі	64	66	68	70	74	78	84	90	100
Обєм в бедрах	90	94	96	100	105	110	114	120	130
Довжина спідниці	75	80	85	102	105	108	108	108	108

Виміри кроїв для дівчаток від 1—13 літ.

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Ціла довжина	cm 45	cm 48	cm 50	cm 55	cm 60	cm 65	cm 70	cm 75	cm 80	cm 85	cm 90	cm 96	cm 102
Обєм горішний	58	60	62	64	66	68	70	72	74	76	78	80	82
Довжина рукава	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	37½	39	40½

Виміри кроїв для хлопчиків від 1—13 літ.

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Зовнішна довжина коротких штанів	cm —	cm 29	cm 33	cm 36	cm 39	cm 42	cm 45	cm 48	cm 50	cm 54	cm 56	cm 58	cm 60
Зовнішна довж. довгих рівних штанів	—	—	57	60	63	67	70	73	76	79	83	86	89
Довжина рукава	20	23	24	25	25	29	31	33	35	37	39	41	43

Ціни кроїв:

а) велика форма крою (костюм, сукня, плащ) . . . . . 2·20 зол.
б) мала форма крою (блюзка, спідничка, діточий одяг, білля) . . . . . 1·80 „
в) дрібнички (капелюхи, ковнірці, черевики, тощо) . . . . . 1·— „
г) малий взір до ручних робіт . . . . . 1·50 „
ґ) великий взір до ручних робіт . . . . . 2·40 „

ЗРАЗКОВІ МОНОГРАМИ

(ручно рисовані)

до гафту й вишивання хрестиками

в ціні від 0·50 до 1·— зол. за штуку.

При замовленнях не забувати подавати величину букв і до чого вони призначені (до хустинок, білля, рушників, пошевок, обрусів і т. п.).

НИТКИ DMC до ручних робіт:

Cotton Perle	ч.	8. в клубках	0·65 зол.
„ „	„	5. в мотках	0·45 „
DMC в мотках	„	12, 16, 25 . .	0·25 „
Moulinée в мотках			0·18 „

При замовленнях треба подати краску (найкраще за числом) і кількість мотків або клубків. До робіт, поміщених в „Новій Хаті“ можна красок не подавати, лиш зазначити, до якого взору дібрати нитки.

Гроші треба висилати рівночасно із замовленням, переказом або в поштових значках. **На порто** посилки долучити **0·30 зол.** Всі замовлення полагоджується (за попередним надісланням належитости) протягом 7—10 днів.

За посліплатою не висилається.

УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО

ВИКОНУЄ готові або на замовлення ручні роботи з народними вишивками й мережками для прикраси одягів і домашної обстановки.

ПОРУЧАЄ вишивані блюзки, суконки, сорочки до народних одягів, білля, обрусн, капи, сервети, подушки.

ВИДАЄ щомісячний журнал для плекання домашної культури „НОВА ХАТА“ з відділом мод і ручних робіт. Передплата виносить: на рік 18 зол., на піврік 9·50 зол., на чверть року 5 зол. Для Америки 3 дол., а для Чехословаччини 2·50 дол. річно. (Red. i Adm. Lwiw, Rynok 39.)

КРОЇ! — МОНОГРАМИ! — ВЗОРИ!

ПОЗІР! **ЖІНКИ!** **ПОЗІР!**

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ КООПЕРАТИВИ:

„УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО“

ЖІНОЧА ПРОМИСЛОВА КООПЕРАТИВА З ОБМ. ПОР. У ЛЬВОВІ.

АДРЕСА:

УДІЛ 10·— зол. **Львів, Ринок 39.** ВПИСОВЕ 1·— зол.

ЖІНОЧА ПРОМИСЛОВА КООПЕРАТИВА „ТРУД“

ЛЬВІВ, Ринок ч. 39.

ВЕДЕ: 1. Робітню жіночого, мужеського та постільного білля.
2. Робітню жіноч. одягів, костюмів та плащів.
3. Магазини полотен, готового білля, кравецьких додатків.

УДЕРЖУЄ: 4. Трилітню фахову школу кравецтва й білизнярства.

УЛАДЖУЄ: 5. Курси для управительок робітень та інструкторок шиття і крою.

Видає Кооператива „Українське Народне Мистецтво“. За Редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА.
Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок 39. В друкарні Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові.

Ціна числа зол. 1·00

32.265.

ЛЬВІВ РІК V

НОВА ХАТА

М. Бутович.

1929 Ч. 2.

Від Адміністрації

Преплата є платна з гори; щоби оминути перерви в посилці журналу, просимо о правильне виключування належности.

До всякої кореспонденції з Редакцією і Адміністрацією просимо долучувати на відповідь 0·30 зл. поштовими знаками.

В разі зміни місця побуту просимо завчасу нас про це повідомити, а на кошти зміни адреси прислати 0·50 зл. поштовими знаками.

Єдиний найбільший, ілюстрований, популярний, ілюстрований двотижневик

„ЖІНОЧА ДОЛЯ“

ЦІНА В КРАЮ: на рік 10 — зол., на пів року 5 — зол., на квартал 2·50 зол., на місяць — 90 зол.

ЦІНА ДЛЯ ЗАКОРДОНУ: на рік 7 американських доларів.

Передплату приймає:

Редакція „ЖІНОЧОЇ ДОЛІ“ — Коломия, вул. Нова ч. 1.
„ŻYŁOCZKA DOLA“ — Kołomyja, ul. Nowa 1.

Poland, East Galicia, Europe.

НОВИНКА! НОВИНКА!

Купуйте багато ілюстрований

Альманах „Жіночої Долі“

„НАША КНИГА“

з додатком Календаря на 1929 рік.

В Альманаху знайдете: Цінні пров. статті, оповідання й вірші! Багато ілюстрацій! Повторне складання лотерії Б. Кульчицької. Ціна в краю: 3·— зл., з пересилкою 3·50 зл. Для закордону: 60 зл. дол. Хто прішле гроші за 10 примірників Альманаху, той одержить даром одинадцятий примірник (одно).

Замовлять на адресу: „ЖІНОЧА ДОЛЯ“, Коломия, Нова 1. — „ŻYŁOCZKA DOLA“, Kołomyja, Nowa 1.

Poland, East Galicia, Europe.

НОВИСТЬ! НОВИСТЬ!

Михайло Рудницький

НАГОДИ Й ПРИГОДИ

ДЕВЯТЬ ЛЮБОВНИХ ІСТОРІЙ.

Варшава - Львів - Київ - Париж.

„НАГОДИ Й ПРИГОДИ“ це перші в українській літературі „пригодові“ оповідання, написані з французьким легкістю і гумором. Книжка друкована на білому бібліотечному папері, має 268 стор. великої 8-ки. Оригінальна обкладинка в двох кольорах.

Ціна 5·— зол.; з пересилкою 5·50 зол. Замовляти у всіх українських книгарнях або у Видавництві „ІЗМАРАҐД“, Львів, вул. Костюшки 3.

В АДМІНІСТРАЦІЇ „НОВОЇ ХАТИ“

Львів, Ринок 39

можна набути такі видання:

	Ціна 1·— зол.
Проф. Марія Вишенчинів — Вибір фаху.	„ 0·80 „
К. Семенівна — Дитячі сказки.	„ 2·50 „
С. Татух — Монограми, брош.	„ 2·50 „
З справ!	„ 3·50 „
Уляна Кравченко — На новий шлях	„ 3·50 „
— Prima vera	„ 2·— „
— Лебедина пісня. Проліски. В дорогу. Голос серця. — по	„ 0·50 „
Катря Гриневичева — Шелюги в сонці	„ 5·— „

ОРИҐІНАЛЬНІ КИЛИМИ Й МАКАТИ

проекту і праці **О. О. КУЛЬЧИЦЬКИХ**

можна набути в „НОВІЙ ХАТІ“.

ВЕЛИКИЙ ВИБІР!

Макати від 25 зол. — в гору. Килими від 50 зол.

Лікарка Загального Шпиталю

Др. Софія Парфанович

ординує в недугах внутрішніх і жіночих від год. 2—4 пополудни.

Львів, вул. Домагалічів 2. II.

Робітня жіночих і діточих суконь

С. МОНЦІБОВИЧЕВОЇ

приймає до науки шиття і крою

Львів, вул. Хмельовського ч. 15.

Видавничі новини! Видавничі новини!

Видавництво „ІЗМАРАҐД“, Львів, Костюшки 5

видало:

Іванов: Поворот Пудда. Ц. 2·— зл. — Цвайґ: Лист незнайомої. Ц. 2·— зл. — Підмак: Смерть Командарма. Ц. 0·60 зл. — Цвайґ: Амок. Ц. 2·— зл. — Арцибашев: Дикі. Ц. 2·— зл. — М. Рудницький: Нагоди і пригоди, ст. 264, Ц. 5·— зл. — Катря Гриневичева: Шелюги в сонці. Ц. 5·— зл.

Замовляти у всіх українських книгарнях або у видавництві.

Читайте! Передплачуйте!

Багато ілюстрований, популярно-науковий, літературний журнал

„ЖИТТЯ І ЗНАННЯ“

На рік випаде 12 чисел. Кожне число по 32 стор.

Журнал подає знання з різних галузей науки й життя і весь матеріял ілюструє багатьома образками й фотографіями.

Передплата на рік виносить 18·— зол., на 6 місяців 9·— зол., на 3 місяці 5·— зол. Поодиноке число коштує 1·80 зол.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:

Львів, Ринок 10, II пов., Товариство „Просвіта“.

32.265.

БІБЛІОТЕКА НАУК. ТОВ. ім. ШЕВЧЕНКА ЛЬВІВ

Почтову оплату заплачено гуртом.

Należytość pocztową uiszczono ryczałtem.

НОВА ХАТА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ПЛЕКАННЯ ДОМАШНОЇ КУЛЬТУРИ

ВИХОДИТЬ РАЗ У МІСЯЦЬ

РІК V. ЛЬВІВ, ЛЮТЕНЬ 1929. Ч. 2.

ЗМІСТ: *А. Заремберський:* Тканини Поділля; *Др. О. Грицай:* Шегерзада Швеції; *Марія Фуртак:* Проблеми виховання; Жіночий рух: *О. Залізняк:* (Загальні збори „Труду“ і Загальні збори „Союзу Українок); На дозвіллі; Про моду; Моди; Ручні роботи; *Др. Софія Парфанович:* Гігієна жінки; Лікарські поради; *З. Мірна:* Реформування домашнього господарства; *С. Міська:* Приписи; Жертви на памятник М. Примівної; *Н. Гаріп (Михайловський):* Діточі літа Тьоми. **Ілюстрації:** Подільські килими; Модерно уряджена кухня.

ПОДІЛЬСЬКІ ТКАНИНИ

В области прикладного мистецтва широке поле для мистецької творчости українського народу відкрилось в найбільше поширених виробах ткацьких і гончарських.

Застановляючись над першим, треба передовсім замітити, що на Поділлі до цього часу збереглося килимарське виробництво. На Поділлі до нинішнього часу килими не вийшли з уживання і находяться сливе в кожному господарстві. Килимами прикрашують стіни над постіллю, деколи, як у ромунів, розвішують їх під вікнами й накривають ними лавки й ослінчики. Килими свідчать про багатство родини і є необхідною частиною приданого.

В останньому десятилітті їх виріб значно зменшився, в західній части Поділля їх сливе не тчуть, але в східній їх ще й нині виробляють. Вироби пізніші, як і всюди на Україні, менше цінні від виробів давніших: гірший став рід вовни і якість роботи, крім того тривалі і мягкі рослинні краски замінені сухими, яркими і линяючими аніліновими. Це відбилося на мистецькій вартости килимів, позбавило їх давної мягкости кольориту, а наслідування вишивок на канві надало їхньому рослинному орнаментові непотрібної ґеометричности.

По техніці подільські коври це килими, т. зн. не узлові коври з ворсом, а двобічні, які вирабляють в той спосіб, що нитки основи переплітають кольоровими вовняними нитками утка. Частіше їх вирабляють на звичайних горизонтальних ткацьких станках - варстатах і, коли треба, окремі пасма зшивають; рідше тчуть їх на вертикальній рамі - розбоях, на яких можна виробити далеко ширші килими.

Рисунок стінних подільських килимів розвивається звичайно в горизонтальному, а дуже рідко у вертикальному напрямку. Рисунок налавників — довгих, вузьких коврів — йде все горизонтально.

Під зглядом характеру орнаменту, можна подільські килими поділити на дві ґрупи: рослинну і ґеометричну. До першої належать килими з горизонтальним рисунком з окраєм, прикрашеним ґірляндою та з осередним тлом, звичайно чорної краски, на якому розкинені великі цвіти, що виростають з глечиків і займають всю висоту тла. Віття цвітів рівномірно і широко розкинене і ніжно опрацьоване. У відступах поміж цвітами, а деколи й на окраї, стрічаємо постатті людей, їздців, птиць. Рідше стрічаємо другий тип килимів з рослинним орнаментом, на котрих рисунок, у виді високої, стилізованої до берега цвітки, з тонкими ломаними стебелинами, розложений вертикально; тло таких килимів буває чорне, зелене, жовте; на окраї килиму ґірлянда має ґеометризовані форми. Розкрашення частей рисунку умовне і часто не відповідає природному розкрашенню.

Килими з ґеометричним орнаментом звичайно заповнені ромбами і гачковатими відростками, ріжновидними звіздистими фіґурами та хрестами ріжної форми; тло килиму звичайно поділене на части, а рисунок виведений в кожній частині самостійно: фіґури врисовані одна в другу і творять пестрий і складний взір. Стрічаємо килими, на котрих тло розбите на части в виді складних ґеометричних фіґур, що чергуються між собою і на переміну міняють основні краски, а в кожній такій частині розвинений більше або менше складний самостійний сюжет, що часто повтаряється. Вкінці, сюди треба зачислити килими з відділеними на тлі частями у виді великих медайльонів зі складним рисунком внутрі; вільне поле заповняють загальним рисунком або розбивають на части з самостійними композиціями.

Всі оці типи килимів різко відріжняються від цвітистих килимів центральної України, що розвинулися під перським впливом. Елєменти орнаменту подільських килимів, їх стиль і трактування сюжету, виказують більше складні впливи, що йшли зі сходу через Україну та з Малої Азії і Закавказзя через Балкан. Тим пояснюють стилістичну спорідненість подільських килимів з ромунськими.

До більше простих коврових тканин можна зачислити налавники. Їх декоративний ефект повстає в наслідок чергування ріжнобарвних вузьких полос — червоних, синих, зелених, помаранчевих, білих, чорних.

Львівська державна наукова бібліотека 5081

Крім тканих, на Поділлі широко розповсюднені вишивані килими. Це гладка тонка вовняна тканина, чорної або червоної краски, на полотняному переплеті, виготовлена на варстаті; на ній грубими вовняними ріжнокольоровими нитками рівними двобічними стежками вишиті ріжні, звичайно ґеометричні, фіґури або

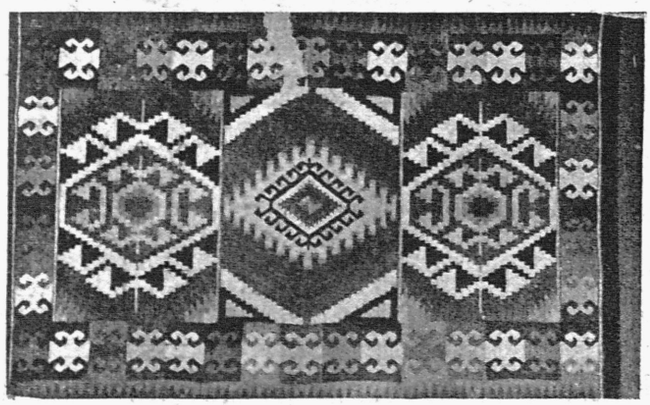

Килим з медайльонами.

різко ґеометризовані цвіти, що повтаряються ритмічно. Призначення цих килимів — накриття стола, постелі, лавки.

Ріжноманітні також усякі взористі тканини: рядна, скатерті, рушники, що їх виробляють на простому варстаті, який дійшов на Поділлі, як і майже всюди на Україні до високого ступня технічного розвитку.

Рядна — покривала на постіль — тчуть звичайно картаті, комбінуючи червоні, зелені, чорні, а останніми часами і лілійові нитки. Деколи крати ускладнюються додатковими елементами — кубами і хрестами ріжноманітної форми.

Особливою гармонійністю розкрашення і красою скупого рисунку відзначуються скатерті і рушники. На них по білому тлі розміщують найчастіше тонкі фіґурні полоси або ряди крапок в ріжних красках. Найбільше вживані краски: червона, жовто-помаранчева, а головно чорна краска, так широко і вдатно використана у всіх родах подільського мистецтва, головно у вишивках.

Подільські вишивки творять між иншими українськими вишивками осібну ґрупу, як під зглядом розкрашення, так і орнаменту. Основний їх тон чорний, з більшим або меншим додатком червоного, а деколи лиш жовто-помаранчевого (в західній придністрянській части, в сусідстві з Галичиною і ромунами). Їх орнамент ґеометричний, густий, дуже ріжнородний своїми складними комбінаціями угловатих фіґур, то звязаних разом, то самостійних. В них широко використана свастика в ріжних варіянтах. Деколи стрічаємо полоси вишивок у виді двох рядів, розложених у шаховому порядку квадратів зі складним узором внутрі. Такі вишивки стрічаємо головно на рукавах жіночих сорочок. На рушниках розкрашення вишивки яркіше, бо вони часто вишиті вовною, шви рідкі, а рисунок виступає виразніше. Тут можна помітити три типи вишивок: звичайно три ґеометризовані гілки, уставлені в ряд, більше або менше розвинені; два ряди цвітистих гілок, розміщених одна над другою і розділених полосою ґеометричного характеру і, вкінці, звізди ріжних форм і комбінації инших фіґур.

При розгляді народного мистецтва необхідно звернути увагу також і на народний стрій, де в крою поодиноких частин, в доборі красок і в прикрасах відбиваються і національні черти і посторонні впливи. На жаль, на Поділлі, так як і всюди, сильно відчувається нівелюючий вплив міста. Мужеський народний стрій зник сливе всюди. Осталася тільки довга свита вільного прямого крою, т. зв. „чугай“, запозичена у ромунів. На краях, по швах і на грудях з отворами його обшивають на заході кольоровою тасьмою — на польський лад, на Придністрівю на ромунський зразок — тонким червоним шнурком. Осталися ще високі баранкові шапки, а літом соломяні брилі.

Жіноча одежа вдержалась на многих місцях Поділля ще в своїх основних національних формах, в цілости подібних до всеукраїнських, але ріжних в орнаментації і деталях. І так, всюди вдержалася типічна довга українська сорочка з широкими рукавами. Вишивка розложена на „поликах“ — передплеччі в виді широкої полоси старого ґеометричного орнаменту, вишитого звичайно чорною бавовняною або вовняною ниткою з додатком червоної, а деколи помаранчево-жовтої краски. Крім того вишивку розміщують часто на грудях і на плечах в виді двох полос, що розходяться на вскіс від ковніра до поясу. Придолу звичайно не вишивають. Така сорочка у східній части Поділля. У західній, придністрянській части розкрашення яркіше, жовтої краски більше, орнамент виразніший, вишивка на поликах складається з двох полос неоднакового ґеометричного орнаменту. Крім того вишивка розміщена тут ще вздовж цілого рукава від поликів до чохлів (дудів) повздовжними полосами, звичайно упрощеного рослинного орнаменту. На тих сорочках помітний незвичайно сильний ромунський вплив і тим вони зближені до сорочок галицьких українців, як також буковинських гуцулів.

Поверх сорочки носять в східній части Поділля ріжнобарвні спідниці з фабричного матеріялу, прикрашені долом польськими „плісами“, а в західній части запаски, себто кусні вовняної тканини домашнього виробу, міцно обкрученої довкруги бедер; передний конець загинають кутом до пояса. Запаски чорні, але не гладкі, як на Полтавщині, тільки з полосатими берегами — лілійовими, червоними, зеленими, а в окрузі міста Яришева, могилевського повіту носять запаски червоні в чорні паси. Тип подільських запасок зближений до галицьких, але там паси йдуть в горизонтальному напрямі, а на Поділлі у вертикальному. Сорочку з більшою пазухою, з більшим набором в поясі, літом не прикривають нічим, бо корсеток на Поділлі не носять. В холодну пору вбирають короткий чорний кафтаник на ваті, т. зв. „польку“, шиту свобідно без стану,

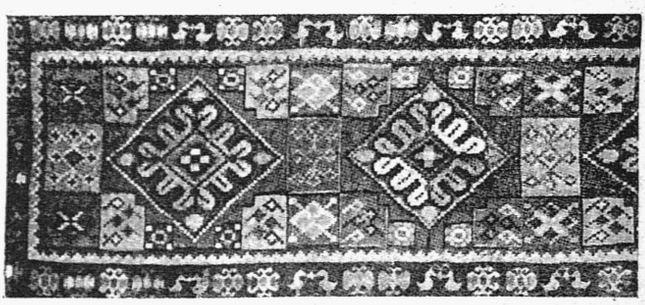

Подільський килим.

або кафтаник з домашного грубого сукна. Носять також „чугай“.

На голові носили давніше „каптурі“ — шапочки, вишиті ріжнобарвними красками, але тепер і каптурі і очіпки вийшли з уживання. Голову прикривають фабричною хусткою, завязуючи її дуже ріжнородно. Найчастіше складають по перекутні в двоє і передні

кінці завязують з заду під спущеними двома задними кінцями. Декуди вдержались картаті хустки домашного виробу. Над Дністром в окрузі Калюса вяжуть голову від підборіддя до тімени другою хустиною, зложеною в вузьке пасмо.

Звичайна прикраса — намисто найчастіше зі штучних коралів. Цілий стрій простий, строгий і гармонійний під зглядом красок.

(Опишіть і пришліть „Новій Хаті“ опис тканин і строю Вашого села — по змозі також світлину.)

Переклад з книжки А. Зарембського „Народное искусство подольских украинцев“.

Л-р ОСТАП ГРИЦАЙ

ШЕГЕРЗАДА ШВЕЦІЇ

(Продовження)

Шматок за шматком розшарпували довгі, закривлені пальці так довго, поки наше я не стало купою лахміття, а тоді наші найкращі почування, наші найглибші думки, все, що ми коли зробили і сказали, все то було вже що найточніше прослідженe, простежене і пошматоване, ледяні очі придивлялися тому, а беззубий рот реготався глумливо і прошепотів: „Дивіться, це все лахміття, саме лахміття!“ — Правда — жертвою такого модерного самошматування власного я, (започаткованого Жаном Жаком Руссо, анемічними байроністами і німецькими професорами славетної фільософії XVIII ст.), стає в архитворі Зельми Ляґерлеф тільки одна-одинока Маріянна Сінклєр, але й вона може тільки для ідейного та артистичного контрасту до таких тугих, пристрасттю життя вщерть переповених жінок тут, як славна пані на Екебі, Марґарета Цельзінґ, або стара ґрафиня Догна. Зрештою всі герої тут — з прогнаним парохом Берлінґом на чолі — безжурні, веселі, сміливі до безличности й відважні до одчайдушности. Вони жиють на те, щоб нажитися, вихилити пугар життя до споду, відчути всю опянюючу насолоду щастя і всю грозу принагідного страждання, а все те в захоплюючім, шаленім, божевільно швидкім темпі бурхливого життя. Життя, одиноким змістом якого є — як і в старих казках — пригоди. Геройські пригоди. Неімовірні пригоди. Дванацять кавалірів на замку Екебі не мають часу розшматовувати трівожними рефлексіями свойого єства. В них блискучі бенкети від вечера до білого дня. Вони випробовують свою силу й відвагу на чудних ловах у змаганню з хижими вовками і страшним ведмедем на горі Ґурліта. Вони переживають сто любовних пригод з гарними, розкоханими й володарськими жінками, вони люблять і ненавидять, шаліють і покутують за свій шал, але пристрасть життя захоплює їх усе наново. Так психольоґічна чисто рефлексійна сторона в нашім романі зредукована авторкою до мінімума. Замісць традиційної *одної* романової акції зі щасливим або нещасливим кінцем, замісць скучної аналізи по правилі: „любить чи не любить?“ — тут ряд епічних картин про себе, повязаних, правда, постійно виступаючими героями, але доповнюваних щораз то иншими, нежданими картинами з новими героями, з новим овидом так, що ми все віч-на-віч з горіючим вакханалом великого життя. Ніколи в душливих нетрах здесперованих душ. Ніколи в мертвецькій самоті нещасних доктринерів життя, що свою самоту проклинають, а притулити вогнистий келих життя до уст не мають, на жаль, відваги.

Але хоч і як послідовно та з одушевленим захопленням розмальовує Ляґерлеф людину в радіснім горінню її життевої волі, то її підхід до життя в цілости всетаки — глибоко етичний. Вже ось і в романі „Єста Берлінґ“, де упродовж усього оповідання героїзуються з безжурністю казки людські пристрасти й пороки, одчайдушність і шалена звага хвилевих поривів, уже тут наша письменниця перериває оповідання все наново песимістичними акордами оконечної траґіки всякого життя, подуманого — як сказавби Нічше „Jenseits von Gut und Böse“. А наприкінці своєї чудної епопеї про Берлінґа ставить Ляґерлеф важливе питання, якби то погодити людині бажання повного індивідуального щастя з вимогами тої природної етики людського життя, того етично доброго, незримі скрижалі якого всетаки в кожній людській душі? І вже тут видвигає Ляґерлеф як один зі спасенних чинників — момент позитивної праці, момент людської творчости во благо життя і в околі обєднаних цею життевою творчістю людей. Після розкішних бенкетів, після сто геройських пригод, після життя, сповненого вщерть опянюючою насолодою позірно безжурних хвиль, Єста відрікається багатої спадщини і рішається — а з ним і його товариші — стати простим робітником. Він хоче жити як людина вбогим між убогими, буденним працьовником життя там, де він йому на щось зміґби придатися. Без жалю відрікається Єста багатств, що їх йому хоче лишити вмираюча пані замку Екебі, майорова Замцеліюс, кажучи до неї між иншим: „О, не робіть з мене багача! Не накладайте на мене таких обовязків! Не веліть мені розлучатись з моїми вбогими!“ От так уже тут проблискує промінчик того чудового погідного світогляду Зельми Ляґерлеф, що звязується в неї тісно з ідеєю жертвенної любови у Христа та проте доволі гармонійно обєднується з усім, що являється правом на індивідуальне життя, несцутане ніякими указами наказної моралі в доктринерськім значінню цього слова. Якщо й жертвується тут людина в імя любови до других, то вона цим не тільки не зрікається своєї індивідуальности, але навпаки — вона щойно тоді починає жити своїм найглибшим життям, досягає трівкого звязку з життям і людьми, має змогу щонайширшого розвитку своїх душевних сил і совершенного спрямування їх до одної несхитної ціли:

Блаженности існування тут на землі.

На цей — у протиставленню до Ібзена і Стріндберґа, а в деякій згоді з Бернзоном і Гамзуном — наскрізь позитивний, життєрадісний і визволюючий світогляд нашої письменниці не був без значного впливу перебіг її власного життя. Уроджена 20. листопада 1858 р. на хуторі Марбака (в Вермлянді, в середущій Швеції) як дитина доволі заможної родини — батько був офіциром вермляндського полку й поміщиком — Ляґерлеф прожила роки своєї першої молодости в атмосфері незвичайно теплого родинного життя, так поетично змальованого нею опісля в автобіоґрафічнім творі „Марбака“ та в нарисі „Шматок історії моєї молодости“. Особливож веселий і добрячий батько письменниці є постійним предметом її вдячно люблячого спомину, а попри нього старенька бабуня, від якої мала Зельма переймила безліч найкращих казок Швеції, так ґеніяльно використаних нею трохи не в кожному з її пізніших творів. На третьому році життя вона важко занедужала на параліч ніг, одначе купелі в місцевости Стромштадт привернули їй здоровля вповні. Дитиною Зельма не вчилася в ніякій прилюдній школі, тільки дома, і то (під проводом батька) майже на самих літературних творах. Через те в неї вже дуже рано змогло виробитися тонке чуття для поетичної краси й поетичної творчости взагалі, а притім і той любячий пієтизм для

шведських письменників і письменниць перед нею, яким надихані всі її твори, зокремаж гарна промова на святі одержання нагороди Нобля. З якою вдячністю згадує Ляґерлєф нпр. свої попередниці, на це доказом ось хочби нарис про оповідачку Ф. Бремер („Мамзель Фрідеріка"), одно з найкращих між її короткими оповіданнями. Щойно тоді, коли в неї було 23 років, Зельмі довелось поступити у правильну школу, а саме в ліцей в Стокгольмі і в учительський семинар тутже, а це тому, що некорисне матеріяльне положення рідні спричинене мабуть надто щедро гостинністю добряги батька— примусило її подбати про посаду вчительки. В тім часі прадідний хутір Ляґерлєфів (Марбака) перейшов в чужі руки, життєвий епізод, названий письменницею опісля найболючішим пережиттям її пізнішої молодости, а слідний в її творах скрізь чудово гарним розмальовуванням старих господарств, виставлених на продаж, та старої господарської обстанови, що вже відробила своє (опис старих саней в „Єста Берлінґ", сцена ліцитації в романі „Єрусалим"). Зазначу притім, що Ляґерлєф відкупила опісля рідний хутір з чужих рук знову на власність своєї рідні, зложивши на це гріш до гроша зі своїх перших письменницьких гонорарів, та ще й досі живе на хуторі Марбака, влаштованім тепер для неї по королівськи коштом держави. Вчителькою — в місті Ляндскрона — була Ляґерлєф з десять років, і то вчителькою з кожного погляду взірцевою, бо коли дітям довелось пращатися з нею, то „був смуток в цілому місті". А довелось і Зельмі пращатися зі школою тому, що великий успіх, добутий нею з появою роману „Єста Берлінґ" — 1891 р. — повернув її все життя за одним помахом на инший шлях. Цей роман почала вона писати з нагоди одного літературного конкурсу, проголошеного жіночим журналом „Iduna" вислявши спершу всього 5 розділів.

Та цього вистало, щоб добути їй першу нагороду і заохотити так до викінчення ґрандіозної цілости. Колиж явився ввесь роман, то одушевлене признання було загальне, підкріплене не аби-як пропамятною похвалою Ґеорґа Брандеса, Оскара Уайльда та славної шведської письменниці Еллєн Кей (Кеу). Бо попри нечувано ґеніяльний розмах, з яким Ляґерлєф змальовує тут геройський маскарад життя шведських кавалірів даної доби, зазначується не менше ґеніяльна одинока в своїм роді артистична форма, надана романові, а збережена письменницею подекуди й у всіх її инших творах: форма геройського рапсоду, геройської пісні. Традиційне ведення романової акції від розділу до розділу, все з цими самими особами й по лінії одного психольоґічного конфлікту, закидає Ляґерлєф зовсім, а замісць нього вводить розкішно багатий цікль малюнків що-раз то нових осіб, подій, конфліктів і появ, звязаних оповіданням з долею головних героїв, але і про себе усамостійнених так, що все надихане власним життям і власною красою, все тут чарівним центрумом про себе. Тут нема буденности, нема підрядности, нема тут ніяких дрібниць. Тут усе велике, промінне божескою радістю або пурпурне кривавим пожаром розпуки або чорне еліпучою темінню оконечної погуби. Сказано: стихійна первісність людини, життя і природи. Всяка рефлєксійність обмежена тут до мінімума, всяке натуралістичне розкроювання душ заступлене їх героїзуванням. Щось з захоплюючого клича XVIII ст. „Après nous le de luge є в духовости нашого роману, але людське життя з усіми його періпетіями тут тільки одно центрум, бо може могутнішим нього є природа, а з нею і світ нераціонального — світ казки. Озеро, гора, ліс, небо — це тут такіж животворні чинники про себе, такі чудесні в своїм прапервіснім маєстаті, як і ті чарівниці, демони й духи, які в акцію роману входять з такою самозрозумілістю, як і Єста або Маріянна Сінклєр або майорова Замцеліюс. Таким чином обєднує Ляґерлєф з радісним успіхом казки всі глиби, всі світи, всі вершини життя водну прапервісну цілість, ту святу, непорочну цілість, в якій бачить життя тільки казка, дитина й поет.

А це в часах, коли фільософи й поети кволого песимізму натуралістичних критиків fin de siècl-у лишили з життя вже тільки самі схеми, атоми і протоплязми, було не тільки літературним подвигом льокального значіння. Воно вздоровлювало людину духово, наближуючи її знову до прапервісних джерел існування.

Колиж в романі „Єста Берлінґ" момент людської творчости (в люблячім обєднанню з загалом), являється щойно при кінці своєрідною етичною катарзою, то в двох найближчих романах нашої авторки, а саме: „Чуда Антихриста" і „Єрусалим", він уся основа їх ідеольоґії. В романі про Антихриста поетка, навязуючи до прегарної леґенди про два малюнки Христа — одним з них оригінал з часів кесаря Августа, а другий скопіований з нього так майстерно, що не можна його відріжнити від оригіналу — символізує в першім первісну науку Христа, а в другім як її подобу — соціялізм, і протиставить його Христовій науці як її усовершення в напрямі туземного життя. Я вже наводив цітати з цього роману про те, як соціялізм — по думці авторки — намагається поглибити в людині любов до життя, до творчости в користь живучої людини та в обєднанню всіх во благо всіх. Не ради неба й богів, а ради цього світа і її людини. І як спасенні чуда цього Антихриста (соціялізму) являються в нашому романі культурні подвиги соціялістичних ідеалістів (Ґастано, Мікаєля і їх однодумці) в заглухлій провінції на Сицилії, обновлюючи все, що старече й мертве. Але що Ляґерлєф і тут не потапає в самій ідеольоґії, а зберігає весь чар картин живої дійсности, на це доказом її малюнки італійської провінції, зокремаж таких її типів, як старий рубака Фалько Фальконе. В романі-ж „Єрусалим" маємо історію одної шведської еміґрації до Єрусалима, викликаної одушевленими проповідниками першої науки Христа. Одначе розчаровані відносинами в теперішнім Єрусалимі (нетерпимість і ворожнеча реліґійних сект) і згодом переконуються про те, що й рідний край може стати для кожного Єрусалимом, якщо творча любов обєднає всіх. З пребагатого скарбу малюнків тут годиться піднести як найкращі картини пращання з рідним селом в першім, а символічну розмову мошеї з католицьким собором і смерть Ґунгільди в другім томі. Оба ці романи цінні своїми описами ще й тому, що вони змальовані авторкою на основі власних студій підчас її подорожі в Італію і на Схід, підпринятої за допомогою королівської стипендії.

Але як тим єрусалимським прочанам, так нашій Шегерзаді найкраще в рідній їй Швеції, так принадно змальованій нею у славній книзі про малого Нільса. В рідних сюжетах казкова форма її оповідання виявляється найсвобідніше. Так в новорічній казці „Візник смерти" з основним мотивом: „Боже, дай розвинутися моїй душі, поки її відбереш мені!" В демонічнім малюнку мучених совістю убійників в нарисі „Скарб духовника Арне", де казкове усимволізування місцями таке сильне, що нагадує найґеніяльніші фантазії А. Е. По. В такім-же малюнку гроз, викликаних крадіжю перстеня з руки мерця в оповіданню „Перстінь ґенерала". В романі „Батьківщина Лілієкрони", де попри весь реалізм дійсности зберігається форма казки про злющу мачуху і красуню донечку. В романі „Казка старого хутору" з незабутнім малюнком старого двора й демонічної Баби-Журби, а попри те з розмальованням дивно поетичної любови між Ґуннаром Геде й Інґред, що починається пробудженням дівчини в летаргу. В романі „Святе життя", одному з найкращих, що їх написала наша поетка, з гострою тенденцією проти мі-

літаризму й війни та з пригарно переведеною психольоґією подружньої любови по думці визволюючого, всепрощаючого розуміня. Тут місце зазначити, що підхід Ляґерлєф до жінки й жіночого питання ознаменований своєрідним, на мою думку дуже розумним консерватизмом. Уже та сама обставина, що між її романами нема ні одного, який мавби сюжетом проблєму еманципації жінки, каже багато. Носіями творчого життя в неї зправила чоловіки, затеж майже коло кожного з них стоїть як його добрий дух в бурунах життя — кохаюча жінка. Миротворча своєю покорою, велика своїм самопожертвуванням, свята своєю любовю — жінка. Жінка як Херувим родинного вогнища і щастя, жінка-мати й жінка-дружина — це й ідеал нашої письменниці, провіщений нею так переконуючо в пропамятній промові „Хата й держава“ на конґресі в справі голосування жінок у Стокгольмі в червні 1911 р., в якій зрештою вказує і на спосібність жінки працювати з чоловіками для держави. Звідсиж і чудова краса її жіночих постатей, як ось Маріянна Сінклєр, Єлисавета Догна, Мікаєля Аляґона, Ґертруд і Ґунґільд, Мія Ліза, Інґред, Зіґруна Ренґе, Ельзаліль Арне, а в найновішім романі Ляґерлєф, „Шарлотта Лєвенскельд“, аристократка Шарлотта і дівчина з Далярни, Анна. Але попри всю чарівну поезію цих душ зазначується в них скрізь риса життєвої незломности й несхитної енерґії, зза чого майже кожна з них стає позитивним чинником і в творчім життю чоловіка, хоч усе тільки в силу своєї любови до нього.

Бо без любови немає святости життя, а святість життя — це найвище, про що вміє розповідати свої найчудовіші казки Шегерзада Швеції.

ПРОБЛЄМИ ВИХОВАННЯ

Чи знаємо душу дитини? Душу, що глядить на нас волошковими оченятами з поміж золотистого проміння ясної голівки або з під чорних кучерів допитливим поглядом палких жаринок, чи зеленавою глибиною морської безодні. Чи знаємо ми, що криється за тими очима у тій голівці, яку ми любимо, подивляємо і яка є для нас найдорожчим скарбом? Чи знаємо ми, зарозумілі на свій досвід батьки, куди спрямувати цю непосидючу істоту, щоби вона натрапила на властивий шлях?

Осьтут ми всі станемо зєднані одим твердим: не знаємо.

Бо не тільки тоті, що у вихованні дітей кермуються інстинктом, але й ті, що слідкують за здобутками науки в тій ділянці, не мають достаточних відомостей, щоби зрозуміти всебічно таку незбагнуту проблєму, якою являється кожна нова дитина. Набуті відомости — це в більшій части узагальнення, виведені на основі неповних дослідів, часто з чужого осередовища. Тому для пізнання душі дитини треба значно ширшого матеріялу ніж цей, який зібраний поодинокими науковими дослідниками. Тут придалась би велика всесвітня наукова лябораторія, де кожна мати чи батько співпрацювалиб як дослідники душевного розвитку своїх власних або повірених їхній опіці дітей, а своїми поміченнями ділилисяб з заінтересованими у відповідній науковій пресі.

Однак це покищо ще далека мрія, хоча само життя і почуття батьківської відповідальности за долю дитини змушує нас вже сьогодні слідити за душевним розвитком дитини і ним доцільно кермувати. Та до такого завдання мусимо в першу чергу самі належно підготовитись, головнож мусимо собі усвідомити бодай деякі найважніші психольоґічні поняття.

Найважнішим тут само поняття дитини. Ріжні вчені ріжно означують вік дитини. Як межу, де кінчиться цей вік, подають звичайно добу полового дозрівання. Вправді в тій добі ні тілесний ні душевний розвиток людини ще не закінчений, але тут вже заходять так важні зміни в людському орґанізмі, що тоту добу слід уважати дійсною межою між дитячим а зрілим віком.

Так само важним належне розуміння поняття: душа, душевні прояви. Тут найбільше відповідною видається дефініція чеського проф. Фр. Крейчого, що душевні прояви це у с в і д о м л е н і реакції орґанізму на товчки зовні (враження). Так отже душевний розвиток — це розвиток с в і д о м о с т и. Душевне життя дитини будиться тоді, коли вона зачинає усвідомлювати собі своє існування та існування дооколичного світу. Інстинкти, сни, підсвідомість, що останніми часами так захопили деякі наукові круги (Freud, Bergson) — це все ще нерозяснені ділянки в психольоґічному дослідові.

Осередок свідомости міститься в мозку. До мозку спрямовує наша увага, яка при пізнанню дооколичного світу має велике значіння, при помочі змислів всі зовнішні наші враження. З мозку натомісць виходять при помочі нервів і мязів рухи, які уможливлюють наші ділання. До тих рухів зачисляємо також мову, яка на нижчому ступневі душевного розвитку проявляється жестами.

Тому повинні батьки засвоїти собі також найнеобхідніші відомости з анатомії людського орґанізму, головно про так важні функції змислів, нервової системи і мязів.

Аналізуючи душевні прояви людини, завважуємо, що кожне душевне явище має три сторінки: розумову, чуттєву, волеву, — з яких одна виступає звичайно найбільше замітно. Відповідно до того говоримо про прояви людського розуму, чуття і волі. В тих трьох сторінках вміщується ціле багатство душевного життя людини.

До розумових чинностей належать: помічування, зображування, міркування, память. Дослід діточого розуму стоїть, на думку визначного французького психольоґа E. Claparède-a ще дуже низько. „Мисль дитини подібна до сплетіння тоненьких ниток, переплутаних остільки, що коли спробуєш їх упорядкувати, то що хвилини ризикуєш порвати їх“. (J. Piaget: Мова й мислення дитини, Д. В. У. 1928). Дуже багато працював в тій ділянці американський психольоґ Stanley Hall. Він твердить, що у дитини до 6-го року відбувається розвиток мозку що-до ваги і обєму (кванти-

ЖІНКИ! **МАТЕРІ!**

ПОШИРЮЙТЕ РІДНИЙ ПРОМИСЛ!

Жадайте у всіх своїх і чужих склепах та кооперативах цукорків і помадок тільки з української фабрики

„ФОРТУНА НОВА“

Львів, вул. Кордецького ч. 23.

Склеп у Львові: вул. Руська ч. 3. Телєфон ч. 26—24.

тативний), а щойно після 6-го року мозок розвивається під зглядом якости (квалітативно). Тому не треба вимагати від дитини перед 6-тим роком складнішої розумової праці, прим. міркування, бо це вийшло би на шкоду дитини. Не ходить о скількість і скорість душевного розвитку, але о його якість. А вжеж найбільшим завданням виховання є будити творчу самодіяльність розуму. Нехай знання дитини буде вузьке, але глибоке, то колись з силою буде рвати греблі нових проблємів. Хай не буде воно як ярмарочна будка, обвішана ріжним крамом на показ.

Окрему ділянку в діточій психольоґії займають досліди над розвитком мови дитини. Мова відтворює перші поняття дитини і дає великий матеріял до пізнання її душевного розвитку. Тому матері повинні записувати мову дитини — окремі слова і спосіб будови речень. Це цікавий матеріял не тільки для психольоґа але й для лінґвіста. Велику вагу мають також досліди над памяттю дитини і її першим міркуванням.

Одно тільки слід тямити — що не належить приспішувати розвитку дитини, але й не можна його здержувати. Дати дитині всю можливість самостійного пізнання, не сковувати її в тісні кайдани нашої пересадної дбайливости.

Чуттєва сторінка дитини це ще більша загадка. Всі почуття виводяться з т. зв. первісних почуттів приємности і неприємности. Їх відчуває дитина найскорше і з них виводяться всі инші почуття. Розум і воля в дитини ще дуже слабонькі і дитина живе виключно почуттям. Тому батьки мусять бути дуже обережні в обходженню з дітьми, бо чуттєва сторінка дитини має дуже великий вплив на її дальше життя. Маленька похибка батьків, грубість у відношенні до дитини, суспільна кривда можуть звихнути дитину на ціле життя.

Дитині треба дати багато любови і краси, щоби перші її почуття були радісні, соняшні, тоді вони сонцем освічуватимуть цілий її життєвий шлях. Тут треба звернути увагу на діточу забаву, бо в ній зроджуються суспільні почуття, естетичні замилування, фантастичні мрії. Ними треба кермувати. Дитині з надмірною фантазією не давати читати фантастичних книжок, бо вони її надто абсорбують. Загалом, впроваджування фантастичного світу в життя дитини є навіть недаґоґічне. Само дійсне життя, хоч для нас сіре і буденне, для дитини, з її фантазією, з її нахилом до оживлювання мертвих річей — таке повне чудес, що впроваджування всяких таємних сил—добрих чи злих—і надприродних істот цілком непотрібне. Хай дитина любить життя, любить дійсність та формує її своїм творчим змаганням. Хай гарячим чуттям обхопить реальний світ, а не мертві фантоми. Не забуваймо при цьому, що виховання дитини без помочі неприродної фантастики хоронить її перед непотрібним почуттям страху і передчасним терпінням з приводу розвійних і подій.

Трета сторінка душевного життя людини — це воля. З розвитком волі вяжеться поняття про етичний розвиток людини. Виникнення волі, це чи не найтяжче в цілому вихованні.

Дитина з природи еґоцентрична — у неї щойно згодом витворюється суспільне почуття. Її воля зводить перші бої з волею других. А моральний розвиток дитини не значить ломання її волі, але незамітне керування нею. Безоглядні веління це найгірша метода виховання. За багато перешкод дитина не в силі побороти і стає пасивна, за мало перешкод робить її лінивою. Тому при вихованні волі дуже важною річчю є фізичне виховання ц. є. спорт і фізична культура, які головно вишколюють силу волі.

У дітей треба розвивати всі три душевні сторінки в гармонійну цілість при помочі науки, забави і спорту. Дуже часто однак звертають увагу на розвиток тільки одної з тих сторінок. Цю односторонність можна навіть відмітити в історії людства, де кожна доба мала свій ідеал виховання: в добі романтизму всевладним було чуття, в добі позитивізму розум, в добі великих політичних реформ — воля.

Однак людство потребує не розумового педанта, не безхарактерного фантаста, не безглядного фанатика. Ми, матері, творім людину цілу, щоб розумом пізнавала найглибші тайни всесвіту, гарячим чуттям вкрашувала в ньому життя, а сильним змаганням прямувала до вселюдського щастя.

Марія Фуртак.

ЖІНОЧИЙ РУХ

Загальні збори Жін. пром. кооп. „Труд“ у Львові

Дня 26. XII. м. р. відбулися загальні збори найстаршої жіночої промислової інституції „Труд“ у Львові. „Труд“ веде під сю пору робітню кравецьку і білизнярську (в робітнях „Труду“ виконано протягом минулого року звиж 5.000 штук ріжнородних одягів та білля), продажу полотна, додатків кравецьких, ниток і вишивок та трилітний фаховий курс кравецтва і білизнярства. Крім цего уладжує двічи в рік 3 місячні курси крою та висилає інструкторок кравецтва.

Порішено перемінити трилітні курси на промислову школу та пороблено потрібні заходи в цій справі. Під сю пору, звиж 70 дівчат здобуває собі в „Труді“ фахове знання.

Загально відомою у нас справою є брак українських

ШОВКИ - ШИФОНИ - ВЕЛЮРИ
і всі інші тканини
на вечірні сукні
поручає фірма
СТАХЕВИЧ І АБРИСОВСЬКИЙ
Львів, Ринок 32.

фахових шкіл, а жіночих з окрема. Так, що удержуючи фахову школу, кооператива „Труд“ сповняє важне завдання вишколення кваліфікованих робітниць та приготовання їх до самостійної заробкової праці.

Особливо в останніх роках, коли то наші села і місточка масово домагаються основання курсів шиття і крою, дається відчувати брак фахових кравецьких сил, інструкторок на ці курси. Порішено отже уладити ще раз підготовчі курси для виобразування інструкторських сил. Провід сих курсів обняла п. Монцібовичева.

Сильно відчувається також потреба бурси для дівочої ремісничої молоді, однак справа ця стрічає на великі труднощі ізза теперішної мешканевої кризи. Всеж таки основано комітет основання бурси, який має занятися підшуканням мешкання і збіркою гроша на сю ціль. До комітету входять М. Морозова, Е. Макарушкова, І. Левицька, О. Залізняк.

Основано також комітет суспільної опіки над жіночою ремісничою молоддю, який займається позашкільним життям і освітою ремісничих практикантток, уладжує для них реферати, відчити і т. д. В комітеті цім працюють: О: Макарушківна, Оґроднікова, Вітковицька, Палій, Грабовичівна ї инші.

Управа „Труду“ порішила дати ініціятиву до основання української станової орґанізації кравецьких робітниць, для оборони їх станових інтересів та до заложення для цего фаху бюра посередництва праці.

Дальшим завданням кооперативи є оснувати, крім існуючого кравецького та білизнярського, ще відділ моднярства, а токож курси для домашнього господарства і куховарства.

Фонди на ведення культурної роботи має кооператива з доходів робітень та чиншів реальности.

Управа прямує до того, щоб дім „Труду“ перетворити в огнище господарської праці українського жіноцтва і як лише можна буде побороти трудноші теперішного закону про охорону чиншівників, сконцентрувати там всі культурні жіночі установи.

До „Надзірної Ради“ входять тепер: Е. Макарушкова, М. Морозова, І. Лежогубська, І. Павликовська, М. Колтунюкова, І. Вітковицька, С. Савицька, І. Бонковська.

О. Залізняк.

Загальні збори „Союзу Українок“

Загальні Збори „Союзу Українок“ у Львові та зїзд делеґаток філій і кружків відбулися 27 і 28 грудня м. р., отже в часі, коли наше січневе число було вже в друку, через те звіт з перебігу зборів подаємо на сьому місці.

Збори відкрила п. Вітковицька, до президії вибрано п. К. Малицьку, Витвицьку, Павловську; п. Мудрикова і Ломаґівна секретарювали.

Звіт з діяльности за минулий рік здавала п. Донцова секретарка, п. Макух-Павликовська голова орґанізаційної і промислової секції, п. Пеленська касієрка. Містоголова тов. п. М. Рудницька референувала про міжнародні звязки, п. Залізнякова про жіночу пресу.

Завданням „Союзу Українок“ було обєднати як найширші круги українського жіноцтва до суспільної, так культурної як політичної праці і в тім напрямі була звернена вся діяльність Головного Виділу, спеціяльнож орґанізаційної Секції.

В часі виборів до сойму „Союз Українок“ як орґанізація, що обєднує жінок ріжних політичних напрямків, не ставав до виборчої кампанії по стороні жандої партії, однак завзивав жіноцтво осібним маніфестом і на числених жіночих вічах. брати активну участь в виборах, по стороні тої партії, яка даній одиниці найбільш відповідає.

На 63 філій, кружків і офілійованих товариств, основано в минулому році філію в Городку Ягайлонськім, Болехові, Жовкві, кружки в Вишнівчику, Космачи, Мразниці; принято в члени „С. Українок в Подєбрадах і жіночу орґанізацію з Камінки Струмилової.

В минулому році Головний Виділ орґанізував курси шиття і крою та висилав інструкторок в Васильківцях, Спасові, Калуши, Синевідську, Солотвині, Буську, Сколім, Комарні, а господарські курси в Серафинцях, Русові, Радехові. Діточі садки орґанізовано в Калуши, Камінці Стр., Купчинцях, Поточисках, Журавні, Стоянові, курсів для інструкторок куховарства у Львові.

Голова орґанізаційної секції та инші члени Головного Виділу, відбули 11 поїздок до філій і кружків „Союзу Українок“, не вичисляючи репрезентаційної делеґації на свято Кобилянської, передвиборчих і посольських поїздок містоголови пос. Рудницької, на яких вона виступала також від „Союзу Українок“. Сюди не вчислені також поїздки до читалень у львівському повіті.

Всеж таки крім 44 засідань виділу, уладжено передвиборчі наради, 9 ширших сходин, та чайні вечері з слідуючими рефератами: А. Свенціцкої — „Становище жінки в СРСР“; Донцової — „Карін Міхаеліс і її відношення до жіночого питання!“; Др. Парфанович — „Про раціональну відживу“; С. Стецишин — „Жіночий рух в Канаді“; М. Рудницька — „Враження з конґресів в Берліні і Женеві“; „Міжнародні звязки С. У.“, „Спомини з перед 10-и літ“ — реф. Рудницька, О. Шепарович.

До діяльности Головного Виділу „С. У.“, треба зачислити ще ріжні делеґації та анкети, збори та зїзди инших установ з якими „С. У.“ стояв в контакті або співпрацював.

„С. У.“ стояв в постійнім звязку з міжнародними жіночими орґанізаціями, будьто через переписку, будьто через особистий контакт, делеґуючи голову секції для Міжн. Звязків до Берліна і Женеви. Вислано адресу піонірці жін. руху Американці Чепман Чет з нагоди її ювилею (вінетку виконала арт. О. Кульчицька), та підготовлювано справу участи „С. У.“ в конґресі „Союзу Суфражу“ в Берліні.

Численні звіти філій та кружків і участь делеґаток з дуже віддалених навіть філій, як от Копичинці, Сокаль, дальше Перемишль, Коломия, Стрий, Радехів, Сколе, Підгайці, Долина, Калуш, Жовква, Городок, вказують, що між Головним Виділом і філіями був постійний і живий звязок та одноцільність в роботі. Сконстатовано однак на зборах, що „С. У.“ не має своєї преси, бо ані „Нова Хата“, яку видає кооп. „Укр. Нар. Мистецтво“, ані „Жіноча Доля“ видавана п. сенаторкою О. Кисілевською в Коломиї, не є офіціяльним орґаном „С. У.“ З приводу „Жіночої Долі“, розвинулася на зборах ширша дискусія тому, що многі члени „С. У.“ були в переконанню, що видавцем „Жіночої Долі“ є „Жін. Кружок в Коломиї“.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ
РОМАН ЗУБИК, Львів, вул. Галицька 16

ПОРУЧАЄ: **Останні новости в шовках** на карнавал.
Вовни на сукні, плащі жіночі і мужеські одіння у великому виборі.

На внесення комісії матки, вибрано головою посолку М. Рудницьку. Коли пропоновані комісією маткою до виділу п. К. Малицька і члени попереднього виділу: п. Павликовська, Пеленська і Залізнякова не приняли кандидатур, запропоновано до виділу нових членів, між ин. сенаторку Кисілевську. Новий Виділ „С. У." складається отже з таких членів: М. Рудницька голова, О. Кисілевська, І. Вітковицька, Е. Макарушкова, М. Колтунюкова, О. Шепаровичева, А. Палій, Др. Дзеровичева, Др. Парфанович члени Виділу.

Ялинка на „Рідну Школу". Як і в минулому році в часі Різдвяних Свят на святоюрському подвірю пишалася струнка, кільканацять метрова ялиця. Львівська українська публика, що відвідувала ялинку причинилася до того, що на „Рідну Школу" зібрано звиж 700 зол. Уладив ялинку „Жіночий кружок ім. Ганни Барвінок".

Передсвяточний ярмарок. Кружок ім. Ганни Барвінок уладжував і в цьому році традиційний передсвяточний ярмарок, що дав понад 500 зол. доходу на „Р. Школу".

Нова книжка: У Празі вийшла нова книжка проф. Марії Омельченко, „Česko-ukrajinské styky" (Чесько українські взаємини). Книжка подає короткий огляд чесько-українських взаємин. Видана книжечка чепурно, з прикрасами роботи артистки Антоневичевої.

Курси для інструкторок кравецьких курсів під проводом п. Ст. Монцібовичевої веде „Жіноча промислова кооператива Труд" у Львові. Зголошення: „Труд", — Львів, Ринок ч. 39.

НА ДОЗВІЛЛІ

1. Що таке ендокринні залози?
2. Котра з українських поеток склала колискову пісню, а хто уложив її на ноти?
3. Чиї це псевдоніми: Колодяжинська, Бабуся, Н. В. Г.?
4. Хто з відомих українських письменників опрацював сюжет народної думи про Марусю Богуславку?
5. Де є гора Гарізім?
6. Кому завдячує Америка своє імя?
7. Яка планета має 9 місяців?
8. Хто це були „ботокуди"?
9. Де росте перець?
10. Як називається найславніший образ Леонардо да Вінчі і де він находиться?
11. Що таке плеоназм, а що синонім?
12. Де в останне була Запоріжська Січ?
13. Як називалася визначна математичка XIX ст.?
14. Що таке кальорія?

„ТРИКОТАРНЯ"

Перша українська робітня волічкових виробів
МЕЛЬНИК ОЛЬГИ. — Львів, вул. Косцюшка 3/II.

Продає і виконує нові волічкові річи.
Перероблює старі.
Підроблює панчохи і скарпитки.

Робота солідна! **Ціни приступні!**

Відповіді на питання з ч. І.

1. Ломаний хрест, гачкований хрест, млиночок, — орнаментальна фіґура, яку часто стрічаємо в українському народному мистецтві. (Гл.: Н. Х. 1928. І).

2. Тарас Шевченко помер у Петербурзі, а поховано його в с. Каневі б. Київа над Дніпром.

3. Володимир Короленко в оповіданні „Сліпий музика".

4. Переказ про Дон Жуана вяжеться з історичною особою Дон Жуан Теноріо, який жив в Еспанії в XIV ст.

5. Молієр називався Jean Baptiste Poquelin, Вольтер називався Arouet.

6. Це грецьке слово означало чоловіка, який не займався державними справами.

7. Олександри Кулішевої (Ганни Барвінок). Під тим псевдонімом друкувалися її оповідання в петербурзькій „Основі" в 1861 р.

8. Олександер Селькірк, шотляндський матрос, що чотири роки жив на одному острові Тихого Океану.

9. Оленка — жіноче імя, оленка — золотистий жучок.

10. Доротеа Шльоцер (Schlötzer) в Ґетінґен, дочка славного історика і професора державного права, промувалася в Ґетінґен в 1780 р.

11. Арамейська мова.

12. Від 30 років XIX ст. До того часу листи складали без обгортки, а на верх прибивали печатку.

13. Мосяж є мішанина міди і цинку; бронза є мішанина міди і цини.

14. Саксонець Böttcher, якого підозрівали в співробітництві з чортом.

Про моду

Цього року нема у нас в карнавалі гучних забав, тому про карнавалові сукні нема що писати. Але все таки є нагода трохи розірватися чи то на чайнім вечері, іменинах чи весіллю. Треба конче зладити собі якусь одну відповідну суконку на вечірне зібрання. При теперішній доріжні краще здержатися від видатку і не купувати нової сукні. Сегорічні моделі дуже догідні до всякого рода перерібки немодних суконь. Дуже добре можна скомбінувати переношену crêpe satin з мережевом чи тюлем. З мережева робиться геску, решту суконки з crêpe satin, о скільки вистане матерії спідничку кльошеву, як ні, — то гладеньку з видовженим боком з мережева; гарний мотив з джету або перел викінчить цілість. З тюлем можна знову в цей спосіб скомбінувати crêpe satin: з crêpe satin зробити прилягаючий станичок, а спідничку уложити з штучних плісованих або сильно морщених фальбан з тюлю, так, щоби зад спідниці бодай яких 15 цм був довший від переду. На рамені дати гарне звязання з золотої або срібної лями і відповідними нитками викінчити кожну фальбану долиною.

При трохи фантазії можна мати дуже малим коштом гарну модну сукню відповідну на всякі товариські сходини.

Важною зміною в жіночій одежі є поворот до чорних панчіх. Нога в чорній панчосі виглядає стрункo і дуже елегантно. Особливо до чорних суконь, які дальше є дуже модні найкраще надаються чорні мешти і чорні панчохи. Ясні панчохи до чорних лякерів не виглядають елегантно, їх носять тільки до ясних тої самої краски мештів.

I. - Суконка для молодої дівчини з синьої Crêpe de Chine. Спідничка складається з чотирох широких фальбан, видовжених з правої сторони.

II. - Сукня з рожевої Crêpe Satin і шовкової рожевої ґази, підвищена в стані.

III. - Весільна сукня з білого Crêpe Marocain. З лівої сторони, придержаний мотивом з перел, довгий трен.

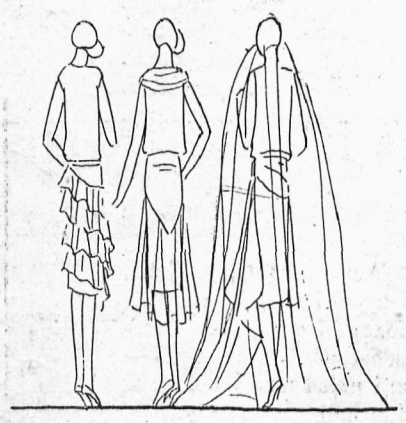

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

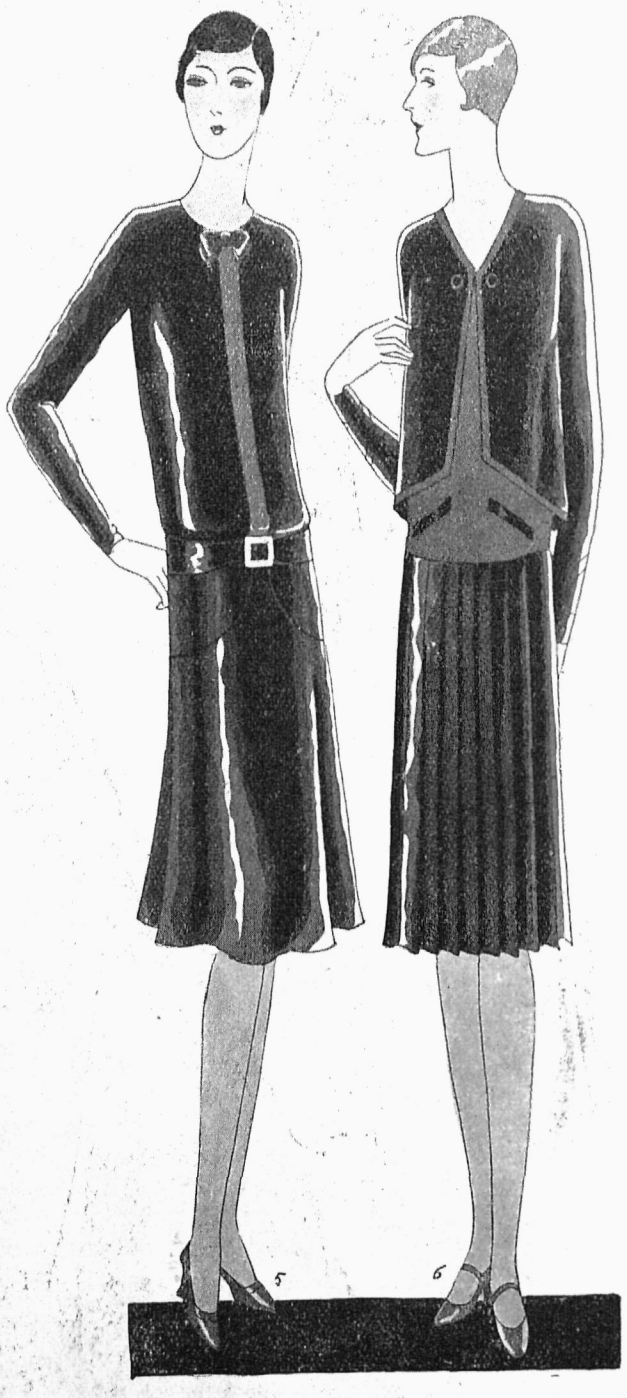

5. - Дуже елєгантна сукня з чорного Crepe Satin, шита на лискучу сторону. З матової сторони Crepe Satin вставлена вузенька камізолька, викінчена в горі звязанням. Спідничка кльошева з баскіною. Пасок викінчений клямрою з джету.

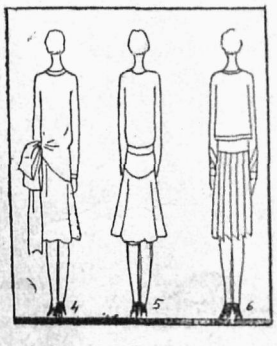

6. - Сукня з чорного Crepe Satin, шита з лискучої і матової сторони матерії. Болєро і фалдована передом спідничка вшиті з лискучої — а станичок і пліси на болєрі з матової сторони матеріялу.

4. - Сукня з чорної Crepe de Chine. Станичок завиваний, звязаний з боку на широку шарфу, що видовжується аж до долу. При шиї камізолька з білої Crepe Georgette.

1. - Легенька суконка з блідо-зеленого Crepe Satin. Спідничка сильно дзвонова видовжена з заду. Пасочок викінчений з переду звязанням. При шиї викінчення із стяжки.

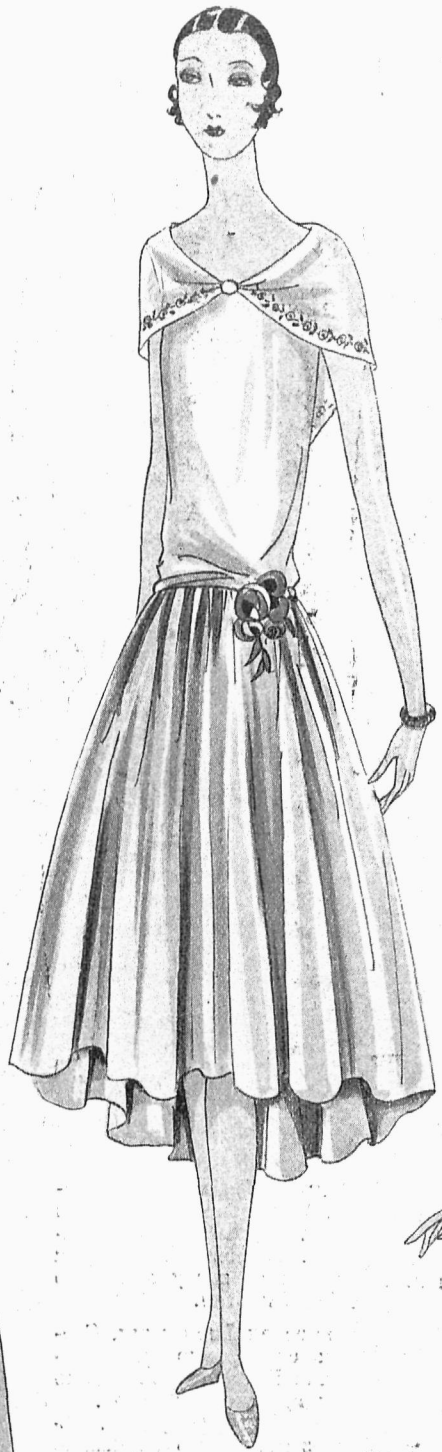

2. - Молодеча суконка з кремової тафти прибрана китицею квітів і ковніром з шовкової ґази.

3. - Суконка з рожевої Crepe de Chine. Спідничку формує 5 широких фальбан. Широкий пасок, викінчений звязанням з довгими кінцями, на рамені гарне звязання.

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

4. - Сукня з рипсу. Перед при станичку вставлений з тої самої матерії, відверненої на ліву сторону. Стебновані пліси формують кишені. Пасок із скіри, манжети і ковнірець з грубого сірого полотна.

3. - Сукня з темно-зеленого сукна, стебнована мігдалевим шовком. Запинається з переду на запинки. З правої сторони мала кишеня.

1. - Практична джемперова сукня з ґранатової вовни, прибрана лямованням з червоної скірки. На спідничці два широкі контрафалди. Пасок із скірки, ґузик при шиї і спряжка на паску з металю срібної краски.

2. - Сукня з ясно-зеленої попелини. Станичок лучиться зі спідничкою зиґзаковатою плісою. При шиї викінчення гладкою плісою і гарним краватом з фуляру. На спідничці три глибокі впущені фалди. Пасочок із скірки з металевою спряжкою золотої краски.

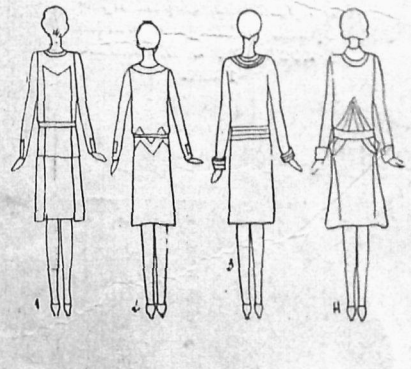

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

1. - Спортовий плащ з анґлійської мягкої вовни, викінчений при шиї шаликом, який запинається на ґузики плаща. Кишені нашиті.

2. - Плащ з грубої вовни в пружки в одній красці, прибраний стебном і футряним ковніром.

3. - Плащ з фантазійної вовни в білі і чорні нитки. Ориґінальне прибрання аплікацією, яка формує кишені і пасочок з переду. На шию убирається малий футряний ковнірець з ориґінальним викінченням з шовку.

4. - Плащ з ясної Kasha прибраний стебном, запинаний на два ряди ґузиків. На шиї гарний шалик з батікованого шовку.

БІБЛІОТЕКА
МАУК. ТОВ. ім. ШЕВЧЕНКА
У ЛЬВОВІ

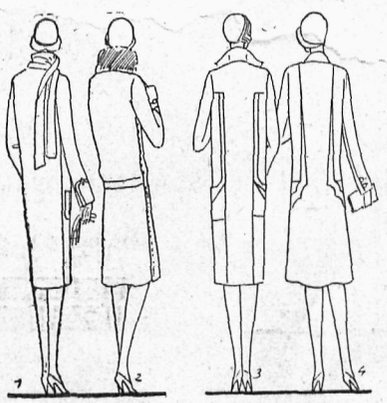

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

2. - Костюм з зеленого шевйоту лямований чорною тасьмою. Камізолька з білої Crepe de Chine, краватка чорна.

3. - Костюм з драпової вовни. На жакеті нашита аплікація, що формує кишені. Спідничка кльошева.

1. - Костюм з англійської вовни в пружки, запинаний на два ряди ґузиків, прибраний аплікацією з тої самої матерії. Спідничка розширена двома фалдами.

4. - Костюм з темно-брондзового сукна, так звана дворядівка. Прибрана стебном з грубого шовку.

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

4. - Оригінальний плащик з вовни рожевої краски в трех відтінях, прибраний ковнірцем з білої мохнатої баї.

5. - Плащик з Velour-у бронзової краски, прибраний двома аплікованими квадратами темнішої краски. Шалик в пружки білі і бронзові.

6. - Кльошевий зелений плащик, прибраний темнішою зеленою матерією і футерком з білого крілика.

7. - Плащик з Kasha, підбитий футерком з крілика.

8. - Костюм для дівчинки. Складається він з вовняної плісованої спіднички рожевої краски, білого флянелевого джемпера, прибраного рожевою і червоною флянелею і з вовняного плащика червоної краски, прибраного темно-червоною вовняною матерією. Ковнір і підшевка плащика з білої Kasha.

1. - Суконка для смотрика з легкої Kasha краски білої і синьої в двох відтінях.

2. - Хлопяче убранко, що складається з білих штанців і червоної блюзи, прибраної білою аплікацією.

3. - Суконка з легкої вовни, прибрана стебнованими лямівками, викінчена при шиї і манжетах вузьким викінченням з білого шовку.

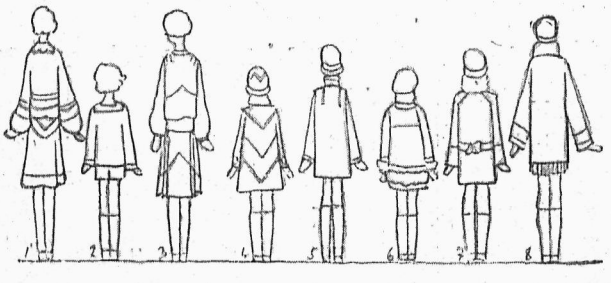

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

РУЧНІ ДЕКОРАТИВНІ

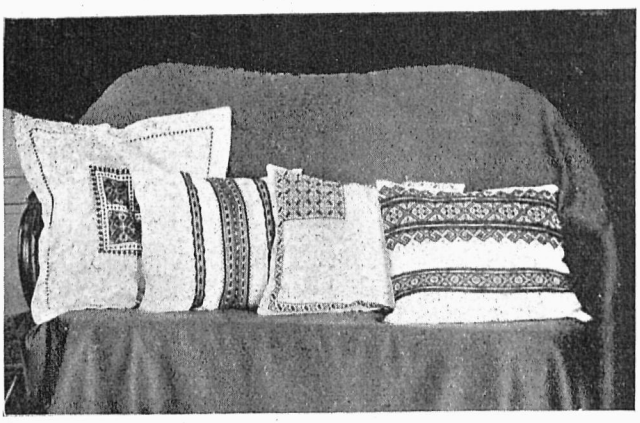

а)

а) З ДОМАШНЬОГО ПОЛОТНА, З ОРИҐІНАЛЬНИМИ НАРОДНІМИ ВИШИВКАМИ

1) Хрестикова вишивка, уміщена по середині в квадрат (власність і проєкт пп. О. О. Кульчицьких). Краски: чорна й червона.

Ціна готової подушки зл. 30·—; ціна взору вишивки (рисованого) зл. 1·—.

2) Ориґінальна вишивка яворівська, розміщена в поперек подушки: широкий мотив по середині, вужчі по боках. Краски: чорна, червона, жовта, синя, зелена.

Ціна готової подушки зл. 22·—; ціна пробки вишивки (на полотні) зл. 1·50.

3) Хрестикова вишивка уміщена в одному куті подушки; дрібний мотив довкруги. Краски: чорна, червона, зелена, жовта, синя, або лише чорна й червона.

Ціна готової подушки зл. 18·—; ціна взору вишивки (рисованого) зл. 1·—.

4) Ориґінальна гуцульська вишивка низиною, розміщена впоздовж подушки в два ряди.

Ціна готової подушки зл. 32·—; ціна взору вишивки (рисованого) більшої (горішної) зл. 2·20, меншої (долішної) зл. 1·80; ціна пробки вишивки (на полотні) більшої (горішної) зл. 2·50, меншої (долішної) зл. 2·—.

ОРИҐІНАЛЬНА СЕРВЕТА НА МАЛИЙ СТОЛИК

З ХРЕСТИКОВОЮ ВИШИВКОЮ НА ДОМАШНЬОМУ ПОЛОТНІ

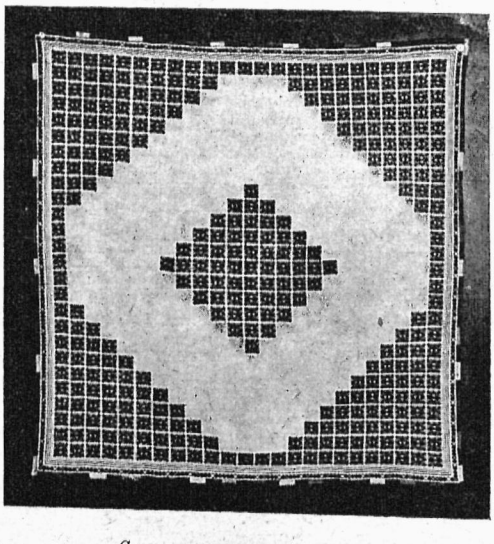

Сервета на малий столик.

Вишивка складається з дрібних квадратових мотивів, розміщених степенями, в рогах і по середині серветн. Довкруги сервета обведена рядками хрестиків в красках: жовта, зелена, червона, чорна, відтак дрібний мотив вишивки, а самим беріжком обмітка, у всіх красках на переміну.

Сервета, своєю новістю в композиції звертає загальну увагу.

Краски до мотиву вишивки: ■ чорна, ✕✕ червона, // // зелена, / / синя, ○○ жовта.

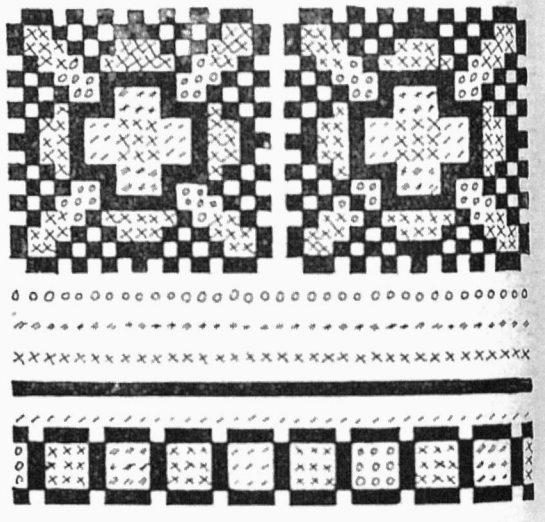

Мотив вишивки до серветн.

Сторінка кольорових взорів вишивок, як безплатний квартальний додаток до „Нової Хати“ появиться невідклично з черговим (березневим) числом.

Прохаємо вибачення у заінтересованих Вп. П. Передплатниць за проволоку (з причин від видавництва незалежних).

Рівночасно даємо час і нагоду Всім тим Вп. П. Передплатницям, що залягають з передплатою, вирівнати її в біжучому місяці.

Кольорові взори, як безплатний додаток отримають лиш ті Вп. П. Передплатниці, що не залягають з передплатою та переслали на біжучий рік бодай за один квартал.

Не читайте журналу даром!

Не користуйтесь його видавництвом даром!

Розвій видавництва залежить від правильного вплачування передплат з гори.

РОБОТИ

ПОДУШКИ

б) З СУКНА АБО ХІНСЬКОЇ КРЕПИ

1) На чорному сукні, вишивка гладдю, — килимові мотиви в ріжних красках.

Ціна готової подушки зл. 25·—; взору вишивки на папері зл. 1·—.

3) На зеленому сукні мотив з полтавського рушника, виконаний ріжнородними стібами в ріжних красках.

Ціна готової подушки зл. 18·—; взору вишивки на папері зл. 1·—

2 і 4) Подушки з хінської крепи батіковані.

Ціна готової подушки зл. 30·—.

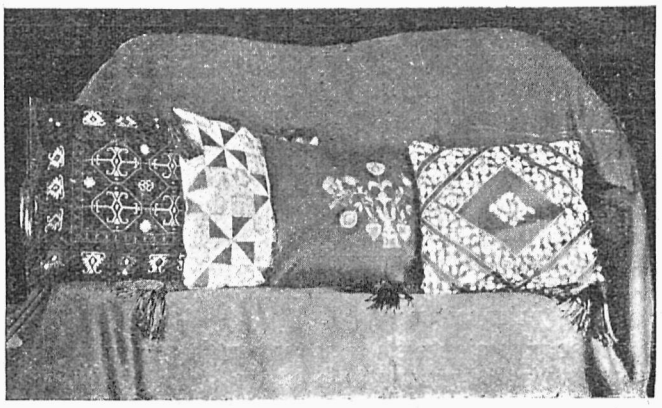

б)

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ КООПЕРАТИВИ „УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО“

(УДІЛ 10·— зол.)

СЕРВЕТКА НА НІЧНІ СТОЛИКИ

З БУКОВИНСЬКОЮ ЦВІТИСТОЮ ВИШИВКОЮ ТА МЕРЕЖКОЮ ДОВКРУГИ

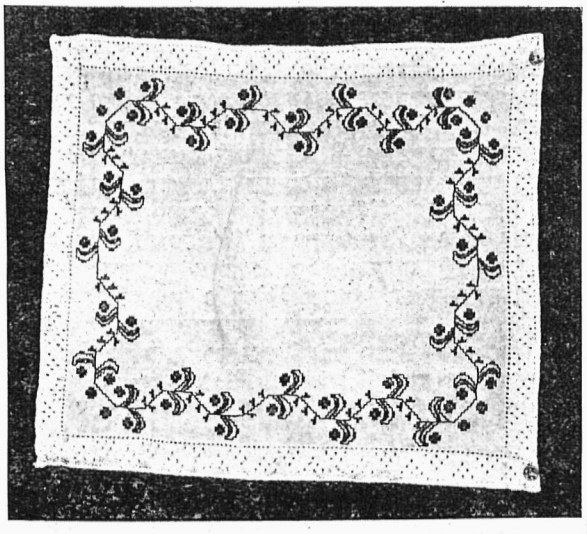

а) Серветка.

ПРИЄДНУЙТЕ НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ „НОВІЙ ХАТІ“

б) Мотив вишивки до серветки.

Краски: чорна, червона, зелена.

Вишивка виконана хрестиками, та перемі-точним стібом; листочки виповнені *лан-цюжком* красками зеленою й червоною на переміну.

Д-Р СОФІЯ ПАРФАНОВИЧ

ГІҐІЄНА ЖІНКИ

Не одна жінка з цікавістю буде читати ці стрічки. Багато найде для себе цілу низку інтересних та потрібних відомостей, а може й неодній вони стануть світлом та дороговказом в темряві сумнівів та терпіння. Цеж і ціль моєї праці.

Всетаки найдеться декілька жінок, або й мужчин, котрі будуть уважати нарушування такої теми недоцільним. Вони скажуть, що є справи, про котрі непристойно прилюдно говорити чи писати, і що тими справами є якраз все, що відноситься до полових нарядів. Їм я відповім осьщо:

Час вже зірвати з пересудами, фальшивим соромом та нещирістю супроти себе самих і других — бо з цего може вийти тільки лихо, а то й нещастя в першу чергу для нас самих. Це нещастя має двояке джерело: несвідомість та соромливість. Як велика є несвідомість жінок що до будови та чинностей їх орґанізму, а з окрема жіночих нарядів, може ствердити тільки лікар, котрий щодня бачить факти каригідної несвідомости та незорєнтованости — навіть у інтеліґентних жінок. Щож тоді й казати про нижчі верстви суспільности, де панує ще велика темрява та плутаниця. Кожній жінці необхідно знати все, що відноситься до її тіла і здоровля, бо тільки в той спосіб вона може зберегти себе перед хворобою, чи в час її вигоїти.

Соромливість тут неприродна. Ніхто не вагається йти до лікаря з болем уха чи шлунка, навпаки багато людей уважає собі за честь чи заслугу, що лікується у такого а такого славного лікаря. За те жінки терплять нерідко сильні болі, кровотечі чи уплави, але „соромляться“ радитися лікаря. Роками зносять болі і невигоду, підупадають на здоровлю і щойно тоді, коли стан їх стає мукою для них самих і окруження — шукають лікарської помочі. В таких випадках лікареві доводиться нераз розвести руками і сказати: за пізно! На тлі, здавалосяб, невеликого терпіння розвинеться невилічима хвороба, котра руйнує орґанізм жінки і спричинює її передчасну смерть. Коли лікар робить жінці закиди, що не зголошувалася скорше — вона каже: „я соромилася!“ Чиж таке недорічне почування може бути оправданням каригідного злочину поповненого жінкою на власнім здоровлю, на добрі її дитини?! Чи такий безпідставний, застарілий встид заплатить жінці за довгу безпросвітню муку та неминучу загибіль?!

Тільки лікар має перегляд безлічі тяжких наслідків такої соромливости. Що найбільш занедбаних випадків рекрутується з села—ясне. З „бабськими справами“ йти до лікаря „випадає“ хіба якійсь роспустній жінці, а котра себе шанує, не усякі бабські ліки, уживає ріжних покутних середників — або в кінці радиться сільської бабки-повитухи. Хвороба міжтим поступає і руйнує не тільки полові наряди, але ціле тіло і висисає усі його сили.

Коли буде мова про поодинокі хвороби, не забуду зазначити наслідків їхнього занедбання. Тут тільки підчеркну ще раз, що несвідомість та соромливість — два величезні вороги жінки. Якраз поборювати їх є завданням лікаря і тому ніхто думаючий не візьме мені за зле, що про це пишу. Щож до соромливости — то нині вже є багато лікарок і щорік число їх більшає. Коли жінка соромиться мужчини, то хиба вже неповинна соромитися жінки, котра є так само збудована і розуміє потреби та терпіння жіночого орґанізму.

Наряди родні не є чимсь додатковим, чи окремим в орґанізмі. Вони мають звязок з цілим зовнішним виглядом жінки, вони надають їй жіночих прикмет, формують її відношення до зовнішнього світу та другого пола, вкінці впливають на її психіку, головно спосіб чуття та реаґування. Ці впливи полових нарядів приписуємо залозам званим *яєчниками*, котрі містяться в долішній части живота по обох сторонах *матиці*, до котрої веде від них рурочка звана *яйцепроводом*. Як усі залози орґанізму, яєчники виділюють із себе рідину, котра переходить впрост до крови (такі залози називаються ендокрінними), ця рідина має в собі прикмети, що формують зовнішний і психічний вигляд жінки, вона впливає також на місячні переміни матиці. Окрім неї яєчники виділюють *яєчка*, котрі є дуже малесенькими клітинками, бо в промірі мають ледви 0.2 міліметра. Що 28 днів яєчко опускає яєчник і яйцепроводом мандрує до матиці. *Матиця* то грубий мясистий твір завбільшки малої грушки (довгої на 7 цм), схований поза кістьми лоновими миски між мочевим міхуром а відходовою кишкою. По обох її рогах впадають яйцепроводи, в долині вона зужується в лійковату часть піхвову, котрою впадає до піхви. Піхва, то канал із слизниці і мязів, котрий кінчиться зовнішними половими частями.

Коли насіння мужчини запліднить яєчко — воно загніжджується в слизниці матиці і там дозріває в плід. Час від запліднення до родів — то вагітність чи бременність і триває пересічно 280 днів.

Незапліднене яєчко відходить разом з місячною кровю; це називаємо місячкою, правильністю, чи ріжними подібними назвами.

Як бачимо, родні наряди жінки є в постійній чинности. Чи вона бременна чи ні — в них відбувається ряд перемін, величезного значіння для здоровля жінки, а для удержання людського роду також. Працю цю реґулюють нерви, котрі густими сплетами і сильними вузлами оплітають ці наряди. З великих бючок допливає до них кров та відживлює їх куди багатше ніж наряди. Цілий цей прилад обіймає пліва, звана очеревною, котра й укріплює його до стін миски. Нервами, кровними судинами і рідиною яєчників удержує родний наряд тісну звязь із цілим орґанізмом. Нічого дивного, що ґіґієна полового наряду є важним чинником здоровля цілого тіла а хвороби його відбиваються дуже тяжко на силах, нервах і психіці жінки. Жадні хвороби так не пригноблюють, не обезсилюють, не руйнують жінки, як саме хвороби жіночі.

ЛІКАРСЬКІ ПОРАДИ

Чим митися?

Найліпше митися дощівкою або мягкою водою. Воду робимо мягкою через відвар з ґрису, переварення (вапно осідає на дні посудини, а кислота угляна випаровує), або через додатки. Такими є:

1) боракс, — дається ложечку на літр води. Добрий для товстої шкіри. Добре є також бораксове мило і бораксові тоалетні води.

2) Дуже добрі до миття голови є миляний корінь і квіляя. До миття голови добрий також жовток, румянок, відвар із ялових шпильок, миляний спірт.

3) Знаменитим косметичним середником є алькоголь. Він відсвіжує і скріпляє шкіру, усуває піт, лій та бруд. Уживається самого або в ріжних сполуках, з котрих найбільш розповсюджена є кольонська вода.

4) Бензина ділає як алькоголь.

5) Кваси відповідно розводнені як т. зв. тоалетний оцет усувають піт, а в сильніших ліках служать до усування надмірних забарвнень шкіри як веснянки і згрубіння шкіри, як нагнітки, мозолі.

РЕФОРМУВАННЯ ДОМАШНЬОГО ГОСПОДАРСТВА

Введення машин в домашнє господарство — явище покищо цілком нове, і можна, не прибільшуючи, сказати, що мало не вся праця в домашньому господарстві виконується лише руками. Але вимоги часу, під впливом яких з життя потрохи зникає той тип жінки, яка присвячувала все своє життя господарству і дітям, і навпаки поширюється тип нової жінки, що нарівні з чоловіком йде в життя здобувати шматок хліба, ці вимоги часу прискорюють заведення машин в домашньому господарстві, щоб полегшити й скоротити працю жінки при виконанню своїх обовязків господині.

й фізики і через те поводження з складними машинами було б для них справою тяжкою. В Німеччині вже вробляють пляни заведення по середніх школах навчання про машини для господарства, про матеріял, з якого їх будують, про їх призначення, про обходження з ними.

Але не для кожного господарства уживання машин є потрібне. І тут індивідуалізація кожного випадку має велике значіння. Там, де жінка може вповні віддатися господарству, не маючи фахової праці поза домом, там купування покищо дорогих машин для домаш-

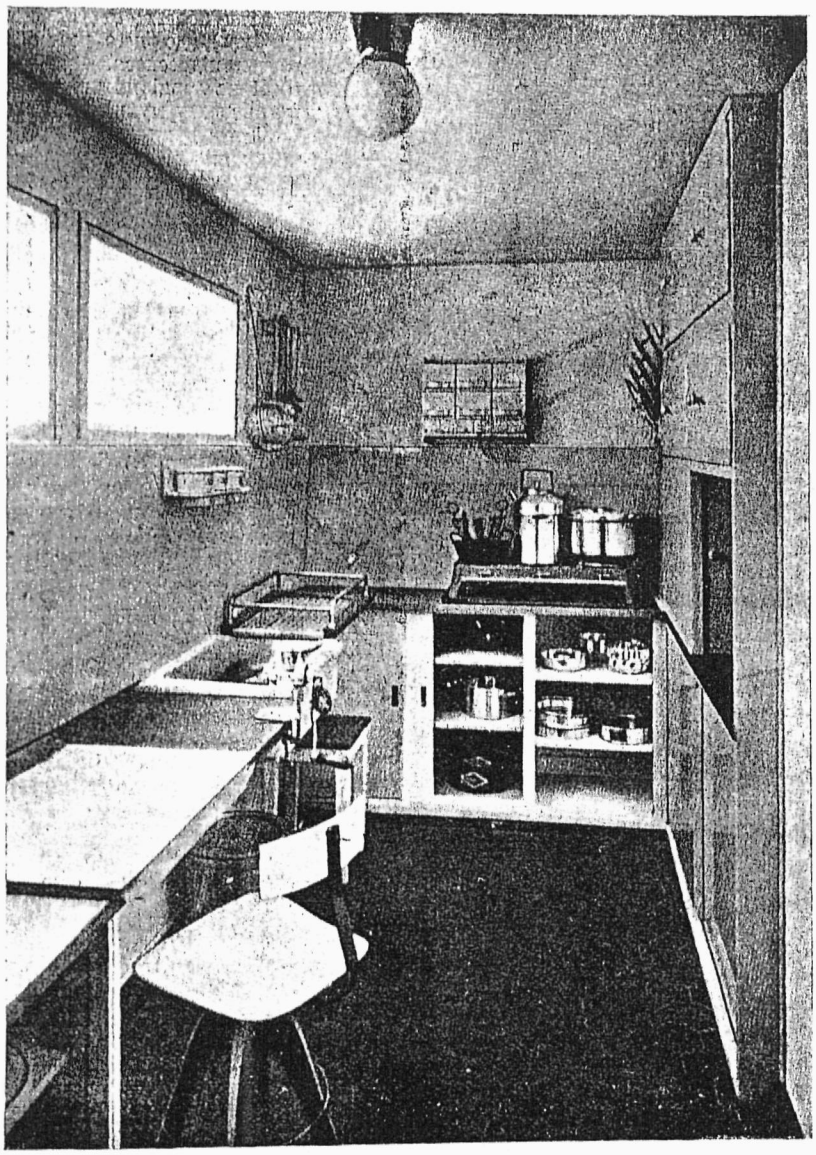

Модерно й правильно уряджена кухня.

(З журналу „Die Kunst" ч. I. 1928).

Уряджения цеї кухні складається з газової кухонки, умивальні до миття кухонної посуди і рухомим столом до складання посуди. З боку велика шафа з переділами. Під сподом шафа на посуду.

Першими кроками для такого полекшення й прискорення жіночої праці в домашньому господарстві являється заведення каналізації, водопроводів, газових печей, електричного освітлення, електризованого приладдя .Далі йде заведення в господарстві такого посуду й машин, уживанням яких можна було б досягнути економії в праці. Що власне вимагається від такого посуду й машин? Передусім вони повинні прискорювати й систематизувати господарську працю, вони мають бути так сконструовані, щоб їх легко було уживати, легко мити, легко держати в чистоті, щоб при зіпсуванні їх складових частин легко можна було знищені частини замінити. Дуже складні прилади для домашнього господарства не надаються, бо вони швидко псуються. Крім того жінки-господині мають невеликі знання з техніки нього господарства не окупить себе тими наслідками, які дасть уживання машин. І навпаки, коли жінка, сама заробляє і може через те присвятити господарству лише невелику частину свого часу, в таких випадках уживання в господарстві хоч і дорогих машин завжди оплатиться. Таку індивідуалізацію в уживанні машин викликають і розміри родини, де заводиться технізування господарства, наприклад машина до різання хліба дасть скорочення праці лише в тому випадку, коли родина велика і таким чином накраяння хліба руками вимагає багато часу. Технізувати домашнє господарство по шаблону не можна, і індивідуалізація в цьому процесі має велике значіння. Недоцільне й несистематичне технізування може викликати лише зайві видатки і не мати жадних позитивних наслідків.

Велике значіння для раціоналізації домашнього господарства має доцільне уряджения кухні, доцільне розставлення всіх кухонних річей. Всі ці найновіші кухонні шафи, найновіші кухонні столи, столи для миття посуду, холодильні шафи або льодовні для збереження продуктів, газові й електричні плити для варення, електризовані приладдя для опалення й для варення — все це мусить бути поставлено й розставлено в кухні так, щоб мета уживання цих речей — скорочення й полегшення праці — могла в повній мірі бути здійснено. Всі ці найновіші кухонні приладдя мають значіння не самі по собі: цінність їх полягає лише в тому, що вони являються фактором в переведенні домашнього господарства — як такі, мусять бути пристосовані і в ціні своїй, і в своїх функціях, і в своїм розположенні в помешканні лише до однієї мети — до полегшення й прискорення господарської праці.

З. Мірна.

С. МІЙСЬКА.

ПРИПИСИ

Нирки в підлеві.

Сполокати 5—6 свинячих нирок, дати до камінної ринки і влити тільки зимної води, щоб їх лише вкрила. Додати 2 петрушки, 2 моркви, кусник відпареної капусти, кусник цибулі, один грибок і варити 1½—2 години. Якщо вода вивариться а нирки ще тверді, долити трохи зимної води. Коли нирки вже підварилися, посолити до смаку. Відтак зробити засмажку з ложки товщу і 2 дкґ борошна, зрумянити на булкову краску і розвести смаком з нирок. Дві кістки цукру зрумянити, залляти ложкою води і підлеву закрасити. Зварені нирки покраяти в тонкі платки і вкинути до підлеви, щоб щераз заварилися.

Хто любить, може підлеву заквасити оцтом.

Товченики завивані з хреном.

Очистити, сполокати 1 кґ волової печені, покраяти на кусники, розбити на тонкі платки і посолити. Втерти на терку 2 кусники хрену і вимішати з ложкою свіжого масла. Цим фаршем помастити кожний розбитий кусник мяса, тісно звинути і зіпняти спичкою. Розпустити у камінній ринці ложку товщу, вложити товченики і душити під покришкою майже 1½ години. Коли нічнуть румянитися, обсипати 3 дкґ борошна, знову підрумянити, влити ¼ до ½ л. кислої сметани, додати ложечку цукру, заварити і видати на стіл. До цих товченників подається „піре“ або налапинчки з бульби.

Валкований штрудель.

Добре вимісити 3 склянки борошна, 1 склянку сметани і 1 склянку масла. Тісто витачати завгрубшки 3—4 мм.

Обібрати 1 кґ винних яблук, покраяти їх в платочки, наложити на витачане тісто, звинути у валок і спекти в досить горячій рурі. — Пропорція на 6—8 осіб.

Скло, Порцеляна, Криштали

Поручає

Новоотворений склад

ОЛЕКСАНДРА ОНИСЬКА

ЛЬВІВ, Галицька 20 (ріг Валової).

Пампушки (дешеві).

18 дкґ муки, 4 яйця, 2 дкґ дріжджей, ⅛ л. молока, 5 дкґ масла, 5 дкґ цукру, шкірка з одної цитрини. Дріжджі розробити двома ложками молока. Решту молока заварити та запарити ним ⅓ муки (6 дкґ), до цего розчину дати дріжджі та поставити в теплі, щоби піднеслося. 4 жовтка утерти добре з цукром, додати втертої на терці цитринової шкірки, жовтка влляти до розчину, додати решту муки, тверду піну з 4 білків та місити. Коли тісто відстає від руки дати 5 дкґ топленого гарячого масла і місити ще 10 хвилин. Поставити, щоби виросло, відтак вирабляти пампушки та смажити як звичайно на кипячому смальці.

Нуґат.

Зробити густий сироп з ½ кґ цукру, ¼ л води та ложки оцту. Заварити так, щоб тягнувся, дати пів скляники меду та ще заварити. Убити добре піну з 6 білків, додати по трохи сиропу та бити дальше на кухні ¾ години. Маса мусить бути гаряча весь час биття. Коли уже доволі густа всипати фунт оріхів та виложити на оплатки або андрути, розвалкувати мокрим валком, щоби була рівна, приложити зверху оплатком та поставити на зимні.

Тісточка (щоби зужити жовтка, які залишилися від нуґату).

6 жовток, 12 дкґ муки, 3 дкґ масла, 4 дкґ цукру, одна ложка руму. Тісто місити пів години, витачати тонко, посмарувати жовтком і посипати родзинками або сіканими міґдалами. Пекти на добре смарованій блясі в горячій рурі. *(О. Ш.)*

На памятник пок. Директорки Марії Примівної

зложили:

По 50·— зл.: Любка Каранович Луцька, (п. Янчин).
По 49·80 зл.: Ірена Фролякова, (Č. S. R.).
По 20·— зл.: Юлія Зілинська, (Краків).
По 10·— зл.: Ольга Ґоцька Ковалиськова, (Львів); Ольга Малкова Ґоцька, (Мости Великі); Теодозія Котис (п. Команча).

Не будемо пити й курити, *щоби зберігати здоровля, сталити характери відмовою від приємностей, щоби зашанувати національний капітал, а зайвий гріш вкладати на економічне та культурне піднесення Народу;*

щоби зберегти в здоровлю тіла й духа грядучі покоління, які прийдуть після нас;

щоби викорінити піяцькі традиції, що їх нам залишили наші предки, а з тим викорінити все лихо, яке до нас дійшло як спадщина від наших дідів і прадідів!

До праці над обновою нашого духа та до боротьби з алькоголем кличемо всі верстви нашого народу:

інтеліґенцію, як народніх провідників;

широкі маси селян і робітників, а перш за все:

цвіт нашого народу, українську молодь.

Рік 1929-ий проголошуємо роком боротьби з кортмами, а особливо ж місяць лютий призначуємо місяцем боротьби з алькоголем та тютюном і взиваємо все українське громадянство, без ріжниці віку, полу та партійних переконань, до участи в цій боротьбі!

Українське Протиалькогольне Товариство „Відродження“: *Ю. Каменецький* голова, *Т. Мосорова* секретар. — Союз Протиалькогольних Гуртків Молоді: *Др. М. Чайковський* голова, *Т. Ковальський* за секретаря.

Видає Кооператива „Українське Народне Мистецтво“. За Редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА.
Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок ч. 39., І. пов. З друкарні Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові.

Н. ҐАРІН (МИХАЙЛОВСЬКИЙ)

ДІТОЧІ ЛІТА ТЬОМИ

2) СЕМЕЙНА ХРОНІКА

Переклад з російського

Тепер, коли усе покінчилося щасливо, йому хочеться плакати, але він бачить у воріт бону й сестри і по їх витягнених обличчах міркує, що вони всьо знають. Він бадьориться, та руки в нього дрожать. На нім лиця не видно, усмішка виходить якоюсь жалісною, болючою.

Град докорів паде на голову Тьоми, але в тих докорах він зачуває і якусь пошану до себе, захоплення його сміливістю і він покоряється їм. Ця незвичайна слухняність Тьоми заспокоює усіх.

— Ти налякався? — пристає до нього Зіна. — Ти білий, як стіна — напийся води, намочи платок на голову.

Тьому ведуть повагом до бочки з водою. Поміж ним, сестрою й боною навязуються дружні, мирні відносини.

— Тьома! — говорить ласкаво Зіна — будь розумним хлопцем, не давай собі волі! Як ти розгуляєшся, тоді вже не удержиш себе і натвориш такого, чого й сам будеш жалувати опісля.

Зіна говорить ласкаво, мягко — просить.

Тьомі це до вподоби; він свідомий, що в словах сестри чиста правда і каже:

— Добре! я не буду пустувати.

Але маленька Зіна, хоч тільки роком старша від брата, вже розуміє, як тяжко буде Тьомі здержати слово.

— Знаєш, Тьома, — говорить вона підлесно — ти краще дай слово, що не будеш пустувати. Скажи: „задля татка й мами не буду пустувати".

Тьома хмуриться.

— Тьома, вонож для тебе ліпше! — вговорює Зіна. — Знаєш сам: ніколи ще татко й мама не вертали, щоби тебе не покарати. А ось сьогодня приїдуть і почують, що ти не пустував.

Умоляючий тон просьби приєднує Тьому.

— Як люблю татка й маму, не буду пустувати!

— Ну, ось розумний хлопець! — хвалить Зіна. — Глядиж, Тьома — вже суворим голосом продовжає сестра — гріх тобі буде, якщо не здержиш клятьби. Зрештою і потайки не годиться пустувати, бо Господь всьо бачить і хоч татко й мама не покарають, Бог таки покарає.

— Але бавитися можна?

— Всьо можна, на що бона скаже: можна! — а на що скаже: годі! це вже гріх.

Тьома недовірчиво глядить на бону і з насмішкою питає:

— Значить, бона свята?

— Ось бачиш, вже говориш дурниці! — картає Тьому сестра.

— Ну, гарно! Будемо бавитися в Індіян — говорить Тьома.

— Ні, в Індіян без мами небезпечно, ти розгуляєшся.

— А я хочу в Індіян! — настоює Тьома і в його голосі чути подратування.

— Добре! Попроси бону; ти прецінь обіцяв, як татка й маму любиш, слухати бони.

Зіна стає так, щоби тільки бона бачила її лице, а Тьома ні.

— Правда, пані, що в Індіян бавитися не можна?

Але Тьома доглянув, як Зіна порозумівається з боною очима і кричить:

— Е, так не вільно!

Він кидається до бони, хапає її за одежу і старається відвернути від сестри .Бона сміється.

Зіна енергійно підбігає до брата: „Остав, паню!", а сама тимчасом намагається станути так, щоби бона бачила її лице, а брат не бачив. Тьома зміркував хитрощі, ловить сестру і трібує повернути її лицем до себе.

— Пусти! — кричить розпучливо Зіна і тягне свою суконку. Тьома ще дужче сміється і не випускає сестриної одежі, держачись другою рукою за сукню бони. Зіна вирівається із усіх сил. Нараз сукня бони рветься на половину, а розлючена Німка кричить:

„Dummer Knabe"!

Тьома тої думки, що кромі батька й матери ніхто не сміє його прозивати. Збентежений ненадійним оборотом справи, але подратований, він, не надумуючись, відповідає:

— Ти сама!

— Ах! — пищить бона.

— Тьома, що ти сказав? — підбігає сестра. — Ти знаєш, що тобі за те дістанеться? Перепроси сейчас паню!

Але приказами не можна воювати з Тьомою. Він рішучо упирається і не хоче перепросити. Докази не помагають.

— Так ти не хочеш? — вже тоном погрози питає Зіна.

Тьома боїться, але амбіція бере верх.

— Так ось що, ходім від нього всі, хай він сам один лишається.

Всі, кромі Йоськи, відходять від Тьоми.

Зіна йде і раз-враз озирається: чи не покаявся Тьома. Але Тьома явного каяння не показує. Хоч сестра й бачить, що Тьому діймає, цего мало на її думку. Її дратує впертість Тьоми. Вона чує, що іще хвилинка і Тьома піддасться. Вона живо повертає, тягне Йоську за рукав і говорить приказуючо:

— Ходи й ти, хай він зовсім сам остається!

Невдала штука.

Тьома кидається на сестру, штовхає її так, що вона паде на землю і кричить:

— Забирайся до чорта!

Зіна знимає страшний зойк, встає на руках, хвилину не може слова промовити і тільки судорожно поводить очима.

Тьома зі страху подається назад. Зіна знова йойкає і розпучливо кричить, але цим разом Тьомі здається, що крик не зовсім природний і він каже:

— Удаєш! удаєш!

Зіну піднимають і відводять: вона хромає. Тьома пильно стежить за нею, непевний: чи справді Зіна кульгає чи так іно прикидується.

— Ходім, Йоська! — говорить він, здавлюючи зітхання. Але Йоська боїться і хоче йти до кухні.

— Йоська! — каже Тьома — не бійся! Я сам усе розповім мамі.

Одначе повага Тьоми вже підірвана в очах Йоськи. Він мовчить і Тьома почуває, що Йоська йому не вірить. Тьома не може остатися без піддержки приятеля у таку важку для себе мінуту.

— Йоська! — говорить він схвильовано — якщо не підеш від мене, я по сніданню принесу тобі цукру.

Це зміняє ситуацію.

— Кілько кусків? — питає нерішучо Йоська.

— Два-три — обіцює Тьома.

— А куди підемо?

— За горб! — відповідає Тьома, вибираючи найдальшу закутину города. Він розуміє, що Йоська не радби тепер стрінутися з паннами.

Вони обходять подвіря, перелазять паркан і йдуть самітною стежиною.

Тьома схвильований найріжноріднішими почуваннями.

— Йоська! — говорить — який ти щасливий, що в тебе нема сестер. Я хотівби, щоби в мене ні одної сестри не було. Колиб вони всі нараз померли, я ні крихіточку не плакавби за ними. Знаєш: я попрошу, щоби тебе зробили моїм братом. Добре?

Йоська мовчить.

— Йоська!—кличе Тьома—я тебе страх як люблю... так люблю; що хоч зі мною роби...

Тьома довго придумує, чим доказати Йосці свою любов.

— Хочеш, закопай мене в землю... або хочеш, плюнь на мене.

Йоська збентежений дивиться на Тьому.

— Любий, братику, плюнь!.. Милий, дорогий...

Тьома кидається Йосьці на шию, цілує його, обнимає і просить: плюнути.

По довгім ваганню Йоська обережно плює на кінчик Тьоминої блюзи.

Тьома підносить край блюзки зі слиною до лиця і розтирає по щоці. Остовпілий Йоська дивується.

Тьома переконує товариша:

— Ось бачиш... як я тебе люблю!

Приятелі підходять до паркану, що знимається поміж домом а старим, запустілим кладовищем.

— Йоська, ти боїшся мерців? — питає Тьома.

— Боюся — каже Йоська.

Тьома радби почванитися, що він не боїться, бо й його батько нічого не боїться і Тьома хоче нічого не боятися, але в таку торжественну хвилю він щиро-сердечно признає, що також боїться.

— Хто їх не боїться? — розказує краснорічиво Йоська. — Тут хоч сам ґенерал приходи, як *вони* ніччю повилазять і розсядуться по парканах, так і він втече. Кождий втече. Ти побіжиш, а ось за ноги і за плечі хапати тебе стане або скочить на тебе і цалі бити ногами, щоби ти віз *його* та й ще перегнеться і зуби вищірить. У кого половина лиця вигнила, очей нема. Є чого налякатися! Хоч який і то...

— Артемій Николаєвич, снідати! — пронісся городом молодий, звінкий голос покоївки Тані.

Поміж деревами замаяла її одежа.

— Просимо на снідання! — говорить служниця, обнимаючи ласкаво Тьому.

Таня любить Тьому. Вона в чистій, ясній перкалевій спідниці; від неї так і повіває свіжістю; густа коса старанно розчесана, добрі карі очі дивляться весело й мягко.

Таня по дружньому бере за плечі Тьому, наклоняється до його вуха і веселим шопотом говорить:

— Німка плакала!

Німку служба не любить, хоч вона нешкідлива й тиха.

Тьома розуміє, що в своїй суперечці з боною має піддержку у всієї челяди — і це йому приємно і він почуває підйом духа.

— Вона назвала мене дураком, невжеж вона сміє?

— Очевидно, не сміє. Татко ваш ґенерал, а вона що? Сволоч якась! Фудулиться!

— Правда, коли я мамі всьо розкажу, мене не покарають?

Таня не хоче засмутити Тьому, вона ще раз наклонюється і ще раз цілує і гладить його густе, золотаве волося.

За сніданням звичайна історія. Тьома майже нічого не їсть. Перед ним лежить на тарілці котлет, він зиркає зпід ока на нього і поволи дробить свій хліб. Тому, що з ним ніхто не говорить, так Таня прібуе намовити хлопця до їди.

— Артемій Николаєвич, їжте!

Тьома тільки здвигає бровами.

Зіна, хоч і сердита на Тьому, а теж хоче, щоби він їв. Вона глядить у вікно і, не повертаючись зокрема до нікого, говорить:

— Здається, мама їде!

— Артемій Николаєвич, їжте скорше! — шепоче налякана Таня.

Тьома в першу хвилю попадає на вудочку і бере за вилки, але пересвідчившись, що трівога безосновна, опять відкладає вилки на стіл.

Зіна знова дивиться у вікно і каже:

— Хто їв гарно, дістане по сніданню солодощі.

Тьома зївби солодкого, а не хоче котлета. Він починає вередувати. Йому хочеться налити на котлет провансъкої оливи.

Таня вговорює малого, що олива не підходить до котлета. Але Тьомі якраз так хочеться, а що йому не дають посуди з оливою, він сам лізе за нею. Зіна не в силі вдержатися, вона не може стерпіти примх брата, живо зіскакує, хапає посуду з оливою і ховає під стіл.

Тьома сідає на своє місце і прикидується, буцім то забув на оливу. Зіна пильно стежить за ним і наконець ставить посуду на стіл біля себе. Але Тьома, натрапивши підходячий момент, прожогом кидається на оливу. Зіна хапає її з другої сторони і посуда летить на землю, розбиваючись у дрібні кусочки.

— Це ти! — кричить сестра.

— Ні, ти!

— Це тебе Бог покарав за те, що ти маму й татка не любиш.

— Неправда, люблю! — кричить Тьома.

— Lassen Sie ihn! — каже бона і встає від стола. За нею встають усі і починається роздача пастильок. Коли приходить черга на Тьому, бона вагається. Наконець вона відломлює маленький кусочок і кладе перед Тьомою.

Тьома з негодованням відсуває свою порцію і пастилька паде на землю.

— Дуже гарно! — говорить Зіна — мама про всьо дізнається.

Тьома мовчить і починає ходити по комнаті. Зіну цікавить: чому нині Тьома не виходить, як звичайно сейчас після сніданння? Спершу вона думає, що Тьома хоче перепросити бону і береться йому доказувати, що тепер вже запізно, що після того він ще стільки напакостив.

— Забирайся! — перебиває їй грубо Тьома.

— І про це буде мама знати! — говорить Зіна і вже цілком збентежилася: чого він тут сидить?

Тьома дальше ходить по комнаті і наконець добився свого: всі відходять, остає він один. Тоді мерщій кидається на цукорницю і запускає в неї руку...

Двері відчиняються... На порозі стає бона і Зіна. Тьома пускає з рук цукорничку і стрімголов вискакує на терасу.

Тепер усе пропало! Такого злочину, як кража, і мама йому не дарує.

А тимчасом на дворі заповідається туча. На небо виповзли зі всіх сторін чорні, тяжкі хмари; сонце щезло; немов знечевя усе стемніло; у воздусі запахло дощем. Осліплюючою гадюкою блиснула лискавка, над головою глухим розкотом загремів грім. На мінутку всьо стихло, немов причаїлося, дожидаючи. Щось защуміло — ближче, ближче і перші тяжкі, великі каплі дощу впали на землю. За часок усе замінилося в одну сіру масу. Цілі ріки полилися згори. Розгулялася справжня літня буря.

Поневолі треба вертати до комнати, а що Йосьці вступ туди зборонений, так Тьомі приходиться оставати самому зі своїми печальними думками.

Скучно. Години тягнуться в безконечність.

Тьома сів на вікні в діточій комнаті і засумований стежив, як потоки води стікали по шибках, як подвіря постепенно наповнялося калужами, як бульки немов стрибали по мутній, брудній поверхні.

— Артемій Николаєвич, хочете їсти? — спитала, стаючи в дверех, Таня.

Тьомі давно хотілось їсти, та лінь було відірватися від вікна.

— Добре, але принеси сюди хліба й масла.

— А котлет?

Тьома закивав головою.

Дожидаючи Тані, Тьома дальше глядів у вікно. Чи тому, що не хотілось оставати на самоті зі своїми журбами, чи тому, що було скучно і він придумував, чимби занятися, чи наконець ізза людської звички згадувати другів у важкі мінути життя. Тьомі нараз прийшла на думку його собачка Жучка. Він згадав, що цілий день її не бачив. Жучка ніколи нігде не пропадала.

І згадав Тьома таємничі, ворожі натяки Якима, який не любив Жучки за те, що вона крала у нього в кухні. Підозріння закралося в душу Тьоми. Він живо зліз з вікна, перебіг діточу і сусідню комнату і став спускатися по крутих сходах, що вели до кухні. Туди ходити було Тьомі строго, дуже строго зборонено (крім днів, коли діти брали купіль), але тепер Тьома про це не думав.

— Якиме, де Жучка? — спитав, увійшовши до кухні.

— А мені відкілля це знати? — відповів Яким, потрясаючи своїм кучерявим волосям.

— Ти не вбив її?

— Ну, і стану я руки марати таким стервом!

— Ти казав, що її вбєш.

— Ну, а ви й повірили. Так, жартував.

І, помовчавши недовго, Яким промовив зовсім байдужим голосом:

— Лежить денебудь, заховавшися від дощу. Невжеж не бачили ви її сьогодня?

— Ні, не бачив.

— Не знаю. Полакомився може хто на неї, украв?

Тьома готов вже був зовсім повірити Якимови, але останні слова опять його збентежили.

— Хтож її вкраде? Кому вона потрібна? — спитав.

— Та нікому, правду сказати — притакнув і Яким. — Ледащо собачка!

— Забожись, що ти її не вбивав!

І Тьома впився очима в Якима.

— Та що це ви, паничу? Та ей Богу, я її не вбивав! Щож ви мені не вірите?

Тьомі стало ніяково і він сказав сам до себе:

— Кудиж вона поділася?

Відповіди на це не було, тільки Тьома зловив лукавий погляд Йоськи, що перегнувшися з печі, з цікавістю слідив цілу сцену. Тьома вернув до комнат, знова сів на вікні в діточій і думав у одно: куди могла подітися Жучка?

Перед ним мов жива стояла собака, тиха, лагідна Жучка і думка, що її могли вбити, залила серце Тьоми такою гореччю, що він не видержав, відчинив вікно і став кликати на ввесь голос:

— Жучка! Жучка! На-на-на! Цу-цу! Цу-цу! Фю, фю, фю!

У комнату вдерся шум дощу і свіжий сирий воздух. Жучка не відкликалася.

Всі денні невдачі, всі пережиті невзгоди, всі дожидаючі його страховища й муки, мов кара за пустоту, усунулися на дальший плян перед новою бідою: втратити Жучку.

Думка, що він вже не побачить своєї кудлатої Жучки, не побачить, як вона при його появі буде жалісно скавуліти і повзати до нього на череві, думка, що може її нема вже на світі, переповнила душу Тьоми розпукою і він з тугою кликав у одно:

— Жучка! Жучка!

Його голос дрожав і хвилював, звенів так ніжно і зворушливо, що Жучка повинна була відкликнутися.

Але відклику не було.

Що робити? Треба негайно взятися шукати Жучку.

Увійшла Таня і принесла хліб.

— Стрівай, я сейчас прийду.

Тьома опять спустився по сходах, які вели у кухню, обережно пробрався вузьким коридором до дверей, якийсь час постояв у роздумі і вибіг на подвіря.

Оглянувши стаєнне обістя, зазирнув у всі улюблені куточки Жучки, але Жучки нігде не було. Остання ще надія! Тьома кинувся до буди сторожої собаки. Аж ось у самих воріт почув шум коліс підїзджаючої повозки і, заки встиг що зміркувати, стрінувся лице в лице з батьком. Тьома прожогом завернув до хати.

II.

КАРА.

Коротеньке слідство батька виказує цілковите банкрутство системи виховання сина. Для дівчат вона може й підходяча, але вдачі хлопця і дівчини — зовсім відмінні. Батько з досвіду знає, що таке хлопець і чого йому треба. Система! Сволоч, драньледа що вийде по такій системі! Факти явні, сумні факти — красти почав! Чого ще дожидати? Публичного сорому? Так радше він сам його власними руками задавить. Під тягаром цих доказів мати уступає і влада хвилево переходить в руки батька.

Двері кабінету щільно запираються.

Хлопчина жахливо, безнадійно оглядається. Ноги відмавляють йому послуху, він топчеться на одному місци, щоби не впасти. Думки вихром, зі страшною скорістю перебігають в його голові. Він намагається із усіх сил згадати те, що хотів розповісти батькови, коли стояв перед зломаною квіткою. Треба поспішати. Тьома ковтає слину, щоби звогчити пересохле горло, і хоче промовити глибоко відчутим, переконуючим голосом:

— Дорогий татку! Я придумав: я знаю, що я провинився... Я придумав! відрубай мені руки!

Ах! Те, що видавалося так гарним і переконуючим, коли він стояв перед квіткою, тепер виходить зовсім невдало. Тьома чує це і для скріплення враження додає нову, що йно попавшу йому в голову розвязку:

— Або віддай мене розбишакам!

— Гарно! — говорить суворо батько, скінчивши необхідні приготовання і повертається до сина: — Спускай штани!..

Це що такого? Трівога огортає душу хлопчини; його дрожачі руки вишукують нашвидко ґудзики штанят. Він переживає якесь болюче завмирання, намагається щось сказати і наконець, голосом повним остраху й горячої мольби, без звязи, говорить:

— Любий мій, дорогий, голубе!.. Татку! Татку! Голубе... Татку, любий татку, стрівай! Татку! Ай, ай, ай, аяяй!..

Удари сипляться. Тьома вється, пищить, ловить суху, жилаву руку, горячо цілує її, молить. Але поруч з мольбою щось друге вирастає в його душі. Не цілувати, а бити, кусати хочеться йому цю осоружну, погану руку. Ненависть, дика, пекуча злоба захоплює хлопця.

Він скажено рветься, але залізні обійми стискають ще сильніше.

— Мерзкий, поганий, я тебе не люблю! — кричить Тьома в безсильній злобі.

— Полюбиш!

Тьома люто впивається зубами в руку батька.

— Ах, ти гадючко!

І миттю Тьома на софі, голова його в подушці. Одна рука придержує, а друга дальше лупить звиваючогося, ревучого Тьому.

Удари глухо сипляться один по другім, зазначуючи пасмужки на дрібному посинілому тілі.

Мертвецьки бліда мати, дожидає кінця у гостинній. Кожен зойк рве її серце, кожен удар ворушить до глибини її душу.

Ах! чому вона опять дала себе вговорити, чому звязала себе словом не мішатися й ждати?

Та невжеж він, її чоловік, посмів т а к звязати її словом? Та він сам, пристрастна палка вдача, може й не запримітити, як убє хлопця. Боже милий! Який стон!

Трівога огортає душу матери.

— Буде, буде! — кричить вона, вбігаючи до кабінету. — Доволі!..

— Порадуйся твоїм синком! — підставляє їй батько прокушений палець.

Але вона не бачить того пальця. Вона з острахом глядить на софу, відкілля злізає розкудовчений, нещасний, замараний хлопчина і дико, з інстинктом звіра, про якого на хвилину позабули, пробирається до дверей. Нестерпний біль проймає матір. Гірким докором накидується вона на чоловіка:

— І це виховання? Це знання вдачі хлопця? Зробити нещасним ідіотом дитину, відібрати їй людське достоїнство — це виховання?

Гнів захоплює її. Вся кров спливає у серце. Острою, тонкою сталлю звенить її голос:

— О, пожалування гідний виховник! Собак вам тресувати, а не людей виховувати!

— Проч! — кричить батько.

— Так, я піду — говорить мати, зупиняючися в дверех — але заявляю вам, що через мій труп переступите, заки ще раз позволю вам побити хлопця.

Батько не може отямитися від негодования. Не скоро успокоюється і довго ще хмарний ходить по комнаті, аж наконець стає біля вікна, розсіяно вдивляється в закутану вчасними сумерками сіру даль і подратований шепоче:

— Ну і виховуйте тут з бабами хлопця!

III.

ПРОЩЕННЯ.

А в той час мати йде до діточої комнати, обводить її бистрим зором, бачить, що Тьоми нема, йде дальше, пильно вдивляється по дорозі у відчинені двері маленької комнатки, запримічує в ній дрібну стать сина, захованого на софі, іде в столову, відчиняє двері в спальню і сейчас-же щільно запирає їх за собою.

Оставши на самоті, вона також підходить до вікна, глядить і не бачить темніючої вулиці. Думки роєм шевеляться в її голові.

Хай Тьома там полежить, хай отямиться, треба його тепер полишити самого... Білля перемінитиб.. Ах, Боже мій, Боже мій! Яке страшне непорозуміння! Як могла вона на це позволити? Яка погань! Немов то дітвак свідомий лиходій! Таж якщо він і робить глупости, збитки, то робить тільки тому, що не бачить злої сторони своєї пустоти. Вказати йому ту злу сторону, не зі своєї, очевидно, точки погляду зрілого чоловіка, а з його діточої, не себе переконати, а його, затронути самолюбя, опять таки його діточе самолюбя, його слабу сторону, з'уміти добитися того,—ось задача справжнього правильного виховання.

Скільки часу треба, поки усе те знова увійде в своє русло, поки їй вдасться знова підібрати всі ті тонкі невловимі нитки, які вяжуть її із хлопцем, нитки, якими вона — так сказатиб — втягає той живий огонь в рамки буденного життя, втягає, щадячи рамки, щадячи і силу вогня — вогня, який згодом ярко загріє всіх підходячих до нього людей, за який колись щиро подякують їй люди. Він, її чоловік, дивиться на те з точки погляду своєї жовнірської дисципліни; його самого так виховували, ну і він готов без надумки обрубати всі вибуялости молодого деревця, і не думаючи, що разом з ними рубає і молоді, свіжі, паросли-вітки...

Няня маленької Ані всуває в двері свою, по руськи повязану голову.

— Перехрестіть Аню!

Мати хрестить дівчинку.

— Артемій Николаєвич в комнаті? — питає няню.

— Сидять при вікні.

— Свічка є?

— Погасили. Так в темрявах сидять.

— Заходила до нього?

— Заходила... Куди!.. Ех!..

Але няня здержується, знає, що пані не любить нарікання.

— А більше ніхто не заходив?

— Таня ще... їсти носила.

— Їв?

— І-і... Боже спаси і дивитися не захотів. Цілий день не ївши. На снідання і макового зеренця в рот не взяв.

Няня зітхає і, понизивши голос, говорить:

— Білля йому перемінитиб і обмитися... Це йому тепер гірш за всьо стидно...

— Ти говорила Тьомі про білля?

— Ні... куди! Тілько наклонилась, а він так плечиком як стусане мене... Ось може одну Таню послухає.

— Нічого не треба говорити... Ніхто хай нічого не запримічує. Прикажи, щоби зладили обі ванни для всіх, кромі Ані... Поклич бону... Гляди, не звертайте уваги на нічо...

— Будьте спокійні! — говорить спочуваючим голосом няня.

Входить бона.

Вона дуже жалує, що все так склалося, але з хлопцем нічого не можна було вдіяти.

— Сьогодня діти возьмуть купіль — сухо перебиває її пані. — Двайцять два степені!

— Sehr gut, Madam — каже бона і кланяється.

Вона почуває, що мадам невдоволена, але її совість чиста. Вона не виновата в нічому, панна Зіна свідком, що з хлопцем годі було справитися. Мадам мовчить; бона знає, що воно за признака: її оправдання неприняті.

Хоч вона й дорожить посадою, однак її совість спокійна. І, в почуттю своєї невинности, вона скромно, але й з почуттям обидженого достоїнства, відчиняє двері.

— Покличте Таню.

— Sehr gut, Madam — відповідає бона і вже за дверима складає поклін.

В останніх словах мадам вона зачула щось таке, що вертає їй надію удержатися на посаді і вона оживленим голосом говорить:

— Таню, пані ідіть!

Таня поправляє одежу і входить у спальню.

(Далі буде).

Львівська державна наукова бібліотека
№ №
БІБЛІОТЕКА НАУК. ТОВ. ІМ. ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ

Щоб оминути непотрібних обопільних поштових коштів при надаванню посилок за посліплатою, просимо дуже при всяких замовленнях (кроїв, взорів, монограмів і т. п.) надсилати належитість з гори, чеком „Нової Хати“, переказом, або поштовими значками.

Табелі кроїв з вимірами.

Виміри кроїв для смотриків і жінок.

Величина	для смотриків			для жінок					
	14	15	16	I	II	III	IV	V	VI
Обєм горішний	cm 84	cm 86	cm 88	cm 90	cm 96	cm 102	cm 108	cm 114	cm 120
Обєм в поясі	64	66	68	70	74	78	84	90	100
Обєм в бедрах	90	94	96	100	105	110	114	120	130
Довжина спідниці	75	80	85	102	105	108	108	108	108

Виміри кроїв для дівчаток від 1—13 літ.

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Ціла довжина	cm 45	cm 48	cm 50	cm 55	cm 60	cm 65	cm 70	cm 75	cm 80	cm 85	cm 90	cm 96	cm 102
Обєм горішний	58	60	62	64	66	68	70	72	74	76	78	80	82
Довжина рукава	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	37½	39	40½

Виміри кроїв для хлопчиків від 1—13 літ.

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Зовнішна довжина коротких штанів	cm —	cm 29	cm 33	cm 36	cm 39	cm 42	cm 45	cm 48	cm 50	cm 54	cm 56	cm 58	cm 60
Зовнішна довж. довгих рівних штанів	—	—	57	60	63	67	70	73	76	79	83	86	89
Довжина рукава	20	23	24	25	25	29	31	33	35	37	39	41	43

Ціни кроїв:

а) велика форма крою (костюм, сукня, плащ) . . . . . 2·20 зол.
б) мала форма крою (блузка, спідничка, діточий одяг, білля) . . . . . 1·80 „
в) дрібнички (капелюхи, ковнірці, черевики, тощо) . . . . . 1·— „
г) малий взір до ручних робіт . . . . . 1·50 „
ґ) великий взір до ручних робіт . . . . . 2·40 „

ЗРАЗКОВІ МОНОГРАМИ

(ручно рисовані)

до гапту й вишивання хрестиками

в ціні від 0·50 до 1·— зол. за штуку.

При замовленнях не забувати подавати величину букв і до чого вони призначені (до хустинок, білля, рушників, пошевок, обрусів і т. п.).

НИТКИ DMC до ручних робіт:

Cotton Perle	ч.	8. в клубках	0·65 зол.
„ „	„	5. в мотках	0·45 „
DMC в мотках	„	12, 16, 25 . .	0·25 „
Moulinée в мотках			0·18 „

При замовленнях треба подати краску (найкраще за числом) і кількість мотків або клубків. До робіт, поміщених в „Новій Хаті“ можна красок не подавати, лиш зазначити, до якого взору дібрати нитки.

Гроші треба висилати рівночасно із замовленням, переказом або в поштових значках. **На порто** посилки долучити **0·30 зол.** Всі замовлення полагоджується (за попередним надісланням належитости) протягом 7—10 днів.

За посліплатою не висилається.

УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО

ВИКОНУЄ готові або на замовлення ручні роботи з народними вишивками й мережками для прикраси одягів і домашної обстановки.

ПОРУЧАЄ вишивані блюзки, суконки, сорочки до народних одягів, білля, обруси, капи, сервети, подушки.

ВИДАЄ щомісячний журнал для плекання домашної культури **„НОВА ХАТА“** з відділом мод і ручних робіт. Передплата виносить: на рік **18 зол.**, на піврік **9·50 зол.**, на чверть року **5 зол.** Для Америки **3 дол.**, а для Чехословаччини **2·50 дол.** річно. (Red. i Adm. Lwiw, Rynok 39.)

КРОЇ! — МОНОГРАМИ! — ВЗОРИ!

ПОЗІР! **ЖІНКИ!** **ПОЗІР!**

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ КООПЕРАТИВИ:

„УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО“

ЖІНОЧА ПРОМИСЛОВА КООПЕРАТИВА З ОБМ. ПОР. У ЛЬВОВІ.

АДРЕСА:

УДІЛ 10·— зол. **Львів, Ринок 39.** **ВПИСОВЕ 1·— зол.**

ЖІНОЧА ПРОМИСЛОВА КООПЕРАТИВА „ТРУД“

ЛЬВІВ, Ринок ч. 39.

ВЕДЕ: 1. Робітню жіночого, мужеського та постільного білля.
2. Робітню жіноч. одягів, костюмів та плащів.
3. Магазин полотен, готового білля, кравецьких додатків.

УДЕРЖУЄ: 4. Трилітну фахову школу кравецтва й білизнярства.

УДЕРЖУЄ: 5. Курси для управительок робітень та інструкторок шиття і крою.

Видає Кооператива „Українське Народне Мистецтво“. За Редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА.
Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок 39. З друкарні Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові.

Ціна числа зол. 1·80

32.265.

ЛЬВІВ РІК V

НОВА ХАТА

М. Бутович.

1929 Т. 3.

Від Адміністрації

Пренумерата є платна з гори; щоби оминути перерви в посилці журналу, просимо о правильне вилачування належности.

До всякої кореспонденції з Редакцією і Адміністрацією просимо долучувати на відповідь 0·30 зл. поштовими значками.

В разі зміни місця побуту просимо завчасу нас про це повідомити, а на кошти зміни адреси прислати 0·50 зл. поштовими значками.

Передплачуйте найдешевший, популярний, ілюстрований двотижневик

„ЖІНОЧА ДОЛЯ“

ЦІНА В КРАЮ: на рік 10·— зол., на пів року 5·— зол., на квартал 2·50 зол., на місяць —·80 зол.

ЦІНА ДЛЯ ЗАКОРДОНУ: на рік 2 американські доляри.

Передплату приймає:

Редакція „ЖІНОЧОЇ ДОЛІ“ — Коломия, вул. Нова ч. 1.
„ŻINOCZA DOLA“ — Kołomyja, ul. Nowa 1.
Poland, East Galicia, Europe.

Купуйте багато ілюстрований

Альманах „Жіночої Долі“

„НАША КНИГА“

з додатком Календаря на 1929 рік.

Замовляти на адресу: „ЖІНОЧА ДОЛЯ“, Коломия, Нова 1. — „ŻINOCZA DOLA“, Kołomyja, Nowa 1.
Poland, East Galicia, Europe.

ОРИҐІНАЛЬНІ КИЛИМИ Й МАКАТИ
проекту і праці **О. О. КУЛЬЧИЦЬКИХ**
можна набути в „НОВІЙ ХАТІ“.
ВЕЛИКИЙ ВИБІР!
Макати від 25 зол. — в гору. Килими від 50 зол.

= „МИ МОЛОДІ“ =

одинокий в українській мові орґан протиалькогольного і протинікотинного руху

Подає популярно-наукові статті з алькогольного і нікотинного питання, інформує, як переводити плебісцити проти коршем, подає вісти з протиалькогольного руху на всіх українських землях і заграницею та актуальні новинки.

Орґан цей у нас повинен найтися в кожній українській хаті, в кожній читальні „Просвіти“, кооперативі, а передовсім в руках української молоді. Ніякому иншому народові не спричинив алькоголізм ні в минулому, ні не спричинює в сучасному тільки лиха, як українському, тому обовязком кожного боротися з цим лихом.

„МИ МОЛОДІ“ виходить раз в місяць.
Передплата річна виносить 3 зол., поодиноке число 30 сот.
Адреса Редакції і Адміністрації: Рогатин, укр. ґім.

Лікарка Загального Шпиталю
Др. Софія Парфанович
ординує в недугах внутрішних і жіночих від год. 2—4 пополудни.
Львів, вул. Домаґалічів 2. II.

В АДМІНІСТРАЦІЇ „НОВОЇ ХАТИ“
Львів, Ринок 39
можна набути такі видання:

Проф. Марія Омельченко — Вибір фаху.	Ціна 1·—	зол.
Н. Селезінкова — Дитячі садки.	„ 0·80	„
С. Татух — Монограми, брош.	„ 2·50	„
в оправі	„ 3·50	„
Уляна Кравченко — На новий шлях	„ 2·50	„
— Prima vera	„ 2·—	„
— Лебедина пісня. Проліски. В дорогу. Голос серця. — по	„ 0·50	„
Катря Гриневичева — Шеломи в сонці	„ 5·—	„

Читайте! Передплачуйте!
Багато ілюстрований, популярно-науковий, літературний журнал

„ЖИТТЯ І ЗНАННЯ“

На рік вийде 12 чисел. Кожне число по 32 стор.

Журнал подає знання з ріжних галузей науки й життя і весь матеріял ілюструє багатьома образками й фотографіями.

Передплата на рік виносить 18·— зол., на 6 місяців 9·— зол., на 3 місяці 5·— зол. Поодиноке число коштує 1·80 зол.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:
Львів, Ринок 10, II пов., Товариство „Просвіта“.

32.265.

БІБЛІОТЕКА НАУК. ТОВ. ім. ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ

Почтову оплату заплачено гуртом.

Należytość pocztową uiszczono ryczałtem.

НОВА ХАТА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ПЛЕКАННЯ ДОМАШНОЇ КУЛЬТУРИ

ВИХОДИТЬ РАЗ У МІСЯЦЬ

РІК V. ЛЬВІВ, БЕРЕЗЕНЬ 1929. Ч. 3.

ЗМІСТ: *О. О.:* Фраґменти; *С.:* З життя „цілої людини“; *А. Свенціцка:* Про порцеляну; *О. Мочульська:* Участь жінок у виставці у Київі; *М. Ф.:* Ювилейний вечір С. Стадникової; *Каріи Міхаеліс:* Батьки й діти; Ріжні вісти: Жінка і спорт; На дозвіллі; Моди; Ручні роботи; Загальні Збори Т-ва „Українська Захоронка“; *М. Ф.:* Нові книжки; *Др. С. Парфанович:* Ґіґієна жінки; Лікарські поради; Інструкція; Приписи; Поради; *Н. Ґаріи (Михайловський):* Діточі літа Тьоми. **Ілюстрації:** О. Басараб; Порцеляна; *О. Павленко:* Танець: С. Стадникова; „ДУМКА“; Лещетарські змагання.

ФРАҐМЕНТИ

Львів... Провесна... Невибагливий дівочий інститут в колишній пишній віллі польського маляра, жонатого з українською красунею, а в нім простенька студентська кімнатка. Тут зустріла я Її вперше. Вернувши раз до дому застала молодого, жвавого дівчура з гладко зачесаною грубою косою і ясним поглядом розумних, синіх очей. — В дорозі до Перемишля, заїхала до мене — вона близька товаришка Наталки, з якої сестрою Зонею приятелюю я — представлялася мені. Але більше за ці слова говорив Олин щирий погляд, Її радісний безпосередній сміх. — Вже вспіла переглянути всі мої книжки і вспіла вишукати щось дуже інтересного — читала. І знову усміхка глубоких синіх очей...

Ольга Басараб.

Тепер цю саму кімнатку вкрашають найкращі картини великого мистця-маляра Новаківського, що любовно нагромаджує свої скарби й побожно зберігає їх в своїй хаті. Тепер ці картини дають світло понурим стінам, а скромну кімнатку зачаровують в святиню краси.

А тоді в цій простенькій, майже пустій студентській кімнатці було теж повно краси і повно життя, радости викликаної Її щирим словом, добрим поглядом, молодечим сміхом.

Двацять літ тому — а наче нині бачу...

Вона повернула з Відня, де скінчила торговельний курс. Велике культурне місто. І таке гарне в собі і його околиці. Дунайська долина. Вінервальд. — Жилося проголодом. Часто без обіду, а вже на їзду трамваєм не можна було позволити собі. Але вона про це не говорить. Довідуємося так-колись, мимоходом, а вона розказує які гарні музеї-ґалерії образів. Концерти, театр треба було стояти в черзі за білєтами і простояти цілу довгу Ваґнерівську оперу, але то нічого, варта було — гарно.

— І у нас своє життя, розгін, багато великих надій, крилатих безосновних сподівань недосвідних юних днів. — „Справа Мирося“, „Кум[1]) Університетська боротьба, — просвітний кружок — зжитий гурт добрих товаришів. Засідання — збори — наради. Все це таке Її близьке, цікавить, займає.

— Але Оля не часто може бути між нами. Вона мусить цілий день пересидіти в бюрі, за роботою, що не дає змоги проявити себе, не дозволяє дальше розвиватися.

А вона так бажає учитися далі. Не покидає думки про медичні студії — ту її давну мрію. Може ще колись можна буде заробить гроші та відложить на науку. А тимчасом дає лекції і сама багато читає.

* * *

Понурі темні кляси школи Шашкевича.

Великий гурт служниць — тих безпросвітних істот без вдоволення з сучасного, без надії на майбутнє. Оля посвячує їм свій горячо вичікуваний вільний день — неділю. — І вносить життя в цей сухий, монотонний курс для неграмотних. Притягнула товаришок. Одна вчить грамоти — друга співу, деклямації — дещо з історії розкаже. Робота йде.

* * *

Перший рік війни. Відень. Стрінулися припадково. Усі розбиті, пригнічені воєнними подіями. І Вона, але в Неї з „журбою радість обнялась“.

[1]) Комітет Української Молоді.

Львівська державна наукова бібліотека 5081

Вона подружилася з Дмитром, з тим самим Дмитром що стрінула його раз припадково в залізниці, ще студентом. І тоді не кликана, не ждана думка прошибла Їй голову: „такого хотілаб я мати сина“.

Ах я знаю Її Дмитра! Цей стрункий, симпатичний студент з „Основи“, що все так пильно обсервує і так якось загадочно посьміхається. Так це він. — Тепер мусіла його лишити в укріпленні Мальбурґет на італійській границі. До тепер жила там, аж доки всіх евакували — замкнули форти. Але Мальбурґету ніхто не добуде — сильні укріплення. Зрештою не знати ще чи буде війна з Італією. Прикро було їм що не між своїми, не зі Стрільцями. Так щож-він резервіст, мусів іти де покликали. І Їй не вдалося лишитися при Стрільцях, хоч такий запал був у Львові, збирали добровольців, орґанізували... За місяць два, як скінчиться війна повернуть з Дмитром до дому. Буде далі студіювати — і працювати буде, така охота, стільки сили! „Може і в моє віконце загляне сонце“ — каже. І похопилася прижмурені очі і дріжачі, болючі рисочки в куточках уст. — Мати померла скоро, а мачуха-доля не щадила прикрих хвиль з самого малку. А Її ціла істота так бажала тепла, сонця, любови! Та вона не любить про це говорити -- згадувати дитинства. Сердита що так якось проговорилася. Від тепер буде інакше... Ціла кімната ясна, радісна, залита сонцем, красками цвітучого бозу з протилежної віллі, пахощами квітів — що легіт заносить з поблизького „Türkenschanzpark-у“.

* * *

Прийшла до мене Стефа „Дмитро вбитий — нема сили сказати Олі“. На вулицях Відня побідою пяна втіха — „наші відбили Львів“. Приходимо до неї. Кругом розсілося горе, визирає з усіх кутків — гніте в повітрю, вікна наче не помічають цвітучого бозу. Понура тишина. Я рада про себе, що не я подала цю вістку, що в Її спогадах ця страшна хвиля не буде все звязана з моєю особою. Вона сам біль, само страждання. „Як могла я так спокійно їхати з Мальбурґет? Не прочувати лихо?“ — Читає лист, що він дав Їй, для матері щоб переслати як російські війська відступлять з їх села, а доти просив не відчиняти.

А в листі син просив маму-селянку: ...„Простіть мої мамо як не буду вам потіхою, підпорою на старі літа, я знаю, Ви чекаєте сего, надіялися від тоді як своїми мозолистими руками виряжали мене в світ — до школи. Але не падайте духом, як я не верну“...

* * *

Оля працює в жіночому комітеті допомоги раненим. Роботи чимало. Вона його душею — не головою, ні для цего вона за скромна, почести лишає другим. Щоби діло робилося. З ранку праця в бюрі, а по обіді відвідини шпиталів.

Як невимовно жаль тих нещасних бідолах з прошитими кулею грудьми, розторощеними щелепами, відмерзлими чи відтятими ногами. Але відвідини шпиталів це не так діло милосердя, це освідомлювання, орґанізація, це моральна піддержка наших людей, яким впоряд з найтяжчою службою на фронті ішла навздогін все згірдна лайка „Verräter“, арешти, мадярські і сусідські шибениці, розстріли.

Інвалідів вже скільки набралося — на фронт не підуть — до дому також ні — окупація. Для них в льокалю комітету читальню і позичальню книжок заложила. З усіх кінців Відня штильгукають безногі, безрукі каліки до української читальні. Вона книжки роздає, кілька вмілих слів-запитів і вже знає яку кому книжку дати. Це зовсім не легка справа з людьми, що грамоту ледво знають, а соромляться признати до того.

Воєнний шпиталь на Grinzing-у більш як 6.000 душ ранених, це Її шпиталь. Ту Оля школу урядила. Відвідує і інші шпиталі, але в ньому буває майже що днини. Ходить від салі до салі, з бараку до бараку, відпитує земляків. Як ранені лежать цілком опущені, як нема біля них рідні ні знайомих, дарунків з дому ні листів — се певно наші люди.

Командант шпиталю доцент віденського університету з великим признанням для праці Олі. Вірити зразу не хотів, що тілько сил і совісної праці віддає цілком безкорисно, ще й свої гроші вкладає на зшитки і книжки.

...„Якби ви так Віденка — малиб вже Ви десять хрестів заслуги“ — говорив до Олі німецький учений командант шпиталю.

А Вона...

Зразу перемагала себе, силою волі працювала, проганяла відливу тугу, що чорною зморою налягла на душу. Але згодом може і непомітно для себе — посвячувала цій праці всі сили, весь вільний час і цілу душу. Праця це Її батько-мати, милий і діти

* * *

І знову праця і знову для других тих чи инших, допомога жертвам війни, орґанізовання українських кадр, збірка летючих бібльотек для Підкарпаття, Шкільний Комітет, робітничі організації, Жіночий Союз. Праця інтензивна і ріжнородна, достроєна до скорого темпа життя минулого десятиліття.

А попри те, так само інтензивна і енерґійна праця над собою. Твори індуських фільозофів, в яких зачітується залюбки, причиняються чимало до кристалізації спокійного оптимістичного світогляду. Внутрішна гармонія, погода, порозуміння з самим собою — се ціль буття — рішає Вона. Нема краси, добра? Усе є кругом нас, треба тільки хотіти і вміти їх бачити, творити. Краса природи — музика, спів... І життєрадісно впивається красою околиць Відня, Швеції, Фінляндії. Одушевляється скарбами культури і мистецтва, нагромадженими в музеях і ґалєріях Відня, Штокгольму, Берліна.

А наше рідне? З яким щирим захватом любувалася, говорила про наші вишивки, килими, народні пісні, повіря. Слів добирала, здавалося що боїться невлучним словом змилити взори, втратити ритм, вменшити їх красу.

Спровадила до Відня всі видання Тов. ім. Шевченка, Вісники, Поезії Лесі Українки, Олеся, Етноґрафічні Збірники. Це Її гордість! В тісненькім малім кабінетику оживала уся краса України в Її палкій уяві, любови до всього рідного.

* * *

Сильний характер, бистрий, критичний ум, жадна любови і краси душа брали пробоєм радість життя. На перекір лукавій долі, що намагалась прибити, знівечити всю силу в Ній.

Дитинство-сирітство без втіх? Сховаю сльози!

Житєві недостатки, невдачі? — Поборю!

Особисте щастя люта смерть розбила? — Працею втишу тугу! — змагалася з долею.

А доля придумувала, який ще удар завдати?

Вона не може стерпіти насильства, підлоти, брутальної зневаги людської гідности. Цим візьму на допит — рішила злорадна доля.

Підглянула догідну хвилю. Самітна вязнича келія, темрява, холод, голод... Вона не виносить їх. Тепер!

Згинула, а не піддалася!

О. Окрилович
[Залізрак]

З ЖИТТЯ „ЦІЛОЇ ЛЮДИНИ“

(СПОМИНИ ПРО ОЛЬГУ БАСАРАБ)

„Лиш хто любить, терпить,
В кім кров живо кипить,
В кім надія ще ік,
Кого бій ще манить,
Людське горе смутить,
А добро веселить,
Той цілий чоловік“.

(Іван Франко.)

Ольга з Левицьких Басараб родилася 1890 р. в Підгороддю коло Рогатина. Батько її, що був священиком, проживав в Щуровичах коло Бродів, але більшу часть свого дитинства провела Ольга в Підгороддю у свого діда, відтак у тітки. До школи ходила зразу у Вайсвасер в німецькім Шлеську, відтак до ліцею в Перемишлі. Там пробула до 1909 р., в котрім зложила ліцеальну матуру. Рівночасно вчилась греки і латини, щоби доповнити ґімназійну матуру; — мрією її було студіювати медицину, та на жаль матеріяльні обставини не дозволили досягти цеї цілі. Родичі померли дуже вчасно, ще в перших роках науки в ліцею і вже з того часу Ольга була полишена майже виключно на власні сили. Заробляючи лекціями покінчила ліцей, а відтак абітурієнтський торговельний курс у Відні, щоб як мога скорше добитися власного хліба.

По повороті з Відня 1910 р. учителювала короткий час в приватній торговельній школі в Тернополі, а відтак перейшла на бюрову працю, зразу до „Дністра“, відтак до „Земельного Банку“, де працювала до вибуху всесвітної війни.

В осени 1914 р. одружилася з інжінєром Дмитром Басарабом і пробувала з ним в Каринтії на італійському кордоні до весни 1915 р. По смерти чоловіка, який згинув в перших боях по виповіджению війни з Італією, осіла у Відні. В тім часі працювала в „Українськім жіночім комітеті для допомоги раненим жовнірам“, в комітеті допомоги жертвам війни Christian Herald. По розпаді Австрії повернула до фахової праці занята в посольстві З. У. Н. Р. в книговодстві. Літом 1923 р. повернула до Львова і пробувала ту і на селі у рідні шукаючи за заробітком. Дня 9. лютого 1924 р. львівська поліція по переведенню ревізії в її мешканню задержала її в арештах, звідки не довелось їй вже більше вийти. По звідомленням влади вона розпращалася з цим світом в ночі з 12/13. лютого 1924 р.

Оце скромні рамки буденного життя одної людини, яка уміла вложити в них скарби великого серця, глибини ума і виїмкової культури.

Вроджена інтеліґенція була головною підставою розвою індивідуальности цеї незвичайно цікавої людини. Ще з дому, малою дитиною, винесла незвичайне замилування до книжок; читання книжок це була її „одинока пристрасть“, як вона сама в пізніших літах про це говорила. Зрозуміння для книжки і цінення її дало їй цей широкий світогляд і зрілість ума, яким вибивалася Ольга серед свого окруження. Знання французької, німецької, польської і російської мови давало їй змогу не обмежуватися тільки до того, що було друковане по українськи і познайомитись з всесвітною красною літературою і з научною з обсягу соціольоґії та медицини.

Ще підчас шкільних років відзначалася між товаришками знанням і сильним характером, так що директорка перемиського інституту Марія Примівна, яка все вміла оцінити вартість поручених їй інтитуток, інтересувалася Ольгою ще довго по виході з інституту. Громадський інстинкт пробудився в ній ще в інститутських часах і у всіх проявах орґанізаційного життя брала живу участь або й провід. В кружку для самоосвіти зорґанізувала читальню та вела бібліотеку; за її ініціятивою і при співпраці, видавано тоді інститутський журнал „Хаос“. Проявила теж небуденний драматичний талант. Її креації роль в аматорських виставках інституток відбивали ярко від гри инших товаришок, які не вміли часто вийти з ролі школярок з вивченою лекцією.

Бюрова праця, яку обняла для хліба, не давала їй вдоволення і з цього приводу приходилось їй нераз попадати в конфлікти з управами бюр, а ще частіше в конфлікти особисті, душевні. Щоб надоложити „страчений час“, як називала Ольга працю в бюрі, працювала незвичайно інтензивно над собою.

При цім знаходила ще час і для других: вела курси для неграмотних з рамени „Просвіти“, працювала в „Секції студенток“ і в „Жіночій Громаді“. Завдяки орґанізаційній праці Ольги, ведені нею курси мали свій спеціяльний характер і тішились все великим числом учасниць. Не було це сухе вичування читання і писання, а наука мови, історії України, ґеоґрафії, пісень.

Безпосередно перед війною належала Ольга до жіночого відділу Січових Стрільців, яких тоді орґанізувала Олена Степанівна.

По смерти чоловіка, весь свій вільний час посвячувала вона праці для жертв війни: ранених жовнірів, інвалідів, сиріт, вдів, евакуованих наших селян та полонених з Великої України. Крім відвідин хорих по шпиталях, розношення часописів та книжок, полагоджування ріжних орудок хорим, кореспонденції, відшукування родин, наладнування матеріяльних справ, вела вона і правильні курси української мови та уладила для жовнірів - реконвалєсцентів і інвалідів читальню і бібліотеку.

З днем 1. падолиста 1918 р., силою обставин змінився напрям її праці. Ольга взяла тоді на себе обовязок спрямовувати українських жовнірів, що вертали через Відень з італійського фронту та італійського і сербського полону, дорогою через Мадярщину і Карпати на український фронт, щоби в цей спосіб охоронити їх від ще одного полону польського, — або примусової служби в польському війську, а українському фронтови постарчити нових сил.

Відтак, як одна з ініціяторок „Жіночого Союзу“ у Відні, працювала там над наладнанням звязків з жіночими інтернаціональними орґанізаціями, над удержанням звязку між жіночими орґанізаціями в краю і ріжних еміґраційних центрах, вкінці над наладнанням взаїмовідносин між галицькою та придніпрянською еміґрацією. За ініціятивою Ольги Басараб основано у Відні шкільний комітет, який зорґанізував навчання української мови і історії для дітей тих українських еміґрантів, які з тих чи инших причин осіли на сталий побут у Відні. Удержання шкільного комітету в цілости, було річчю незвичайно трудною, зі згляду на найріжнородніші політичні погляди і переконання батьків дітей-школярів. Але Ользі Басараб, яка була головою шкільного комітету, усе удавалось лагодити партійні антаґонізми і переконати батьків, що школа не є місцем для політичних порахунків. Її шанували і любили робітники ріжних політичних напрямків, хоч тоді були сильно загострені відносини між інтеліґенцією і робітництвом на еміґрації.

По повороті до краю літом 1923 р. ввійшла на найближчих Загальних Зборах до головного виділу „Союзу Українок“ в характері касієрки. Рівночасно заінтересувалася жіночими кооперативами: „Українське народне мистецтво“ і „Труд“, до яких вписалася в члени, обдумуючи пляни розбудови цих інституцій. На жаль, не довелося вже їм зазнати благодатного впливу її творчих рук.

Та не лише, як громадянська діячка представляла Ольга Басараб вартість небуденної людини.

Її приватне, особисте життя було таке багате і цінне, таке життєрадісне і оптимістичне без огляду на невідрадні обставини, яких на кожному кроці судьба їй не щадила, так добре ушляхотнюючо виливаюче на оточення, що вже воно само дає повний зміст цілої людини. — Її тонкість в розумінню і замилування до краси, Її зрозуміння для малярства й музики, здібність відчитування поезій, Її ніжність до дітей, сердечне, отверте, відношення до найближчих з окруження були такі зворушаючі, що привязували на все людину, яка Її раз пізнала.

Незрівнано характерна була все непохитною опорою для приятелів, які шукали в неї помочі чи поради в найтяжчих хвилях життя.

Та її вдача не для всіх була зрозуміла. Багато з цих людей що її знали, — не бачили її типу й характеру, доперва її трагічна смерть яскраво освітила постать цієї небуденної людини. (Сьогочка

А. СВЄНЦІЦКА

ПРО ПОРЦЕЛЯНУ

Порцеляна або фарфор — це один із видів кераміки. Гончарські вироби — майоліка, фаянс, порцеляна належать до одної родини: їх мати — земля-глина, а батько вогонь-горно печі. Всі керамічні вироби, крім порцеляни, були давно відомі европейським народам. В печерах, що служили доісторичній людині за житло та в доісторичних могилах знаходимо керамічні вироби ріжної якости, з ріжної доби розцвіту з примітивною або багатою орнаментикою. Українське народне мистецтво зберігає в кераміці далекі традиції і славиться багатством своєї орнаментики: між иншим, межигірська та гуцульська кераміка займають по сьогодні свої особливші місця.

Виробництво порцеляни у нас не звязане з праісторичними джерелами, воно у нас перейняте аристократичними кругами від Західної Европи, а Західна Европа в свою чергу перейняла його зі Сходу, колиски усієї нашої культури.

В Китаю виробляли порцеляну вже кількасот літ перед нашою ерою, а виріб сей був тісно звязаний з народним мистецтвом та з народним релігійним світоглядом, а в перших віках нашої ери китайська порцеляна досягнула вже небувалої висоти, як в техніці так і в своїй мистецькій красі.

Від IX ст. китайська порцеляна була предметом торговлі з заграницею, але в Европу щойно в XIII ст. попадають поодинокі предмети. Казочної краси китайські посуди з незнаного досі напівпрозорого білого матеріялу, покритого глязурою і прикрашеного ріжнобарвними гармонійними малюнками фантастичних звірів, птахів, та людей викликали в Европі сильне враження, так що зачали їх цінити на рівні з золотом та дорогоцінними каменями. Тільки володарі світу могли прикрашувати тими дорогоцінностями свої світлиці.

Міжтим тайна шкла, яку відкрили також вперше на Сході — в Єгипті, Фенікії, Греції, була — вже знаною в Західній Европі, а в XVI ст. шкляні вироби були загально доступною, звичайною річчю. Італія, Чехи, Франція виробляли мистецькі річи зі шкла з переливами всіх красок веселки, або прикрашені найріжнішими інкрустаціями. Мистець умів передати в шклі нетільки своє почуття форми, але і віддати в нім природу та переживання серця людини. В тім часі фаянс, майоліка також досягли великого розцвіту. Тільки тайна „білого каменя" довгий час була невідкритою, як і тайна „каменя мудрости" або штучного золота. Учені альхіміки протягом двох сот літ даремне змагалися відгадати її; всі спроби кінчилися невдачею.

Аж врешті 1709 р. пощастило придворному альхімікові саксонського курфірста Йоганну Фридриху Бетґерові (Böttger) зовсім випадково знайти порцелянову глинку. Йому доручено відкрити тайну золота. Як не мучився Бетґер, але золота винайти не міг. Тяжка кара звисала над його головою. На щастя, одного ранку учений звернув увагу на незвичайний тягар своєї перуки. Показалося, що проворний склепар продав замісць пудру якийсь білий порошок, що нагадував Бетґерові матеріял, з котрого китайці вирабляли свою порцеляну. Це припадкове відкриття мало великі наслідки. Винахід рівнався відкриттю золота: — Бетґер уратував власне життя, збагатив свого володаря, а в Европі започаткував нову еру в науці, мистецтві та промислі. Тому зі спокійною совістю міг написати на дверях своєї лабораторії:

Es machte Gott, der grosse Schöpfer
aus einem Goldmacher einen Töpfer.

Втішений князь, забувши про золото, збудував порцелянову фабрику в Мейссені, де робітники працювали під строгим наглядом, щоби зберегти абсолютну тайну виробництва. Ця фабрика вславилась пізніше на цілий світ, з неї виходила славна саксонська порцеляна. Відкриття схвилювало Европу і кожна держава з запалом намагається присвоїти новий модний матеріял для ріжних цілей. Кожний князь, кожний володар хотів мати свою власну фабрику порцеляни; навіть деякий час уважали прямо провиною против доброго тону коли европейський монарх обходився без своєї порцеляни. Володарі, князі та вельможі підкупством, обманом та насильством перетягали до себе обізнаних з ділом порцеляни учених та майстрів.

ЖІНКИ! **МАТЕРІ!**

ПОШИРЮЙТЕ РІДНИЙ ПРОМИСЛ!

Жадайте у всіх своїх і чужих склепах та кооперативах цукорків і помадок тільки з української фабрики

„ФОРТУНА НОВА"

Львів, вул. Кордецького ч. 23.

Склеп у Львові: вул. Руська ч. 3. Телєфон ч. 26—24.

Століття XVIII та XIX це золотий вік порцеляни в Европі. В Німеччині, Франції, Італії, Анґлії, Чехії відкривають нові фабрики порцеляни. Славна Севрська фабрика зачинає працювати в першій половині XVIII в. Віденська та чеська порцеляна прославилась в тім-же часі. В 1744 р. в Петербурзі відкривають звісний імператорський завод порцеляни. Трохи пізніше відкривають свої фабрики в Росії Гарднер та Попов, на Україні Миклашевські. В Польщі спочатку працюють фабрики фаянсу, а коли найшли порцелянову глину у себе, зачинають вирабляти й порцеляну. В 1784 р. на поручення князя Адама Чарторийського на Волині, в Корці німці брати Мезери відкривають фабрику порцеляни, яка працювала до 1797 р. коли то згоріла. Продовження праць цеї фабрики можна бачити в Баранівці, також на Волині. Ця фабрика працює довший час. Корецькі та баранівські вироби були славні у свій час, а тепер мають велику вартість як рідкість. В тому самому часі працює фабрика фаянсу в Глинську біля Жовкви. З половини XIX в. є чимало фаянсових виробів з Потилича. Фабрики порцеляни на українській території основували часто маґнати чужої національности, а працювали в них українські майстри та робітники, вкладаючи в працю своє уміння та свого творчого духа.

* * *

Що таке порцеляна? Постараємося хоч трохи проникнути в тайну, над котрою так довго мучилася Европа. Порцелянова глина має свої особливі прикмети, а основними прикметами порцелянових виробів є їх прозорість, сніжна біль по випаленню, загартованість в сильному вогні...

Тільки найчистіша глинка — каолін, може бути вжита для виробу порцеляни. Каолін —первісна, нічим не занечищена глина, т. є. така, що після свойого витворення не мандрувала по світі, несена водними потоками, що занечищували-би її ріжними примішками, але оставала на своїому місці. Найбільше шкідлива примішка для порцеляни це — залізо: орґанічні примішки, продукт гниючих рослин, порцеляні не шкодять, бо випалюються цілком в сильному вогні.

Однак з самого каоліну не можна виробити ні одної річи, бо він за твердий і неплястичний. Підмішаний кварц дає спромогу виробити форму. Але топлення тих двох матеріялів вимагає такого горячого горна, якого не в силі дати жадна піч. Лупак Feldspat облегчує топлення і при нижчій температурі.

З порошків трох матеріялів — каоліну, кварцу і лупаку міситься порцелянове тісто. Ріжні пропорції порошків означують ріжні види порцеляни — твердої чи мягкої. Більша кількість каоліну дає тверду порцеляну, бо при випалюванні вимагає більшої температури горна. Випаленням забезпечується тривалість предмету та його непроникливість не тільки для води, але й для ґазів. Найтвердшу порцеляну вирабляють для наукових цілей, мягчу для виробу сервісів, а ще мягчу для мистецьких виробів. Ріжниці порцелянового матеріялу в кожній фабриці можна пояснити ріжною якістю каоліну в кожній місцевості, а також ріжними пропорціями порцелянової маси. Деякі французькі фабрики додають до маси ще й вапна, инші (нп. англійські) кістяної примішки.

Добре зроблене тісто — основа успіху виробництва. Залізо — найбільший ворог порцеляни, бо найменша його крупинка може зіпсувати все: виступить бурою плямою на ідеальній білині предмету, або навіть прожере його.

По замісі порцелянове тісто, як і тісто на хліб, мусить добре вистоятися та викиснути, а чим довше воно вистоїться у вохкій пивниці при відповідних умовах та піддасться певному хемічному перетворенню, тим певніше вдасться порцелянове печиво. Китайці в старих часах гноїли порцелянову масу по 100 літ. Майстер працював над масою, приладженою його прадідом, не лінуючись в свою чергу приготовити тісто для своїх правнуків. Европейські фабрики обмежили такий довгий річинець до 3—2 літ, а навіть і кілька місяців. В останні часи зачали працювати і на свіжому матеріялі, але такі вироби тратять на своїй якости, та дають багато браку (неужитків).

Маса викисла, добре перемята в другий раз, (щоби витиснути з неї воздух) і цілком приготовлена до нового життя, чекає тільки творця, щоби вітхнув в неї душу. Майстер, мистець, ліпить з неї форму, надає індивідуального вигляду, наділяє її частиною свого життя та духа; так порцелянова річ виходить з його рук зі своєрідними прикметами — має вигляд сумний або веселий, тяжкий або легкий, скромний, претенсійний, химерний і т. д.

Найстарший та найбільше уживаний спосіб формування відбувається на „гончарському кругові". Цей примітивний варстат складається з двох кругів, злучених залізним валом. На середину меншого ґіпсового кругу кладеться кусник порцелянового тіста; другий, великий

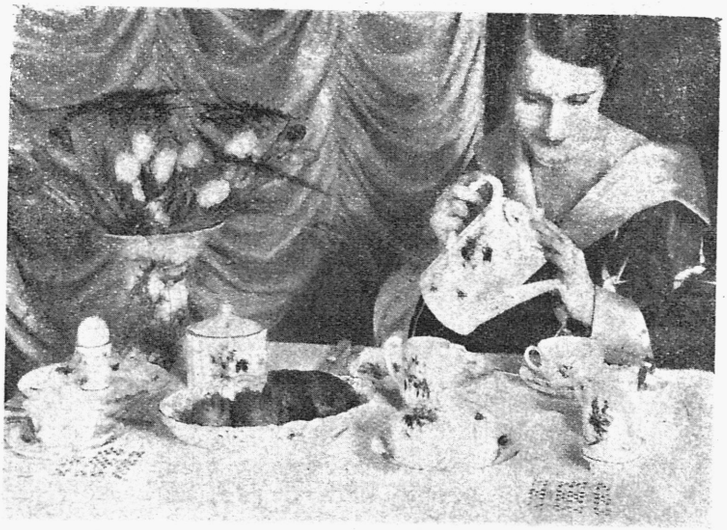

Гарне порцеляносе накриття фільмової артистки Anny Malova при ранішній каві. (Фабрика порцеляни Fürstenberg)

деревляний круг приводять в рух ногою, а майстер змоченими в воді пальцями, долонями та мокрою губкою надає тістові форму. Опісля грубу форму за поміччю ріжних приладів примінюють точно до пляну, а поверхню предмету вигладжують. Чим менше змеханізована праця, тим більше інтеліґенції вимагає вона від робітника; головно чуття дотику — площини і грубости мусить бути в його пальцях дуже розвинене.

При виробі статуеток праця не може відбуватися на кругу. Беруть тісто, тачають його тонким валком і викладають ним старанно стінки ґіпсової форми. Як тісто троха підсохне, форму легко знімають.

Третій спосіб формування порцеляни це відливання в ґіпсовій формі. Ріденьке як сметана тісто вливають в ґіпсову форму, яка легко вбирає в свої стінки воду, а тверді частини стаються у формі твердим предметом. В такий тільки спосіб вирабляють двометрові порцелянові вази.

Не раз дивуються, в який спосіб майстер може осягнути порцеляновий реліеф дрібної квітки, або тонесенької коронки на ніжній суконці танечниці. А робиться це досить просто: правдиву живу цвітку, чи ляльку танечниці в суконці з правдивої коронки кладуть у ванну з порцелянової маси; порцеляна присохне

на нитках ніжної ткані і по випаленню лишиться делікатним мережаним рельєфом.

В горні печі остаточно твердне та гартується нова форма через подвійне випалювання: перше випалювання без ґлязури при слабшій температурі, друге з ґлязурою при дуже сильній температурі. Випалювання це дуже важкий момент при виробі порцеляни і треба великого досвіду і точного знання прикмет даної маси, щоби вміти покермувати випаленням печі, відповідно зміняти температуру огрівання. Мистець, що вирабляє мистецькі порцелянові річи, як вази, статуетки, ніжну посуду, мусить бути не тільки хіміком, що вміє пригрядити відповідний матеріял, скульптуром, щоби витворити форму, малярем, щоби прикрасити її малюнком, — але мусить бути добрим пекарем, мати власну, добре випробовану піч, щоби не зіпсувати, не занечистити димом, не перепалити сильним вогнем фарб малюнку добре задуманої речі.

Ґлязура заліплює пори порцелянового черепа, покриває його зеркальною поверхнею. Складається вона з тих самих порошків що й порцеляна з домішкою мармору або крейди, але мусить бути зложена в такім відношенні, щоби добре злучилася з черепом, не потріскала та не відділилася від нього. На бажання мистця деяких порцелянових виробів — правда, зі шкодою для тривкости матеріялу, — не покривають цілком блискучою ґлязурою, щоби задержати матовість предмету, мягкість контурів форми та мягкість фарб малюнку. Севрська порцеляна дуже часто без ґлязури.

Вкінці, вироби перейшли через вогонь і щасливо їх витягнено з печі. Остається прикрасити їх малюнком. Тільки тривалі металеві фарби можуть бути вжиті для цеї цілі. Надґлязурний малюнок — малювання на ґлязурі твердне ще в відносно слабім горні: і тому маляр може передати в ньому всі тони та відтіни, які тільки забажає, без страху, що сильний вогонь вигризе фарбу. На дешевших річах малювання рукою заступлене приміненням літоґрафічного способу, а навіть відбиванок. Прикрашування золотом відбувається також по ґлязурі.

(Докінчення буде).

УЧАСТЬ ЖІНОК У ВИСТАВЦІ ГРАВЮР І РИСУНКІВ У КИЇВІ

У падолисті 1928 р. „Асоціяція Революційного Мистецтва України“ зорганізовала у Київі виставку гравюр і рисунків, яка обєднала визначніших артистів-граверів Радянського Союзу, зокрема й Української Республики. Головою виставочного комітету був артист Врона, заступником В. І. Касіян (родом з Галичини, абсольвент Пражської Академії Мистецтв), секретарем Е. В. Холостенко, а членами Софія Налепінська-Бойчук, Падалка, Седляр і Г. Пустовійт. Ся виставка дала багато цікавого і цінного з обсягу графічного мистецтва. Особливо повно представлено графіку запрошених республик, а з української графіки виставлено тільки нові ще невиставлювані експонати, з огляду на недостачу місця та й ту обставину, що українська графіка була представлена у всій своїй повноті на недавно закритій всеукраїнській виставці „Десять Років Жовтня“.

Виставка, так під оглядом сюжетів, як і технічним виявила велику ріжноманітність. Були там цікаві ілюстрації ріжних книг, жанрові картини, пейзажі, та картини з жахливими сценами з часів війни, революції і погромів. Що до техніки, представлено всі роди граверства: дереворити, лінорити, мідерити, суху голку, офорт, акватінту, літографію, то що.

Для нас жінок дуже радісною новиною є, що на 29 українських граверів ми знайшли 7 жінок-граверів, а саме Софію Налепінську-Бойчук, Віру Буру, Марію Котляревську, Лебедову, Оксану Павленко, Олену Сахновську і Узунову. Свою творчість виявили на згаданій виставці: а) дереворитами — Налепінська-Бойчук і Сахновська, б) лінoритами Котляревська, Лебедова і Узунова, в) офортом — Бура і г) рисунками квачем — Павленко.

З репродукцій, звернули нашу увагу дві: ілюстрація Олени Сохновської і „Танець“ Оксани Павленко. Особливо рисунок останньої, виконаний з надзвичайною прецізністю і тонкістю; він зображає веселу сцену з життя простолюддя, повну руху і радости: по середині невеличкої площі мчить у повному рухові танцююча пара, біля них молодий музика завзято грає на ручній гармонії, та й сам пританцьовує, а кругом стоять: парубки, дівчата і молодиці, що з захопленням слідкують за танцюючою парою.

„Танець“ Оксани Павленко

Серед графіків московської республики жінки теж творять визначне число, бо на 62 графіків — є 15 жінок. Дуже гарні і цікаві є картини — сухою голкою — Сари Шор.

Ольга Мочульська

ЮВИЛЕЙНИЙ ВЕЧІР АРТИСТКИ СОФІЇ СТАДНИКОВОЇ

Дня 16 лютого ц. р. святкувало українське громадянство 25-ті роковини мистецької праці Софії Стадникової. Саля Лисенка битком набита — всі бажають повитати артистку українського галицького театру, що звязана з ним не тільки 25-літною працею, але й цілим своїм життям. Родичі її — Стечинські весь вік свій перебули на тій сцені, вона разом зі своїм мужем найкращі літа їй віддала і навіть діти виховала для неї.

Нема в нас ще історика, щоб списав сторінки тяжкого життя наших артистів, нема сценарія, щоб в живих картинах відтворив їх тернистий життєвий шлях, нема мистця, щоб витесав у камені їх постатті... Вони майже всі у забутті.

Подібну долю переживав чеський театр. І у чехів довго не було свого театру, ні своєї театральної публики, і у них визначніші сили їшли служити чужій, німецькій сцені. Але змагання малої горстки перших чеських артистів не пішли на марне. На їх труді і праці виросла величава будівля з гордим написом „Народ собі", а в ній ожили постатті й імена перших артистів чеської сцени.

Мимоволі згадалося це в нашій тісній театральній сцені, де орхестра сидить поруч з публикою, де нема доброго освітлення, модерних театральних засобів, — звідки найкращі сили відходять по славу й признання на чужі сцени. Ювилятка здобула цю славу серед свого громадянства і тому воно її так щиро витало і бажало, щоб їй і її дітям довелось ще довго грати на рідній сцені серед инших умов.

Артистка виступила у ролі Одарки (Запорожець за Дунаєм), Мірандоліни і Марусі Богуславки. Численно зібрана публика була захоплена її особою і її мистецькою грою.

Атракційною точкою вечора було святочне привітання артистки товаришами праці і громадянством.

Від Кооперативи Український Театр привитав артистку др. Михайло Рудницький, від товаришів праці сказав теплі, зворушливі слова признання, подиву й любови — артист Рубчак.

Багато громадських інституцій і приватних осіб прислали їй свої привіти і вшанували цвітами.

Софія Стадникова

Навіть польські артисти не забули про неї.

Улюблена артистка стояла серед зелені живих цвітів, осяяна любовю і подивом всіх присутніх та схвильованим голосом дякувала всім, одним щирим „спасибіг".

КАРІН МІХАЕЛІС

БАТЬКИ Й ДІТИ

Невже є на світі такі батьки, що не люблять своїх дітей? Сумніваюся. Однак є багато дітей, які не відплачують їхньої любови.

Хто тут винен? На жаль ті, що терплять, ц. є батьки.

Чому-ж це так?

Знаю добре, що багато батьків, головно тоті розумні й добрі, гніватимуться на мене, але мушу це раз сказати. Коли дитина — а це буває чимраз частіше — приходить з тим болючим докором, що воно не просилося на світ, я більше жалію над дитиною ніж над родичами, які своїм легковаженням дитини довели її до цеї крайности.

Це вказує вправді, що їх дитина є недобра, але вона є також нещаслива. Це значить, що дитина сягнула по затроєне оружжя, щоби боронитися проти своєї власної невдоволеної душі, але рівночасно звертає це оружжя проти своїх батьків.

Батьки, почувши вперше такі слова, не знають, що відповісти. Вони німіють із жаху. Почувають глибоку образу. Відтак хотілиб оправдатися. Вкінці діється з їх серцем те саме, що з пальцями шліфарів діямантів. Вони так часто й так болюче їх попарили, що пальці стали тверді і невразливі.

А на самоті питають батьки себе взаїмно: Невжеж ми на це заслужили? Чи ми не зробили всего для щастя нашої дитини?

Між тим дитина з укритою злістю глядить на батьків, глумливо усміхається і думає: Вони навіть відповісти не вміють!

Час поволи злагоджує все. Дитина виросла, може робити, що захоче. Коли однак вертається думкою взад, благословить долю, що вирвала її з „батьківської неволі". У почуттю вищости міркує: „В дійсности не було це сказано в злій думці. Інакше бути не може. Трудно, щоби два покоління взаїмно себе зрозуміли. Старим треба вибачати". Передумавши те все, дитина ласкаво вибачає батькам, що через довгі роки дбали про її виховання та щастя.

Батьки вкінці погодяться з тим. Вони вдоволені, що їм вільно взагалі існувати, що вільно їм глядіти на

те, як їх дорослі діти живуть власним життям. Не сміють про нього питати. Не живуть життям своїх дітей.

Тепер може здаватися читачеві, що обвинувачую тут тільки діти, а співчуваю з батьками? Але так не є. Правда, що цим висказую дітям оправданий докір, а для батьків відчуваю безмежне співчуття, та все таки тверджу, що винні в цьому батьки, тільки батьки.

Батьки самі були колись дітьми і знають, що це значить недостача зрозуміння душі дитини. І вони стискали пястуки і вони — навіть коли не говорили цего в голос, — мали такі самі думки. І певно так само горячо бажали чим скорше скинути з себе ярмо батьківської влади. В них теж кипіло завзяття і вони певно думали, що свої діти поведуть інакше.

Прийшло друге покоління. І в сліди дідів пішли батьки.

Але щож ті бідні батьки мають робити?

Передовсім хай від хвилини народження дитини вертають все думкою в минуле, коли самі були ще дітьми. Хай попробують і в дрібницях вжитися в положення дитини.

Для молоді треба бути поблажливим. Але при цьому треба добре приглядатися їхнім забавам, спортам, їхній радости, їх мистецьким замилуванням і їх улюбленій лектурі.

Людина, яка в двацятому році життя була захоплена ультрамодерною літературою, в сороковім році життя на згадку про цю літературу згірдно здвигає раменами. Не пробує навіть зрозуміти, що в дану пору є новістю, прямо відвертається від всего, що нове.

Міжтим мистецтво пішло вперід, тільки він сам остав на місці.

Людина, яка в молодому віці пожирала з анетитом струся всяку літературу, в сороковому році життя замикає свою бібліотеку на ключ, щоби його діти не читали „таких книжок".

Невжеж йому зашкодили ті прочитані книжки? Ні трохи. Але сьогодні є він вже зрілий, ситий, і став реакціонером. Він не скаже: „Люба дитино, я був колись дурнем. З насолодою читав я колись кожну книжку, яка попала мені в руки. Тепер я старший, розумніший і так само, як не буду качатись по землі, так не буду читати без розбору добрих і злих книжок. На це я вже за вигідний". До тогож маю мало часу і мушу підібрати собі лектуру. Думаю, що й тобі мігби я порадити в тій справі і помогти у виборі. Бо є такі книжки, які в молодих душах залишають незатертий слід. Чи позволиш, щоб я перестеріг тебе перед злою книжкою? А може таки хочеш сам її пізнати?"

Батьки так не говорять. Вони просто заказують і на тім кінець.

Людина, що стало звиджує всі вистави образів, не поминаючи навіть вистави початкуючих мистців, і бере з собою свої діти, а при цьому каже їм дивитися, не критикуючи сама і не упереджаючи — така людина буде все молодою і має то вдоволення, що відкриває молоді таланти, глядить за їх розвитком та здобуває собі безмежне довіря своїх дітей.

Людина, яка нині разом зі своєю дитиною піде веслувати або на ховзанку, хоча може вже трохи за тяжка на таку гімнастику, а завтра буде говорити з дитиною про поважну книжку як рівний з рівним мимо того, що дитина ще не доросла до того, така людина на все вже здобула собі приязнь своєї дитини.

Людина, яка каже своїй дитині: В молодости я не вчився добре з простого лінивства. Нині така користь з цего, що не знаю, який простір займає Китай і не вмію порядно написати листа,—той чоловік більше скористає ніж цей, що похвалиться, ніби то він в клясі був все першим учеником.

Чоловік, який навіть своїй наймичці, длятого, що вона є жінкою, отворить двері, хто знає, чи вже на цілє життя не начеркнув межі, в якій обертатиметься відношення його сина до жінок взагалі.

Чоловік, котрий каже до сина: „Сьогодні вечером мушу вийти з дому. Чи зробиш мені цю прислугу і додержиш товариства мамі, щоби не почувалася самітною? Зроби все, щоби упріємнити їй цей вечір. Певно, що син цей буде відноситися до батька з глибокою пошаною і чемністю.

Людина, яка каже дитині: Розумію, що ти хотівби мати ровер і я його радо купив би тобі, але не можу позволити собі на такий видаток. Однак може ми разом що продумаємо. Я буду менше курити, а ти зречися половини твоїх дрібних видатків на ту ціль. І так около Великодня будеш вже міг мати ровер.

Людина ця вчить свого сина радости, яка зроджується із свідомости цего, що щадимо для якоїсь цілі. Пробуджує в ньому почуття вдячности і зрозуміння краси жертви.

Чоловік, який при своїх дітях дякує дружині за кожну, хочби найменшу прислугу, дає синам на дорогу життя прекрасний спомин рідної хати, а рівночасно приготовляє їх до цего, щоби стали колись добрими й уважливими мужами.

[Переклав М. Д.]

РІЖНІ ВІСТИ

В місяці березні розпочинає українське громадянство ряд святочних обходів памяти Тараса Шевченка. Ми — жінки маємо змогу поширювати культ Шевченка не так на бучних святах, як радше в найближчому родинному кругі серед своїх дітей і прислуги. Таке домашнє свято, підготовлене кожного року в кожній українській родині, вщіпилоб в кров дорогу память Тараса як великого поета і великої людини. Жаль тільки, що нема дешевих видань поодиноких поем Тараса, що дуже багато причинилибися до масового поширення і пізнання Його творів. Зате є дешева прекрасно опрацьована біографія видання УПТ ще в 1914 р.

Книжечка ця надається до використання серед найширших кругів. Жінка повинна подбати, щоб в кожній родині в місяці березні перечитали цю книжечку її діти та її прислуга.

День 8. березня це день міжнародного свята жінок-робітниць. Встановлено його в 1910 р. на міжнародній конференції жінок-робітниць в Копенгазі. Від того часу кожного року святкує цей день свідоме робітниче жіноцтво, а в Радянському Союзі є цей день великим святом. Міжнародний жіночий день виголосив безпощадну боротьбу всім приготуванням до війни і звязаними з нею злочинами. Він оголошує діяльну солідарність з колоніяльними народами, що змагаються за свою

ШОВКИ - ШИФОНИ - ВЕЛЮРИ
і всі інші тканини
на вечірні сукні
поручає фірма
СТАХЕВИЧ І АБРИСОВСЬКИЙ
Львів, Ринок 32.

національну незалежність. Жіночий день вербує нові маси трудячих для великого дня. Нові захоронки, громадське харчування, курси письменности, професійні курси, що відкриваються в день 8. березня, визначають вже зроблені успіхи і виявляють активну участь жінки.

Словінські жінки в Італії (Трієст). В Італії живе пів міліона словінців і хорватів. В часі панування фашизму доля їх незавидна, бо італійський диктатор рішився переробити їх на італійців. Замкнені всі школи, всі культурні установи, (деякі навіть спалено), розвязані всі часописі, позмінювані назви міст, сіл, а то й призвища словянські на італійські так, що пишуть мені словінки „не можемо пізнати самі себе". Залишився був оден жіночий часопис „Ženský svět", орґан словінських жінок —прекрасний журнал на 32—52 стор., де й українки поміщували статті про українську культуру. Словінські жінки так зацікавилися нашим життям, що вже підготовили статті про деякі наші письменниці, як минулої так і сучасної доби (Леся Українка, К. Гриневичева, У. Кравченко, О. Кисілевська і ин.). З причини тяжких цензурних умов не можна було помістити там статті про жіночий рух в Галичині, але словінська письменниця Věra Albrechtova помістила прекрасну статтю з життя гуцулів на Підкарпатті, а Maríca Bartolova студію про Марка Вовчка і переклад її Горпини. Помістили також студію М. Омельченко про Ольгу Кобилянську, переклад новелі О. О. Дучимінської „Сумний Христос" з ілюстраціями п. Наталі Русової.

Цей прекрасний журнал, що виходив вже шестий рік, фашисти закрили. Ми не можемо переслати словінським жінкам нашого співчуття, бо це тільки пошкодило б їм. Та все таки віримо, що вони не впадуть на дусі, але завзято боротимуться за збереження своєї національної культури. *Марія Омельченко.*

Редакція „Нової Хати" висказує словінським жінкам своє щире співчуття і бажання видержати у цій нерівній боротьбі.

З „Союзу Українок Канади". Голова „Союзу Українок Канади" п. Савеля Стецишин повідомляє нас, що в найбільших українських центрах Канади Едмонтоні, Саскатуні і Вінніпеґу мав відбутися з кінцем грудня XII. Народній Зїзд, на якім окрім рефератів та дискусій на орґанізаційні, шкільні і економічні теми мала бути обговорювана справа „Союзу Українок Канади". В першу чергу мали там дискутувати про діяльність жіночих товариств в Канаді і в Старім Краю, про поширення праці в жіночих товариствах та про значіння праці учительки в громаді. Крім того мали бути виголошені реферати на тему: „Жінка в українській історії" та „Сучасна українська жінка". Ці дискусії мали підготовити пані: Стецишин, Свистун, Романчич, Мадюк, Савчук, Рурик, Янда, Кройтор, Онуфреїв, Бубнюк, Вавринюк, Гринюк, Арсенич, Гуцуляк, Симчич, Боянівська, Угринюк, Марко і инші. Про орґанізацію жінок в Старім Краю мала реферувати п. Савеля Стецишин, яка як відомо нашим читачкам, була літом у нас і поділилася з львівською громадою враженням з довголітнього побуту і праці в Канаді. В Вінніпеґу відіграють з нагоди зїзду пєсу п. н. „Софія Галєчко", в якій зображена повна посвяти українська дівчина, що пішла у визвольний бій за Україну.

Дешева книжка. Місяць березень, це місяць дешевої книжки. В цьому місяці в Книгарні Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, Ринок 10, в Українській Книгарні й Антикварні, Львів, Рутовського 22 і в канцелярії Тов. „Просвіта", Львів, Ринок 10/II, можна набути книжки по знижених від 30—50% цінах. Книжки можна вибрати з орґану Книгарні НТШ. „Що читати" — який можна набути в Книгарні. Користайте з нагоди і поширіть в цім місяці свою бібліотеку новими книжками.

„Добра господиня". В обох наших господарських часописях, ц. є. в часописі „Сільський Господар" і „Господарсько-кооперативний Часопис" появилися додатки п. н. „Добра господиня", які подають цінні вказівки з области домашного господарства. В „Сільському Господареві" є також купон, що за його оказанням лікарські оглядини у лікарки „Сільського Господаря" др. Софії Парфанович коштують *всего 2 зол.* Радимо всім жінкам передплачувати цей цінний журнал і користати з цего купону.

Державна Українська Капеля, яка тепер гостює в Европі

Виставка килимів Промислового Інституту у Львові, була відкрита між 3—16. лютого ц. р. в салі Промислової і Торговельної Палати.

Промисловий Інститут почав виробництво взірцевих килимів перед чотири роками, орґанізуючи рівночасно лябораторію для закрашування вовни на килими.

Завданням килимкарського варстату і фарбарні є в першій мірі навчання в дорозі фахових курсів килимкарської техніки, та крашення вовни. Але рівночасно завданням цих робітень є пропаґувати та вироблювати смак доброго килиму.

Виставка давала перегляд праці Інституту килимкарських робітень, які або співпрацюють безпосередно з Інститутом, або звязані до певної міри користуванням з науки в зразковім варстаті Інституту.

Виставка уладжена старанно і з смаком; килими не розвішені звичайно рядом один за другим, на стінах, а розміщені серед домашної обстановки, виказуючи таким робом їх прикмети, як декоративний елемент.

Виставка замітна для нас тим, що можна було там оглядати цілу низку килимів, взорованих на українських народних килимах, з наших львівських музеїв.

До есперантистів. Товариство Українських Есперантистів „Проґрессо" в Коломиї, відновило свою діяльність і приймає членів. Де зголоситься 3 членів — може бути для них відкрита філія Т-ва. Річна вкладка 1 зл., вписове 1 зл. До всяких запитів треба долучити почтовий значок на відповідь. Адреса „Проґрессо" — Коломия, Нова 4.

Ділимося з нашими читачками сумною вісткою, що члена кооп. Укр. Нар. Мистецтво, довголітного члена Виділу „Союзу Українок", члена инших жіночих Товариств Івани Пеленської, нестало між нами. Дня 5/II. попращали Її товаришки праці і львівська громада на віки. Сердечне спочування для родини товаришило сумним похоронам. Неможна було погодитися з думкою, що многонадійна, молода, незвичайно солідна товаришка праці, лишила нас.

Дня 17 лютого відбулися з нагоди лещетарських змагань о мистецтво Львова улаштованих **Л. К. Л. перші жіночі лещетарські змагання** в бігу на 4 км. До старту стануло 5 змагунок. Перше місце здобула п. Анна Говикович (7 на фотографії) в часі 19 мін. 42 сек., друге п. Оля Струмінська (9). П. Говикович одержала мандрівну нагороду фондації Масло-Союзу і нагороду індивідуальну лещетарського клюбу.

Знимка представляє змагунок й гостей.
Стоять з ліва на право: Говиковичева (7), Гвоздецька (25), Струмінська (9), Свистунівна (5), Федаківна (21), Рогожівна, Шепаровичівна.

ЖІНКА І СПОРТ

Ця тема була актуальною вже в глибокій старині. Старинні Греки дбали дуже про те, щоби їхня молодь була сильною фізично й духово. Вправді в тодішних поняттях сила була потрібна більш гоплітам, мужчинам, ніж жінкам, але й жінкам не відмовляли фізичного виховання, фізичної культури.

І ця, завмерла вже давно старина, є неначе універсальним лексіконом, звідки черпаємо усі приміри, де дошукуємося первовзору всего, чим живемо сьогодні. Бо чиж мітичні гелєни не є взором для жінки XIX в., яка займається спортом? Але як велику, довгу і тяжку дорогу мусіло перейти жіноцтво, щоби вкінці зрозуміти, в чім криється хосен для здоровля, де царює правдива краса, без шминки й пудру, без штучних додатків!

С п о р т! Отсе чарівне джерело правдивої природної краси, джерело доброго здоровля, сміху, веселости! Дві тисячки літ потреба було, щоб жінка в погоні за всякими „еліксірами молодости" найшла щойно тепер правдивий еліксір, поручений не шарлятанами, а самою природою, самим життям.

В погоні за „чарівною рецептою" вічної молодости випередив жінку — мужчина. Він перший найшов свій культ спорту і віддався йому з запалом. Чомуж жінка так пізно віднайшла цей ідеал? Причина злого лежала не в цьому, що затаювано перед жінкою дорогу до вічної молодости, дорогу до здоровля, але в цьому, що виховання дівчини навіть в 1910 р. не позваляло на це, що уважалось за доцільне у хлопців. Це добре вихованій дивчині „не випадало". І в тім „не випадає" містилася ціла тюрма; це був той тісний обруч, який сковував свободу жінки. Навіть для поратування здоровля не сміла вона знехтувати т. з. „публичною опінією" і віддатися спортові.

А тепер?

(Продовження на стор. 19).

НА ДОЗВІЛЛІ

Відповіді на питання з ч. II.

1. Залози, які виділюють рідину, що йде впрост до крови. (Гл. „Життя і Знання" ч. 4 (16)).
2. Леся Українка — Я. Степовий (Місяць яснесенький).
3. Ольги з Драгоманових Косачевої (Олени Пчілки).
4. Панько Куліш (поема), Михайло Старицький (драма), Михайль Семенко (лірична драма).
5. В Самарії.
6. Італійцеві Америґо Веспуччі, що вперше зладив мапу і описав нові відкриті краї
7. Юпітер.
8. Африканське племя.
9. В тропікальній Азії.
10. Монна Ліза — в Парижі, в Люврі.
11. Плеоназм — одно слово на означення кількох понять (ріг, коса, кіт); синонім — на одно поняття кілька слів (мітла, віник).
12. При гирлі Дунаю в Добруджі, в повітах Тульча та Констанца.
13. Соня Ковалевська
14. Тепло, якого потрібно, щоби 1 кґ води огріти о 4° Ц.

В попередному числі поправити в 14 відповіді: замість Böttcher — Böttger.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ
РОМАН ЗУБИК, Львів, вул. Галицька 16
ПОРУЧАЄ:
Останні новости в шовках на карнавал.
Вовни на сукні, плащі жіночі і мужеські одіння у великому виборі.

Весняна мода

Сегорічна весна не приносить зі собою засадничих змін в моді. Сукні спортові і візитові дальше заховують свій фасон. Зміна лежить тільки в малих майже неслідних детайлях. Спіднички при спортових сукнях є трохи довші і ширші. Мають вони всякого роди поширення, як фалди, контрафалди, дзвонові части, а необхідним товаришем є дальше джемпер.

В сукнях візитових, легких, чепурнітих, фантазія кравчині має широке поле до попису. При тих сукнях спідничка долиною не є рівна. Має она довші боки або зад. Стан може бути уміщений вище або нижче відповідно до вподоби, але за те в стані мусить сукня прилягати і легко опинатися на бедрах. Станичок прилягає до грудей, рукави переважно довгі, вузькі. Всякого роду фалди, фальбани, зморщення, надають кожній сукні своєрідний вигляд так, що годі найти дві однакові.

Матеріяли на спортові сукні гладкі, о виразних красках, за те джемпери взористі, на тлі краски „beige“ або білої.

На легкі сукні мода Crêpe de Chine, Crêpe Marocaine, витисканий Velour, Crêpe Georette і всякого роду модні, легкі, тканини, які вироблені у взори, наслідують мережево. До прикраси спортових суконь модні є кравати, до візитових — ковніри й жаботи.

А які капелюхи будемо носити? Замітними є два фасони. Перший кльошевий, з нерівними крисами, які спадають сильно на очі і до заду цілком зникають, або такі, в яких тільки з одної сторони видовжена криса, фантазійно отінює лице. Другий фасон капелюха, це улюблена шапочка, що сильно пристає до голови, прибрана спряжкою, або гарним фантазійним звязанням над вухом.

Наймодніщими красками є краска гранатова, чорна, чорна з білою і червона у всіх тонах. Дальше модні є всі пастелеві краски і краска „beige“ у всіх своїх відтінях.

1. - Кльошевий капелюх. Криса з плетінки краски натуральної соломи, видовжена з одної сторони, головка з чорного фільцу.

2. - Малий спортовий капелюх з фільцу beige, в якім мягкі криси сильно заходять на лице. Прибраний нашиттям брондзової тасьми.

3. - Капелюх з чорного „panne“. Криса з соломяної плетінки.

4. - Пристаюча до голови шапочка, оригінально вшита з чорного veloure і попеластих кримок. На шиї шаль з попеластих кримок.

5. - Елєґантна шапочка з червоного фільцу, прибрана фантазійним звязанням над вухом і кристалевою спряжкою.

ДО НАШИХ ЧИТАЧОК!

При замовлюванні кроїв просимо подавати ***число моделю і число сторінки,*** *на якій цей модель поміщений. Про* ***умови посилки*** *гл окладинка* ***ст. 3*** *в долині.*

1. - Сукня з чорної шовкової Crepe Marocaine. Спідничку формують три фальбани, гладкі з заду, а з переду свобідно наддавані. Камізолька з рожевої Crepe Georgett-и, обрамована чорною; ґузички кришталеві.

2. - Сукня kasha, прибрана при шиї і на рукавах плісою з kasha о одну відтінь яснішою. Пасок вистебнований, перед спідниччки густо плісований.

3. - Сукня з чорної попеліни, прибрана синьою тасьмою, спідничка боками сильно плісована лучиться із станичком в прямокутному витяті. В бедрах легко прилягає до стану.

4. - Та сукня може бути разом зішита, або можна носити осібно спідничку і станик-джемпер. Краска тої сукні є гаванна а нашита пліса на станичку і рукавах ґранатова в двох тонах. Пасок запинається на ґузики, ковнірчик круглий, закінчений краваткою в красках пліси.

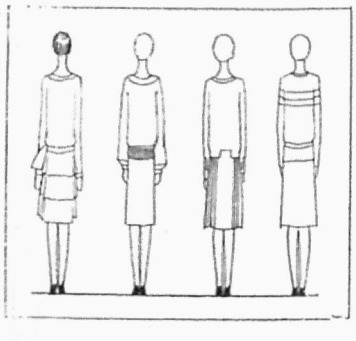

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

2. - Скромна сукня з чорної Crepe de Chine, прибрана плісованим жаботом з Crepe de Chine краски beige в чорні крапки, ковнірець нерівний, ґузички з маси, пасок чорний скіряний.

3. - Сукня з чорної шовкової Crepe Marocaine, прибрана при шиї стебном і плісованими жаботом та паском. На спідничці наложені два фартушки.

4. - Сукня з чорної Crepe Georgett-и, прибрана трьома широкими фальбанами, з яких дві піднесені до гори. При шиї викінчення з ковнірця і жаботу. Рукав долиною сильно розширений.

БІБЛІОТЕКА
НАУК. ТОВ. ім. ШЕВЧЕНКА
У ЛЬВОВІ

1. - Плащ з фантазійної вовни в нитки зелені, шарі і білі.

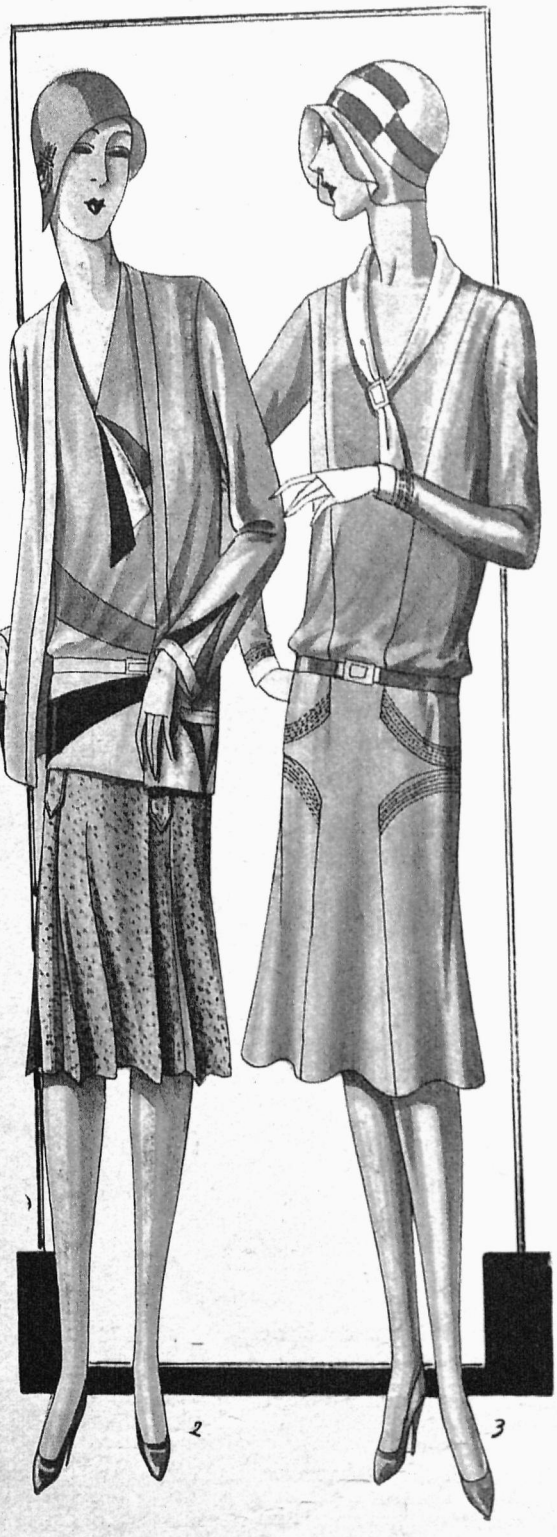

2. - Відповідна до попереднього плаща сукня, що складається з трьох частей. Спідничка з матеріялу плаща, джемпер і светер з зеленої трикотової матерії, аплікація біла й темно зелена, пасок з білої скірки, спряжка сталева.

3. - Сукня з kasha краски beige із вставленими дзвоновими частями на спідничці, прибрана стебном із шовку. Ковнірець з білої Crepe de Chine.

4. - Плащ з гладкої вовни, розширений долиною. Кишені вшиті в середину.

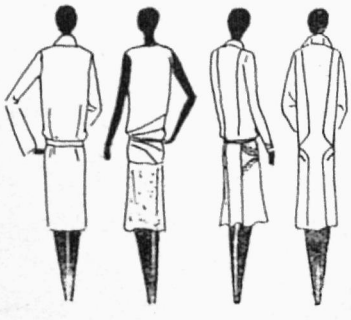

1. - Костюм з рипсу піскової краски, прибраний нашитими плісами або стебном.

2. - Костюм з „kasha“ краски драпово-ліліової. Жакет прилягає до стану і легко звоново поширюється долиною. Ковнір, манжети й вилоги при кишенях з Velour або Crepe satin краски о одну відтінь темнішої. Спідничка розширена трьома глибокими фалдами.

3. - Костюм з фантазійної вовняної матерії краски „beige“, ковнір і пасок із сукна темнішої краски. Спідничка розширена двома фалдами, зверненими до переду.

4. - Костюм з ґранатової вовни, прибраний стебном із сірого шовку.

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

ПРИМІНЕННЯ НАРОДНИХ ВИШИВОК ДО ЦЕРКОВНИХ РИЗ.

(ПРОЄКТ І РИСУНОК ПП. ОО. КУЛЬЧИЦЬКИХ.)

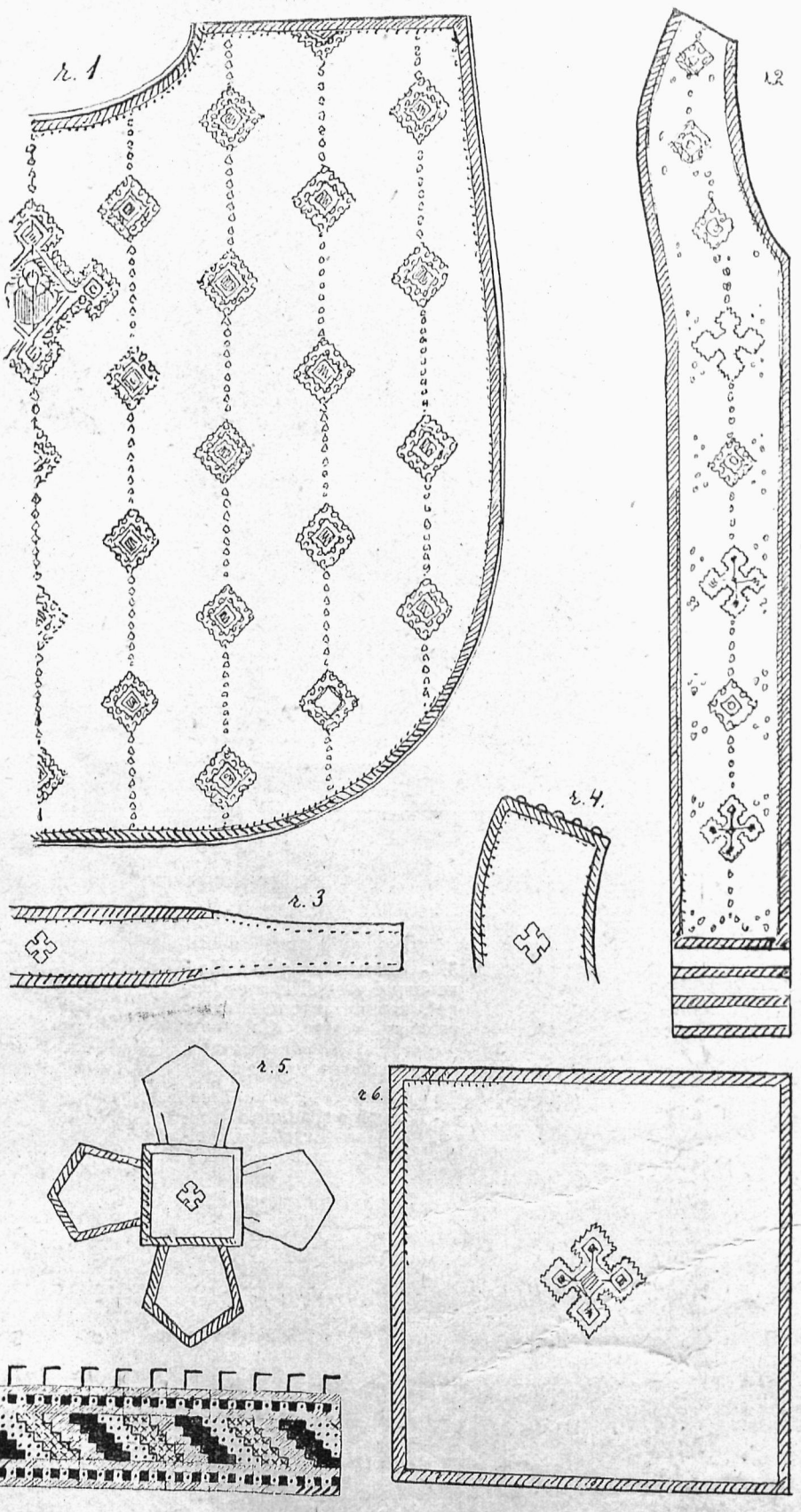

ч. 1. фелон,
ч. 2. епітрахиль,
ч. 3. пояс,
ч. 4. манжети,
ч. 5 і 6. накриття на чашу,
ч. 7. мотив вишивки довкруги фелону.

Фелон є проєктований до вишивання на канвовій матерії сірої краски.

Вишивка з гуцульських мотивів, виконана нитками Coton perle, красками: чорна, червона (321), зелена (904), жовта (742), стібами: перемі-точним, та хрестиками.

При шитю фелону треба на підшевку вжити найкращий ґатунок кльоту. Між і верх а підшевку вшивається грубе сільське полотно. Всі береги ризів викінчені випусткою на міцному шнурі. (Випустки зроблені в продовженню підшевки).

Головний мотив вишивки (звізда) має на канвовім полотні (при 2 нитках на один хрестик) вимір 11×11 *см.*; відступи між звіздами є в ширині 23 *см.*, в довжині на 18 *см.* (дивн рис. ч. 1).

На плечах є хрест уложений з мотивів звізд, а в середині образ Матери Божої з дитиною на руках; замість образу може також бути хрест із золотої лями. (Образ виконаний хрестиками або гладдю: авреоля золотистим шовком, лиця тілистою краскою, убрання М. Б. зеленаво-синою, убрання І. Х. білою).

Цілий фелон, як й инші ризи є обведені довкруги „бортою“, (дивн вишивка ч. 7); її треба вишити окремо, а відтак нашити на матеріял.

На епітрахилі є двоякі мотиви: хрести (3 рази) на переміну із звіздами, тими самими, що на фелоні. Окрім цего борта довкруги, і в три ряди на кінцях.

На манжетах, поясі й накриттях на чашу є уміщений мотив хреста меншого, як на епітрахилі.

В Адміністрації „Н. Х.“ можна замовляти крій на повищі ризи церковні: в мініятурі (з поданням вимірів), або в природній величині; взори всіх вишивок до повищого або иншого проєкту, рисовані, маготові фелони на замовлення.

Пробки вишивок можна оглядати в „Новій Хаті“.

льовані або у вишитих пробках; врешті матеріяли на фелони (каввове полотно, кльот, нитки і т. п.), а також

РОБОТИ

ПОЯСНЕННЯ ДО ТАБЛИЦІ КОЛЬОРОВИХ ВЗОРІВ ВИШИВОК.

Буковинські вишивки з народних сорочок:

Ч. 1. Назва вишивки „*ключечки*“, мотив із сорочки на грудях. Краски червона й жовта виконані ланцюжковим стібом.
Ч. 2. Мотив із сорочки на грудях.
Ч. 3. Назва вишивки „*мотелькы*“. Мотив з рукавів.
Ч. 4, 5, 6. Мотиви із уставки: на сорочці повторяються на переміну в три ряди Вишивка ч. 5. виконана гладдю.
Ч. 7. Назва вишивки „*головкате*“: мотив з ковніра на мужеській сорочці.
Ч. 8. Назва вишивки „*кучеряве*“; мотив із сорочки на грудях.
Ч. 9. Мотив з рукавів.
Ч. 10. Мотив із сорочки на грудях.
Ч. 11. Морщинка. (Другий взір під уставкою).
Ч. 12. Назва вишивки „*ключ*“. Мотив з рукавів. Вишивка низиною.
Ч. 13. Мотив із уставки.
Ч. 14. „ „ „ Назва вишивки „дрібний узір“.
Ч. 15. Мотив із сорочки на грудях.
Ч. 15—20. Мотиви з рукавів.

Взори ч. 1—3, 9—10, 12—20 надаються на вишивки до блюзок, діточих суконочок та фартушків.
Взори ч. 4, 5, 6, 8 на серветки.
„ ч. 12 на модні тепер торбинки.

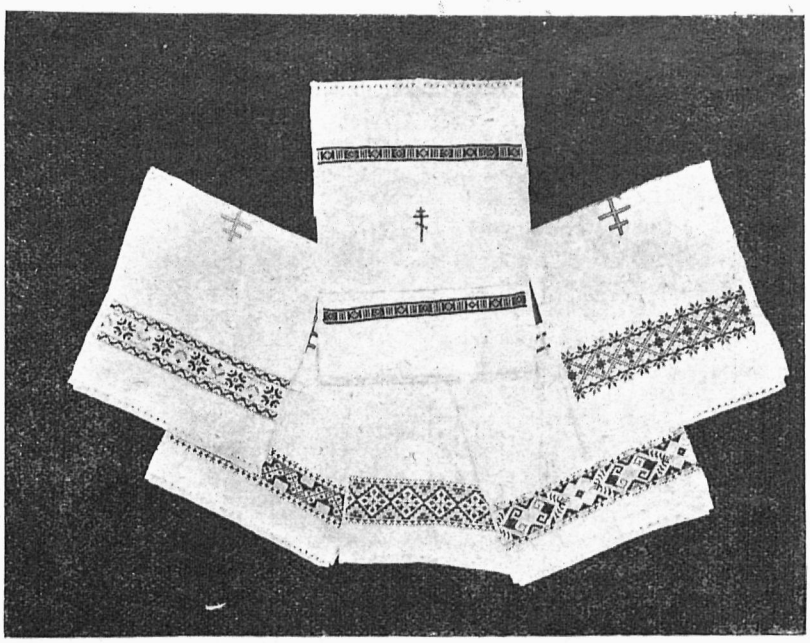

Рушнички до чаші з вишивками й мережками.

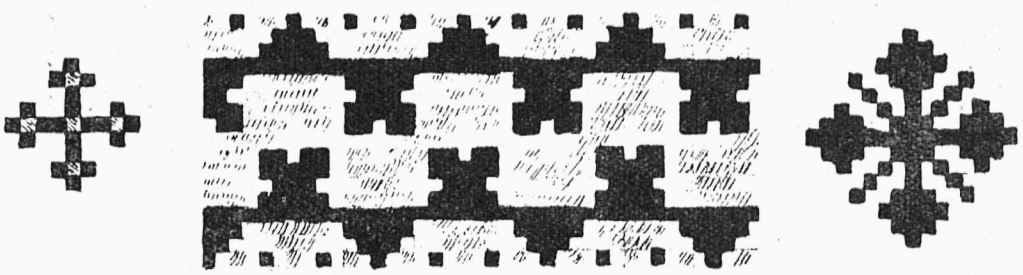

Мотиви вишивок до рушників.

Серветка.

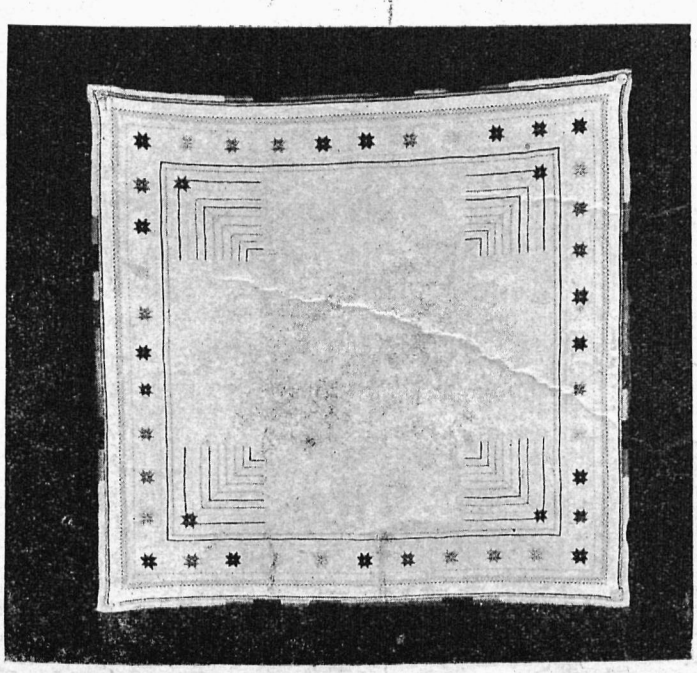

Серветка з оригінальними мотивами з жіночих хустин на голову, які сільські дівчата вишивали в часі війни, коли не можна було купити кольорових хустин.

Вишивка виконана оригінальними стібами в найріжнородніших красках; в чотирох углах випростають із звізди сосонки, а довкруги серветки розміщені між кольоровими лініями звізди в ріжних красках на переміну. Краєм обмітка.

Зачату роботу (чверть вишитої серветки) можна замовити в „Новій Хаті“ за 5·— зл.

З нинішним числом розсилаємо І. таблицю кольорових вишивок, як безплатний додаток до „Нової Хати“. — Додаток отримають лише ці ПТ. Передплатниці, що незалягають з передпл. за І. кв. 1929.

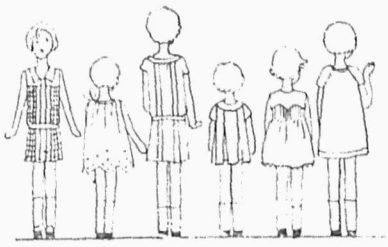

НАШИМ НАЙМЕНЧИМ

1. - Суконочка з голубої матерії в квадрати. Ґеска і ковнірчик білі. Шкіряний пасочок зі спряжкою. Фалди вшиті у спідничку.

5. - Полотенна суконочка. Ґеска витята в зубці. Спідничка горою збирана у закладки, рівнобіжно до зубців ґески. Довкола вирізу шиї і долиною короночка.

6. - Домашна суконочка. з зеленого матеріялу. Раґлянові рукавці прикріплені широкою мережкою.

2. - Суконочка з блідо рожевого шовку. Долина викінчена в зуби облямовані рожевим шовком о оден відтінь темнішим.

3. - Шовкова суконка соломяної краски, прибрана мережкою. Пасочок з того самого матеріялу.

4. - Суконочка з сірого полотенця, общита зеленою матерією.

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

ЖІНКА І СПОРТ (Докінчення зі стор. 10).

Вправді, давно минули вже часи неприродної прудерії, жінка скинула із себе це ярмо, стала на рівні з мужчиною в виконуванні усіх обовязків — а мимо того жінка сьогодні — говорю про наші відносини — ні посунулась ні кроку наперед! Дальше сидить в тій темряві, в якій сиділи її батьки, не намагаючись навіть вийти із неї. Спорт — вважає лиш скоромінаючою модою, і відмовляє йому тим самим вартости відмолодження та фізичного розвою нації.

І чи зможе зрозуміти будуча мати замилування своїх дітей до спорту, коли сама не скоштувала того божеського нектару, тої насолоди, тої радости, сміху, любови життя, коли сама замолоду кидала камінням на спорт?

Сьогоднішна жінка потребує великої сили, щоби могла стати до боротьби за існування. І хоч не брак їй сили в виконуванню обовязків, то всеж таки щоденна професійна праця пожирає много нервів, много здоровля. Праця жінки в сьогоднішних умовинах не є легкою; сьогоднішна жінка заступає мужчину, виконує нераз працю, яка потребує мужеських рук — а все те для хліба. І та односторонна та напружена праця має свої злі наслідки: болі голови, „міґрена", блідниця і т. ин., це все є вислідом сучасних умовин. Треба оглянутись за чимсь, що дало би нам рятунок перед скорою загибіллю, перед деґенерацією. І ось на обрію сучасности являється провісник нових, здорових поколінь:

Спорт!

Вартість спорту для жінки зрозуміли вже давно англійки та американки. Жіночі світочі срібного екрану — це великі приклоннички усіх родів спорту. „Хочеш бути гарною, хочеш мати клясичну лінію тіла— віддайся спортам! Він дасть вдоволення тобі й твому окруженню."

А спортів є багато. Кожний вливає чародійно на силу й красу тіла. Якіж спорти повинна вправляти жінка?

В сучасних Олімпіядах діждалась жінка репрезентації найперше в плаванню та ситківці. Плавання — це найздоровіший спорт. Координація руху мязів є одною з прикмет, які доводять ціле тіло до гармонійного розвою. Коли на заході і зимою можна плавати в пливацьких опалених галях — то ми мусимо задоволитись лиш сезоновим плеканням цього спорту.

Ситківка добуває собі серед жінок чимраз більше популярности. Жінка вносить в той спорт ґрацію, гармонію рухів, через що є він одним з найелеґантніших спортів.

Ґольф, крікет — це ґри мало в нас поширені; на заході є вони улюбленими спортами жінок.

Веслування — моґлоб в нас дуже розвинутися, бо рік і ставів в нас чимало. А користь? Спитайте лиш котрунебудь повертаючу з човна, а самі не витримаєте щоб не переконатися о хосенному впливові. Тільки веслуванням не можна назвати бездільного сидження на лавці човна при чарівній музиці пісень та солодких слів любчика. Спорт є лиш тоді, коли ми самі возьмемо весло в руки.

Спортів є много і майже всі — кромі деяких — є дозволені для жінки.

Зимою — лещета, совги, санки — це невичерпана скарбниця для нашого здоровля! Свіжий воздух, приємний холод, рух, проміння сонця — ось джерело молодости!

Біги, мети, скоки — це спорти, які є потрібні для всіх. По більшій части мають вони практичне, щоденне значіння, тимто й годиться зайнятись ними, тим більше, що школа наша майже не звертає уваги на спорт.

Не малу вагу відграє в життю жінки й руханка. Примінена до жіночих вимог дає велику користь тілу, зміцнює його, направляє хиби, заподіяні щоденним заняттям. Кожна жінка вибере собі, що їй до вподоби, але сидіти без руху — це рівнозначне з повільною смерттю.

Тому хай ні одна українська жінка не забороняє своїому тілу користати з сонця, руху, а навпаки хай сама закоштує животворного впливу спорту і нехай буде його щирою прихильницею.

Бо спорт дає життя новій відродженій і вільній людині, а тим самим народові і людству. *Е. Ж.*

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ Т-ВА „УКРАЇНСЬКА ЗАХОРОНКА" У ЛЬВОВІ

Товариство основане перед 27-роками, за ініціятивою жін. як ин. Грушевської, Лучаківської, Рудницької, Білецької і Коцовської. Має на ціли ґуртувати дітвору у передшкільному віці. Під проводом фахових учительок проводить дітвора вільний час. Діти виховуються в нац. дусі і школи „Рідної Школи" дістають дітвору головно з українських Захоронок. Матері, які працюють поза домом, а не мають на кого лишити своїх дітей дома, спішать щасливі до Захоронки, що їх діти лишаються під опікою та весело і корисно проведуть час. Якою популярністю тішиться Т-во Захоронка, найкраще, про це свідчить річний попис дітей. Велика саля забита битком родиною дітвори, яка з радістю глядить на поступи дітей в часі року. А захопленню тих маленьких, то кінця нема.

Загальні Збори Т-ва відбулися дня 8. лютого, на яких проводив п. Сосновський, секретарювала І. Макух-Павликовська. Зі звіту Голови Т-ва п. Гординської довідуємося, що Т-во поширило в останному році свою діяльність. Отворено нову Захоронку на Пасіках — а фреквенція дітвори збільшилася у всіх Захоронках. Разом удержувало Товариство 10 Захоронок у всіх дільницях і передмістях Львова. Число дітей виносило 450. В часі побуту в Захоронці, діти одержували 2 рази харчі (після припису лікаря). Бідніша дітвора діставала і одяг. В часі року уладжено для дітей свято Миколая і Ялинку та всім дітям роздано дарунки. Сама дітвора під проводом учительки уладжувала представлення, концерти і річні пописи. Над адміністрацією Захоронок наглядали члени Виділу. Кожна Захоронка мала свою опікунку в особі члена Виділу. Педаґоґічний нагляд має інспектор „Рідної Школи". Весь тягар удержання Захоронок (як оплата чиншів, служба, харчі, опал і т. д.), спочивав на Виділі Товариства. Видатки виносили в останному році 23.000 зл. На се складалися

„ТРИКОТАРНЯ"

Перша українська робітня волічкових виробів,

МЕЛЬНИК ОЛЬҐИ. — Львів, вул. Косцюшка 3/II.

Продає і виконує нові волічкові річи.
Перероблює старі.
Підроблює панчохи і скарпитки.

Робота солідна! **Ціни приступні!**

такі доходи: датки членів, датки українських інституцій і ординаряту, датки американських земляків (через „Обєднання" 300 долярів), з імпрез уладжуваних Товариством і магістрат м. Львова дав 3.000 зл.

Товариство має власну каменицю при вул. Жовківській і дім на Левандівці. Членів числить 398, членська вкладка місячно 1 зл

Збори уділили уступаючому Виділови абсолюторію враз з подякою за працю. Головою вибрано поновно п. Гординську. В склад Виділу входять пп. Копачева, Филиповичева, Лончинова, Федакова, Гвоздецька, Ракова, Мудракова, Струмінська, Лукавецька, Назарева, Кміцикевичева, Кульчицька, о. Бучацький, Масляківна, Яцкевичівна, Павликовська, Барановський.

Статут Товариства дозволяє отвирати Захоронки в цілім краю. Однак ізза браку фондів, Т-во обмежувалося головно на місто і передмістя Львова. В краю існують Захоронки, які є власністю других Товариств як Рідна Школа, Союз Українок, Просвіта. Вже на ювилею Т-ва 1927 р., піднеслася думка злучити орґанізаційно ті Захоронки і удержувати тіснішний контакт, ширити пропаґанду основання Захоронок в цілім краю. Збори на внесення п. Малицької, доручили тою справою занятися новому Виділови.

Другою задачею, яка тяжить перед новим Виділом, це конечність справити нові модерні приряди для Захоронок. Кошта цего для 10 Захоронок будуть виносили 10.000 зл. Виділ сподіється, що громадянство піддержить його в тих трудних задачах в опіці над нашою дітворою. Головно жіноцтво, яке було основником цего Товариства і яке весь час несе тягар цеї праці, отворить свої серця для малої дітвори.

А може найдеться хтось, хто дасть фонди на основання нової Захоронки, і тим збудує трівкий памятник собі або комусь зі своїх найближчих.

НОВІ КНИЖКИ

Ольга Кобилянська — альманах у памятку її сороклітної письменницької діяльности (1887—1927). Чернівці, 1928, (ст. 312 і 14 світлин).

Вже вийшов і появився в продажі альманах в честь Ольги Кобилянської, — літературна памятка великих днів, коли ціле громадянство святкувало сорокові роковини праці улюбленої письменниці.

Цей альманах складався і вийшов в Ромунії в часи панування найбільшої реакції, в часи, що нагадували добу указів Валуєва і Юзефовича в Росії.

Тим більша дяка належить ініціяторам і впорядчикам альманаху (д-р Лев Когут, Анна Павлюк-Гузареварева і Корній Купчанко) за дорогу памятку, яка рівночасно причиниться до пізнання життя і творчости письменниці.

Матеріял, уміщений в альманаху, поділений на 5 частей: 1) літературна часть; 2) ювилейні обходи; 3) бібліоґрафія; 4) спомини; 5) розвідки.

В літературній частині уміщені оригінальні вірші й оповідання, посвячені поетці. В цій частині найкращим є нарис самої Ювилятки: „Пресвятая Богородице, помилуй нас" і прекрасно змальоване словами і пройняте глибоким чуттям привітне слово п. Катрі Гриневичевої. Пошанували поетку своїми творами визначні наші поети — У. Кравченко, О. Олесь і инші. Поміщена в цій частині незвичайно цікава автобіоґрафія поетки в листах до проф. д-ра Степана Смаль Стоцького, з якою слухачі Вільного Українського Університету в Празі мали нагоду познайомитися ще в 1923 р. на семинарах цего професора.

В другій частині альманаху описав Корній Купчанко з точністю хронікаря ювилейні обходи, які відбувалися на всіх українських землях та поза ними. Деякі цікавіші промови-привіти видруковані в цілости, між ними тепла промова п. Ольги Павлюк-Гузаревої. Свята ці устроювано по більшій части за ініціятивою і силами жінок і це доказує, що жінки розуміли її, любили, а в день її свята уміли їй це виявити. Самі описи свят і список привітів займають 90 сторін друку.

Незвичайно цінною є бібліоґрафія творів Кобилянської, зладжена знавцем і редактором творів Кобилянської — проф. др. Василем Сімовичем, і бібліоґрафія літератури про Кобилянську, яку з муравлиною солідністю опрацював Володимир Дорошенко. Ця частина робить альманах необхідним для кожного, хто займається українською літературою. З бібліоґрафії дізнаємося, що з жінок писали про Ольгу Кобилянську: Віра Лебедова (Константина Малицька), Леся Українка, Турнерова Тереза, Альчевська Христя, Фуртак Марія, Слобожанка Надія, Омельченко Марія, Кравченко Уляна, М. Загаєвич-Зацерковна і Моудра Павля.

Дуже цікавою частиною є спомини про письменницю. Більшу частину споминів написали жінки (Оля Устиянович, Клявдія Бобикевич, Марія Бобикевич, Ольга Павлюк-Гузарева, О. Г., Ґеня Галущинська, М. Г., Евгенія з Цегельських Кордубова, Зеновія Бурачинська, Сидонія Никорович). З них пізнаємо Кобилянську як людину у щоденному житті. Але з усіх привітів і споминів до глибини душі зворушує глибокий, щирий подив і „молитовна любов і пошана" до письменниці великого її друга Микити Шаповала-Сріблянського. Інтересні є також спомини Василя Сімовича про враження з перших творів Ольги Кобилянської.

З розвідок про Ольгу Кобилянську поміщені дві: проф. др. Степана Смаль-Стоцького, прекрасна літературна студія, яка крім загальної літературної характеристики подає глибоку аналізу одного з найкращих її творів „Земля", — і цінна праця другого звеличника таланту письменниці др. Остапа Грицая „Valse melancolique", яка була поміщена теж в „Новій Хаті", 1927, ч. X.

Окремо треба згадати ще й драматичну сценку В. Буковинки п. н. „Привіт письменниці О. Кобилянській" в день ювилею 40-літної її літературної діяльности.

Дохід з розпродажі альманаху призначений на ювилейний дар для письменниці, тому кожна українська жінка повинна мати цю книжку у своїй бібліотеці. М. Фуртак

Марійка Підгірянка (М. з Лєнертів Домбровська): МАТИ-СТРАДНИЦЯ — образок із побуту українських виселенців в таборі у Ґмінді, видана в „Золотій Бібліотеці", що виходить у Львові під ред. Миколи Матвійчука.

З радістю привитала я цю книжечку, що появляється вже другим виданням.

Мати страдниця, Ніоба зпід сільської стріхи. Покуття, вже в друге оживає у мистецькому образі літературного твору. Творцями її жінки-письменниці, жінки-матері, живі учасниці цих страждань: Катря Гриневичева („Непоборні") і Марійка Підгірянка.

Катря Гриневичева змалювала широку картину життя у бараках, а Марійка Підгірянка виспівала горе матері, що втратила там четверо любих діток. Ніоба — Овідія, Ojciec zadżumionych — Словацького це загально відомі картини болю, а поруч них можна поставити сумну картину Марійки Підгірянки, що пронизує душу своїм глибоким траґізмом.

Читаючи цю книжечку, тяжко здержати сльози і успокоїти схвильоване серце.

Її повинні читати всі матері, щоби відчути весь жах і страхіття війни, щоби зненавидіти всяке насильство і змагати повести людство на шлях вселюдського єднання.

М. Фуртак

Н. ҐАРІН (МИХАЙЛОВСЬКИЙ)

ДІТОЧІ ЛІТА ТЬОМИ

СЕМЕЙНА ХРОНІКА

3)

Таня завжди купає Тьому. Літом, в ті дні, коли дітей не милили, йому позволяли самому купатися без помочі Тані і це спричинювало Тьомі кожен раз величезну радість: він купався один, як татко.

— Якщо Артемій Николаєвич захоче купатися сам, хай купається. Заки введеш його у лазничку, положи на стіл кусок хліба — не відрізаний, а так відломаний, немов то його там позабули. Розумієш?

Таня усе давно порозуміла і весело відповідає:

— Розумію, пані!

— Купатися будуть всі: наперед дівчата, відтак Артемій Николаєвич. Вода на 22°. Іди!

Але сейчас знова покликує Таню і додає:

— Заки поведеш Артемія Николаєвича, скрути в лазничці лямпу так, щоби було темряво. І поведеш його не через діточу, а через челядню... І щоби нікого в той час не було, коли він буде йти. В челядній також скрути світло...

— Слухаю.

Купіль діти дуже люблять. Але цим разом оживлення в діточій нема. Діти остають під вражінням покарання брата, а головна річ — нема ініціятора звичайного раювання і веселощів — Тьоми. Діти йдуть якось байдужно, купаються нашвидко і через двацять хвилин вони вже в білих чепчиках гусаком повертають назад у діточу.

Під подихом мягкої української ночі мати Тьоми схвильована ходить по комнаті.

Оптимістична по вдачі, вона не хоче думати про сучасність: усе буде направлене, помилка не повториться вже більше.

Щоби розірватися, вона виходить на терасу дихнути свіжим воздухом.

Вона бачить через вікно повертаючу з лазнички процесію і зупиняється. Ось передом іде Зіна, сувора супроти себе і других, строго придержуючася приказів. Дівчинка загадочно, вперто глядить своїми чорними, як ніч півдня, очима, немов бачить вже десь далеко їй одній тільки відомий світ.

Ось тиха, у собі замкнена, хоровита Наташа, дивиться своїми задумчивими очима, пильно вичуваючи і відшукуючи ті тонкі, невловимі звуки, які, зібрані терпеливо й ніжно, чудно зазвучать згодом солодкою піснею любови й терпіння.

Ось Маня — ясний маєвий ранок, готова всіх загріти, освітити своїми блискучими оченятами.

Сєрйожка — „глибокий фільософ“, маленький Сєрйожка, тільки що починає настроювати свій складний маленький механізм, тільки що трібує торкати його струн і чутко прислухується до тих тонких протяжних відгуків — і других поневолі притягає до себе.

— А-та що? — поволи, співучо тягне він і поволи піднимає свій пальчик.

— Синє небо, мій любий.

— А-та що?

— Небо, моя кришко — небо, маленький — недосяжне синє небо, куди вічно знимаються люди і вічно ходять по землі.

Ось і Аня піднялася зі свого ліжечка на стрічу повертаючим — крихітка Аня, маленький знак питання, з теплими, веселими оченятами.

А ось промайнула в челядній постать її пустунчика-пестія — живого, як огонь, рухливого, як ртуть, незрівноваженого, вічно схвильованого, вразливого, нерозумного її сина. Але в тім хаосі почувань бється горяче серце.

Мати обійшла терасу і завернула до лазнички.

Процесію при вході в діточу кінчає маленький Сєрйожка; з відкинутими рученятами, смішно колибається на своїх коротеньких ніжках.

— А татко Тьому би-й! — говорить, згадавши звечевя покарання брата.

— Цить! — підбігає до нього Зіна, яка строго придержується заведеного матірю звичаю, що про кари, постигші виновників, не сміють діти згадувати.

Але Сєрйожка такий ще малий. Він не признає ніяких приписів і опять починає:

— А татко...

— Мовчи! — затулює йому рот Зіна.

Сєрйожка вже настроює лице до плачу, але Зіна живо, горячо шепоче щось братчикови на вухо, показуючи на двері сусідньої комнати, де сидить Тьома. Сєрйожка довго глядить недовірчиво, не рішаючись зрезиґнувати з плачу й крику, та наконець уступає сестрі, йде на компроміс і береться роздивляти картинки зоольоґічного атласу.

— Артемій Николаєвич, прошу! — говорить веселим голосом Таня, відчиняючи двері маленької комнатки від сторони челядньої.

Тьома мовчки встає і збентежений проходить коло Тані.

— Самі чи зі мною? — питає вона сердешно хлопця.

— Сам — відповідає живо, виминаючо Тьома і спішить перейти в челядню.

Він рад темряві. Він з полекшою зітхає, запираючи за собою двері лазнички. Тут живо роздягається і лізе у ванну. Обмившися, вилазить, бере своє брудне білля і починає прати його у ванні. Йому здається, він умерби зі сорому, якщо хтоб дізнався... хай краще буде мокре. Скінчивши своє прання, Тьома скручує білля в узол і шукає очима, кудиб його запхати; наконець встромлює свій вузолок за стару запорошену комоду. Успокоєний, іде одягатись і очі його падуть на шматок, позабутого кимось хліба. Хлопчина жадібно кидається на хліб, бо цілиський день не їв нічого. Молодість упоминається о свої права: Тьома сидить на лавочці, бовтає ноженятами і залюбки їсть сухий хліб.

Цілу ту сцену бачить мати і схвильована відходить від вікна. Вона чує, що під вражінням тої картини готова сейчас розридатися. Вона відсвіжує лице, повертаючи його в сторону мягкого полудневого вітру і старається ні про що не думати.

Скінчивши їсти, Тьома встав і вийшов на коридор. Тут підійшов до сходів, що вели у компати, зупинився на мить, подумав, перейшов коридор і, піднявшися на рундук, закликав тихим голосом:

— Жучка! Жучка!

Відтак переждав, послухав, втягнув в себе запах оливного дерева і, вийшовши на двір, став пробиратися в город.

Страшно! Він пригорнувся лицем до стовпів паркану і закляк, захоплений якоюсь болючою утомою.

Ніч після бурі.

В сріберним блеску місяця чудно якось рисується город. Розшматовані, останні дощеві хмари перебігають по далекім голубім небі. Вітер немов грається в пустім просторі поміж городом і небом. Альтанка задумчиво глядить із горбка. А ось мерці, зіскучившись сидіти на паркані кладовища, зайшли в альтанку і відтілля глядять на Тьому. Якось таємничо, страшно мовчать усі доріжки. Дерева шумлять, неначе шепочуть зі собою: „Як страшно в городі!“ Ось щось чорне беззвучно будьтоби промайнуло в кущах: на Жучку подабає! А може Жучки давно вже нема? Як страшно нараз стало! А там що біліє? Хтось іде по терасі. Це Таня!

такі доходи: датки членів, датки українських інституцій і ординаряту, датки американських земляків (через „Обединання“ 300 долярів), з імпрез уладжуваних Товариством і магістрат м. Львова дав 3.000 зл.

Товариство має власну каменицю при вул. Жовківській і дім на Левандівці. Членів числить 398, членська вкладка місячно 1 зл

Збори уділили уступаючому Виділови абсолюторію враз з подякою за працю. Головою вибрано поновно п. Гординську. В склад Виділу входять пп. Копачева, Филиповичева, Лончинова, Федакова, Гвоздецька, Ракова, Мудракова, Струмінська, Лукавецька, Назарева, Кміцикевичева, Кульчицька, о. Бучацький, Масляківна, Яцкевичівна, Павликовська, Барановський.

Статут Товариства дозволяє отвирати Захоронки в цілім краю. Однак ізза браку фондів, Т-во обмежувалося головно на місто і передмістя Львова. В краю існують Захоронки, які є власністю других Товариств як Рідна Школа, Союз Українок, Просвіта. Вже на ювилею Т-ва 1927 р., піднеслася думка злучити орґанізаційно ті Захоронки і удержувати тіснішний контакт, шприти пропаґанду основання Захоронок в цілім краю. Збори на внесення п. Малицької, доручили тою справою занятися новому Виділови.

Другою задачею, яка тяжить перед новим Виділом, це конечність справити нові модерні приряди для Захоронок. Кошта цего для 10 Захоронок будуть виносили 10.000 зл. Виділ сподіється, що громадянство піддержить його в тих трудних задачах в опіці над нашою дітворою. Головно жіноцтво, яке було основником цего Товариства і яке весь час несе тягар цеї праці, отворить свої серця для малої дітвори.

А може найдеться хтось, хто дасть фонди на основаня нової Захоронки, і тим збудує трівкий памятник собі або комусь зі своїх найближчих.

НОВІ КНИЖКИ

Ольга Кобилянська — альманах у памятку її сорокліної письменницької діяльности (1887—1927). Чернівці. 1928, (ст. 312 і 14 світлин).

Вже вийшов і появився в продажі альманах в честь Ольги Кобилянської, — літературна памятка великих днів, коли ціле громадянство святкувало сорокові роковини праці улюбленої письменниці.

Цеї альманах складався і вийшов в Ромунії в часи панування найбільшої реакції, в часи, що нагадували добу указів Валуєва і Юзефовича в Росії.

Тим більша дяка належить ініціяторам і впорядчикам альманаху (д-р Лев Когут, Анна Павлюк-Гузаревариова і Корній Купчанко) за дорогу памятку, яка рівночасно причиниться до пізнання життя і творчости письменниці.

Матеріял, уміщений в альманаху, поділений на 5 частей: 1) літературна часть; 2) ювилейні обходи; 3) бібліоґрафія; 4) спомини; 5) розвідки.

В літературній частині уміщені оригінальні вірші й оповідання, посвячені поетці. В цій частині найкращим є нарис самої Ювилятки: „Пресвятая Богородице, помилуй нас“ і прекрасно змальоване словами і пройняте глибоким чуттям привітне слово п. Катрі Гриневичевої. Пошанували поетку своїми творами визначні наші поети — У. Кравченко, О. Олесь і инші. Поміщена в цій частині незвичайно цікава автобіоґрафія поетки в листах до проф. д-ра Степана Смаль Стоцького, з якою слухачі Вільного Українського Університету в Празі мали нагоду познайомитися ще в 1923 р. на семинарах цего професора.

В другій частині альманаху описав Корній Купчанко з точністю хронікаря ювилейні обходи, які відбувалися на всіх українських землях та поза ними. Деякі цікавіші промови-привіти видруковані в цілости, між ними тепла промова п. Ольги Павлюк-Гузаревої. Свята ці устроювано по більшій части за ініціятивою і силами жінок і це доказує, що жінки розуміли її, любили, а в день її свята уміли їй це виявити. Самі описи свят і список привітів займають 90 сторін друку.

Незвичайно цінною є бібліоґрафія творів Кобилянської, зладжена знавцем і редактором творів Кобилянської — проф. др. Василем Сімовичем, і бібліоґрафія літератури про Кобилянську, яку з муравлиною солідністю опрацював Володимир Дорошенко. Ця частина робить альманах необхідним для кожного, хто займається українською літературою. З бібліоґрафії дізнаємося, що з жінок писали про Ольгу Кобилянську: Віра Лебедова (Константина Малицька), Леся Українка, Турнерова Тереза, Альчевська Христя, Фуртак Марія, Слобожанка Надія, Омельченко Марія, Кравченко Уляна, М. Загазвич-Зацерковна і Моудра Павля.

Дуже цікавою частиною є спомини про письменницю. Більшу частину споминів написали жінки (Оля Устиянович, Клявдія Бобикевич, Марія Бобикевич, Ольга Павлюк-Гузарева, О. Г., Геня Галущинська, М. Г., Евгенія з Цегельських Кордубова, Зеновія Бурачинська, Сидонія Никорович). З них пізнаємо Кобилянську як людину у щоденному житті. Але з усіх привітів і споминів до глибини душі зворушує глибокий, щирий подив і „молитовна любов і пошана“ до письменниці великого її друга Микити Шаповала-Сріблянського. Інтересні є також спомини Василя Сімовича про враженія з перших творів Ольги Кобилянської.

З розвідок про Ольгу Кобилянську поміщені дві: проф. др. Степана Смаль-Стоцького, прекрасна літературна студія, яка крім загальної літературної характеристики подає глибоку аналізу одного з найкращих її творів „Земля“, — і цінна праця другого звеличника таланту письменниці др. Остапа Грицая „Valse melancolique“, яка була поміщена теж в „Новій Хаті“, 1927, ч. X.

Окремо треба згадати ще й драматичну сценку В. Буковинки п. н. „Привіт письменниці О. Кобилянській“ в день ювилею 40-літної її літературної діяльности.

Дохід з розпродажі альманаху призначений на ювилейний дар для письменниці, тому кожна українська жінка повинна мати цю книжку у своїй бібліотеці.

Марійка Підгірянка (М. з Лєнертів Домбровська): МАТИ-СТРАДНИЦЯ — образок із побуту українських виселенців в таборі у Ґмінді, видана в „Золотій Бібліотеці“, що виходить у Львові під ред. Миколи Матвійчука.

З радістю привитала я цю книжечку, що появляється вже другим виданням.

Мати страдниця, Ніоба зпід сільської стріхи Покуття, вже в друге оживає у мистецькому образі літературного твору. Творцями її жінки-письменниці, жінки-матері, живі учасниці цих страждань: Катря Гриневичева („Непоборні“) і Марійка Підгірянка.

Катря Гриневичева змалювала широку картину життя у бараках, а Марійка Підгірянка виспівала горе матері, що втратила там четверо любих діток. Ніоба — Овідія, Ojciec zadżumionych — Словацького це загально відомі картини болю, а поруч них можна поставити сумну картину Марійки Підгірянки, що пронизує душу своїм глибоким трагізмом.

Читаючи цю книжечку, тяжко здержати сльози і успокоїти схвильоване серце.

Її повинні читати всі матері, щоби відчути весь жах і страхіття війни, щоби зненавидіти всяке насильство і змагати повести людство на шлях вселюдського єднання.

М. Ф.

1929 р. Березень
Відсутня стр. 21, 22

— Артемій Николаєвич! — каже, відчиняючи фірточку і підходячи до Тьоми — пора спати!

Тьома неначе прокидується.

Він не від того, він утомлений, але перед сном треба йти пожелати доброї ночі таткові й мамі. Ох, як не хочеться! Він стиснув судорожно-кріпко руками штахети і ще блище пригорнувся до них лицем.

— Артемій Николаєвич, Тьомочка, любий мій! — говорить Таня і цілує руки Тьоми — ідіть до мами! Ідіть, мій любий дорогий — і мягко відриває й потягає його за собою, обсипуючи по дорозі поцілуями.

Тьома в спальні матери.

Тільки лямпадка перед іконою розливає своє нерівне, дрожаче світло, слабо освічуючи предмети.

Тьома стоїть на килимі. Перед ним в кріслі сидить мама і щось йому говорить. Тьома, гей у сні, слухає її слів, але вони перелітають попри нього незамітно. Зате на маленьку Зіну, що підслухує за дверми, бесіда матери незвичайно сильно ділає своїми доказами. Вона не годна вдержатись і коли почула слова: „а якщо тобі не жаль, значить, ти не любиш мами й татка“. Зіна впадає до комнати і заговорює палко:

— Я казала йому...

— Мерзка дівчино, як ти посміла підслухувати?

І „мерзка дівчина“, схоплена за руку, миттю щезає за дверми. Це прогнання його малого ворога розворушує Тьому. Він опять живе усіма нервами. Усе горе дня встає перед ним. Він увесь переймається почуттям зла, яке заподіяла йому сестра, почуттям обиди, що його ніхто не хоче вислухати, що супроти нього всі несправедливі.

— Усі тільки Зіну слухають... Усі цілий день на мене нападають, мене ніхто не-е любить і ніхто не хо-о-че ви-и-слу-у...

І Тьома гірко плаче, закривши лице рукою.

Довго плаче Тьома, але зі сльозами спливає уся гореч серця.

Він передає матери історію рокового дня, як вона складалася для него злощасно. Його очі розпухли від сліз, він нервно здрігає і раз-враз схлипує зітханням. Мати сидить з ним поруч на софі, ласкаво гладить його густе волося і говорить:

— Ну, буде, буде... мама не гнівається вже... мама любить свого хлопчика... мама знає, що він буде в неї гарний, добрий і коханий, якщо тільки порозуміє одну маленьку, дуже просту річ. І Тьома може вже її порозуміти. Ти бачиш, скільки горя з тобою склалося, а як ти думаєш? ізза чого? А я тобі скажу: ізза того, що ти маленький боягуз...

Тьома дожидав усяких докорів і обвинувачінь, лишень не цего. Він страшно вражений і діткнений таким ненадійним заключенням.

— Так, боягуз! Ти цілий день боявся правди. І тому, що ти її боявся, і склалися всі твої нещастя. Чого налякався? Іди, говори правду сміло! Колиб тебе й покарали, так і сам тепер бачиш, тим, що затаїв правду, кари не минував. А колиб ти правду тоді був виявив, можеб тебе й не покарали. Татко строгий, але татко і сам може помилятися — кожен з нас може. Зрештою, якщо ти боявся татка, чому не прийшов до мене?

— Я хотів сказати, коли ви сідали у повозку...

Мама згадала підозріння, яке тоді закралось їй у душу і пожалувала, що не дала йому віри.

— Чомже не сказав?

— Я боявся татка...

— Сам ось говориш, що боявся, значить — боягуз. А струсити, боятися правди — сором. Бояться правди погані, злі люди, а гарні люди правди не бояться і готові не тільки, щоби їх покарали за те, що вони говорять правду, але раді й життя за неї віддати.

Мати встала, підійшла до ікон, виняла відтілля Розпятіє Христово і сіла опять біля сина.

— Хто се?

— Бог.

— Так, Бог, який приняв вид чоловіка і зійшов з неба на землю. Ти знаєш, чого Він прийшов? Він прийшов, навчити людий говорити й творити правду. Ти бачиш, у Нього на руках, на ногах і ось тут кров?

— Бачу.

— Ця кров від того, що Його розпяли, то є: повісили на хресті. Пробили Йому гвоздями руки, ноги, пробили Йому бік і Він умер від того. Ти знаєш, що Бог усе може. Ти знаєш, що Він пальцем ось так поворухне — і всі, всі ми сейчас помремо і нічого не буде: ні нашого дому, ні города, ні неба, ні землі. Як ти думаєш тепер: чому дав Він Себе розпяти, коли міг одним поглядом знищити тих злих людей, які Його вбили? Чому?

Мати замовкла на хвилинку і, мягко заглядаючи в широко розплющені очі свого любимця, врочисто промовила:

— Тому, що Він не боявся правди, тому, що правда була Йому дорожча над життя, тому що Він хотів показати всім, що за правду не страшно вмирати. А коли вмирав, сказав: „Хто любить Мене, хто хоче бути зі Мною, той не повинен боятися правди“. Ось, коли ти підростеш і дізнаєшся, як жили люди давніше, пізнаєш, що годі булоби жити на землі без правди. Коли ти не йно перестанеш боятися правди, а полюбиш її так, що захочеш умерти за неї, тоді ти будеш сміливий, добрий, коханий хлопець. А тим, що ти сядеш на дикого лошака, ти тільки показуєш другим, що ти ще дурненький хлопчина, не розумієш сам, що робиш, а зовсім нікого не переконаєш, що ти відважний — бо відважний знає, що робить, а ти не знаєш. Ось, ти знав, що татко тебе покарає, а втік; відважний не втікає. Татко був на війні: він знав, що там страшно, а всетаки пішов. Ну, доволі! поцілуй маму і обіцяй, що будеш добрим хлопцем.

Тьома мовчки обіймив матір і заховав голову на її груди.

IV.

СТАРА КЕРНИЦЯ.

Ніч. Тьома спить нервово, схвильовано. Сон то легкий, то важний з примарами. Хлопець раз-у-раз здрігає. Сниться йому, що він лежить на пісковій мілині моря в тім місци, де їх возять купатися; лежить на березі моря і жде, що ось-ось нахлине на нього велика, холодна филя. Він бачить ту прозору, зелену филю, як вона підходить до берега, бачить, як піною скипає її вершок, як вона знечевя немов виростає, знимається перед ним високою стіною. Тьома з острахом, але й радістю жде, дожидає її холодного дотику, дожидає знаної йому розкоші, коли филя підхопить його, стрілою понесе до берега і викине разом з грудками дрібного, колючого піску. Але замісць холода, того оживляючого холода, якого так прагне розпалене горячкою тіло Тьоми, филя обдає його якимсь удушливим жаром, важко звалюється на нього і давить... Филя опять відплила, Тьомі опять легко і свобідно, він розплющує очі і сідає на постелі.

Неясне півсвітло нічної лямпки слабо освічує чотири діточі ліжечка і пяте більше, на якім сидить тепер няня в одній сорочці, з розпущеною косою, сидить і сонливо колише маленьку Аню.

— Няню, де Жучка? — питає Тьома.

(Далі буде).

Львівська державна наукова бібліотека
Бібліотека НАУК. ТОВ. ім. ШЕВЧЕНКА у Львові

Щоб оминути непотрібних обопільних поштових коштів при надаванню посилок за посліплатою, просимо дуже при всяких замовленнях (кроїв, взорів, монограмів і т. п.) надсилати належитість з гори, чеком „Нової Хати“, переказом, або поштовими значками.

Табелі кроїв з вимірами.

Виміри кроїв для смотриків і жінок.

Величина	для смотриків			для жінок					
	14	15	16	I	II	III	IV	V	VI
Обєм горішний	cm 84	cm 86	cm 88	cm 90	cm 96	cm 102	cm 108	cm 114	cm 120
Обєм в поясі	64	66	68	70	74	78	84	90	100
Обєм в бедрах	90	94	96	100	105	110	114	120	130
Довжина спідниці	75	80	85	102	105	108	108	108	108

Виміри кроїв для дівчаток від 1—13 літ.

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Ціла довжина	cm 45	cm 48	cm 50	cm 55	cm 60	cm 65	cm 70	cm 75	cm 80	cm 85	cm 90	cm 96	cm 102
Обєм горішний	58	60	62	64	66	68	70	72	74	76	78	80	82
Довжина рукава	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	37½	39	40⅓

Виміри кроїв для хлопчиків від 1—13 літ.

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Зовнішна довжина коротких штанів	cm —	cm 29	cm 33	cm 36	cm 39	cm 42	cm 45	cm 48	cm 50	cm 54	cm 56	cm 58	cm 60
Зовнішна довж. довгих рівних штанів	—	—	57	60	63	67	70	73	76	79	83	86	89
Довжина рукава	20	23	24	25	25	29	31	33	35	37	39	41	43

Ціни кроїв:

а) велика форма крою (костюм, сукня, плащ) . . . . . 2·20 зол.
б) мала форма крою (блюзка, спідничка, діточий одяг, білля) . . . . . 1·80 „
в) дрібнички (капелюхи, ковнірці, черевики, тощо) . . . . . 1·— „
г) малий взір до ручних робіт . . . . . 1·50 „
ґ) великий взір до ручних робіт . . . . . 2·40 „

ЗРАЗКОВІ МОНОГРАМИ

(ручно рисовані)

до гапту й вишивання хрестиками

в ціні від 0·50 до 1·— зол. за штуку.

При замовленнях не забувати подавати величину букв і до чого вони призначені (до хустинок, білля, рушників, пошевок, обрусів і т. п.).

НИТКИ DMC до ручних робіт:

Cotton Perle	ч. 8.	в клубках	0·65 зол.
„ „ „	5.	в мотках	0·45 „
DMC в мотках	„ 12, 16, 25	. .	0·25 „
Moulinée в мотках	. . . . .		0·18 „

При замовленнях треба подати краску (найкраще за числом) і кількість мотків або клубків. До робіт, поміщених в „Новій Хаті“ можна красок не подавати, лиш зазначити, до якого взору дібрати нитки.

Гроші треба висилати рівночасно із замовленням переказом або в поштових значках. На **звичайне порто** посилки долучити **0·50 зол.**, а на **поручене** 0·65 зол. При найменших замовленнях **нитки** і инших матеріялів на порто треба долучити **1·10 зол.**, при більших (полотно, канва) **1·40 зол.** Всі замовлення полагоджується (за попередним надісланням належитости) протягом 7—10 днів.

За посліплатою не висилається.

УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО

ВИКОНУЄ готові або на замовлення ручні роботи з народними вишивками й мережками для прикраси одягів і домашної обстановки.

ПОРУЧАЄ вишивані блюзки, суконки, сорочки до народних одягів, білля, обруси, капи, сервети, подушки.

ВИДАЄ щомісячний журнал для плекання домашної культури **„НОВА ХАТА“** з відділом мод і ручних робіт. Передплата виносить: на рік **18 зол.**, на піврік **9·50 зол.**, на чверть року **5 зол.** Для Америки **3 дол.**, а для Чехословаччини **2·50 дол.** річно. (Red. i Adm. Lwiw, Rynok 39.)

КРОЇ! — МОНОГРАМИ! — ВЗОРИ!

ПОЗІР! **ЖІНКИ!** **ПОЗІР!**

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ КООПЕРАТИВИ:

„УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО“

ЖІНОЧА ПРОМИСЛОВА КООПЕРАТИВА З ОБМ. ПОР. У ЛЬВОВІ.

АДРЕСА:

УДІЛ 10·— зол. **Львів, Ринок 39.** **ВПИСОВЕ 1·— зол.**

ЖІНОЧА ПРОМИСЛОВА КООПЕРАТИВА

„ТРУД“

ЛЬВІВ, Ринок ч. 39.

ВЕДЕ: 1. Робітню жіночого, мужеського та постільного білля.
2. Робітню жіноч. одягів, костюмів та плащів.
3. Магазин полотен, готового білля, кравецьких додатків.

УДЕРЖУЄ: 4. Трилітну фахову школу кравецтва й білизнярства.

УДЕРЖУЄ: 5. Курси для управительок робітень та інструкторок шиття і крою.

Видає Кооператива „Українське Народне Мистецтво“. За Редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА
Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок 39. З друкарні Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові

Ціна числа зол. 1·80

32.265.

ЛЬВІВ РІК V

НОВА ХАТА

М. Бутович.

Т. 4.

1929

Від Адміністрації

Пренумерата є платна з гори; щоби оминути перерви в посилці журналу, просимо о правильне вплачування належности.

До всякої кореспонденції з Редакцією і Адміністрацією просимо долучувати на відповідь 0·30 зл. поштовими значками.

В разі зміни місця побуту просимо завчасу нас про це повідомити, а на кошти зміни адреси прислати 0·50 зл. поштовими значками.

Передплачуйте найдешевший, популярний, ілюстрований двотижневик

„ЖІНОЧА ДОЛЯ“

ЦІНА В КРАЮ: на рік 10·— зол., на пів року 5·— зол., на квартал 2·50 зол., на місяць —·80 зол.

ЦІНА ДЛЯ ЗАКОРДОНУ: на рік 2 американські долярі.

Передплату приймає:

Редакція „ЖІНОЧОЇ ДОЛІ“ — Коломия, вул. Нова ч. 1. „ŻINOCZA DOLA“ — Kołomyja, ul. Nowa 1.

Poland, East Galicia, Europe.

Купуйте багато ілюстрований

Альманах „Жіночої Долі“

„НАША КНИГА“

з додатком Календаря на 1929 рік.

Замовляти на адресу: „ЖІНОЧА ДОЛЯ“, Коломия, Нова 1. — „ŻINOCZA DOLA“, Kołomyja, Nowa 1.

Poland, East Galicia, Europe.

„МИ МОЛОДІ“

одинокий в українській мові орган протиалькогольного і протинікотинного руху

Подає популярно-наукові статті з алькогольного і нікотинного питання, інформує, як переводити плебісцити проти коршем, подає вісти з протиалькогольного руху на всіх українських землях і заграницею та актуальні новинки.

Орґан цей у нас повинен найтися в кожній українській хаті, в кожній читальні „Просвіти“, кооперативі, а передовсім в руках української молоді. Ніякому иншому народові не спричинив алькоголізм ні в минулому, ні не спричинює в сучасному тільки лиха, як українському, тому обовязком кожного боротися з цим лихом.

„МИ МОЛОДІ“ виходить раз в місяць.

Передплата річна виносить 3 зол., поодиноке число 30 сот.

Адреса Редакції і Адміністрації: Рогатин, укр. ґім.

В АДМІНІСТРАЦІЇ „НОВОЇ ХАТИ“

Львів, Ринок 39

можна набути такі видання:

	Ціна
Проф. Марія Омельченко — Вибір фаху.	1·— зол.
Н. Селезінкова — Дитячі садки.	„ 0·80 „
С. Татух — Монограми, брош.	„ 2·50 „
в оправі	„ 3·50 „
Уляна Кравченко — На новий шлях	„ 2·50 „
— Prima vera	„ 2·— „
— Лебедина пісня. Проліски. В дорогу. Голос серця. — по	„ 0·50 „
Катря Гриневичева — Шеломи в сонці	„ 5·— „

ОРИҐІНАЛЬНІ КИЛИМИ Й МАКАТИ

проекту і праці **О. О. КУЛЬЧИЦЬКИХ**

можна набути в „НОВІЙ ХАТІ“.

ВЕЛИКИЙ ВИБІР!

Макати від 25 зол. — в гору. Килими від 50 зол.

Лікарка Загального Шпиталю

Др. Софія Парфанович

ординує в недугах внутрішних і жіночих від год. 2—4 пополудни.

Львів, вул. Домаґалічів 2. II.

Читайте! Передплачуйте!

Багато ілюстрований, популярно-науковий, літературний журнал

„ЖИТТЯ І ЗНАННЯ“

На рік вийде 12 чисел. Кожне число по 32 стор.

Журнал подає знання з ріжних галузей науки й життя і весь матеріял ілюструє багатьома образками й фотографіями.

Передплата на рік виносить 18·— зол., на 6 місяців 9·— зол., на 3 місяці 5·— зол. Поодиноке число коштує 1·80 зол.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:

Львів, Ринок 10, II пов., Товариство „Просвіта“.

32.265.

Почтову оплату заплачено ґуртом.

Należytość pocztową uiszczono ryczałtem.

НОВА ХАТА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ПЛЕКАННЯ ДОМАШНОЇ КУЛЬТУРИ

ВИХОДИТЬ РАЗ У МІСЯЦЬ

РІК V. **ЛЬВІВ, БЕРЕЗЕНЬ 1929.** **Ч. 4.**

ЗМІСТ: *Клявдія Бобикевич:* На чужині; *А. Свєнціцка:* Про порцеляну; *О. Мочульська:* Участь жінок у виставці гравюр і русинків у Київі; *М. Ф.:* Ювилейний вечір С. Стадникової; *Каріна Міхаеліс:* Батьки й діти; Ріжні вісти; Жінка і спорт; На дозвіллі; Моди; Ручні роботи; Загальні Збори Т-ва „Українська Захоронка“: *М. Ф.:* Нові книжки; *Др. С. Парфанович:* Ґіґієна жінки; Лікарські поради; Інструкція; Приписи; Поради; *И. Гарін (Михайловський):* Діточі літа Тьоми. **Ілюстрації:** *С. Мизин:* Мати; Порцеляна; *О. Павленко:* Танець; С. Стадникова; „ДУМКА“; Лещетарські змагання.

С. Мизин: Мати

БІБЛІОТЕКА НАУК. ТОВ. ІМ. ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ

Львівська державна наукова бібліотека № 5081

Ч. 3. „Нової Хати“ заняло Гродське Староство, тому просимо цего числа не реклямувати. *Редакція.*

Lwowskie Starostwo Grodzkie. L. 56 (pras.) 29. We Lwowie, dnia 2. marca 1919. Zajęcie czasopisma: „Nowa Chata“ Nr. 3. z marca 1929.

Do Pani Marji Gromnickiej, odpowiedzialnego redaktora czasopisma „Nowa Chata“ we Lwowie ul. Teatyńska 10.

Na zasadzie art. 73. Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 10. maja 1927 o prawie prasowem ogłoszonem w Dz. U. R. P. Nr. 45 poz. 398 Lwowskie Starostwo Grodzkie zawiadamia Panię, że czasopismo pt. „Nowa Chata“ Nr. 3. z marca zostało zajęte z powodu artykułu pt. 1) „Fragmenty“ (w całości), 2) „Ż żytia ciłoji ludyny“ (w całości) wskutek czego Lwowskie Starostwo Grodzkie postąpi w myśl art. 74. cytowanego rozporządzenia.

za Starosta Grodzki Rudek.

КЛЯВДІЯ БОБИКЕВИЧ

НА ЧУЖИНІ

І. Констанца

Поспішний поїзд стрілою перелітав руді горбоваті поля Добруджі. Минали малі турецькі села, нічим не окрашені, голі. Безладно розкинені нехарні ліпянки, не огороджені подвіря. Ні корча, ні саду,—а вже про який цвітник і не згадуй! Дерев овочевих тут нема, лише чомусьто — самі акації, — і то дуже рідко. Великі стирти соломи, широкі токи, по яких бігали коні кругом та волочили за собою камінний зубатий валок. Молотили. Мале турченя у червонім фезі поганяло спітнілі звірята, що западали в соломі. Он малий стрункий мінаретик, наче дрімає в яркому світлі полудня. Там — у тіни під лавицею збилися кури, гуси, а решта дробу, лежить наче неживе то тут то там. Оце велике стадо худоби лягло спочати серед голого поля. Кругом — ні корча ні деревини, щоби давали сяку таку тінь! Овечки де впали там і лежать, не кинуться, наче подохли у ту спеку. А якаж вона велика! Не помагає жадний вітрець, жадний протяг, піт заливає очі.

Стою біля вікна й приглядаюся чужим околицям. Минаємо лани кукурудзи, якаж вона маленька й закарловатіла у тій посусі! А оце цілими милями тягнуться кавуни. Листя то зовсім зівяле, наче зварене, а з під него цікаво визирають малі й більші зелені гарбузики. Їм посуха не так то шкодить, з нутра землі тягнуть потрібну їм вохкість, та цего літа їм вже за сухо, тож не виросли до звичайної величини! Я купила один червоний з чорними зернятами і не можу зісти! Сок тече руками, бородою, капає на суконку — але як відсвіжує, як гасить спрагу. Шкода, що не ростуть у Галичині!

В міру як зближаємося до Констанци, воздух змінюється, вітрець свіжіший, оживляючий. Дивуюся чому, аж тут із за закрута показується море... Сине... далеке... безкрає...! Стою захоплена тою неописаною красою, не в силі відірвати очей. Великі кораблі стоять у заливі яхти, човни, чайки з вітрилами, все те лопотить хоругвками, колишеться по филях. Одні зникають в далині, инші причалюють до берега. Сирени гудять, з коминів клубиться чорний дим.

Констанца! На двірці, що дуже малий і стародавний, гамір, натови, крик. Маю дві години часу до другого потягу, спішу щось перекусити, щоби опісля побігти оглянути місто. У Румунії добрий звичай, що на двірцях по столах стоять холодні готові страви. Всякі салати, риби, консерви ещт. Кожний, що спішиться, сідає, їсть що хоче платить! Я миттю присунула собі румунську спеціяльність: печені патляжелі з оливою й оцтом, та смажену рибу. Бути над морем і риби не кушати!..

Біжу в місто. Зразу видно, що воно старе: вузькі вулиці з кривими хідниками, малі доми з плоскими дахами — поміж модними поверховими. Що крок — то крамниця з орвнтальними річами: турецькі файки, пантофлі, килими, кани, ручні роботи. Вироби слоневої кости: нараменники, коралі, ковтки. Шнури жовтого бурштину, синіх туркусів, білих, рожевих перел аж манять. Переходжу площу Овідія — й дивуюся що вона до половини занята столиками з сусідної реставрації! Повозки з трудом переїздять!.. По дорозі минаю Мошею й не можу встояти покусі. Мала будівля у формі каплиці в мавретанському стилі. Мошея „Giamia“ має одиноку копулу, яка знімається по середині будівлі. Копула прикрашена місяцем. На подвірю, сейчас коло входу — знімається прегарний стрункий мінарет, з традиційною ґалерією в горі, де іман оголошує, викликує години молитви. В Мошеї захований величезний Коран, цілий з товстої скіри, вималюваної, вирізбленої... Кожня сторона святої зури зачинається великою буквою — прикрашеною артистичними взірцями, малюнками, надзвичайної краси. Долівка цілої Мошеї вкрита одиноким килимом (20×14), прегарної роботи, дарунок румунськ. короля Карла, туркам. Вступаю на мале подвіря, все виложене білим каменем, по обох боках великий басен з водопроводами, (для традиційного миття рук). Йду 4 сходи в гору до мошеї, стаю на порозі доки сягає жовта церата (щоби піти в середину, треба скинути черевики— а мені спішно)... Мошея ясна, повна сонця, по стінах зелено і сино золоті арабески, взірці звізд. У дорогих рамах за шклом вишиття золотом на чорному шовку: виписи з Корана. Прегарна проповідальниця з чорного мармору, вся різьблена-ажурована. В середній стіні вижолоблена ніжа, — велика подушка на долі — до молитви. Долівка — виложена мозаїкою з каменя в білозеленій красці.

Минаю дві православні церкви, спускаюся парком у долину і доходжу до Касина, яке над самим морем. На набережній грає музика, мешканці променують, що хвиля чути иншу бесіду, (лише не нашу!) бо це місто повне чужинців. Перегинаюся через поруччя — а в долині ревуть і шумлять могутні филі Чорного моря... бючися об велитенські каміння. Кожна несеться бистро з білим запіненим чубом, й обприскує мене дрібною росою. Годинами стоялаб не надивившися, та час минає. Ще хотілаб піти довжезним молом що так і врізався острим язиком у море, де на кінци велика морська ліхтарня. Та нема коли. Мій останній погляд паде на малий кораблик, що якраз перепливає попри Касино. Велика біло-червона хоругов має у воздусі, видніється горда напись „Lwów" Вертаю иншою, новою частиною міста; модні каменици, многоповерхові, пишні вілі, — осідок всяких торговельних банків, товариств, клюбів. Напису анґлійські, французькі — та инші.

На двірці вже потяг жде, що мене має повезти на полудне, але якіжто дивні ті всі люде, що всідають у него! Мужчини в широких бамбусових капелюхах, біле вбрання з полотна, а то й купелевий плащ підперезаний шнуром, на босі ноги сандали або полотняні капці! Жінки всі без панчіх, черевики, капці, пантофлики — на голій нозі, легонькі маркізети або опалі, на голові хусточки, шалики а то й сітки. Ні одного капелюха, зелені окуляри хоронять очі від яркого світла, в руках необхідна парасолька... Кожна жінка має купелеву пелерину з мягкої матерії, що служить за плащ. Словом виджу, що їдемо в купелеві місця.

II. Текірґіол

Потяг мчиться берегом моря — на полудне. Що хвиля минає прегарні віллі, пансіони, шпиталі, а то й цілі оселі шатер. Це кольонії війська і дітей з цілого краю. От як у нас табори пластові. Минаємо мале соляне озеро. На воді зробилася шкаралупа соли, що блистить у воздусі, береги цілком білі, ціле окруження наче засипане кришталами. Проїхавши 9 клм., висідаю на стації Ефорія і їду ще з яких 4 клм. автом у Текірґіол. Цим разом дорога вже веде берегом великого соленого озера, в якого водах усі ревматичні, шкрофулічні, рахітичні знаходять полекшу. Ще 10 хвиль пільної порошної дороги, спускаємося в долину — і вже на місці. Невеличке місточко самих віль, лічничих заведень, готелів. пансіонів, розкинених по горбах. На перший погляд видно, що це... орент! Все життя, вся торговля відбувається на вулиці. Ту, гори полудневої ярини: кипері, патляжелі, помідори, мельони, дині, кавуни, — як і овочів, (спроваджуваних навіть з Бесараби). Там вивісив різник мясо — під голим небом, з далека можна вибрати собі відповідний кусок. У сусідстві туркиня (у шараварах, з довгими косами, незаслонена) варить молоду кукурудзу, дзвонить кліщами й кричить, що кукурудза готова. Недалеко, серед вулиці крамниця: на столиках лежать костюми купелеві, парасольки, памятки — ецт. Дальше книжки, часописі. Тут і реставрація має свої столики, при котрих сидять гості, посеред них — на однім столі лежать свіжі сирі риби: великі осетрі, соми, хороші, та мясо. От виберете собі який кусок, що хочете, так сейчас спекуть у кухни. На нечислених деревах (акаціях) позавязувані шнури, на них килими, дивани, всякого рода. Головно виріб вовняний. Дальше висять румунські вишивані сорочки, хустки, рушники, серветки, скатерті, всьо румунський народний промисл! Дуже много прегарних суконок модного крою з тонесенького полотна „боранчук", прегарно вишиті й мережані... Головно білі суконки з широкими меріжками — неописаної ніжности й краси... Поміж й побіч — веде променада, хто кулює, хто торгує, хто лише може ходити, виходить слухати музики, а грає вона в кожній реставрації — також на вулиці! Звуки, мельодії переплітаються, твориться страшна какофонія! Там шкварить циганська банда з цимбалами й дзвіночками ніжний російський романс, ту модний джез-бенд заглушує модним черльстоном. Затикаю вуха — йду на озеро. На його берегах ні одної деревини, ні одного корча! По зелено-жовтих филях пливуть моторові човна, везучи людей в цей і той бік. Много малих човнів стоїть серед плеса а люди в них вибирають у глубині намул. Ця густа та чорна наче деготь грязь страшно воняє сіркою та залізом, а має бути прямо чудодійна. У великих бочках везуть її до купелевих заведень, де розпущена горячою водою, по 3—9 ведер на ванну, служить для вжитку хворих, які купаються у ній 8—30 мінут. Тому-то що хвилини стрічаю горбатих, кривих, спараліжованих напухлих людей! Все те лічиться намулом, купаючися від 1 години в ночи до 7 рано! Чому так? Оце кожний хоче вихіснувати свій побут; у ночі купається, а рано їде до близького моря на пляжу — паритися, вигріватися до сонця на морськім побережу. Спати? Всьо спить по обіді, від 2—6, коли зачинає грати музика в павільоні!

Рано, вже о семій, автобуси несуть людей на пляжу. Кожний накинув верх купального трикота необхідну пелерину, широкий бамбусовий капелюх, одягнув зелені окуляри на ніс, на босі ноги які капчики — і їде до ефорії на морський пісок. Біле побережжа засіяне нагими людьми, що розложилися на сонці — й гріються. Всі вони постягали купелеві одяги з плечей, грудей, лише на бедрах оставили вузький пасочок... Як жінки так і мужчини, а діти то цілковито голі! Спочатку дивуєшся, соромишся, опісля привикнеш, ба — не звертаєш найменшої уваги, занятий, щоби тіло як мож більше почорніло! Деякі вже наче чеколяда, бронз, статуї повні грації, гармонії, а знову... По десятій зачинається рух! Хто огрівся лізе у море, і зачинається боротьба з филями. Хоча можна йти десятками метрів — і вода все по пояс, то як надженс филя — скине, переверне, залле. Кидаюся просто на одну, що наче гора суне на мене — вона підносить мене — минає, я спускаюся, і знов підскакую, щоби кипутись на другу. Як то приємно, коли море бурливе, котить грізні води — й реве! А цікаве є, що коли боїшся, не кидаєшся филі на стрічу, вона заливає тебе зовсім, а дуже погано, коли солена вода зайде в уха, ніс, очі й рота. Пісочок ріжнобарвний, грубо зернистий. Повно мушлів, шкаралупок, слимачків, повітря солене, свіже, вдихаєш повні груди... По 11 год. всі опускають пляжу, і як вийшли з моря, в мокрих трикотах йдуть на солене озеро, яких ¼ клм. від моря. На озері рух. Цим разом його беріг розділений на жіночу і мужеську часть. На їх граници сидить жінка й продає намул, купую за кілька леїв і мащуся ним — як другі. Кругом мене — нагі жінки, дівчата, діти, всі обмазані цим дьогтем від голови до ніг, навіть лице! Рідна мама не пізналаби! Обмастившися, кожне сушиться до сонця — аж висохне болото на тілі — що в соняшні дні триває 15—20 хвиль. Тоді лізе в озеро обмитися. Вода тепла і така солена, що аж кусає. Приписані 20 хвиль не належить до приемностей, замикаєш очі, уста — кладешся на воду — й лежиш на ній. Відмити засохлий на мул — не легка річ! Одна другій помагає; полоче плечі, шию — втирає обличчя — вкінці — вилазимо — щасливі, що збулися.

Хто купається в горячім намулі, не йде в холодне озеро, не мажеться болотом. Кожний хворий придержується припису лікаря.

Що крок фотоґраф: знімає в кожній позі — і за 10 хвиль вручає знимки! Що крок будка з часописами, овочами, тісточками. Носять свіжі памнушки, обарінки, солодощі. Всюди чути турецьку бесіду, взагалі турки займили тут місце жидів. Усюди їх видно; з довгими бородами, з фезами або турбанами — торгують. Туркині мають на голові чорний завій наче монахині, довгі спідниці, часто шаравари. Купаються з нами — лише вилазять наті — завивають скоро свої голови (!). В озері часто годинами стоять коні, корови, кози, а длячого — то не знаю. На проти Текірґіол положена Мовіля, місцевість дуже елеґантна, люксусова. Одним кінцем на морі, другим на озері. Проводиться залізничний шлях, що везтиме через Манґалія до Бальчік, морської місцевости, положеної в найближчому сусідстві болгарскої границі.

А. СВЄНЦІЦКА

ПРО ПОРЦЕЛЯНУ

Порцеляна або фарфор — це один із видів кераміки. Гончарські вироби — майоліка, фаянс, порцеляна належать до одної родини: їх мати — земля-глина, а батько вогонь-горно печі. Всі керамічні вироби, крім порцеляни, були давно відомі европейським народам. В печерах, що служили доісторичній людині за житло та в доісторичних могилах знаходимо керамічні вироби ріжної якости, з ріжної доби розцвіту з примітивною або багатою орнаментикою. Українське народне мистецтво зберігає в кераміці далекі традиції і славиться багатством своєї орнаментики; між иншим, межигірська та гуцульська кераміка займають по сьогодні свої особливі місця.

Виробництво порцеляни у нас не звязане з праісторичними джерелами, воно у нас перейняте аристократичними кругами від Західної Европи, а Західна Европа в свою чергу перейняла його зі Сходу, колиски усієї нашої культури.

В Китаю виробляли порцеляну вже кількасот літ перед нашою ерою, а виріб сей був тісно звязаний з народним мистецтвом та з народним реліґійним світоглядом, а в перших віках нашої ери китайська порцеляна досягнула вже небувалої висоти, як в техніці так і в своїй мистецькій красі.

Від IX ст. китайська порцеляна була предметом торговлі з заграницею, але в Европу щойно в XIII ст. попадають поодинокі предмети. Казочної краси китайські посуди з незнаного досі напівпрозорого білого матеріялу, покритого ґлязурою і прикрашеного ріжнобарвними гармонійними малюнками фантастичних звірів, птахів, та людей викликали в Европі сильне враження, так що зачали їх цінити на рівні з золотом та дорогоцінними каменями. Тільки володарі світу могли прикрашувати тими дорогоцінностями свої світлиці.

Міжтим тайна шкла, яку відкрили також вперше на Сході — в Єгипті, Фенікії, Греції, була — вже знаною в Західній Европі, а в XVI ст. шкляні вироби були загально доступною, звичайною річчю. Італія, Чехи, Франція виробляли мистецькі річи зі шкла з переливами всіх красок веселки, або прикрашені найріжнішими інкрустаціями. Мистець умів передати в шклі нетільки своє почуття форми, але і віддати в нім природу та переживання серця людини. В тім часі фаянс, майоліка також досягли великого розцвіту. Тільки тайна „білого каменя“ довгий час була невідкритою, як і тайна „каменя мудрости“ або штучного золота. Учені альхіміки протягом двох сот літ даремне змагалися відгадати її; всі спроби кінчилися невдачею.

Аж врешті 1709 р. пощастило придворному альхімікові саксонського курфірста Йоганну Фридриху Бетґерові (Böttger) зовсім випадково знайти порцелянову глинку. Йому доручено відкрити тайну золота. Як не мучився Бетґер, але золота винайти не міг. Тяжка кара звисала над його головою. На щастя, одного ранку учений звернув увагу на незвичайний тягар своєї перуки. Показалося, що проворний склепар продав замісць пудру якийсь білий порошок, що нагадував Бетґерові матеріял, з котрого китайці вирабляли свою порцеляну. Це припадкове відкриття мало великі наслідки. Винахід рівнався відкриттю золота: — Бетґер уратував власне життя, збагатив свого володаря, а в Европі започаткував нову еру в науці, мистецтві та промислі. Тому зі спокійною совістю міг написати на дверях своєї лябораторії:

Es machte Gott, der grosse Schöpfer
aus einem Goldmacher einen Töpfer.

Втішений князь, забувши про золото, збудував порцелянову фабрику в Мейссені, де робітники працювали під строгим наглядом, щоби зберегти абсолютну тайну виробництва. Ця фабрика вславилась пізніше на цілий світ, з неї виходила славна саксонська порцеляна. Відкриття схвилювало Европу і кожна держава з запалом намагається присвоїти новий модний матеріял для ріжних цілей. Кожний князь, кожний володар хотів мати свою власну фабрику порцеляни; навіть деякий час уважали прямо провиною против доброго тону коли европейський монарх обходився без своєї порцеляни. Володарі, князі та вельможі підкупством, обманом та насильством перетягали до себе обізнаних з ділом порцеляни учених та майстрів.

ЖІНКИ! **МАТЕРІ!**

ПОШИРЮЙТЕ РІДНИЙ ПРОМИСЛ!

Жадайте у всіх своїх і чужих склепах та кооперативах цукорків і помадок тільки з української фабрики

„ФОРТУНА НОВА“

Львів, вул. Кордецького ч. 23.

Склеп у Львові: вул. Руська ч. 3. **Телєфон ч. 26—24.**

Століття XVIII та XIX це золотий вік порцеляни в Європі. В Німеччині, Франції, Італії, Анґлії, Чехії відкривають нові фабрики порцеляни. Славна Севрська фабрика зачинає працювати в першій половині XVIII в. Віденська та чеська порцеляна прославилась в тім-же часі. В 1744 р. в Петербурзі відкривають звісний імператорський завод порцеляни. Трохи пізніше відкривають свої фабрики в Росії Гарднер та Попов, на Україні Миклашевські. В Польщі спочатку працюють фабрики фаянсу, а коли найшли порцелянову глину у себе, зачинають вирабляти й порцеляну. В 1784 р. на поручення князя Адама Чарторийського на Волині, в Корці німці брати Мезери відкривають фабрику порцеляни, яка працювала до 1797 р. коли то згоріла. Продовження праць цеї фабрики можна бачити в Баранівці, також на Волині. Ця фабрика працює довший час. Корецькі та баранівські вироби були славні у свій час, а тепер мають велику вартість як рідкість. В тому самому часі працює фабрика фаянсу в Глинську біля Жовкви. З половини XIX в. є чимало фаянсових виробів з Потилича. Фабрики порцеляни на українській території основували часто маґнати чужої національности, а працювали в них українські майстри та робітники, вкладаючи в працю своє уміння та свого творчого духа.

* * *

Що таке порцеляна? Постараємося хоч трохи проникнути в тайну, над котрою так довго мучилася Европа. Порцелянова глина має свої особливші прикмети, а основними прикметами порцелянових виробів є їх прозорість, сніжна біль по випаленню, загартованість в сильному вогні...

Тільки найчистіша глинка — каолін, може бути вжита для виробу порцеляни. Каолін —первісна, нічим не занечищена глина, т. є. така, що після свойого витворення не мандрувала по світі, несена водними потоками, що занечищували-би її ріжними примішками, але оставала на свойому місці. Найбільше шкідлива примішка для порцеляни це — залізо; орґанічні примішки, продукт гниючих рослин, порцеляні не шкодять, бо випалюються цілком в сильному вогні.

Однак з самого каоліну не можна виробити ні одної річи, бо він за твердий і неплястичний. Підмішаний кварц дає спромогу виробити форму. Але топлення тих двох матеріялів вимагає такого горячого горна, якого не в силі дати жадна піч. Лупак Feldspat облегчує топлення і при нижчій температурі.

З порошків трох матеріялів — каоліну, кварцу і лупаку міситься порцелянове тісто. Ріжні пропорції порошків означують ріжні види порцеляни — твердої чи мягкої. Більша кількість каоліну дає тверду порцеляну, бо при випалюванні вимагає більшої температури горна. Випаленням забезпечується тривалість предмету та його непроникливість не тільки для води, але й для ґазів. Найтвердшу порцеляну вирабляють для наукових цілей, мягчу для виробу сервісів, а ще мягчу для мистецьких виробів. Ріжниці порцелянового матеріялу в кожній фабриці можна пояснити ріжною якістю каоліну в кожній місцевості, а також ріжними пропорціями порцелянової маси. Деякі французькі фабрики додають до маси щей ваша, инші (нп. англійські) кістяної примішки.

Добре зроблене тісто — основа успіху виробництва. Залізо — найбільший ворог порцеляни, бо найменша його крупинка може зіпсувати все; виступить бурою плямою на ідеальній білині предмету, або навіть прожере його.

По замісі порцелянове тісто, як і тісто на хліб, мусить добре вистоятися та викиснути, а чим довше воно вистоїться у вохкій пивниці при відповідних умовах та піддасться певному хемічному перетворенню, тим певніше вдасться порцелянове печиво. Китайці в старих часах гноїли порцелянову масу по 100 літ. Майстер працював над масою, приладженою його прадідом, не лінуючись в свою чергу приготовити тісто для своїх правнуків. Европейські фабрики обмежили такий довгий речинець до 3—2 літ, а навіть і кілька місяців. В останні часи зачали працювати і на свіжому матеріялі, але такі вироби тратять на своїй якости, та дають багато браку (неужитків).

Маса викисла, добре перемята в другий раз, (щоби витиснути з неї воздух) і цілком приготовлена до нового життя, чекає тільки творця, щоби вітхнув в неї душу. Майстер, мистець, ліпить з неї форму, надає індивідуального вигляду, наділяє її частиною свого життя та духа; так порцелянова річ виходить з його рук зі своєрідними прикметами — має вигляд сумний або веселий, тяжкий або легкий, скромний, претенсійний, химерний і т. д.

Найстарший та найбільше уживаний спосіб формування відбувається на „гончарському кругові". Цей примітивний варстат складається з двох кругів, злучених залізним валом. На середину меншого ґіпсового кругу кладеться кусник порцелянового тіста; другий, великий

Гарне порцелянове накриття фільмової артистки Anny Malova при ранішній каві. (Фабрика порцеляни Fürstenberg)

деревляний круг приводять в рух ногою, а майстер змоченими в воді пальцями, долонями та мокрою губкою надає тістові форму. Опісля грубу форму за поміччю ріжних приладів примінюють точно до пляну, а поверхню предмету вигладжують. Чим менше змеханізована праця, тим більше інтеліґенції вимагає вона від робітника; головно чуття дотику — площини і грубости мусить бути в його пальцях дуже розвинене.

При виробі статуеток праця не може відбуватися на кругу. Беруть тісто, тачають його тонким валком і викладають ним старанно стінки ґіпсової форми. Як тісто троха підсохне, форму легко знімають.

Третий спосіб формування порцеляни це відливання в ґіпсовій формі. Ріденьке як сметана тісто вливають в ґіпсову форму, яка легко вбирає в свої стінки воду, а тверді частини стаються у формі твердим предметом. В такий тільки спосіб вирабляють двометрові порцелянові вази.

Не раз дивуються, в який спосіб майстер може осягнути порцеляновий реліеф дрібної квітки, або тонесенької коронки на ніжній суконці танечниці. А робиться це досить просто: правдиву живу цвітку, чи ляльку танечниці в суконці з правдивої коронки кладуть у ванну з порцелянової маси; порцеляна присохне

на нитках ніжної ткані і по випаленню лишиться делікатним мережаним релієфом.

В горні печі остаточно твердне та гартується нова форма через подвійне випалювання: перше випалювання без ґлязури при слабшій температурі, друге з ґлязурою при дуже сильній температурі. Випалювання це дуже важкий момент при виробі порцеляни і треба великого досвіду і точного знання прикмет даної маси, щоби вміти покермувати випаленням печі, відповідно зміняти температуру огрівання. Мистець, що вирабляє мистецькі порцелянові річи, як вази, статуетки, ніжну посуду, мусить бути не тільки химіком, що вміє пригрядити відповідний матеріял, скульптуром, щоби витворити форму, маляром, щоби прикрасити її малюнком, — але мусить бути добрим пекарем, мати власну, добре випробовану піч, щоби не зіпсувати, не занечистити димом, не перепалити сильним вогнем фарб малюнку добре задуманої речі.

Ґлязура заліплює пори порцелянового черепа, покриває його зеркальною поверхнею. Складається вона з тих самих порошків що й порцеляна з домішкою мармору або крейди, але мусить бути зложена в такім відношенні, щоби добре злучилася з черепом, не потріскала та не відділилася від нього. На бажання мистця деяких порцелянових виробів — правда, зі шкодою для тривкости матеріялу, — не покривають цілком блискучою ґлязурою, щоби задержати матовість предмету, мягкість контурів форми та мягкість фарб малюнку. Севрська порцеляна дуже часто без ґлязури.

Вкінці, вироби перейшли через вогонь і щасливо їх витягнено з печі. Остається прикрасити їх малюнком. Тільки тривалі металеві фарби можуть бути вжиті для цеї цілі. Надґлязурний малюнок — малювання на ґлязурі твердне ще в відносно слабім горні: і тому маляр може передати в ньому всі тони та відтіни, які тільки забажає, без страху, що сильний вогонь вигризе фарбу. На дешевших річах малювання рукою заступлене приміненням літоґрафічного способу, а навіть відбиванок. Прикрашування золотом відбувається також по ґлязурі.

(Докінчення буде).

УЧАСТЬ ЖІНОК У ВИСТАВЦІ ГРАВЮР І РИСУНКІВ У КИЇВІ

У падолисті 1928 р. „Асоціяція Революційного Мистецтва України“ зорганізовала у Київі виставку гравюр і рисунків, яка обєднала визначніших артистів-граверів Радянського Союзу, зокрема й Української Республики. Головою виставочного комітету був артист Врона, заступником В. І. Касіян (родом з Галичини, абсольвент Пражської Академії Мистецтв), секретарем Е. В. Хольстенко, а членами Софія Налепінська-Бойчук, Падалка, Седляр і Г. Пустовійт. Ся виставка дала багато цікавого і цінного з обсягу графічного мистецтва. Особливо повно представлено графіку запрошених республик, а з української графіки виставлено тільки нові ще невиставлювані експонати, з огляду на недостачу місця та й ту обставину, що українська графіка була представлена у всій своїй повноті на недавно закритій всеукраїнській виставці „Десять Років Жовтня“.

Виставка, так під оглядом сюжетів, як і технічним виявила велику ріжноманітність. Були там цікаві ілюстрації ріжних книг, жанрові картини, пейзажі, та картини з жахливими сценами з часів війни, революції і погромів. Що до техніки, представлено всі роди граверства: дереворити, лінорити, мідерити, суху голку, офорт, акватінту, літоґрафію, то що.

Для нас жінок дуже радісною новиною є, що на 29 українських граверів ми знайшли 7 жінок-граверів, а саме Софію Налепінську-Бойчук, Віру Буру, Марію Котляревську, Лебедову, Оксану Павленко, Олену Сахновську і Узунову. Свою творчість виявили на згаданій виставці: а) дереворитами — Налепінська-Бойчук і Сахновська, б) лінoритами Котляревська, Лебедова і Узунова, в) офортом — Бура і г) рисунками квачем — Павленко.

З репродукцій, звернули нашу увагу дві: ілюстрація Олени Сохновської і „Танець“ Оксани Павленко. Особливо рисунок останньої, виконаний з надзвичайною прецізністю і тонкістю; він зображає веселу сцену з життя простолюддя, повну руху і радости: по середині невеличкої площі мчить у повному рухові танцююча пара, біля них молодий музика завзято грає на ручній гармонії, та й сам пританцьовує, а кругом стоять: парубки, дівчата і молодиці, що з захопленням слідкують за танцюючою парою.

„Танець“ Оксани Павленко

Серед графіків московської республики жінки теж творять визначне число, бо на 62 графіків — є 15 жінок. Дуже гарні і цікаві є картини — сухою голкою — Сари Шор.

Ольга Мочульська

ЮВИЛЕЙНИЙ ВЕЧІР АРТИСТКИ СОФІЇ СТАДНИКОВОЇ

Дня 16 лютого ц. р. святкувало українське громадянство 25-ті роковини мистецької праці Софії Стадникової. Саля Лисенка битком набита — всі бажають повитати артистку українського галицького театру, що звязана з ним не тільки 25-літною працею, але й цілим своїм життям. Родичі її — Стечинські весь вік свій перебули на тій сцені, вона разом зі своїм мужем найкращі літа їй віддала і навіть діти виховала для неї.

Нема в нас ще історика, щоб списав сторінки тяжкого життя наших артистів, нема сценарія, щоб в живих картинах відтворив їх тернистий життєвий шлях, нема мистця, щоб витесав у камені їх постатті... Вони майже всі у забутті.

Подібну долю переживав чеський театр. І у чехів довго не було свого театру, ні своєї театральної публики, і у них визначніші сили йшли служити чужій, німецькій сцені. Але змагання малої горстки перших чеських артистів не пішли на марне. На їх труді і праці виросла величава будівля з гордим написом „Народ собі“, а в ній ожили постатті й імена перших артистів чеської сцени.

Мимоволі згадалося це в нашій тісній театральній сцені, де орхестра сидить поруч з публикою, де нема доброго освітлення, модерних театральних засобів, — звідки найкращі сили відходять по славу й признання на чужі сцени. Ювилятка здобула цю славу серед свого громадянства і тому воно її так щиро витало і бажало, щоб їй і її дітям довелось ще довго грати на рідній сцені серед инших умов.

Артистка виступила у ролі Одарки (Запорожець за Дунаєм), Мірандоліни і Марусі Богуславки. Численно зібрана публика була захоплена її особою і її мистецькою грою.

Атракційною точкою вечора було святочне привітання артистки товаришами праці і громадянством.

Від Кооперативи Український Театр привитав артистку др. Михайло Рудницький, від товаришів праці сказав теплі, зворушливі слова признання, подиву й любови — артист Рубчак.

Багато громадських інституцій і приватних осіб прислали їй свої привіти і вшанували цвітами.

Софія Стадникова

Навіть польські артисти не забули про неї.

Улюблена артистка стояла серед зелені живих цвітів, осяяна любовю і подивом всіх присутніх та схвильованим голосом дякувала всім, одним щирим „спасибіг“.

КАРІН МІХАЕЛІС

БАТЬКИ Й ДІТИ

Невже є на світі такі батьки, що не люблять своїх дітей? Сумніваюся. Однак є багато дітей, які не відплачують їхньої любови.

Хто тут винен? На жаль ті, що терплять, ц. є батьки.

Чому-ж це так?

Знаю добре, що багато батьків, головно тоті розумні й добрі, гніватимуться на мене, але мушу це раз сказати. Коли дитина — а це буває чимраз частіше — приходить з тим болючим докором, що воно не просилося на світ, я більше жалію над дитиною ніж над родичами, які своїм легковаженням дитини довели її до цеї крайности.

Це вказує вправді, що їх дитина є недобра, але вона є також нещаслива. Це значить, що дитина сягнула по затроєне оружжя, щоби боронитися проти своєї власної невдоволеної душі, але рівночасно звертає це оружжя проти своїх батьків.

Батьки, почувши вперше такі слова, не знають, що відповісти. Вони німіють із жаху. Почувають глибоку образу. Відтак хотіливб оправдатися. Вкінці діється з їх серцем те саме, що з пальцями шліфарів діямантів. Вони так часто й так болюче їх попарили, що пальці стали тверді і невразливі.

А на самоті питають батьки себе взаїмно: Невжеж ми на це заслужили? Чи ми не зробили всего для щастя нашої дитини?

Між тим дитина з укритою злістю глядить на батьків, глумливо усміхається і думає: Вони навіть відповісти не вміють!

Час поволи злагоджує все. Дитина виросла, може робити, що захоче. Коли однак вертається думкою взад, благословить долю, що вирвала її з „батьківської неволі“. У почуттю вищости міркує: „В дійсности не було це сказано в злій думці. Інакше бути не може. Трудно, щоби два покоління взаїмно себе зрозуміли. Старим треба вибачати“. Передумавши те все, дитина ласкаво вибачає батькам, що через довгі роки дбали про її виховання та щастя.

Батьки вкінці погодяться з тим. Вони вдоволені, що їм вільно взагалі існувати, що вільно їм глядіти на

те, як їх дорослі діти живуть власним життям. Не сміють про нього питати. Не живуть життям своїх дітей.

Тепер може здаватися читачеві, що обвинувачую тут тільки діти, а співчуваю з батьками? Але так не є. Правда, що цим висказую дітям оправданий докір, а для батьків відчуваю безмежне співчуття, та все таки тверджу, що винні в цьому батьки, тільки батьки.

Батьки самі були колись дітьми і знають, що це значить недостача зрозуміння душі дитини. І вони стискали пястуки і вони — навіть коли не говорили цего в голос, — мали такі самі думки. І певно так само горячо бажали чим скорше скинути з себе ярмо батьківської влади. В них теж кипіло завзяття і вони певно думали, що свої діти поведуть інакше.

Прийшло друге покоління. І в сліди дідів пішли батьки.

Але щож ті бідні батьки мають робити?

Передовсім хай від хвилини народження дитини вертають все думкою в минуле, коли самі були ще дітьми. Хай попробують і в дрібницях вжитися в положення дитини.

Для молоді треба бути поблажливим. Але при цьому треба добре приглядатися їхнім забавам, спортам, їхній радости, їх мистецьким замилуванням і їх улюбленій лектурі.

Людина, яка в двацятому році життя була захоплена ультрамодерною літературою, в сороковім році життя на згадку про цю літературу згірдно здвигає раменами. Не пробує навіть зрозуміти, що в дану пору є новістю, прямо відвертається від всего, що нове.

Міжтим мистецтво пішло вперід, тільки він сам остав на місці.

Людина, яка в молодому віці пожирала з апетитом струся всяку літературу, в сороковому році життя замикає свою бібліотеку на ключ, щоби його діти не читали „таких книжок".

Невжеж йому зашкодили ті прочитані книжки? Ні трохи. Але сьогодні є він вже зрілий, ситий, і став реакціонером. Він не скаже: „Люба дитино, я був колись дурнем. З насолодою читав я колись кожну книжку, яка попала мені в руки. Тепер я старший, розумніший і так само, як не буду качатись по землі, так не буду читати без розбору добрих і злих книжок. На це я вже за вигідний". До тогож маю мало часу і мушу підібрати собі лектуру. Думаю, що й тобі мігби я порадити в тій справі і помогти у виборі. Бо є такі книжки, які в молодих душах залишають незатертий слід. Чи позволиш, щоб я перестеріг тебе перед злою книжкою? А може таки хочеш сам її пізнати?"

Батьки так не говорять. Вони просто заказують і на тім кінець.

Людина, що стало звиджує всі вистави образів, не поминаючи навіть вистави початкуючих мистців, і бере з собою свої діти, а при цьому каже їм дивитися, не критикуючи сама і не упереджаючи — така людина буде все молодою і має то вдоволення, що відкриває молоді таланти, глядить за їх розвитком та здобуває собі безмежне довіря своїх дітей.

Людина, яка нині разом зі своєю дитиною піде веслувати або на ховзанку, хоча може вже трохи за тяжка на таку ґімнастику, а завтра буде говорити з дитиною про поважну книжку як рівний з рівним мимо того, що дитина ще не доросла до того, така людина на все вже здобула собі приязнь своєї дитини.

Людина, яка каже своїй дитині: В молодости я не вчився добре з простого лінивства. Нині така користь з цего, що не знаю, який простір займає Китай і не вмію порядно написати листа,—той чоловік більше скористає ніж цей, що похвалиться, ніби то він в клясі був все першим учеником.

Чоловік, який навіть своїй наймичці, длятого, що вона є жінкою, отворить двері, хто знає, чи вже на ціле життя не начеркнув межі, в якій обертатиметься відношення його сина до жінок взагалі.

Чоловік, котрий каже до сина: „Сьогодні вечером мушу вийти з дому. Чи зробиш мені цю прислугу і додержиш товариства мамі, щоби не почувалася самітною? Зроби все, щоби упріємнити їй цей вечір. Певно, що син цей буде відноситися до батька з глибокою пошаною і чемністю.

Людина, яка каже дитині: Розумію, що ти хотівби мати ровер і я його радо купив би тобі, але не можу позволити собі на такий видаток. Однак може ми разом що продумаємо. Я буду менше курити, а ти зречися половини твоїх дрібних видатків на ту ціль. І так около Великодня будеш вже міг мати ровер.

Людина ця вчить свого сина радости, яка зроджується із свідомости цего, що щадимо для якоїсь цілі. Пробуджує в ньому почуття вдячности і зрозуміння краси жертви.

Чоловік, який при своїх дітях дякує дружині за кожну, хочби найменшу прислугу, дає синам на дорогу життя прекрасний спомин рідної хати, а рівночасно приготовляє їх до цего, щоби стали колись добрими й уважливими мужами.

РІЖНІ ВІСТИ

В місяці березні розпочинає українське громадянство ряд святочних обходів памяти Тараса Шевченка. Ми — жінки маємо змогу поширювати культ Шевченка не так на бучних святах, як радше в найближчому родинному крузі серед своїх дітей і прислуги. Таке домашне свято, підготовлене кожного року в кожній українській родині, вщіпилоб в кров дорогу память Тараса як великого поета і великої людини. Жаль тільки, що нема дешевих видань поодиноких поем Тараса, що дуже багато причинилибися до масового поширення і пізнання Його творів. Зате є дешева прекрасно опрацьована біоґрафія видання УПТ ще в 1914 р.

Книжечка ця надається до використання серед найширших кругів. Жінка повинна подбати, щоб в кожній родині в місяці березні перечитали цю книжечку її діти та її прислуга.

День 8. березня це день міжнародного свята жінок-робітниць. Встановлено його в 1910 р. на міжнародній конференції жінок-робітниць в Копенгазі. Від того часу кожного року святкує цей день свідоме робітниче жіноцтво, а в Радянському Союзі є цей день великим святом. Міжнародний жіночий день виголосив безпощадну боротьбу всім приготуванням до війни і звязаними з нею злочинами. Він оголошує діяльну солідарність з колоніяльними народами, що змагаються за свою

ШОВКИ - ШИФОНИ - ВЕЛЮРИ
і всі інші тканини
на вечірні сукні
поручає фірма
СТАХЕВИЧ І АБРИСОВСЬКИЙ
Львів, Ринок 32.

національну незалежність. Жіночий день вербує нові маси трудячих для великого дня. Нові захоронки, громадське харчування, курси письменности, професійні курси, що відкриваються в день 8. березня, визначають вже зроблені успіхи і виявляють активну участь жінки.

Словінські жінки в Італії (Трієст). В Італії живе пів міліона словінців і хорватів. В часі панування фашизму доля їх незавидна, бо італійський диктатор рішився переробити їх на італійців. Замкнені всі школи, всі культурні установи, (деякі навіть спалено), розвязані всі часописі, позмінювані назви міст, сіл, а то й призвища словянські на італійські так, що пишуть мені словінки „не можемо пізнати самі себе". Залишився був оден жіночий часопис „Ženský svět", орґан словінських жінок —прекрасний журнал на 32—52 стор., де й українки поміщували статті про українську культуру. Словінські жінки так зацікавилися нашим життям, що вже підготовили статті про деякі наші письменниці, як минулої так і сучасної доби (Леся Українка, К. Гриневичева, У. Кравченко, О. Кисілевська і ин.). З причини тяжких цензурних умов не можна було помістити там статті про жіночий рух в Галичині, але словінська письменниця Věra Albrechtova помістила прекрасну статтю з життя гуцулів на Підкарпатті, а Marica Bartolova студію про Марка Вовчка і переклад її Горпини. Помістили також студію М. Омельченко про Ольгу Кобилянську, переклад новелі О. О. Дучимінської „Сумний Христос" з ілюстраціями п. Наталі Русової.

Цей прекрасний журнал, що виходив вже шестий рік, фашисти закрили. Ми не можемо переслати словінським жінкам нашого співчуття, бо це тільки пошкодилоб їм. Та все таки віримо, що вони не впадуть на дусі, але завзято боротимуться за збереження своєї національної культури. *Марія Омельченко.*

Редакція „Нової Хати" висказує словінським жінкам своє щире співчуття і бажання видержати у цій нерівній боротьбі.

З „Союзу Українок Канади". Голова „Союзу Українок Канади" п. Савеля Стецишин повідомляє нас, що в найбільших українських центрах Канади Едмонтоні, Саскатуні і Вінніпеґу мав відбутися з кінцем грудня XII. Народній Зїзд, на якім окрім рефератів та дискусій на орґанізаційні, шкільні і економічні теми мала бути обговорювана справа „Союзу Українок Канади". В першу чергу мали там дискутувати про діяльність жіночих товариств в Канаді і в Старім Краю, про поширення праці в жіночих товариствах та про значіння праці учительки в громаді. Крім того мали бути виголошені реферати на тему: „Жінка в українській історії" та „Сучасна українська жінка". Ці дискусії мали підготовити пані: Стецишин, Свистун, Романчич, Мадюк, Савчук, Рурик, Янда, Кройтор, Онуфреїв, Бубнюк, Вавринюк, Гринюк, Арсенич, Гуцуляк, Симчич, Боянівська, Угринюк, Марко і инші. Про орґанізацію жінок в Старім Краю мала реферувати п. Савеля Стецишин, яка як відомо нашим читачкам, була літом у нас і поділилася з львівською громадою вражінням з довголітнього побуту і праці в Канаді. В Вінніпеґу відіграють з нагоди зїзду пєсу п. н. „Софія Галечко", в якій зображена повна посвяти українська дівчина, що пішла у визвольний бій за Україну.

Дешева книжка. Місяць березень, це місяць дешевої книжки. В цьому місяці в Книгарні Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, Ринок 10, в Українській Книгарні й Антикварні, Львів, Рутовського 22 і в канцелярії Тов. „Просвіта", Львів, Ринок 10/II, можна набути книжки по знижених від 30—50% цінах. Книжки можна вибрати з орґану Книгарні НТШ. „Що читати" — який можна набути в Книгарні. Користайте з нагоди і поширіть в цім місяці свою бібліотеку новими книжками.

„Добра господиня". В обох наших господарських часописях, ц. є. в часописі „Сільський Господар" і „Господарсько-кооперативний Часопис" появилися додатки п. н. „Добра господиня", які подають цінні вказівки з области домашного господарства. В „Сільському Господареві" є також купон, що за його оказанням лікарські оглядини у лікарки „Сільського Господаря" др. Софії Парфанович коштують *всего 2 зол.* Радимо всім жінкам передплачувати цей цінний журнал і користати з цего купону.

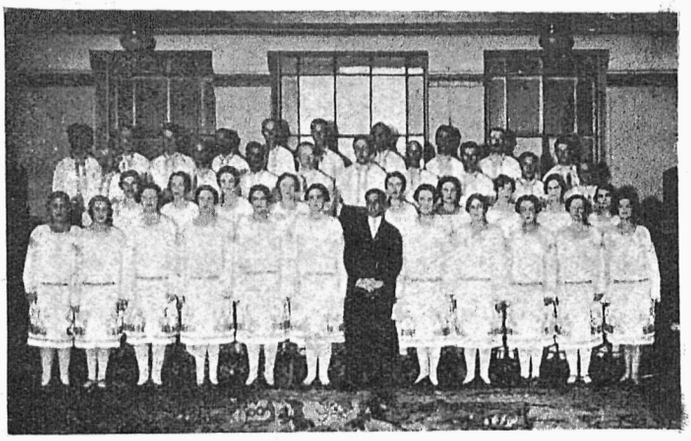

Державна Українська Капеля, яка тепер гостює в Европі

Виставка килимів Промислового Інституту у Львові, була відкрита між 3—16. лютого ц. р. в салі Промислової і Торговельної Палати.

Промисловий Інститут почав виробництво взірцевих килимів перед чотири роками, орґанізуючи рівночасно лябораторію для закращування вовни на килими.

Завданням килимкарського варстату і фарбарні є в першій мірі навчання в дорозі фахових курсів килимкарської техніки, та крашення вовни. Але рівночасно завданням цих робітень є пропаґувати та вироблювати смак доброго килиму.

Виставка давала перегляд праці Інституту килимкарських робітень, які або співпрацюють безпосередно з Інститутом, або звязані до певної міри користуванням з науки в зразковім варстаті Інституту.

Виставка уладжена старанно і з смаком; килими не розвішені звичайно рядом один за другим, на стінах, а розміщені серед домашної обстановки, виказуючи таким робом їх прикмети, як декоративний елемент.

Виставка замітна для нас тим, що можна було там оглядати цілу низку килимів, взорованих на українських народних килимах, з наших львівських музеїв.

До есперантистів. Товариство Українських Есперантистів „Проґрессо" в Коломиї, відновило свою діяльність і приймає членів. Де зголоситься 3 членів — може бути для них відкрита філія Т-ва. Річна вкладка 1 зл., вписове 1 зл. До всяких запитів треба долучити почтовий значок на відповідь. Адреса „Проґрессо" — Коломия, Нова 4.

Ділимося з нашими читачками сумною вісткою, що члена кооп. Укр. Нар. Мистецтво, довголітнього члена Виділу „Союзу Українок", члена инших жіночих Товариств Іванни Пеленської, нестало між нами. Дня 5/II. попращали її товаришки праці і львівська громада на віки. Сердечне спочування для родини товаришило сумним похоронам. Неможна було погодитися з думкою, що многонадійна, молода, незвичайно солідна товаришка праці, лишила нас.

Дня 17 лютого відбулися з нагоди лещетарських змагань о мистецтво Львова улаштованих **Л. К. Л. перші жіночі лещетарські змагання** в бігу на 4 км. До старту стануло 5 змагунок. Перше місце здобула п. Анна Говикович (7 на фотографії) в часі 19 мін. 42 сек., друге п. Оля Струмінська (9). П. Говикович одержала мандрівну нагороду фондації Масло-Союзу і нагороду індивідуальну лещетарського клюбу.

Знимка представляє змагунок й гостей.
Стоять з ліва на право: Говиковичева (7), Гвоздецька (25), Струмінська (9), Сьвистунівна (5), Федаківна (21), Рогожівна, Шепаровичівна.

ЖІНКА І СПОРТ

Ця тема була актуальною вже в глибокій старині. Старинні Греки дбали дуже про те, щоби їхня молодь була сильною фізично й духово. Вправді в тодішних поняттях сила була потрібна більш гоплітам, мужчинам, ніж жінкам, але й жінкам не відмовляли фізичного виховання, фізичної культури.

І ця, завмерла вже давно старина, є неначе універсальним лексіконом, звідки черпаємо усі приміри, де дошукуємося первовзору всего, чим живемо сьогодні. Бо чиж мітичні гелени не є взором для жінки XIX в., яка займається спортом? Але як велику, довгу і тяжку дорогу мусіло перейти жіноцтво, щоби вкінці зрозуміти, в чім криється хосен для здоровля, де царює правдива краса, без шминки й пудру, без штучних додатків!

С п о р т! Отсе чарівне джерело правдивої природної краси, джерело доброго здоровля, сміху, веселости! Дві тисячки літ потреба було, щоб жінка в погоні за всякими „еліксірами молодости“ найшла щойно тепер правдивий еліксір, поручений не шарлятанами, а самою природою, самим життям.

В погоні за „чарівною рецептою“ вічної молодости випередив жінку — мужчина. Він перший найшов свій культ спорту і віддався йому з запалом. Чомуж жінка так пізно віднайшла цей ідеал? Причина злого лежала не в цьому, що затаювано перед жінкою дорогу до вічної молодости, дорогу до здоровля, але в цьому, що виховання дівчини навіть в 1910 р. не позволяло на це, що уважалось за доцільне у хлопців. Це добре вихованій дивчині „не випадало“. І в тім „не випадає“ містилася ціла тюрма; це був той тісний обруч, який сковував свободу жінки. Навіть для поратування здоровля не сміла вона знехтувати т. з. „публичною опінією“ і віддатися спортові.

А тепер?

(Продовження на стор. 19).

НА ДОЗВІЛЛІ

Відповіді на питання з ч. II.

1. Залози, які виділюють рідину, що йде впрост до крови. (Гл. „Життя і Знання“ ч. 4 (16)).
2. Леся Українка — Я. Степовий (Місяць яснесенький).
3. Ольги з Драгоманових Косачевої (Олени Пчілки).
4. Панько Куліш (поема), Михайло Старицький (драма), Михайль Семенко (лірична драма).
5. В Самарії.
6. Італійцеві Америґо Веспуччі, що вперше зладив мапу і описав нові відкриті краї
7. Юпітер.
8. Африканське племя.
9. В тропікальній Азії.
10. Монна Ліза — в Парижі, в Люврі.
11. Плеоназм — одно слово на означення кількох понять (ріг, коса, кіт); синонім — на одно поняття кілька слів (мітла, віник).
12. При гирлі Дунаю в Добруджі, в повітах Тульча та Констанца.
13. Соня Ковалевська
14. Тепло, якого потрібно, щоби 1 кґ води огріти о 4° Ц.

В попередному числі поправити в 14 відповіді: замість Böttcher — Böttger.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ
РОМАН ЗУБИК, Львів, вул. Галицька 16
ПОРУЧАЄ:
Останні новости в шовках на карнавал.
Вовни на сукні, плащі жіночі і мужеські одіння у великому виборі.

Весняна мода

Сегорічна весна не приносить зі собою засадничих змін в моді. Сукні спортові і візитові дальше заховують свій фасон. Зміна лежить тільки в малих майже неслідних детайлях. Спіднички при спортових сукнях є трохи довші і ширші. Мають вони всякого роди поширення, як фалди, контрафалди, дзвонові части, а необхідним товаришем є дальше джемпер.

В сукнях візитових, легких, чепурнітих, фантазія кравчині має широке поле до попису. При тих сукнях спідничка долиною не є рівна. Має она довші боки або зад. Стан може бути уміщений вище або нижче відповідно до вподоби, але за те в стані мусить сукня прилягати і легко опинатися на бедрах. Станичок прилягає до грудей, рукави переважно довгі, вузькі. Всякого роду фалди, фальбани, зморщення, надають кожній сукні своєрідний вигляд так, що годі найти дві однакові.

Матеріяли на спортові сукні гладкі, о виразних красках, за те джемпери взористі, на тлі краски „beige“ або білої.

На легкі сукні мода Crêpe de Chine, Crêpe Marocaine, витисканий Velour, Crêpe Georette і всякого роду модні, легкі, тканини, які вироблені у взори, наслідують мережево. До прикраси спортових суконь модні є кравати, до візитових — ковніри й жаботи.

А які капелюхи будемо носити? Замітними є два фасони. Перший кльошевий, з нерівними крисами, які спадають сильно на очі і до заду цілком зникають, або такі, в яких тільки з одної сторони видовжена криса, фантазійно отінює лице. Другий фасон капелюха, це улюблена шапочка, що сильно пристає до голови, прибрана спряжкою, або гарним фантазійним звязанням над вухом.

Наймодніщими красками є краска гранатова, чорна, чорна з білою і червона у всіх тонах. Дальше модні є всі пастелеві краски і краска „beige“ у всіх своїх відтінях.

1. - Кльошевий капелюх. Криса з плетінки краски натуральної соломи, видовжена з одної сторони, головка з чорного фільцу.

2. - Малий спортовий капелюх з фільцу beige, в якім мягкі криси сильно заходять на лице. Прибраний нашиттям брондзової тасьми.

3. - Капелюх з чорного „panne“. Криса з соломяної плетінки.

4. - Пристаюча до голови шапочка, оригінально вшита з чорного veloure і попеластих кримок. На шиї шаль з попеластих кримок.

5. - Елєґантна шапочка з червоного фільцу, прибрана фантазійним звязанням над вухом і кристалевою спряжкою.

ДО НАШИХ ЧИТАЧОК!

При замовлюванні кроїв просимо подавати ***число моделю і число сторінки,*** *на якій цей модель поміщений. Про* ***умови посилки*** *гл окладинка* ***ст. 3*** *в долині.*

1. - Сукня з чорної шовкової Crepe Marocaine. Спідничку формують три фальбани, гладкі з заду, а з переду свобідно наддавані. Камізолька з рожевої Crepe Georgett-и, обрамована чорною; ґузички кришталеві.

2. - Сукня kasha, прибрана при шиї і на рукавах плісою з kasha о одну відтінь яснішою. Пасок вистебнований, перед спідники густо плісований.

3. - Сукня з чорної попеліни, прибрана синьою тасьмою, спідничка боками сильно плісована лучиться із станичком в прямокутному витяті. В бедрах легко прилягав до стану.

4. - Та сукня може бути разом зішита, або можна носити осібно спідничку і станик-джемпер. Краска тої сукні є гаванна а нашита пліса на станичку і рукавах ґранатова в двох тонах. Пасок запинається на ґузики, ковнірчик круглий, закінчений краваткою в красках пліси.

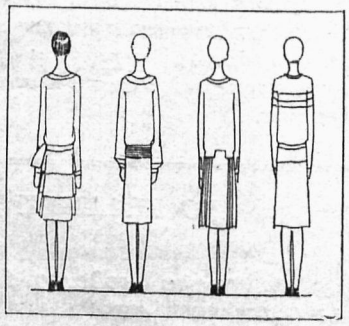

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

2. - Скромна сукня з чорної Crepe de Chine, прибрана плісованим жаботом з Crepe de Chine краски beige в чорні крапки, ковнірець нерівний, ґузички з маси, пасок чорний скіряний.

3. - Сукня з чорної шовкової Crepe Marocaine, прибрана при шиї стебном і плісованими жаботом та паском. На спідничці наложені два фартушки.

4. - Сукня з чорної Crepe Georgett-и, прибрана трьома широкими фальбанами, з яких дві піднесені до гори. При шиї викінчення з ковнірця і жаботу. Рукав долиною сильно розширений.

БІБЛІОТЕКА НАУК.ТОВ. ім. ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ

1. - Плащ з фантазійної вовни в нитки зелені, шарі і білі.

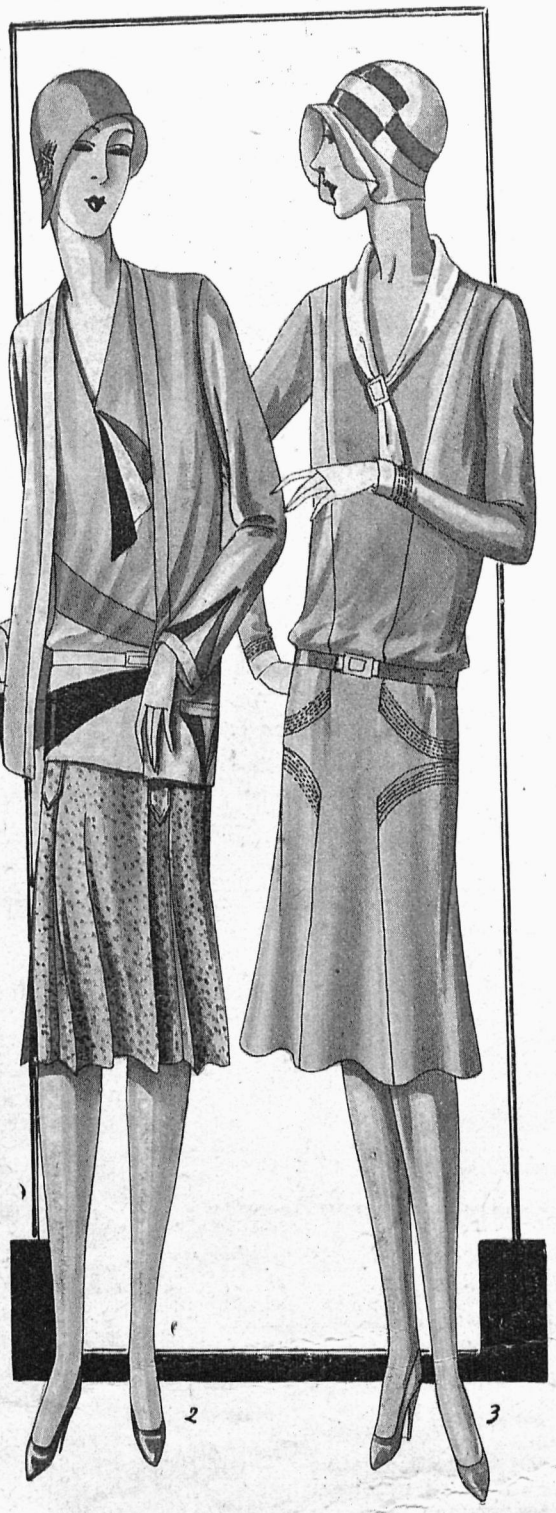

4. - Плащ з гладкої вовни, розширений долиною. Кишені вшиті в середину.

2. - Відповідна до попереднього плаща сукня, що складається з трьох частей. Спідничка з матеріялу плаща, джемпер і светер з зеленої трикотової матерії, аплікація біла й темно зелена, пасок з білої скірки, спряжка сталева.

3. - Сукня з kasha краски beige із вставленими дзвоновими частями на спідничці, прибрана стебном із шовку. Ковнірець з білої Crepe de Chine.

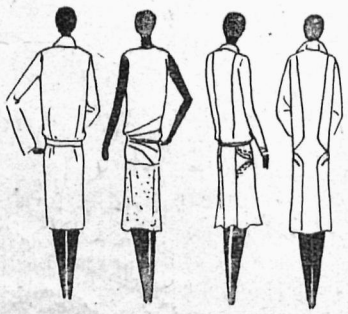

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

1. - Костюм з рипсу піскової краски, прибраний нашитими плісами або стебном.

2. - Костюм з „kasha“ краски драпово-ліліової. Жакет прилягає до стану і легко звоново поширюється долиною. Ковнір, манжети й вилоги при кишенях з Velour або Crepe satin краски о одну відтінь темнішої. Спідничка розширена трьома глибокими фалдами.

3. - Костюм з фантазійної вовняної матерії краски „beige“, ковнір і пасок із сукна темнішої краски. Спідничка розширена двома фалдами, звернеными до переду.

4. - Костюм з ґранатової вовни, прибраний стебном із сірого шовку.

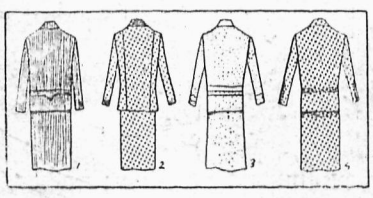

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

ПРИМІНЕННЯ НАРОДНИХ ВИШИВОК ДО ЦЕРКОВНИХ РИЗ.

(ПРОЄКТ І РИСУНОК ПП. ОО. КУЛЬЧИЦЬКИХ.)

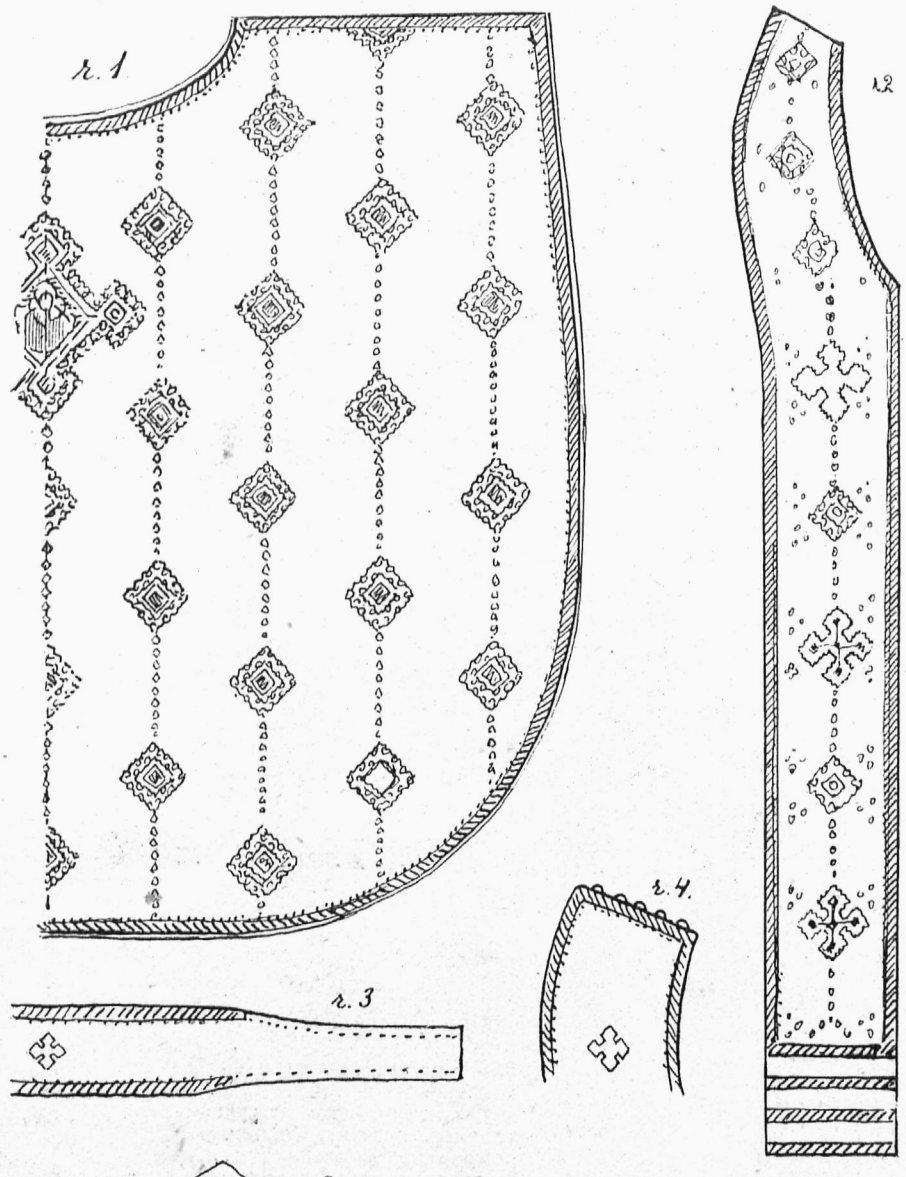

ч. 1. фелон,
ч. 2. епітрахиль,
ч. 3. пояс,
ч. 4. манжети,
ч. 5 і 6. накриття на чашу,
ч. 7. мотив вишивки довкруги фелону.

Фелон є проєктований до вишивання на канвовій матерії сірої краски.

Вишивка з гуцульських мотивів, виконана нитками Coton perle, красками: чорна, червона (321), зелена (904), жовта (742), стібами: перемі-точним, та хрестиками.

При шитті фелону треба на підшевку вжити найкращий ґатунок кльоту. Між верх а підшевку вшивається грубе сільське полотно. Всі береги ризів викінчені випусткою на міцному шнурі. (Випустки зроблені в продовженню підшевки).

Головний мотив вишивки (звізда) має на канвовім полотні (при 2 питках на один хрестик) вимір 11×11 *см.*; відступи між звіздами є в ширині 23 *см.*, в довжині на 18 *см.* (диви рис. ч. 1).

На плечах є хрест уложений з мотивів звізд, а в середині образ Матери Божої з дитиною на руках; замість образу може також бути хрест із золотої лями. (Образ виконаний хрестиками або гладдю: авреоля золотистим шовком, лиця тілистою краскою, убрання М. Б. зеленаво-синою, убрання І. Х. білою).

Цілий фелон, як й інші ризи є обведені довкруги „бортою“, (диви вишивка ч. 7); її треба вишити окремо, а відтак нашити на матеріял.

На епітрахилі є двоякі мотиви: хрести (3 рази) на переміну із звіздами, тими самими, що на фелоні. Окрім цего борта довкруги, і в три ряди на кінцях.

На манжетах, поясі й накриттях на чашу є уміщений мотив хреста меншого, як на епітрахилі.

В Адміністрації „Н. Х.“ можна замовляти крій на повищі ризи церковні: в мініятурі (з поданням вимірів), або в природній величині; взори всіх вишивок до повищого або иншого проєкту, рисовані, маготові фелони на замовлення.

Пробки вишивок можна оглядати в „Новій Хаті“.

льовані або у вишитих пробках; врешті матеріяли на фелони (канвове полотно, кльот, нитки і т. п.), а також

РОБОТИ

ПОЯСНЕННЯ ДО ТАБЛИЦІ КОЛЬОРОВИХ ВЗОРІВ ВИШИВОК.

Буковинські вишивки з народних сорочок:

Ч 1. Назва вишивки *„ключечки“*, мотив із сорочки на грудях. Краски червона й жовта виконані ланцюжковим стібом.
Ч. 2. Мотив із сорочки на грудях.
Ч. 3. Назва вишивки *„метелики“*. Мотив з рукавів.
Ч. 4, 5, 6. Мотиви із уставки: на сорочці повторяються на переміну в три ряди Вишивка ч. 5. виконана гладдю.
Ч. 7. Назва вишивки *„головкате“*; мотив з ковніра на мужеській сорочці.
Ч. 8. Назва вишивки *„кучеряве“*; мотив із сорочки на грудях.
Ч. 9. Мотив з рукавів.
Ч. 10. Мотив із сорочки на грудях.
Ч. 11. Морщинка. (Другий взір під уставкою).
Ч. 12. Назва вишивки *„ключ“*. Мотив з рукавів. Вишивка низиною.
Ч. 13. Мотив із уставки.
Ч. 14. „ „ „ Назва вишивки „дрібний узір“.
Ч. 15. Мотив із сорочки на грудях.
Ч. 15—20. Мотиви з рукавів.

Взори ч. 1—3, 9—10, 12—20 надаються на вишивки до блюзок, діточих суконочок та фартушків.

Взори ч. 4, 5, 6, 8 на серветки.

„ ч. 12 на модні тепер торбинки.

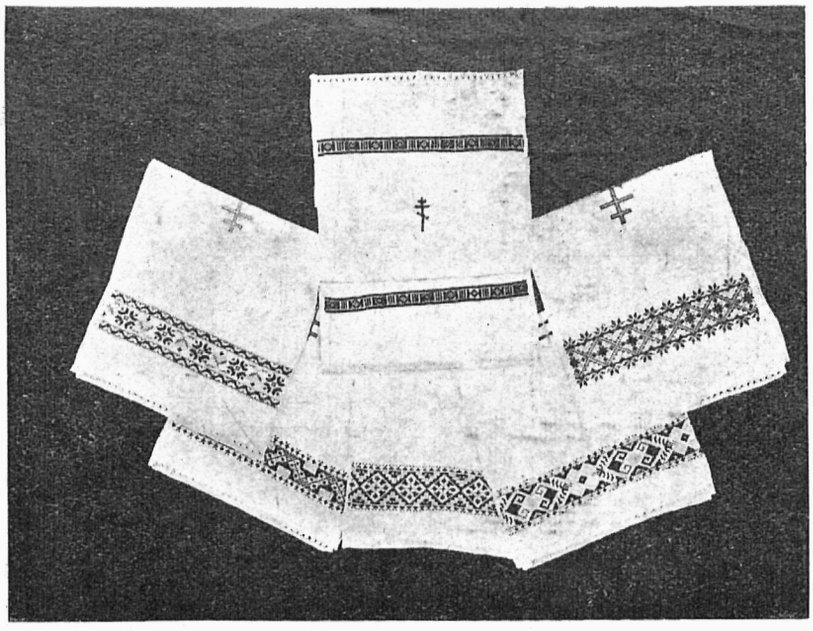

Рушнички до чаші з вишивками й мережками.

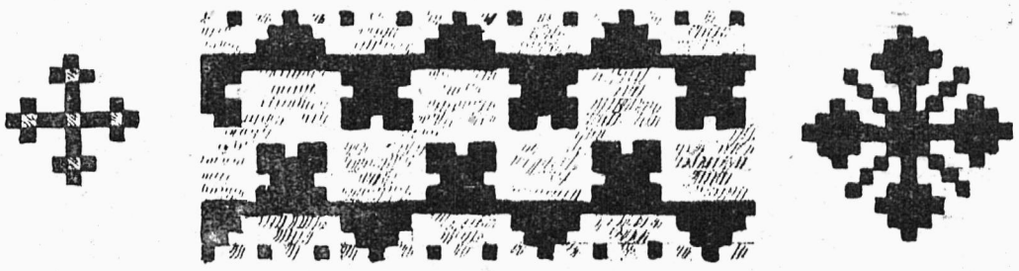

Мотиви вишивок до рушників.

Серветa.

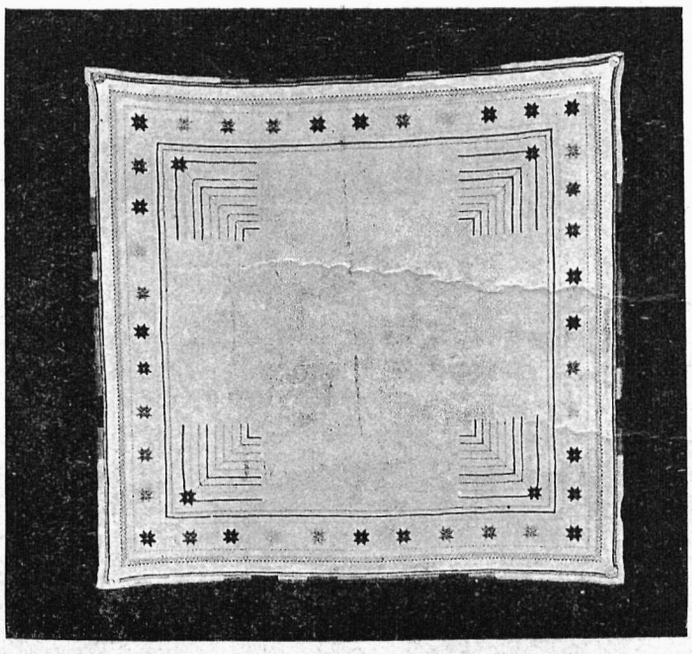

Серветa з оригінальними мотивами з жіночих хустин на голову, які сільські дівчата вишивали в часі війни, коли не можна було купити кольорових хустин.

Вишивка виконана оригінальними стібами в найріжнородніших красках; в чотирох углах виростають із звізди сосонки, а довкруги серветки розміщені між кольоровими лініями звізди в ріжних красках на переміну. Краєм обмітка.

Зачату роботу (чверть вишитої серветки) можна замовити в „Новій Хаті“ за 5·— зл.

З нинішним числом розсилаємо І. таблицю кольорових вишивок, як безплатний додаток до „Нової Хати“. — Додаток отримають лише ці ПТ. Передплатниці, що незалягають з передпл. за І. кв. 1929.

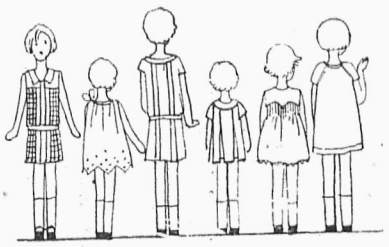

НАШИМ НАЙМЕНЧИМ

1. - Суконочка з голубої матерії в квадрати. Ґеска і ковнірчик білі. Шкіряний пасочок зі спряжкою. Фалди вшиті у спідничку.

2. - Суконочка з блідо рожевого шовку. Долина викінчена в зуби облямовані рожевим шовком о оден відтінь темнішим.

3. - Шовкова суконка соломяної краски, прибрана мережкою. Пасочок з того самого матеріялу.

4. - Суконочка з сірого полотенця, обшита зеленою матерією.

5. - Полотенна суконочка. Ґеска витята в зубці. Спідничка горою збирана у закладки, рівнобіжно до зубців ґески. Довкола вирізу шиї і долиною короночка.

6. - Домашна суконочка. з зеленого матеріялу. Раґлянові рукавці прикріплені широкою мережкою.

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

ЖІНКА І СПОРТ

(Докінчення зі стор. 10).

Вправді, давно минули вже часи неприродної прудерії, жінка скинула із себе це ярмо, стала на рівні з мужчиною в виконуванні усіх обовязків — а мимо того жінка сьогодні — говорю про наші відносини — не посунулась ні кроку наперед! Дальше сидить в тій темряві, в якій сиділи її батьки, не намагаючись навіть вийти із неї. Спорт — вважає лиш скороминаючою модою, і відмовляє йому тим самим вартости відмолодження та фізичного розвою нації.

І чи зможе зрозуміти будуча мати замилування своїх дітей до спорту, коли сама не скоштувала того божеського нектару, тої насолоди, тої радости, сміху, любови життя, коли сама замолоду кидала камінням на спорт?

Сьогоднішна жінка потребує великої сили, щоби могла стати до боротьби за існування. І хоч не брак їй сили в виконуванню обовязків, то всеж таки щоденна професійна праця пожирає много нервів, много здоровля. Праця жінки в сьогоднішних умовинах не є легкою; сьогоднішна жінка заступає мужчину, виконує нераз працю, яка потребує мужеських рук — а все те для хліба. І та односторонна та напружена праця має свої злі наслідки: болі голови, „міґрена“, блідниця і т. ин., це все є вислідом сучасних умовин. Треба оглянутись за чимсь, що дало би нам рятунок перед скорою загибіллю, перед деґенерацією. І ось на обрію сучасности являється провісник нових, здорових поколінь:

Спорт!

Вартість спорту для жінки зрозуміли вже давно англійки та американки. Жіночі світочі срібного екрану — це великі приклоннички усіх родів спорту. „Хочеш бути гарною, хочеш мати клясичну лінію тіла— віддайся спортам! Він дасть вдоволення тобі й твому окруженню.“

А спортів є багато. Кожний вливає чародійно на силу й красу тіла. Якіж спорти повинна вправляти жінка?

В сучасних Олімпіядах діждалась жінка репрезентації найперше в плаванню та ситківці. Плавання — це найздоровіший спорт. Координація руху мязів є одною з прикмет, які доводять ціле тіло до гармонійного розвою. Коли на заході і зимою можна плавати в пливацьких опалених галях — то ми мусимо задоволитись лиш сезоновим плеканням цього спорту.

Ситківка добуває собі серед жінок чимраз більше популярности. Жінка вносить в той спорт ґрацію, гармонію рухів, через що є він одним з найелеґантніших спортів.

Ґольф, крікет — це гри мало в нас поширені; на заході є вони улюбленими спортами жінок.

Веслування — моглоб в нас дуже розвинутися, бо рік і ставів в нас чимало. А користь? Спитайте лиш котрунебудь повертаючу з човна, а самі не витримаєте щоб не переконатися о хосенному впливові. Тільки веслуванням не можна назвати бездільного сидження на лавці човна при чарівній музиці пісень та солодких слів любчика. Спорт є лиш тоді, коли ми самі возьмемо весло в руки.

Спортів є много і майже всі — кромі деяких — є дозволені для жінки.

Зимою — лещета, совги, санки — це невичерпана скарбниця для нашого здоровля! Свіжий воздух, приємний холод, рух, проміння сонця — ось джерело молодости!

Біги, мети, скоки — це спорти, які є потрібні для всіх. По більшій части мають вони практичне, щоденне значіння, тимто й годиться зайнятись ними, тим більше, що школа наша майже не звертає уваги на спорт.

Не малу вагу відограє в життю жінки й руханка. Примінена до жіночих вимог дає велику користь тілу, зміцнює його, направляє хиби, заподіяні щоденним заняттям. Кожна жінка вибере собі, що їй до вподоби, але сидіти без руху — це рівнозначне з повільною смерттю.

Тому хай ні одна українська жінка не заборонює своїому тілу користати з сонця, руху, а навпаки хай сама закоштує животворного впливу спорту і нехай буде його щирою прихильницею.

Бо спорт дає життя новій відродженій і вільній людині, а тим самим народові і людству. *Е. Ж.*

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ Т-ВА „УКРАЇНСЬКА ЗАХОРОНКА“ У ЛЬВОВІ

Товариство основане перед 27-роками, за ініціятивою жін. як пп. Грушевської, Лучаківської, Рудницької, Білецької і Коцовської. Має на ціли гуртувати дітвору у передшкільному віці. Під проводом фахових учительок проводить дітвора вільний час. Діти виховуються в нац. дусі і школи „Рідної Школи“ дістають дітвору головно з українських Захоронок. Матері, які працюють поза домом, а не мають на кого лишити своїх дітей дома, спішать щасливі до Захоронки, що їх діти лишаються під опікою та весело і корисно проведуть час. Якою популярністю тішиться Т-во Захоронка, найкраще, про це свідчить річний попис дітей. Велика саля забита битком родиною дітвори, яка з радістю глядить на поступи дітей в часі року. А захопленню тих маленьких, то кінця нема.

Загальні Збори Т-ва відбулися дня 8. лютого, на яких проводив п. Сосновський, секретарювала І. Макух-Павликовська. Зі звіту Голови Т-ва п. Гординської довідуємося, що Т-во поширило в останному році свою діяльність. Отворено нову Захоронку на Пасіках — а фреквенція дітвори збільшилася у всіх Захоронках. Разом удержувало Товариство 10 Захоронок у всіх дільницях і передмістях Львова. Число дітей виносило 450. В часі побуту в Захоронці, діти одержували 2 рази харчі (після припису лікаря). Бідніша дітвора діставала і одяг. В часі року уладжено для дітей свято Миколая і Ялинку та всім дітям роздано дарунки. Сама дітвора під проводом учительки уладжувала представлення, концерти і річні пописи. Над адміністрацією Захоронок наглядали члени Виділу. Кожна Захоронка мала свою опікунку в особі члена Виділу. Педаґоґічний нагляд має інспектор „Рідної Школи“. Весь тягар удержання Захоронок (як оплата чинніів, служба, харчі, опал і т. д.), спочивав на Виділі Товариства. Видатки виносили в останному році 23.000 зл. На се складалися

„ТРИКОТАРНЯ“

Перша українська робітня волічкових виробів.

МЕЛЬНИК ОЛЬГИ. — Львів, вул. Косцюшка 3/II.

Продає і виконує нові волічкові річи.
Перероблює старі.
Підроблює панчохи і скарпитки.

Робота солідна! **Ціни приступні!**

такі доходи: датки членів, датки українських інституцій і ординаряту, датки американських земляків (через „Обєднання“ 300 долярів), з імпрез уладжуваних Товариством і магістрат м. Львова дав 3.000 зл.

Товариство має власну каменицю при вул. Жовківській і дім на Левандівці. Членів числить 398, членська вкладка місячно 1 зл

Збори уділили уступаючому Виділови абсолюторію враз з подякою за працю. Головою вибрано поновно п. Гординську. В склад Виділу входять пп. Копачева, Филиповичева, Лончинова, Федакова, Гвоздецька, Ракова, Мудракова, Струмінська, Лукавецька, Назарева, Кміцикевичева, Кульчицька, о. Бучацький, Масляківна, Яцкевичівна, Павликовська, Барановський.

Статут Товариства дозволяє отвирати Захоронки в цілім краю. Однак ізза браку фондів, Т-во обмежувалося головно на місто і передмістя Львова. В краю існують Захоронки, які є власністю других Товариств як Рідна Школа, Союз Українок, Просвіта. Вже на ювилею Т-ва 1927 р., піднеслася думка злучити орґанізаційно ті Захоронки і удержувати тіснішний контакт, ширити пропаґанду основання Захоронок в цілім краю. Збори на внесення п. Малицької, доручили тою справою занятися новому Виділови.

Другою задачею, яка тяжить перед новим Виділом, це конечність справити нові модерні приряди для Захоронок. Кошта цего для 10 Захоронок будуть виносили 10.000 зл. Виділ сподіється, що громадянство піддержить його в тих трудних задачах в опіці над нашою дітворою. Головно жіноцтво, яке було основником цего Товариства і яке весь час несе тягар цеї праці, отворить свої серця для малої дітвори.

А може найдеться хтось, хто дасть фонди на основаня нової Захоронки, і тим збудує трівкий памятник собі або комусь зі своїх найближчих.

НОВІ КНИЖКИ

Ольга Кобилянська — альманах у памятку її сороклітної письменницької діяльности (1887—1927). Чернівці, 1928, (ст. 312 і 14 світлин).

Вже вийшов і появився в продажі альманах в честь Ольги Кобилянської, — літературна памятка великих днів, коли ціле громадянство святкувало сорокові роковини праці улюбленої письменниці.

Цей альманах складався і вийшов в Ромунії в часи панування найбільшої реакції, в часи, що нагадували добу указів Валуєва і Юзефовича в Росії.

Тим більша дяка належить ініціяторам і впорядчикам альманаху (д-р Лев Когут, Анна Павлюк-Гузареварева і Корній Купчанко) за дорогу памятку, яка рівночасно причиниться до пізнання життя і творчости письменниці.

Матеріял, уміщений в альманаху, поділений на 5 частей: 1) літературна часть; 2) ювилейні обходи; 3) бібліоґрафія; 4) спомини; 5) розвідки.

В літературній частині уміщені оригінальні вірші й оповідання, посвячені поетці. В цій частині найкращим є нарис самої Ювилятки: „Пресвятая Богородице, помилуй нас“ і прекрасно змальоване словами і гройняте глибоким чуттям привітне слово п. Катрі Гриневичевої. Пошанували поетку своїми творами визначні наші поети — У. Кравченко, О. Олесь і инші. Поміщена в цій частині незвичайно цікава автобіоґрафія поетки в листах до проф. д-ра Степана Смаль Стоцького, з якою слухачі Вільного Українського Університету в Празі мали нагоду познайомитися ще в 1923 р. на семинарах цего професора.

В другій частині альманаху описав Корній Купчанко з точністю хронікаря ювилейні обходи, які відбувалися на всіх українських землях та поза ними. Деякі цікавіші промови-привіти видруковані в цілости, між ними тепла промова п. Ольги Павлюк-Гузаревої. Свята ці устроювано по більшій части за ініціятивою і силами жінок і це доказує, що жінки розуміли її, любили, а в день її свята уміли їй це виявити. Самі описи свят і список привітів займають 90 сторін друку.

Незвичайно цінною є бібліоґрафія творів Кобилянської, зладжена знавцем і редактором творів Кобилянської — проф. др. Василем Сімовичем, і бібліоґрафія літератури про Кобилянську, яку з муравлиною солідністю опрацював Володимир Дорошенко. Ця частина робить альманах необхідним для кожного, хто займається українською літературою. З бібліоґрафії дізнаємося, що з жінок писали про Ольгу Кобилянську: Віра Лебедова (Константина Малицька), Леся Українка, Турнерова Тереза, Альчевська Христя, Фуртак Марія, Слобожанка Надія, Омельченко Марія, Кравченко Уляна, М. Загазвич-Зацерковна і Моудра Павля.

Дуже цікавою частиною є спомини про письменницю. Більшу частину споминів написали жінки (Оля Устиянович, Клявдія Бобикевич, Марія Бобикевич, Ольга Павлюк-Гузарева, О. Г., Ґеня Галущинська, М. Г., Евгенія з Цегельських Кордубова, Зеновія Бурачинська, Сидонія Никорович). З них пізнаємо Кобилянську як людину у щоденному житті. Але з усіх привітів і споминів до глибини душі зворушує глибокий, щирий подив і „молитовна любов і пошана“ до письменниці великого її друга Микити Шаповала-Сріблянського. Інтересні є також спомини Василя Сімовича про враженія з перших творів Ольги Кобилянської.

З розвідок про Ольгу Кобилянську поміщені дві: проф. др. Степана Смаль-Стоцького, прекрасна літературна студія, яка крім загальної літературної характеристики подає глибоку аналізу одного з найкращих її творів „Земля“, — і цінна праця другого звеличника таланту письменниці др. Остапа Грицая „Valse melancolique“, яка була поміщена теж в „Новій Хаті“, 1927, ч. X.

Окремо треба згадати ще й драматичну сценку В. Буковинки п. н. „Привіт письменниці О. Кобилянській“ в день ювилею 40-літної її літературної діяльности.

Дохід з розпродажі альманаху призначенай на ювилейний дар для письменниці, тому кожна українська жінка повинна мати цю книжку у своїй бібліотеці.

Марійка Підгірянка (М. з Лєнертів Домбровська): МАТИ-СТРАДНИЦЯ — образок із побути українських виселенців в таборі у Ґмінді, видана в „Золотій Бібліотеці“, що виходить у Львові під ред. Миколи Матвійчука.

З радістю привитала я цю книжечку, що появляється вже другим виданням.

Мати страдниця, Ніоба зпід сільської стріхи Покуття, вже в друге оживає у мистецькому образі літературного твору. Творцями її жінки-письменниці, жінки-матері, живі учасниці цих страждань: Катря Гриневичева („Непоборні“) і Марійка Підгірянка.

Катря Гриневичева змалювала широку картину життя у бараках, а Марійка Підгірянка виспівала горе матері, що втратила там четверо любих діток. Ніоба — Овідія, Ojciec zadżumionych — Словацького це загально відомі картини болю, а поруч них можна поставити сумну картину Марійки Підгірянки, що пронизує душу своїм глибоким траґізмом.

Читаючи цю книжечку, тяжко здержати сльози і успокоїти схвильоване серце.

Її повинні читати всі матері, щоби відчути весь жах і страхіття війни, щоби зненавидіти всяке насильство і змагати повести людство на шлях вселюдського єднання.

М. Ф.

Д-Р СОФІЯ ПАРФАНОВИЧ

ГІҐІЄНА ЖІНКИ

II.

Не буду писати про гіґієну дівчини, бо це питання опрацював др. О. Подолинський у своїй книжечці „Що дівчина і її мати знати повинна". Книжечка не дорога, а дуже корисна і кожна заінтересована людина найде там для себе потрібні відомости.

Мої вказівки є для жінки в силі розвою полових нарядів, коли то життя ставить великі домагання до орґанізму жінки. Не ходить мені також о гіґієну в часі вагітности, бо нею займається книжечка др. М. Долинського під заг.: „Жінка як мати", і до неї відсилаю цікавих читачок.

Гіґієна жінки покривається з загальною гіґієною. Головне — чистота. Купелі відсвіжують та скріпляють тіло, гартують нерви, очищують шкіру, впливають корисно на працю кровних судин. Коли неможлива щоденна купіль, то треба скупатися бодай раз у тиждень. А при цьому солідне миття. Це треба підчеркнути, бо багато жінок миє тільки лице і руки, натомість долішної части тіла тижнями, а то й місяцями не змиває. Причиною цего є часто стид, а то й недбальство, — а наслідком хвороба. Бруд, уплави, кров розкладається, на них живе безліч бактерій, вони викликують виприски, свербіння і боляки, а навіть поважні недуги, як запалення міхура і мочевої цівки, а то й матиці. Велика часть уплавів має свій початок в занедбанню гіґієни. Головно в часі місячки треба зберігати велику чистоту. Якраз що до того є поширені ріжні пересуди, головно між сільськими жінками. Багато жінок уважає шкідливим змінювання сорочки в часі місячки. Це недорічний пересуд. Шкідливим пересудом є також неуживання води під ту пору — мовляв шкодить. Навпаки, жінка повинна підмиватися платком двічі на добу теплою водою з милом. Не уживати губки, бо в її шпарах легко здержується бруд і бактерії. До недавна вважали купелі в часі місячки за річ шкідливу. Нині лікарі не мають нічого проти купелів в тій порі, але тільки здорові жінки можуть купатися. Так прим. лікарська комісія німецького пливацького товариства, скликана в 1927 р. вирішила, що здорові жінки можуть навіть плавати в часі місячки. Коли аж такі уступки робить лікар, то жінка може митися двічі в день. Натомість непотрібні, а то й шкідливі є переполікування піхви. Є ще одна спірна квестія: чи гіґієнічно уживати бандажів? На це відповідь: бандажів треба уживати, але мягких і тонких, щоби їх кілька разів зміняти. Певна річ, що бандаж незмінюваний може бути шкідливий. Зате дуже шкідливе є напихання вати до піхви і перед тим як найгостріше перестерігаю. Це спинює відплив крови, в ваті кров розкладається та дразнить. Це буває часто причиною забурень в часі місячки і опісля. Дуже багато жінок старається впливати на час і перебіг місячки: вони беруть студену купіль, бо вона перериває місячку, або гарячу, бо та знов продовжує або прискорює її. Оба роди купелів дуже шкідливі. Шкідливим є також уживання всяких бабських ліків в обох вище згаданих цілях, як також в ціли усунення забурень при місячці. Щоби їх лікувати, треба пізнати їх причину. Є їх багато: запалення, скривлення, звуження матиці, стани нервові, малокровні, невідповідний спосіб життя і т. д. Тільки лікар може їх прослідити, а тоді доцільно лікувати. В часі місячки жінка не повинна перетяжувати себе ніякою працею — чи то умовою, чи фізичною. В часі місячки наступає в цілому орґанізмі жінки ряд змін, котрі роблять жінку більше вразливою так на хвороби, як і під зглядом нервовим. Під таку пору жінка стає „нервова", не одна дрібниця, котра в иншу пору не звернулаб на себе її уваги, тепер хвилює її, а то й випроваджує з рівноваги. Під впливом цего роздратування вже не раз поповнила жінка дурницю, а то й проступок. З цею обставиною були ознайомлені законодавці східних народів і східні закони заборонили „хворій" жінці підписувати акти, заключати договори і брати участь в суспільному житті. Може сьогодні видасться це недорічним, но все таки криється в тім дещо правди, хочби зі згляду на надмірну нервовість та дразливість жінки в часі місячки.

Давніше заказували жінці в тім часі всяких спортів і руху взагалі. Нині заказуємо тільки тяжчі спорти і танці, що відбуваються ніччю в замкнених льокалях і вже самі собою є дуже негіґієнічні. Відживлювання в часі місячки повинно бути молочно-яриновe, без алькоголю і коріння. Треба тямити, що алькоголь і нікотина та коріння викликують будь корчі будь перекровлення матиці та дражнять нерви, тому вони шкідливі взагалі, а в часі місячки тим більше. Коли жінка заживає які ліки, то в часі місячки мусить деякі залишити, а це: кислини, саліциль, залізо, середники прочистні (прогонні) та наркотичні (морфій, кокаїна, етер). Инші можна заживати.

Окрім чистоти підносять стан здоровля та обмежують повставання хвороб відповідний одяг та відживa, рух, праця та відпочинок, сон, правильне життя полове, вдоволення з життя із себе.

Про гіґієнічний одяг писала я в січневому числі „Н. Х.". Про раціональне відживлювання згадаю тільки коротко, бо сама тема так велика, що вимагає не то осібної статті, а осібної книжки. Як вище згадано, ліпше уживати їжі безмясної, не гострої та без алькоголічних напитків. Величезне значіння вітамінів, яких так багато головно в яринах, велить якнайбільше примінювати їх в нашій їжі. Та для жінок дуже важне ще й инше їхнє ділання: вони збільшують рух кишок і причинюються через це до ліпшого віддавання стільця. Запір це одно з найчастіших, а так прикрих недомагань жінок. Його причини ріжні, але до них я верну ще при описуванні жіночих хвороб. Тут тільки зазначу, що це недомагання можна поборювати відповідним відживлюванням: хліб (головно чорний), овочі (з лушпинками), компоти, мід, ярини, соки овочів, молоко з маслом, горіхи ділають тут як ліки. Добре також випити рано натще склянку холодної води з цукром. Хронічний запір є дуже прикрий і шкідливий, їди, витворені в кишках, затроюють орґанізм, дражнять нерви, а виповнена відходова кишка натискає на нерви та на матицю, що відбивається некорисно так на її кровобігу як і на її положенню. Є ряд ліків, що поборюють запір, але вони мають цю хибу, що орґанізм до них звикає і тоді вони більше не ділають. Добре ділає переполікування кишки водою (геґар). Вода повинна бути холодна, можна до неї додати мила або ґліцерини, чи ліків, приписаних лікарем.

Рух, праця і відпочинок повинні бути відповідно розложені та змінитися. При сидячім способі життя потрібні проходи, спорт, руханка, котрі все є одним з найліпших середників збереження здоровля, сили та молодости. Сон є конечним відпочинком і обновою тіла, а скорочування його для розривок є самовільним ушкоджуванням свого здоровля. Жінка тим довше збереже свою молодість і красу, чим ліпше висипляється.

ЛІКАРСЬКІ ПОРАДИ

Відповіді на запити передплатниць „Нової Хати".

Проти лишаїв: Два дні не мити лиця водою, тільки рано стерти оливою, а потім намастити маcтю: Hydrogini praecipitati albi. Масть усувати на сухо і пудрувати якимсь нешкідливим пудром. Колиб далі повтарялися, намастити цеюж мастю на ніч і запудрувати. Лице мити вечером теплою водою, рано студеною.

Проти гусячої шкіри. Її тяжко зовсім усунути. Зате успішно лічиться її теплими купілями чи змиваннями та уживанням сірчаного мила.

Інструкція в справі курсів крою і шиття.

З кооперативи „Труд“, Львів, Ринок ч. 39 — подають нам:

На численні запити з краю в справі уладжування курсів крою і шиття подаємо отсі загальні інструкції, що до підготовки курсу:

1) Курс триває найменше 3 місяці. Наука на курсі триває 6 годин денно, в порі догідній для учениць.

2) Наука на курсі обнимає: крій білля, діточих і жіночих уборів, як також практичне шиття. (Мужеських одягів не вільно учительці учити з огляду на промисловий закон).

3) На курс можна приняти найбільше 25—28 учениць. Коли зголоситься більше, треба провадити два відділи.

4) Для курсу треба приготовити обширну кімнату, столи, лавки або крісла так, щоби ученици могли сидіти і рисувати свобідно. Кімната мусить бути огріта і освічена. До викладів потрібна таблиця, крейда і губка.

5) Ученици та їх родичі повинні знати з гори, що вчаться для свого ужитку і по скінченню курсу не будуть ще фаховими кравчинями.

6) Всі видатки належить зчислити і відповідно до них уложити висоту оплати на курсі. Оплату найліпше побирати з гори за цілий курс, а коли се за тяжко родичам, то в місячних ратах.

7. Ученици зглядно їх родичі мусять зложити зобовязання, що будуть точно ходити на курс — а коли ні — то все таки зложать оплату за цілий курс. (Ся інформація подається тому, що ученици підучившися лекші річи, часто перестають ходити на курс і при кінці управа не може покрити всіх видатків).

8) Адміністрацію курсу провадить управа товариства, яке уладжує курс. (Себто стягає оплати, оплачує учительку, платить світло і опал, дбає про порядок). В ніякому разі учителька не має обовязку стягати оплати. Управа курсу мусить виплатити учительці платню без огляду на це, чи стягнула оплати від учениць, чи ні.

9) Пересічні умови учительки: повне удержання (хата, опал, світло і харч) і 100 (сто) золотих місячно. Коли провадить 2 відділи — платня вища.

Пожадане є, щоби курс був підготований відповідно, а щойно тоді мала їхати учителька. Часто трапляється, що учителька приїхавши на курс щойно *сама* підготовляє його. Се приносить страту для курсу, бо учительці треба заплатити від дня її приїзду.

ПРИПИСИ

Лакоминка з пшеничного ґрисіку (на 8 осіб).

6 яєць, 12 дкґ цукру, сок з одної цитрини, 10 дкґ мелених орі-хів, 10 дкґ сирого, пшеничного ґрисіку. Жовтка утерти добре з цукром дати сок з цитрини, оріхи, ґрисік вкінці піну Форму висм - рувати маслом і висипати булочкою, пекти пів години. Подається з овочевим соком або битою сметаною.

Чоколядова легуміна.

Втерти на біло 5 жовтків з 6 дкґ цукру. Додати 4 таблички тертої чоколяди, 7—8 дкґ тертої булки пересіяної крізь ситко, а відтак вимішати з шумом білок. Вимастити ринку товщем, посипати борошном, влляти готову масу і вставити до рури на 35 хвилин.

До цеї легуміни можна також подати сметанкову підлеву.

Скло, Порцеляна, Криштали

Поручає

Новоотворений склад

ОЛЕКСАНДРА ОНИСЬКА

ЛЬВІВ, Галицька 20 (ріг Валової).

Медівнички.

Замісити тісто: 30 дкґ муки, 1 яйце, чвертьшклянки завареного меду, 6 дкґ цукру, 2 дкґ масла, 1/2 дкґ соди та дещо коріння. На посмаровану бляху накладати невеликі колісцятка, грубі на палець, в середину пів міґдала або горіха. Печи 5 хвилин в дуже гарячій рурі.

Налисники з гречаною кашою (на 5 осіб).

Тісто на налесники: 1/4 літри молока, 1/8 л. води, 3 яйця, 15 дкґ муки.

Фарш: 4 дкґ грибів зварити, залишити 1/2 л. смаку грибкового, дати до нього 4 дкґ смальцю, трохи соли і всипати 1/8 л. гречаної каші, випечи в рурі. Усмажити на маслі одну сікану цибулю, покраяти дрібно грибки та одно яйце на твердо варене, вимішати усе з випеченою кашою. (Як за густе вбити одно сире яйце). Фаршом цим смарувати налисники, звивати у слимачки та присмажити. Можна також мачати в яйце і посипати тертою булочкою — в цей спосіб присмажені налисники зуживають однак багато товщу.

Дешевий паштет з печінки.

Змолоти на машинці 70 дкґ свинячої печінки з 25 дкґ солонини. Подати 1 сікану цибулю, 2 дкґ грибків варених і сіканої зеленої петрушки. Усе перетерти через сито, вкінці дати сочи, перцю та мушкатолової галки. Форму добре виложити солониною, наложити масу, з верху знову дати платки солонини. Пекти годину в середньо гарячій рурі.

Будинь з шинки.

Взяти 15 дкґ сіканої шинки, 8 дкґ легко звареного дрібно ломаного волоського макарану і дати до утертих з жовток. Відтак розпустити неповною склянкою сметани, додати піну з 3 білків та 3 1/2 дкґ тертого пармезану. Пекти годину в формі добре висмарованій та висипаній булочкою.

Подається на стіл з формою. Пропорція на 8 осіб. Надається на приставку при невеликих, родинних святах.

ПРАКТИЧНІ ПОРАДИ

Плями з чорнила на біллю можна вигубити соком цитриновим, змішаним з сіллю.

Плями з ржі вигубимо гарячим цитриновим соком.

Товсті плями на шовкових матеріях вигублюємо так: робимо тісто з алябастрового порошку і зимної води. Це тісто кладемо на пляму і держимо доти, доки не застигне. Тоді витираємо і змиваємо пляму зимною водою.

Торби з чорної шкіри відновити в цей спосіб: 1 дкґ воску, 4 дкґ трану заварити і уважати, щоби товщ не википів або не заня ся. Додати трохи англійської саджі (Kienruss), вимішати і теплою масою натирати шкіру.

Приєднуйте нових передплатників „НОВІЙ ХАТІ“!

Виправлення помилки.

В ч. II. в статті „Загальні збори „Союзу Українок““ на ст. 7. в другій шпальті з гори перед реченням „Всеж таки..., пропущено таке речення: „Через те, що увага виділу С. У. у Львові, як централі була звернена в першій мірі на організаційні справи в краю, не можна було посвячувати більше часу для Львова“.

Видає Кооператива „Українське Народне Мистецтво“.
Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок ч. 39., І. пов.
За Редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА.
З друкарні Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові.

Н. ҐАРІН (МИХАЙЛОВСЬКИЙ).

ДІТОЧІ ЛІТА ТЬОМИ

3) СЕМЕЙНА ХРОНІКА

Таня завжди купає Тьому. Літом, в ті дні, коли дітей не милили, йому позваляли самому купатися без помочі Тані і це спричинювало Тьомі кожен раз величезну радість: він купався один, як татко.

— Якщо Артемій Николаєвич захоче купатися сам, хай купається. Заки введеш його у лазничку, положи на стіл кусок хліба — не відрізаний, а так відломаний, немов то його там позабували. Розумієш?

Таня усе давно порозуміла і весело відповідає:

— Розумію, пані!

— Купатися будуть всі: наперед дівчата, відтак Артемій Николаєвич. Вода на 22°. Іди!

Але сейчас знова покликує Таню і додає:

— Заки поведеш Артемія Николаєвича, скрути в лазничці лямпу так, щоби було темряво. І поведеш його не через діточу, а через челядню... І щоби нікого в той час не було, коли він буде йти. В челядній також скрути світло...

— Слухаю.

Купіль діти дуже люблять. Але цим разом оживлення в діточій нема. Діти остають під вражінням покарання брата, а головна річ — нема ініціятора звичайного раювання і веселощів — Тьоми. Діти йдуть якось байдужно, купаються нашвидко і через двацять хвилин вони вже в білих чепчиках гусаком повертають назад у діточу.

Під подихом мягкої української ночі мати Тьоми схвильована ходить по комнаті.

Оптимістична по вдачі, вона не хоче думати про сучасність: усе буде направлене, помилка не повториться вже більше.

Щоби розірватися, вона виходить на терасу дихнути свіжим воздухом.

Вона бачить через вікно повертаючу з лазнички процесію і зупиняється. Ось передом іде Зіна, сувора супроти себе і других, строго придержуючася приказів. Дівчинка загадочно, вперто глядить своїми чорними, як ніч півдня, очима, немов бачить вже десь далеко їй одній тільки відомий світ.

Ось тиха, у собі замкнена, хоровита Наташа, дивиться своїми задумчивими очима, пильно вичуваючи і відшукуючи ті тонкі, невловимі звуки, які, зібрані терпеливо й ніжно, чудно зазвучать згодом солодкою піснею любови й терпіння.

Ось Маня — ясний маєвий ранок, готова всіх загріти, освітити своїми блискучими оченятами.

Серйожка — „глибокий фільософ“, маленький Серйожка, тільки що починає настроювати свій складний маленький механізм, тільки що трібує торкати його струн і чутко прислухується до тих тонких протяжних відгуків — і других поневолі притягає до себе.

— А-та що? — поволи, співучо тягне він і поволи піднимає свій пальчик.

— Синє небо, мій любий.

— А-та що?

— Небо, моя кришко — небо, маленький — недосяжне синє небо, куди вічно знимаються люди і вічно ходять по землі.

Ось і Аня піднялася зі свого ліжечка на стрічу повертаючим — крихітка Аня, маленький знак питання, з теплими, веселими оченятами.

А ось промайнула в челядній постать її пустунчика-пестія — живого, як огонь, рухливого, як ртуть, незрівноваженого, вічно схвильованого, вразливого, нерозумного її сина. Але в тім хаосі почувань бється горяче серце.

Мати обійшла терасу і завернула до лазнички.

Процесію при вході в діточу кінчає маленький Серйожка; з відкинутими рученятами, смішно колибається на своїх коротеньких ніжках.

— А татко Тьому би-й! — говорить, згадавши зневечя покарання брата.

— Цить! — підбігає до нього Зіна, яка строго придержується заведеного матірю звичаю, що про кари, постигші виновників, не сміють діти згадувати.

Але Серйожка такий ще малий. Він не признає ніяких приписів і опять починає:

— А татко...

— Мовчи! — затулює йому рот Зіна.

Серйожка вже настроює лице до плачу, але Зіна живо, горячо шепоче щось братчикови на вухо, показуючи на двері сусідньої комнати, де сидить Тьома. Серйожка довго глядить недовірчиво, не рішаючись зрезиґнувати з плачу й крику, та наконець уступає сестрі, йде на компроміс і береться роздивляти картинки зоольоґічного атласу.

— Артемій Николаєвич, прошу! — говорить веселим голосом Таня, відчиняючи двері маленької комнатки від сторони челядньої.

Тьома мовчки встає і збентежений проходить коло Тані.

— Самі чи зі мною? — питає вона сердешно хлопця.

— Сам — відповідає живо, виминаючо Тьома і спішить перейти в челядню.

Він рад темряві. Він з полекшою зітхає, запираючи за собою двері лазнички. Тут живо роздягається і лізе у ванну. Обмившися, вилазить, бере своє брудне білля і починає прати його у ванні. Йому здається, він умерби зі сорому, якщо хтоб дізнався... хай краще буде мокре. Скінчивши своє прання, Тьома скручує білля в узол і шукає очима, кудиб його запхати; наконець встромлює свій вузолок за стару запорошену комоду. Успокоєний, іде одягатись і очі його падуть на шматок, позабутого кимось хліба. Хлопчина жадібно кидається на хліб, бо ціліський день не їв нічого. Молодість упоминається о свої права: Тьома сидить на лавочці, бовтає ноженятами і залюбки їсть сухий хліб.

Цілу ту сцену бачить мати і схвильована відходить від вікна. Вона чує, що під вражінням тої картини готова сейчас розридатися. Вона відсвіжує лице, повертаючи його в сторону мягкого полудневого вітру і старається ні про що не думати.

Скінчивши їсти, Тьома встав і вийшов на коридор. Тут підійшов до сходів, що вели у комнати, зупинився на мить, подумав, перейшов коридор і, піднявшися на рундук, закликав тихим голосом:

— Жучка! Жучка!

Відтак переждав, послухав, втягнув в себе запах оливного дерева і, вийшовши на двір, став пробиратися в город.

Страшно! Він пригорнувся лицем до стовпів паркану і закляк, захоплений якоюсь болючою утомою.

Ніч після бурі.

В сріберним блеску місяця чудно якось рисується город. Розшматовані, останні дощеві хмари перебігають по далекім голубім небі. Вітер немов грається в пустім просторі поміж городом і небом. Альтанка задумчиво глядить із горбка. А ось мерці, зіскучившись сидіти на паркані кладовища, зайшли в альтанку і відтілля глядять на Тьому. Якось таємничо, страшно мовчать усі доріжки. Дерева шумлять, неначе шепочуть зі собою: „Як страшно в городі!“ Ось щось чорне беззвучно будьтоби промайнуло в кущах: на Жучку подабає! А може Жучки давно вже нема? Як страшно нараз стало! А там що біліє? Хтось іде по терасі. Це Таня!

— Артемій Николаєвич! — каже, відчиняючи фіртоčку і підходячи до Тьоми — пора спати!

Тьома неначе прокидується.

Він не від того, він утомлений, але перед сном треба йти пожелати доброї ночі таткові й мамі. Ох, як не хочеться! Він стиснув судорожно-крінко руками штахети і ще блище пригорнувся до них лицем.

— Артемій Николаєвич. Тьомочка, любий мій! — говорить Таня і цілує руки Тьоми — ідіть до мами! Ідіть, мій любий дорогий — і мягко відриває й потягає його за собою, обсипуючи по дорозі поцілуями.

Тьома в спальні матери.

Тільки лямпадка перед іконою розливає своє нерівне, дрожаче світло, слабо освічуючи предмети.

Тьома стоїть на килимі. Перед ним в кріслі сидить мама і щось йому говорить. Тьома, гей у сні, слухає її слів, але вони перелітають попри нього незамітно. Зате на маленьку Зіну, що підслухує за дверми, бесіда матери незвичайно сильно ділає своїми доказами. Вона не година вдержатись і коли почула слова: „а якщо тобі не жаль, значить, ти не любиш мами й татка“. Зіна впадає до комнати і заговорює палко:

— Я казала йому...

— Мерзка дівчино, як ти посміла підслухувати?

І „мерзка дівчина“, схоплена за руку, миттю щезає за дверми. Це прогнання його малого ворога розворушує Тьому. Він опять живе усіма нервами. Усе горе дня встає перед ним. Він увесь переймається почуттям зла, яке заподіяла йому сестра, почуттям обиди, що його ніхто не хоче вислухати, що супроти нього всі несправедливі.

— Усі тільки Зіну слухають... Усі цілий день на мене нападають, мене ніхто не-е любить і ніхто не хо-о-че ви-и-слу-у...

І Тьома гірко плаче, закривши лице рукою.

Довго плаче Тьома, але зі сльозами сливає уся гореч серця.

Він передає матери історію рокового дня, як вона складалася для него злощасно. Його очі розпухли від сліз, він нервно здрігає і раз-враз схлипує зітханням. Мати сидить з ним поруч на софі, ласкаво гладить його густе волося і говорить:

— Ну, буде, буде... мама не гнівається вже... мама любить свого хлопчика... мама знає, що він буде в неї гарний, добрий і коханий, якщо тільки порозуміє одну маленьку, дуже просту річ. І Тьома може вже її порозуміти. Ти бачиш, скільки горя з тобою склалося, а як ти думаєш? ізза чого? А я тобі скажу: ізза того, що ти маленький боягуз...

Тьома дожидав усяких докорів і обвинувачінь, лишень не цего. Він страшно вражений і діткнений таким ненадійним заключенням.

— Так, боягуз! Ти цілий день боявся правди. І тому, що ти її боявся, і склалися всі твої нещастя. Чого налякався? Іди, говори правду сміло! Колиб тебе й покарали, так і сам тепер бачиш, тим, що затаїв правду, кари не минував. А колиб ти правду тоді був виявив, можеб тебе й не покарали. Татко строгий, але татко і сам може помилятися — кожен з нас може. Зрештою, якщо ти боявся татка, чому не прийшов до мене?

— Я хотів сказати, коли ви сідали у повозку...

Мама згадала підозріння, яке тоді закралось їй у душу і пожалувала, що не дала йому віри.

— Чомже не сказав?

— Я боявся татка...

— Сам ось говориш, що боявся, значить — боягуз. А струсити, боятися правди — сором. Бояться правди погані, злі люди, а гарні люди правди не бояться і готові не тільки, щоби їх покарали за те, що вони говорять правду, але раді й життя за неї віддати.

Мати встала, підійшла до ікон, виняла відтілля Розпятіє Христово і сіла опять біля сина.

— Хто се?

— Бог.

— Так, Бог, який приняв вид чоловіка і зійшов з неба на землю. Ти знаєш, чого Він прийшов? Він прийшов, навчити людий говорити й творити правду. Ти бачиш, у Нього на руках, на ногах і ось тут кров?

— Бачу.

— Ця кров від того, що Його розпяли, то є: повісили на хресті. Пробили Йому гвоздями руки, ноги, пробили Йому бік і Він умер від того. Ти знаєш, що Бог усе може. Ти знаєш, що Він пальцем ось так поворухне— і всі, всі ми сейчас помремо і нічого не буде: ні нашого дому, ні города, ні неба, ні землі. Як ти думаєш тепер: чому дав Він Себе розпяти, коли міг одним поглядом знищити тих злих людей, які Його вбили? Чому?

Мати замовкла на хвилинку і, мягко заглядаючи в широко розплющені очі свого любимця, врочисто промовила:

— Тому, що Він не боявся правди, тому, що правда була Йому дорожча над життя, тому що Він хотів показати всім, що за правду не страшно вмирати. А коли вмирав, сказав: „Хто любить Мене, хто хоче бути зі Мною, той не повинен боятися правди“. Ось, коли ти підростеш і дізнаєшся, як жили люди давніше, пізнаєш, що годі булоби жити на землі без правди. Коли ти не йно перестанеш боятися правди, а полюбиш її так, що захочеш умерти за неї, тоді ти будеш сміливий, добрий, коханий хлопець. А тим, що ти сядеш на дикого лошака, ти тільки показуєш другим, що ти ще дурненький хлопчина, не розумієш сам, що робиш, а зовсім нікого не переконаєш, що ти відважний — бо відважний знає, що робить, а ти не знаєш. Ось, ти знав, що татко тебе покарає, а втік: відважний не втікає. Татко був на війні: він знав, що там страшно, а всетаки пішов. Ну, доволі! поцілуй маму і обіцяй, що будеш добрим хлопцем.

Тьома мовчки обійнив матір і заховав голову на її груди.

IV.

СТАРА КЕРНИЦЯ.

Ніч. Тьома спить нервово, схвильовано. Сон то легкий, то важний з примарами. Хлопець раз-у-раз здрігає. Сниться йому, що він лежить на пісковій мілині моря в тім місци, де їх возять купатися; лежить на березі моря і жде, що ось-ось нахлине на нього велика, холодна филя. Він бачить ту прозору, зелену филю, як вона підходить до берега, бачить, як піною скипає її вершок, як вона знечевя немов виростає, знимається перед ним високою стіною. Тьома з острахом, але й радістю жде, дожидає її холодного дотику, дожидає знаної йому розкоші, коли филя підхопить його, стрілою понесе до берега і викине разом з грудками дрібного, колючого піску. Але замісць холода, того оживляючого холода, якого так прагне розпалене горячкою тіло Тьоми, филя обдає його якимсь удушливим жаром, важко звалюється на нього і давить... Филя опять відплила, Тьомі опять легко і свобідно, він розплющує очі і сідає на постелі.

Неясне півсвітло нічної лямпки слабо освічує чотири діточі ліжечка і пяте більше, на якім сидить тепер няня в одній сорочці, з розпущеною косою, сидить і сонливо колише маленьку Аню.

— Няню, де Жучка? — питає Тьома.

(Далі буде).

Львівська державна наукова бібліотека ... ШЕВЧЕНКА

Щоб оминути непотрібних обопільних поштових коштів при надаванню посилок за післяплатою, просимо дуже при всяких замовленнях (кроїв, взорів, монограмів і т. п.) надсилати належитість з гори, чеком „Нової Хати“, переказом, або поштовими значками.

Табелі кроїв з вимірами.

Виміри кроїв для смотриків і жінок.

Величина	для смотриків			для жінок					
	14	15	16	I	II	III	IV	V	VI
Обєм горішний	cm 84	cm 86	cm 88	cm 90	cm 96	cm 102	cm 108	cm 114	cm 120
Обєм в поясі	64	66	68	70	74	78	84	90	100
Обєм в бедрах	90	94	96	100	105	110	114	120	130
Довжина спідниці	75	80	85	102	105	108	108	108	108

Виміри кроїв для дівчаток від 1—13 літ.

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Ціла довжина	cm 45	cm 48	cm 50	cm 55	cm 60	cm 65	cm 70	cm 75	cm 80	cm 85	cm 90	cm 96	cm 102
Обєм горішний	58	60	62	64	66	68	70	72	74	76	78	80	82
Довжина рукава	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	37½	39	40½

Виміри кроїв для хлопчиків від 1—13 літ.

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Зовнішна довжина коротких штанів	cm —	cm 29	cm 33	cm 36	cm 39	cm 42	cm 45	cm 48	cm 50	cm 54	cm 56	cm 58	cm 60
Зовнішна довж. довгих рівних штанів	—	—	57	60	63	67	70	73	76	79	83	86	89
Довжина рукава	20	23	24	25	25	29	31	33	35	37	39	41	43

Ціни кроїв:

а) велика форма крою (костюм, сукня, плащ) . . . . . 2·20 зол.
б) мала форма крою (блюзка, спідничка, діточий одяг, білля) . . . . . 1·80 „
в) дрібнички (капелюхи, ковнірці, черевики, тощо) . . . . . 1·— „
г) малий взір до ручних робіт . . . . . 1·50 „
ґ) великий взір до ручних робіт . . . . . 2·40 „

ЗРАЗКОВІ МОНОГРАМИ

(ручно рисовані)

до гапту й вишивання хрестиками

в ціні від 0·50 до 1·— зол. за штуку.

При замовленнях не забувати подавати величину букв і до чого вони призначені (до хустинок, білля, рушників, пошевок, обрусів і т. п.).

НИТКИ DMC до ручних робіт:

Cotton Perle	ч. 8.	в клубках	0·65 зол.
„ „	„ 5.	в мотках	0·45 „
DMC в мотках	„ 12, 16, 25 . .		0·25 „
Moulinée в мотках			0·18 „

При замовленнях треба подати краску (найкраще за числом) і кількість мотків або клубків. До робіт, поміщених в „Новій Хаті“ можна красок не подавати, лиш зазначити, до якого взору дібрати нитки.

Гроші треба висилати рівночасно із замовленням переказом або в поштових значках. На **звичайне порто** посилки долучити **0·50 зол.**, а на **поручене** 0·65 зол. При найменших замовленнях **ниток** і инших матеріялів на порто треба долучити **1·10 зол.**, при більших (полотно, канва) **1·40 зол.** Всі замовлення полагоджується (за попередним надісланням належитости) протягом 7—10 днів.

За післяплатою не висилається.

УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО

ВИКОНУЄ готові або на замовлення ручні роботи з народними вишивками й мережками для прикраси одягів і домашньої обстановки.

ПОРУЧАЄ вишивані блюзки, суконки, сорочки до народних одягів, білля, обруси, капи, сервети, подушки.

ВИДАЄ щомісячний журнал для плекання домашньої культури **„НОВА ХАТА“** з відділом мод і ручних робіт. Передплата виносить: на рік **18 зол.**, на піврік **9·50 зол.**, на чверть року **5 зол.** Для Америки **3 дол.**, а для Чехословаччини **2·50 дол.** річно. (Red. i Adm. Lwiw, Rynok 39.)

КРОЇ! — МОНОГРАМИ! — ВЗОРИ!

ПОЗІР! **ЖІНКИ!** **ПОЗІР!**

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ КООПЕРАТИВИ:

„УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО“

ЖІНОЧА ПРОМИСЛОВА КООПЕРАТИВА З ОБМ. ПОР. У ЛЬВОВІ.

АДРЕСА:

УДІЛ 10·— зол. **Львів, Ринок 39.** **ВПИСОВЕ 1·— зол.**

ЖІНОЧА ПРОМИСЛОВА КООПЕРАТИВА „ТРУД“

ЛЬВІВ, Ринок ч. 39.

ВЕДЕ: 1. Робітню жіночого, мужеського та постільного білля.
2. Робітню жіноч. одягів, костюмів та плащів.
3. Магазин полотен, готового білля, кравецьких додатків.

УДЕРЖУЄ: 4. Трилітну фахову школу кравецтва й білизнярства.

УДЕРЖУЄ: 5. Курси для управительок робітень та інструкторок шиття і крою.

Видає Кооператива „Українське Народне Мистецтво“. За Редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА.
Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок 39. З друкарні Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові.

Ціна числа зол. 1·80

32.265.

ЛЬВІВ

РІК V

НОВА ХАТА

М. Бухович.

1929

ч. 5.

Від Адміністрації

Пренумерата є платна з гори; щоби оминути перерви в посилці журналу, просимо о правильне вплачування належности.

До всякої кореспонденції з Редакцією і Адміністрацією просимо долучувати на відповідь 0·30 зл. поштовими значками.

В разі зміни місця побуту просимо завчасу нас про це повідомити, а на кошти зміни адреси прислати 0·50 зл. поштовими значками.

Передплачуйте найдешевший, популярний, ілюстрований двотижневик

„ЖІНОЧА ДОЛЯ“

ЦІНА В КРАЮ: на рік 10·— зол., на пів року 5·— зол., на квартал 2·50 зол., на місяць —·80 зол.

ЦІНА ДЛЯ ЗАКОРДОНУ: на рік 2 американські доляри.

Передплату приймає:

Редакція „ЖІНОЧОЇ ДОЛІ“ — Коломия, вул. Нова ч. 1.
„ŻINOCZA DOLA“ — Kołomyja, ul. Nowa 1.

Poland, East Galicia, Europe.

Купуйте багато ілюстрований

Альманах „Жіночої Долі“

„НАША КНИГА“

з додатком Календаря на 1929 рік.

Замовляти на адресу: „ЖІНОЧА ДОЛЯ“, Коломия, Нова 1. — „ŻINOCZA DOLA“, Kołomyja, Nowa 1.

Poland, East Galicia, Europe.

„МИ МОЛОДІ“

одинокий в українській мові орган протиалькогольного і протинікотинного руху

Подає популярно-наукові статті з алькогольного і нікотинного питання, інформує, як переводити плебісцити проти коршем, подає вісти з протиалькогольного руху на всіх українських землях і заграницею та актуальні новинки.

Орґан цей у нас повинен найтися в кожній українській хаті, в кожній читальні „Просвіти“, кооперативі, а передовсім в руках української молоді. Ніякому иншому народові не спричинив алькоголізм ні в минулому, ні не спричинює в сучасному тільки лиха, як українському, тому обовязком кожного боротися з цим лихом.

„МИ МОЛОДІ“ виходить раз в місяць.

Передплата річна виносить 3 зол., поодиноке число 30 сот.

Адреса Редакції і Адміністрації: **Рогатин, укр. ґім.**

ОРИҐІНАЛЬНІ КИЛИМИ Й МАКАТИ

проєкту і праці **О. О. КУЛЬЧИЦЬКИХ**

можна набути в „НОВІЙ ХАТІ“.

ВЕЛИКИЙ ВИБІР!

Макати від 25 зол. — в гору. Килими від 50 зол.

Лікарка Загального Шпиталю

Др. Софія Парфанович

ординує в недугах жіночих і діточих від години 3—5 пополудни.

Львів, вул. Домагалічів 2. II.

Читайте! Передплачуйте!

Багато ілюстрований, популярно-науковий, літературний журнал

„ЖИТТЯ І ЗНАННЯ“

На рік виходить 12 чисел. Кожне число по 32 стор.

Журнал подає знання з ріжних галузей науки й життя і весь матеріял ілюструє багатьома образками й фотографіями.

Передплата на рік виносить 18·— зол., на 6 місяців 9·— зол., на 3 місяці 5·— зол. Поодиноке число коштує 1·80 зол.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:

Львів, Ринок 10, II пов., Товариство „Просвіта“.

В АДМІНІСТРАЦІЇ „НОВОЇ ХАТИ“

Львів, Ринок 39

можна набути такі видання:

	Ціна	
Проф. Марія Омельченко — Вибір фаху.	1·—	зол.
Н. Селезінкова — Дитячі садки.	·80	„
С. Татух — Монограми, брош.	2·50	„
в оправі	3·50	„
Уляна Кравченко — На новий шлях	2·50	„
— Prima vera	2·—	„
— Лебедина пісня. Проліски. В дорогу. Голос серця. — по	·50	„
Катря Гриневичева — Шеломи в сонці	5·—	„

32.265.

До цього числа долучуємо таблицю кроїв.

Почтову оплату заплачено гуртом. Należytość pocztową uiszczono ryczałtem.

НОВА ХАТА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ПЛЕКАННЯ ДОМАШНОЇ КУЛЬТУРИ

ВИХОДИТЬ РАЗ У МІСЯЦЬ

РІК V. ЛЬВІВ, КВІТЕНЬ 1929. Ч. 5.

ЗМІСТ: *О. Заклинська:* Марійка Підгірянка; *Уляна Кравченко:* Люблю...; *А. Свєнціцька:* Про порцеляну; *Cagnat-Киричинський:* Постаті Римлянок; Різні вісти; *М. Фуртак:* Перші питання дитини; Моди; Ручні роботи; Таблиця кроїв; *О. Ш.:* Пересаджування цвітів; *З. Мірна:* Технізування домашнього господарства; *Др. С. Парфянович:* Гігієна жінки; Лікарські поради; Приписи; *Н. Гарін (Михайловський):* Діточі літа Тьоми; Ілюстрації: Марійка Підгірянка: Порцеляновий кошичок; Народна кераміка; Селянки Харківщини.

БІБЛІОТЕКА НАУК. ТОВ. ім. ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ

ОСИПА ЗАКЛИНСЬКА

МАРІЙКА ПІДГІРЯНКА

(МАРІЯ З ЛЄНЕРТІВ ДОМБРОВСЬКА)

В 1916 р. підчас мого побуту в Ґмінді зробила я одно важне знайомство, яке мало вплив на мою психіку і формування мого світогляду, а саме — познайомилася з нашою відомою поеткою Марійкою Підгірянкою.

Доля кинула її разом з дітьми у сумні, слізми і горем сповиті бараки Ґмінду. Познайомившися, ми почали згодом і приятелювати.

Поетка зробила на мене враження людини великої духом, сильної індивідуальности і жіночої лагідности. Памятаю, як сиділа вона на бараковому ліжку, у спільному бараці, де жило разом 26 осіб, і з фільософічним спокоєм вишивала сорочечку для своєї дволітньої донечки Одарки. Солодко всміхаючись пояснювала мені, що цей час всеж таки треба чимсь забити.

Цілий місяць перебули ми на тих бараках. Щодня бачила я поетку, як носила свою маленьку Одарочку на руках і ми „фасували“ страву у шальки з великих горшків, що їх приносило двох мужчин до нашої кімнати. З кожним днем щораз більше привязувалася я до неї і щодня з більшою силою причаровувала мене її ніжна вдача.

По місяцеві такого раювання нам вдалося дістати учительську посаду. Я в Кірхберґу, а Підгірянка у Вайнерн (2 год. залізницею від Ґмінду), де були наші виселенці на роботі по фільварках, а їхні діти пропадали без науки.

М. Підгірянка не могла найти кватири у Вайнерн і я кинулась з цілою енергією шукати помешкання в Кірхберґу. Німці нерадо винаймали хату „фліхтлінґам“, цебто втікачам. Треба було довго їх переконувати, оповідати про війну, про те, що ми втратили все майно, а це їх так зворушувало, що справа йшла вже лекше. Поетична вдача Підгірянки мало підходила до цього роду екскурзій, бо треба було гримати в браму і найчемнішим тоном пояснювати не надто ввічливим німецьким селянкам чого нам треба. Я взяла цю функцію на себе. За два дні обійшла всі господарства і вкінці найшла досить обширну кватиру для нашої поетки. Згадую це тому, бо в тій кватирі і місцевости написала вона чимало гарних поезій.

Була це прекрасна околиця з ліском і великим ставом, над яким з криком перелітали дикі качки.

„Дрімає став, дрімає став,
В зеленіх вітах
В постелі з трав, мягоньких трав
На оксамітах.
Гнесь очерет, гнесь очерет
На хвилі мчиться
І меви лет і мрій лет
І сон мов сниться.

Звідсіля з Кірхберґу ходила поетка щодня рано пішки 9 км. до Вайнерн, щоби виповнити свої учительські обовязки і дати удержання родині. Треба зазначити, що її точність, обовязковість і посвята для школи були справжнім геройством. Не пропустила через рік ані одної днини, в школі перебувала від рана до 3 год. пополудни і залізничкою вертала до Кірхберґу. Поетка вкла-

Львівська державна наукова бібліотека № 5081

Pr. 66/29. Sąd okręgowy Wydział karny we Lwowie postanowił na posiedzeniu niejawnem po wysłuchaniu Prokuratora przy tymże Sądzie: a) zatwierdzić po myśli przepisu art. 76 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 10 maja 1927 Nr. 45 poz. 398 Dzup. dokonane dnia 1 marca 1929 przez Starostwo Grodzkie we Lwowie zajęcie czasopisma „Nowa Chata“ Nr. 3 z marca 1929 z powodu, że zamieszczony w tem czasopiśmie artykuły pod tyt.: 1) „Fragmenty“, 2) Z „Żytia ciłoji ludyny“, zawierają w sobie znamiona występków z § 305 uk. i z art. 50 ust. 3 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 10 maja 1927 poz. 399 Dzpp. Nr. 45. b) po myśli przepisu z art. 77 cytowanego rozporządzenia zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnej redaktorce tego czasopisma nakaz by orzeczenie niniejsze umieściła bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie pod rygorem następstw przewidzianych w art. 60 tegoż rozporządzenia.

Lwów, dnia 9 marca 1929. *Hawel.*

дала в школу не лише свої моральні і фізичні сили, але й матеріяльні засоби. Коли діти не мали зшитків, купувала вона їм за свої гроші, щоби тільки мали на чім писати. Школа не була як слід влаштована; з початку не було ні таблиці, ні стола, ні лавок. Се однак не зражувало ідейної учительки. Двері послужили за таблицю, баракові лавки за шкільні і наука плила повним руслом.

Зверхником цих баракових шкіл був місцевий парох Жак, строгий німець. Німці вміють цінити працю, тож і для учительської праці нашої поетки був він повний признання і захоплення. Писав до ради шкільної, що така повна посвяти й обовязковости праця є гідна подиву і признання.

Мені довелося жити з поеткою в одній місцевости 4 роки. З Кірхберґу переїхали ми до бараків в Сватобожіцах на Мораві, а відтак на Закарпатську Україну. Скрізь, де вона працювала як учителька, шкільні власти, товариші і прості люде відносилися до неї з великим признанням і поважанням, яке маємо для великих людей. І справді поетка має у своїй вдачі побіч лагідної мягкости і скромности велике почуття власної гідности і вартости, яке приневолює людей поставити її високо понад рівень пересічних. При цьому є вона незвичайно добра, справедлива і працьовита. Поетка мабуть і несвідома того впливу і чару, яке має на окруження, бо є при цім дуже скромна й безпретенсіональна, мила і привітна, що багато жінок має для неї очеркнення: „що за солодка жінка!“ За цілих 13 лят, як її знаю, не пригадую собі, щоби вона мала яких противників, не то ворогів. Всі, що її знають, люблять її, всі обожають, всі клонять перед нею свої голови. Я знала в своїому житті поетів та мистців — та ніхто не зробив на мене такого великого враження як Марійка Підгірянка.

В неї є чудова гармонія почувань і поступування, і тому вона така природна у поведенні, така щира. З великими людьми має поетка ще і ту спільну рису, що всю освіту здобула власними силами. Ні одного дня не була в школі, вчилася без учителів, а всі іспити поздавала з незвичайною легкістю. Казала нераз: „Ви всі, що ходите щодня до школи, слухаєте викладів фізики, математики, не маєте поняття, кілько треба напруження мозку, щоби зрозуміти те, що иншим професор у школі так легко і приступно щодня розяснить“. Дитина інтелігентних родичів (батько її був лісничим в Уторопах, а мати дочка священика Волошина з Заріча коло Делятина), скоро здобувала знання і вже в діточих роках захоплювала всіх своєю талановитістю.

Поетичну творчість проявляла вже в 14 році життя, піддержувана красою гірської природи, серед якої зростала, колисана шумом смерек і гірських потоків. До війни була вона відома нашій суспільности з ріжних ліричних поезій, поміщуваних по літературних журналах і часописях, а в 1908 р. вийшла її збірка поезій п. н. „Відгуки душі“ з передмовою п. Константини Малицької. Найбільше продуктивною була підчас війни. Поетка жила на чужині, але серцем вітала у своїому рідному краю. Як падали кулі, як ревіли гармати, а стрільці наші кров проливали за рідну країну — то над ними літала ніжна пісня поетки. Очима душі своєї бачила це змагання молодечих сил до свободи, цю страшну боротьбу за ліпшу долю, за волю України. Серце поетки відчувало кожну сльозу нещасної матері, що плакала за своїм сином — стрільцем, чула слова прощання молодого стрільця з мамою, милою, сестрою... Коли гинув на боєвищі стрілець, щасливий думкою, що віддає життя за рідний край, дзвеніла над ним пісня поетки. Тоді написала поетка прекрасну збірку „На чужині“ в трьох частях: „Червоні коралі“, „На руїнах“, „Вдовин плач“. Це перлини української лірики.

Не мала Україна в часі воєнної хуртовини щирішого друга-співака своєї долі від Марійки Підгірянки. Чи в хвилях радости, чи в смутку, все звенить її щира і люба пісня.

Кожна подія в рідному краю відбивалася глибоко в серцю поетки. Коли проголосили акт 5 падолиста, коли всі українці ходили мов громом прибиті, поетка пише:

„І знов приходить ніч, осінна довга ніч“.

Коли Україна, скинувши московські кайдани, піднесла свої крила до свобідного лету, а вороги цілою силою напали на молоду Українську Республику, вбиваючи її великі визвольні змагання, поетка не могла собі місця знайти. Їй тісно було в чужій непривітній країні Австрії, де тоді проживала і тільки було тоді й розмови, що про рідний край, спливаючий кровю. Вона на крилах булаб летіла до рідної країни, щоби брати участь у великому народньому змаганні до волі. Її брав жаль і розпука, що вона в сій важній хвилі безпечно і безчинно сидить на чужині, а не серед свого люду. Тоді вона пише:

„Мені сумно, дуже мені сумно“.

А коли ми дочекалися тої щасливої хвилі — злуки всіх українських земель, поетка співає пісню радости:

„Україна, мережка з сліз, діямантів і крови
Предивна наша,
Ясна, хрустальна, сповнена напитком правди й лобови
Бездонна чаша,
Човно кедрове, пущене на бурхливій води
Ще й проти хвилі,
Україна отсе звернула на шлях свободи
В славі і силі...
Серце щасливее — бий, хочби в останне
На вершку долі,
Україна, мое найвище, святе коханне, —
Україна на волі!

Підчас побуту в Кірхберґу, коли поетка ходила пішки до Вайнерн вчити по бараках наші діти і по дорозі відпочивала в лісі, або коли вертала поїздом, то тоді укладала свої прекрасні вірші, повні чару й мельодії, як пр.: „Іду я в чар діброви“, „Мов в байці ліс“, „Зелені гори мов та рута“, „Десь за лісами день вмирає“, „Зелений ліс“. Ось один з них:

„Іду я в чар діброви
В ранки весни осяйні
Калина мені мовить
В великій, дивній тайні:
Ось зроджу в день жагучий
Ягід живі рубіни,
Прилетить птах співучий
З південної країни.
І за казки чудові
За піснь палку кохання
Ягоди рубінові
Віддам всі без вагання.“

Нещасне життя нашого люду на бараках в Ґмінді, повне сліз і горя, знайшло свій вислів в поемі М. Підгірянки — „Мати страдниця“. Прекрасно описує горе матері, якій забирає пошесть одну дитину по другій. Муза поетки водить її по бідних хатинах, золотистих ланах, зелених лісах, заглядає в серце заплаканих сиріт, нещасних матерей, всюди, де горе людське, там чути любу і ніжну пісню М. Підгірянки. Скрізь, навіть в найдрібніших поезіях видно сильну любов до рідної країни і сильну віру в її відродження.

„Ще ти пригорнеш нас усіх,
Ще нас огрієш знов,
Ще згоїть безліч ран твоїх
Всесильная любов.

Ще прийде день, ще прийде час —
Світ промінь свій зішле
І будеш ти ціла для нас
Українська земле!
Хоч чашу сповнимо до дна,
Знайдемо ранам лік
І будеш ти свята й одна
І неподільна в вік.

Мало є ліриків, щоби талант їхній був такий плодовитий, а так мало їх творів було друковано. Все якісь непредвиджені нещастя чи припадки забирали приготовані вже до друку збірки. Одна збірка пропала підчас московського наїзду, коли салдати спльондрували хату поетки. Не в голові їй було збирати розсипані по полі картки, записані її поезіями. Поетка охороняла тоді свої дрібні діти перед ворожими кулями — а чоловік її був тоді при війську. Друга збірка „На чужині“ — пропала у редакції „Волі“ у Відні. Трету збірку забула поетка в поїзді в Долішній Австрії. Сама поетка, може якраз тому, що дуже талановита, не дуже то дбала про свої поезії. Багато горя і злиднів підчас війни, щоденні турботи та тяжкі обовязки матері й учительки не дали змоги віддаватися поетичній музі. Скільки пісень остало недоспіваних в душі поетки, а тяжка праця не дала змоги списати їх на папір і післати до друку. І дійсно невідрадні обставини вбивають талант і творчість. Коли життя бодай трохи полекшало — то вона зараз віддавалась літературній праці. На бараках в Сватобожіцах, де ми діставали готову страву і обслугу, було більш вільного часу по науці в школі, тоді поетка написала найкращі свої поезії.

А як легко вона творить! Робить якусь домашну роботу, аж нараз сідає, тихо підспівує і за малу хвильку папір засіяний дрібними рядками. Підчас творення вона цілком забуває про своє окруження.

Коли я жила з поеткою в одній кімнаті, то в такі хвилини сиділа так тихо, що боялась і віддихати, щоби не сполошити своєю присутністю настрою поетки.

Але на жаль, навіть третину того, що поетка писала, не посилала вона до друку. На моє питання: чому? — дістала я пояснення: „Мені приємно тоді, коли я творю, потім мені байдуже, чи буде це друковане, чи ні. Відчуваю потребу творення, як музик потребу грати і тоді пишу“.

Коли норвежська письменниця Сельма Ляґерлеф почала творити — ціла суспільність звернула на неї увагу. Вона залишила учителювання, дістала від держави матеріяльну підмогу і могла цілком віддатися літературі. Потім жила зі своїх творів. Як далеко ще у нас до того, щоб письменник жив із своїх творів!

Марійка Підгірянка це поетка війни і одна з кращих ліриків Західної України. Хоча небагато збіркам її поезій довелось побачити світ, всеж таки з доривочно друкованих поезій можна оцінити її талант, пізнати ориґінальність, глибину і щирість чуття. Вона може станути в ряді наших найкращих ліриків. Біда тільки в тому, що поетка є дуже скромна і немає того розгону, що є головною прикмою життя

Та її працьовитість на всіх полях ділання є гідна наслідування. Від 1916 р. читаємо її поезії по ріжних літературних журналах в краю, на еміґрації, в Америці, читанках, пластових збірках пісень, в Світі Дитини, Молодій Україні — а в послідних роках дала неоцінений скарб нашій діточій літературі.

Її пєса „В чужім пірю“ — це перлина діточої літератури. Грали її в усіх школах на Закарпатті. Тамошні учителі, хоч вихована у мадярській школі, не затратили любови до всего, що рідне. Слово Марійки Підгірянки, що звучно і щиро дзвеніло 8 літ на Закарпатській Україні, знайшло відгомін в серцях дітвори і в душі тих, що

Марійка Підгірянка
(Марія з Ленертів Домбровська)

її виховують. Недавно святкувала поетка 25-літний ювилей учительської праці, а закарпатське учительство зуміло як слід своїми симпатіями показати поетці, як любить її і шанує.

ЛЮБЛЮ...

Люблю... Лину у простори безмежні...

Люблю вічно — і вічно зміняю предмет кохання — бо все до досконалішого прямую... Гляджу ідеалу, лину за межі сьогодня... лишаю за собою усе, що немає завтра, що не лине зі мною на верхівля — а западає... топиться у вирі хаосу.

Люблю... та не спинююся ні хвилину у леті в далину...

Любов душі — як моя — не тріває довго... не тріває вічно...

Люблю — це є: вірю в те, що віриш ти, бачу сю правду, яку бачиш ти, одно бажання серця наші наповняє... Коли одно із нас на шляху шукання вічного — иншу зорю-правду побачить — душі наші розходяться... ніякі закони, ні сили нас не злучать... ні закови-присяги не злучать...

Розкіш се — кохати один одного — але кохання не трівке, коли в леті до ясних зір, обі душі — не досить сильні...

Далі, усе далі лину... тільки в сферах, де душа перестає рости... глядіти — можна вічно любити... Сьогодні?... Ні! Чую, манить мене невпинний лет... тому і боюсь... боюся присяги: „На віки“.

Не сила моя спинити думи — що линуть шляхом — без кінця!...

— — — — — — — — — —

Зрадою не називаю те — що ти — або я перестаю любити. Присяги „вічної" любови додержати — не в нашій силі. За чуття не відповідаю. Не знаю, як завтра буду тебе любити.

Зрадою не називаю те, що не любиш... чи не будеш любити мене... зрадою є тільки потоптання віри... тільки омана... присяга любови — коли любови більш нема... погасла...

Зрадою, що довідуюся від других про се, що повинен ти мені сказати сам...

Була хвилина, коли думки наші у однім світі вітали, коли одну правду любили ми — були ми собі близькі — були рідною... любили одно одного... коли думи мої сягнули дальше, лишаю тебе...

Любила я колись твої здобутки — але вони кралиною у світі духа...

Лину і гляджу душі рівно сильної в леті із моєю... Під впливом чару цеї хвилини стрічі і лету люблю — доки не відвернуся...

Відвертаємося від того — що нас притягало, чарувало давніше — коли думки наші сягнули вище...

Нові ідеали, нові ритми творчости...

Душі Шіллєрівських героїв...

Із тих крилатих, творчих душ — і я!

— — — — — — — — — —

Розпука... часто повна розпука... ненависть... месть... Хвилина — де і краса тратить чар... кохання само принаду... Боротьба!... Здається коли правду давну переоцінюю, відкидую трачу небо... шмат серця трачу... доки не зірву пут — не побіджу... щоб свобідно, в величній радости линути далі... до нових правд... до нових ясних мет... до нових мельодій вічної творчости...

Люблю... лину у далину...

Уляна Кравченко.

А. СВЄНЦІЦКА

ПРО ПОРЦЕЛЯНУ

II.

Підґлязурний спосіб малювання має свої великі невигоди. Є він тяжчий технікою, бо фарба легко розпливається та всякає в пористий неґлязуровий порцеляновий череп, а пляму фарбову годі стерти, треба хіба зішкробувати. Малюнок разом з ґлязурою твердне в сильній температурі, яку тільки нечисленні фарби можуть витримати, та й ті цілком зміняються по випаленню. Маляр має на увазі два образи: один такий, який сам намалював, а другий в уяві, який дістане, коли витягне

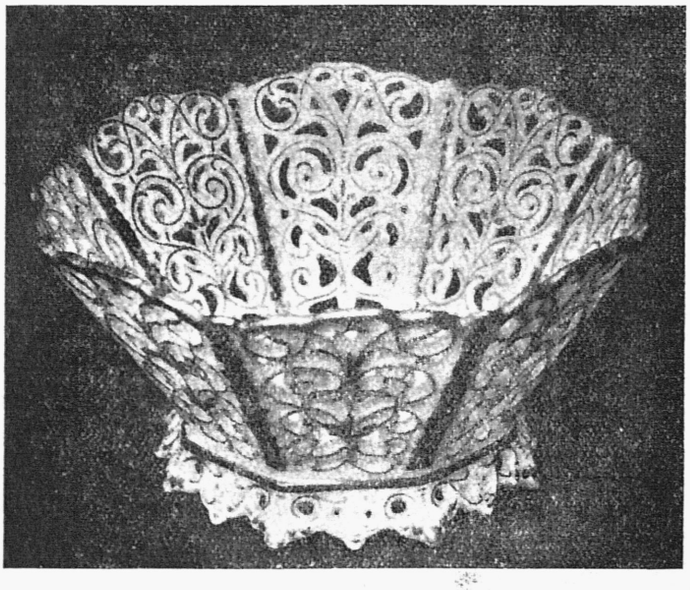

Порцеляновий кошичок незвичайно вміло виконаний

порцеляну з печі. Але всі ці невигоди щедро винагороджує при простому та безпретенсійному малюнкові яркість, соковитість, глибина та незмінливість фарб. В порівнанню з ними, фарби надґлязурного малюнку є бліді, млаві, бо не зіллялися з усім черепом міцно в одну цілість. Найпростіша порцелянова посудина переходить через які півсотні рук, заки появиться на світі.

Отже не тільки народження дитини але й народження найзвичайнішого горнятка це велика подія.

Розгляд техніки порцеляни показує нам, як твориться добра і лиха порцеляна. Поклавши пальці з задньої сторони предмету та тримаючи його проти світла, ми переконаємося, що це порцеляна, а не фаянс, коли пальці просвічують. Її звінкість, свіжий, синявий відблеск, чистота ґлязури, відсутність бурих плям та прищиків свідчать про добру якість. Не тільки ціна але і власне око можуть підказати, яка прикраса на порцеляні є гарніша та вартніша.

Перші порцелянові фабрики в Европі закладали князі та вельможі, тому й повинні вони були служити вимогам та смакові тих кругів. Потім виробництво поширюється на багате міщанство і наконець порцелянова річ з люксусової робиться звичайною, буденною річчю, доступною для кожного. Бажання задоволити ширші круги не могло не понизити загального рівня виробництва. Перші порцелянові фабрики прославилися на цілий світ, перші порцелянові вироби майже без виїмку були мистецькими річами, хоча техніка діла була нова і артист йшов навмання та шукав дороги своїм творчим змаганням. Певність в техніці дала можливість здешевити виріб, але не поглибила його мистецької вартости. Масове виробництво порцеляни мусить держатися шабльону, бо воно дуже коштовне, а в процесі виробу є тільки небезпечних моментів, що годі ризикувати, немаючи за плечима багатого маґната.

Китайська порцеляна все лишиться ідеалом для европейської, а китайський химерний малюнок з дивовижними рослинами та многоголовими драконами ніби на все звязаний з порцеляною. Деякі тайни китайського підґлязурного малюнку і досі невідомі. Але Европа в повному розцвіті внутрішних сил не могла задержатися на чужім, далекім ідеалі. Опанувавши по своїому фаянс, Европа почала і новий матеріял опановувати. Сам матеріял порцеляни ніжний, легкий та сильний, жіночий, відповідав добі напудрованих маркіз та маркізів. Порцеляна може виразити в собі велике множество мистецьких форм, але не надається для виразу буйного та неспокійного темпераменту; порцелянові фіґурки насичені подихом сентиментальности та елеґантности.

Форма, малюнок, сюжет, загальна ідея вази, сервісу, статуетки зміняються з духом часу. Стилі рококо, empire, бідермайер та псевдокляснічні сюжети ніби зливаються з европейськими порцеляновими статуетками та вазами. Ся мода стилів та сюжетів автоматично, без внутрішних причин переходила до Східної Европи, Росії, України та Польщі. З часом і ці краї шукали власного індивідуального змісту, замінюючи сентименталь-

ного пастушка та пастушку своїм рідним селянином та селянкою. І при всьому простому сюжетові ніжність порцеляни довсім не потерпіла.

Стара китайська порцеляна дуже дорога, дорожча від золота і доступна хіба тільки міліонерам. Дуже ціниться і европейська порцеляна XVIII і XIX в. В наші часи годі вже її знайти на ринку, вона вся похована в музеях та приватних збірках. В давні часи любувалися в гарній порцеляні і в стародавних домах шкляні шафки з дорогоцінною старою порцеляною прикрашували їдальню. Про красу сих збірок свідчать у Львові в Промисловому Музею ріжні зразки старого порцелянового виробництва — саксонські, севрські, віденські, російські а також корецькі та баранівські.

—o—

Жінка радо приглядається до склепових вистав з порцеляною. Не одна з тих гарних річей придаласяб її до хати та господарства. Очі розбігаються, не знають, на чім задержатися...

В останні часи в Европі замітне прямування до відродження порцеляни. Серед повіни нових річей є чимало безумовно гарних. В принціпі вони повторюють старі призабуті форми, та долучають до них і вияви нових мистецьких напрямків. З добрих порцелян найбільше доступна для нас порцеляна чеська і німецька.

Господиня, що дбає про вигляд своєї хати, не може вдоволитися шабльоновим виробом сервісу, або вази на цвіти. Як дібраний капелюх та черевик доповнює одяг жінки, так дібране накриття закінчує обстановку хати. Купуючи сервіс на стіл, жінка мусить мати на думці передовсім вигляд власної хати та себе на тлові своєї заставки, а не те, що купила її сусідка чи приятелька.

Треба признати, що до чисто української хати порцеляна цілком не підходить, бо за легка. Глиняні миски, фаянс, майоліку тут скорше можна примінити до обстановки. Але сучасна українська жінка, стилізує свою хату в народному дусі, ц. є. старається получити сучасні вимоги з духом народного мистецтва. При такому компромісі і порцеляна може знайти собі місце. Ясна річ, сервіс мусить бути дуже скромний, безпретенсійної форми, скромно удекорований. Сервіс може бути цілком білий або зі золотим чи кольоровим пасочком. Кобальтовий сервіс ц. є. прикрашений глибокою синьою краскою, має дуже елеґантний вигляд, але в ціні рівнається сервісові з дорогою золотою обвідкою. Гарно представляється сервіс в простенькі цвіти людового стилю.

Треба признати, що в тісній міській кімнаті такий сервіс томить око, цвіти ніби вянуть, зате в літі, на рундуці на тлі зелені цвіти оживають і веселять своїм радісним виглядом.

Насувається питання: чи не можуть українці примінити свого орнаменту до порцеляни? Певно, що можуть, тільки в дуже простих, ніжних лініях. Однак власного порцелянового виробництва українці в Галичині не мають; але український мистець може відродити занедбаний та прибитий порцеляною фаянс. Українські малярі та малярки можуть на фаянсі примінити багате народне мистецтво в ширшім розмірі. Свого часу фаянс мав велику славу і міг бути висловом великих творчих замислів як східних так і европейських мистців. Порцеляна, як матеріял, затьмила фаянс, але фаянс може ожити в творчих руках не дорогою наслідування порцеляни, тільки висловом властивим цему матеріялові. Тим висловом може бути український орнамент.

Як раз на Україні в останні часи помітні змагання до відродження кераміки, пр. в Межигірю та Миргороді, а мистецькі школи в Київі та Харкові під проводом талановитих та визначних мистців підготовлюють молоді сили для прикладного мистецтва.

Зразки народної кераміки. Старі збанки з цвітистим орнаментом
(Зі збірок „Просвіти“ в Ужгороді. З кн. „Народное Искусство Подкарпатской Руси“ — вид. Пламя, Прага.)

ПОСТАТІ РИМЛЯНОК В ОСТАННІ ЧАСИ РЕСПУБЛІКИ

Загально принято вважати римський закон дуже суворим для жінок. Самі римляни були такої думки. „Наші предки“, каже Тит Лівій „заборонили жінці займатися приватною справою без підтримки чоловіка. Вони хотіли, щоби вона завжди була під зверхністю свого батька. або брата, або свого дружини“. Коли вона не зайнята разом з рабами меливом пашні або варивом їжі, вона повинна разом з рабинями в атріюмі своєї хати прясти й ткати погрубілими-та порепаними руками етрурійську шерсть, провадити хазяйство, годувати дітей; вона не може сама вийти на вулицю, лише в товаристві свого дружини, або служниць; не може сама розпоряжатися своїм майном; вона за законом є донька свого дружини, який, як батько, може накладати кару, навіть карати її на горло. Становище її, як бачимо, не дуже різниться від становища рабині. Разом з тим ми помічаємо, як дійсність далека від теорії. У самому початку історії Рима виявляється, як велика була різниця між становищем одної та другої. Ця жінка, яка замкнута в дома є себто першою із служниць, тішиться в своїм домі загальним поважанням, навіть з боку голови сімії. Вона сидить поруч з ним за столом, а не прислужує йому; день її народження святкується й вона одержує дарунки; на вулиці перехожі поступаються їй з дороги, заборонено доторкнутися її, навіть коли її до суду притягають. Дружина часто доручує її вести де-які справи і радиться з нею в справах, що торкаються їх обох.

Тому то й жінка відограє важливу ролю в римській історії. „На всякій сторінці“, говорить М. Ґюде, „згадується про неї“. Надаремно закон виключає її від участи в громадських справах. Безперестанно втручання її наявне або заховане має рішучий вплив на державні справи. Здається, що римляни уподобали собі в своїх літописах та легендах зв'язувати ім'я якої-небудь героїні з кожною славною історичною подією. Наколи вірити традиційній історії, то Рим завдячує свою величність не менш чесноті своїх жінок, як мудрості законодавців і хоробрості війська. Подружня відданість і дочерня любов, злучуючи Сабінян і Латинян, утворили римський народ. Двічі поневолений Рим Тарквініями й децемвірами завдячує своє визволення чесноті Люкреції й невинності Віргінії. Благання дружини й матери здолали вблагати Коріоляна урятувати республіку. Намови амбітної дружини надхнули Ліцінію славні аграрні закони, які докінчили тріюмф римської демократії; останніх героїв римської демократії, обох братів Ґраккїв виховала й керувала своїм порадами мати славна Корнелія. Хоча усі ці оповідання може й напівлегендарні, це неважно; в них ми бачимо вияв народнього почуття, непохитне свідоцтво поважання й пошани, яку римляни в старовину почували до своїх дружин і матерей“.

Ідеал жінки й дружини, що його виробив собі римлянин в старі часи, такий: ми з одного боку бачимо погорду до жінки, начеб до старшої служниці, відрядженої до кухні, а з другого боку високу повагу до товаришки, на якій лежить хатнє господарство, до матери його дітей; це відверто виявляється в надгробних написах республіканської доби.

Найчастіше згадують такий:

„Перехожий, я маю тобі сказати лиш кілька слів. Затримайся й читай. Ти бачиш тут могилу досить поганої гарної жінки. Родичі назвали її Клявдією. Вона любила свого чоловіка з щирого серця, мала двох синів, одного лишає на землі, другого сама поховала. Мова її була приємна, хід поважний, стерегла хату, пряла шерсть. Я сказав. Продовжуй свою путь“.

На другім читаємо:

„Тут почиває Аммона, дружина Марка, дуже добра й дуже гарна, невтомна прялка, побожна, цнотлива, ощадна, невинна, стерегла хату“.

Таке вихвалювання війшло в звичай і його вживали на надгробних написах навіть і в добу імперії, і в далеких провінціях, які ще не були зроманізовані. Розуміється, що не все це, що було написано, відповідало дійсності, бо рідко стрічались чоловіки, як Ульпій Цердо, що на могилі своєї дружини написав: „До Клавдії Тихи. В день її смерти я склав подяку богам і людям“. Зрештою у римлян склалася приказка: „De mortuis aut nihil aut bene“, або нічого не згадувати про померлих, або лиш добре.

Таким чином римлянка приневолена була жити в суворих умовах та матеріяльних турботах, з другого же боку її оточували поважання та пошана, тому то виробився у римлянок заздалегідь особливий характер: серйозність, в основі якої була рішучість. Вона не знала ніжности, ласки, м'якости, а тому то не стрічаємо у римлянок мрійности й сентиментальности, що так властиві особливо жінкам слав'янського племени. Римлянка передусім старалася твердо боротися з життєвими труднощами. І це спостерігаємо не лише у жінок але й у молодих дівчат.

Але булоби помилкою думати, що тип римської матрони з часом не зазнав модифікації. Під кінець республіки поволі наступали різні зміни в умовах, в яких перебували жінки. Змінилися звичаї, закони, вірування.

Ми бачили, що за старих часів через саме одружіння жінки підпадали під нічим необмежену владу чоловіків. Згодом зауважено, що з цього виникають не аби які зловживання. Щоби це виправити, придумано відповідні комбінації. Одружуючи молоду дівчину, вживають заходів, які би стали на перешкоді чоловікові своєвільно розпоряжатися посагом жінки. Рівночасно вводять правні форми, завдяки яким жінка становиться майже повною властителькою свого майна.

З полегшенням умов шлюбу поширюється звичай розводитися. В перші п'ять століть історії Риму випадки розводу були дуже рідкі; починаючи з шестого століття розводи бувають усе частіщі і що дуже важливо без серйозних причин, просто через бажання переміни, більшої розкоши, щоби добути більшого впливу та підтримки. Одружіння становиться недовгочасним зв'язком, який зав'язують та розв'язують через примхи і вигоди. „Яка жінка“, каже Сенека, „соромиться тепер будучи розведеною, коли поважні та славного роду матрони лічуть свої літа не по найменням консулів, а по найменнях своїх чоловіків? Вони розводяться, щоби одружитися, і одружуються, щоби розвестися“. Честолюбці вважали ряд послідовних одружінь необхідним заходом в своїй

НАЙНОВІШІ
ВОВНЯНІ Й ШОВКОВІ МАТЕРІЇ
на плащі й сукні
На складі сукна на мужеські одяги
поручає фірма
СТАХЕВИЧ І АБРИСОВСЬКИЙ
Львів, Ринок 32.

політичній кар'єрі. Так Сулла приневолив Емілію, дочку Скавра, розвестися з Глабріоном, щоби одружитися з Помпеєм, а Пізона Кальтурніяна розвестися з вдовою Цінни; він хотів теж розлучити Цезаря з донькою Цінни, але Цезар не пристав на те. Помпей, маючи справу в суді, яку боявся програти, заручився з донькою Антістія, голови суда, але вигравши справу, він покинув наречену й оженився з Емілією, а потім одружився послідовно, як того вимагали політичні обставини, з Муцією, донькою Сцеволи, з Юлією, донькою Цезаря, кінець з кінцем з Корнелією, вдовою Ліцінія Красса. Взагалі він був п'ять раз жонатий, Цезар і Антоній чотирі рази, а Сулла, як Помпей п'ять раз. За часів імперії сатирики згадують жінок, що вісім, а навіть десять раз брали шлюб.

Такі приклади вищої класи легко найшли послідовників в нижчій. Аристократія навчила честолюбивих демократів, які хотіли з ними зрівнятися, що шлюби можна так же легко розв'язати як і зв'язати, через що й в нижчій класі дуже поширюються розводи.

В той же час вдираються в релігійні вірування цілком нові елементи. З Греції та зі Сходу прибувають нові культи, далекі од холодної суворости римської старої релігії які потурають душевним пристрастям особливо жінок: культ Бакха, що виродився в розпусні оргії, який призвів до відомого процесу Бакханалій; культ Кибели, великої богині Пессінунта, яку святкували римські матрони щорічною процесією до гирла Тибра; культ Ізиди, єгипетської богині й инші. Разом з ними наїхали до Риму нові жреці, віщуни, чарівники, що зловживали легковірностю жінок, обдурюючи їх своїм фіглярством та ворожбитством.

(Продовження буде).

Селянки на Харківщині обіраютъ своїх представницъ до рад

РІЖНІ ВІСТИ

Нове видавництво „Чесько-українська Книга". Заснувала його жінка, проф. Омельченко, популяризаторка української культури серед славянських народів. Видавництво це має на цілі при помочі популярних книжок дати змогу чеському й українському народові взаїмно себе пізнати. Зі сторони чеської співпрацює у видавництві прихильник українців п. Грдлічкова, редакторка часопису „Жіноча Рада". Про появу першої книжечки цього видавництва ми згадували в попередньому числі. Тепер закликаємо жіноцтво, головно те, що студіювало у Чехах, вступити в члени видавництва і піддержати його матеріяльно закуповуючи й поширюючи його видання.

З Канади. Дня 15. березня ц. р. минуло 5 літ існування жіночого робітничого двотижневика „Робітниця". „Робітницю" видає жіночий відділ при Товаристві Український Робітничо Фармерський Дім — а за пять літ здобув собі цей журнал велику симпатію серед свідомого жіноцтва Канади.

Частина жіноцтва, що гуртується в „Союзі Українок" Канади, має свою сторінку в канадійському „Українському Голосі". Цего року видали в календарі „Українського Голосу" — відділ „Союзу Українок", а також літографовану летючку на 8 сторінок — „Памяти Лесі Українки".

З концертової салі. Дня 7. березня ц. р. відбувся концерт нашої відомої пяністки Любки Колесси, що перед відїздом на Україну завитала на весняний концерт до Львова. В програму конперту ввійшло: 1) Beethoven: Соната ор.; 2) N. 2. A-dur; Акт: Соната h-moll; 3) Шопен: Вальс Cis-moll і Desdur; Andante spianato і Польонез es-dur.

Дня 20. березня ц. р. на концерті „Новин" — взяли участь дві молоденькі пяністки Дарія Герасимович і Дарія Гординська.

Розвязання „Союзу Українок" у Львові. В вівторок 19. марта ц. р. Львівське Ґродське Староство розвязало українську жіночу орґанізацію „Союз Українок" за те, що вона мала займатися політичною діяльністю. Безпосереднім мотивом розвязання Т-ва має бути участь деяких членів Союзу у збірці жертв на політичних вязнів у часі панахиди за душу бл. п. Ольги Басарабової. Книги і шафи з майном Т-ва адміністраційна влада опечатала.

В тій справі було зголошене Українським Клюбом нагле внесення в Соїмі (реферувала голова С. У. пос. М. Рудницька), яке соїм приняв і зарядив візвати уряд взяти назад заряджения львівського ґродського старости, на основі якого припинено діяльність „Союзу Українок" у Львові.

З Буковини. Після знесення стану облоги, почали орґанізуватись жіночі товариства „Жіноча Громада" на Буковині. Дня 2. лютого ц. р. скликано до Чернівців нараду в справі реорґанізації жіночих товариств. Ціле громадянство дуже прихильно поставилося до цего почину. З великою енерґією і свіжим розмахом взялися Буковинки до праці, щоб здігнати те, що втратили на протязі 10 літ важкого життя. Не забули згадати і перших покійних вже працівників на полі орґанізації жіноцтва п. Евгенії Яроцинської і Емілії Кумановської — та привітати дуже заслужених орґанізаторів жіночого руху в Буковині п. Константину Малицьку, др. Степана Смаль-Стоцького і інс. О. Поповича. В деннику „Час" — мають жінки свою сторінку п. н. „Жіноче Діло".

В Австрії святкували в березні 90-ліття першої орґанізаторки жіночого руху в Австрії Маріянни Гайніш. Вона віддала жіночому рухові все своє життя. Вона є матірю першого президента Австрії др. Михайла Гайніша.

ПЕРШІ ПИТАННЯ ДИТИНИ

„Мамо, чому ти мене здурила?“ — а в словах цих повно докору, жалю, і першого проблиску недовіря чотиролітної дитини. І це питання це перший ступень глибокої прірви, що зветься „батьки і діти“.

Добре розвинена дитина вже в четвертому році життя зачинає думати, дивуватися і питатися. А відповіді матері чи батька втягає в себе з цілою силою свого свіжого мозку і кладе в основу свого майбутнього світогляду, — навіть своєї вдачі.

Так багато говориться тепер про велику вагу фізичного здоровля в дитячому віці. Всі лікарі твердять, що здоровля немовляти — це передумова здоровля майбутнього чоловіка. І багато старань в цьому напрямі, щоби забезпечити фізичне здоровля немовляти.

А душевний розвиток дитини — це все ще занедбана ділянка, основана на пересуді про шкідливість надто скорого розвитку дитини. Замітна велика дбайливість про те, щоби дитина умово не перетомилася, але ніхто не думає про цю важку працю дитячого мозку, ту його траґічну безпомічність, коли дитина сама із ріжних протилежних відповідів батьків, рідні, прислуги старається дійти до правди. Не знаю, чому загально панує погляд, що правда, подана дитині навіть у формі доступній для її душевного розвитку, може їй зашкодити, а всякі непродумані викрути, готові традиційні байки дадуть дитині душевне здоровля? А це якраз навпаки. Дитина, заспокоєна у своїй цікавости, згідно з усіми вимогами науки, дістала трівкий камінчик у будівлю свойого майбутнього світогляду. Міжтим недбалими і неправдивими відповідями кладуть батьки під цю будівлю не трівкий камінь, але порохно, що скоро розсиплеться, ще й занечистить свіжий ґрунт душі дитини. Побудований на таких неправдивих основах світогляд мусить нищити сама дитина своїми ще слабими силами, мусить викидати з себе накидане в душу сміття — а така праця дуже тяжка, дуже болюча і дуже шкідлива для розвитку дитини. Чи кожний з нас не пригадує собі, як болюче вирвав з себе міти про бузьків, про ангелів, що ялинки приносять, про позагробове життя?

Одній дівчинці на 6-тому році життя вмерла мама. Дитина вірила, що мама спить, бо так їй всі пояснювали, але не могла ніяк погодитися з думкою, що маму закопають у землю. І ця страшна, незрозуміла думка, що маму у сні закопали в землю, так перетомила дитину, що вона сама небезпечно занедужала. А коли видужала, їй казали, що мама на небі, глядить крізь зірочки і бачить все, що діється з її дитиною. Дитина вірила — і вечерами цілими вдивлялася в зорі і плакала в безсиллі, що мами ніяк побачити не може; розказувала їй своє дитяче горе, а коли мама на всі її зажалення не давала ніякої потіхи, вона ридала і почала зневірюватись. Не в доброту мами — але в правдивість того, що їй розказували старші.

Вона перестала вірити старшим і сама старалася розвязати питання життя і смерти — а до того ще й питання — чому її так обдурюють. Ці питання так її турбували, що вона покинула всі свої забавки, ходила все задумана, чим будь хвилювалась, а лікар узнав це за наслідки недуги, казав добре відживляти дитину і не перемучувати книжкою. А дитина любила книжки і образки — і заборона цеї розривки була для неї найболючішим ударом.

Таких непорозумінь безліч. Ці перші конфлікти дитячої віри з дійсним життям, це приманливі сюжети літературної творчости. Вони живуть в душах сучасних творців — як болючий спогад особистого життя, як нездорове явище, що стрічаємо на кожному кроці.

А дитина стоїть з широко отвореними, здивованими очима на дорозі життя і в її 4-літній голівці родяться питання, що лягли в основу фільософії людства: звідкіля я взялася і куди прямую?

І на ці питання мусять дати відповідь батьки — ще заки дитина вступить у школу. Але ці питання мусять бути вирішені згідно з правдою, наукою. На запит дитини: звідки я взялася? — повинні ми відповісти з такою ясністю і чистотою, яка блестить в питаючих оченятах дитини.

Чи до відповіді на це питання конче треба бузьків, ворон і инших викрутів? Загально думають, що це розвязує справу. А це тільки її замотує. Бо мати удостоїть цею чинністю бузька, тато ворону, служниця скаже, що „Бог дав“, а ще дехто знову инше дасть пояснення — і так завдаємо дитині так багато матеріялу до міркування, уявлень, здогадів, що ясна правда, заощадилаб їй цеї тяжкої, а непотрібної умової праці.

А на питання 4-літної дитини можна так гарно і так правдиво відповісти. Дитина бачила вже, як травичка сходить з землі, як листочок новий з галузки добувається, як курятко з яйця виколюється. „А ти, дитинко, з мами вродилася. Мама виносила тебе, манюсеньку, в собі під своїм серцем, бо там найкраще місце для таких дрібоньких діток. Вони там безпечно лежать і ростуть, а коли вже чують силу, тоді добуваються з мами на світ. Маму це болить, тому мусить лежати в ліжку; але мама про все забуває — коли подивиться на свою нову дитинку, на свою квіточку білу, на листочок свіженький. І так, як земличка квіточці, а галузка листочкові дає поживу — свої соки, так мама годує дитину своїм молоком, доки дитина не навчиться сама їсти“.

Дитина тоді з любовю дивиться на маму, співчуває з її болем і ніжно пригортається з довірям до тої, що дала їй життя і викормила своєю груддю. Така хвилина єднання дитини з матірю, це щаслива хвилина для матері і для дитини.

Більше питань дитина в цьому віці і при таких відповідях не завдає. Її цікавість заспокоєна і її слабенький мозок не напружується. А коли за яких три, чотири роки вона завдасть друге питання — „звідки я у мами взялася?“ — буде вона вже ріжними явищами природи підготовлена до правдивої відповіді. Буде бачити запилювання цвіток, парування метеликів, домашніх птиць, може і звірят — тоді один натяк може їй розяснити цілу тайну, і дитина зрозуміє це інтуіцією, без зайвих слів і описів. А всі пояснення в цій справі мусять бути дуже поважні, без фальшивого сорому, бо цеж основа життя, тільки забруджена самими людьми.

Дитина свідома свого походження буде в добі свого полового дозрівання ставитися дуже поважно до своїх нових переживань. Вона буде знати, що до великої за-

(Продовження на 18 стор.)

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ
РОМАН ЗУБИК, Львів, вул. Галицька 16
ПОРУЧАЄ:
Останні новости в шовках на весну.
Вовни на сукні, плащі жіночі і мужеські одіння у великому виборі.

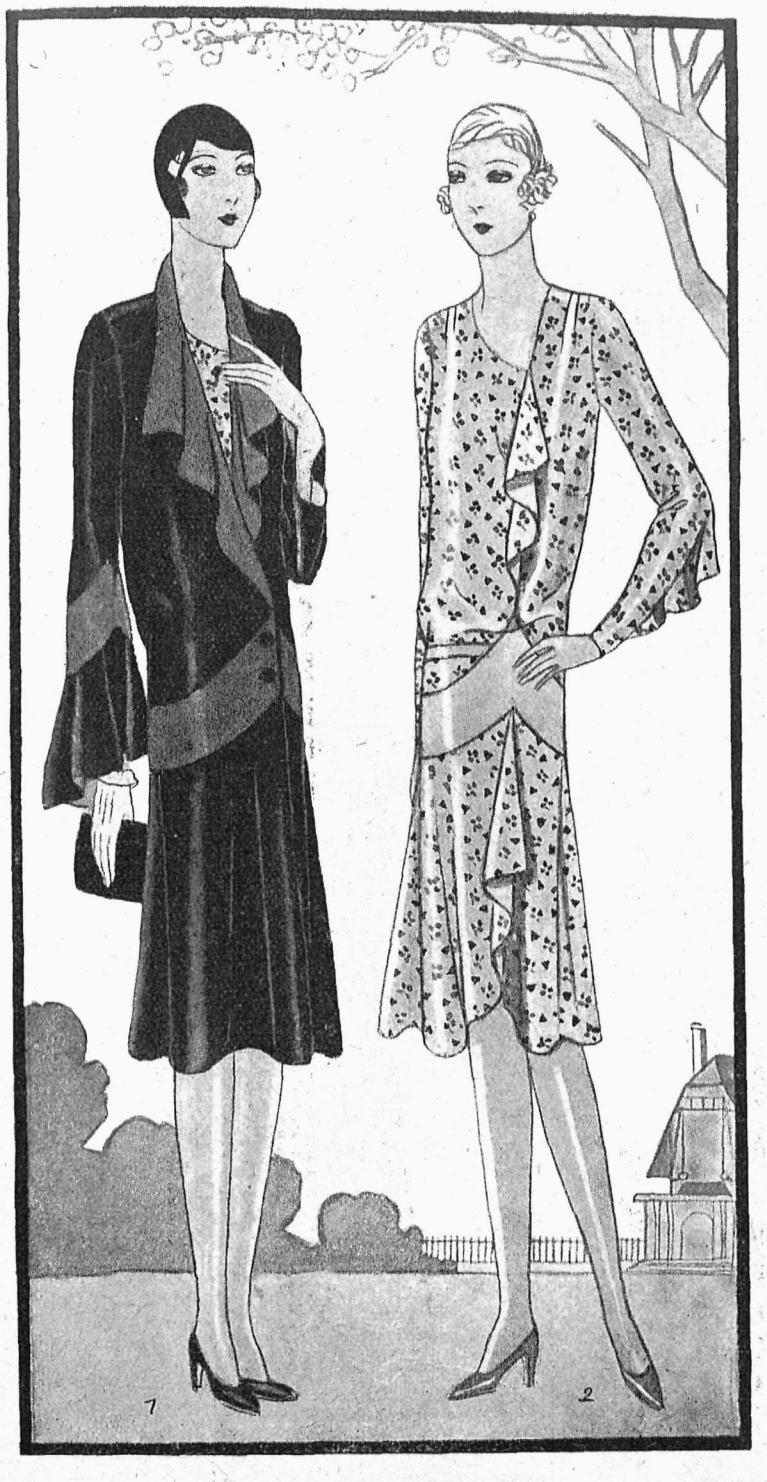

ВЕСНЯНІ КОМПЛЄТИ

1. - Плащ з чорного Crêpe Satin, прибраний матовою стороною матеріялу.

2. - Сукня з Crêpe de Chine краски сірої в чорні і червоні квіточки, наложена пліса з сірої Crêpe de Chine.

3. - Плащ з вовняної, зеленої попеліни. Пліси з шовкового Crêpe Marocain міґдалової краски.

4. - Сукня з шовкового Crepe Marocain міґдалової краски в тіньовані зелені цяпки. Ковнірець, пліси і пасочок з Marocain міґдалової краски.

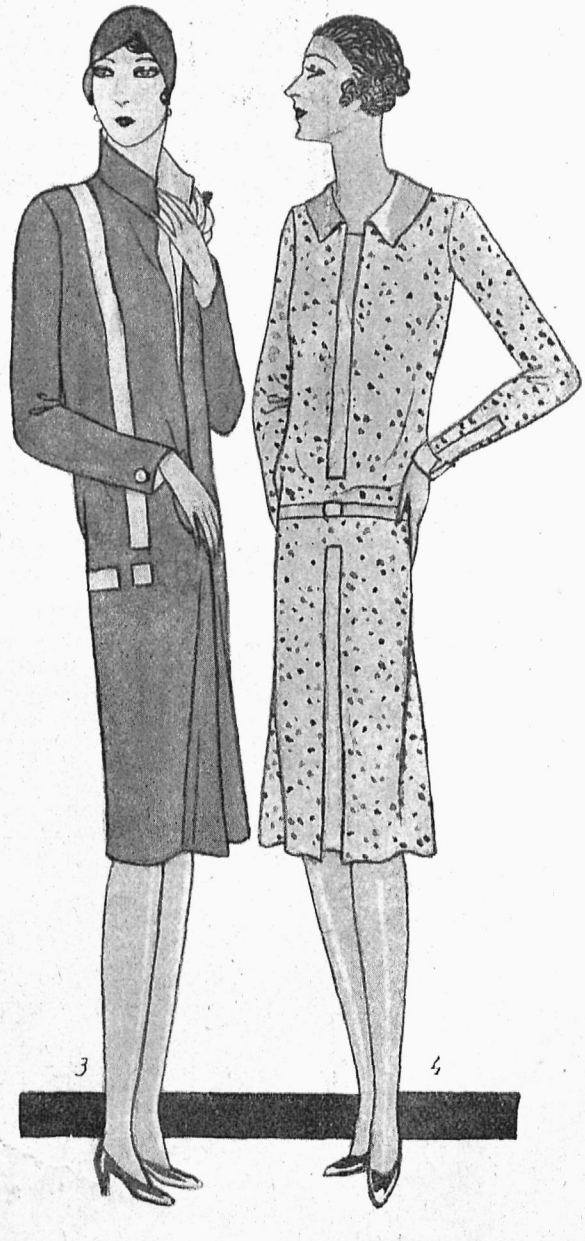

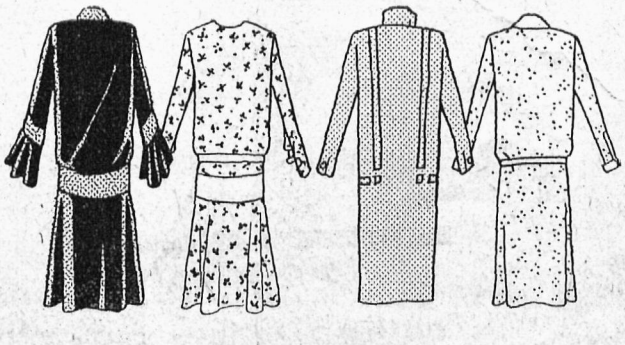

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

СУКНІ НА ВУЛИЦЮ

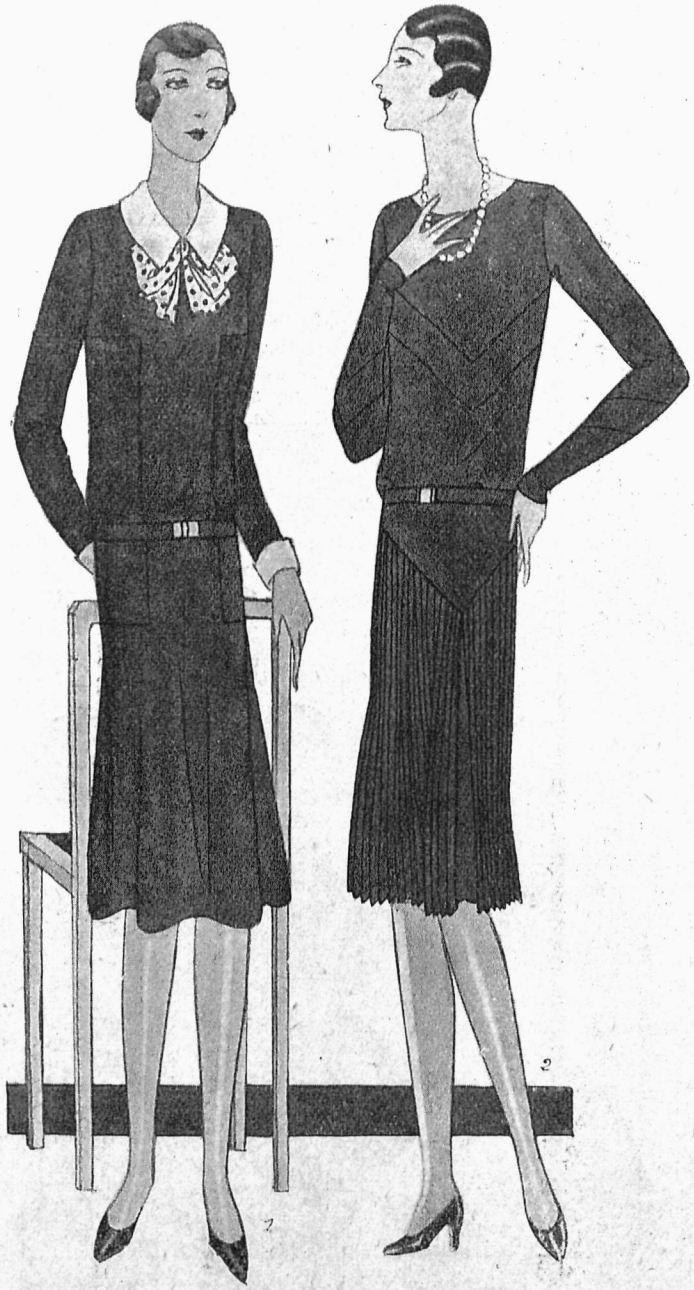

1. - Суконка з чорної попеліни, викінчена стебном. Ковнірець з білого шовку, вязання з білого фуляру в чорні горохи.

2. - Сукня з чорної вовни. Наложена на станику пліса творить по лівій стороні острий клин. На спідничці баскіна рівнобіжна до пліси на станичку. Спідничка плісована має при гострім кінці клину, глибоко впущений фалд.

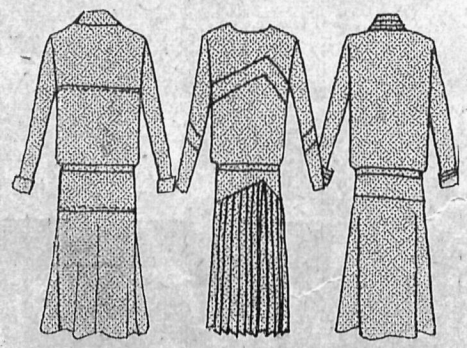

3. - Сукня з чорної Kasha. Бічні части спідпички сильно звонові.

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

СУКНІ НА ВЕЧІР

1. - Сукня з чорної Crepe de Chine. Спідничка має баскіну, від якої розширяються звони. Жабот при витяттю і викінчення при руці підшиті білою або рожевою Crepe de Chine.

2. - Сукня з чорного Crepe Satin, шита на лискучу сторону метерії. Вставлені прямокутні части з матової сторони матерії. Спідничка звонова з фалдами, уложеними по обох сторонах.

3. - Сукня з чорного Crepe Marocain. На спідничці по правій стороні уложені фалди, придержані нашитою плісою. При шиї викінчення зі звязанням.

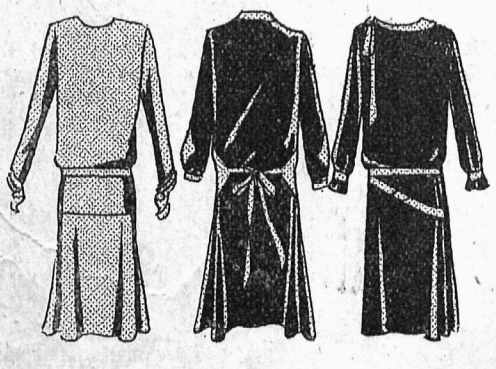

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

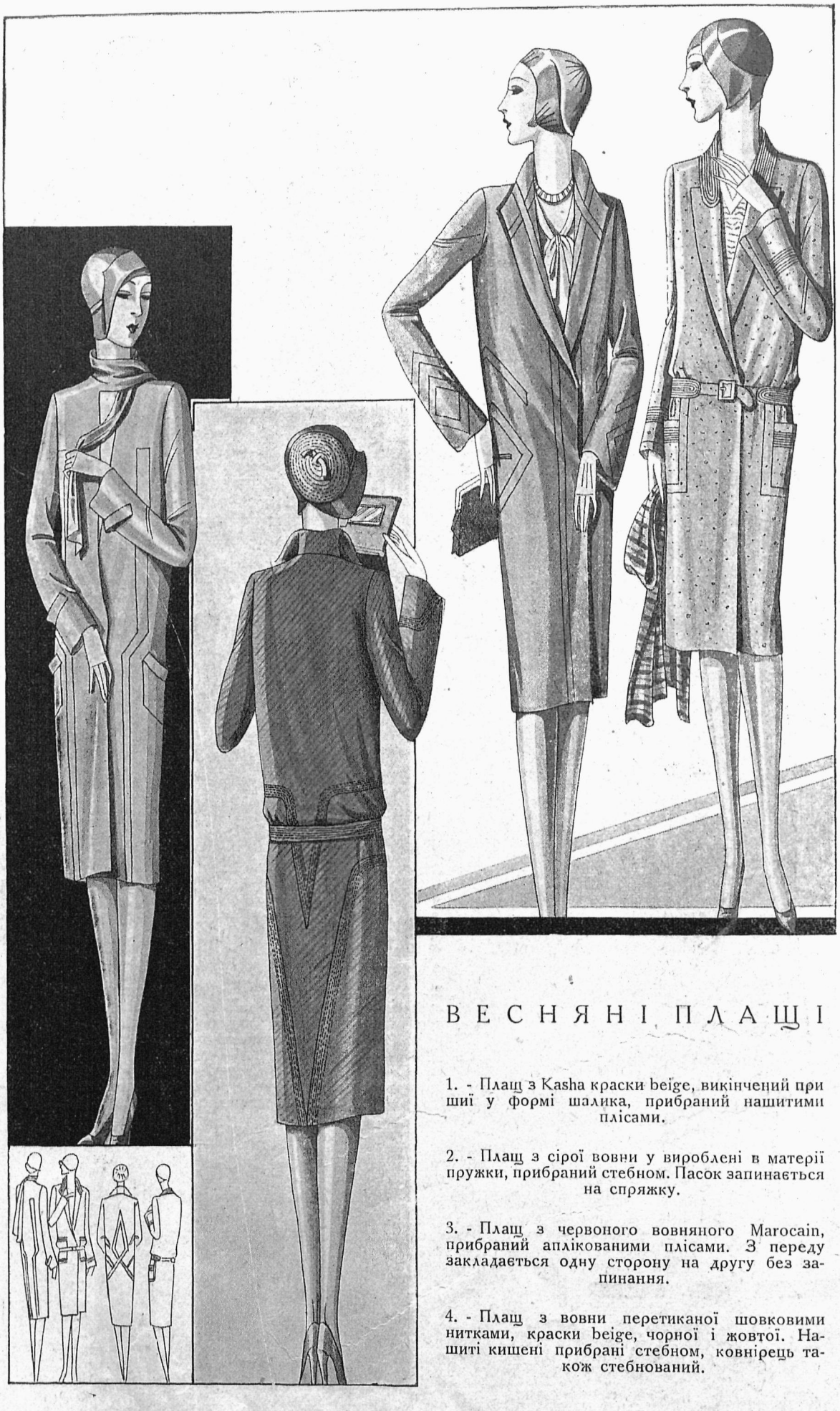

ВЕСНЯНІ ПЛАЩІ

1. - Плащ з Kasha краски beige, викінчений при шиї у формі шалика, прибраний нашитими плісами.

2. - Плащ з сірої вовни у вироблені в матерії пружки, прибраний стебном. Пасок запинається на спряжку.

3. - Плащ з червоного вовняного Marocain, прибраний аплікованими плісами. З переду закладається одну сторону на другу без запинання.

4. - Плащ з вовни перетиканої шовковими нитками, краски beige, чорної і жовтої. Нашиті кишені прибрані стебном, ковнірець також стебнований.

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

ЕЛЄГАНТНІ КОСТЮМИ НА ВЕСНУ

1. - Костюм з ясно-брондзового шевйоту. Жакет легко втятий.

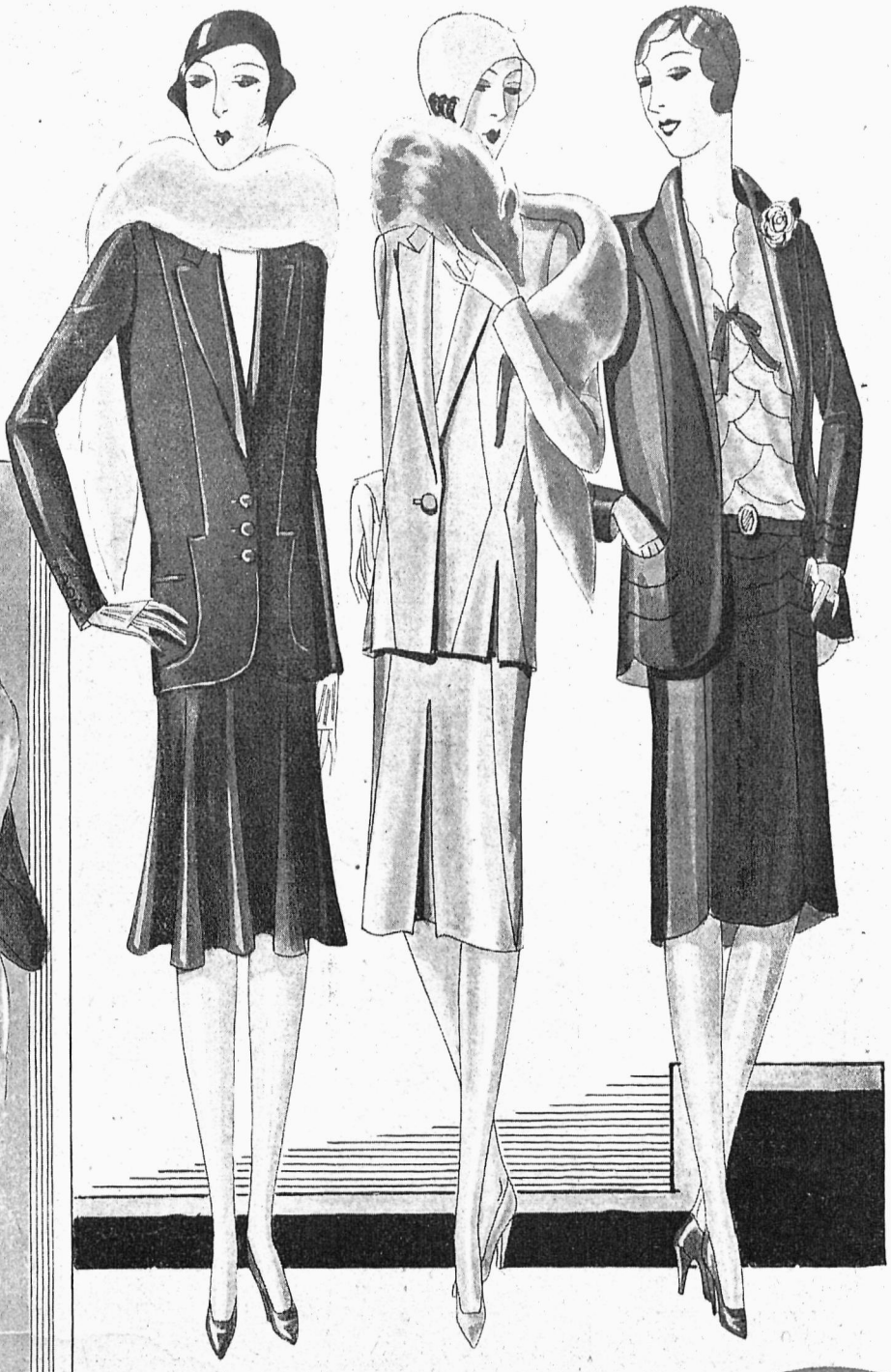

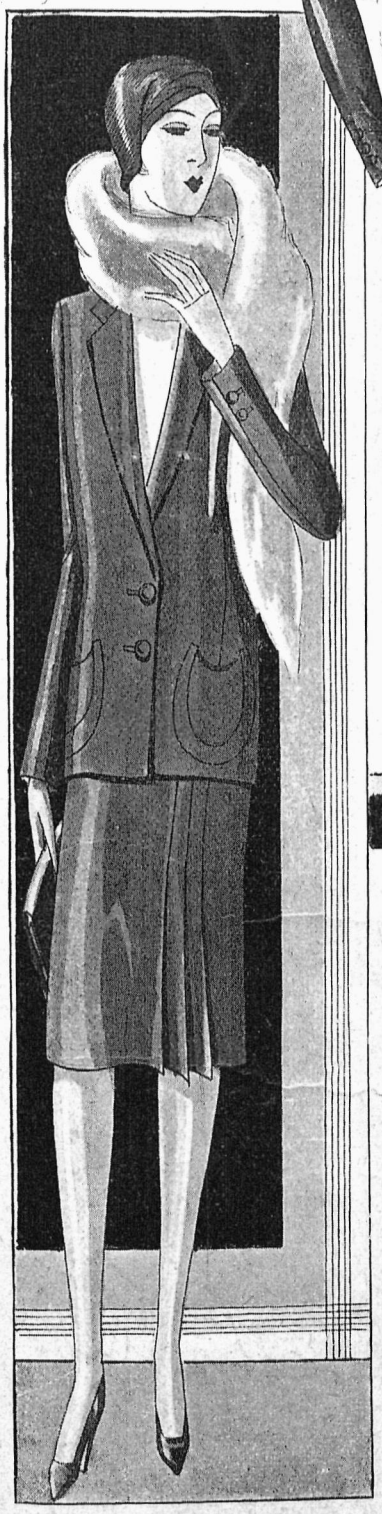

БІБЛІОТЕКА НАУК. ТОВ. ім. ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ

2. - Костюм з чорної або ґранатової вовни лямований тасьмою. Спідничка звонова, жакет запинається на три ґузики.

3. - Костюм з Kasha краски beige. Жакет і спідничку поширюють впущені затяті фалди.

4. - Комплєт з брондзового лискучого суконця і жовтої вовняної крепи. Жакет, спідничка і блюзка прибрані фалистими, вузькими закладочками.

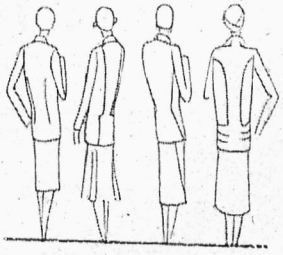

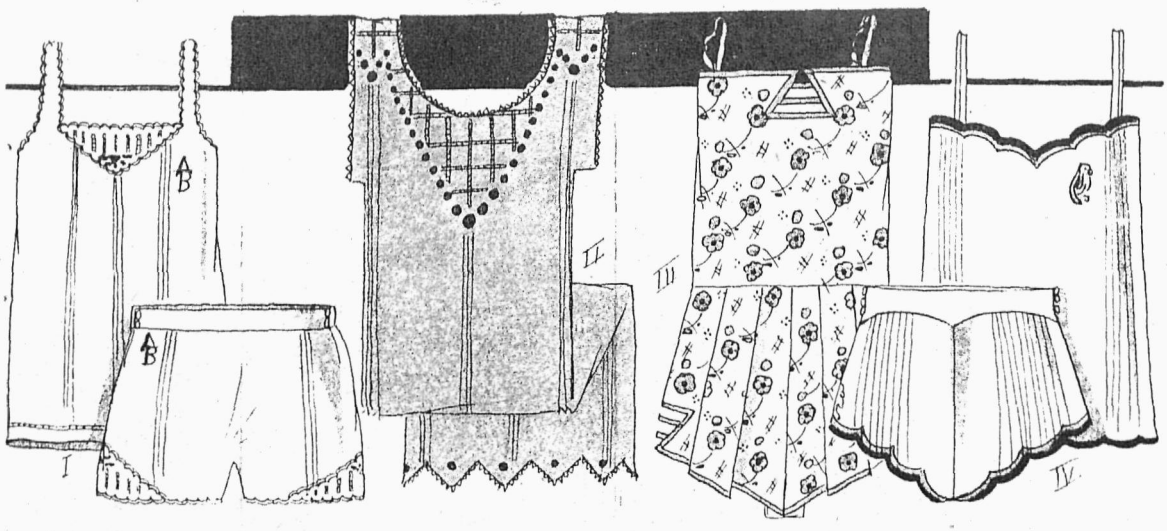

I. - Комплєт з білого батисту, прибраний ручним гаптом в зубці.

II. - Нічна сорочка з рожевого батисту, прибрана мережкою і гаптом зі синього шовку.

III. - Комбінація з жовто-цитринового воалю в десень, викінчена скісними лямівками з воалю в темнішій красці.

IV. - Комплєт в жовтого батисту, лямований в зуби темнішим батистом.

V. - Комбінація з шовку, прибрана широкою мережкою і мережаними мотивами.

VI. - Комбінація з Crepe de Chine, прибрана ажуровою аплікацією.

VII. Нагрудник з шовку і мережева.

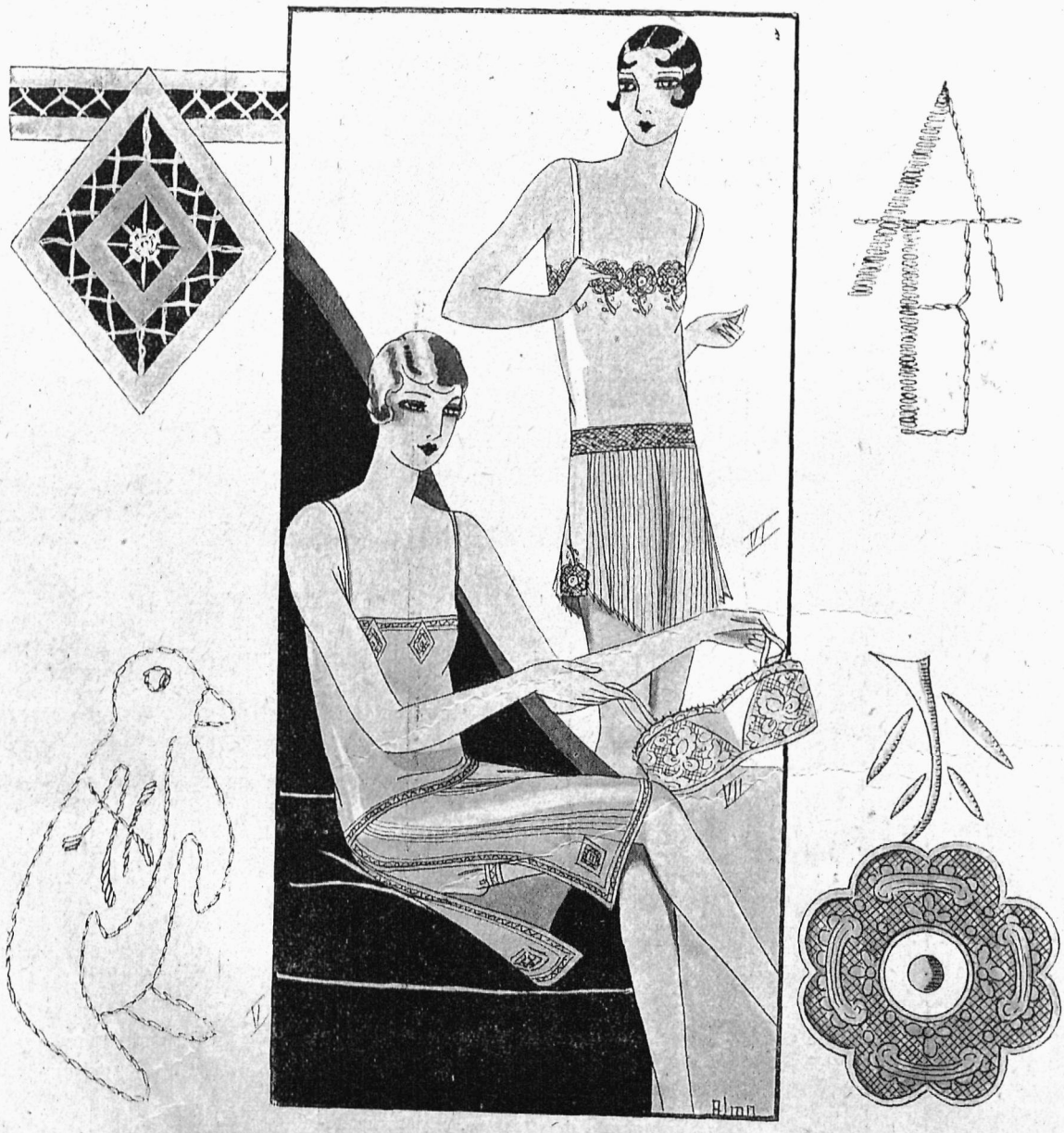

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

ЛІТНА СУКОНКА З CREPE DE CHINE.

Крій на таблиці вел. I.

76. Передна частина блюзки
77. Задна частина блюзки
78 і 79. Спідничка (зад і перед).

Звернути увагу: при 78 і 79 на скорочення.

Потрібно: 2·25 *м.* матерії на 100 *см.* завширшки. Частини блюзки при бічних вирізах в горі приморщити і оба шви зішити, відтак зішити боки і рамена. Викрій шиї і рукавів викінчити зі споду вузькими лямівками. Пришити спідничку до блюзки, і викінчити долиною.

Суконка прикрашена гаптом або легкими кораликами, т. зв. перлами.

ВИШИВАНА БЛЮЗКА.

Крій на таблиці вел. II.

Потрібно: 1·55 *м.* матерії завширшки 1·10 *см.*

57. Половину передної частини доповнити тим рогом, що завернений до середини по крисковиній лінії
58. Половину плечей продовжити
59 і 60. Половина паска
61. Половина ковніра
62. Рукав доповнити частиною, що завернена по крискованій лінії
63. Манжети.

Передну частину, пасок, ковнір і манжети прикрашуємо вишивкою (Мотив I. Таб. кол. взорів ч. 6 або ч. 15.)

ДОМАШНЯ СУКНЯ.

Крій на таблиці вел. IV.

80 *a.*, 80 *b.*, 80 *c.* } передна часть
81. задна часть
82. жабот при спідничці
83. рукав
84. прикраса рукава.

Звернути увагу: на крисковані лінії при 80 *a — c*, в яких форму треба злучити разом — бо форма розділена на три означені части; на 80 і 81 скорочення і на 83 завернення рукава до середини.

(Далі на стор. 16).

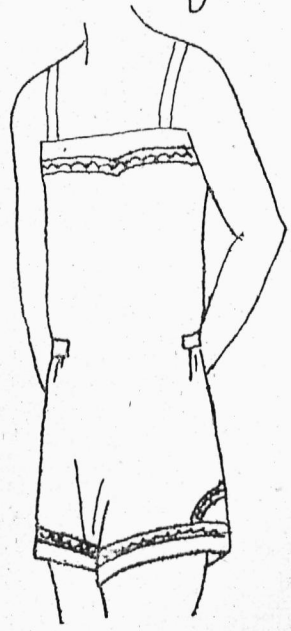

РУЧНІ ПРИМІНЕННЯ НАРОДНИХ ВИШИВОК ДО ЖІНОЧИХ І ДІТОЧИХ ОДЯГІВ.

Ч. 1. Практичне убранко для дітей на літо, з англійського полотенця, ясно-жовтої краски. Вишивку зладжену на окремому матеріялі, нашивається довкруги шиї, рукавцях і кишенях на спосіб борти. Взір вишивки диви І. Таблиця кольорових взорів ч. 9.

Ч. 2. Убранко для малого хлопчика з вишиваною довгою блюзою. Вишивка виконана в трьох красках, червоній, синій й зеленій; диви взір ч. 3а ширший мотив уміщений долиною блюзи, ч. 3б вищий на ковнірци й манжетах. Ковнірець в'яжеться шнурочком, плетеним з кольорових ниток.

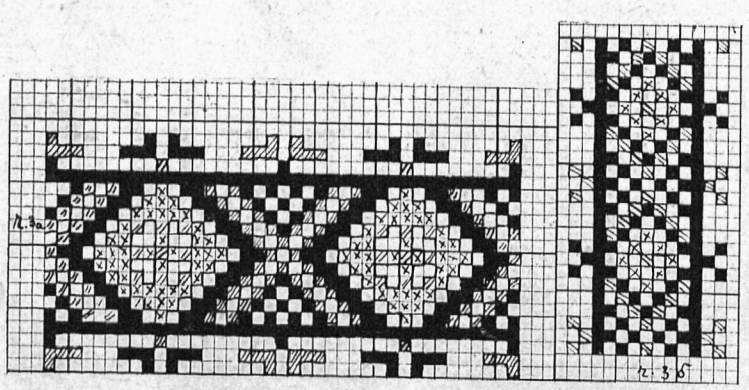

■ — червона, // — синя, × — зелена.

Ч. 3. Суконочка для дівчинки з вишивкою з І. Таблиці кольорових взорів ч. 2.

Ч. 4. Комплєт для молодої панночки: спідничка і камізоля з ясного гладкого матеріялу, до того біла блюзочка. Вишивка мотив ч. 4 а і б, виконана в красках: чорній, червоній, жовтій, зеленій, синій, рожевій і золотій, уміщені на камізолі й спідничці; блюзка при шиї і манжетах викінчена вишивкою мотив ч. 4 б.

Ч. 5. Jumper'ова блюза з вовняної Georgett'и, ясної краски. Буковинська вишивка мотив ч. 5 а.

(Докінчення зі стор. 15).

Потрібно: 3·80 *м.* матерії 100 *см.* завширшки. Передні частини при раменах кілька разів зморщити. Жабот з подвійного матеріялу пришити до правого боку спіднички. Лівий бік звязати під сподом з правим, правий бік зібрати під гарну клямру й прикріпити затріскою до лівого.

Суконка прикрашена вишивкою довкруги шиї, на жаботі і при рукавах. (Диви І. Таб. кол. взорів мотив ч. 7).

СУКОНОЧКА ДЛЯ ДІВЧИНКИ 6–8 ЛІТ.

Горішний обєм 70 *см.*

92. передна частина 93. плечі 94. рукав.

Звернути увагу: на 92 і 93 скорочення і на 94 на викрій другої половини рукава.

Потрібно: 1·40 *м.* матерії на 100 *см.* завширшки. Суконка прикрашева гарною вишивкою. (Диви І. Таб. кол. взорів ч. 6 ибо 15). В бічних викроях при передній і задній частині, долішну частину морщимо кілька разів і прикріплюємо легко до горішної, а відтак гарно викінчуємо скісною пліскою. Морщення з боку можна виконати або на вхрест або в квадрати, або ще якимсь чепурнішим стібом. Відповідно до цего зморщити рукавці в долині — і викінчити вузьким пасочком, що є також при викрою шиї. Суконка запинається біля шиї на подвійні ґузики.

КОМБІНАЦІЯ.

Крій на таблиці вел. II.

88 *a.* } перед 89 *a.* } зад 90. нараменник.
88 *b.* } 89 *b.* }

Звернути увагу: на крисковані лінії при 89 *a* при яких лучиться частини форми.

Потрібно: 1·75 *м.* батисту широкого на 80 *см.* 3·30 мережева $1^1/_2$ *см.* широкого. При викройці передної і задної частини комбінації лишити досить матерії на горішний рубець. Долішний рубець треба викінчити двома скісними лямівками. При бічному врізанні долішний беріг зморщити, зішити з горішним і викінчити пліскою. Мережево вшити старанно після рисунку і при цім рівночасно прикріпити горішний рубець. В кроці треба пришити (з подвійної матерії) з переду пасочок на ґузики, з заду дати листву на дірки.

РОБОТИ

ПРИМІНЕННЯ НАРОДНИХ ВИШИВОК ДО РІЖНИХ ПРИКРАС.

СКАТЕРТЬ НА СТІЛ

багато вишивана й мережана.

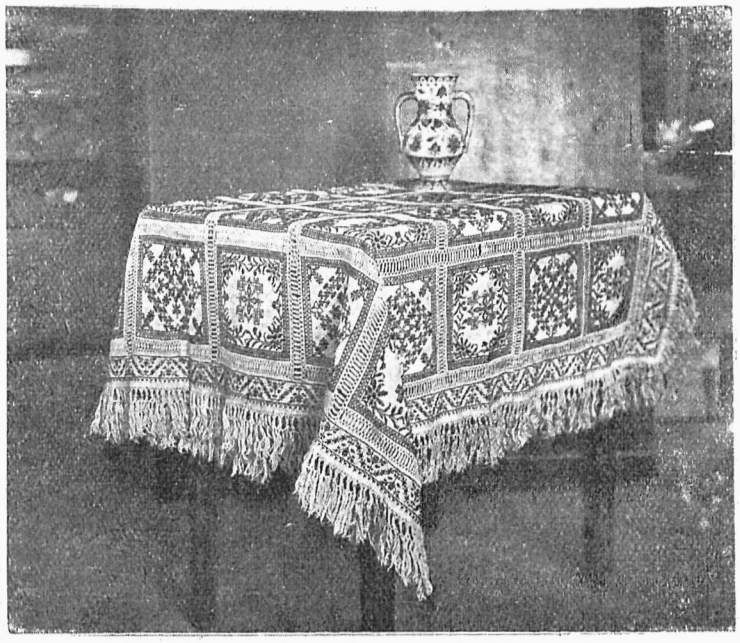

Мотиви в квадратах розміщені на переміну один ростинний, другий ґеометричний, один видержаний в темному тоні, другий в ясному, переділені дрібними мережками (цирками); цілість при відповідному доборі матеріялу, красок та мотивів моглаб нагадувати полтавську обгортку.

ЖІНОЧІ ДЕКОРАТИВНІ ТОРБИНКИ.

Теперішня мода приносить багато новинок з обсягу примінення ручних вишивок до дрібничок в жіночій тоалєті. Хустинки, торбинки, шалики, рукавички, а навіть капелюхи є прибрані вишивками, головно гаптом. Подаємо кілька зразків торбинок з приміненням мотивів полтавських та гуцульських. Перша в горі у формі портфелю з бронзової дифтини з вишивкою в красках зеленій й золотій. На ліво торбинка з замком на засувку, з кутасиком і вушком до держання ціла зашита плоским стібом, в дрібні зубці в трьох красках на переміну: червоній, зеленій і

■ — чорна, . — червоно-жовта, ✕ зелена, /// — синя, ○ золота, └ рожева.

чорній. На право торбинка з темносинього шовку, взір стилізований на полтавських керамічних мотивах, виконаний ріжними стібами й красками. По середині торбинка з приміненням взору з І. Таблиці кольорових взорів ч. 11. Шовковий шалик з нізінною вишивкою на обох кінцях.

Всі взори, а також готові торбинки або матеріяли можна замовляти в „Новій Хаті“.

С.

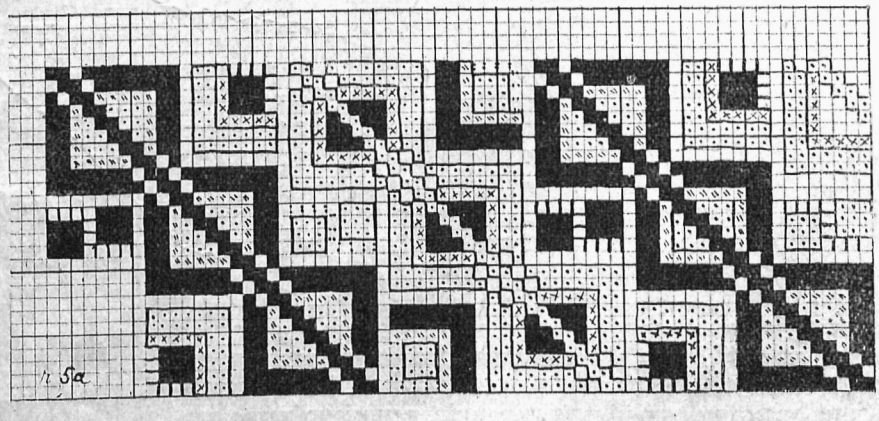

■ — чорна, . — червоно-жовта, ✕ — зелена, // — жовта.

З НИНІШНИМ ЧИСЛОМ РОЗСИЛАЄМО ТАБЛИЦЮ КРОЇВ Ч. II., ЯК БЕЗПЛАТНИЙ КВАРТАЛЬНИЙ ДОДАТОК ДО „НОВОЇ ХАТИ“.

ПЕРШІ ПИТАННЯ ДИТИНИ (Докінчення зі стор. 8-ої)

дачі — продовження життя, треба бути підготованим не тільки фізично, але й духово. Тоді не треба буде тремтіти за полову чистоту своїх дітей, бо вони самі будуть її берегти.

Друге питаня дитини: звідки і коли взялася земля і сонце, місяць і звізди? Перед цим питанням ми безрадні, але цеї безрадности не мусимо соромитися перед дитиною. Перед цими великими проблемами простору і часу ми стаємо безпомічні як діти. І тут можемо пояснити дитині, що цего ніхто на світі не знає, що багато людей працює в ріжних науках, щоби бодай трохи розяснити це питання. Але воно є невирішене і мабуть не до вирішення. Люди, так як і діти, дивлячись на багацтва землі і моря, на безмежність світа на зоряному небі — дивуються і не знають.

Чотиролітній дитині тяжко це все пояснювати — але одно їй треба сказати — що на це питання ніхто їй правдиво не відповість, що це питання мусить кожний передумати, пережити і знайти в самому собі відповідь на нього.

А третє питання — питання смерти. І тут треба бути правдивим і сказати, що смерть, це рівночасно конець і початок. Конець того, що вмирає, а початок якогось нового життя. Що нічо у всесвіті не гине, що все жиє в частинах, які прибирають тільки ріжні форми. І тоді питання вічности буде для дитини вирішене і смерть не буде чимось таким жорстоким, страшним.

Чи це значить, що тим промостимо нашим дітям гладкий шлях, яким вони пройдуть спокійно й безтурботно? Ні! Це булаб навіть кривда для них, якби вони були позбавлені цих творчих шукань молодости, цих власних дум глибоких, поривів, боротьби. Вони, ці наші діти — це нові світи, вони підуть новими орбітами, але даймо їм на дорогу життя розмах і силу, здобуту нами і нашим досвідом. Не завертаймо їх в темні ліси блукань і непевности, тільки пустім їх шукати нових доріг і нових проблемів.

Марія Фуртак.

ПЕРЕСАДЖУВАННЯ КІМНАТНИХ ЦВІТІВ

Найкращою порою для пересаджування кімнатних ростин є час, коли перестаємо палити в печах. Штучне тепло, викликане вугіллям чи деревом стає зайвим, соняшні лучі нагрівають доволі наші кімнати — тоді слід подумати, щоби нашим цвітам, які перезимували у тісних вазонках дати нові джерела поживи — нову землю. Зима — це час відпочинку для ростин — весною будяться вони до нового життя і це життя треба штучно піддержувати.

Усі кімнатні ростини мусять бути весною пересаджені. Глечики є для деяких цвітів уже за малі, в инших земля видала що могла зі своїх складників поживи — перекваснiла, як кажуть огородники. За малі вазонки, де є за мало землі, а коріння не може свобідно розростатися нищать кімнатну ростину. Треба однак тямити, що надто великий вазонок є також шкідливий. Велика скількість землі потребує багато води — більше чим воно „здорово“ для ростини, і витворює гниль, від якої гине чимало кімнатних цвітів. Правильну величину нового вазонка можна обчислити менше більше так: на два пальці вширш а на один палець в гору більший від старого. — При пересаджуванню беремо вазонок (не забути підляти водою!) в ліву руку, перевертаємо і ударяємо легко в беріг стола. Ростину з корінням та землею, яка держиться витягаємо легко правою рукою. До нового вазонка даємо на дно кілька черепків, всипуємо легко трохи нової землі і всаджуємо ростину так, як виняли зі старого вазонка. Острим патичком зрушуємо землю і щойно тоді обсипуємо довкруги новою землею, яку боками треба добре утовчи. Після пересадження підляти негайно перестоялою водою.

Нова земля повинна бути чорна, товста (інспектова) вимішана з піском в пропорції 10—1; на кожний вазонок додати 2—3 товчені, перепалені деревляні вуглики і ложочку товчених палених костей.

Пересаджений вазонок покласти на соняшне місце і підливати на протязі першого тижня дуже мало.

Опісля підливати вже як звичайно, а по 14 днях зачати підгноювати. На селі можна робити це розщупеною гноївкою — 1 л. на 5 літер води — в місті штучним порошкованим погноєм. Цю штучну поживу треба ростинам давати раз в тиждень цілу весну і початок літа. Найкраще означити собі один день в тижні, в якому підливається квіти не водою, а погноєм. Треба однак все тямити, що кімнатні ростини скорше видержують посуху як за багато вохкості. Краще менше як за багато підливати. Весною і літом треба однак кожного тижня квіти „купати“: виставити на теплий дощ або зливати основно густою коновкою.

О. Ш.

ТЕХНІЗУВАННЯ ДОМАШНЬОГО ГОСПОДАРСТВА

Відомо, що ніхто так добре і созісно не виконує своїх господарських обовязків, як німецька жінка. Добре утримана кухня — це „гордощі господині“, як казали колись в Німеччині. Але тепер серед молодої генерації німкинь все зменшується кількість таких вільних господинь, що весь свій час могли присвячувати господарству і широкі кола господарської галузі німецького суспільства заклопотані тим, аби реформувати і удосконалити кухню так, щоб і переобтяжена працею поза домом німецька жінка могла, не понижаючи якости своєї праці в кухні, виконати її при найменшій затраті сил та часу.

Над удосконаленням кухні працює в Німеччині багато наукових сил, і кожна вистава домашнього господарства приносить звичайно по кілька нових типів кухні. В останній час особливу увагу звертає на себе праця в цьому напрямі Ерни Майер, книга якої „Нове домашнє господарство“ за два роки мала 29 видань. Їй належить ідея збудування т. зв. Kochschrank „Hexer“ кухонної шафи, яка призначена якраз для дуже занятих жінок і для маленьких помешкань. В цій шафі ховають все начиння, ввесь посуд і взагалі все приладдя для кухонної справи. Така шафа особливо надається для малих помешкань, де в одній кімнаті міститься і покій для житла і кухня.

Щоб ознайомити молоде жіноче покоління з подібними новими винаходами в веденні кухні — в Берліні в Інституті Домашнього Господарства провадиться курс лекцій в зразково уряджених кухнях, де учениці практично знайомляться з усіма удосконаленнями і реформами в кухонній справі і призвичаюються до них.

(З. Мірна).

Скло, Порцеляна, Криштали

Поручає

Новоотворений склад

ОЛЕКСАНДРА ОНИСЬКА

ЛЬВІВ, Галицька 20 (ріг Валової).

Д-Р СОФІЯ ПАРФАНОВИЧ

ГІҐІЄНА ЖІНКИ

III.

Як я сказала вище, жінка повинна як найдокладніше і найчастіше митися, а з окрема підмиватися. Вода є одним із найкращих дарів людства, а разом з сонцем, повітрям та рухом — найважнішим засобом гіґієни.

Коли у кого є купальня, тому не справляє миття ніяких труднощів поза переборення власної неохоти та лінивства. Без сумніву, миття під текучою водою є найгіґієнічніше, бо вода є все чиста. У когож нема купальні нехай поставить собі воду на ніч в кімнаті і такою перестоялою водою змивається цілий. Лихою привичкою є митися теплою водою, бо це тільки виніжнює орґанізм, та робить його вражливим на зимно. Змивання холодною водою гартує шкіру, направляє в рух крови судини та скріпляє нерви. Це важне в першу чергу для жінки. Її самопочуття та здоровля її жіночих орґанів в великій мірі залежне від загального стану орґанізму, а в першу чергу від здоровля нервів. Треба знати, що нервова жінка дуже легко підлягає всяким жіночим хворобам, а всякі, навіть дрібні нездужання відчуває значно сильніше ніж нормальна. І навідворот хвороба полових жіночих парядів незвичайно сильно відбиваються на нервах жінки. Вони займають цілу увагу чуття і думання хворої жінки, її настрій, спосіб життя та ділання стає залежний від стану її хворих жіночих орґанів. Загартовані, здорові нерви позволять жінці лекше перейти через життя та подадуть їй рівновагу навіть у тяжких терпіннях.

Купелі мають значіння очищуюче та лічниче. Очищуюче ділають купелі холодні о теплі 25—30° Ц. і т. зв. індеферентні, о температурі 35—37° Ц. Довші купелі, що тривають більше пів год. ділають успокоюючо і наводять сон. Такі купелі добрі для жінок нервових та перепрацьованих, що терплять на безсонність. Холодні поливання скріпляють їхнє ділання та підбадьорюють. Гарячі купелі є в першу чергу лічничими — їх робимо так, що з початку беремо воду о температурі 37° Ц. і постепенно доливаємо гарячої води до 40° Ц. Вони не повинні тривати довше, як 5—15 мінут. На голову положити холодний вохкий платок. Заки вийдемо з ванни треба взяти холодне поливання. Такі купелі приміняємо, коли хочемо вилотитися, при хворобах приладів віддихових, хворобах нирок та численних жіночих недугах, як при затяжних запаленнях, де ходить о розігріття та розмягчення екзудатів та зростів.

До купелів можна додавати ріжних ліків, приписаних лікарем. І так сода змягчує воду, особливо, коли вона є тверда, ваняна. Її пізнаємо по тім, що мило в ній не піниться, а при варенні осідає кітловий камінь. Слабше, а делікатніше ділає бораке, що є знаменитим засобом очищування та плекання шкіри. До купелів додають ряд лічничих средств, котрі виливають на шкіру, подражнюють її та розширюють її судини крови. В цей спосіб вони відтягають кров з внутрішних парядів тіла та протиділають запаленням в нутрі орґанізму. Ці самі ліки, примінені місцево викликують перекровлення даного місця. Оба ці ділання пізнаємо пр. на гірчиці — її додають до купелів, або примінюють місцево (при пострілі, кольках, болях) яко пластер, чи натирання гірчичним спіртом. Подібне ділання має оцет, кислина муравельна та вугляна.

Від давна знані та вживані є купелі сільні. Їх уживаємо в морі чи купелевих місцях, де є соляники або робимо дома, даючи на одну ванну води 4—6 ложок соли. Окрім хвороб шкіри, гістцю, недокровности та золзів уживаємо тих купелів при жіночих, як уплави, забурення і брак місячки, старі запалення.

Багато зручнішою від купелі — є півкуниль т. з. насідівка. Вона очевидно не має виливу на цілий орґанізм, але віддає жінці неоцінені прислуги. Вона ділає очищуючо, особливо, коли жінка уживає піхвової рурки, через котру вода кружить в піхві та виполікує її. Вони ділають також лічничо та є важним помічним засобом при лікуванню старих запалень явчників, матиці та її окруження. В тих випадках купелі мають бути гарячі і можна до них додавати ріжних ліків, приписаних лікарем.

Для чистоти важні є переполікування піхви. До того уживаємо ірриґатора. Є це коновочка геґара, від котрого йде ґумовий вуж, закінчений на кінци дірками. Коновочка повинна бути шкляна, щоби було видно воду, її кількість та чистоту. Може бути і бляшана, але полівана та після кожного вжиття випарена в гарячій воді. Рурка, котру при полоканні вкладають до піхви повинна бути шкляна, гірша є кавчукова, але все перед ужиттям випарена або здезінфікована лізолем або субліматом. До полокання уживати перевареної води, остудженої до теплоти, означеної лікарем. Для очищування вода має бути літня, біля 35° Ц., для лікування літна або гаряча, залежно від лікарського припису. При полоканні жінка лежить, підклавши під себе плоску мидничку, чи вкінці яку вияколоблену посудину. Коновочка висить у висоті 1 м. над жінкою. До води додати трохи ґіпермаґанґану, деревного оцту, чи ліків, приписаних лікарем. Жінки здорові і без уплавів та дівчата не потребують переполікуватися. Жінки, у котрих більше виділин в піхві повинні переполікуватися раз в день, а хворі і двіч. Всежтаки треба перестерегти перед надміром. Деякі, надто скрупулятні чи надто боязкі жінки майже не розстаються з ірриґатором і хоч в них немає ніякої виділини ані хвороби — часто переполікуються. Через постійне дражнення та непокоєння цих вражливих орґанів вони самі викликують у себе уплави. Так надмір, як і недбайливість є все шкідливі. На загал однак жінки є якраз ліниві та байдужі так до своєї гіґієни, як і до своєї інтимної тоалєти. Більшість терпить на уплави та зовсім цим не

ЖІНКИ! **МАТЕРІ!**

ПОШИРЮЙТЕ РІДНИЙ ПРОМИСЛ!

Жадайте у всіх своїх і чужих склепах та кооперативах цукорків і помадок тільки з української фабрики

„ФОРТУНА НОВА“

Львів, вул. Кордецького ч. 23.

Склеп у Львові: вул. Руська ч. 3. **Телєфон ч. 26—24.**

турбується і не то що не радиться лікаря, але не виполікує ні не вимиває їх. Ізза цего терпить передовсім здоровля. Хворобливий стан, що є причиною уплавів піддержується та погіршує, уплави вигризають виприски та боляки на удах та частях родних, а жінка звикає і до цего лиха. Щож тоді й казати про поганий запах, який вона поширює, про неестетичність а навіть відразливість її появи! Часто-густо стрічаємо дуже елеґантну даму, але кілька хвиль в її товаристві наповнює нас відразою та переконанням, що її елеґантна поверховність немає нічо спільного зі справжньою культурою, бо її інтімна тоалєта остає на дуже низькім уровені — хто зна чи не на нижчім, як у дикої жінки.

Оклади служать в першу чергу хворій жінці. Здорова їх не потребує, хиба, що в часі місячки має деякі болі. Більшість уживає під таку пору теплих окладів, але декому помагають студені. Зате хвора жінка майже не розлучається з окладами. При гострих і свіжих запаленнях та кровотечах треба уживати студених окладів, котрі треба постійно зміняти або покласти на живіт мішочок з ледом. Лід дається при гострих болях в часі запалення яєчників та екзудатах, що повстають по породах та викидних. Коли перші гострі обяви минуть, дається висихаючий оклад. Такий лежить цілу ніч або цілий день. Вкінці при хронічних запаленнях, зростах, старих кровотечах даємо гарячі оклади, чи то з води, чи з піску або каші (т. зв. катаплязми), чи вкінці елєктричні, як це має місце при діятермії. Боровина ділає своїм рівномірним теплом та хемічним складом, головно завдяки сірці. Має примінення рівнож при хронічних запаленнях.

Масаж цілого тіла причинюється до його краси, сили і здоровля. Масаж живота виливає головно корисно на травлення та віддавання стільця. Є ще один рід масажу, це внутрішно-зовнішний масаж самих яєчників і матиці. Його може робити тільки лікар і він є помічним при лікуванні старших змін запальних.

ЛІКАРСЬКІ ПОРАДИ

Відповіді на запити передплатниць „Нової Хати“

Плекання нігтів.

Для п. П. О.

Витинання шкірок довкруги нігтів є шкідливе, раз тому, що при тім часто можна скалічити палець, а далі і тому, що через постійне витинання побуджується шкіру до ще більшого зросту. Зате при кожнім миттю добре є ручником відсунути шкірку. Лякер не є гарний. Краще виглядають гладко поліровані нігті, до чого вживається ніжного шмуґлевого порошку або окису цинку, забарвленого карміном.

Виправлення помилки: На першій сторінці ч. 4 (за березень) трапилася прикра помилка, яку просимо виправити. Автором образка „Мати“ — не є С. Мизин, але С. Наленинська-Бойчук.

СПЕЦІЯЛЬНИЙ МАҐАЗИН
ВОЛІЧКИ І МОДНИХ
РУЧНИХ РОБІТ
Х. П. ФІЛЬ
ЛЬВІВ, вулиця Боїмів ч. 21.
Телєфон ч. 42-56.

ПРИПИСИ

Горохова зупа з крухими гранками.

Зварити смак з ярини, як звичайно, окремо ¼ л. гороху, до якого додати на конець ножа античної соди. Мягкий горох перетерти через густе сито, вимішати зі смаком і підправити білою запражкою з 5 дкґ масла та ложечки муки. Гранки: 8 дкґ муки, 1 яйце замісити добре, розтачати, покраяти як на лазанки і смажити по трохи на гарячім маслі.

Капусняк на грибковім смаку.

¼ кґ квасної капусти покраяти, парити кипятком, дати 1 сікану цибулю і варити аж буде мягка. Окремо зварити смак з ярин, до якого додати 4 дкґ грибків, зляти до капусти, заправити 5 дкґ смальцю і ложкою муки. Додати до смаку трохи кмену. Грибки можна ужити до иншої страви.

Котлєти з оселедців.

Оселедці намочити через 24 годин, (воду зміняти) відтак очистити з остей і добре посікти. Присмажити одну цибулю на маслі, намочити в молоці одну булку, вимішати усе добре з оселедцями, додати ще ложку масла та одно жовтко і терти в мисці доки не буде зовсім рівномірна біла маса. Стільницю посипати мукою і виробляти котлєти, розбити 1 яйце з водою, котлєти смарувати тим яйцем і посипати тертою булкою. Смажити на несоленім маслі. До цих котлєтів подається корнішоновий сос.

ФРАНККА
домішка до кави
в скриночках
Франкк
ощадна в уживанню,
знаменита в смаку і ароматі

Оселедці з яйцями.

Вимочені оселедці очистити старанно, розтяти на здовж і виняти ости. Розложити їх на плоско, ще раз виполокати, відтак витерти на сухо. Мачати в яйці розбитім з водою, відтак в муці і смажити на маслі на румяно. Готові оселедці виняти на полумисок, на маслі, яке залишилося, усмажити скоро стільки яєць скільки осіб, як лишень білка зітнуться яйця винимати, прибрати ними полумисок з оселедцями і подати на стіл з присмаженою картоплею.

Волоський макаран з грибками.

Обварити ¼ кґ волоського, грубого макарану. Окремо зварити 5 дкґ сушених грибів. Мягкі гриби посікти дрібно, вимішати з вареним макараном помащеним маслом, додати пів шклянки квасної сметани, 3 дкґ тертого пармазану і поставити на пів години до дуже гарячої рури в тій самій посуді, в якій подається на стіл.

Дуже добрий паштет з оселедців. (Пістна страва).

Намочити оселедець на 5—6 годин у воді, вибрати й обчистити зі скірки та остей. Перепустити через машинку разом з молочком або ікрою його. Перепустити також 1—2 бульби варені, 1 велику цибулю, 1 мале яблоко. Цю мішанку замішати з оливою, трохи оцту додати.

На памятник пок. Директорки Марії Примівної

зложили:

По 5·— зол.: Марія Ґрюзівна Околот (Перемишль).

По 10·— зол.: Меляся Доскоч Байлова (Калуш); Галя Морозова Шулякова (Сянік).

По 20·— зол.: Іванна з Рудницьких Крвавичева (Яворів).

Річниця смерти зближається. Ще далеко не всі Товаришки зложили свій дар на памятник.

Видає Кооператива „Українське Народне Мистецтво“. За Редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА.
Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок ч. 39., І. пов. З друкарні Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові,

Н. ҐАРІН (МИХАЙЛОВСЬКИЙ)

ДІТОЧІ ЛІТА ТЬОМИ

СЕМЕЙНА ХРОНІКА

4)

— І-і! — відповідає няня. — Жучку кинув якийсь ірод у стару керницю. — І, помовчавши, додає: „Хочби вбив вперед, а то так живцем... Цілий день, говорять, сердешна скавуліла“.

Тьомі живо уявляється стара запущена керниця в куті города, в яку зсипували усяке сміття. Уявляється її ховзьке, мокре дно, яке бувало вони з Йоською освічували, спускаючи туди запалений папір.

— Хто кинув? — питає Тьома.

— А хто? невжеж скаже!

Тьома з острахом вслухується в слова няні. Думки роєм тиснуться йому до голови. У нього повстає безліч плянів, як спасти Жучку. Він переходить від одного проєкту до другого і незамітно для себе знова засипляє. Згодом прокидується опять, немов від якогось товчка посеред прірваного сну, в якому він витягав Жучку нібито довгою петлею. Але Жучка в одно обривалася, поки Тьома не рішився сам полізти за нею. Тьома зовсім ясно памятає, як він привязав шнур до стовпа і, держачись за той шнур, почав обережно спускатися по зрубі вниз; він уже дібрався до половини, коли ноги його знечевя зховзли і він стрімголов полетів на вонюче дно керниці. Прокинувся від того падання і опять здрігнув, згадавши враження упадку.

Сон з поражаючою ясністю стояв перед ним. Через віконниці слабо просвічував ранній розсвіт.

Тьома чув в цілому тілі якусь болючу утому, але перемагаючи слабість, рішився безпроволочно виповнити першу частину сну. Встав і хутко одягнувся. В душі у нього знялася спершу трівога, щоби опять ця постанова не завела його на дорогу вчерашніх нещасть, але роздумав, що нічого злого не ділає і успокоєний підійшов до няниної постелі. Тут підняв з долівки пуделечко зі сірниками, вложив горсточку з них до кишені, на пальцях перейшов через діточу кімнату і вийшов у столову. Скляні двері, що виходили на терасу, розсвічували кімнату зовсім ясно.

В столовій панував звичайний ранній нелад: на столі стояв студений самовар, брудні склянки, філіжанки, на скатерті лежали кусники хліба і полумисок холодної печені, вкритої білим застиглим товщем.

Тьома підійшов до маленького столика з боку, де лежала купа ґазет. Обережно витягнув із середини кілька нумерів, на пальцях підійшов до скляних дверей і тихо, щоб не робити гамору, обернув ключ, потис клямку і вийшов на терасу.

Його обдало свіжою сирістю досвітньої години. День щойно начинався. На блідо голубім небі тут і там, немов клочча, повисли мохнаті, пушисті хмаринки. Над огородом легким димом стояла мрака. На терасі було пусто і тілько хустинка мами, позабута на лавочці, живо нагадала Тьомі вчерашній вечер зі всіма його пригодами і зі солодким, поладнавшим усе кінцем.

Тьома спустився східцями тераси в город. І тут був нелад. Квіти зі зліпленими лепестками, прибиті вчерашнім дощем, нагнулися до брудної землі. Мокрі жовті стежки розказували про силу вчерашніх потоків. Дерева з поломаним галуззям так і стояли похилені, немов сповиті солодким досвітним сном.

Тьома пішов головною алеєю, бо треба було взяти віжки з возівні. А жердку можна буде вирвати з альтанки.

Переходячи попри злощасне місце, де начался його вчерашні терпіння, Тьома побачив квітку, що лежала на землі; видно її вмило вчерашнім дощем.

Ось і все можна було скласти на дощ! — подумав Тьома і якось байдужно пожалував, що так не зробив. Недуга скоро поступала. Він чув горячо в цілім тілі, в голові, загальне ослаблення, хоробливе бажання упасти на траву, закрити очі і так лежати непорушно. Ноги в нього дрожали; іноді він здрігав, бо все йому здавалося, що він кудись то паде. То знова знечевя вринала перед ним якась дрібниця з минувшини, яку він давно позабув, і стояла до болю виразиста. Тьома згадав, що два роки тому вуйко Грицько обіцяв подарувати йому такого коника, що сам буде бігати, гей живий.

Він довго мріяв о тім коніку і все ждав, коли вуйко Грицько привезе йому дарунок і обкидував допитливим зором вуйка за кожним приїздом, не рішаючись пригадати позабуту обіцянку. Відтак сам позабув про неї, а тепер згадав.

В першій хвилі стрепенувся на думку, що ось вуйко згадає і привезе йому обіцяного коника, але потім рішив, що тепер йому все байдуже, його більш не цікавить той коник.

„Я маленький тоді був“ — подумав Тьома.

Возівня була заперта, однак Тьома знав і без замка увійти до неї; він припав до землі і вліз під ворота, підриті собаками. Опинившися в шопі, взяв віжки і захопив на всякий випадок довгий шнур до сушення білля.

Побачивши ліхтарню, Тьома обсудив, що краще освітити студню ліхтарнею, ніж папером, бо запалений папір може впасти на Жучку і обпекти її. Видіставшися з возівні, вибрав коротшу дорогу до альтанки: перелізе прямо через огорожу, що ділила челядне подвіря від города. Взяв у зуби ліхтарню, намотав на шию віжки, підвязався шнуром і поліз на паркан. Тьома був мистцем лазити, але сьогодня тяжко було йому підніматися: в голову немов вдаряли два молотки і хлопець трохи не впав. На верху паркану присів на часочок, важко дихаючи, відтак спустив ноги і нахилився, щоби вибрати місце, куди зіскочити. Під собою побачив густі виноградні кущі і тепер щойно зміркував, що цілого забризкає, коли попаде у мокре листя. Оглянувся позад себе, але жалуючи часу, порішив зіскочити. Всеж таки вибрав очима догідніше сухше місце і стрибнув прямо на чорніючий кусок землі. Однак і це не зберегло його від замочення, бо прийшлося пробирати поміж гущею виноградника і Тьома вийшов на доріжку зовсім мокрий. Ця студена купіль миттю освіжила його і він почув себе на стільки бадьорим і здоровим, що пустився бігцем до альтанки. Піднявся проворно на горбок, вирвав кілька що найдовших жердей і хутко спустився по убіччю вниз. Тут опять почув ослаблення і вже повільним ходом пробирався глухо заростою стежиною, стараючись не глядіти на сіру огорожу кладовища.

Він знав, що те, що говорив Йоська, неправда, а всеж таки було страшно.

Тьома йшов, дивився прямо перед себе і чим більше силкувався глядіти вперед, тим страшніще йому ставало.

Тепер він був певний, що мерці сидять на паркані і пильно стежать за ним. Тьома чув, як мурашки перебігали йому по спині, як щось страшне лізло на плечі, як чиясь студена рука, немов граючись, нишком піднимала ззаду його волосся. Тьома не видержав і, крикнувши несамовито, пустився бігти — але власний голос успокоїв його.

Вид запущеної, самітної студні в глухім, високою травою поростім закутку города, близкість цілі, Жучка — відвернули думки Тьоми від мерців. Він знова оживився і, підбігши до студні, закликав півголосом:

— Жучка! Жучка!

І завмер, дожидаючи відповіди.

Спершу не чув нічого, тілько биття власного серця і удари молотків у голову. Аж ось гейби здалека, знизу дійшов до нього жалісний, протяжний стогін. Від того

стогону серце Тьоми защеміло болюче і в нього якимсь войком вирвався новий грімкий оклик:

— Жучка! Жучка!

Цим разом Жучка, пізнавши голос хазяїна, радісно і жалісно заскавуліла.

— Люба Жучка! Мила, дорога, я сейчас тебе витягну! — кричав хлопець, немов вона його розуміла.

Жучка відкликнулася новим радісним скавулінням і Тьомі видавалось, що вона просить його поспішати з поміччю.

— Зараз, Жучка, зараз! — відповів їй Тьома і взявся реалізувати свій сон, вповні свідомий усеї відповідальности *прийнятого на себе зобовязання* супроти Жучки.

Передовсім треба вияснити ситуацію. Тьома почував *себе бадьорим і метким, як завжді. Слабість десь* минулася. Привязати ліхтарню, засвітити, спустити в студню — було ділом одної хвилини. Наклонившися вниз, Тьома став вдивлятися в глибінь. Ліхтарня млаво освічувала потемнілий зруб студні, потапаючи усе глибше і глибше у пітьмі, аж наконець понище трьох сяжнів освітила дно.

Перед Тьомою заблисла в безконечній глибині пітьми неподвижна, прозора, немов зеркальна гладь вонючої поверхні, тісно обрамована із усіх сторін слизькими стінками підгнилого зруба.

Якимсь страховищем смерти дихнуло із дна тої далекої, світячої, страшної гладді. Тьома неначе почув *на собі її дотик і задрожав о свою Жучку.* Із завмираючим серцем доглянув в куті ворушливу точку і пізнав, а радше догадався, що це Жучка. Вона держалася на виступі зруба. Не можна було тратити часу. Боячись, чи старчить у Жучки сил діждатися, поки він все приладить, Тьома удвоїв енергію. Він скоро витягнув назад ліхтарню, а щоби Жучка не подумала, що він її кинув, Тьома тягом кричав до неї:

— Жучка! Жучка! Я тут!

І тішився, що Жучка відповідає йому раз-у-раз такимже радісним скавуліннням. Наконець все було готово. При помочі віжок, ліхтарня і дві жердки з поперечкою почали поволи спускатися в студню.

Але цей, так основно обдуманий плян попсувала Жучка.

Вона, видко, зрозуміла одну тільки сторону ідеї, *а саме, що спущена вниз драбинка має її вратувати,* і сейчас стрібувала вхопитися за неї лапами. Цего було достаточно, щоби петля зіскочила, а Жучка, втративши рівновагу, повалилася в болото на дно.

Вона стала карабкатися, розпучливо скавуліла, даремно силкуючися віднайти полишений нею виступ.

Думка, що він погіршив справу, що Жучку можна ще було вратувати, а тепер ледви-що вона погибне, що він сам зготовив смерть своїй улюбленій, спонукала Тьому без надумки, рішитися виконати другу часть сну: самому спуститися в студню.

Він привязує віжки до одної з жердок, піддержуючих поперечку і лізе в студню. Він знає тільки одно, що не можна зволікати ні хвилини.

Його обдає поганим смородом. На мить в душу закрадається трівога, щоби не задуситись, але гадка, що Жучка сидить тамки вже цілу добу, успокоює хлопця і він спускається дальше. Обережно шукає ногою нової опори для себе і, найшовши її, спершу трібує, відтак твердо опирається і спускає другу ногу. Дібравшися до того місця, де застрягла жердка з ліхтарнею, Тьома сильніше прикріпляє ліхтарню, відвязує конець віжок і спускається знова. Смород все таки дається відчувати і знова трівожить його. Тьома починає дихати ротом. Вислід знаменитий; смороду не чути, страх зовсім минувся. Знизу також добрі вісти. Жучка усіла на давне місце, успокоїлася і веселим скавуліннням виявляє признання очайдушному подвигови.

Цей спокій і тверда віра Жучки передаються і хлопцеви і він щасливо досягає дна.

Поміж ним і Жучкою наступає зворушлива стріча приятелів, які вже не сподівались побачитися на цьому світі. Тьома наклонюється і гладить собачку; вона лиже його пальці, а — що досвід навчив її бути обережною — вона не рухається з місця, — але зате так зворушливо, так ніжно скавулить, що Тьома готов заплакати. Забувшися, починає судорожно втягати носом воздух, необхідний перших сліз, але смород отверезує його. Не втрачаючи часу, Тьома обережно держиться зубами за віжки, обвязує свобідним кінцем Жучку, відтак хутко карабкається уверх. Жучка, затрівожена, знимає розпучливе скавуління.

Але вилазити в гору було трудніше, ніж спускатися вниз. Треба було воздуха, треба було сили, а того й другого Тьомі вже не ставало. Він судорожно повними легкими захоплює в себе воздух студні, рветься вперед, але чим більше спішиться, тим більше тратить на силах. Піднимає голову, глядить у верх, в далеке синє небо, бачить десь високо над собою маленьку веселу птичку, що безжурно стрибає по краю студні і серце його стискається тугою: він чує, що не долізе. Страх захоплює хлопця. Збентежений зупиняється, не знаючи, що робити: кричати, плакати чи кликати маму? Почуття самоти, безсильности, свідомість близької загибелі вкрадається в душу Тьоми. Він ясно бачить, хоч інстинктовно не хоче глянути на те, що під його ногами. Його вже тягне туди вниз, по тій гладкій, ховзькій стіні — туди, де розпучливо скавулить Жучка, де блискуче вонюче дно дожидає своєї, ледви зарисовуючоїся у пітьмах, обезсиленої жертви.

Тьомі вже хочеться піддати страшній, діймаючій спокусі: кинути віжки — але страх, щоб не провалитися у низ миттю отверезує його.

— Не треба боятися, не треба боятися — говорить дрожачим від трівоги голосом. — Сором боятися! Труси тілько бояться! Хто зло робить, боїться, а я зла не роблю; я Жучку ратую. Мене і татко й мама за те похвалять. Татко на війні був, там страшно — а тут невжеж страшно? Тут ні крихітки не страшно. Ось відітхну і полізу дальше, відтак опять відітхну і опять полізу, так і вилізу. Потім і Жучку витягну. Жучка рада буде; всі будуть чудуватись, як я її витягнув.

Тьома говорить голосно, голос його кріпне, звучить сильніше, твердше і наконець, успокоївши себе самого, хлопець продовжає підніматися у верх.

Коли чує, що слабне, знова голосно говорить до себе:

— Тепер знова відітхну, а потім знова полізу. А коли вилізу і розкажу, як я смішно кричав сам до себе, всі будуть сміятись і я також.

Тьома всміхається і спокійно жде прилиску сил. Так незамітно його голова висувається наконець понад верхній зруб студні. Ще останнє зусилля і він вилазить сам і витягає Жучку.

Тепер, коли діло зроблене, сили скоро покидають хлопця. Почувши себе на твердім ґрунті, Жучка енергійно стріпується, кидається на грудь Тьоми і лиже його в самі губи. Та цего ще мало, щоби виявити всю свою вдячність — вона кидається знова і знова на хлопця. Вона попадає в якесь радісне божевілля.

Тьома безсильно, слабіючими руками, відмахується від собаки, повертає до неї спиною, щоби тим чином зберегти бодай лице від липкого, вонючого болота.

Занятий одною думкою — не замарати об Жучку лиця — Тьома нічого не бачить — аж ось нараз його погляд паде на паркан кладовища і хлопець завмирає з остраху.

Зноза огорожі піднімається спровола якась чорна, страшна голова.

Напружені нерви Тьоми не видержали — він видає тривожний, несамовитий крик і без тямки паде на траву на превелику радість Жучки, яка тепер вже свобідно без перепон виявляє свою горячу любов і подяку за врятування.

Це Єремій піднимався зі свіжо накошеною травою на старому кладовищу — щоденна подать з небіщиків на користь двох панських коров — побачив Тьому і цим разом доволі бистро порозумів, що треба спішити хлопцеви на поміч.

В годину опісля Тьома лежав у своїм ліжечку, з ледяними окладами на голові. Але вже звязь подій затратилася в його розпаленім мозку; предмети, думки горіли перед ним питаннями: чого всі так стрівожені товпляться коло нього? Ось мама...

— Мамо!

Чого мама плаче? Чому йому також хочеться плакати? Що говорить мама? Від чого нараз стало йому так гарно? Але чому відходить від нього мама, чому відходять усі і полишають його самого? Від чого зробилося так темно? Як страшно стало нараз! Що це лізе зпід ліжка?

— Це татко... любий татко!

— Ах, ні, ні! — трівожно кидається хлопчина — це не татко, це щось страшне лізе.

— Іди, іди, іди собі! — з диким острахом кричить Тьома.

— Іди! — і крик його переміняється в якийсь глухий, до болю трівожний рев.

— Іди! — лунає *по домі*. І з тремтінням прислухуються домашні до того тяжкого горячкового маячіння.

Усім жалко маленького Тьому. Холодне дихання смерти *сильно колибає ось-ось готове на завжди погаснути*, розгорівшеся щойно полумя маленької свічки. Хутко тає віск, хутко тає оболочка тіла і вже стоїть перед усіма палка душа Тьоми, готова до відлету у засвіти.

V.

НАЄМНИЙ ДВІР.

Минали дні, тижні в болючій непевности. Наконець здоровий орґанізм хлопця побідив.

Коли перший раз Тьома показався на терасі — марний, вибуялий, з коротко остриженим волоссям — в природі була вже тепла осінь.

Жмурячись від яркого сонця, він увесь піддався веселим почуванням реконвалесцента. Всьо пестило, всьо радувало, всьо манило до себе: і сонце й небо і видніючий крізь штахети город.

Нічо не змінилося від часу його недуги. Немов він тільки на дві години виїзджав кудисьто до міста.

Та сама бочка стоїть посеред подвіря, по давному такаж сіра, розсохла, на возі з розхитаними широкими колесами, із запорошеними деревяними вісьми, мазаними ще мабуть перед його недугою. Той сам Єремій тягне до неї по давному вперту Буланку. Той сам когут журливо щось пояснює під бочкою своїм куркам і сердиться, як і передше, що вони його не розуміють.

Всьо те саме, але всьо радує своєю одноманітністю і немов говорить Тьомі, що він опять здоров, що всі тілько й ждали його одужання, щоби знова вступити в давну звязь з ним, зажити одним спільним життям.

Тьомі навіть здається, що його недуга була гейби сном... Тільки літо минуло...

Крізь відчинене вікно кабінету долетіли до нього голоси матери й батька і спонукали хлопця ще раз порадуватися своїм виздоровлінням.

Бесіда поміж родичами ішла про нього. Розговору в подробицях Тьома не порозумів, але одно ясно підхопив: йому позволено бігати й бавитися на наємнім дворі.

Наємний двір — величезне пустіюче місце, власність батька Тьоми — прилягав до дому, де жила ґенеральська сімя. Від дому відмежував його високий паркан. Місце було брудне, покрите гноєм і купами сміття і тільки тут і там тулилися поодинокі хатки і низькі, побиті дахівкою офіцини. Батько Тьоми, ґенерал Николай Семенович Карташев, здавав усе те в аренду жидови Лейбі. Лейба в свою чергу винаймав частями: подвіря — під заїзд, крамницю жидови Абрумкови, в шинку сидів сам, а мешкання в хатках і офіцинах здавав усякій мійській бідноті. У тої бідноти було мало гроша, а багато дітей. Діти — обідрані, брудні, але здорові й веселі — цілий день бігали по подвірю.

Цей наємний двір давно вже приходив на думку матери Тьоми, Аґляїді Василевній.

Часто, сидячи з книжкою в альтані, вона поневолі звертала увагу на ту громаду схвильованих, веселих дітваків. Стежачи бінокляром за їхніми забавами, за їх невсипучою суетнею, вона заєдно думала про Тьому.

Часто й Тьома припадав до щілини воріт, розмежуючих оба обійстя і зависно глядів із своєї золотої тюрми на веселу ватагу. Іноді він просив несміло, позволити йому побігти туди до них; мати слухала і звичайно відмовляла.

Але недуга Тьоми, докори чоловіка, що Тьома не виховується так, як пристало хлопцеви, положили конець її ваганню.

Аґляїда Василевна, натура вразлива і безпосередна, думала і рішала питання так, як думають і рішають такі вдачі. На вид її рішення бували часто чимсь ненадійним для окруження; по правдіж той процес думання, результатом якого являлося таке буцім то неожидане рішення, безперечно існував, але відбувався, так сказатиб, без свідомої участи з її сторони. Факти громадились, а коли їх призбиралося достаточно для даного заключення, вистарчав якийнебудь товчок, щоби запутана досі квестія прояснилася відразу, з готовими вже висновками.

Так було й тепер. Докір чоловіка був тим товчком, і Аґляїда Василевна увійшла до кабінету ґенерала, щоби поговорити з ним про запавшу їй у голову ідею. Внаслідок батьківського порозуміння позволено Тьомі ходити на наємний двір.

В два тижні опісля Тьома вже вганяв з дітьми наємних кватир. Він увесь потонув у враженнях зовсім другого життя своїх нових приятелів — життя, нічим не похожого на його власне, але якраз тим контрастом для нього приманчивого.

Наємний двір, як вже вище згадувалося, представляв один великий пустар, завалений купами сміття.

Для других ті купи були тільки зсипом усяких неужитків, що їх раз на тиждень у суботу викидали із усіх тих нужденних землянок — але для малих обірванців вони представляли невичерпане джерело багатств і радощів. Сам їх вигляд: сірий, запорошений, поблискуючий кусочками стовченого скла, сіяючих на сонци всіма красками дуги, вже радував їх серця. В тих купах були заховані справжні скарби: ґудзики для гри, кістки, нитки. Коли бувало в суботу винесуть свіжу верству сміття, накидувалася на нього громада дітей, а між ними і Тьома з Йоською, з нечуваною радістю.

Ось дрожачими зі зворушення руками тягнуть кусочок сірої нитки і прібують її силу. Вона придасться на змія — нічого, що коротка; вона буде звязана з другими такими самими нитками; нічого, що в ній запуталось

БІБЛІОТЕКА НАУК. ТОВ. ім. ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ

якесь волосся і щось прилипло, що вона вся збита в один вузол, тим більше буде радости, коли, зібравши свою добичу, ватага перелізе паркан кладовища і, засівши на якому старому памятнику, стане сортувати своє багатство.

Тьома сидить, потонувши у своїй трудній роботі. Його очі несвідомо блукають по старих, скривлених надгробниках і він думає, який був дурний, налякавшися тоді голови Єремія.

Гераško, головний атаман ватаги, розказує про нічні вандрівки тих, яких хоронять без церковної відправи.

— Вимірить тобі дорогу і веде... веде... веде... Ось будьто, ось сейчас дома... Так і дотягне до півнів... Як когут закричить, ну і буде... глядиш, а ти на тім самім місци, де й стояв. Правда! Скарай мене, Господи! — хреститься на потвердження своїх слів Гераško.

— Щож! Це ні трохи не страшно! — згірдливо запримічує Тьома.

— Не страшно? — скипає гнівом Гераško. — А попадись ти їм під Свят Вечір, в о н и тобі покажуть, як не страшно! Подививбися я на тебе, коли Пульчиха...

Пульчиха, стара, 80-літня, висока, огрядна, самітна жінка, занимала одну із землянок наємного двору. Вона відзначалася скритим, непривітним характером і наводила завжди на дітей якийсь інстинктовний страх своїм низьким, грубим голосом, коли гонила їх, бувало, подальше від своїх дверей.

Одної днини двері точної звичайно Пульчихи були довго зачинені, хоч всі давно вже повставали. Гераško перший запримітив цю ненормальність, заглянув обережно у віконце хижі й зі страхом відскочив назад; витріщені очі Пульчихи несамовито гляділи на нього з роздутого, посинілого обличча.

Поборовши трівогу, Гераško заглянув вдруге і добачив тепер тонкий шнурок, що звисав зі стелі до шиї старої. Пульчиха, здавалося, стояла навколішках, але не доторкала землі, а гейби висіла у воздусі. Зняли трівогу, виломали двері, витягнули стару із петлі, але вже було запізно. Пульчиха умерла. Її віднесли між „висільників", а хата так і стояла пусткою, не приманюючи до себе нових комірників.

Ця несподівана, страшна смерть Пульчихи зробила на ватагу сильне, потрясаюче враження.

— Ти думаєш — продовжав Гераško, запалюючись і мурашки побігли поза плечі дітвори — ти думаєш, вона здохла? Стрівай тільки! Ось хаї хто винайме її хату!! А-а! Ось тоді й дізнається, де вона та Пульчиха, як вона подла ніччю приповзне на руках і ногах під вікно і стане глядіти, що тамки роблять. Морда страшна, си-и-и-ня, роздута, зубами кланцає, а очищами так і завертає, так і завертає... Скарай мене, Господи! Вона й тепер кожної ночі волочиться, сволоч і, поки їй в черево не забють осикового кола, вона так і буде лазити. А забють, ну і шабаш!

Оповідання викликує потрясаюче враження. Тьома давно провалився зі своїх скептичних котурнів і з напруженням стежить за кожним рухом Гераська.

Найбільш уважно зі всіх слухає Колька, у якого аж жили набігають на чолі, а рот так і роззявлений, коли всі другі давно вже очуняли від страху.

— У-у! — встромить йому, бувало, Яшка палець у роззявлений рот.

Знимається регіт. Колька скинить гнівом і замахнеться противникови прямо в ухо. Але Яшка вивернеться і відбіжить в сторону. Колька пуститься за ним — Яшка від нього. Сміх і веселість.

Сонце наконець щезає зовсім за деревами; чути крикливі голоси матерей усіх тих Гераськів, Кольок, Яшок; ватага з гомоном карабкається по паркані, з розмахом стрибає на подвіря і розходиться. Тьома ще хвилину глядить, як батьки стусанами стрічають його запізнених приятелів і нерадо повертає і сам зі своїм чурою Йоською домів. Усе йому так подобається, усе так живо стоїть перед очима і Тьома в цю мінуту жалує тільки одного, що не може вічно пробувати на наємнім дворі, вічно гратися зі своїми новими товаришами.

Вечером сидить уся сімя за чаєм; сидить і Тьома, а образи пережитого дня виринають перед ним так живо. Він неясно розуміє, про що говорять і оживлюється щойно, коли надійшов арендар Лейба. Цей жалується, що хата Пульчихи все ще не наймлена.

— Її ніхто ніколи й не найме — авторитетно заявляє Тьома.

На питання „чому"?, Тьома пояснює причину. Заприміти вши, що оповідання робить враження, Тьома розказує дальше, стараючись у всім наслідувати Гераська.

— Як хто найме, так вона подла полізе у вікно; морда си-и-ня, зубами кланцає, роздута, подла...

Тьома всю силу кладе на останнє слово.

— Боже мій! Що це? — скрикує мати.

Тьома трохи збентежений, але кінчить:

— А ось, як їй у черево загнати осиковий кіл, вона сволоч перестане ходити.

Другої днини Тьому на наємний двір не пустили і цілий день присвячують чищенню морального бруду, що назбирався в душі Тьоми.

Переведене слідство ніякої зрештою деморалізації не відкриває, тільки одна не зовсім гарна історія виходить при тій нагоді на денне світло.

Поміж забавами, якими потішалася ватага, були й такі, де купи сміття не грали жадної ролі, а саме: „дзиґа" — рід джміля, свайка[1]), мяч і оріхи. Гра в оріхи коштувала гроші, бо оріхів Абрумко даром не давав. Можна було вправді дістати оріхів з города, але ці не були пригожі: вони були за великі, шерсткі, а до гри треба було маленьких, круглих, легких. Дарма, що в середині порохнаві, зате вони гарно котилися в ямку. В крайній потребі, за три городові оріхи давали Тьомі один Абрумковий. Ті городові оріхи також не легко діставалися Тьомі, можна було попастися батькові в руки: іноді ломалося галуззя під ногами, що також міг заприміти бистрий зір родича. Тьома придумав простіший спосіб. Він прийшов раз до Абрумка і сказав:

— Абрумку! внедовзі будуть мої уродини і мені подарують двацять копійок. Дай мені тепер оріхів, а на уродини я віддам тобі грошi.

(Далі буде).

[1]) с в а й к а — гра, кидання в колісце предмету гейби гвоздя.

„ТРИКОТАРНЯ"

Перша українська робітня волічкових виробів

МЕЛЬНИК ОЛЬГИ. — Львів, вул. Косцюшка 3/II.

Продає і виконує нові волічкові річи.
Перероблює старі.
Підроблює панчохи і скарпитки.

Робота солідна! Ціни приступні!

Львівська державна наукова бібліотека

Щоб оминути непотрібних обопільних поштових коштів при надаванню посилок за посліплатою, просимо дуже при всяких замовленнях (кроїв, взорів, монограмів і т. п.) надсилати належитість з гори, чеком „Нової Хати“, переказом, або поштовими значками.

Табелі кроїв з вимірами.

Виміри кроїв для смотриків і жінок.

Величина	для смотриків			для жінок					
	14	15	16	I	II	III	IV	V	VI
Обєм горішний	cm 84	cm 86	cm 88	cm 90	cm 96	cm 102	cm 108	cm 114	cm 120
Обєм в поясі	64	66	68	70	74	78	84	90	100
Обєм в бедрах	90	94	96	100	105	110	114	120	130
Довжина спідниці	75	80	85	102	105	108	108	108	108

Виміри кроїв для дівчаток від 1—13 літ.

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Ціла довжина	cm 45	cm 48	cm 50	cm 55	cm 60	cm 65	cm 70	cm 75	cm 80	cm 85	cm 90	cm 96	cm 102
Обєм горішний	58	60	62	64	66	68	70	72	74	76	78	80	82
Довжина рукава	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	37½	39	40½

Виміри кроїв для хлопчиків від 1—13 літ.

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Зовнішна довжина коротких штанів	cm —	cm 29	cm 33	cm 36	cm 39	cm 42	cm 45	cm 48	cm 50	cm 54	cm 56	cm 58	cm 60
Зовнішна довж. довгих рівних штанів	—	—	57	60	63	67	70	73	76	79	83	86	89
Довжина рукава	20	23	24	25	25	29	31	33	35	37	39	41	43

Ціни кроїв:

а) велика форма крою (костюм, сукня, плащ) . . . . . 2·20 зол.
б) мала форма крою (блюзка, спідничка, діточий одяг, білля) . . . . . 1·80 „
в) дрібнички (капелюхи, ковнірці, черевики, тощо) . . . . . 1·— „
г) малий взір до ручних робіт . . . . . 1·50 „
ґ) великий взір до ручних робіт . . . . . 2·40 „

ЗРАЗКОВІ МОНОГРАМИ

(ручно рисовані)

до гапту й вишивання хрестиками

в ціні від 0·50 до 1·— зол. за штуку.

При замовленнях не забувати подавати величину букв і до чого вони призначені (до хустинок, білля, рушників, пошевок, обрусів і т. п.).

НИТКИ DMC до ручних робіт:

Cotton Perle	ч.	8. в клубках	0·65 зол.
„ „	„	5. в мотках	0·45 „
DMC в мотках	„	12, 16, 25 . .	0·25 „
Moulinée в мотках			0·18 „

При замовленнях треба подати краску (найкраще за числом) і кількість мотків або клубків. До робіт, поміщених в „Новій Хаті“ можна красок не подавати, лиш зазначити, до якого взору дібрати нитки.

Гроші треба висилати рівночасно із замовленням переказом або в поштових значках. На **звичайне порто** посилки долучити **0·50 зол.**, а на **поручене** 0·65 зол. При найменших замовленнях **ниток** і инших матеріялів на порто треба долучити **1·10 зол.**, при більших (полотно, канва) **1·40 зол.** Всі замовлення полагоджується (за попередним надісланням належитости) протягом 7—10 днів.

За посліплатою не висилається.

УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО

ВИКОНУЄ готові або на замовлення ручні роботи з народними вишивками й мережками для прикраси одягів і домашної обстановки.

ПОРУЧАЄ вишивані блюзки, суконки, сорочки до народних одягів, білля, обруси, капи, сервети, подушки.

ВИДАЄ щомісячний журнал для плекання домашної культури „НОВА ХАТА“ з відділом мод і ручних робіт. Передплата виносить: на рік **18 зол.**, на піврік **9·50 зол.**, на чверть року **5 зол.** Для Америки **3 дол.**, а для Чехословаччини **2·50 дол.** річно. (Red. i Adm. Lwiw, Rynok 39.)

КРОЇ! — МОНОГРАМИ! — ВЗОРИ!

ПОЗІР! **ЖІНКИ!** **ПОЗІР!**

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ КООПЕРАТИВИ:

„УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО“

ЖІНОЧА ПРОМИСЛОВА КООПЕРАТИВА З ОБМ. ПОР. У ЛЬВОВІ.

АДРЕСА:

УДІЛ 10·— зол. **Львів, Ринок 39.** **ВПИСОВЕ 1·— зол.**

ЖІНОЧА ПРОМИСЛОВА КООПЕРАТИВА „ТРУД“

ЛЬВІВ, Ринок ч. 39.

ВЕДЕ: 1. Робітню жіночого, мужеського та постільного білля.
2. Робітню жіноч. одягів, костюмів та плащів.
3. Магазин полотен, готового білля, кравецьких додатків.

УДЕРЖУЄ: 4. Трилітну фахову школу кравецтва й білизнярства.

УДЕРЖУЄ: 5. Курси для управительок робітень та інструкторок шиття і крою.

Видає Кооператива „Українське Народне Мистецтво“. За Редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА
Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок 39. З друкарні Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові

Ціна числа зол. 1·80

32.265.

ЛЬВІВ РІКУ

НОВА ХАТА

М. Бутович.

1929 Ч. 6

Від Адміністрації

Пренумерата є платна з гори; щоби омминути перерви в посилці журналу, просимо о правильне вплачування належности.

До всякої кореспонденції з Редакцією і Адміністрацією просимо долучувати на відповідь 0·30 зл. поштовими значками.

В разі зміни місця побуту просимо завчасу нас про це повідомити, а на кошти зміни адреси прислати 0·50 зл. поштовими значками.

Передплачуйте найдешевший, популярний, ілюстрований двотижневик

„ЖІНОЧА ДОЛЯ“

ЦІНА В КРАЮ: на рік 10·— зол., на пів року 5·— зол., на квартал 2·50 зол., на місяць —·80 зол.

ЦІНА ДЛЯ ЗАКОРДОНУ: на рік 2 американські доляри.

Передплату приймає:

Редакція „ЖІНОЧОЇ ДОЛІ“ — Коломия, вул. Нова ч. 1.
„ŻINOCZA DOLA“ — Kołomyja, ul. Nowa 1.

Poland, East Galicia, Europe.

Купуйте багато ілюстрований

Альманах „Жіночої Долі“

„НАША КНИГА“

з додатком Календаря на 1929 рік.

Замовляти на адресу: „ЖІНОЧА ДОЛЯ“, Коломия, Нова 1. — „ŻINOCZA DOLA“, Kołomyja, Nowa 1.

Poland, East Galicia, Europe.

„МИ МОЛОДІ“

одинокий в українській мові орган протиалькогольного і протинікотинного руху

Подає популярно-наукові статті з алькогольного і нікотинного питання, інформує, як переводити плебісцити проти коршем, подає вісти з протиалькогольного руху на всіх українських землях і заграницею та актуальні новинки.

Орґан цей у нас повинен найтися в кожній українській хаті, в кожній читальні „Просвіти“, кооперативі, а передовсім в руках української молоді. Ніякому иншому народові не спричинив алькоголізм ні в минулому, ні не спричинює в сучасному тільки лиха, як українському, тому обовязком кожного боротися з цим лихом.

„МИ МОЛОДІ“ виходить раз в місяць.

Передплата річна виносить 3 зол., поодиноке число 30 сот.

Адреса Редакції і Адміністрації: **Рогатин, укр. ґім.**

ОРИҐІНАЛЬНІ КИЛИМИ Й МАКАТИ

проєкту і праці **О. О. КУЛЬЧИЦЬКИХ**

можна набути в „НОВІЙ ХАТІ“.

ВЕЛИКИЙ ВИБІР!

Макати від 25 зол. — в гору. Килими від 50 зол.

Лікарка Загального Шпиталю

Др. Софія Парфанович

ординує в недугах жіночих і діточих від години 3—5 пополудни.

Львів, вул. Домагалічів 2. II.

В АДМІНІСТРАЦІЇ „НОВОЇ ХАТИ“

Львів, Ринок 39

можна набути такі видання:

Проф. Марія Омельченко — Вибір фаху.	Ціна 1·—	зол.
Н. Селезінкова — Дитячі садки.	„ 0·80	„
С. Татух — Монограми, брош.	„ 2·50	„
в оправі	„ 3·50	„
Уляна Кравченко — На новий шлях	„ 2·50	„
— Prima vera	„ 2·—	„
— Лебедина пісня. Проліски. В дорогу. Голос серця. — по	„ 0·50	„
Катря Гриневичева — Шеломи в сонці	„ 5·—	„

Читайте! Передплачуйте!

Багато ілюстрований, популярно-науковий, літературний журнал

„ЖИТТЯ І ЗНАННЯ“

На рік виходить 12 чисел. Кожне число по 32 стор.

Журнал подає знання з ріжних галузей науки й життя і весь матеріял ілюструє багатьома образками й фотографіями.

Передплата на рік виносить 18·— зол., на 6 місяців 9·— зол., на 3 місяці 5·— зол. Поодиноке число коштує 1·80 зол.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:

Львів, Ринок 10, II пов., Товариство „Просвіта“.

32.265.

Почтову оплату заплачено гуртом.

Należytość pocztową uiszczono ryczałtem.

НОВА ХАТА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ПЛЕКАННЯ ДОМАШНОЇ КУЛЬТУРИ

ВИХОДИТЬ РАЗ У МІСЯЦЬ

РІК V. ЛЬВІВ, ТРАВЕНЬ 1929. Ч. 6.

ЗМІСТ: *Катря Гриневичева:* З весною; *І. Гургула:* Писанки; *Ярослава Лагодинська:* Жінка в творах Івана Франка; *Уляна Кравченко:* Матері; Ріжні вісти; Моди; Ручні роботи; *Василь Горбай:* Новітні монограми; *О. З.:* Жіночі конґреси; *Сарнат-Киричинський:* Постаті Римлянок в часах республики; *М. Ф.:* Нові книжки; *Д-р Софія Парфанович:* Лікарські поради; *С. Мійська:* Приписи; Заклик в справі будови жіночої ремісничої бурси; Жертви на памятник М. Примівної; *Ґарін (Михайловський):* Діточі літа Тьоми; **Ілюстрації:** Писанки; Виставка жіночих робіт в Бережанах; Курс крою і шиття в Бережанах; Ляльки в народних строях; Новітні монограми.

КАТРЯ ГРИНЕВИЧЕВА

З ВЕСНОЮ

На стяж оселю, — вікна і двері, дорогу сонцю й весні! І душу на стяж, шиби хрусталем, цей день у піснях, у вінках! О, як трисвітло гомонить радість, як ллються сміхи з відусіль... В танок дівчата здайте на вітер приваби шитих рукавів!

Кваптеся бистро й ви молодиці, ряденцем кутать голівки! Аж з вами гульки справді веселі, ви-ж як зіллячко-одолян, що в день гилечки опустить тихо, а вечір... ушка до гори...

Ляск зазулиці, чечіток зови, а там могила серед нив, — он кривулькою напись сердечна, у дощах сповзла, буревій змив... Тут хороводом звийтеся тричі. любовним стиском свідомих рук, і в память жертви котіт довкола, яйце черлене, маймурян.

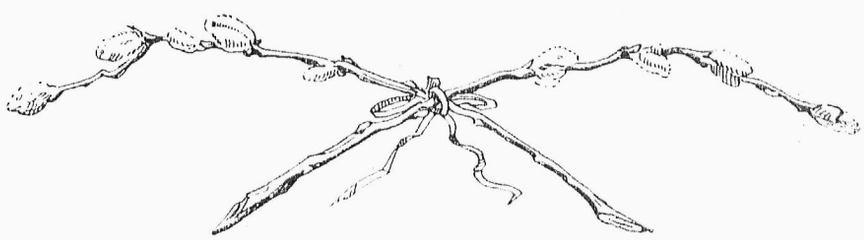

БІБЛІОТЕКА НАУК. ТОВ. ім. ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ

5081

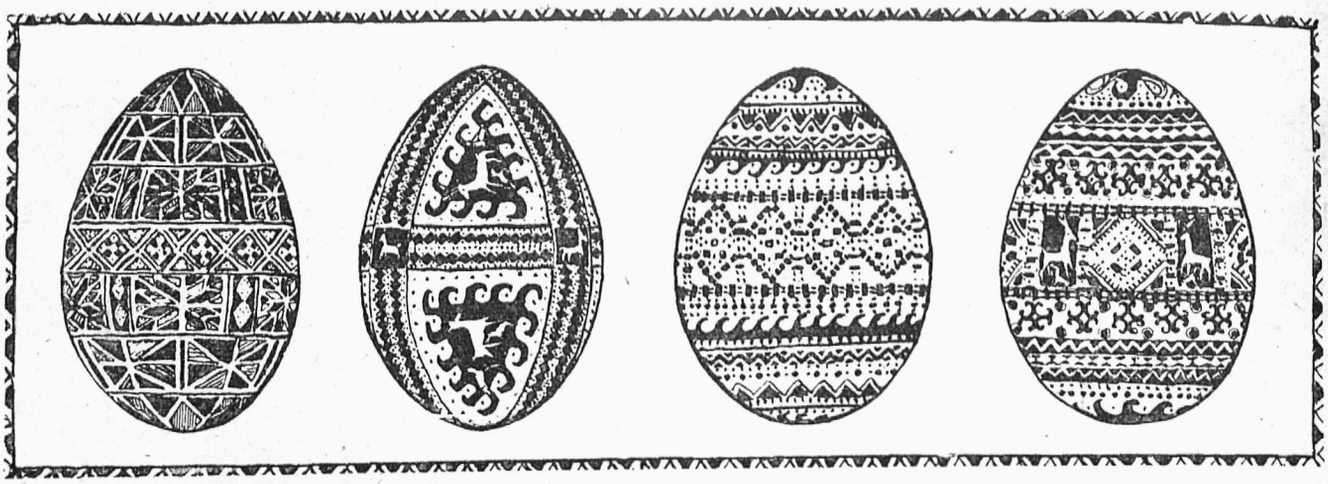

ІРИНА ГУРГУЛА

ПРО ПИСАНКИ

I.

Рік-річно перед Великоднем пишуть на селах писанки. Вкривають їх ріжнородними рисунками, при чому відтворюють давні відомі вже мотиви, або зображують щось нового, перенятого звичайно із окруження: природи, побуту...

Рік-річно пестро закрашують яйце, добираючи ріжних барв, збагачуючи давній кольорит новими красками.

Оця чинність писання це наче дорічне свято, дорічний обряд, тісно звязаний з Великоднем — святом весни.

Нова весна несе життя, щастя, нові бажання, радість, вона багата у всі достатки, несе силу, здоровля, надії...

Життєдайне сонце неначе розбиває тверду зимову шкаралущи, та будить землю до життя-активности.

Ввесь цей великий чудодійний процес відживання — народ символізує в писанці. Яйце, що з нього виколюється життя дуже влучно зображує закуту в зиму землю, що внедовзі освободиться і новою життєвою силою — пробє міцні окови.

Під ласкою сонця земля вкраситься зеленню та пестротою ріжнобарвних квітів, — із однотонности зимового кольориту вона створить цілу, гармонійно злиту сімфонію красок.

І ця чудна переміна природи схоплена в писанці, та віддана у ріжноманітному розкрашенні писанок. Постепенно, на біле тло шкаралущі яйця кладеться краска так, що деколи виконання одної писанки триває й 2 дні. Оця повільність і послідовність в роботі писанок ніби відтворює нам постепенність в розвою природи. Ріжнобарвно розкрашена писанка грає і веселить своїми красками, ніби ясний та свіжий кольорит весни.

Ріжнородні рисунки, що вкривають поверхню писанки дивують нас деколи або своєю формою, або своїм повязанням-композицією. Та як-раз в них є правдивий зміст писанки. В них заховані враження, почування, бажання їх творця. І так, зображуючи „квітку“ на писанці, писанчарка наче заповідає, що настав час весни, — квітками вкраситься світ, — вона бажає всім радости, вона втішно, весело й погідно витає весну. Зображенням „фасольки“, „огірочків“, „пшеничкн“, „яблучка“...[1]) писанчарка наче просить грядучу весну, щоби наділила її багатим земним плодом.

„Коники“, „коровка“, на гуцульських писанках — це тихе закляття, надія на великий доробок та доховок у худобі. „Риба“, „вулій з пчолами“, „олені“, „пташки“, „листя“ — вказують на те, що писанчарка, коли пише писанку, бачить в уяві весняні картини, відчуває весняне нове рухливе життя та змальовує його образ.

Вона знає які роботи ждуть її в полі, вона вичислює їх і втішається ними розводячи „граблі“, „серпи“, „вітрячки“ на писанці, та неначе заносить тиху просьбу, щоби кісьба, жнива, збори якнайкраще вдалися і принесли сподівані користи.

Повязання мотивів „дубовий листок“, „підкова“, „смерічка“ на писанках наддністрянського Поділля символізує побажання сили-здоровля, щастя, молодости. Окрім ростинних, звіринних і побутових мотивів, стрічаємо на писанках геометричний орнамент.

Геометричний орнамент є домінуючим на галицьких писанках, він вистуиає скрізь, у всіх околицях, побіч мотивів иншого рода, або в полученні із ними.

І в геометричних фігурах бачимо символи щастя, радости — прикмети сонця—весни. Осьтакими символами є свастика („ломаний хрест“, „гачковий хрест“), тріквєтр („триніжок“, „троячок“), розета („рожа“, „зірка“), що так часто появляються на наших писанках.[2])

Знаки отці стрічаємо в доісторичній добі. Вони, звязані із соняшним культом, що прийшов до словян із сходу, — були символами бога-сонця, та мали значіння охоронне — ницити і відвертати все вороже, лихе.[3])

Геометричні отже взори походженням своїм сягають дуже давніх часів, вони переховують традиційно давній зміст, що сьогодня затратився, але своєю неясністю і таємничістю надають писанці тайної чудодійної сили.

Що писанки хоронять в собі таємну силу, на це вказують вірування народні, звязані із писанками, та їх значіння: писанки лічать в слабості, хоронять від нещастя, помагають на красу, врожай, приманюють милого — а навіть лучать із загробним світом.[4])

II.

Народні писанки є дуже цінним, оригінальним матеріялом для пізнання і дослідів людового мистецтва.

[1]) Подані в знаках наведення слова означають оригінальні назви людових писанкових мотивів.

[2]) В. Щербаківський: Основні елементи орнаментації українських писанок і їх походження. Прага 1925.

[3]) Там само.

[4]) „Нова Хата“ ч. IV, 1928. „Звичаї і вірування звязані з писанками“.

Орнамент писанок застановляє своїм походженням, багацтвом відмінних і ріжнородних форм, повязанням мотивів. При порівнанні та зіставленні більшої кількости

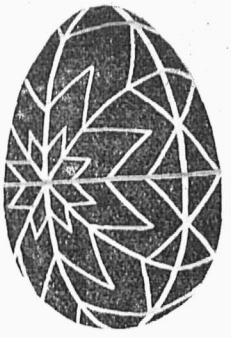

Львівщина

Наддністрянське Поділля (Заліщики)

матеріялу відкривається основні прінціпи будови людового орнаменту.

Кольористика писанок вказує на особливий смак і любування народу в деяких красках — чорна, червона, зелена, жовта — на оригінальне їх зіставлення, що побіч орнаменту є характеристичною прикметою походження писанки та ріжнить поодинокі околиці від себе. Цікаве є закрашення писанки з огляду на добування барв із ростин або червячків, що, побіч закрашування хемічними барвами — є ще досить розповсюджене.

Сама техніка писанок є дуже цікава. Вона виріжняє кілька способів — кроплення, скробання, воскове — властиве писання... — а писанки виконані ріжним способом сильно ріжняться від себе, та говорять про походження писанки. Виконані не-восковим способом писанки вказують на пізніше походження і є особливою ціхою територіяльною.

Збірки Національного і Шевченківського Музею у Львові в числі поверх 7000 писанок, виказують найбільше їх число з Гуцульщини та Побужжа; в обох збірках рідко попадаються писанки центральної Галичини — Подністрівя.

Щоби мати повний образ галицької писанки, та в першій мірі докладну карту поширення писанок в Галичині, треба збірки музейні доповнити писанками із центральної Галичини.

Тому слід зібрати цьогорічні писанки, та з докладним поданням походження писанки, назви орнаменту, способу закрашення — надіслати їх до Національного Музею, або Музею ім. Т. Шевченка у Львові.

Загально-ж, треба надсилати писанки із всіх околиць, бо тільки через систематичне збирання писанок рік-річно, можна слідкувати за всіми питаннями, що вяжуться з писанками, та ствердити розвій або евентуальний занепад звичаю писання писанок.

Вкінці сам звичай писання, вірування, леґенди, звязані з писанками, їх значіння застанавляють сильно, та кажуть шукати причин існування писанок у далекій давнині.

Галицькі писанки виступають у дуже багатих відмінах орнаментаційних, краскових і технічних. Залучені тут фотографії писанок із збірки Музею Н. Т. ім. Шевченка у Львові, становлять орнаментаційні типи для Гуцульщини, Сокальщини, північного та наддністрянського Поділля і західної Галичини.

З огляду на орнаменти ми можемо поділити галицькі писанки на територіяльні групи: писанки північної Га-

Північне Поділля (Тернопільщина)

Гуцульщина

личини—Побужжа—з перевагою ростинного орнаменту; писанки Гуцульщини — з домінуючим ґеометричним мотивом; наддністрянське Поділля, де поверхня писанки вкрита ріжними мотивами — ростинними, ґеометричними, часто рисунками, які тяжко означити; писанки західної Галичини, де переважають слимакові спіралі, або розетові звізди, до них зближаються бойківські писанки — вкінці писанки Подністрівя, де збігаються і мішаються всі типи, та — в залежності від сусідства — розвивають такий чи инший мотив у більшій кількости.

Думаємо, що читачки відгукнуться на цей заклик і щиро займуться збиранням писанок по всіх закутинах нашої країни.

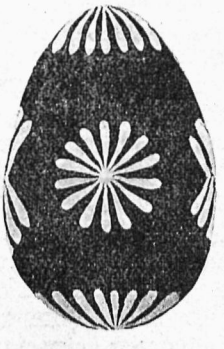

Західна Галичина (Сянік)

Північна Галичина (Сокаль)

ВСЯ ПИСАНКА НА „РІДНУ ШКОЛУ“!

ЯРОСЛАВА ЛАГОДИНСЬКА

ЖІНКА В ТВОРАХ ІВАНА ФРАНКА

Глибоке співчуття з усіми слабими й покривдженими це одна з найважніших черт письменницької творчости Івана Франка. Люде творять у нього дві великі громади: по одному боці сильні цього світа, по другому боці — їх жертви. В ріжнородних образах представляє нам поет цю безнастанну боротьбу, а радше безнастанне використовування слабих сильними. Ми бачимо великого вужа дусителя („Boa constrictor"), що обвиває своїх тілом нещасну серну, то знова орла хижака, що злітає з гори на свою жертву і впивається в неї кіхтями, — иншим разом море, де горішні верстви води тисячі літ тиснуть ті верстви, що находяться під ними...

Між тими гнобленими та кривдженими бачить Франко й жінку. Находить її на лані, як під жарким промінням сонця жне жито, — у фабриці, де за нужденну плату крутить цілий день корбою, — в бюрі чи наконець в домі її чоловіка. І бере її у свою творчість таку, якою вона є, не прикрашуючи, не ідеалізуючи. Але пильно й у важно прислухується до її слів, до її пісень, розкриває перед нами її боляче серце і кличе до нас: Глядіть, тут мучиться людина!

У Франка найдемо жінки з ріжних суспільних верстов. Найближча, найрідніша для нього та, яку він найглибше розуміє, це — жінка—селянка, бо селянкою була його мати. Він збирає та записує залюбки пісні мужичок, де виливають вони своє горе, де оспівують свою „жіночу неволю". Під таким наголовком видає Франко цілу збірку народних жіночих пісень і, спираючися на них, розкриває перед нами ціле життя селянки від молодого, безжурного дівоцтва аж до самітного життя вдови.

Життя селянок зображує він в одному із своїх найкращих оповідань п. н. „Лесишина челядь". Перед нами три жіночі типи: молода дівчина Горпина, молодиця Анна і Лесиха, стара селянка, мати Горпини, а свекруха Анни.

Селянці-дівчині ще найкраще живеться. Праці багато, та вона ще здорова, сильна, — що там їй праця? Цілий день робить, не розгинаючи спини, та зате вечером бере коновки і з веселим співом на устах біжить до криниці, щоби стрінутися з тим, що її серцю милий. Мати часом добре таки налає, та це рідна мати то й лайки послухати не так важко, як від чужої. Тільки при самому кінці бачимо, що й над її головою хмари збираються.

Друга жіноча постать це Анна — невістка. Вона кругла сирота „тілько й віна внесла в Лесишину хату, що свої чорні брови, карі очи, двоє робучих рук та терпеливе, послушне і покірливе серце". Важке її життя в домі чоловіка: щоденна сварка та бійка руйнує передчасно її молодість і красу. Ось тут вже й починається це, що називає Франко „жіночою неволею": цілковита залежність молодої жінки від чоловіка та свекрухи. Залежність економічна, бо вона, як сказано, не принесла з собою ніякого віна, і моральна, бо церковний шлюб звязав її з нелюбим чоловіком на ціле життя і не можна ніяк цього звязку розірвати. Виходить таке, що молода жінка стає наймичкою свойого чоловіка, наймичкою, якій не треба платити, а якою можна поштуркувати, скільки забажаєш.

А сама Лесиха це вірний образ старої селянки, що за молоду багато перетерпіла, і це зробило її надто гострою, сварливою та примхуватою. Кожне її слово гостре мов ніж, веселого жарту не почуєш від неї ніколи. А яка цьому причина?

„Правда — кажуть — не з добра вона така й стала. Небіщик Лесь, повідають, убивав її тяжко за молодих літ, прибивав кілком за косу до лави та бив. З горя вона тоді нераз і напивалася."

Коли читаємо ці стрічки, стає нам ясно, що така сама будучність жде й молоду Анну, що й вона — тепер тиха та покірна — стане колись строгою та твердою і на других відбивати-ме те, що давно зазнала на власному хребті.

Та крім цих жінок, що живуть по всім приписам сільської моральности, у рамцях, в які замкнула їх людська опінія та церква, є ще на селі инші типи і про них Франко теж не забув. Це ті, яких судьба трунула на шлях людської погорди та приниження, вирила на їх чолі нестерте пятно жінки-покритки. Тут Франко стає на тому самому становищі, що Шевченко: бере в оборону ту т. зв. неморальну жінку і показує, скільки цінних скарбів лежить в душі цеї нещасної, осміяної, зганьбленої людини.

В оповіданні „Микитичів дуб" розказує нам поет спомини із своїх дитячих літ. В його памяти остались два сумні, залякані обличча. Одно з них це обличча малого байстрюка Митра, що держиться на боці від инших дітей, а друге — обличча Митрової тітки, понурої, мовчаливої дівчини, яку ціле село прозвало „Напудою" — „не додивляючися, чи під тою згірдною назвою і під тою відразливою поверховністю не бється, не тремтить, не мучиться живе, людське серце, що бажає щастя і життя не згірше всякого иншого..." Тільки в страшних казках та сумовитих, однотонних співанках, що їх вона розказує та співає малому Митрови, виливає вона свій жаль, своє горе.

І ось тій затурканій, людською погордою приголомшеній дівчині приходиться стати матірю. З ляку перед сестрою та господарем, що в нього обі жінки живуть в комірному, і — який мабуть сам є батьком дитини, втікає Напуда з дому й ховається по лісах і дебрах, а коли дитина приходить на світ, вона вбиває її та закопує в саді. Її ведуть до міста та засуджують на пять літ тюрми, хоч видко по ній, що вона й так довго не поживе.

Від жінки-селянки перейдім до робітниці та приглянемося, як представив Франко її. Побачимо, що життя робітниці ще важче, як її сестри-селянки.

Тут треба замітити, що робітники, яких подибуємо в творах І. Франка, це не вироблений досвідом, свідомий своєї сили й вартости пролєтаріят, а перші зародки пролєтаріяту, що рекрутуються зпоміж з'убожілих селян, людей, які прямо від плуга та борони спускаються в нафтові шахти Борислава. Це люде, що стоять наче на межі двох світів, блукають між минулим та майбутнім. Нафтовий промисл ще також в перших початках свойого розвитку, обставини, серед яких приходиться робітникови працювати, страшенно примітивні. Він ніколи не певний свойого життя: кожної хвилини можуть вдусити його ґази, може урватися під ним лиха линва. Всі ті обставини: нагла зміна способу життя, готовий гріш, до якого селянин не привик, і — вічна небезпека одним махом розбивають сільську мораль, але не витворюють на її місце нічо нового, тільки безконечне зіпсуття.

Як-жеж живеться в цих нових відносинах жінці? Її життя багато гірше, як життя чоловіка-робітника, бо перше: її беруть тільки до гірших робіт і лихо платять, а друге: жінка багато тісніше звязана з традиціями давного життя, їй ще важче привикнути до зміни, бо вона торкається безпосередньо її святощів, самих основ її

І. Виставка ручних робіт, „Союзу Українок“ в Бережанах

душі. Таким жіночим типом є робітниця Фрузя в оповіданні „Ріпник“.

Ми бачимо її в тісній і брудній хатчині — домівці бориславських робітниць, — де на голій долівці сплять покотом старі й молоді жінки, що примандрували сюди з далеких сторін і марнують своє життя на важкій, нездоровій, невдячній праці. Фрузя шиє в ночі, при свічці сорочинки для своєї дитини, що ось-ось має прийти на світ. Її історія дуже звичайна. Ще в рідному селі полюбила вона парубка Івана і коли цей по втраті свойого майна пішов на роботу до Борислава, вона пішла за ним в надії, що, заробивши трохи гроша, вони одружаться. Вона бачить в Івані все ще того самого, що колись на батьківщині присягав їй вірну любов, не запримічує, як під впливом бориславських відносин стає її милий зовсім иншою людиною. Тільки по холодній рівнодушности, з якою стрічає Іван вістку про недалеке материнство Фрузі, пізнає нещаслива дівчина, що його кохання вже погасло. Вона зважується на останній, розпучливий крок і починає бійку із своєю суперницею Ганкою, але та відплачується Фрузі так, що, діставши її ніччю в темній вулиці у свої руки, топить нещасну в старій ямі з водою.

Ми бачили, що гнобить жінку на селі. Це, попри матеріяльні недостатки, безоглядна та безсердечна „моральність“ сільської громади. Тут, на болотяному ґрунті Борислава, виринає нове лихо, щось зовсім противного: цілковитий розпад всяких основ життєвої етики, страшне здичіння, що сильнішу жінку робить убийницею слабшої.

Погляньмо тепер, як виглядає у Франка жінка з т .зв. середніх верстов чи там інтеліґенції.[1]) Тут перш усього кидається нам в очі страшне якесь, безглузде виховання, що батьки дають своїм дочкам. Селянку від малої дитини заправляють до роботи і праця виповняє їй життя і тоді, коли доля не судила їй зазнати щастя в подружжі. В інтеліґентських кругах, які змальовує Франко, виховують дівчину в безробіттю на ляльку нікому непотрібну, хіба тільки чоловікові на якийсь час — до забави.

В романі „Для домашнього огнища“, де жінка капітана Анеля Ангарович, щоби забезпечити родині легким способом вигідне життя, зважується на торговлю дівчатами, читаємо ось що:

„...Вихована в достатку і розкошах, в тісних середньовічних поглядах, з далека від дійсного життя і єго боротьби, з далека від терплячих і упосліджених людей, відкиж могла навчитися співчуття до них? Не привикла до ніякої пожиточної праці в часі своєї молодости, на те тільки була приготовувана, щоби бути куклою, ідеалом, надземною істотою, божеством і забавкою мужчини, але не людиною, не горожанкою. Їй дали виховання реліґійне, то значить її вивчили катехізму, молитов, реліґійних практик, але цілим вихованням, цілим життям, укладом, домашньою і шкільною традицією на завсігди попсовано її етичні основи. А потім сталося те, що мусіло статися...“

В цьому випадкови глупе, несовісне виховання зробило жінку хижаком-експльоататором, та далеко частіше робить воно її жертвою, яку другі використовують. Одиноким ратунком для такої неприготованої до життя дівчини є — найти доброго чоловіка. Та не все воно можливе. Часом вийти замуж їй взагалі не доведеться, як в оповіданні „Між добрими людьми“, або натрапить на чоловіка-тирана, що, маючи її зовсім у своїй власти, обходиться з нею гірше як із собакою. Цей останній примір находимо в романі „Перехресні стежки“.

Возьмім нещасливу героїню оповідання „Між добрими людьми“. По смерти батька й матері, що тільки розпестили дитину, а не дали їй ні науки, ні гроша, остається сирота Ромця на ласці свойого вуйка, в якого теж біда, а до того ще пять дочок, непривиклих до роботи. Ромця стає в короткому часі служницею у своїх вередливих родичок і тільки несподіваний випадок освободжує її з цеї неволі. Один із знакомих родичок, молодий офіцер, залюблюється в поштуркувану сироту й забирає її потайки з вуйкового дому. Та мимо щирого кохання не може зробити її своєю шлюбною дружиною,

[1]) Годиться одначе замітити, що інтеліґенція, яку представляє Франко в своїх творах, в більшости не має нічо спільного з *українською* інтеліґенцією, на що вказують уже самі імена, а також чужі нам товариські круги прим. цілий ряд офіцерів.

бо дівчина не має грошей, щоби заплатити державі т. зв. кавцію. Два роки живе Ромця із своїм офіцером, потому відносини зміняються і вони хоч-не-хоч мусять розійтися. Ромця кидається шукати зарібку, та не находить нічого путнього. Приходить голод і розпука. Вкінці мусить заробляти тим одиноким способом, який ще їй остався: своєю красою...

А ось друга жертва: Реґіна, жінка офіцияла Стальського в „Перехресних стежках“. Вона теж сирота і теж на ласці у якоїсь „цьоці“, яка тільки дивиться, щоби бідну дівчину випхати як найшвидше замуж. Дарма, що Реґіна любить молодого студента Рафаловича, — вона так боїться своєї тітки і так ні дрібки своєї волі не має, що кориться без спротиву приказови опікунки й виходить замуж за Стальського, якого автор змалював як найлютішого звіра. Як колись — ще молодим хлопцем — він мучив кілька днів кота за кусник ковбаси, так мучить він через десять літ свою жінку й любується її терпінням. Він паном її життя і смерти, бож він узяв її „бідну, беззахистну“, дав „їй становище і повагу в світі“, тому вона мусить бути йому вдячною і слухняною. Коли Реґіна збирається покинути свого тирана, Стальський наводить їй цілий ряд арґументів, які показують зовсім ясно, що для неї нема ніякого ратунку. Суспільні відносини гірше залізних ланцюгів приковали нещасну жертву до її ката.

Коли порівнаємо ці страховища з нинішними часами, мусимо з радістю признати, що доля жінки змінилася значно на краще і щораз менше стає тих жінок, які так зовсім залежні від ласки чоловіка. Як одна з перших піонірок самостійного інтеліґентного жіноцтва, що вдержується власною працею, являється у Франка його „Маніпулянтка“.

Целя це 18-літня дівчина, сирота, урядничка при почті. Її зарібок невеличкий, але все таки вона від нікого незалежна, а колись в будуччині може стати начальницею почти в якомусь провінціональному місточку й жити в малому домику з деревами та цвітами перед вікнами... Та наразі мусить вона багато терпіти від свойого окруження, від людей, які в цих змаганнях жінки до самостійности бачать тільки — новий спосіб залицяння.

„А то все — зовсім одна і та сама праця“ — каже господар, у якого вона на кватирі — „і кринолїни і пуфи і тюрнюри і еманципація! Все має тільки одну мету — здобувати серця мужчин, полювати на мужів, уловляти вселенную з вусами.“

Находиться і молодий чоловік — таки син того самого господаря — що хоче використати для своїх цілей молоду, полишену без опіки дівчину і тільки припадок зраджує лихі наміри молодого „пана доктора“ й ратує Целю перед засідкою.

В свойому безупинному пошукуванні людини спускається наш письменник і на саме дно суспільности, туди, де жінки самі себе виносять на торг. І о диво! під поволокою зіпсуття находить він великий скарб правдиво людських почувань.

Вернім ще раз до роману „Для домашнього огнища“. Поліція впадає на сліди злочинного ремесла Анелі Анґарович і вона — з ляку перед скандалом — вбивається. Кілька дівчат-проституток має посвідчити, чи мертва жінка, що лежить перед ними в калюжі крови, це та сама, що звела їх на злу дорогу. Від їх зізнання залежить честь і будучність мужа померші. І ці, як кажуть люде, морально упавші дівчата збираються на велике геройство. „Ні, це не вона“ — відповідають на запит поліційного комісаря.

А в малій сценці п. н. „Чи вдуріла?“ бачимо душевну траґедію упавшої дівчини, що „хоч втоптана в болото, погорджена, спроституована“, але в душі чується чесною, чується людиною. Вона любить одного із своїх гостей і бачить в ньому ту останню дошку ратунку, яка змоглаби ще виратувати її з грязюки.

„...І спрага мучить мене... за крапелиною чистої води... чистої любови... за крапелиною надії на якийсь вихід із сього життя.“

Та даремні її сподівання. Молодий панич відпихає її брутально від себе, а нещасна дівчина відбирає собі життя.

Жінка — людина. І характеристичне для Франкової творчости, що саме те, що найбільше жіноче: материнство підносить жінку, робить її цілою людиною, дає їй свідомість своєї вартости як людини.

Тут на першому місці приходиться назвати поему з жидівського життя п. н. „Сурка“. Героїня цеї поеми — мала, погана жидівка-сирота, що виросла на службі в чужих людей, забідована й заштовхана. Та ось в житю цього нещасного сотворіння заходить велика зміна: вона чується матірю. Її бідна голова повна мрій:

„Якжеж любить його буду!
Ті ручки й ніжки дрібнії
Своїми гріти устами!
Собі від рота відійму,
Щоб лиш воно було сите.
Саму хай бють, зневажають,
Щоб лиш воно, моя квітка,
Росло як людські діти!“

Коршмарка, хозяйка Сурки, будить наймичку стусаном з її мрій. А вона дивиться спокійно на свою паню, в її душі ось які горді думки родяться:

„Хоч ти коршмарка багата,
А я лиш служниця бідна,
А я тепер тобі рівна:
Я мати, злюко, я мати!“

В повісти „Boa constrictor“ згадує богатий Жид Герман Ґольдкремер свої дитячі літа, проведені в страшній нужді. Його мати — брудна, розхрістана, лінива та злісна жидівка. Дитина не чує від неї ніколи доброго слова, здавалося-б, що вона ненавидить малого Гершка. Але в останній хвилі життя, коли заражена холерою, вється в смертних судорогах по землі, вона памятає про сина, боїться, щоби він не заразився, і киває рукою, щоби не підходив до неї. „Материнська любов, хоть під грубою оболічкою, не згибла в ній, а проявилася в хвилю найтяжчої муки...“ — каже про неї автор.

Та мимо того великого щастя й тої гордости, які приносить жінці дитина, трапляється часто, що мати — з ляку перед людською опінією, стає сама вбийницею

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ
РОМАН ЗУБИК, Львів, вул. Галицька 16
ПОРУЧАЄ:
Останні новости в шовках
на весну.
Вовни на сукні, плащі жіночі
і мужеські одіння у великому виборі.

дитини, ще перед або після народження. Один примір мали ми вже в оповіданні „Микитичів дуб". Той сам мотив, тільки в зовсім иншому середовищі, находимо в „Маніпулянтці".

Ольга Невірська, почтова урядничка, товаришка Целі, сподіється стати матірю. Хоч уся її душа занята цею, так важною для неї справою, вона мусить укривати це своє велике сподівання перед людським оком, мусить щоденно сповняти свою службу на почті і тільки у вільніших хвилях тягне свою товаришку в куток і словами захоплення малює перед нею щастя матері:

„Ах, Боже! — мати таке маленьке-маленьке дитяточко, знати, що воно моє, могти його пестити і тулити до себе — що за щасте! Неба не хочу, тілько один день такого щастя".

А проте та сама дівчина, коли зближається рішаюча хвиля, лякається сорому, втрати служби і — вбиває своє майбутнє щастя, а через неосторожність вбиває притім і саму себе.

Я старалася досі представити образ жінки, як її бачив Франко в житю і як відтворював її в своїх писаннях. Це — ніде правду діти — доволі сумна картина. Жінка слаба, без власної волі, не вміє постояти за свої права, дає всяким хижакам знущатися над собою і хилить покірно голову перед традиційною мораллю навіть тоді, коли це діється ціною її найбільшого щастя.

Але в душі кожного поета побіч цеї реальної, так сказати-би буденної, людини живе ще друга людина — краща, сильніша від тамтої. Це ідеал людини, велике бажання поета... Так і в душі Франка, великого реаліста й ідеаліста в одній особі, живе образ жінки — сильної духом і тілом, вірної подруги чоловіка на тернистому шляху до поступу.

Щоби змалювати як слід цю другу жінку в поетичному світі Франка, цей „ясний і високий жіночий ідеал" в його „сумній і одинокій" душі, до цього требаби розглянути та розібрати докладно його строго-особисту ліричну поезію, та це виходить уже поза вузькі рамці моєї праці. Скажу тільки одно: Франко ставляє жінці дуже високі завдання. Вона не тільки товаришка чоловіка, що ділить з ним його труди і змагання, а ще щось більше. Вона — його провідниця на шляху до правди, добра і краси. Після тих всіх темних картин, які пересунулися щойно перед нашими очима, пригляньмося ще одну хвилинку цій соняшній ідиллі:

Перед нами двоє дітей, хлопчик і дівчинка, які вибралися до залізних стовпів, що підпирають небо, до домівки сонця та його дочки-красуні. Дівчинка, хоч молодша, веде хлопчика за руку, розказує йому багато про ціль їх мандрівки, додає відваги наляканому, втомленому хлопчині.

Потім бачимо дітей вже дорослими та все ще на тому самому шляху — до „сонішних палат". Весь світ змінився за той час в очах колишнього хлопчика-мазунчика, теперішнього мужчини, тільки його подруга та провідниця осталася та сама. Їх шлях важкий, довгий, повний перепон...

Вонпж, побравшися за руки, тихо
І радісно, без огляду й тривоги,
Ідуть на стрічу сонцю золотому.

УЛЯНА КРАВЧЕНКО

МАТЕРІ

Поклін Тобі і слава Жінко-Мати!
Поклін, хвала Тобі як творчій силі!
Великим Творець був, що дав Тобі сю власть
У далечінь свій рід вести!
Служанка завтра Ти — і враз його жрекиня,
В самовідданості святій,
Ти зберігаєш нам одна безсмерття!
Благословенна будь нам Жінко-Мати!
Благословен і плід Твойого лона...
Поклін Тобі живучости судино!
Глибоке — наче море — в Тебе серце,
Любовю одержима Ти — мов Херувим!...
Трудівнице осяйна щастям
І хвалою одягнена Різьбарко Душ!...
Людей! Людей потрібно нам!...
Як України чорнозем пшеничний,
Як нашого Поділля золоті лани
Плодюча будь!

Нехай росте під серцем Твоїм Ґеній
І наречеш його: Великий!
І станеш Матірю Народу свого
І хвалою одягнешся Владарко Душ!...
— — — — — — —
О, не журися... Радуйся нам Мати,
Бо радощі — це піддержка Твоя!
Сама хоча ніжна Ти — хоч на цвіти схожа —
Лелій про Велич сни...
А сон душі — в дитині — тілом стане...
І сите їж... солодке пий...
Хили до уст пугар до дна...
І не сумуй...
Буття таємний ґеній є з Тобою...
Нехай з Тобою буде і дозріння ласка,
Як з нивою — що сонці віддалася...
А віть відчімхнена
Хай розрастається неначе дуб

Поклін Тобі!
В безкрай безсмертности сягаюча,
Обнови-яр, у цвіттю нам несеш...
Поклін Тобі!
Освячена Амфоро,
В якій огонь життя горіє вічно...

РІЖНІ ВІСТИ

З надходячими святами шлемо нашим передплатникам, співробітникам, прихильникам і читачам щире привітання.

Звичайні Загальні Збори кооп. „Українське Народне Мистецтво“ у Львові відбулися дня 12. квітня ц. р. Зборами проводила п. І. Бонковська, секретарювала п. А. Вергановська. Звіт Управи за діловий рік 1928 здала п. І. Макух Павликовська. Збори одобрили діяльність Управи і Надзірної Ради та затвердили предложений білянс. На місце уступаючих 2 членів Ради вибрано поновно п. Ст. Монцібович і Ст. Савицьку. На пропозицію Надзірної Ради Збори затвердили Управу в такому складі: Ірена Макух Павликовська, Стефанія Чижович і Марія Громницька як члени, Софія Федак-Мельникова і Марія Мельникова як заступники. Звіт Управи і огляд діяльности кооперативи за останній рік подамо в черговому числі.

Збірка народних узорів „Нової Хати“. На наше прохання, збирати по селах народні узори і присилати їх до „Нової Хати“, відгукнулися деякі жінки і прислали оріґінальні узори зі своїх околиць. І так п. О. Дучимінська прислала узори з Тяпча к. Болехова, п. О. Гундичева з Перегінська к. Долини, п. О. Палійчукова зі Стінки н. Дністром, Бучацького повіту. Усім складаємо щиру подяку і просимо читачок „Нової Хати“ зайнятися збіркою народних узорів і стати з нами до співпраці в поширюванні і зберіганні народного мистецтва. Узори стануть загально народним добром, а ми виконаємо потрібну культурну роботу.

В місяці квітні пошанували память Тараса Шевченка святочними концертами ІІІ Жіноча Державна Семинарія і жіночі школи ім. Тараса Шевченка і школи С. С. Василіянок.

Союз Українок в Канаді. Ми вже нераз згадували про працю „Союзу Українок“ в Канаді. Се жіноча орґанізація, що має кільканацять відділів по провінціях та більших містах Канади. Централя знаходиться в Саскатун. Ціллю Товариства є гуртувати укр. жіноцтво на еміґрації, ширити серед них національну свідомість та плекати рідну культуру. Головно треба подати поміжну руку матері — яка має виховувати діти в українськім дусі та беречи дитину перед винародовленням. „Союз Українок“ має свою сторінку в „Українськім Голосі“, що виходить в Вінніпеґу. Головою Товариства є п. Савеля Стецишин. Минулого літа відвідала вона рідний край — та познайомилася з працею нашого жіноцтва в краю. Найкращим показчиком живучости сеї орґанізації — се Третий Зїзд „Союзу Українок“ в Саскатуні, який відбувся з кінцем грудня 1928 р. На зїзді явилися делеґатки майже всіх відділів „С. У.“ Виголошено ряд рефератів як: „Сучасна українська жінка“ (реф. п. Бубшок і Янда), „Теперішна дівчина“ (п. Вавришок), „Праця учительки в громаді“ (п. Кройтор), „Жінка в українській історії“ (п. Романчин), „Поширення праці в жіночих товариствах“ (п. Гришов і Рурик). П. Савеля Стецишин подала звіт з своєї поїздки в край та говорила про діяльність жіночих товариств в краю. Рівнож подала звіт з діяльности „Союзу Українок“ в Канаді та намітила ряд орґанізаційних справ на будуче. Зїзд одобрив дотеперішну діяльність Управи „С. У.“ і висказав їй подяку. В склад нової Управи вибрано на 1929 рік: п. Савелю Стецишин як голову, п. О. Свистун місто-голова, п. А. Рурик секретарка, п. Д. Янда заст. секр., п. Р. Драґан касієрка. До контрольної комісії вибрано: п. К. Пукиш, п. Н. Ґрещук і п. А. Чепесюк. Крім того вибрано репрезентантки „С. У.“ на кожду місцевість, де є жіноча орґанізація. Головою редакційного комітету є п. Кройтор. Слід згадати, що централя „С. У.“ висилає своїм відділам реферати та вказівки, як повести працю на місцях. В місяці марті устроїли всі відділи виставку ручних робіт.

Від імені „Українського Т-ва охорони дітей і опіки над молоддю“ — їздила п. Михайлина Говиковичева до Сполучених Держав, щоб там зібрати гроші на ціли Т-ва. Їй вдалося зібрати на ту ціль досить велику суму 4321.91 дол. (чотири тисяч тристадвацять один долярів і девядесять один центів). Гроші ці бажає Т-во посвятити на дуже гарну ціль, а саме влаштування діточої санаторії і приюту для сиріт. У нас відчувається велика недостача таких суспільних установ, тому треба ра-

Учасниці II курсу крою і шиття, влаштованого „Союзом Українок в Бережанах

діти, що призбирані п. М. Говиковичевою гроші поможуть усунути цю недостачу з нашого побуту. А всім жертводавцям і прихильним до справи людям, належить щира подяка і признання.

Діточа забава. Старанням Філії Краєвого Т-ва Опіки над дітьми і молоддю відбулася дня 7. IV. ц. р. весняна діточа забава. Вправді весна цего року забарилась, на дворі падав сніг і віяв холодний вітер, але це не перешкодило дітям зібратися на забаву, що улаштовувана Товариством Опіки над дітьми і молоддю, або Т-вом Укр. Захоронка — все дуже гарно удається і приносить дітям гарні несподіванки.

Тим разом це були „ляльки", що привитали діточок зараз при вступі у забавову світлицю Бесіди. Кожна лялька инша, прибрана у народний або чужий стилевий одяг. Але понад усе подобався дітям козак у синіх шараварах і смушевій шапці. Дуже подобалися дітям звірятка і гарні мебельки. Ляльки, звірятка і меблі не куповані, але твір пильних жіночих рук пп. Бекесевичевої (ляльки) і Голубовської (звірятка і меблі), що з власної ініціятиви взялися до цего діла. Воно їм вповні удалося, заслугує на найбільше признання,— бо мистецька лялька, це велике надбання для дитини, а ще лялька, що знайомить дитину від найранших літ з народним мистецтвом, з народною культурою, наших низів, що зберегли нам цю культуру по сегодня. А крім цего, кожний одяг виконаний так, що дитина може його знімати з ляльки і знов убирати і це для дитини велика радість.

Добре булоб, колиб у нас утворився курс для роблення забавок, тодіб багато мамів невеликим коштом обдарувалиб свої діти гарними забавками. Треба тільки, щоб хтось виконував головки для ляльок, бо ці куповані дуже стереотипні і невідповідні.

Другою несподіванкою на діточій забаві було кіно з дуже багатою діточою програмою. Найбільше подобалися слонь, котики і песики. Повна світлиця діточого гомону і дзвінкої радости — була впорядчикам подякою за труд і працю.

Відкриття жіночих сільсько-господарських курсів у Коршеві біля Коломиї відкрито дня 3. квітня ц. р. Курси влаштовує Сільський Господар, а ведуть їх фахові учительські сили.

Селянки на лаві обвинувачених. Недавно скінчився у Львові процес селян і селянок з Гребенова, за те, що не хотіли працювати на панських ланах за дешеву плату, тепер в Тернополі ведеться процес селян і селянок за приналежність до комуністичної партії.

Ревізійний Союз українських кооператив видав звідомлення з праці кооператив за 1927 р. п. н. „Західноукраїнська кооперація в р. 1927", Львів 1928. Книжка о 138 сторінках великого формату подає звідомлення Р. С. У. К. і загальний огляд та статистику союзних кооператив.

Пластові табори. Як кожного року так і сего року в літних місяцях орґанізує Український Пластовий Улад ряд пластових таборів. В першій мірі орґанізуємо:

Ляльки у народних строях

Табор пластунів на Соколі, табор пластунок на Соколі, табор новиків в околиці Підлютого, водний табор пластунів в Монастирі над Дністром і низовий табор пластунів на Лисоні коло Бережан. Всі вичислені табори призначені на около 400 учасників. Крім сего намічено кілька менших пластових таборів.

Не будемо вичислювати всіх користей, які приносять пластові табори для фізичного і духового розвою нашої молоді. Згадаємо лише, що про минулорічні пластові табори появилося в пресі (Діло, Новий Час, Нова Хата) кілька прихильних згадок, написаних людьми, які особисто відвідали пластові табори.

Орґанізація пластових таборів получена зі значними коштами, які в иньших народів покривають державні субвенції, у нас мусить покрити сі кошти жертвенність громадянства. Звертаємо з проханням причинитися своїм датком, чи то в грошах чи то в натурі до того, щоби як найбільша скількість молоді могла провести найближче літо в пластових таборах. Зібрані грошеві датки будуть призначені або на розбудову пластового табору на Соколі або на будову табору новиків на власній площі на Остодорі к. Підлютого або на стипендії (цілі і частинні) для незаможніх таборовиків. Одна повна стипендія виносить дол. 5.— Зібрані харчі будуть призначені на прохарчування таборовиків.

Грошеві датки просимо слати залученим чеком з евентуальною заміткою на котрий табор призначений даток. Про жертвовані харчі просимо повідомити нас найдалі до 15. червня ц. р. враз із поданням, коли і де маємо зголоситися по відібрання згаданих харчів.

За Верховну Пластову Команду: *Др. О. Тисовський* р. р., за голову — *А. Сербин* в. р., екон. реф. — *А. Охримович* в. р., реф. таборів.

Головна Управа Рідної Школи просить усіх, у кого призбиралося більше число календарів „Рідної Школи", вернути їх назад до канцелярії „Рідної Школи", Львів, Ринок 10/II.

НАЙНОВІШІ
ВОВНЯНІ Й ШОВКОВІ МАТЕРІЇ
на плащі й сукні
На складі сукна на мужеські одяги
поручає фірма
СТАХЕВИЧ І АБРИСОВСЬКИЙ
Львів, Ринок 32.

Про моду

На виставах бачимо вже від давна ясні матеріяли, соломяні капелюхи, плиткі мешти і всякі дрібні прикраси необхідні до весняного вбрання. Оглядаємо всі ті модні річи, але в холодний день нема у нас охоти зладити собі новий весняний костюм. З практичного більше згляду переглядаємо тамтогорічну ґардеробу і радимося, чи можна що змодернізувати. Перерабляємо, бо боїмося, що весна заскочить нас в зимовім плащи. Але весна не спішиться і ми переходимо байдуже біля ясніючих склепових вистав. Але нехай тільки троха сонце пригріє, сейчас будиться у нас охота докладніше приглянутися всім модним річам і постарати собі потрібні.

По зимовім плащі радо уберемося в костюм.

Костюми дуже модні. Всякого рода, спортові – з англійської вовни, гладкі зі сукна чи фантазійної вовни, а теж комбіновані з двох матеріялів так звані комплєти.

Є це сукня комбінована з ясного і темного матеріялу і темний — вільний жакет. Такий жакет може бути вовняний, шовковий, або сукня шовкова, а жакет вовняний в тій самій красці. До костюмів дуже модні є шовкові взористі хустки. Хустку вяжеться на рамени або з переду, можна рівнож зложити єї у формі жабота і стягнути на плоске колісце з кости чи маси. Капелюхи до костюмів малі, кльоші або гладенькі шапочки, шиті з плетінки або одноцільні, роблені з так званих „штумфів“. Прибрання капелюха скромне зі стяжки або тільки з гарної спряжки.

Черевики відповідно до краски костюму можуть бути ясні або темні, панчохи краскою відповідні до черевиків. Щоби була цілість мушу згадати, що дуже практичними є ірхові рукавиці, які знаменито перуться і до костюму елєгантно виглядають. Ще потрібна відповідна до костюму торбинка зі скіри або з матерії, гарно вишита і маємо вже модну сильветку із весняним костюмом.

Костюм з темно зеленої вовни. Вільний жакет запинається на два ґузики. Гладенька спідниця стягнена у горі на пасок. Блюзка з білої Crepe de Chine, прибрана вузькими закладками і ґузиками з перлової маси.

Комплєт діточий: суконочка з рожевого шовку, викінчена синьою лямівкою; плащик з синьої фланелі.

СПОРТОВІ КОМПЛЄТИ

1. - а) Сукня з легкої вовни драпової і ґранатової краски. Джемперовий станичок, прибраний нашитими широкими плісами. Спідниця поширена контрафалдами.

б) Плащ відповідний до сукні з ґранатової вовни. Ковнір і пліси з матеріялу станика.

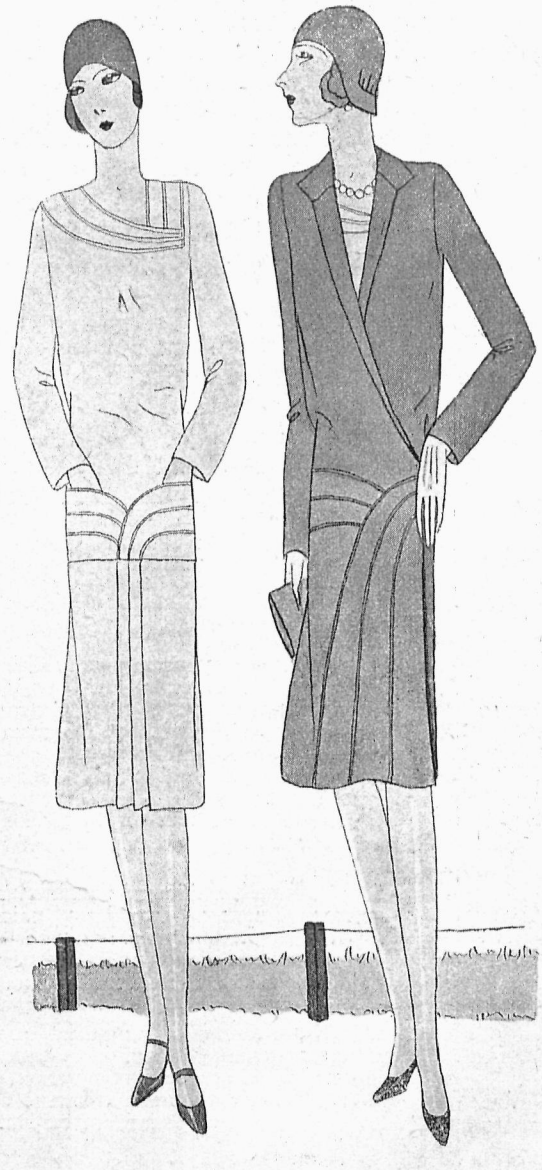

2. - а) Сукня з ясно-жовтого шовкового або вовняного Marocain, прибрана оригінально уложеними закладками. Перед спідниці поширений трома фалдами.

б) Плащ з ґранатового вовняного Crepe Marocaine, прибраний закладками.

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

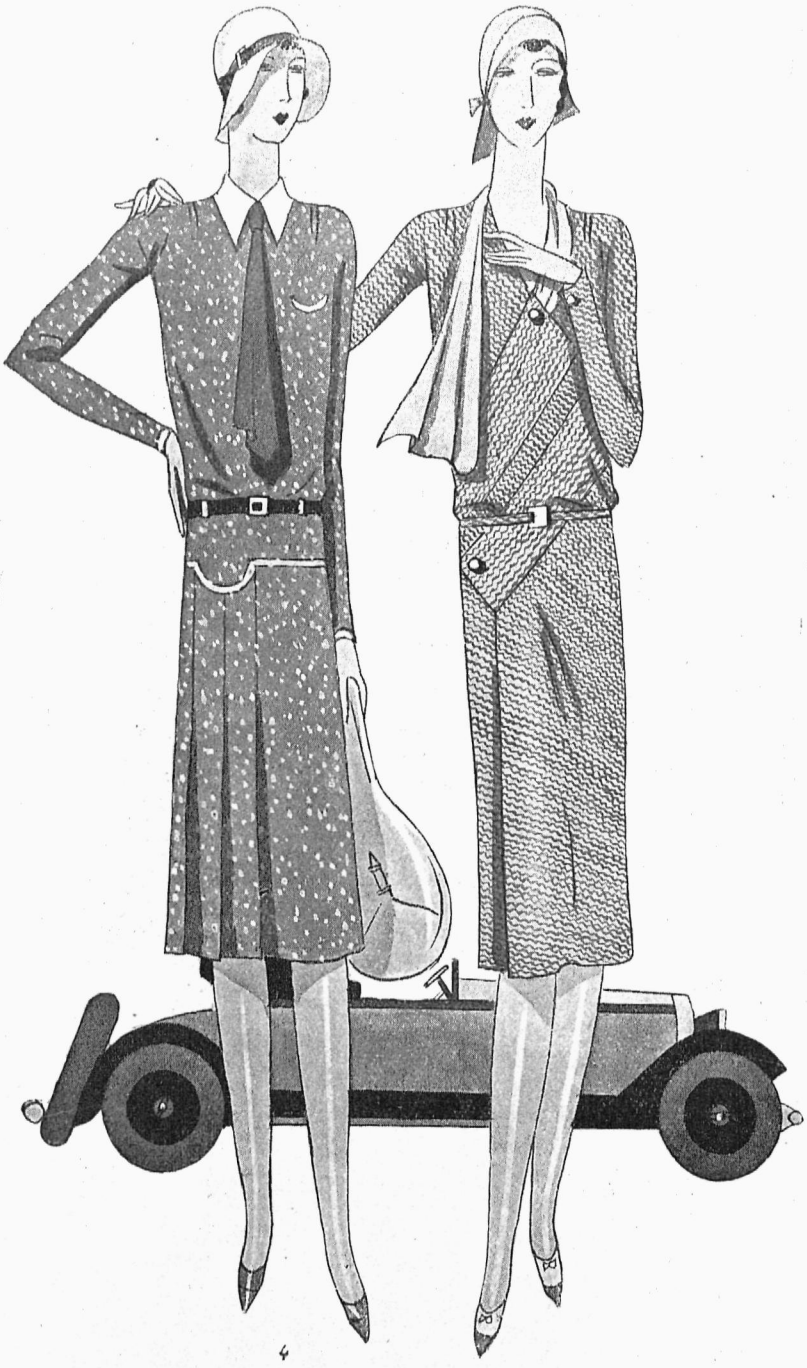

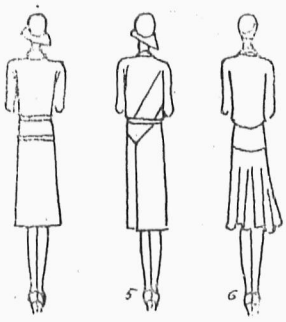

4. - Спортова сукня з англійської вовни. Станичок гладкий, викінчений ковнірцем з полотна і краватом. З лівої сторони впущена мала кишеня, викінчена лямівкою зі сукна краски відповідної до ниток матеріялу сукні. Баскіна на спідниці рівнож викінчена лямівкою і продовжена з правої сторони в круг, від якого ідуть три глибоко впущені фалди. Вузький рукав закінчений лямівкою.

5. - Сукня з англійської вовни оригінальна нашитими скісними дрібними плісами. Спідничка поширена впущеним контрафалдом. При шиї шалик з відповідної краскою Crepe de Chine. Вузький пасок, закінчений спряжкою.

6. - Сукня з червеної попеліни, прибрана фуляром краски кремової в червені і ґранатові горохи. Баскіна на спідничці заокруглена з переду до паска. Спідничка сильно звонова, пасок з ґранатової скірки.

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

СКРОМНІ СУКОНКИ

1. - Сукня з легкої червоної вовни. Спідничка долиною нерівна — звонова. Долина станика і гора спіднички лучиться закладками в цілість. Ковнір і вставлений перед з білого шовку.

2. - Сукня з зеленого вовняного рипсу. Затятий при витяттю перед творить широку ленту до вязання. Вставлений перед з білого шовку. Кльошева спідничка має горою вузьку баскіну.

3. - Сукня з темної Kasha. Перед укладається в жабот і є підшитий ясним шовком. Рукави викінчені оригінальним манкетом. Звонова спідничка має з переду вставлений широкий гладкий контрафалд.

4. - Сукня з темно-зеленого Crepe satin, шита на матову сторону матеріялу. Нашиті рясиці з лискучої сторони Crepe satin. Ковнірець з сирого шовку, звонова спідничка боками продовжена.

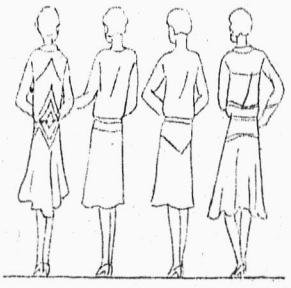

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

1. - Комплєт з сирого шовку. Станичок прибраний мережкою. Спідничка поширена бічними фалдами, що придержують нашиті дрібні пліси. Квадратне витяття при шиї, викінчене звязанням. Пасок з мягкої ірхової скіри. Жакет вільний, прибраний нашитими вузькими плісами а запинається на один тільки ґузик, пришитий при вузькім ковнірці.

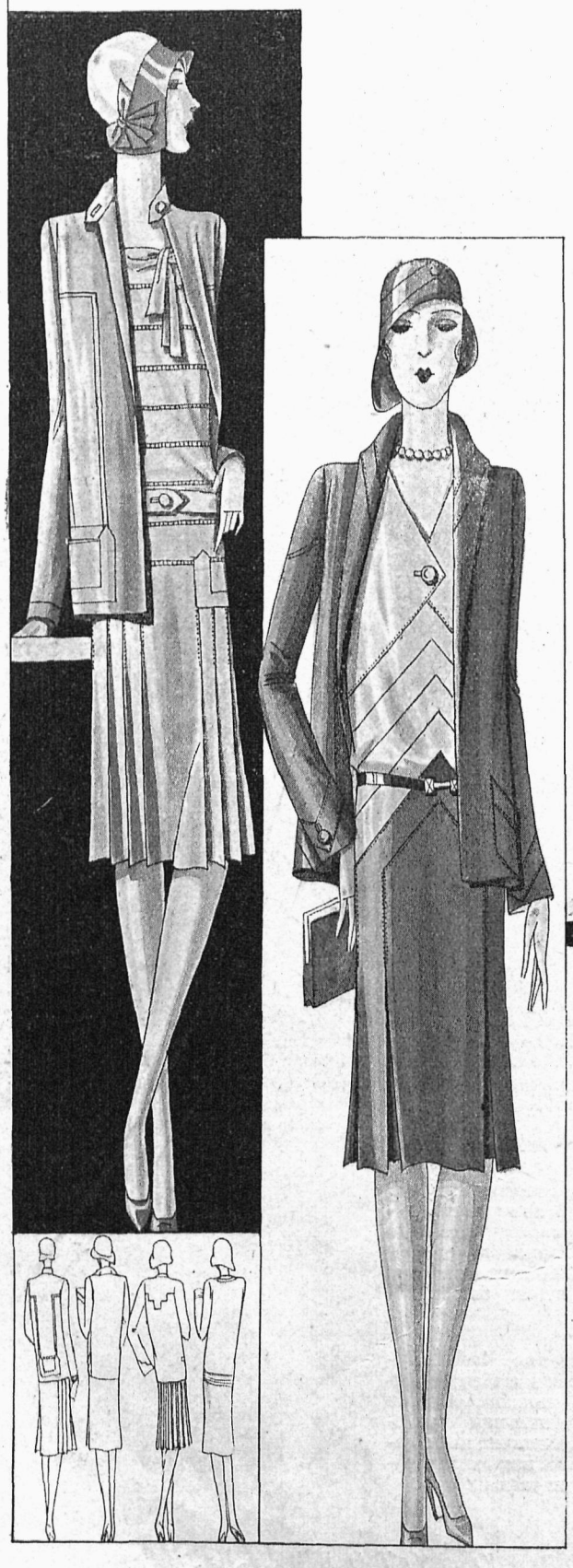

2. - Комплєт з мягкої вовни в двох красках. Ціле прибрання у гарнім викінченні скісними закладками і стебном. Вузький пасочок запинається на фантазійну клямру, а витяття при шиї на один ґузик.

3. - Комплєт з голубої Crepe Marocaine. Сукня з шовкового Crepe Marocaine. Спідничка уложена у дрібні контрафалди. Гладкий станичок прибраний закладками о геометричній лінії. Ковнір, пасок і горішні части густо стебновані. Жакет з вовняного Crepe Marocaine, прибраний наложеними манжетами і кишенями о відповіднім рисунку до ліній на сукні.

4. - Костюм з гнило-зеленої вовни. Станичок ясно зелений або білий. Жакет і гора спідниці викінчена фантазійними дрібними плісами. Спідничка має наложені з переду три звонові фалди. Звязання при шиї з шовку краски жакету. Вузький пасок запинається на металеву спряжку.

1. - Елєгантна сукня з чорної Velour, прибрана попеласто голубої Crepe de Chine. Скісна вузька пліса нашита на станику переходить на спідничці у фалди. Пасок закінчений гарною сталевою клямрою.

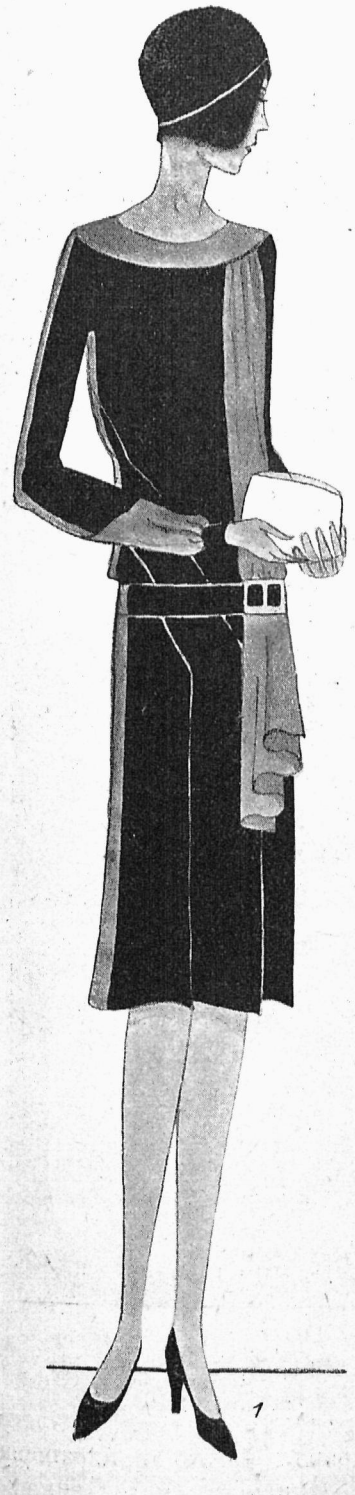

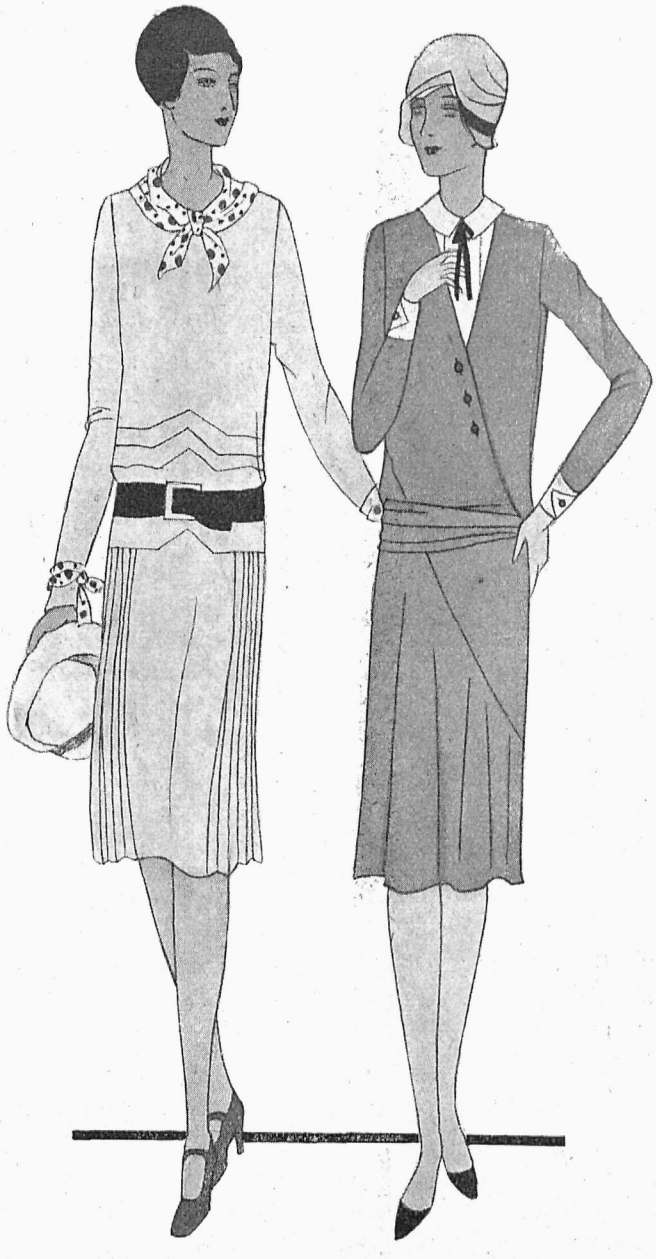

2. - Сукня з Kasha краски beige прибрана на станичку вузькими закладками. Спідничка має по боках дрібні фалди. Хустинка коло шиї і викінчення при рукавах зі взористого шовку. Широкий пасок з чорної скірки стягнений на рогову спряжку.

3. - Сукня з голубої вовни. Станичок завинений. Завинення продовжується у скісну баскіну по одній стороні спіднички. Спідничка звонова. Ковнірець і манкети з білої Crepe de Chine, ґузики і лента при ковнірци ґранатової краски.

4. - Сукня з чорного Crepe Satin, шита на обі сторони матеріялу. Станичок формує болєро, спідничка уложена у трох легко наддаваних фальбан, що з одної сторони легко розходяться.

БІБЛІОТЕКА
НАУК. ТОВ. ім. ШЕВЧЕНКА
У ЛЬВОВІ

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

ПРИМІНЕННЯ НАРОДНОЇ НОШІ ДО ДІТОЧОГО ВЕРХНЬОГО ОДЯГУ.

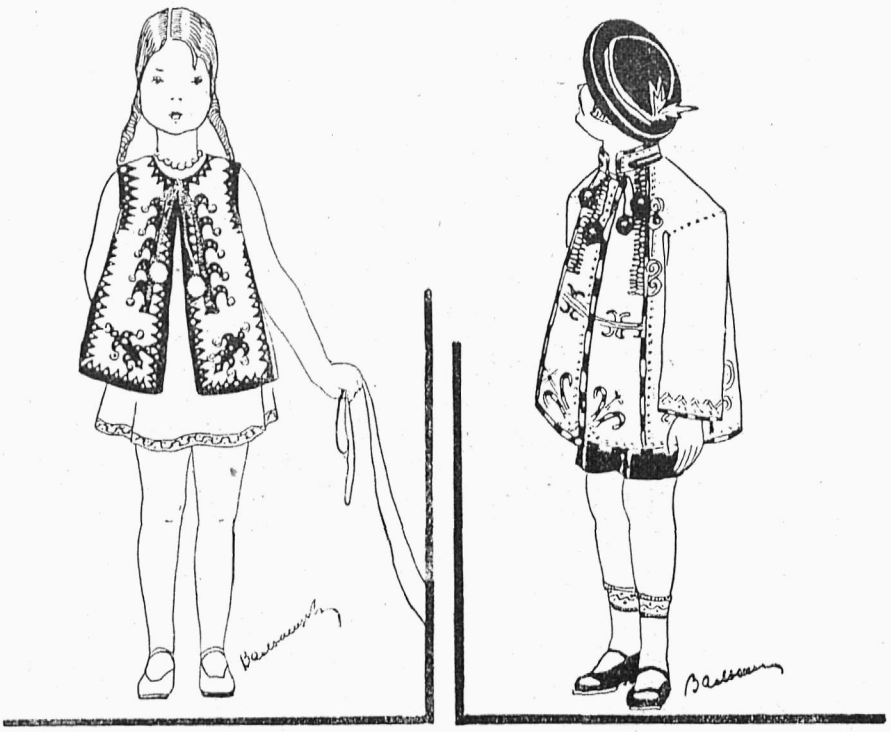

1) 2)

1) Киптар для дівчинки в стилю гуцульського кожушка, виконаний з білого грубого сукна, прикрашений аплікаціями з червоної і зеленої шкірки. Самі аплікації повибивані мосяжними дірчатими бляшками та закінчені (з переду) пестрими кутасиками. Взори аплікацій можна замовити в адміністрації „Нової Хати".

2) Гуцульський сердак та кресаня (капелюх) як верхній одяг для 6—7-літнього хлопчика. Сердак виконаний з грубого гуцульського сукна, білої, червоної або бронзової краски та прикрашений багатим вишиттям колірову волічкою. Вязання коло шиї зладжене з пестрих вовняних шнурочків, закінчених такимиж кутасиками.

3) Суконочка для малої дівчинки з білого або синього суконця, прикрашена червоними аплікаціями з тогож матеріялу та плоскими кутасиками — як у гуцульському кожушку.

4) Блюзочка для малого хлопчика з білої вовняної попеліни або мягкого полотенця, прикрашена на ковнірчику та рукавах гуцульською нізінною вишивкою. Вязання ковніра червоною гарасівкою. (Пробку нізінної вишивки на полі можна замовити в „Новій Хаті" в ціні 1 зол.)

3) 4)

5)

5) Jumper'ова блюза з білого шовку до прання багато прикрашена буковинською вишивкою (мотив вишивки диви Таб. I. коло взорів ч. 4).

РОБОТИ

MILIEU З СЕРВЕТОЧКАМИ

з буковинською вишивкою та мережечками довкруги.

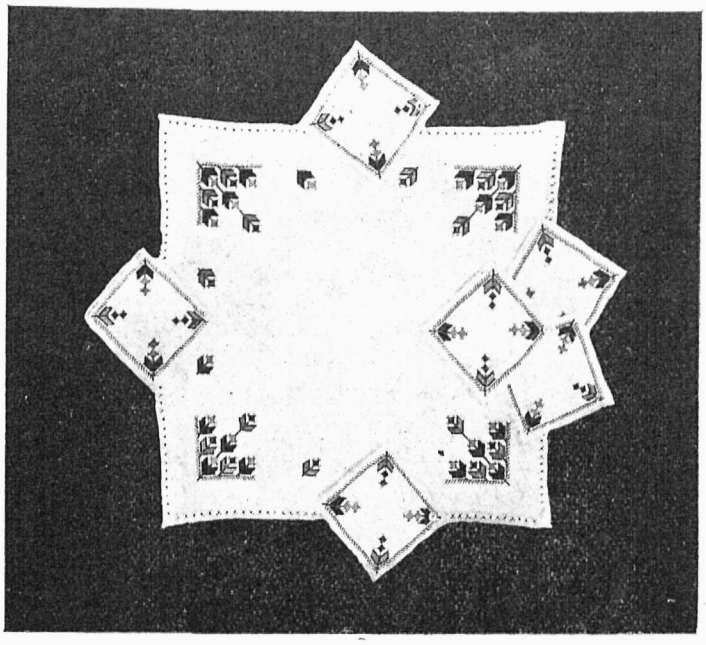

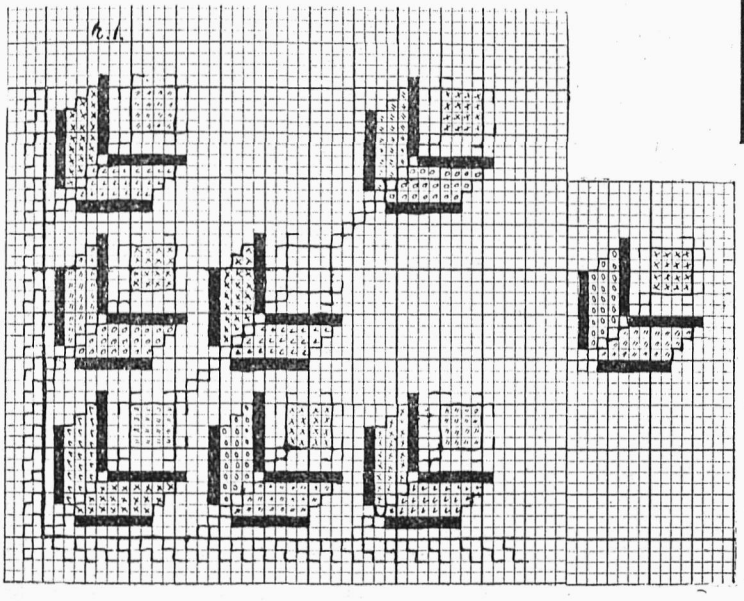

Мотив вишивки до milieu; він розміщений на milieu раз в цілости, раз лиш оден його мотив.

Вишивка виконана красками: └ червона, × зелена, ○ ясно-жовта, // синя, ▬ чорна.

Стіби переміточні (обвідки) виконані чорною краскою.

СЕРВЕТА НА МАЛИЙ СТОЛИК

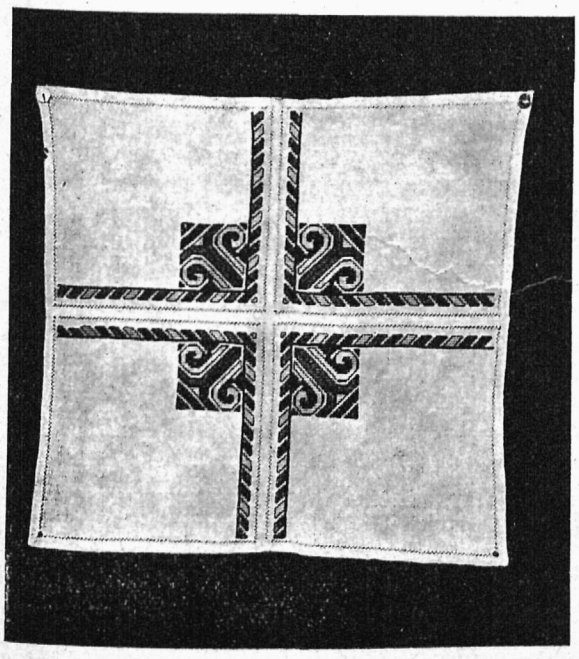

з ориґінальною буковинською вишивкою та вузенькою мережкою довкруги й навхрест.

ДО НАШИХ ЧИТАЧОК!

При замовлюванні кроїв просимо подавати ***число моделю і число сторінки,*** *на якій цей модель поміщений. Про* ***умови посилки*** *гл. окладинка* ***стор. 3*** *в долині.*

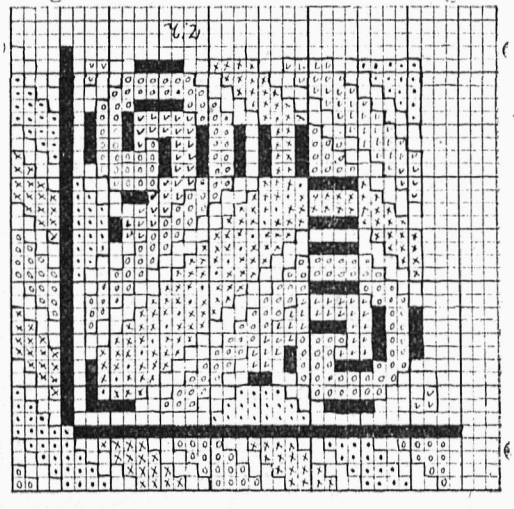

Мотив вишивки хрестиковий, виконаний красками: × зелена, ○ ясно-жовта, └ червона, .. червоно-жовта, ▬ чорна.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ КООПЕРАТИВИ „УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО“!

ВАСИЛЬ ГОРБАЙ

НОВІТНІ МОНОГРАМИ

В цій статті не буду пояснювати що це моногрaм, звідки він взявся, ні не буду розказувати історії його довгого існування.

Нинішня жінка, що йде в такт моди, цікавиться всім що відноситься і до дрібниць її вбрання і білля, тому то й справа монограмів не є для неї чужою. Тому то й наш журнал, що має розбуджувати і розвивати вроджений кожній жінці змисл для краси, хоче присвятити свою увагу цій, на вид, такій маловажній справі. Робимо це тому, що наші жінки так часто взоруються на сусідських модних журналах і сліпо переймають все, що у тих журналах появляється.

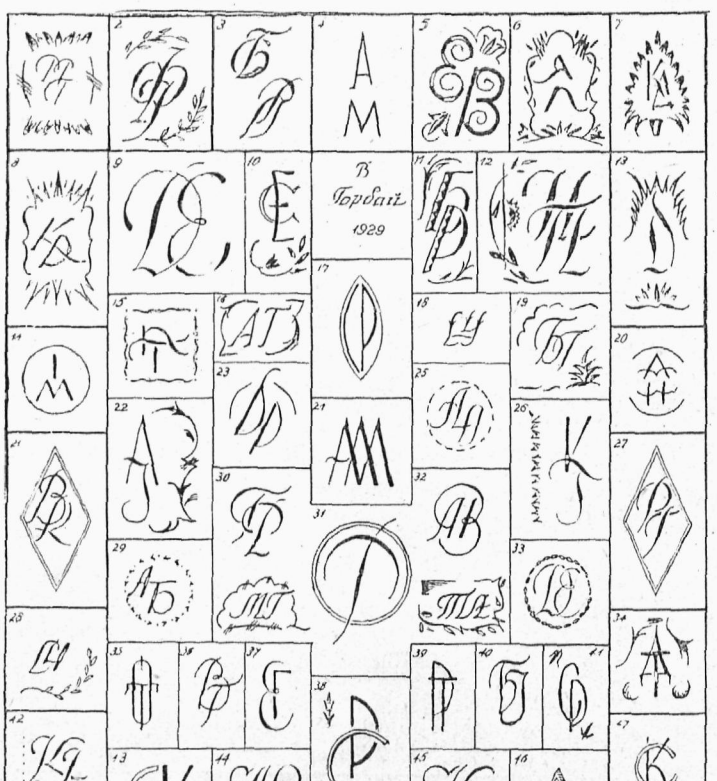

Рисунок монограму основно змінився а також і форма письма при його приміненню: друк книжок і т. д. Часто читаємо або чуємо: то а то письмо не є в уживанні або „то а то письмо є в моді". І монограми, ці дві букви так нерозлучно злучені з кожною майже дрібничкою модерної жінки дізнали зміни. І в них проявився дух часу, а при їх складанню можна уживати тисячі комбінацій. Нові монограми вдоволять і ті найвибагливіші жінки, а їхня ріжноманітність є їм запорукою довгого існування.

При вибиранню монограму проявляє мод. жінка свою душевну зрілість, свій артистичний смак. Одній вдачі будуть подобатися делікатні мягкі тяги монограму, инші вибирають острі закінчення, вдачі широкого розгляду люблять революційні форми монограму, виконаного проти всіх правил дотеперішної шабльони. Проти вподобання годі змагатись.

Монограм це прояв Вашого я. Мусить бути такий як і Ви: завсіди живий, гарний, хоч нераз трохи ексцентричний та завсіди елєгантний!

Думаю, що без жалю попращаєтеся зі старими попереплітуваними між собою монограмами і зацікавитеся новітніми.

Що зі старих монограмів мусимо взяти, це правила їх уживання: малі монограми на малі поверхні, подовгасті на спідне білля. — Де маєте їх уживати, чи після правил симетрії, чи в ріжку, на правім згл. па лівім боці, це справа моди і Вашого вподобання.

Не менше важним є викінчення монограму. Ваш монограм мусить бути завсіди викінчений бездоганно. Наколи Ви не певні про вислід Вашої власної праці, хай Вам після Ваших інструкцій викінчить хтось, хто має більшу зручність і терпеливість.

Подаю Вам кілька проєктів новітніх монограмів. Хочу щоби і Ви вибрали собі який гарний монограм, або замовили його в „Новій Хаті".

Моноґрами уживаємо або з окрасою в стилю модернім або без. Чим більше скромности тим елгєантніший монограм.

Моя збірка це не фантазія кількох днів, але вислід довголітніх студій письма при його примінюванні в мистецькому промислі.

Найбільшою нагородою за мою працю буде Ваше вдоволення.

ЖІНОЧІ КОНҐРЕСИ

В цьому році мають відбутися два великі зїзди інтернаціональних жіночих орґанізацій, Союзу Суфражу та Інтернаціональної Ліґи Мира і Свободи. Конґрес „Інтернаціональн. Жіночого Союзу для виборення прав жінки" (Союз Суфражу), відбудеться в Берліні в червні. Вже від тепер ідуть підготовання до конґресу. Німецькі парляментаристки, суспільні діячки, учені та жінки визначних державних мужів Німеччини, будуть сповняти ролю господинь в цьому ювилейному зїзді.

Ідею створити інтернаціон. жіночий союз для боротьби за політичні права, видвигнули активні суфражистки в Вашінґтоні 1902 р.

А тому 25 літ відбувся перший установчий зїзд „Союзу Суфражисток" також в Берліні. В майбутньому зїзді візьмуть участь жінки з усіх частей світа представниці кількадесяти держав та народів, ріжних під оглядом політичного ладу та становища жінки в державі. Вибороли собі політичні права жінки майже цілої Америки, Австралії, деяких Азійських і Африканських країн, але первісні завдання „Союзу для боротьби за політичні права жінки" ще далеко не сповнені. Жінки не добули тих прав навіть в многих державах Европи. Завзята боротьба жде ще жінок у всіх державах романських та в деяких балканських. Франція і Швайцарія, держави з найліберальнішим колись ладом, вперто відмовляють жінкам політичних прав. І якраз тому для скріплення акції, скликував „Інтернаціональний Союз Суфражу" послідні конґреси до Женеви, Риму та Парижа. Зі здобуттям жінками політичних прав в кількадесяти державах земної кулі, виросло перед „Союзом" нове завдання, більш складне і відповідальне від першого: навчити вільних горожанок користати з належних їм прав, спонукати взяти на себе випливаючі з тих прав обовязки і заохотити до творення нових цінностей, свіжих і здорових елєментів вселюдської культури.

І якраз цим проблємам посвячений черговий конґрес.

* * *

Хоч українки вступили офіціяльно до „Союзу Суфражу" аж в 23 р., то ще перед війною співчували

його ідеям та стояли в контакті з провідницями цего руху. Ще в 1909 році уладжували велике українське віче, з домаганням політичних прав для жінки і демонстраційний похід під соїм — до спілки з польками та жидівками. Делеґацію, в склад якої входили тоді з української сторони М. Білецька, К. Малицька та О. Охримовичівна, приїмав тодішний маршалок соїму Бадені. Блискуча промова К. Малицької не лише заімпонувала польським та жидівським делеґаткам, але, і здобула українській делеґації провідну позицію, та зігнала іронічні усмішки з лиць польських пляґунів-послів, що зібралися чисельно, щоб великодушно „низсходительно“ прислухуватися промовам „бабської делеґації“ — польським суфражисткам Дулембянці та ґрафині Скарбек — що належала до їх „стану“.

Іронічно приглядалися львовяни на ту бабську демонстрацію, а річно двацять літ пізніше не дивувало їх, що жінки ідуть до виборчої урни, а навіть самі давали свої голоси на жінок-послів.

Українські представниці брали двічі участь в зїздах „Суфражу“, перший раз в Римі в 1923, коли то принято Українок до цего інтернаціонального обеднання, другий раз в Парижі 1926 р. Нашими представницями на цих зїздах були: проф. Софія Руссова, Ю. Зеленівська, М. Линовецька, М. Онацька, Мишківська і Лотоцька-Токажевська. Всі ці делеґатки родом з Великої України, а з Галичанок були на останньому конґресі в Парижі п. О. Шепарович та С. Авдиковичівна, делеґовані „Союзом Українок“ зі Львова.

Однак не досить висилати в ряди-годи делеґаток на конґреси. Хотячи добути собі сильну позицію, треба активно працювати в ріжних комісіях, бувати на зборах та конференціях екзекутиви, щоб ввійти в ближчий контакт з чільними робітницями инших націй. Бо всеж таки знають нас дуже мало. Голова „Інтернаціонального Союзу Суфражу“ M. I. C. Ashby (якої світлину передану нею для „Нової Хати“ містили ми в числі 7—8, 1927) та голова обеднання горожанок Німеччини Дорота Valsen допитували мене в Відні в 1927 р., чому так мало українок буває на всяких інтернаціональних, жіночих і не жіночих, політичних та культурницьких зїздах. Я пояснювала нашими політичними обставинами, бо соромно було признатися, що нема в нас для таких справ зрозуміння і матеріяльних засобів.

З огляду на те, що поїздка на будучий конґрес не получена з надто великими коштами, треба заздалегідь подбати про добірну що до свого складу і чисельну делеґацію на конґрес в Берліні, якаб творчою думкою і гідним виступом обстоювала добуті позиції і приносила честь українському імені.

З програмою конґресу „Союзу Суфражу“ в Берліні та з програмою конґресу „Ліґи мира і свободи“ познайомить „Нова Хата“ своїх читачок в черговому числі.

ПОСТАТІ РИМЛЯНОК В ОСТАННІ ЧАСИ РЕСПУБЛИКИ

(Cagnat: A travers le monde romain. Paris 1912. Переложив Кричинський)

2

Усі ці новини глибоко збентежили громадську думку. Треба стати в середині між протилежними елементами, що боролись між собою, щоби зрозуміти видовище, яке нам дають жінки цієї доби, щоби виправдати збочення одніх і ліпше оцінити других, що залишилися вірними старим традиціям.

Найдосконалшим типом жінок другої категорії вважають славну Корнелію, матір Тіберія і Кая Ґракха. Вона походила із одного з славніших родів Рима; була наймолодшою донькою Сципіона Африканського Старшого. Одружена була з Тиберієм Семпронієм Ґраккхом, головою демократичної партії. Чоловік її помер, лишивши її ще молодою вдовою з 12 дітьми. Вона мала можливість удруге одружитися, багато сваталось до неї, між иншими египетський цар Птоломей Фіскон. Але вона відмовилася, щоби віддатися цілком вихованню своїх дітей, із яких лиш троє її пережили. Загально відомо, як старанно вона виховувала обидвох Ґраккхів. Ви напевно пам'ятаєте відповідь, яку вона дала одній гості, що прийшла до неї похвалитися своїми чудовими клейнодами. Замість відповісти її, вона затягнула розмову, поки сини не вернулися із школи. Взявши їх за руки, привела їх до своєї гості й сказала: „А це мої клейноди“. З того бачимо, що вона до духовної культури, яку одержала в спадку від батька, приєднала витонченість поведінки, що тоді почала поширюватись в Римі. Вона дуже цікавилася грецькою літературою і латинська її мова була дуже гарна. Вона виступала на літературнім полі. Листи її ще за часів Ціцерона вважалися зразковими. Збереглися до нашого часу уривки двох листів. Сумний був кінець її життя. Старший син Тиберій загинув підчас громадянських заколотів перед дверми храма, присвяченого богині Вірности (Фідес). Молодший син Кай не злякався продовжувати діло старшого брата. Надаремно писала вона йому: „Невжеж такий короткий час, який мені залишився жити, не може спинити тебе, щоби ти мені не перечив і не роздирав республіки? Коли нарешті наша сім'я перестане божеволіти? Коли нам соромно стане руйнувати республіку? Коли так одначе конче мусить бути, роби що тобі завгодно буде, коли я не буду чути. Тоді ти принесеш мені жертву по заповіту предків і будеш молитися до божества твоєї матери, а чи не соромно тобі буде звернутися з молитвою до тих божеств, від яких ти живих відкинувся? Нехай Юпітер не допустить, щоби ти дійшов до такого божевілля! бо я боюсь, що ти через те на все життя накличеш собі такий біль, що ніколи не матимеш супокою“. Але він залишився глухим на цей настирливий заклик і кинувся в вир політичної боротьби. Як його брат, переслідуваний ненавистю ворожої партії, був приневолений втікати, метнувся в священий гай богині Фурріни, де одинокого вірного йому товариша упросив завдати йому смерть.

Після цього другого вдара, який вона мужно перенесла, Корнелія удалася до Мізенума, де мала дачу,

і провела в самотності решту свого життя. Зазнавала там великої пошани, відвідували її видатні письменники, присилали дарунки царі-союзники Рима. Розказують, що вона любила оповідати про життя й смерть своїх синів і додавала: „вони загинули в храмі й священнім гаї богів, вони мають могилу, як заслужила їх чеснота, бо вони віддали своє життя за найвище добро, за щастя народу“.

Коли в очах сучасників Корнелія була зразковим типом материної любови, то Порція, дружина Брута, вбивця Цезаря, була зразком любови подружої, відданої й енергійної. Будучи донькою або вірніше сестрою Катона Утицького, їй, очевидно, була властива ця суворість, ця гордість, цей серйозний погляд на життя, який ми за історичною традицією зв'язуєм з іменем Катона. Чоловік її, обдумуючи замах, що його готовив, став мовчаливим, замикався від неї, в ночі не спав, або раптовно будився зі сну. Вона догадалась, що він криється перед нею з якоюсь думкою, наслідки якої могли бути дуже важливі. Вона могла його спитати, але перше хотіла переконати його й себе, чи вона заслуговує на довір'я. З цею метою завдала собі ножем глибоку рану в стегно, наслідком якої була сильна горячка й крововилив, що дуже турбувало Брута. Тоді, як оповідає нам Плютарх, так до нього промовила: „Будучи донькою Катона, я віддалася за тебе, не лиш для того, щоби як перша ліпша рабиня, ділити з тобою стіл і ложе, але щоби бути тобі товаришкою в щасті й нещасті; а як же я можу виказати свою прихильність до тебе, коли не розділю з тобою таємного горя й таємної турботи. Я знаю, що природа жіноча взагалі за слаба, щоби заховати таємницю, але добрий духовий покорм і добре оточення багато важить, до того я донька Катона й дружина Брута; до сьогоднішнього дня я теж вважала себе слабою, але тепер випробувала себе й можу перемогти біль“. Сказавши це, вона показала Бруту свою рану й розповіла, як її собі завдала, щоби випробувати себе.

Брут, очевидно, не мав рації не довіряти своїй жінці. Він мабуть знав історію, яку оповідає Плютарх в розправі „Про зайве балакання“. Одного разу римський сенат протягом кількох днів обмірковував таємно одну справу. Дружина одного сенатора, зрештою розумна, але перш за все жінка, докучала чоловікові настирливими просьбами сказати їй, що це за справа. Вона клялася, що нікому не скаже, проливала гіркі сльози, що чоловік не має до неї ніякого довір'я. Сенатор постановив її випробувати. „Ти приневолюєш мене“, сказав він, „відкрити жахливу справу. Жерці сповістили, що бачили, як літав в повітрі жайворонок з золотим шоломом і зі списом, і ми не знаючи, що віщує це явище, щастя чи нещастя для республіки, обмірковуєм його з тими, що розуміються на льоті птиць. Але остерігаю тебе нікому про це не розказувати.“ Після того сенатор пішов на засідання сенату. Сенаторша почала в присутності одної служниці рвати собі волосся, бити себе в груди й кричати: О горе, бідний мій чоловік, бідна наша вітчина, що робити тепер? Служниця, розуміється, стала розпитувати. Сенаторша розказала їй причину свого жаху, додаючи, як це роблять усі довгоязикі, щоби нікому про це не говорила. Ледве хазяйка вийшла з дому, служниця розказала історію своїй товаришці, та приятелеві, який випадково до неї зайшов, так що чутка про надзвичайне явище дійшла до сенату раніше, ніж туда прибув сенатор. Як тільки появився в сенаті, його стрінули з словами: „ти приходиш з дому, отже нічого не знаєш?“ „Що скоїлося такого?“ спитав здивований сенатор. „Бачили жайворонка з золотим шоломом і зі списом, консули зараз почнуть обговорювати цю справу?“ Сенатор усміхнувся й подумав: „не довго ти, мила жіночко, чекала, коли вже тут про це знають?“ Він звернувся зараз до консулів і вияснив, звідки вийшла ця чутка. Повернувшись з засідання до дому, закричав до дружини: „Ти мене згубила, таємницю наших зборів ти виявила, твій проклятий язик призвів до того, що я мушу піти на заслання. Вона хотіла заперечити й захищаючи себе сказала: „Адже ж крім тебе ще є триста инших сенаторів, що знали цю таємницю.“ „Яких триста?“, відповів сенатор, „цю таємницю видумав я сам, щоби випробувати тебе“. Сенатор цей, додає Плютарх, був розумний чоловік і щоби випробувати жінку, як діравий посуд, влив в нього не олії або вина, лише воду.

Цим благородним постаттям Корнелії й Порції протиставлять сучасні історики инших, в яких, здається, накопичено всі вади та пороки нового покоління.

Клодія була донькою Клавдія Пульхра й сестрою відомого народнього трибуна Клодія. Уперш була одружена з Кв. Цецілієм Метеллом, що в три дні після шлюбу помер. Через те поширено чутку, що вона його струїла. До цього наклепу мабуть несправедливого дало привід легкодумство її поведінки. Вона послідовно мала стосунки з славним поетом Катуллем, який уславив її в своїх піснях під імям Лесбії, а потім з оратором М. Клелієм Руфом, що оселився на Палатині по сусідстсву з її домом, щоби бути ближче до неї. Катулл, довідавшись про це покинув її, а коли покинув її й Руф, то вона змовилася з його ворогами, які на її вимагання подали на нього позов до суду, обвиновуючи його в різних злочинах, між иншим, що він хотів її струїти. Зрештою це була приваблююча краса.

„Квинтія“ каже Катулл „видається багатьом гарною, я нахожу, що вона висока, біла, проста, ці прикмети за нею я визнаю, але що збір цих прикмет дає красу, я заперечую. Вона не має привабливости, в тім здоровім тілі немає ні крихти дотепу й принадности. Це Лесбія красива, краща за всіх, вона забрала всю красу, а для инших нічого не залишилося.“

Великі її повні вогню очі дали їй прізвище „волоока“, як Юнона. Хід її був привабливий, гордий. Високо освічена, і поетка, займалася тими мистецтвами, що їх тоді завезено до Риму із Греції, танком і музикою. Приятелювали з нею видатні тоді письменники, політичні діячі, вельможі. Був час, коли вона намовляла Ціцерона розвестися з простакуватою Теренцією й одружитися з нею; але Теренція вгадала небезпеку й посварила їх між собою. Притягувала до себе розумом і привабливістю. Принадне й великодушне поводження очаровувало всіх, для яких приступні були її дім і гроші. Задавала бенкети, які, можна догадуватися, були дуже інтересні; за десером відбувалися поетичні змагання; з рук до рук переходили дощечки, на яких присутні писали злісні вірші на сучасних діячів або на злобу дня. Улаштовувала теж блискучі празники в своїх садах над Тибром або на своїй дачі в Баях. Цей курорт тоді був дуже модним в Римі, де крім кількох дійсно хворих розважалися юрби здорових.

(Далі буде).

Рік заложення 1904.
І. ШРАЙБЕР ЛЬВІВ, Гетьманська 6
Тел. ч. 13-05.
поручає наймодніші французькі пояси на бедра, нагрудники, пояси на живіт, ґумові панчохи, місячні опаски, прямодержанки, а теж ріжні бандажі у великому виборі по найдешевших цінах.

НОВІ КНИЖКИ

Видавництво під орудою І. Свенціцкого. *Др. С. Дрималик. ПЛЕКАННЯ ДИТИНИ* (Лікарський порадник для молодих матерей) ст. 64; *І. Свенціцкий. ДУША ДИТИНИ* (Уваги для родителів і вихователів) ст. 40. Ці дві праці містяться в одній книжечці, що коштує всего 3 зол.

Про першу, лікарську частину не беруся писати, полишаючи її оцінці фахівців. Але думаю, що імя автора, першого популяризатора лікарської літератури говорить багато. У тому самому видавництві вийшли ще дві книжечки Др. С. Дрималика „Порадник лікарський у всіх недугах людей“ (ст. 296) і „Ілюстрований лікарський порадник“ (ст. 96) з теплою згадкою проф. І. Свенціцкого про покійного автора. Ці лікарські книжечки варто булоб поширити по наших селах, щоб люди шукали в них поради і помочі на свої терпіння.

Я хочу спинитися на другій частині вище наведеної книжечки, а іменно на праці др. І. Свенціцкого „Душа дитини“.

Література про дитину у нас дуже невеличка. Це либонь перша у нас проба, на матеріялові зібраному з довголітніх помічень над власними дітьми дати синтезу духового розвитку дитини.

Написав її чоловік, що ціле своє життя приневятив студіям всесвітного і народного мистецтва, а приглядаючись розвиткові дитини спостеріг, що вже в ній криється це перше джерело творчости, що його треба зберегти й спрямувати у відповідне річище. І цим можна пояснити, що автор поважних наукових праць з обсягу старого мистецтва взявся писати про дитину.

У инших народів література про дитину дуже багата. Згадаю тільки обємисту книгу др. Вільгельма і Кляри Штерн, що на основі точного досліду своїх дітей, дали цікаву картину розвитку дитини, в Чехах існує дешеве популярне видавництво „Для дитини“, в якому університетські професори містять свої глубокі, але дуже популярно написані праці.

Цею прикметою відзначається і книжечка проф. Свенціцкого. Вона написана у такій формі, що може читати її не тільки вчений спеціяліст, але кожний батько-матір, і всі, що цікавляться духовим розвитком дитини. Прочитає її радо й грамотний селянин і робітник.

Книжечка навіяна великою любовю до дитини, подивом для її творчих спосібностей, її великого й здорового відчування реального життя, її любови до краси.

Тут виявив автор і своє світовідчування, ясний оптимізм, оснований на панкосмічному (міжпланетному) поглядові на світ і велику віру в людину, збудовану саме на цій щирій любові до дітей.

Крім гарного викладу про життя на землі, про людину, її розвиток і її завдання найдуть там батьки і вихователі багато глибоких порад, як вести дитину, щоб виховати її на „цілу людину“. Перший закон доброго виховання це *зберегти діточу самодіяльність*. „Починаючи з третього року дитину належить не тільки плекати але і вести. — Але ведення не може спиратися на постійному здержуванні волі і творчости дитини увагами, окликами, криком, карами. Дітвора дуже любить певну самостійність і голосно її боронить“ — каже автор.

А другий закон: *навчити дитину почувати свій звязок з природою*, навчити її любити всяке життя, цінити всяку працю і берегти від ненависти національної, бо це звужує і обкрадає з великих цінностей її майбутній світогляд.

Дуже інтересний устуи про мову і плач дитини. Кожна мати може провірити влучність обсервації автора, а при цьому набрати охоти і собі вести записки розвитку мови дитини. Вони будуть становити дуже цінний матеріял для студій над мовою дитини. У нас і цього нема — а воно конче потрібне.

З великою уважністю зібрав автор помічення про засіб вражінь у дитини, про спосіб її думання і про її уяву. У тих помічениях удалося авторові повязати ріжні наукові досліди зі своїми власними спостереженнями, а навіть переживаннями і накреслити дуже цікаву картину душі дитини. Книжечка ця будить так багато думок, оживляє так багато згадок з власного життя, що її читається не тільки розумом, але й серцем. Ось наведу один устуи:

„Пригадайте собі тільки власні переживання хлопяти, що в одній сорочині сидить на сонячку в поросі і ставить з черепків і цеглин велику фабрику, яку зараз можна буде пустити в рух. Хлопя повертається, щоби взяти отсе найпослідніше і найпотрібніше... та вмить забуває — що саме йому потрібно. І хоча від цього часу пройшло вже пів століття, хоча ум мужа запрятаний „великими“ проблемами, то спомни про забуте, про те саме цінне, що блискавкою промайнуло в головці хлопяти, що мало осущити ідею творця та рухом оживити будинок з черепків і цеглин, це ще й сьогодні виступає чи не найбільшою, чи не найкращою загадкою-тугою за неріщеною проблемою усього життя...“

Як правдиво відтворена ця творча туга кожної людини, за тою красою, за тим ідеалом, що зарисувався в дрібних діточих душах.

Ця книжечка своєю високою людяністю, любовю до дитини, широким поглядом на людство, здобуде собі кожного, хто завдасть собі труду її прочитати. Тому повинна вона знайтися в руках кожного батька-матері, вчителів, провідниць захоронок, бо вона зверне увагу на все, чого досі їхня увага не торкнулася і збудить власні думки.

Марія Дерфяк

Д-Р СОФІЯ ПАРФАНОВИЧ

ЛІКАРСЬКІ ПОРАДИ

Чи відморозки вимагають лікування весною та літом?

Так, відморозки вимагають довшого, та послідовного лікування. І так в гострій стадії, то значить сейчас по відморожению маємо до діла з корчем судин кровних. Тому місце відморожене є бліде. Тоді ще помагає натирання студеною водою або снігом, що усуває корч судин. Коляж це не станеться переходять відморозки в дальшу стадію; стають червоні, на них повстають міхурі — виглядь подібний до попарення. Тоді треба: міхурі чісто (асептично!) отворити, місця пойодинувати, а на все давати квасні оклади, під котрими зникає гострий запальний стан. Тепер відморозки є сині, опухлі, вони болять чи сверблять — отже переходить в хронічну стадію І тут слід їх довго та послідовно лікувати, бо сейчас в осени повторяться. Щож робити?

1) Купелі: вечером мочити в гарячій воді, до котрої додано галуну або відвару дубової кори, ґрису, крохмалю або каруку. Добрі є також наперемінні купелі гарячі та холодні по кілька мінут кожна. Трівають $^1/_4$—$^1/_2$ години. 2) Рано масаж камфоровим спіртом, потім пензлювання йодиною. 3) На ніч масть з іхтійолем, бальзамом перувіяньким, лянісом. Така процедура місяцями. 4) Насвітлювання кремінною лямпою та діятермія. 5) Ділання скріпляє: заживання заліза, арсену та ванна, бо вони підносять загальний стан орґанізму та скріпляють судини кровні (ванна).

Всі українські жінки
подбають про те,
щоби їхні мужі обезпечили своє життя та життя своїх жінок і дітей в українськім Товаристві
„КАРПАТІЯ“ ЛЬВІВ, Руська 18, І п.

Пані В. Д. Надмірне отовщення може мати кілька причин: 1) вроджену конституцію, 2) гірше спалювання поживи, 3) надмірний довіз (великий апетит, привичка), 4) хороблині стани орґанізму. Тому треба піддати свій орґанізм оглядинам лікарським, щоби прослідити причину.

У всякому випадку лікувати її треба *дістою:* обмежити уживання води і соли, не їсти зуи, жиру (товщі) і цукрів, за те їсти овочі і ярини, уникати мучних потрав, а їсти більше білка (сухе мясо, сир, яйця). Вагу постійно контролювати! Уживати багато *руху*, руханки і масажу, холодних купелей.

З ліків не можу поручити нічого, не знаючи Вашого орґанізму. Є кілька дуже успішних. Є це екстракти з залоз, препарати йодові, засоби мочогонні та обнижуючі апетит. Примінити їх може тільки ординація лікарська.

„ТРИКОТАРНЯ“
Перша українська робітня волічкових виробів.
МЕЛЬНИК ОЛЬГИ. — Львів, вул. Косцюшка 3/II.
Продає і виконує нові волічкові річи.
Перероблює старі.
Підроблює панчохи і скарпитки.
Робота солідна! **Ціни приступні!**

С. МІЙСЬКА.

ПРИПИСИ

Дешева бабка.

Взяти ¼ кґ борошна, розчинити 4 дкґ дріжджей, розроблених в ¼ л. теплої сметанки або молока. Розчину вибити добре ложкою, посипати зверха борошном і поставити в теплому місці, щоб підросла. Потім всипати ¼ кґ борошна, додати 10 жовтків вбитих на біло з 15 дкґ мілкого цукру, ½ лісочки товченої ванілії, ⅛ л. сметанки або молока і на конець ножа соли. Місити ¾ години, відтак додати 10 дкґ склярованого, теплого масла і ще ¼ год. місити. Форму вимастити обильно товщем і висипати булкою.

Наложити тіста третину форми і поставити в теплому, спокійному місці. Якщо форма майже повна, вставити на годину до відповідно горячої печі. Бабки мають в печі підрости трохи понад верх орми.

Горіхово-крухий пляцок.

Вимісити 25 дкґ борошна, 14 дкґ масла, 8 дкґ цукру, 2 ложки сметани і винести на годину в холод. Потім розвалкувати тонко відповідно до бляхи (довж. 38 цм, шир. 20 цм) і спекти в недуже горячій рурі (печі). Бляха мусить бути отвирана. Поверхню холодного вже пляцка помастити морелевою або вишневою мармеляду. Відтак на мармеляду наложити таку масу:

Вбити на шум 7 білків і вимішати з 35 дкґ мілкого цукру та 25 дкґ мелених волоських горіхів. Вставити до теплої рури, щоб маса добре обсохла.

Торт УСС.

Взяти 25 дкґ масла, 25 дкґ мілкого цукру, 25 дкґ борошна, 25 дкґ спарених і мелених міґдалів, 1 ложку тертої чоколяди, 2 жовтка, 2 ложки руму, 1 ложочку цинамону і 1 ложочку мелених гвоздиків (рум і коріння додати при кінці міщення). Це усе добре вимісити на стільниці і лишити на годину. Опісля поділити на 3 частини. Тортівницю (промір 24 цм) вимастити товщем, посипати борошном і спекти на булкову краску 3 кружки. Вихолоджені переложити кваснюю мармелядою. Обляти чоколядовим люкром.

Торт з ліскових або турецьких горіхів.

Вбити на шум 8 білків, додати 35 дкґ цукру і разом добре втерти. Відтак вимішати з 35 дкґ ліскових (турецьких) горіхів. З цієї маси спекти 2 кружки (тортовниця 24 цм проміру). Вихолоджені кружки переложити таким кремом:

Дати до горнятка 3 ложки міцної кави, 25 дкґ цукру, 4 жовтка і розколотити. Горнятко вставити до начиння з горячою водою і безупинно убивати на горячій плиті, доки крем не буде густий. Потім глечик з кремом вийняти і дальше убивати ложкою аж до вихолоджения. В межичасі втерти на шум 15 дкґ десерового масла і вимісити з кремом.

Потім відставити його на годину в холод, а відтак торт переложити. З верха обляти кавовим люкром.

Дактилевий торт.

Втерти на біло 7 жовтків з 25 дкґ цукру. Додати ¼ кґ спарених і змелених міґдалів, ¼ кґ змелених дактилів, добре вимішати, а відтак дати шум з білків. Тортівницю (промір 28 цм) виложити папером, вимастити товщем, посипати борошном, влити масу і спекти в недуже горячій печі (рурі).

Скло, Порцеляна, Криштали

Поручає

Новоотворений склад

ОЛЕКСАНДРА ОНИСЬКА

ЛЬВІВ, Галицька 20 (ріг Валової).

Українські Громадянки!

Наша визвольна війна і післявоєнне лихоліття навчило нас, що дуже важним чинником у національнім і економічнім життю народу є ідейна і незалежна жінка-мати, свідома і енергійна громадянка-робітниця.

В останніх часах дається запримітити у вихованні жінки додатній прояв. По більших містах основуються школи і курси, до яких горнеться багато дівчат з міст, містечок і сіл. Багато з них вчиться ремесла у приватних підприємців та практикує у торговців. Це здорове змагання наших дівчат до фахових занять натрапляє на труднощі, а саме: брак дешевого, гігієнічного, та під національним і моральним оглядом доброго приміщення. Велика частина тих дівчат мешкає по поганих порах і нидіє фізично та морально. Тіж знова, що працюють у чужих підприємців, винародовлюються і пропадають для нас раз на все. Зарадити тут лихові може негайне заснування Ремісничої Бурси для жінок.

В цілі переведення цього замірy у діло, повстав при жіночій Кооперативі „Труд" у Львові комітет основання Бурси.

В імени цього комітету звертаємося до Вас, Українські Громадянки, з горячим закликом допомогти нам у цьому важному ділі.

Причиніться до виховання здорової, меткої, підприємчивої, трудящої і свідомої свого завдання жінки матері та громадянки, що піднесе добробут свій і свого народу, та приверне нам наші міста.

С. Макарушкова, М. Морозова, О. Залізнякова, І. Левицька.

Гроші просимо посилати на адресу: *Земельний Банк Ґіпотечний, Львів, вул. Підвалє 7. Фонд Ж. Р. Б. (Жіноча Ремісниче Бурса).*

На памятник пок. Директорки Марії Примівної

зложили:

Стефанія Назаревич, (Любачів), 20.— зол. М. Ланчукова (Соколів Підлісний, воєв. Люблин, Віниціе 10), 10.— зол. Евгенія з Іванчуків Левицька, (Дрогобич), 25.— зол. Ольга з Іванчуків Савойкова, (Дрогобич), 25.— зол. Ольга Павлюк-Гузарева, (Чернівці), 50.— зол. Наталія Чайківська, (Рогатин), 10.— зол.

ЖІНКИ! **МАТЕРІ!**

НА СВЯТОЧНІ ГОСТИНЦІ

жадайте у всіх своїх і чужих склепах та кооперативах цукорків і помадок тільки з української фабрики

„ФОРТУНА НОВА"

Львів, вул. Кордецького ч. 23.

Склеп у Львові: вул. Руська ч. 3. **Телєфон ч. 26—24.**

ПОШИРЮЙТЕ РІДНИЙ ПРОМИСЛ!

Н. ҐАРІН (МИХАЙЛОВСЬКИЙ)

ДІТОЧІ ЛІТА ТЬОМИ

5) СЕМЕЙНА ХРОНІКА

Абрумко дав. Таким чином набралося довгу на двацять копійок. Тьома якийсь час не ходив до Абрумка, але біда приневолила і, прийшовши опять до Жида, він сказав:

— Абрумку, дай мені ще оріхів.

Але Абрумко пригадав Тьомі, що на уродини дістане він тільки двацять копійок.

Тоді Тьома збрехав:

— Я забув, Абрумку; мені ще Таня обіцяла подарувати десять копійок.

Абрумко підзорливо глянув на Тьому. Тьома спалених і якесь вороже, зле почування заворушилося в ньому супроти Абрумка. Він вже хотів утечи від поганого Жида і зректися оріхів, але Абрумко пішов до крамниці, то й Тьома роздумав і попростував за ним. Абрумко стояв за темним, брудним прилавком і шукав на опоганених мухами поличках брудної баньки з гнилими оріхами. Тьома ждав, трівожно позираючи на сусідню, також темну комнату, де на ліжку лежала хора жінка Абрумка. Вона вже давненько нездужала. Тепер проводила весь час у своїй постелі, засунена в пухову перину — вічно хора, бліда, сухорлява, з палаючими чорними очима, з розкудовченим волоссям — вряди-годи тихо, болючо стогнала.

Діставши оріхи, Тьома прожогом метнувся з крамниці, втікаючи від страшної жінки Абрумка. У неї якось то Гераська доглянув хвостик і сам своїми очима бачив, як вона одного разу верхом на мітлі, ніччю під шабаш, вилетіла комином. А що Гераська притім зняв шапку, перехрестився і сказав: „Скарай мене, Господи!“, так не можна було сумніватися в правді його слів.

Програвши одержані оріхи, Тьома вже більше не важився заходити до Абрумка. Він почував, що обманув Жида і це його мучило. Йому здавалося, що й Абрумко це знає. Тьома чув свою вину перед ним і без почуття сорому не міг глядіти на прибиту горем постать старого купця.

Іноді серед веселої забави знечевя промайне перед Тьомою образ Абрумка, згадається близький день уродин, безвихідність положення і серце защемить трівожно. Одно тільки його потішало, що день уродин всеж не так ще близький. Але нещастя склалося скорше, ніж думав Тьома. Одного разу Абрумко, що ніколи не відходив ні кроком від своєї крамниці, побачив Тьому на подвірю і ненадійно приступив до нього.

Тьома на його вид стрибнув у шопу з цеглами, але Абрумко увійшов до шопи і зажадав від Тьоми грошей, мотивуючи своє домагання нечайною смертю жінки.

Тьома ще рано чув від своїх товаришів, що жінка Абрумка померла. Чув також від Гераська, що Абрумко сам задусив її ніччю, накинувши їй на голову подушку і, присівши, сидів на тій подушці так довго, поки жінка не перестала харчати. Відтак зліз і ляг спати, а ранком вийшов і сказав усім, що жінка вмерла.

— Ти сам бачив? — спитав Тьома, широко відкриваючи очі.

— Скарай мене, Господи, бачив! — промовив Гераська і в доказ правди зняв шапку і перехрестився.

Тепер той Абрумко, мов ніколи не дусив своєї жінки, стояв перед Тьомою у темній шопі і жадав звороту довгу.

Тьомі стало страшно: а ось і його злий Абрумко сейчас задусить і піде і скаже всім, що Тьома взяв і вмер.

— В мене нема грошей — відповів, затинаючися Тьома.

— Ну, так я вже краще таткови скажу — промовив спокійно Абрумко — дуже мені треба, нічим похоронити мою бідну Химку.

І Абрумко витер з очей слезу.

— Ні, не йди, я сам скажу! — живо заговорив Тьома. — Я сейчас принесу тобі гроші.

Тьома перестав боятися Абрумка. Щире, непідроблене горе, що пробивалося в словах Жида, привернуло йому серце Тьоми. Хлопець порішив безпроволочно піти до матери і признатися їй у всім.

Він застав матір за книжкою.

Тьома обняв її горячо.

— Мамо, дай мені трицять копійок.

— Нащо тобі?

Тьома замнявся і згодом відповів:

— Мені жаль Абрумка; він не має защо похоронити Химки; я обіцяв йому.

— Це гарно, що тобі його жаль, а все таки обіцювати не мав ти ніякого права. Невжеж у тебе є свої гроші? Тільки своїми грішми можеш розпоряжатися.

Тьома слухав збентежений, а коли мати винесла йому гроші, він обняв її і, каючись за свою брехню, промовив щиро:

— Дорога мамо, я вже більше не буду!

— Ну, йди, йди! — ласкаво відповіла мати, цілуючи сина.

Тьома побіг до Абрумка, а в уяві вже бачив розрадоване лице Жида, коли зверне йому гроші.

Спаленілий, з блискучими очима, влетів до крамнички і, почуваючи себе гарно і бадьоро, як в тих часах, коли ще не затягнув довгу, закликав на радощах:

— Ось, Абрумку, гроші!

Абрумко стояв за прилавком, мовчки підвів голову і байдуже-сумовито взяв простягнені йому гроші. Але, глянувши на розчарованого хлопця, Жид інстинктовно порозумів, що Тьомі ні при чому чуже горе, що хлопець занятий увесь собою і домагається нагороди за свій подвиг. Ведений добрим серцем, Абрумко виняв зі слоїка цукорок, подав хлопцеви і, поплескуючи його по плечу, промовив розсіяно:

— Гарний панич!

Тьомі не подобалася похвала Абрумка, не подобалася байдужість, з якою Жид приняв гроші від нього і почуття одушевлення перемінилося в розчарування.

Прихильність, яку він перед хвилиною відчував до безталанного, тихого Абрумка, перейшла опять у ворожнечу і гордовитість. Тьома вже хотів віддати цукорок і втекти, хотів сказати Абрумкови, що він не сміє плескати його по плечу, бо він — Абрумко, а Тьома — ґенеральський син, але щось здержало його. Хлопець зрозумів, що він не зуміє так відтятися, як це зробилаби Зіна і, скриваючи погорду, розчарування, подратування і свідомість свого безсилля, мовчки взяв цукорок. Вже хотів скорійш висмикнутися з крамниці, коли знечевя відчинилися двері і Тьома побачив, що діялося в другій комнаті. Там громада брудних Жидівок заходилася коло похоронного обряду. Тьома бачив щось біле, сповинене і догадався, що це тіло жінки Абрумка. В комнату, звичайно темну, падало тепер ясне світло з відчинених вікон. Ліжко, на якім лежала хора, було пусте і застелене. „І ніколи вже не буде лежати на ньому жінка Абрумка — подумав Тьома. — Її сейчас понесуть на кладовище, закопають і останеться вона там сама з черваками. А він — Тьома вибіжить у той час з крамнички і щасливий, повен радости життя, буде гратися, глядіти на веселе сонце, дихати воздухом. А вона не може дихати. Ах, як гарно дихати! — І Тьома зітхнув з усієї груди. — Як гарно бігати, сміятися, жити!... А вона не може жити; вона ніколи не відкриє очей і ніколи не ляже вже на це ліжко“.

БІБЛІОТЕКА НАУКОВ. ТОВ. ІМ. ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ

Як пусто, важко стало на душі в Тьоми. Яка пітьма, туга огорнула його на згадку смерти. Це перший раз думає про неї. „Так, всьо минеться. Не буде ні Абрумка, ні його — Тьоми, ні цеї крамнички — всьо, всьо колись щезне. А смерть все таки колись прийде і нігде не можна від неї втекти, нігде... Ось жінка Абрумка... А колиб вона сховалася під ліжко? Ні, годі! смерть і тамки найшлаб її. І його найде...“ І від тої думки у Тьоми здавило дихання і він прожогом вибіг з крамниці на свіжий воздух.

Скучно стало Тьомі. Немов усі, усі нараз повмирали і нікого, кромі нього, не остало і кругом так пусто, глухо. Тьома прибіг до граючої в ґудзики ватаги. Турботно і схвильовано стежила вона за рухами Гераська, що вже у третє збирався бити ставку. Тьома з полекшею зітхнув, але по давному байдужий, присів на запорошену землю, пригорнувшися до стіни хати, біля якої грала дітвора. Він розсіяно слідив, як мелькали у воздусі відскакуючі від стіни мідяні ґудзики, як, блиснувши в промінних яркого сонця, падали на порошисту, мягку землю. Слідив за настороженими, схвильованими лицями і паралєля контрастів — того, що було в Абрумка і того, що тут бачив — поневолі стануда перед душею хлопця. Тут радуються — а там смерть, усім байдуже до Абрумка — а Абрумкови до них, і не можна так зробити, щоби й Абрумко радувався. Колиб його покликати гратися з ними? Він не прийде. Це їм, дітям, забава, а великі не люблять гратися. Як скучно великим жити! нічого вони не люблять, ні бабок[1]), ні ґудзиків, ні мяча. І Тьома буде колись великий і він нічого з того не буде любити — скучно буде. Ні, він буде любити! Він умовиться з Яшкою, Гераськом і Колькою, щоби завжди бавитись і буде їм завжди весело... Ні, не буде... він також розлюбить!... Ні, не розлюбить, нізащо не розлюбить!...

І схопився, немов боячись, що може розлюбити радощі і енерґійно закликав:

— Моя ставка!

І зпечевя в ту хвилину, коли Тьома так живо відчув бажання бавитися, жити — у нього стиснулося серце на думку, що він обманув матір.

— Щож! Коли я просив у мами прощення, я думав, що прошу за те, що обманув її; а колись усе їй розкажу.

І вспокоївшися, Тьома позабув цілу історію. Та ось вона вирнула якось так нечайно, що хлопець і не стямився — як сам себе запутав.

На превелике зачудування Тьоми, Аґляїда Василевна віднеслася до його злочину дуже мягко і тільки взяла з Тьоми слово, що в майбутньому він завжди буде їй говорити правду — а то на наємний двір його не пустять.

Минув рік. Тьома виріс, змужнів, розвинувся. В життю ватаги зайшли деякі зміни. Гарно було бігати по дворі, лазити на кладовище, та ще гарніше мандрувати в ту сторону, де синіло безкрає небо. Скільки принади було в тих прогульках!... Тьома забував, що він ще маленький хлопчина. Він стояв на березі моря; ніжний, мягкий вітер гладив його лице, грався волоссям і будив непоборне бажання чогось ще невідомого. Тьома проводив очима щезаючий на обрію пароплав, завидуючи щасливим людям, які уносяться в мрачну даль. Рибалки в своїх маленьких човниках на морі були в очах Тьоми і всеї ватаги якимись півбогами. З якою пошаною він і ватага гляділи на їх загорілі обличча! З яким благовінням вибивалися із сил, помагаючи рибалці стягнути лодку з пісковатого берега в море!

— Дядьку, пояс! — кричав якийсь щасливий товариш, запримітивши на березі позабутий пояс.

Якою завистю горіли оченята других, як вдоволено-гордо блестіли очі того, якому судилося віддати останню прислугу відважному, мовчаливому морякови! Даремно очі шукають ще чогось позабутого на піску.

— Хлопче, подайно кошіль! Он там на піску! — кричить другий рибалка, що зловив на вудку рибу.

Нова робота: діти в перегони пускаються за кошем і якийсь меткіший вже несе його.

— О-о! Здорова! — прихвалює, кидаючи у кошіль зловлену рибу.

Рибалка знова мовчаливо стежить за неподвижним поплавком, кошик віднесений на місце і хлопці шукають нових занять. Вони збирають на березі плоскі камінчики і з розмахом пускають їх по воді. „Раз, два, три, чотири!“ — совгаючися, полетів камінь по гладкім водянім зеркалі.

— Бух! — згірдливо сміються хлопці, коли камінь, пущений невмілою рукою, на місци паде у воду, замість летіти, черкаючись тільки плеса.

Або, підкотивши по коліна штани, ватага лізе у воду і ловить під камінням рачків і ріжних мякунів. Зловить, полюбується і зїдає. Їсть і Тьома і розкошує ласощами.

Одного разу ватага забрела на різню скота. Тьома, захоплений новістю, не запримітив, як опинився на самім подвірю саме під ту хвилю, коли розлючений бик зірвав припону і кинувся на зібраних, між іншими й на Тьому. Тьому ледви спасли. Різник, що виратував хлопця, на пращання накрутив йому вуха. Тьома був рад, що його спасли, але обидився, що йому накрутили вуха. Він стояв збентежений, вимінаючи цікаві погляди ватаги й обдумував плян пімсти. Тимчасом різники, покінчивши свою роботу, навантажили вози і поїхали до міста. Тьома знав, що їм дорога попри дім його батьків і подався за ними. Перегнав різників і станув коло фіртки з каменем в руках. Коли різник підїхав, Тьома розмахнувся і кинув в нього каменем, який і попав різникови в лице.

— Лови! лови! — закричали різники і пустилися за Тьомою.

Влетіти у фіртку, засунути засув — було ділом одної хвилини. На вулиці ранений різник кричав на ввесь голос:

— Люди добрі, убив! Убив розбійник!

Різники й собі ґвалтували із усіх сил:

— Розбій! Поліцай! поліцай! ріжуть!

„Убив!“ — пронеслося в голові Тьоми.

На рундук вискочили з хати налякані сестри, бона, а за нею сама Аґляїда Василевна, бліда, страшно стрівожена.

Вигляд Тьоми, його схвильування ясно говорили, що він причина усієї тої суєтні.

— Що? Що таке? Що ти зробив?

— Я... я убив різника — заревів на ввесь голос Тьома, присідаючи зі страху до землі.

Не було коли розпитувати. Аґляїда Василевна кинулася до кабінету чоловіка. Поява ґенерала надала справі лагіднійший оборот. Усе розяснилось; показалося, що рана не є небезпечна. Побитий різник дістав на горівку і через часок різники знова рушили в свою путь. У Тьоми полекшало на серці.

(Далі буде).

[1]) б а б к и — гра в кістки.

Видає Кооператива „Українське Народне Мистецтво“. За Редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА.
Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок ч. 39., І. пов. З друкарні Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові.

Львівська державна наукова бібліотека

Щоб оминути непотрібних обопільних поштових коштів при надаванню посилок за посліплатою, просимо дуже при всяких замовленнях (кроїв, взорів, монограмів і т. п.) надсилати належитість з гори, чеком „Нової Хати“, переказом, або поштовими значками.

Табелі кроїв з вимірами.

Виміри кроїв для смотриків і жінок.

Величина	для смотриків			для жінок					
	14	15	16	I	II	III	IV	V	VI
Обєм горішний	cm 84	cm 86	cm 88	cm 90	cm 96	cm 102	cm 108	cm 114	cm 120
Обєм в поясі	64	66	68	70	74	78	84	90	100
Обєм в бедрах	90	94	96	100	105	110	114	120	130
Довжина спідниці	75	80	85	102	105	108	108	108	108

Виміри кроїв для дівчаток від 1—13 літ.

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Ціла довжина	cm 45	cm 48	cm 50	cm 55	cm 60	cm 65	cm 70	cm 75	cm 80	cm 85	cm 90	cm 96	cm 102
Обєм горішний	58	60	62	64	66	68	70	72	74	76	78	80	82
Довжина рукава	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	37½	39	40½

Виміри кроїв для хлопчиків від 1—13 літ.

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Зовнішна довжина коротких штанів	cm —	cm 29	cm 33	cm 36	cm 39	cm 42	cm 45	cm 48	cm 50	cm 54	cm 56	cm 58	cm 60
Зовнішна довж. довгих рівних штанів	—	—	57	60	63	67	70	73	76	79	83	86	89
Довжина рукава	20	23	24	25	25	29	31	33	35	37	39	41	43

Ціни кроїв:

а) велика форма крою (костюм, сукня, плащ) . . . . . 2·20 зол.
б) мала форма крою (блюзка, спідничка, діточий одяг, білля) . . . . . 1·80 „
в) дрібнички (капелюхи, ковнірці, черевики, тощо) . . . . . 1·— „
г) малий взір до ручних робіт . . . . . 1·50 „
ґ) великий взір до ручних робіт . . . . . 2·40 „

ЗРАЗКОВІ МОНОГРАМИ

(ручно рисовані)

до гапту й вишивання хрестиками

в ціні від 0·50 до 1·— зол. за штуку.

При замовленнях не забувати подавати величину букв і до чого вони призначені (до хустинок, білля, рушників, пошевок, обрусів і т. п.).

НИТКИ DMC до ручних робіт:

Cotton Perle	ч. 8.	в клубках	0·65 зол.
„ „	„ 5.	в мотках	0·45 „
DMC в мотках	„ 12, 16, 25	.	0·25 „
Moulinée в мотках			0·18 „

При замовленнях треба подати краску (найкраще за числом) і кількість мотків або клубків. До робіт, поміщених в „Новій Хаті“ можна красок не подавати, лиш зазначити, до якого взору дібрати нитки.

Гроші треба висилати рівночасно із замовленням переказом або в поштових значках. На **звичайне порто** посилки долучити **0·50 зол.**, а на **поручене** 0·65 зол. При найменших замовленнях **ниток** і инших матеріялів на порто треба долучити **1·10 зол.**, при більших (полотно, канва) **1·40 зол.** Всі замовлення полагоджуються (за попередним надісланням належитости) протягом 7—10 днів.

За посліплатою не висилається.

УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО

ВИКОНУЄ готові або на замовлення ручні роботи з народними вишивками й мережками для прикраси одягів і домашної обстановки.

ПОРУЧАЄ вишивані блюзки, суконки, сорочки до народних одягів, білля, обруси, капи, сервети, подушки.

ВИДАЄ щомісячний журнал для плекання домашної культури **„НОВА ХАТА“** з відділом мод і ручних робіт. Передплата виносить: на рік **18 зол.**, на піврік **9·50 зол.**, на чверть року **5 зол.** Для Америки **3 дол.**, а для Чехословаччини **2·50 дол.** річно. (Red. i Adm. Lwiw, Rynok 39.)

КРОЇ! — МОНОГРАМИ! — ВЗОРИ!

ПОЗІР! **ЖІНКИ!** **ПОЗІР!**

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ КООПЕРАТИВИ:

„УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО“

ЖІНОЧА ПРОМИСЛОВА КООПЕРАТИВА З ОБМ. ПОР. У ЛЬВОВІ.

АДРЕСА:

УДІЛ 10·— зол. **Львів, Ринок 39.** **ВПИСОВЕ 1·— зол.**

ЖІНОЧА ПРОМИСЛОВА КООПЕРАТИВА „ТРУД“

ЛЬВІВ, Ринок ч. 39.

ВЕДЕ: 1. Робітню жіночого, мужеського та постільного білля.
2. Робітню жіноч. одягів, костюмів та плащів.
3. Магазин полотен, готового білля, кравецьких додатків.

УДЕРЖУЄ: 4. Трилітну фахову школу кравецтва й білизнярства.

УДЕРЖУЄ: 5. Курси для управительок робітень та інструкторок шиття і крою.

Видає Кооператива „Українське Народне Мистецтво“. За Редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА.
Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок 39. З друкарні Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові.

Ціна числа зол. 1·80

32.265.

ЛЬВІВ РІК V

НОВА ХАТА

М. Бутович.

1929 ч. 2

Від Адміністрації

Пренумерата є платна з гори; щоби оминути перерви в посилці журналу, просимо о правильне вплачування належности.

До всякої кореспонденції з Редакцією і Адміністрацією просимо долучувати на відповідь 0·30 зл. поштовими значками.

В разі зміни місця побуту просимо завчасу нас про це повідомити, а на кошти зміни адреси прислати 0·50 зл. поштовими значками.

Передплачуйте найдешевший, популярний, ілюстрований двотижневик

„ЖІНОЧА ДОЛЯ“

ЦІНА В КРАЮ: на рік 10·— зол., на пів року 5·— зол., на квартал 2·50 зол., на місяць —·80 зол.

ЦІНА ДЛЯ ЗАКОРДОНУ: на рік 2 американські доляри.

Передплату приймає:

Редакція „ЖІНОЧОЇ ДОЛІ“ — Коломия, вул. Нова ч. 1.
„ŻINOCZA DOLA“ — Kołomyja, ul. Nowa 1.
Poland, East Galicia, Europe.

Купуйте багато ілюстрований

Альманах „Жіночої Долі“

„НАША КНИГА“

з додатком Календаря на 1929 рік.

Замовляти на адресу: „ЖІНОЧА ДОЛЯ“, Коломия, Нова 1. — „ŻINOCZA DOLA“, Kołomyja, Nowa 1.
Poland, East Galicia, Europe.

„ТРИЗУБ“

Тижневик політики, культури, громадського життя та мистецтва, заснований Вячеславом Прокоповичем, виходить у Парижі що неділі.

Адреса редакції: „Le TRIDENT“, bôite post. N 15, Paris, XIII, France.

Нові умови передплати:

На рік у Франції — 80 фр., в Чехії — 80 к. ч., в Польщі — 25 зол., в Румунії — 500 леїв, в Німеччині — 12 мар., в Сполуч. Штатах П. А. — 3 дол., в Канаді — 3 дол.

Річні передплатники „ТРИЗУБА“, які внесуть повністю річну передплату за 1929 рік до 1 липня 1929 року, — одержать в осени, як премію до „ТРИЗУБА“ — кишеньковий **французько-український словник**, зложений Наталією Королевою, видання „ТРИЗУБ“.

Ціна словника в окремому продажі має бути не меньш як 5 зол.

Передплату на „ТРИЗУБ“ в Польщі приймає:

J. LIPOWIECKI, WARSZAWA, Podwale 16, m. 15.

В АДМІНІСТРАЦІЇ „НОВОЇ ХАТИ“

Львів, Ринок 39

можна набути такі видання:

Проф. Марія Омельченко — Вибір фаху.	Ціна 1·—	зол.
Н. Селезінкова — Дитячі садки.	„ 0·80	„
С. Татух — Монограми, брош.	„ 2·50	„
в оправі	„ 3·50	„
Уляна Кравченко — На новий шлях	„ 2·50	„
— Prima vera	„ 2·—	„
— Лебедина пісня. Проліски. В дорогу. Голос серця. — по	„ 0·50	„
Катря Гриневичева — Шеломи в сонці	„ 5·—	„

ОРИҐІНАЛЬНІ КИЛИМИ Й МАКАТИ

проєкту і праці **О. О. КУЛЬЧИЦЬКИХ**

можна набути в „НОВІЙ ХАТІ“.

ВЕЛИКИЙ ВИБІР!

Макати від 25 зол. — в гору. Килими від 50 зол.

Лікарка Загального Шпиталю

Др. Софія Парфанович

ординує в недугах жіночих і діточих від години 3—5 пополудни.

Львів, вул. Домаґалічів 2. II.

Читайте! **Передплачуйте!**

Багато ілюстрований, популярно-науковий, літературний журнал

„ЖИТТЯ І ЗНАННЯ“

На рік виходить 12 чисел. Кожне число по 32 стор.

Журнал подає знання з ріжних галузей науки й життя і весь матеріял ілюструє багатьома образками й фотографіями.

Передплата на рік виносить 18·— зол., на 6 місяців 9·— зол., на 3 місяці 5·— зол. Поодиноке число коштує 1·80 зол.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:

Львів, Ринок 10, II пов., Товариство „Просвіта“.

32.265.

До цього числа долучуємо таблицю кроїв.

Почтову оплату заплачено гуртом.

Należytość pocztową uiszczono ryczałtem.

НОВА ХАТА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ПЛЕКАННЯ ДОМАШНОЇ КУЛЬТУРИ

ВИХОДИТЬ РАЗ У МІСЯЦЬ

РІК V. ЛЬВІВ, ЧЕРВЕНЬ 1929. Ч. 7.

ЗМІСТ: *А. Заремба́ський:* Подільська кераміка; *А. Т. О.:* Кілька слів про Жанну д'Арк; *Ст. Чижович:* Із поїздки на Україну: *Cagnat-Кириченський:* Постаті Римлянок в останні часи республики; *О. З.:* Жіночі конґреси; Жіночі фахові школи; *І. М-П.:* Кооператива „Українське народне мистецтво" у Львові; Ріжні вісти; Спорт плавання; Нові книжки; Моди; Ручні роботи; *Др. Софія Парфанович:* Ґіґієна жінки; Приписи; Практичні поради; Жертви на памятник М. Примівної; *Н. Ґарін (Михайловський);* Діточі літа Тьоми; **Ілюстрації:** Подільська кераміка; Подільські миски; Валентина С. Дуленко; Жанна д'Арк; Перша жіноча фахова школа у Львові; Постава до плавання.

ПОДІЛЬСЬКА КЕРАМІКА

Крім тканин знайшов орнамент широке примінення і своєрідний розвиток в кераміці. Гончарство, загально поширене по цілій Україні, а на Поділлі, що так багате на ріжноманітні, високої якости, глини, воно розвинулось по всіх усюдах. Але є ряд більших центрів, де воно являється головним заняттям населення; вироби тих центрів, відріжняючись одні від других найбільше улюбленими формами і головно своєю орнаментацією, обслуговують більші райони. Населення цінить не тільки її корисність, але й мистецькі прикмети: кращі вироби кладуть звичайно на мисники для прикраси хати.

Зразки подільської кераміки: збани, глечики і „близнята" (Музей Н. Т. Ш.)

Під оглядом форми подільські гончарські вироби

БІБЛІОТЕКА НАУК. ТОВ. ім. ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ

Львівська державна наукова бібліотека № 5081

дуже ріжноманітні. Дуже поширені „баньки“ — круглі посуди, трошки видовжені в горі, з вузьким горлом і вушком; вони бувають ріжних розмірів і служать головно для переховування води. Глечики — рід збанка з широким отвором і вушком, бувають також ріжної величини і прекрасної форми. Крім того дуже поширені гладущики — збанки на молоко, горшки і миски ріжних форм і величини. Рідко стрічаємо „близнята“ — невеличкі подвійні горнятка, злучені спільною ручкою.

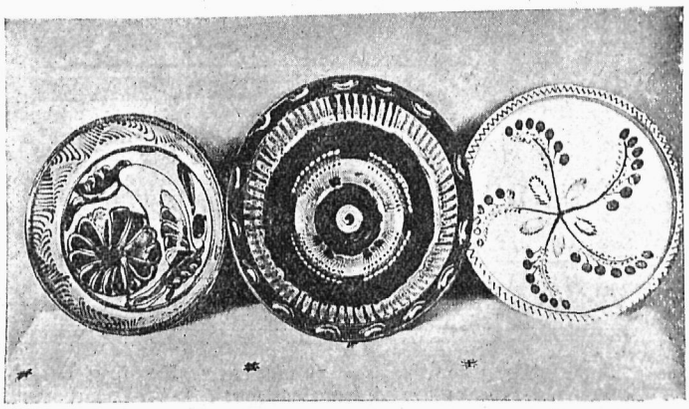

Зразки подільських мисок (Музей Н. Т. Ш.)

Під зглядом краски і орнаменту можна подільську кераміку поділити на три ґрупи: північну, східну і західну. В північній части гончарство менше розвинуте і бідне орнаментом. Тут часто можна стрінути вироби темно-сірої, майже чорної краски. Цеї краски набирають вони після особливого способу випалювання в гончарській печі, де вони придимлюються. Ці вироби гладкі, без орнаменту, коли не брати під увагу полос сталевої відтіні, які повстають через шліфовання гладким камінчиком. Взірцем такого типу посудини можуть служити вироби, які продукують в околиці м. Межибожа.

Для східної частини типічні вироби жовто-червоної краски, покриті безбарвною ґлязурою (поливою), з ріжнородним орнаментом, що складається з кругів і дрібних рослинних елементів. В тій ґрупі виріжняються вироби більшого гончарського центру східного Поділля — с. Бутновки, бувшого тайсинського повіта. Тут орнамент блискуче розвинувся, він дуже декоративний і виразний; дрібні цвітисті елементи уступають місця великим цвітам у формі ліри, що займають ціле дно миски або укладаються полосою на поверхні горшків, чергуючись тут з виноградовими грознами.

Але найбільшим багацтвом і ріжноманістю відзначається кераміка західної части Поділля. І тут стрічаємо жовто-червоні вироби, але для більших центрів — м. Бара, Смотрича і Браїлова — типічними являються миски і баньки покриті білою поливою. Вони прикрашені смілим декоративним і ґрафічно чітким рослинним орнаментом, якого цвітисті плями обведені контуром, деколи придавленим. На мисках найчастіше ціле дно виповнене великим звіздистим цвітом або гілкою у вазоні, деколи можна стрінути образець птиці. Береги мисок і горішна частина баньок прикрашені яркими широкими мазками червоної, зеленої і жовтої краски. Ті вироби, що давніше були дуже поширені поза межами своїх округів, на жаль, в останніх часах зачинають затрачувати давнішу виразність і ясність рисунку; його лінії стали дрібніші і тонші, вся увага зосереджена не на загальнім рисунку, а на деталях.

Цілком окреме місце займає кераміка, яку виробляють в м. Зінькові, Каменецького повіту і в його околицях, бо вона є явищем виїмковим і немає анальоґії ніде, ні на Україні, ні серед близьких сусідів. Вона дуже тонка і легка, природної жовто-рожевої краски і не покрита поливою. Її форми незвичайно чепурні й ріжноманітні. По орнаментові буває двоякого роду: на жовто-рожевому тлі верхньої половини посудини виведені кругами коричняною глиною ряди дрібного ґеометричного орнаменту, а над ними дрібні постаті звірят; в нижчій, вільній частині начиння і на стінках мисок розкинені великі постаті звірят і людей. І формою і орнаментом вироби ці пригадують старогрецькі дипільські посуди. Деколи на перекір традиції, розкладається великий цвітистий орнамент филястими лініями свобідно по цілому полі посуди, як це можна помітити на старокритській кераміці. Кращими образками того типу виробів є праці родини Бацуц з с. Адамівки, передмістя Зінькова, що нараховує кілька поколінь гончарів.

Зінківська кераміка, не маючи природних коренів для свойого повстання і розвитку, являється мабуть своєрідним виразом захоплення старинністю серед вищих верств, які примусово розповсюднювали це захоплення між своїми кріпаками.

Ліплених глиняних забавок на Поділлі в наші часи не багато. Стрічаємо незугарні фіґури птиць, собак, баранів, коней звичайно однотонно окрашені, деколи з поливою. Давніше ті вироби відзначалися більшою ріжноманітністю форм і більшою виразністю. На старих забавках цікаво замітити спроби перенесення на фіґури звірят елементів рослинних, в роді цвітового орнаменту.

Переклад з книжки А. Зарембського „Народное искусство подольських українцев“, Ленінград, 1928 р. [Переклала М. Дрнаг]

А. Т. О.

КІЛЬКА СЛІВ ПРО ЖАННУ Д'АРК

Франція живе від марта ц. р. під знаком споминів про життя, геройські подвиги та смерть Жанни д'Арк. В містах Хіноні, Орлеані, Руен, відтворюють образи і події з перед пятьсот літ. Людське око старається проникнути пітьму пяти століть, прочитати все, що було написано про цю ясну постать французької історії, та про цей дивний переломовий час, коли став хитатись февдальний лад, а з ним і влада церкви — час, що стояв на передодні створення національних держав.

Франція для французів, Анґлія для анґлійців — таке переконання зродилось і стало нуртувати народні маси. Виразом волі народу була Жанна д'Арк, вісімнацять-літня дівчина, що не вміла підписатись, а при тому була ґеніяльним вождом і політиком.

Коли горішні верстви народу спокійно ціпеніють в старих спорохнявілих формах життя, коли для них страшна кожна зміна, тоді в низах непомітно стають нуртувати нові течії, що в кінці вибухають мов вулькани на неожиданому місці. Воля народа — це вогненний меч, що вказує новий шлях і тій незломній силі мусить все підчинитись. Вона або здорова і продуктивна, або ходить манівцями, стає маловартною і дрібничковою. Вона — цей глибоко скритий ґеній народній є запорукою розвою і поступу, або занепаду і повільної смерти.

Як виглядала Жанна д'Арк? Чи волосся було в неї чорне, чи ясне, які очі, ніс, уста, яка стать, висока — струнка і сильна мов зі сталі, чи мала дрібна, ніжна? Чи гарна вона була собою?

Годі відповісти з певністю хочби на одно питання, хоч міста, містечка і села Франції засіяні її статуями, хоч по церквах висять її образи між святими. Так як

святих малював і її кожний вік по своїй вподобі. Вона стала вдячним сюжетом для мистців ізза молодости, краси, ізза життя короткого, а осяяного ґеніяльністю і траґізмом, ізза неожиданости і сили своєї появи.

Вона служить сюжетом як молода сільська дівчина, що наслухує призиву таємних, божих голосів, що кажуть їй зібрати військо і йти на відсіч Орлеану, увільнити Францію від анґлійського наїзду.

Або знову як стрункий, у сталь закутий воїн, що поривае за собою маси, поривае незломною вірою, поривае свобідною веселістю і відвагою.

Цей воїн іде до Хінону де серед зібраного дворянства пізнає будучого короля Карла VII, закликає до боротьби проти анґлійців, і з новими охотниками прямує під Орлеан. Тут стається чудо. Неприхильний французам вітер зміняється, їхні кораблі шпарко пливуть проти анґлійської фльотилі, а військо із захопленням здобуває оборонні мури. А далі таємні голоси радять Жанні, що Франція мусить мати під цю пору правосильного короля. Вона переводить це і дотеперішний дельфін коронується в катедралі в Руен на Карла VII-мого.

Жанна уважає, що поки анґлійці ще на французькій землі, досі її завдання нескінчене. Вона закликає до дальшої боротьби і походу на Париж, — але —дістається в полон. Церковний суд засуджує її за єресь на смерть на костирі, а світська влада виконує цей присуд 3. мая 1431 р. в Руен.

І так гине Жанна д'Арк в конфлікті з церквою і февдалами, двома представниками тодішної влади.

Але над її головою засяв авреол святости, а її героїйський дух не покинув французів, що пішли далі освободжувати вітчину.

До атрибутів Жанни д'Арк долучився в малярстві і різьбі авреол святости і костир. Її лице крім покірного вітхнення, крім завзяття божого воїна, говорить до нас ще надлюдським болем, а рівночасно спокоєм.

Коли огонь став обхоплювати костир, а один з її прихильників все ще тримав хрест перед її очима, остерегла його — „Зійди з костира!“

Жанна д'Арк (P. d' Epinay)

Жанна д'Арк уродилась в селянській семії під Вогезами 6. І. 1412; март, цвітень і май 1429 се були часи, коли вела військо до побіди, а в році 1431, 3. мая згинула на костирі.

СТ. ЧИЖОВИЧ

ІЗ ПОЇЗДКИ НА УКРАЇНУ[1])

Нема для мене кращих хвилин над ті, коли я можу пляґнувати якусь подорож. Найкраще у вечорі, як погасне світло й нічого не ворушиться вже в хаті, я вибіраюсь думками в дорогу. Всідаю тоді у поїзд, минаю рухливі станції, села й місточка, переїзджаю границі та зближаюсь до ціли своєї подорожі. Збіраю в думках усе, що бачила, чи чула про неї в одну цілість, а в уяві повстає образ країни, чи міста, яке щойно задумую оглядати.

Та коли по старому своїому звичаю я вибралась в уяві в подорож на Україну — то не дуже далеко довелось мені їхати. На пограничу моя уява зупинилась — перед нею виріс мур, з поза якого не видко було нічого. Довоєнні картини з України знищили революційні події — й не остало нічого, щоб дало моїй уяві підставу витворити образ країни, яку так дуже хотіла побачити.

Думаю, що не тільки у мене така вбога уява у відношенні до Великої України, але вона мабуть у більшости моїх ровесниць, що їм доля казала виростасти в часі війни. Тому я рішила не обмежуватись лише до подання звіту зі свята відкриття Центрального Кооперативного Музею в Київі (на яке ми були запрошені), але хочу поділитись з членами нашої установи усім, що цікавого бачила й чула на Україні.

* * *

Було вже полудне, як ми минали граничні стовпи та наближалися до Шепетівки. На невтральній полосі, що простягається між Здолбуновом а Шепетівкою, життя майже завмерло. Денеде ще стрічаємо вбогі хатки, що просто губляться у безлюдних просторах. Дивно пригноблюче враження викликує ця мертвеччина, що розділює одну землю на дві части. Ще пару хвилин і поїзд зупиняється. Ми в Шепетівці. Маленька станція аж роїться від людей. Дивуємось, чому такий рух. Та це нам на зустріч вийшла громада кооператорів шепетівської округи разом з кооператором Г., делеґатом від харківських кооператив, який від давна вже знайомий з деякимки членами нашої делеґації.

Кооп. Г. знайомить нас зі своїми товаришами і ми навязуємо з ними ожившлену розмову. Зразу помічується безпосередність і щирість в розмові, така характеристична для українців по той бік Збруча.

По кімнаті залунав тричі дзвінок — відходить поїзд до Київа.

Всідаємо до ваґону.

На перший погляд впадають в очі просторі коридори й переділи прекрасно збудовані. Мягкі сидження пирокорельсового поїзду прикриті ясними покривалами, що попри всю гігієнічність і практичність надають переділові вигляду чистоти й привітности. Ми обступили

[1]) Доклад виголошений дня 26 мая для членів кооп. Українське Народне Мистецтво і „Труд“ у Львові.

ПОСТАТІ РИМЛЯНОК В ОСТАННІ ЧАСИ РЕСПУБЛИКИ

(Cagnat: A travers le monde romain. Paris 1912. Переложив Кирпичницький)

3

За прогулянками по узбережжю, під зоряним небом відбувалося плавання в освітлених човнах, повних співаків і музиків. Клодія була душею всього товариства, що намагалося до нових розваг і пірвало зі стародавними звичаями й стародавньою суворістю, щоби кинутися необачно до таких, які, треба це визнати, були близькі до божевілля.

Цілком иншою була її невістка, донька одного Тускуланця, Фульвія, дружина Антонія. Вона мала лише постать жінки; її вдача, жадна панування, суцільна, непоборима, без милосердя, запекла приневолює думати, що природа, творючи її жінкою, помилилася в виборі полу. Далека від того, щоби займатися витонченими розвагами, що тоді входили в моду, вона відзначилася побільшеними й обернутими в пороки стародавними римськими чеснотами: сміливостю, спергією, та впертістю. Смутний був початок її життя. Уперш вона одружилася з Клодієм. Після його вбивства, тіло перенесено до Риму й виставлено в дворі дома. Фульвія тепер показала, на що вона здібна. Всім перехожим з жахливим криком показувала проколоті груди й пробувала підбурити юрбу проти вбивців. Але недовго опісля вдруге одружилася з К. Скрібонієм Куріоном, що його через короткий час вбито в Африці. Вдруге будучи вдовою, прожила в тіні пять років, нараз запалала невгамованою пристрастю до Антонія й з ним одружилася. Вона мріяла для нього про найвищі становища й готова була для нього на всякий злочин. Коли на нього сильно нападав Ціцерон і зробив внесок, щоби його оголосити ворогом республіки, вона не вагалася стати на чолі родичів та приятелів і тримаючи на руках сина цілу ніч бігати й благати сенаторів, а на другий день в жалібнім одягові у вході сенату надала до ніг сенаторів і докучала їм своїм стогоном та благанням. Ціцерону треба було вжити всеї спергії, щоби знищити її заходи. Вона йому цього не забула. Коли принесено їй голову оратора, якого вбили посіпаки Антонія, вона не могла вдержатися від приємности колоти шпилькою його язик. І не один цей зразок її жорстокости згадує нам історія. Палка ця жінка, ненависть якої розятрували громадянські війни, до того була засліплена, що не знала ніякого милосердя. Чоловік чи жінка, ніхто із її ворогів не знаходив в неї поблажливости.

Одного разу постановили тріюмвіри, щоби сто сорок найбагатіших матрон Риму віддали своє майно на кошти, що їх вимагала війна; велику кару призначено тим, що заховали майно й нагороду викажчикам. Щоби скасувати або змягчити цю сувору постанову, матрони звернулися з проханням до родичок тріюмвірів вставитися за них. Сестра Октавія й мати Антонія згодилися, а Фульвія зачинила двері перед прохачками й відмовилася їм допомогти.

Другого разу її захотілося набути дім одного з її сусідів Руфа й вона запропонувала йому продати їй дім. Він спочатку відмовився, що було великою необережністю в такі часи, та при тім маючи діло з такою жінкою. Незабаром вона дала йому це відчути. Він хотів поправити свою помилку й рішив не продати його, а віддати їй даремно. Але уже було за пізно. Фульвія приневолила Антонія покарати на смерть Руфа, а голову його казала прибити на воротах дому.

За цю відданість, доведену до крайности, віддя-

що розложилось на нашому шляху. Десь до Козятина, приблизно, характер краєвиду зовсім подібний до того, що простягається по цей бік Здолбунова.

Минаємо вбогі оселі — не то села, не то самітні осади. Маленькі хатки, вкриті соломяною стріхою, по більшій части без огорожі. Та осель тих на загал мало. По більшости це просторі лани піль, покриті зеленню. Як далеко око сягає, ніде не видко ні гір, ні лісів — та й дерев дуже мало.

Широкорельсовий поїзд їде рівно, спокійно, здається пливемо пароплавом серед моря весняної зелені.

* * *

Був вечір, як ми доїзджали до Київа. Тисячні світла, що замиготіли у вікнах ваґону, упевнили нас в тому, що Київ вже близько.

На станції знов нас очікували. Сам старенький Микола Васильович Левицький — загально відомий як „артільний батько", в товаристві кількох кооператорів, вийшов на зустріч. По короткому, щирому привітанні, що зродило у нас почування, наче ми приїхали у круг рідні, яка довго вже нас дожидає,—ми поїхали громадою в готель Континенталь, де було замовлене для нас приміщення.

Кілька годин пізніше, стрінулись знову з артільним батьком за вечерою. При тій нагоді я мала щастя ближче з ним зазнайомитись. Він щиро радів з того, що її у нас жінки працюють в кооперації, а то у него було враження, що на тому полі наша жінка не є ще активною.

Перший день у Київі.

З вечера намічено програму нашого першого дня у Київі. В ранці мали ми оглянути місто так в загальному, о 10 Сільсько-господарський Музей, о 11.30 Музей Шевченка, о 1 Кооперативну Академію. Після обіду відкриття Центрального Кооперативного Музею, а відтак відвідини Дому українських учених. Дозвольте мені кількома словами зупинитися над тою програмою. Я не буду занімати Вас описом Київа, що в соняшну днину робить враження казкового замку, ані не буду спинятись над красою Дніпра, що широкою блакітною лентою вється у стіп золотоверхої Лаври — бо щоб я й не пробувала сказати, то все булоби мале, в порівнанні до глибини враження, яке заволоділо мною на вид цих кар... Останніми роками доводилось мені оглядати багато столичних міст — таких як Ню-Йорк, Париж, Берлін, Прага, Варшава, але сміло можу сказати, що кращого від Київа таки ще не бачила.

Найзамітніше у ньому просторі вулиці, прекрасні садки, стилеві будівлі — а передовсім собори. Розглянувшись трохи по Київі ми зупинилися в Сільськогосп. Музею, що міститься в палаті давньої царської родини (Марії Фьодоровни).

Музей цей, як уже назва вказує, обнімає усе, що звязане зі сільським господарством. Та його цінність не лише в тому, що він є показчиком усіх земельних плодів України та частинної їх перерібки, а в тому, що він при помочи своїх лябораторій та дослідних станцій — показує, як через меліоризацію та уміле культивування на-

чився їй Антоній тим, що кинув її для цариці Клеопатри. З того виникли для Фульвії й Рима нові нещастя. Бажаючи вирвати його з Єгипту від своєї суперниці, вона пробувала підняти Італію проти Октавія. Для неї нічого не значило запалити громадянську війну, щоби тільки привернути до себе Антонія й пімститися на своїй суперниці. Але це останнє її божевілля не довго трівало. Обляжена в Перузі, вона приневолена була здатися. Звідси виїхала до Греції, де в Атенах стрінув її Антоній, вертаючи з Єгипту до Риму. Побачення було дуже холодне. Стративши надію привернути назад Антонія до себе, захворіла, не хотіла лікуватися й померла над міру жорстока в нещасті для себе, як була в щасті жорстокою для других.

Ці різноманітні жінки дають нам чудовий зразок блискучих вдач і надзвичайних вражаючих вад. Хотілосьби вірити, що сучасні історики не перебільшили, тому що в таку бурливу добу, якою був кінець римської республіки, коли так буяла політична та приватна ненависть, важко було додержувати правди, та не легко було мабуть її дослідити. У всім, що нам передають історики, є театральна риса, яка в нас викликає підозріння.

Більше довіря заслуговує оповідання, де є багато подробиць майже наївних, яке нам дає один напис. Це є нагробна похвальна промова в честь одної матрони, яку виголосив їй може сам чоловік її, але безперечно він постарався вирити її на нагробникові. Нагробника найдено в різні часи по частинам, останню частину розкопано перед 20 роками, одначе бракує ще одної частини. Нагробник стояв, либонь, на вія Портненсіс в 4 кілометрах од Риму. Ніщо лучше цього тексту не може нас познайомити з небезпеками й тяготами, під які могла підпасти жінка в бурливі часи тріюмвірату. Починається напис так:

„Дитинство твоє ти провела в домі твоїх родичів

Валентина Сергіївна Дуленко, артистка балету столичної опери в Харкові

на селі. Переймаючи їх чесноту, віддаля од злих людей, завдяки старанням твоєї матери, ти бачила лише одно добро. Перед нашим шлюбом, день якого вже було визначено, ти несподівано стратила своїх родичів, яких замордовано в їх власній хаті. Завдяки передусім тобі, — бо я був тоді в Македонії, а чоловік твоєї сестри К. Клувій в Африці, — смерть родичів не осталася не по-

---

сіння можна дійти до великанських вислідів. Я не буду здержуватись над поодинокими відділами цього цінного й дуже уміло зорганізованого Музею, бо вони цікаві більше для фахівців аґрономів — а зупинюся лише на відділі кустарно-промисловім, який щойно в стадії творення, але для нас найбільше цікавий.

Відділ цей багатий у дуже цінну збірку старих глиняних виробів на Україні, таких як миски, горшки, глечики і т. и. Збірка ця по інформаціям провідника представляє три покоління українських гончарів. Ціла одна кімната обвішана прекрасними мисками. Вона являється одною з найцінніших коллекцій народнього мистецтва. Мене трохи здивувала така збірка в Сільсько-господарському Музею — я радше бачилаб її у етноґрафічному музею — але на мій запит, яка практична ціль цієї збірки, я дістала таку відповідь: „У нас закладають нові порцелянові й фаянсові заводи й ми хочемо примінити народній орнамент до порцелянових виробів. Коли упорядкуємо цю збірку, то типічні орнаменти будуть виставлені на конкурс, а признані художниками узори будуть використані у новому промислі“. Це великої ваги завдання і вповні оправдує потребу такої збірки.

Кромі керамічної збірки, цей відділ має ще досить цінну збірку народніх вишивок, гаптів, мережок Великої України та й не менше цінну збірку гуцульських нізінних узорів, зібраних земським урядом в 1915 р., це є підчас побуту російської армії в Галичині.

До найцікавіших епізодів з нашої поїздки по Україні належати будуть безперечно відвідини музею Тараса Шевченка. Маленький домик — де жив колись Шевченко у Київі, відреставровано й перетворено тепер у музей, збираючи у ньому усі матеріяли, (будьто оригінали, будьто копії), звязані з життям нашого поета. Ціле життя Тараса Шевченка представлене в образах, світлинах, діяґрамах чи документах, що розміщуються в кількох маленьких кімнатах, з котрих кожна призначена окремому етапові життя поета, починаючи від дитинства, а кінчаючи могилою в Каневі.

На поверсі, чи радше на стришку в цьому будинкові находиться маленька кімнатка, де саме доводилось жити Шевченкові. Урядження кімнатки складається з малої софи, двох крісел, столика, малої бібліотечки, де зібрано усі книжки, що їх Тарас читав або міг читати, дальше з малярського стояка та скринки з фарбами, кистами, крейдою та ножика, що є вірною копією оригіналів, які переховуються в одному з Музеїв на Україні. Долівка прикрита гарним килимом — бракує ще лише ліжка, яке також має бути построєне.

Обстановка цеї кімнати, виготовлена на основі описів в Шевченкових творах і листах та відтворена в дусі доби Шевченка, ілюструє добре атмосферу, в якій поетові приходилось жити й працювати підчас його побуту в Київі. Оригінальна обстановка не переховалась до нинішного дня.

Ми покидали музей Шевченка з глибоким душевним вдоволенням та правдивим признанням для тих, що вложили свій труд і уміння для його построєння.

(Далі буде).

караною. Ти впоралася з тим святобливим обовязком, *досліджуючи з великою енергією*, переслідуючи й притягаючи до суду винних, що краще не зробилиби цього й ми, наколиб були тоді в дома. Заслугу цю ти поділила з твоєю шановною сестрою.

В ті небезпечні часи, після покарання винних, ти мусіла покинути батьківську хату, де не почувала себе достатньо безпечною, та шукати притулку у моєї мами, де ти очікувала мого повороту."

Після цього молода дівчина мусіла захистити останню волю батька. Пробували намовити її, щоби вона згодилася на анулювання батьківського завіщання.

„Підмовляли тебе й твою сестру не признати батьківського завіщання, що визначало тебе й мене спадкоємцями майна, через те, що ніби то батько продав його матері. Таким чином ти зі всім твоїм спадком підпалаби під опіку аранжерів цеї інтриги, сестра булаби виключена од спадкоємства, бо вона вже вийшла із сім'ї через одруження з Клювієм.

Згодитися на це значилоби для нашої героїні забезпечити собі увесь спадок і виключити всіх тих, які до нього мали претензію. Така пропозиція могла спокусити не одну жінку, що пожадлива до грошей і яку легко обдурити. Вона передчула пастку й дала рішучу відмову; мотиви викладено в довгім юридичнім обговорюванні, якому місце в нотаріяльнім акті, а не в надгробній поромові. Ми опускаємо й приведемо лише кінець його.

„Твоя впертість поборола їх домагання і вони мусіли відчепитися. Таким чином ти призвела до того, що взяла верх воля батька, інтереси сестри й довіря до мене, яке злучувало мене з тобою."

Наречений вернувся із Македонії і відбулося весілля. Подружжя їхнє було незвичайне в ті часи.

„Рідкі одруження такі як наше, що його кінчить смерть, а не перериває розвід. Воно тріпало 41 рік і ні одна хмара не затьмила його. Коби то богам завгодно було, щоби моя смерть поклала була кінець нашому довгому щастю, бо справедливо, щоби я, старший літами, раніш від тебе подався з цього світу."

Потім перелічуються прикмети померлої, як хазяйки: „Чи згадувати мені твої хатні чесноти? твою невинність, твою поблажливість, ласкавість твоєї вдачі, твою запопадливість до хатніх робіт, твою побожність без забобонів, твою красу без претензій, твою помірковану поведінку? Чиж маю я говорити про твою прихильність до твоїх близьких, любов твою до твоєї рідні, твою пошану до моєї матери, яку ти поважала як свою рідну й забезпечила їй такий самий супокій? Чи згадувати мені незчисленні инші твої прикмети, які спільні матронам, що дбають за свою добру славу? Я згадаю лише властиві тобі, що ти їх виявила серед небезпек, од яких доля охороняє звичайно жінок."

Тут очікуємо оповідання про якусь драматичну подію, але памятаймо, що римляни мали на увазі перш за все практичні цілі. Похвала, про яку буде мова, стане для нас більш зрозумілою, коли ми собі уявимо, що творилося тоді в Римі в сімях, що по теперішньому називаються буржуазними. Згадаймо Теренцію, дружину Цицерона, що затримала для себе з посагу своєї доньки 60.000 сестерців, а другим разом видурила у Цицерона 20.000 сестерців, порозумівшись з його визволенцем Філотімом. Безперечно ті, що поводилися инакше заслуговують на те, щоби про це згадати. Отже наш автор продовжує дальше: „Завдяки нашим спільним старанням, ми зберегли спадок, що ти його одержала по твоїх родичах. Передавши цілком мені його, ти зовсім не старалася збільшити його. Ми поділили між собою завідування майном, я стежив за твоєю частиною, ти доглядала частини твого чоловіка". (Конець буде).

ЖІНОЧІ КОНҐРЕСИ

„Інтернаціональну Ліґу Мира і Свободи" основано безпосередно по закінченню світової війни.

Ще підчас війни, в 1915 р. зібралися жінки з ріжних ворогуючих тоді держав, на тайному зїзді в невтральній Швайцарії і дали почин до основання інтернаціональної пацифістичної жіночої орґанізації. Ініціяторки ліґи, здебільшого члени „Союза Суфражу" вже тоді, в найбільший розгар війни, почали пропаґанду за миром, а зараз по заключенню мирового договору, леґалізували цю інтернаціональну політичну орґанізацію, як „Інтернаціональну Ліґу Мира і Свободи".

За ширення пацифістичних ідеї в часі війни, основниці „Ліґи Мира і Свободи" зазнали багато переслідувань з боку державних влад.

Тепер вони горді з того, що вже тоді проголошували ті кличі, до яких „Ліґа Народів" та ріжні державні пакти дійшли аж тепер по десяти роках.

Головою „Інтерн. Ліґи" є американка Джен Адамс, яка гарячо заступалася за політичних вязнів в часі війни. Багато зробила вона для американської іміґрації, даючи почин до будови домів для іміґрантів і инших установ суспільної опіки.

Українські еміґрантки з Великої України і Галичини, що жили у Відні, оснували українську секцію і підчас великого конґресу у Відні 1921 р. приступили в члени інтернаціонального обєднання.

З того часу українські жінки брали участь майже у всіх конґресах та нарадах „Ліґи Мира і Свободи".

Женева, Відень, Зальцбурґ, Дрезден, Гаґа, Фрайбурґ, Подебради, Шербурґ, Париж, Вашинґтон, Інсбурк — це міста, в яких українські представниці на конґресах, засіданнях екзекутиви і мітінґах — інформували чужинок про Україну і її визвольні змагання.

Представницями на тих інтернаціональних жіночих зїздах були такі відомі у нас жінки з Великої України, як проф. Софія Русова, письменниця О. Коннор-Вілинська, член Центральної Ради Зинаїда Мірна, Ганна Чикаленко, перша українська сенаторка до польського сойму Олена Левчанівська. Деякий час мали популярність в інтернаціональних кругах Ліґи Др. Надія Суровцова та Оксана Храпко-Драгоманова.

З Галичанок перша зацікавилася в Женеві справами Ліґи Марійка Донцова, але вже, підчас конґресу у Відні 1921 р. були між делеґатками Софія Дністрянська, Олена Левицька, М. Донцова, М. Рудницька, Б. Баранова, О. Залізнякова.

НАЙНОВІШІ
ВОВНЯНІ Й ШОВКОВІ МАТЕРІЇ
на плащі й сукні
На складі сукна на мужеські одяги
поручає фірма
СТАХЕВИЧ І АБРИСОВСЬКИЙ
Львів, Ринок 32.

Ті самі члени Ліґи брали відтак участь в ріжних зібраннях „Ліґи“ в Европі та Америці.

Коли українська еміґрація покинула Відень, припинилася там праця української секції силою цего факту. Однак українські еміґрантки, що жиють в столицях Німеччини, Франції, Чехії, Австрії та далі цікавляться справами Ліґи. А центр укр. секції переніс ся до Львова, де Б. Баранова зорґанізувала була окрему „галицьку ґрупу“, ще за існування української секції у Відні.

Хоч умови існування для Української Секції у Львові дуже важкі і хоч на останній конґрес Ліґи, що відбувся в Ірляндії не довелося поїхати українській делеґатці задля відмови паспорту, письменний і особистий контакт між Українською Секцією а централею Інтернаціональної Ліґи не уставав весь час. Літом минулого року була у Львові голова шведської секції Матильда Відеґрен з Стокгольму та Анна Нільзен з Мальме, а в березні ц. р. француженка К. Древе, що з поручення централі Ліґи їздила до Китаю, на Балкан, в Литву, Польщу для обсервації політичних відносин.

В Конференції для Сходу Европи, що відбулася в березні ц. р. у Відні заступали українську Секцію Софія Дністрянська і Олена Левицька, що живуть у Відні та посолка Мілена Рудницька, що була запрошена централею Ліґи з Женеви з рефератом про політичне положення на Сході Европи.

В засіданню Екзекутивного Комітету в Женеві в квітні ц. р. заступала укр. Секцію Ганна Чикаленко. Конференція ця і наради Екзекут. Комітету були підготовкою до великого конґресу, що відбудеться в Празі в серпні ц. р. під кличем „Світ без війни“.

Треба надіятися, що Укр. Секція, що висилала все відпоручниць до більш віддалених країн, подбає о чисельну делеґацію до сусідної Чехії. Кожна Секція має право висилати на конґрес по 20 делеґаток з правом участи в голосуванні. З огляду на голосування та на те, що рівночасно ведуться наради в кількох комісіях, бажаним є більше число відпоручниць.

Про „Ліґу Мира і Свободи“ писалося розмірно багато на сторінках нашої щоденної преси, далеко більше як про другі інтернаціональні жіночі орґанізації, в яких українки брали участь.

Останніми місяцями була в „Ділі“ стаття голови Секції Б. Баранової про діяльність української Секції та дуже інтересний фейлетон М. Рудницької про Конференцію для Сходу Европи. *О. Залуцька*

ЖІНОЧІ ФАХОВІ ШКОЛИ

ПЕРША УКР. ЖІНОЧА ФАХОВА ШКОЛА СЕРЕДНЬОГО ТИПУ

Приватна фахова жіноча школа СС. Василіянок у Львові, що міститься при вул. Длугоша ч. 17, остаточно рішенням з дня 21 січня 1929 до ч. 111.6069/28 одержала дефінітивну концесію і в цей спосіб її існування під зглядом правним зістало вповні забезпечене.

Під зглядом правним опирається вона на рішенні Міністерства Освіти з дня 14 червня 1928 ч. 3.5105/28 і концесії з дня 21 січня 1929 ч. 111.6069/28, остає під безпосереднім надзором Кураторії Львівського Округа шкільного, а почетний протекторат над нею обняв В. П. М. Коцюба емер. візитатор шкіл і звісний діяч на полі орґанізації фахового і рільничого шкільництва.

Свідоцтва з укінченої науки в цій школі мають ту саму вагу, що свідоцтва рівнорядних шкіл державних, так, що під зглядом правним і формальним приватна фахова жіноча школа СС. Василіянок у Львові, стоїть на рівні з державними школами того самого типу.

Завданням школи є теоретичне і практичне приготування дівчат до самостійної праці, та до праці в промислових і торговельних установах.

До школи приймається дівчата у віці від 14 літ з свідоцтвом укінчених 3-х кляс середної загальнообразуючої школи (ґімназії) або 7 кляс вселюдної школи.

Наука тріватиме три роки. Учительські сили з університетською освітою і відповідними фаховими іспитами. Рівень теоретичної науки в цій школі відповідає більше меньше 4, 5 і 6 клясам неогуманістичної або ма-

Перша жіноча фахова школа середнього типу СС. Василіянок у Львові

тематично - природничої загально - образуючої школи (ґімназії) або 4, 5 і 6 клясам ліцеальним.

Наука теоретична обіймає релігію, мову українську-польську науку про громадянство, історію, ґеографію господарську, промислову рахунковість, костіюмольоґію, основи декорації, геометричний рисунок, хемію, товарознавство і куховарство, ґіґієну — чужі мови: німецьку і французьку, рисунки, руханку і спів, — евентуально вже від 1-го вересня 1929 стенографію і науку писання на машині.

Практичні предмети навчання як жіноче кравецтво, крій і шиття біля, будуть в потребі поширені на инші практичні науки, як моднярство, торговельні науки, науку про домашне господарство, огородництво і т. д.

Ціллю навчання практичних наук є, щоб учениця скінчивши школу, мала свій хліб в руках.

Хто хоче дати своїй дитині не тільки теоретичне образування але й підготовку до практичного життя, дати їй, як то кажуть, хліб в руки, нехай записує її до приватної фахової жіночої школи СС. Василіянок у Львові.

При школі є також інститут, де дівчата можуть мати ціле удержання.

Блищі інформації подасть канцелярія Фахової Жіночої Школи СС. Василіянок у Львові, вул. Длугоша ч. 17.

„УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО“ У ЛЬВОВІ

ОГЛЯД ДІЯЛЬНОСТИ КООПЕРАТИВИ ЗА РІК 1928

I.

Кооператива вела в діловому році 1928 два відділи, а то: видавництво журналу „Нова Хата“ та виробництво як і продажу виробів українського народного мистецтва. В обох напрямах поширено в тому році діяльність.

Журнал „Нова Хата“ має за задачу в першу чергу ширити і плекати замилування і знання народного мистецтва. З весною почав цей журнал виходити 5-тий рік. Зеднав він собі тільки передплатниць, що при солідному складанню передплати поширено в діловому році 1928 обєм з 20 на 24 сторінки. Раз на чвертьрічча появлявся безплатний додаток — таблиця кроїв. При видавництві поширено відділ *взорів до робіт і монограмів*. Рівнож можна було набути крої до кожного моделю, поміщеного в журналі. Ідучи на зустріч великому запотребованню взорів головно вишивкових, рішено видавати в 1929 р. раз на чвертьрічча таблицю взорів, як безплатний додаток до „Нової Хати“. Взори поміщувані в журналі, як і примінені в ручних роботах, взяті зі збірок в музеях, а також використано етнографічні збірки, надіслані з поодиноких сторін краю.

II.

Другий відділ торговельно-промисловий, поширився рівнож. Обороти зросли в тому році в троє.

По виставі в Срию осінню 1927 р., де кооператива мала змогу перший раз показати ширшому загалови свої вироби: вишивки, примінені до обстановки хати й одягу, діставала вона більше замовлень з краю і з закордону. Представниця коопер. п. С. Чижович, збувала вишивки в Америці. В маю відбулася в Чікаґо міжнародня виставa жіночих робіт, між якими були й наші вироби, завдяки тамошньому жіночому комітетови, під проводом п. П. Баран. Наш член і прихильник п. Юрковський з Ню-Йорку, примістив деякі вироби кооперативи на виставках в кількох місцевостях коло Ню-Йорку. В Канаді поширює журнал і вишивкові вироби наша прихильниця п. Савеля Стецишин, голова „Союзу Українок“.

В краю, користаючи з запросин комітету сільськогосподарської вистави в Копичиньцях, кооператива вислала свої вироби і одержала *дипльом* вистави.

На жаль кооператива не все могла доставити замовлені річи в точному речинці. Роботи кооперативи виконували сільські дівчати дома, в вільних хвилях. Це має добрі сторони, бо гроші йдуть в руки селянок і дають їм змогу мати додатковий зарібок, однак такі робітниці немають почуття цего, що значить речинець достави в торговлі і це приносило чимало прикростей і клопоту Управі.

Некорисно на діяльности кооперативи відбилася дворазова зміна льокалю. Від осени 1928 р. примістилася кооператива в льокалях кооп. „Труд“ Ринок 39, з якою співпрацювала.

Крім готових робіт вишивкових, мала кооператива на складі деревні і керамічні гуцульські вироби та матеріяли до ручних робіт.

Заініційована етноґрафічна збірка збільшилася в тому році через збірку з Тячна. п. Долина і повіту Городок коло Львова.

III.

Членів кооперативa числила 143. На протязі року прибуло 5 нових членів, а 17 Управа вичеркнула ізза недоповнення уділу.

Власне майно кооперативи виносило:

на уділах . . .	1.623 зол.
на резервовім фонді	561 зол.
разом . .	2.184 зол.

Рахунок прибутків і втрат:

	Втрати	Прибутки
З р-ку журналу		585.18
З р-ку готових робіт . . .		3.280.51
З р-ку взорів, кроїв і моногр. .		34.16
З р-ку товарів		130.58
З р-ку адміністрації . . .	3.855.12	
З р-ку движимостей . . .	28.95	
До р-ку білянсу: прибуток . .	136.56	
З р-ку відсоток	9.80	
	4.030.43	4.030.43

Рахунок білянсу:

	Актива	Пасива
Каса	554.95	
П. К. О.	369.69	
Журнал	6.597.03	714.57
Готові роботи	4.674.42	134.25
Взори, крої, монограми . . .	31.90	
Товар	675.71	47.02
Вірителі і довжники . . .	122.75	2.850.72
Перерібка	162.89	747.20
Движимости	260.55	
Льокації	110.—	
Кредит		5.465.57
Переходовий рахунок . . .	753.25	2.033.06
Уділи		1.623.18
Запасний фонд		561.01
Прибуток		136.56
	14.313.14	14.313.14

Загальний оборот рахунків в р. 1928 виносив 137.000зол.

Чистий прибуток за 1928 р. в сумі 136 з. 56 с., приділено рішенням Загальних Зборів до резервового фонду. На протязі року Управа видала около 300 зол. дрібними датками на добродійні цілі.

Членський уділ виносить 10 зол., а вписове 1зол.

Хоч кооператива розвивається чимраз гарніше, то все таки вже в часі року передискутовано справи, які на будуче кооператива мусить ввести в життя для кориснішого орґанізаційного і матеріяльного розвитку.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ
РОМАН ЗУБИК, Львів, вул. Галицька 16
ПОРУЧАЄ:
Останні новости в шовках
на весну.
Вовни на сукні, плащі жіночі
і мужеські одіння у великому виборі.

Першою важною справою, це придбання більших власних фондів через приєднання нових членів та підвищення висоти уділу. При 2.000 зол. власних фондів, році кооперативі поширюватися і розвиватися дальше.

Друга, це орґанізація робітень. Кооператива рішена орґанізувати робітниці-шевкині в кооперативі і для них мала би бути централею для орґанізації і збуту виробів.

Справи ці були також предметом нарад Загальних Зборів, і Збори одобрили пляни Управи.

IV

В склад Надзірної Ради входять: пп. Ст. Монцібович, Ст. Савицька, Ірина Лежогубська, Аня Вергановська, Ірина Бонковська, Анна Палій і Даря Навроцька.

В склад Управи: Ірина Макух-Павликовська, інж. Ст. Чижович і Марія Громницька як члени, Марія Мельник і Софія Федак-Мельник як заступники.

В склад Редакційної колеґії входять: М. Фуртак-Деркачева і О. Залізнякова (літературна частина). С. Савицька, С. Чижович і О. Вальницька (роботи); І. Громницька і І. Бонковська (моди); Г. Шепарович (господарство).

І. М. Павликовичі

РІЖНІ ВІСТИ

Загальні Збори „Рідної Школи". Дня 20. V. 1929 р. відбулися річні загальні збори „Рідної Школи". На зїзді було 204 делеґатів з правом голосування. Жінок-делеґаток було дуже мало, а голос забирала тільки одна делеґатка п. Мілена Рудницька.

Про перебіг нарад, про звіт і критику праці Головної Управи „Рідної Школи" подає звідомлення щоденна преса, тому я подам до відома критику й побажання делеґатки Жіночого кружка Р. Ш. ім. Ганни Барвінок — п. Мілени Рудницької. При появі жінки бесідниці, не обійшлось без традиційного глузування, перекликів і непотрібних оплесків. Але її критика була така річева й доцільна, що по якомусь часі всі почали слідкувати за нею з глибокою увагою.

Делеґатка відмітила ту яскраву неправильність у нашому рідному шкільництві, де, мимо цего, що є дуже багато жіночих шкіл — все таки панує перевага мужеських учительських сил. Для багатьох „Рідна Школа" свого рода школою вправ, бо абсольвенти університету дістають місце в тих школах, приготовляються до іспиту, а після іспиту йдуть шукати певнішого хліба на державних посадах. На їх місце приходить новий кадр іспитовців і так рік-річно. Це сумне явище підчеркнув і голова Управи — дир. Ілля Кокорудз. — Учительок в цих школах є дуже мало, хоча вони краще надаються до ведення жіночої молоді, що потребує не тільки навчання але й виховання.

Другим ненормальним явищем є це, що інспекторат над народніми школами й захоронками є в руках чоловіків — хоча жінка далеко краще надавалабся на це становище, бо жінка вже з природи своєї має більше зрозуміння для потреб діточої душі. Не бракує нам і жінок-педаґоґів дуже великого знання і практики у веденні шкіл.

З похибок орґанізаційних відмітила делеґатка те, що у нас твориться за мало народних шкіл при так великій кількости учительських семінарій, так, що абсольвентки семінарій є без праці. Вона подала також проєкт створити при „Рідній Школі" комісію для перестрою шкільництва, що зокрема занялабися цим питанням, комісію статистичну, що виготовилаб статистичні матеріяли шкіл, такі необхідні при кожній, не тільки теоретичній, але й практичній праці на полі шкільництва.

Крім цих доцільних побажань були ще побажання в справі розбудови фахового шкільництва, в справі ведення всіх шкіл в народному дусі, так щоб вони не були копією державних шкіл, удержуваних за народні гроші, але справді рідною школою (др. Коберський) і побажання в справі видавництва діточого журналу і книжок для молоді (проф. Крушельницький).

Головою „Рідної Школи" є дальше др. І. Кокорудз, а до Управи ввійшли з жінок Софія Олеськів-Федорчакова і Ніна Селезінкова — в заступники Ірина Лежогубська і Олександра Пачовська.

З жіночих шкіл у Львові. Учениці школи ім. Шевченка відограли пєску Марійки Підгірянки „У чужім пірю", а весь дохід призначили на фонд вакаційних осель.

Учениці фахово промислової школи ім. Грінченка, пошанували память Шевченка святом, на якому відіграно пєску Ваврисевича „Слава Кобзареві".

Учениці шкіл „Рідної Школи" ім.Т. Шевченка влаштували дня 26. мая ц. р. „Свято Матері" з дуже гарною програмою.

Ювилей Олени Пчілки. В червні ц. р. минає 80 літ від дня уродження Олени Пчілки, а 50 літ від видання і наукового опрацювання українських узорів. Перше видання вийшло вправді 1876 р., але воно було дороге, так що загально відомим стало друге видання з 1879 р., що було поширене і в Галичині. Світлину і довшу статтю про діяльність цеї визначної людини-письменниці, редакторки, етноґрафа і дослідника українського народного мистецтва і матері найбільшої нашої поетки Лесі Українки — подамо в липневому числі.

З музики. Дві молоді пяністки Дарія Герасимович і Даря Гординська виступили в популяроному концерті, а мистецьким виконанням програми здобули собі велику симпатію численно зібраних гостей.

На будову памятника бл. п. Марії Примівної директорки Українського Інституту для дівчат в Перемишлі, вилинуло до тепер через Адміністрацію „Нової Хати" зл. 827.65.

Тимчасовий Комітет вирішив приступити вже до будови памятника на могилі директорки в селі Лолині коло Долини, де покійна померла, а в будинку Інституту умістити пропамятну таблицю. Відкриття памятника малоб відбутися на Зелені свята, а пропамятної таблиці з початком шкільного року 1929/30.

Кошти памятника і таблиці виноситимуть около 1.500 зол. Просимо всіх інституток, знайомих і приятелів покійної, які ще до тепер не прислали датку на памятник, а хотіліб причинитися до його будови, присилати жертви на адресу Адміністрації „Нової Хати", Львів, Ринок ч. 39, І. поверх, з дописком „на памятник".

У прогульці українських письменників до Москви брала участь молода поетка Наталя Забіла.

Реферати: З ініціятиви „Союзу Українок" — реферат М. Струтинської п. н. „Роля матері в світлі фемінізму".

З ініціятиви кооп. Українське народне мистецтво — доклад інж. С. Чижович про враження з поїздки на Україну.

Просимо З ч. „Н. Х." не реклямувати, бо заняло старостве ґродське. Замість третого вийшло 4 число з тим самим змістом — тільки без сконфіскованих статей, а на їх місце ввійшла стаття п. К. Бобикевич „В чужині".

Дружина великого турецького реформатора Кемала паші, відома письменниця Галіде Едіб, розвівшися з чоловіком жила від 1924 р. в Льондоні. Недавно покликали її до Америки до держави Массачусетс до міста Williamstorm на катедру політичних наук. Першою жінкою-професором на високій школі не є американка, але туркиня.

Першою професоркою на правничому факультеті є у Франції п. Bequine. Її виклади мають великий успіх.

Жінка археольоґ G. Gaton Tompson, виїхала з двома товаришками до Африки на археольоґічні студії, щоб відкрити місце, де була долина Соломона.

СПОРТ

ПЛАВАННЯ

Плавання — це культура тіла. В старинних часах розуміли це люде може краще як сьогодня, чого доказом відома грецька приповідка, вживана здебільша як обидлива догана: „він не вміє ані плавати — ані читати". Для старинних греків було плавання таке ж важне, як примітивна освіта.

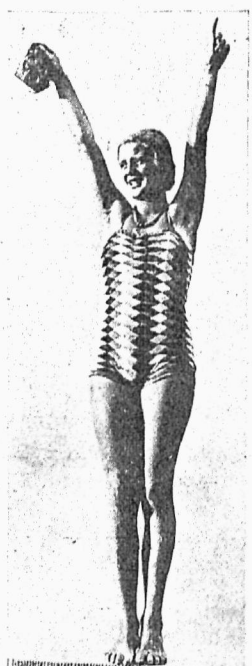

Опісля ця засада рівної культури духа і тіла почала переводитися, а в середніх віках настали навіть довгі часи, коли то купіль уважали великим гріхом.

Щойно від половини минулого століття датується поворот до колишнього зрозуміння ваги фізичного виховання і культури тіла — а з тим у парі і плавання, як одна з важних ділянок спорту вертає до свойого значіння. Правда плавання ще досі не стануло на тій висоті, що було в старинній Греції, воно ще не є загально-народнім знанням. З окрема у нас не учать ще плавання обовязково у школах, як це переведене в Америці, Анґлії, Німеччині та Австрії і все ще десятки нашої молоді потопає літом при купелі.

Сьогоднішна ґіґієна, медицина і культура тіла підносячи клич „поворот до природи" звертає головну увагу на могутній клич: сонце, повітря, вода.

Хто плаває має усе разом і то одночасно: сонця доволі, повітря (що його полоса над водою є найчистіша) і купіль у зимній, свіжій воді. Серед такої природної „обстановки" виконує людина легку і симпатичну руханку: темпо плавання. Плавання називають також руханкою мязів шкіри. Тиснення води виливає на обіг крови, шкіра натягається і стає мягка та гарна. Вічно втомлені стопи відпочивають при плаванню, бо тягар людини є рівномірно розділений на цілу поверхню тіла. Плавання це найкраща віддихова вправа, легені мусять краще працювати як на суші, а глибокий віддих досягає аж до т. зв. „вершків", де так часто ховаються початки чахотки. Спорт плавання є для всіх однаково здоровий для дітей, жінок і мужчин, з окрема для жінок є це після загального переконання найздоровішій спорт. Треба однак тямити, що так, як в других ділянках спорту усяке „за багато" є шкідливе. Пересиджування годинами у воді, довге плавання вимагає відповідного здоровля і постійної вправи. Треба також тямити про вплив плавання на душевні почування. Знання цего спорту лає велику певність себе, збільшає самодовіря, а передовсім має велике спільне значіння у свідомости, що своєю відвагою, силою та знанням можна врятувати людське життя.

НОВІ КНИЖКИ

В німецькому видавництві Ernst Reinhardt-München вийшла недавно вже у другому виданні книжка „Führende Frauen Europas in 16 Selbstschilderungen, herausgegeben und eingeleitet von Elga Kern.

Є це 16 займаючих автобіоґрафій визначних жінок нашої доби: 1. Др. філ. Alice Salomon, управителька жіночої школи соціяльної опіки в Берліні; 2. Др. філ. Rhoda Erdmam, професор фіозіольоґії на медичному факультеті в Берліні; 3. Margery Ireny Corbett-Ashby, голова суфражу, Льондон (світлина в Н. Х. 1927/7–8); 4. Mari S. Allen, провідниця анґлійської жіночої поліції в Льондоні (світлина в Н. Х. 1926/XI).; 5. Др. філ. Elise Richter, професор романістики на віденському університеті; 6. Др. прав Mariame Beth, адвокатка у Відні; 7. Др. філ. Maria Wasser, письменниця, Ціріх; 8. Др. Gertrud Johanna Woker, доцентка біольоґії на університеті в Берні: 9. Сельма Ляґерлєф, шведська письменниця; 10. Др. філ. Kristina E. N. Bonnevie, професорка біольоґії в Осльо в Норвеґії; 11. Henni Forschhammer з Копенгаґи, віцепрезидентка жіночої ліґи і делеґатка в Союзі Народів; 12. Elisateh Kuyper, композиторка і диріґентка, Берлін; 13. Др. мед. Maria Anna van Herwerden, доцентка біольоґії на університеті в Утрехті; 14. Др. мед. і філ. Gina Lombroso-Terraro, письменниця, Фльоренція; 15. Anna de Noilles, письменниця, Париж; 16. Олександра Коллонтай, письменниця і посол Совітських Республик в Мексику.

Зі змісту видно, що в книжці зібрано дуже інтересний матеріял, вона певно зацікавить наше жіноцтво.

ЖІНКИ! **МАТЕРІ!**

ПОШИРЮЙТЕ РІДНИЙ ПРОМИСЛ!

жадайте у всіх своїх і чужих склепах та кооперативах цукорків і помадок тільки з української фабрики

„ФОРТУНА НОВА"

Львів, вул. Кордецького ч. 23.

Склеп у Львові: вул. Руська ч. 3. **Телєфон ч. 26—24.**

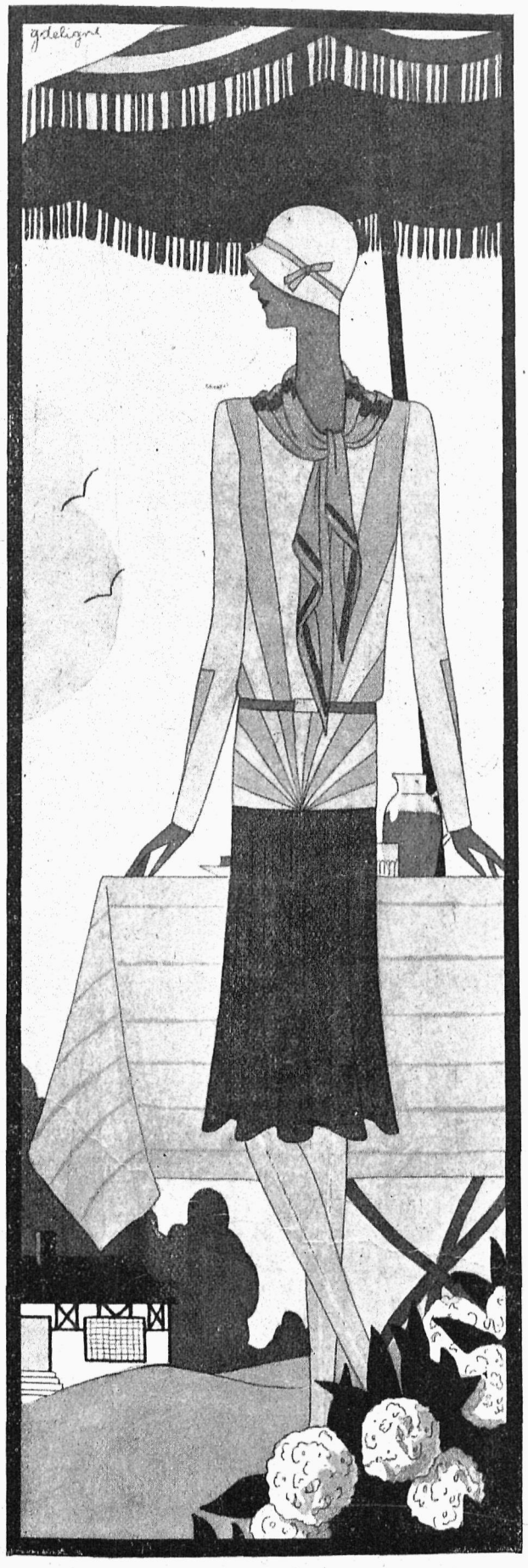

Сукня комбінована з kasha краски beige в двох відтінях і каштанової. Спідничка звонова, хустинка в красках beige і каштановій.

Про моду

Сонце зачинає вже добре пригрівати, тому конче треба зладити собі легку сукню. Сего року дуже модні гарні, легкі матеріяли. Взористі фуляри, Crepe de Chine, сирі шовки, шовкові полотенця, маркізети, етаміни, Crepe Georgette манять своєю ріжноманітністю наші очи. Самі не знаємо, що вибрати, якщо маємо шити одну, а вже найбільше дві літні сукні.

На суконку чепурнішу, а рівночасно практичну дуже надається взориста Crepe de Chine. Вона гарно укладається у всякого рода звони чи фальбани, а рівночасно дуже добре переться. Суконка з взористої Crepe de Chine, ушита після нашого 2 взору на 14-ій сторінці є дуже скромна, а рівночасно й чепурна. Можна її убрати на прохід і до театру і на всякі літні забави. Якщо потрібна суконка до щоденного ходу, на закупна, до школи, чи бюра дуже відповідний є взір 3 на 15-ій сторінці. Така суконка може бути вшита не тільки зі сирого шовку, що хоч дуже практичний, є розмірно дорогий, але також з шовкового або вовняного полотенця. Такі дві сукні цілком вистарчають на ціле літо. Як кого стати, то нехай ушиє собі сукню з гарної Georgette, або маркізети в цвіти, закінченої долиною широким, узористим краєм. Сукню таку не прибирається вже нічим. Цей край прибирає долину спіднички, а гарно уложений при шиї формує рід хустинки або жабот на станичку. Під суконку з Georgette чи маркізети необхідна гарна комбінація з шовку, викінчена коронкою або мережкою.

До легкої суконки треба мати ясний капелюх, найрадше з широкими крисами, гладко прибраний стяжкою.

Рівночасно з гарними соняшними днями зближаються бурі і дощеві дні. Тому треба мати літний плащ. Найпрактичнішим літним плащем є ушитий з анґлійської матерії. Крій вільний — мужеський. Дуже модні є неперемакаючі плащі. Можуть вони бути з імпреґнованого шовку або прозорої ґумової матерії. Ті послідні є практичні тому, що можна їх зложити та сховати у малу, спеціяльно на се зладжену торбинку, яку вигідно носити, а на случай дощу кожної хвилі можна плащ розложити і охоронитися перед зливою.

До анґлійського плаща убираємо фільцовий капелюх або спортову шапочку і спортові мешти на *низеньких каблучках.*

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ КООПЕРАТИВИ „УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО“! — УДІЛ 10 ЗОЛ.

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

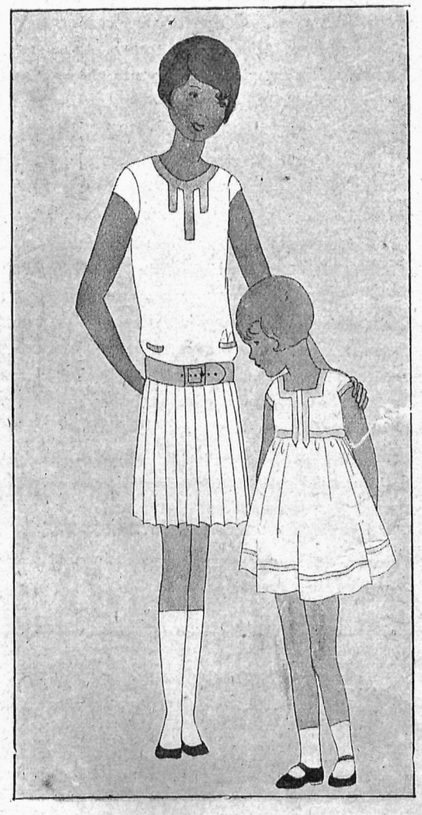

1. - Суконка для дівчинки з шовкового полотна, прибрана темнішим полотном.
2 і 3. - Суконка і убранко з однакових матеріялів для сестрички і братчика. Блюзочка з драпової легкої флянелі, підничка і штанці з бронзового Velour-у.

4. - Суконка з Crepe de Chine краски beige, комірець, манжети і пасочок оксаміту.

5. - Суконка для дівчинки з червоного воалю в двох відтінках, прибрана мережкою.

6. - Суконка з білого і фіялкового фуляру.

7. - Суконка з білого полотенця, прибрана жовтою Crepe de Chin-ою.

8. - Суконка для старшої дівчинки з білої Crepe de Chine. Жакет з білого трикоту, лямований синім трикотом.

9 і 10. Суконка для старшої дівчинки і молодшої сестрички з білого полотна, прибрані зеленою Crepe de Chin-ою.

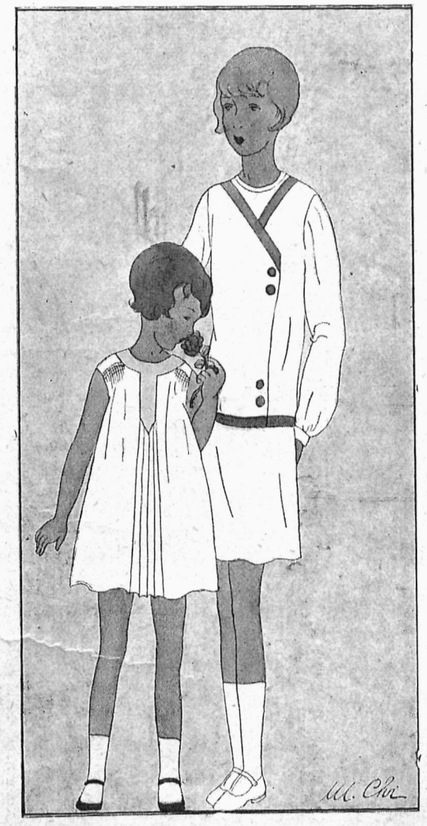

БІБЛІОТЕКА
НАУК. ТОВ. ім. ШЕВЧЕНКА
У ЛЬВОВІ

1. - Суконка з фантазійного фуляру, прибрана ковнірцем з білого linon. Плісована спідничка довша з переду і заду.

2. - Суконка з взористої Crepe de Chine, прибрана гладкою Crepe de Chin-ою.

3. - Сукня з взористого шовкового полотна, прибрана гладким шовковим полотном у відповідній красці.

4. - Сукня з взористої Crepe de Chine. Спідничка з баскіною, боками укладана у звонові фалди. Ковнірець подвійний з білого шовкового полотенця.

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

1. - Сукня з легкої вовни краски beige. Прибрання на раменах, пасок і лямування на спідничці з темнішої вовни. Станичок прибраний стебном.

5. - Сукня з ясно-голубого шовкового полотна, обшита на переді і долиною плісованої спіднички ґранатовим полотном. Ковнірець з білого полотна.

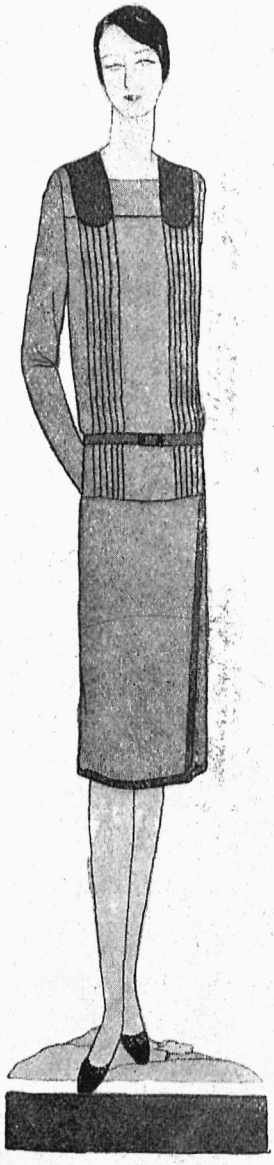

СПОРТОВІ СУКОНКИ

2. - Комплєт з білої і зеленої Crepe de Chine оригінально прибраний аплікацією, до якої додано крім зеленої ще чорної Crepe de Chine.

3. - Сукня з сирого шовку. Кишені і краватка з ґранатового шовку.

4. - Сукня з цеглястої Crepe de Chine. Спідничка звонова.

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

1. - Фантазійний костюм з вовни. Спідничка ґранатова, укладана передом у фалди, блюзка біла, прибрана мережкою і ґранатовою краваткою, жакет ясно-ґранатовий майже синій.

2. - Костюм з легкої вовни, краски пастелево синьої. На спідничці і жакеті наложені звонові части. Жакет легко втятий. Блюзка з ясно-синьої Crepe de Satin шита на обі сторони матеріялу.

3. - Костюм з англійської матерії. Рівний жакет запинається з переду на пасочок. Блюзка з шовкового полотна. Спідничка поширена двома наложеними фалдами.

4. - Костюм з легкої чорної вовни, ушитий до стану. Блюзка з Crepe de Chine краски сірки; краватка чорна.

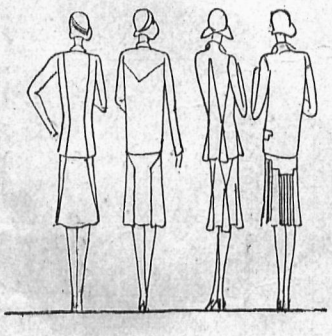

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

1. Літна сукня з білої Crêpe de chine з вишивкою. Треба 4 m матерії, 0·65 m підшевки на 100 cm широкої. Величина I. Передну часть (фіґ. 26), а також плечі вишивається. На переді блюзочки треба також зробити короткий подвійний розпір на стяжку, довгу на 75 cm, а 3 cm широку. Рамена приморщується і щойно тоді пришивається плечі і рукави. Викрій шиї викінчується вузькою скісною ролькою. Рукави треба вперед вшити і зробити на долині малий розпір. Відтак довільно приморщити і вшити в подвійний манжет, якого кінці можна звязувати. Вкінці у відповідній висоті пришивається до підшевки 4 вшиті волянти. Волянти приморщується відповідно до ширини суконки (фіґ. 32) і старанно пришивається до підшевки. Відтак готову спідничку пришивається до блюзки. Вільний поясок (фіґ. 31) прикриває місце зішиття. Суконка може бути й без рукавів. Тоді треба рукави й викрій довкруги шиї викінчити вузькою ролькою.

26. передна частина
27. плечі
28. рукави
29. вязання при рукавах
30. спідничка
31. поясок
32. волянт — чотири рази скроїти.

2. Літна суконка з воалю з хрестиковою вишивкою. Величина II. Треба матерії 3 m на 100 cm завширшки.

33. передна часть
34. плечі
35. ковнір
36. рукави
37. вязання
38. кишеня
39. поясок
40. спідничка.

3. Суконка для смотрнка з мережками й вишивками. Суконка складається з блюзочки і рівної спіднички.

(Продовження на стор. 18)

1

2

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВІ ВЗОРИ

1)

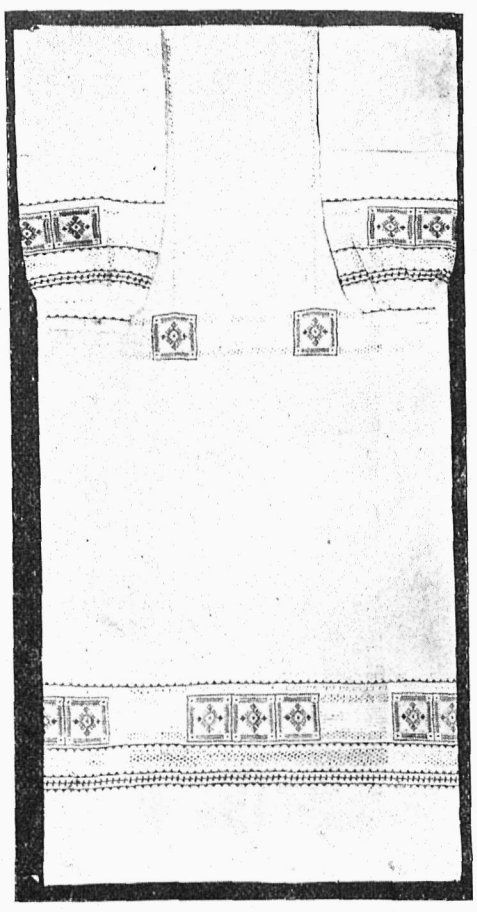

2)

1) Скатерть на стіл (1 m²) з білого лняного полотна, багато вишивана й мережана оригінальними взорами з Полтавщини. Довкруги обрубець, викопаний вузькою мережкою. По рогам мережкові узори (вирізування), виконані бронзовою краскою. Поміж тими узорами хрестикова галузка бронзової краски з листочками, виконаними гладдю в синій красці у двох відтінях. Між листочками вирізувьні хрестики жовто-зеленої краски. Середина: довкруги між двома вузенькими мережками є рідкий взірець, виконаний в двох відтінях голубої краски. По рогам і на самій середині знову вирізувані узори, а цілий останній мотив виконаний в цей спосіб, як взір довкруги, ц. є хрестиками і гладдю. — Модель з Великої України, виконаний „Союзом Кустарів“ на Полтавщині. Взір можна замовити в „Новій Хаті“.

2) Літня, опалева суконка, прикрашена полтавськими мережками й вишивками. Оригінал виконаний „Союзом Кустарів“ в Полтавшині. На придолі, в поясі і на рукавах поміж багатими, ніжними мережками міститься вишивка, виконана гладдю і обведена півхрестиками. Краска узору ясно попеляста, жовта, кремова і голуба. Обвідка синя. Взір вишивки можна замовити в „Новій Хаті“.

(Продовження із стор. 17).

Прикрашена вишивкою при шиї, на долині спіднички і на рукавах. Блюзка прибрана теж мережками. Треба 2·10 m матерії широкої на 100 cm. Пасочок широкий на 2 cm, а довгий на 2 m.

41. передна часть
42. плечі
43. спідничка.

4. Суконка для дівчинки від 6–8 літ. Треба около 1·30 m матерії, широкої на 100 cm. Може бути воаль, шовк до прання, а навіть crêpe de chine. Передну частину і плечі (фіг. 44 і 45) треба злучити, а на лівому рамені зробити лямівку для затрясок. Блюзочка й спідничка суконки прикрашена вишиваними рожечками. Викрій при шиї, приділ суконки і рукавці викінчити ріжнобарвною обміткою. Пасочок широкий на 5 cm, довгий на 1·86 m.

44. передна часть
45. рукави
46. плечі
47. спідничка

5. Убранко до забави для хлопчика від 2—4 літ. Шити треба з матеріялу до прання. Прикрашене обміткою довкруги шиї і рукавців і вишиваними кишенями. Штанці на ґумці. Треба 1·25 m матерії на 80 cm завширшки.

48. передна часть
49. плечі
50. поясок
51. рукав
52. задна частина штанців
53. обшівкадо штанців
54. кишені
55. клинчик.

РОБОТИ

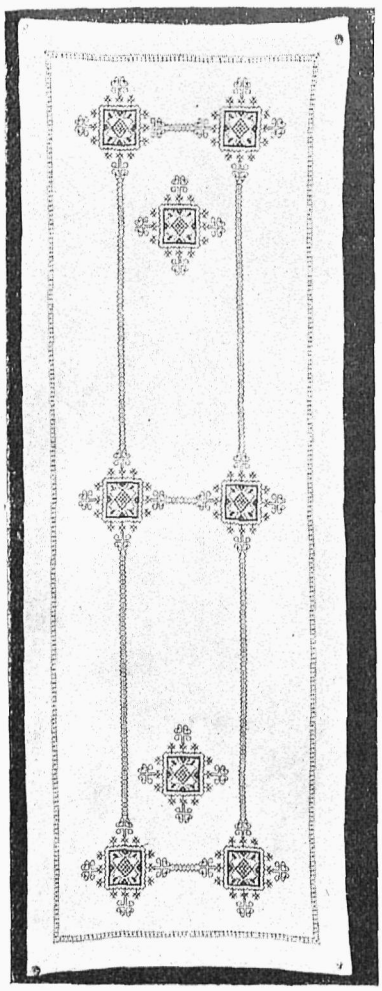

3)

3) Доріжка з білого лляного полотна з полтавською вишивкою. Мотив виконаний півхрестиками і гладдю в красках: темносиній, голубій, яснопожовтій і білій. Квадратові мотиви злучені вузенькою мережкою, обшитою півхрестиками.

До П. Т.

ПЕРЕДПЛАТНИЦЬ „НОВОЇ ХАТИ“!

Отсим повідомляємо, що з черговим числом „Нової Хати“ розсилатимемо II. Таблицю кольорових взорів — як безплатний додаток до „Н. Х.“ Додаток одержат лише ті передплатниці, що не заплягають з передплатою за I і II квартал 1929 р.

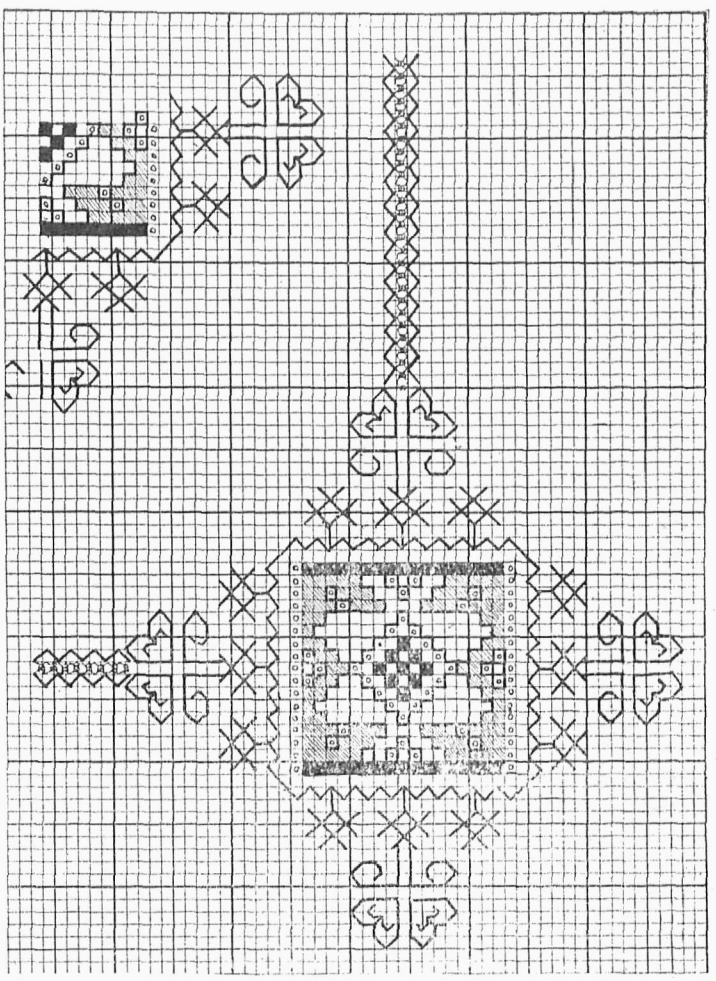

3 а)

3 а) Мотив доріжки. Краски: ■ темносиня, //// голуба, ○○ ясножовта, □ біла. (Тільки середина квадратового мотиву, зашита гладдю білими нитками.

ДО НАШИХ ЧИТАЧОК!

При замовлюванні кроїв просимо подавати число моделю і число сторінки, на якій цей модель поміщений. Про умови посилки гл. окладинка ст. 3 в долині.

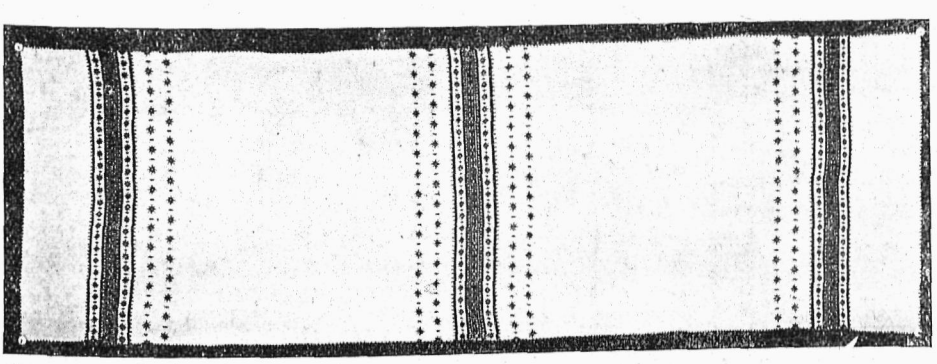

4)

4) Яворівська доріжка на сірому лляному полотні, викінчена довкруги обміткою в червоній красці. Взір виконаний півхрестиковим стібом в красках: червоній, чорній, жовтій, зеленій, синій. Прібку вишивки на полотні можна замовити в „Н. Х.“ в ціні 1·50 зол. (без пересилки).

Д-Р СОФІЯ ПАРФАНОВИЧ

ГІГІЄНА ЖІНКИ

IV

Ліки для жіночих недуг є дуже численні. По правді кажучи, усі до тепер вичислені лічничі засоби є головною підставою лікування жіночих хвороб, а ліки тільки їм підпомагають. Тому до самих ліків не можемо мати за багато претенсій. А що найважніше: жінка не повинна сама вишукувати та уживати ніяких бабських ліків. Такими улюбленими ліками є спорин (збіжова матка), рута, туя, ртуть та багато инших. Слід зазначити, що всі вони є отруями, а невміле та несвідоме примінювання їх вже нераз стягнуло на жінку тяжке затроєння а то й смерть. Тому треба їх уникати. Це відноситься в першу чергу до середників, викликуючих викидні (поронення). Уживаня їх є дуже розповсюднене, головно по селах, а наслідки часто-густо страшні.

Подати якінебудь правила гігієнічні для життя полового незвичайно тяжко, бо під цим оглядом кожна людина становить для себе окремий світ, з його специфічним способом думання, чуття та ділання, а кожна система нервова інакше реаґує на події та обяви в сфері сексуальній. Вистане згадати, що нині є ряд визначних сексуольоґів-лікарів, та що ряд визначних умів лікарів починаючи Форелем а кінчаючи Фройдом (автором психоаналізи) та фільософів як Монтеґацца, Вайнінґер, Вандервельде та другі — трудився та трудиться над висвітленням та розвязкою важкої сексуальної проблєми. В культурних краях світа існують інститути для розсліду цеї области душі та тіла людини, порадні, ведені фахівцями-лікарями чи педаґоґами та величезна література. Не диво отже, що я не можу ближче занятися цим питанням в рямцях цеї статті. Зате можу дещо здержатися над двома чисто фізичними справами, що мають великий вплив на здоровля, життя, думання та почування жінки: плідністю та бездітністю.

Вже вище я коротко згадала про средства, замежуючі вагітність та про їх непевне ділання. Над цею справою все застановлялося тай далі нею турбується людство. Обставини гіршають, залюднення густішає, щораз тяжче виховати більше дітей, а їм самим щораз трудніше виборотн собі життя-буття. Тому й являється потреба обмежити кількість породів. Засоби охоронні непевні — з них найпевніша ще охорона мужчини — тому то так часто жінки роблять собі викидні. Поминувши етичну і суспільну сторінку цеї справи, мушу зазначити таке: по засобах хемічних (ліках) зажитих внутрішно може наступити викидень — але аж як кінцевий обяв загального затроєння. Тому вони дуже небезпечні.

До цілі веде тільки місцева операція: усунення плоду з матиці. Коли це діється, матиця представляє собою одну рану з отвертими судинами кровними. З цего зрозуміємо, що всякі нечисті прилади, руки, вата, ліки вносять в цю рану небезпеку закаження.

Тому легкодушно поступають жінки, що дають собі щонебудь робити людям нефаховим. Сам лікар при найбільшій обережности нераз не може усунути з нарядів родних бактерій і нераз по викидневі жінка горячкує, а то й мимо всіх засобів асептики операційної наступає запалення. Щож тоді й казати про страшні наслідки маніпуляції баб та цируликів.

Сам викидень не є дрібничкою, як думає багато жінок. Є це операція і як кожна друга і вона потягає за собою велике ризико операційне — то є можність ріжних ушкоджень та непередбачених компліkацій. Частіше виконувані викидні ведуть всежтаки до запалень та катарів матиці, а далі неплідности. Вони також впливають некорисно на систему нервову жінки, вичерпують її та збочують її нормальне передтим чуття полове. Якже інакше чується жінка маючи здорові гарні діти, та виховуючи їх для свого внутрішнього вдоволення, а добра суспільности — ніж модна, вузькобедра красавиця з підмальованими очима і устами, а переситом та пусткою в душі!

Великий вплив на нервову систему жінки, а також на прилади родні має життя полове. Будова жіночого тіла вже з природи призначила жінку на матір. Не кожна жінка, що правда, родить і тоді справа її полового життя куди складніша ніж такої, котра живе природним способом. Все таки цих останніх жінок мало, бо і в найліпших матеріяльних відносинах годі виховати більшу кількість дітей. Середників, що запобігають вагітности, є багато, однак треба знати, що жадне з них не є абсолютно певне, тому не можна мати жалю до того, хто порадив. Викидні (поронення) вже самі собою неприродна річ, тому й дуже шкідлива. Та ще більше шкідливі, коли їх робить повитуха, чи яка инша не фахова людина. Занечищення матиці, запалення її, вкінці закаження крови — от чим покутує жінка свою легкодушність. Не одна переплатила це життям. Усякі ліки є отруями (їдами) і щойно по цілковитім затроєнню орґанізму можуть викликати викидень. Перед ними остерігаю.

Правильне, природне полове життя є людині корисне і потрібне, дає їй вдоволення та насолоду. Зате всякі збочення, забурення, невдоволення чи пересити ушкоджують нерви, відбирають життєву радість, можуть вести до тяжких недуг нервової системи, як нервовий розстрій та ріжні умові хвороби.

Як вдоволення з життя полового, так і вдоволення з себе, своєї праці, сповнених завдань, плянів і мрій підносить силу і здоровля людини і робить її менше вражливою як на життєві невдачі так і на недуги.

НЕСТРУНКІ ЖІНКИ РАДІЙТЕ!

Мода є химерна: відвернулася вже від струнких жінок. Сензаційне то спостереження зробив голосний фільмовий режісер Griffith, який головну ролю в своїм новому фільмі поручив гарній та молодій Molly O'Day, що важить 70 kg. Molly O'Day перед кількома роками звертала на себе увагу в Hollywoud: пророкували їй фільмову карієру. Але несподівано бідна Molly потовстіла і... не дістала ролі. Режісери згодилися знову приняти артистку до ателіє під умовою, що стратить на вазі бодай 30 фунтів. Molly розпочала „відтовщуючу“ курацію, а тут негайно одержала від Griffith'a депешу: „Прошу перервати курацію, поправитися і зараз приїздити“. Molly O'Day зголосилася негайно у Griffith'a, який їй заявив, що минула вже доба струнких фіґур. Головні ролі будуть тепер обсаджені тільки заживними жінками.

Рік заложення 1904.

І. ШРАЙБЕР ЛЬВІВ, Гетьманська 6 Тел. ч. 13-05.

поручає наймодніші французькі пояси на бедра, нагрудники, пояси на живіт, ґумові панчохи, місячні опаски, прямодержанки, а теж ріжні бандажі у великому виборі по найдешевших цінах.

ПРИПИСИ

ВАРЕННЯ

Ґалярета аґрестова

Найкращий аґрест на ґалярети і до смаження, є в першій половині червня. Тоді він ще зовсім зелений і твердий та ґалярета буде прозрачна і біла. Смажена пізніше, є темно-червона і не зовсім прозрачна.

Вляти 2 літри води до камяної або мосяжної ринки, а як вода добре закипить, всипати 4 літри аґресту і варити досі, доки не буде зовсім мягкий, відтак відціджити через сито; до води яка залишилася, всипати ще 4 літри аґресту, заварити і знову відціджити. Сок злити до чистого полотняного мішочка, завязати шнурком і залишити, щоби сам поволи стікав (не видушувати!). На літру соку дати 1 кґ цукру в кістках і варити так довго, доки кропля ґалярети взята на зимний ніж уже не розливається. При варенню додати для запаху лісочку ванілії, завязаної в кусок муслїну, опісля її вийняти.

Ґалярету вливається гарячу до слоїків, а щойно на другий день добре завязати.

Мармоляда з аґресту

На три кіля недоспілого, зеленого аґресту, взяти півтора кґ цукру.

Аґрест очистити, виполокати в зимній воді, відтак висипати на сито, щоби підсох. Опісля посічи його сікачем дуже рідко. До цукру вляти 3 шклянки води, як завариться, всипати посіканий аґрест і варити на вільному вогні, мішаючи часто новою, деревляною ложкою, доки не буде зовсім густий і не буде відставати від ринки.

Гарячу зложити до камяного або порцелянового слоїка. Як що на другий день покажеться, що вона ще за рідка, вставити на ніч до рури. Зимну обвязати перґаміновим папером.

Дуже добра і дуже дешева мармоляда.

Терта рожа

Рожу обчистити старанно. Скільки заважить рожа, стільки взяти мілкого, пересіяного цукру, дати усе до сухої макітри і терти валком так довго доки не буде одностайна маса, така як тісто. На фунт рожі додати чарку руму і соку з пів цитрини. Рожу наложити щільно до слоїків, завязати міхуром і переховувати в сухім, зимнім місци — а задержиться добре цілий рік. Знаменита до тіста.

Яринова салата з майонезою

Кусник салеру, моркви, бурака, бруксельки, трохи накраяної фасольки з луною, зеленого горошку, кяляфіола зварімо в соленій воді на мягко. Бурак і червону капусту варимо окремо. Зварену краємо на платочки, покладаємо на полумиску, додамо головку грубше покраяної салати, один зрілий, спарений і на платки покраяний помідор, меншу на дрібно посічену цибулю і все це вищоби була добра, мусить постояти кілька годин.

мішаємо та поллємо оливовим майонезом. Салату прикрасимо яйцем, або віночком червоних редьковок та хріновими рожами.

Морква на сметані з бульбою

На одну особу числимо 4—6 менчих морков — або одну велику. Очищену, і в холодній воді обмиту моркву краємо на дрібні клюсочки. На ринку даємо одну ложку масла, до него додаємо трохи зеленої дрібно посіченої петрушки, ложку муки, 1 ложку товченого цукру і то все прирумянюємо. Відтак додаємо до цего накраяну морковцю — трошки посолимо і дусимо уважно, щоби не припалилася. Відтак заливаємо 10—12 ложками сметани і ще трохи варимо, щоби згусла.

Сирий торт

Взяти сорок бішкоптів і виложити ними дно форми. Бішкопти перекладати такою масою: 10 дкґ масла терти 3/4 год. з 12 дкґ цукру і 2 або 3 жовтками. На кінці додати 4 ложки доброї чорної кави (зимної). Коли вже форма повна, треба торт притиснути тягарцем і дати на зимне місце. На другий день прикрасити битою, несолодженою сметаною. Торт є дуже добрий.

Книдлі з булки

Сухі булки покраяти в дрібну кістку і ще раз добре висушити в рурі. Відтак поляти гарячим молоком, так щоби уся булка була замочена. Як вистигне вбити 2—3 яйця та додати стільки муки, щоби книдлі держалися. (Краще за мало муки як за багато). Вирабляти в зимній воді, варити на кипятку, поляти вудженою соломиною.

Клюски з пшеничних крупок

Втерти добре 1 ложку масла з 3 яйцями. Потім вляти 1/4 л. зимного молока, всипати 20 дкґ пшеничних крупок і посолити. Усе добре вимішати і лишити на годину, щоб крупки напучнявіли. Наколи тісто було надто тверде, додати трохи молока і кидати ложкою на окріп. Якщо крупки в перекровній клюсці прозорі — вибрати, обляти булочкою, всмаженою на маслі і зараз видати.

„ТРИКОТАРНЯ“

Перша українська робітня волічкових виробів.

МЕЛЬНИК ОЛЬГИ. — Львів, вул. Косцюшка 3/II.

Продає і виконує нові волічкові річи.
Перероблює старі.
Підроблює панчохи і скарпитки.

Робота солідна! **Ціни приступні!**

ПРАКТИЧНІ ПОРАДИ

ЧИЩЕННЯ РУКАВИЧОК

При пранню і чищенню рукавичок слід розріжнити рукавички ірхові (замшові або дунські) і т. зв. „ґлясе“ (анґлійські).

Рукавички дунські

1) Часто вистарчить т. зв. сухе чищення, значить — можна натирати рукавичку, вложену на руку скіркою пересохлої булки або щіточкою, замоченою раньше в сухій спорошкованій мішанині білої ґлинки і розтертого галуну

2) Прання переводиться в цей спосіб, що рукавички вкладаємо на кілька хвилин до зимної води, відтак перемо доки не стануть чисті літними милинами з малою домішкою амоняку. Можна також додати молока. Рукавичок не можна ніколи викручувати, а плин. в якому пралося, треба витиснути рушником. Добре є вложити рукавички по пранню до замкненого слоїка зі спіртом на протяг кількадцять годин, відтак висушити, однак не на сонці.

3) Третій спосіб: намочити рукавички на день або два в розчині амоняку (1 часть купного амоняку на 4 части води). Відтак виполокати зимною водою і висушити. (При цему способі не треба терти рукавичок як при пранню милом і рукавички не тратять форми).

Рукавички „ґлясе“

1) На руці або на формі потирати рукавичку легко в однім напрямі ґубкою, ватою або платком намоченим в мішанині спірту і терпентинового олійку або в бензолю (обережно з огнем!) Після вичищення повісити, щоби висохли.

2) Рукавичку на руці або на формі потягнути жовтком з яйця, після кількох хвилин умити ґубкою, намоченою в літнім молоці.

У всіх випадках треба переконатися, чи амоняк, спірт і бензоль не нищать краски рукавички. Треба замочити ґубку у плині і приложити в одному місці до рукавички, як що краска сходить, тоді треба залишити чищення дома, а віддати до хемічної пральні.

На памятник для Марії Примівної

зложили на руки п. Данилевич: Евгенія Савчинська-Сивакова, Товстобаби 20 зол; Наталія Чайковська, Рогатин 10 зол.; Евгенія Монастирська-Сиротинська в Золотому Потоці, к. Бучача 10 зол.; Наталія Бардин-Михайлюкова, Югославія, Ірина Бардин, Стрий і Олеся Бардин-Бардукало, Югославія 25 золотих; др. Маркіян Терлецький (б. професор Інституту) в Станиславові 10 зол.

Видавництво „Ми молоді“ ч. 5. *Др. Роман Ґоцький, ПРОТИАЛКОГОЛЬНИЙ ПЛЕБІСЦИТ.* Львів 1929 (ст. 15).

Видавництво „Ми молоді“ ч. 6. *Др. Т. Ґ. Масарик, ПРО ЕТИКУ і АЛЬКОГОЛІЗМ.* (Пер. М. Чайковський). Львів 1929.

Видавництво „Червона Калина“. *Др. Степан Шухевих, СПОМИНИ ч. І і ІІ.*

Видавництво „Червона Калина“. *Юра Шкрумеляк, ЧЕТА КРИЛАТИХ* (повість). Львів 1929.

Н. Ґарін (Михайловський)

ДІТОЧІ ЛІТА ТЬОМИ

6) СЕМЕЙНА ХРОНІКА

— Поганий хлопчисько! — сказала, вертаючи з вулиці мати. Тьома спустив голову і почув себе справді поганим хлопчиськом. Але Николай Семенович був іншої думки.

— Защо ти його лаєш? — з негодованням накинувся на жінку. — Щож, по твому будуть хлопцеви вуха крутити, а він ручки повинен за те цілувати?

Тепер прийшла черга на Аґляїду Василевну збентежитися. — Ну, так і беріть собі того розбишаку, а мені він більше не син — промовила і мерщій сховалася у компати.

Тьома не брадувався обороною батька і з полегшею відітхнув, коли Николай Семенович відійшов. На душі в нього було негарно: краще, колиб батько його скартав, а мати похвалила. Походивши з годинку, Тьома вибрався до матери і, як звичайно, коли вона на нього сердилася, промовив:

— Мамо, я більше не буду.

— Поганий хлопче! Що ти більше не будеш? Ти знаєш, чим ти провинився?

— Тим, що кинув каменем.

— Тим, що ти такийже простий, як і той різник, якого ти вдарив. Ти знаєш, колиб не він, то бик розірвавби був тебе на кусні?

— Знаю.

— Колиб ти потанав, а тебе за волосся витягнули з води, ти також кинувби каменем в того, хто тебе виратував?

— Ну... а чому він не взяв мене за руку?

— А чому ти без дозволу зайшов до нього на подвіря? Чому ти сам ставиш себе в таке положення, що тебе можуть взяти за вухо? Чому ти без дозволу ходив на різню? Чому ти злий? Чому ти даєш волю рукам, поганий хлопче? Різник простий, неотесаний, але добрий чоловік, а ти простий і злий... Іди! Не хочу такого сина!

Тьома приходив і знова відходив, поки наконець усе само собою стало йому ясно: і його роля в тій історії і його вина і несвідома грубість різника і відповідальність Тьоми за спричинену ним ситуацію.

— Т и, завжди т и будеш винен, бо їм нічого не дано, а тобі дано — від тебе й домагатися будуть.

Закінчилося усе вже вечером притчею о талантах і дискусією на тему: кому много дали, від того й много жадатимуть.

Тьома слухав уважно й із зацікавленням, завдавав питання, з яких було видно, що він свідомо переживає змисл сказаного.

Палка Аґляїда Василевна не могла вдержатися, щоби в таку підходячу хвилю не підкинути кілька зайвих полін.

— Ти вже великий хлопець, тобі десятий рік. Один хлопець в твої роки вже царем був.

Очі Тьоми широко розікрилися.

— А я коли буду царем? — спитав він, улітаючи думкою в казочні часи Івана Царевича.

— Ти царем не будеш, але як захочеш, можеш помагати цареви. Ось такий хлопець, як ти...

І Тьома почув про Петра Великого, Ломоносова, Пушкина. Він почув вірші, які мати так мельодійно і гарно йому віддеклямувала:

„Сіти рибалка розкладав на березі студеного моря;
Хлопчик йому помагав. Хлопче, покинь рибалку!
Інші сіти тебе дожидають:
Будеш уми ловити, будеш помічник царям“.

Перед Тьомою виринає знакома картина: морський беріг, загорілі лиця рибалок, він сам помагає їм розкладати на березі мокрі сіти для просушення — і, зітхнувши з надміру почувань, Тьома вдоволений викрикує:

— Мамо, я також помагав рибалкам розкладати сіти!

Засипляючи того вечера, Тьома почував себе якось незвичайно високо настроєним. В солодких, неясних образах носилися перед ним і рибалки і сіти і незнакомий хлопець, назначений якоюсь дивною печаттю і десятилітній грізний цар — усе те, огріване свідомістю чогосьто близького, доступного, ярко переливалося в сонім мозку Тьоми.

„А всетаки я добре зробив, що вдарив різника: тепер вже ніхто не посміє взяти мене за вухо!“ — майнула остання ясна думка і Тьома безжурно заснув.

VI.

ТЬОМА ЙДЕ ДО ҐІМНАЗІЇ.

Минув ще один рік. Прийшла ґімназія. Тьома складав іспит до першої кляси і здав. В навечеря першого дня науки Тьома вперше надягнув студентський мундирок.

Це був щасливий день!

Усі оглядали Тьому і говорили, що мундірок йому до лиця. Тьома випросився на наємний двір. Їшов веселий і щасливий.

Була неділя — серпень; яркі лучі сонця лилися зверхи, очі тонули в мягкій синяві чистого неба. Акації, обмежуючі стіну кладовища, немов дрімали в блеску веселої днини.

Сімя Кайзера, в повнім зборі, сидить за обідом перед дверима свого мешкання. Гарний старик, шліфар Кайзер, згорда мірить Тьому очима. Так само непривітливо стрічає його і похожий на батька старший син. Зате „Кайзерівна“ вся розпливається в ласкавій, добрій усмішці і її білий, високий очіпок раз-ураз кланяється Тьомі. Маленький Кайзер — молодша вітка, увесь в матір — також сяє і переводить свої щасливі оченята з очіпка матери на мундір Тьоми.

— Витайте, витайте, Тьомочка! — говорить „Кайзерівна“. — Ну, ось ви, слава Богу, і ґімназист... зовсім гей ґенерал...

Тьома сумнівається, щоби він подабав на ґенерала.

— Таткові і мамі потіха — продовжає „Кайзерівна“. — Татко здоров?

— Здоров — відповідає Тьома, глядячи у простір і риючи чоботом землю.

— І мамочка здорова? і братік? і сестрички? Ну, слава Богу, що всі здорові.

Тьома почуває, що можна йти дальше і спокійно повагом іде вперед.

При дверех своєї хижі сидить великан Яків. Його червоне лице палає, маленькі чорні очі блестять, босі великі ноги гріються до сонця. Крізь відчинене вікно чути шиніт сковороди, на якій смажиться зловлена сьогодня камбала[1]). Яків кожної неділі ходить на рибу. Шість днів в тижні він переносить пятипудові мішки з возів на пароходи, а семого — до обіду будить рибу, а по обіді любується відпочинком. З ним жиє старушка мати і більш ніхто. Була колись і жінка, але давно втікла і давно вже нічого не чув про неї Яків.

— Якове, я вже записався до ґімназії — говорить Тьома, зупиняючись перед великаном.

---

[1]) к а м б а л а — широка, плоскава морська риба.

— До ґімназії? — добродушно відказує Яків і всміхається.

— Це мій мундір.

— Мундір? — повтаряє Яків і знова сміється.

Настає мовчанка. Яків дивиться на великий палець у своєї ноги, що якось чудно загнувся до сусіда.

— Багато наловив? — питає Тьома.

— Наловив — відповідає Яків, пустивши з руки великий палець, що тепер ще тісніш пристав до сусіда.

— А мені вже не можна більше з тобою ходити — каже Тьома, зітхаючи — я тепер ґімназист.

— Ґімназист — повтаряє Яків і знову всміхається.

Тьома йде дальше і всюди, де сидять знайомі, зупиняється, щоби себе показати. Аж ось побачив Івана Івановича і минає його скоренько. Тьома не любить розговорювати з Іваном Івановичем, коли цей пяний. А Іван Іванович, димісіонований підофіцер, товариш по службі батька, завжди пяний. Він сидить на приспі, хитається і обводить кругом мутними очима.

— Стій! — кричить, побачивши Тьому. — На поліцію!

— Дурак! — відповідає, не задержуючись, Тьома.

— Стій! Їдять тебе мухи з комарями!

І Іван Іванович буцім то хоче кинутися на Тьому.

Тьома пускається навтікача, а Іван Іванович весело викрикує:

— Лови! лови!

Тьома обиджений; він завертає за вугол, поправляє на собі одежу і знова йде повагом дальше.

Поява Тьоми в мундірі перед ватагою викликала належний подив. Тьома любується вражінням і розповідає, що чув від других про порядки в ґімназії.

— Як хто пустує, а прийде учитель і спитає, хто пустує, а другий скаже, то такий зветься фаґас. Як тільки учитель вийде з кляси, такого сейчас учні ведуть у прихожу, накривають мундірами і бють.

Ватага, підігнувши босі, брудні ноги, сиділа під парканом і з роззявленими ротами слухала. Коли Тьома розповів усе, що знав про ґімназію, хтось піддав думку піти над море купатися. Виринуло питання, чи можна йти тепер і Тьомі. Тьома рішив, що як поводитися обережно, то можна. Він приказав ватазі йти подальше, бо тепер ніяково вже йому, ґімназистови ходити разом з ними. Тьома йшов передом, а за ним позаду уся ватага, не спускаючи очей зі свого перебраного товариша. Тьома вибирав найлюдніші вулиці, йшов і тягом озирався. Іноді, забувшися, по старій привичці рівнався з ватагою, але згадавши свій мундір, знова виступав наперед. Так дійшли до берега моря.

Ах, яке чудове було море! Усе воно немов золотими кругами мінилося і сяло на сонці і тихо, ледви чутно вдаряло о мягкий, пісковатий беріг. А там на обрію воно вже зовсім спокійне і синє-синє уходило в безконечну даль. Там, здавалося, було ще горячіше.

Але і тут гарно, коли здоймеш грубий мундір і останешся в одній сорочці. Тьома оглянувся, де зложитиб новенький одяг.

— А ось дайте, я подержу — промовив знечевя якийсь високий, худощавий дідок.

Тьома із вдоволенням приняв услугу.

— А ви, добродію, трохи подальше від тих... не лицює вам — шепнув Тьомі на вухо старий дідок, коли Тьома став роздягатися.

„Це правда“ — подумав Тьома і, повертаючися до ватаги, сказав:

— Нам в ґімназії не вільно... нам заборонено разом... Ви тут купайтесь, а я піду подальше...

Ватага переглянулася між собою, а Тьома з дідом відійшли.

— Ну, ось тут вже можна — промовив дід, коли ватага сховалася поза набережним камінним виступом. Тьома роздягнувся і поліз у воду. Поки він купався, дід сидів на березі і не міг начудуватися мистецтву Тьоми. А Тьома вигукував:

— Я можу ось як довго плисти під водою — і з розмахом кинувся у воду. — Я і горілиць можу — кричав знова. — Я можу і глядіти у воді.

Тьома спускався у воду, відкривав очі і бачив жовті круги.

— А я можу — почав і — так і закляк з остраху: ні діда ні одежі не було на березі. Спершу Тьома нічого не догадувався: йому просто стало ніяково серед самоти і пустелі, які знечевя його огорнули по відході діда і він кинувся на беріг. Він думав, що старий тільки перейшов на інше місце. Але діда нігде не було. Тепер аж Тьома порозумів, що дід його обікрав. Збентежений, пішов до ватаги, яка вже викупалась і одягнула і розказав їй своє горе. Усі пошукування за дідом були даремні. Як далеко оком кинути, скрізь було пусто-безлюдно. Дід немов провалився крізь землю.

— А може це нечистий був — піддав хтось гадку й у всіх побігли мурашки по тілі.

— Ходім! — предложив „хоробрий“ Яшка — і, живо схопившися, натягнув шапку на мокре волосся.

— А якже я? — жалісно спитав Тьома.

Була одна розвязка: лишити Тьому на березі і ждати, поки не сповістять про нього дома. Але одному було страшно, а з ватаги ніхто не хотів з ним оставатись. Усіх налякав нечистий, усім було ніяково, усі спішилися відійти і Тьома рад-нерад потягнувся за товаришами.

— О-о-о! Голий хлопець!

— Голий хлопець! Голий хлопець! — і товпа міської дітвори, стрибаючи і погукуючи, бігла за Тьомою.

Голий хлопець не що дня ходить по вулицях і всі спішили поглянути на нього. Тьома йшов і гірко плакав. Майже кожний прохожий розпитував, що склалося. Але Тьома так плакав, що говорити сам не міг; за нього говорили товариші. Це була дуже зворушлива історія. Всі зупинялись і слухали; слухав і Тьома. Коли оповідання доходило до кражі мундіра, Тьома не міг видержати і починав знова плакати.

— А чомуж ви не возьмете повозку? — спитав Тьому якийсь добродій в золотих окулярах.

„Повозку? — думав Тьома. — Невжеж мало ще втрати татові й мамі? Новіський мундір! Ні, він не возьме повозку!“

Два панки зупинили ватагу і також захотіли дізнатись, що склалося. Вислухавши, один з них спитав Тьому:

— Як ваше призвіще?

— Ка-ка-рташев — відповів, схлипуючи, Тьома.

— Ґенерала Карташева? — спитав зачудований панок і, поглянувши загадочно на свого товариша, промовив згірдливо:

— Угорський герой![1])

— Ага! — промовив байдужно другий і оба відійшли, чогось то глузуючи.

Серце Тьоми стиснулося болючо від тих неясних, насмішливих натяків. Він порозумів одно: над його

[1]) Оповідання „*Діточі літа Тьоми*“ це здебільша автобіоґрафія автора, якого отець, ґенерал Михайловський, брав участь в руському поході проти Мадяр 1848 р. і зі своїм швадроном розбив Мадяр під Германштадтом.

НАУК. ТОВ. ім. ШЕВЧЕНКА
У ЛЬВОВІ

батьком сміються! І йому стало так прикро, що він позабув, що голий і весь потонув в невеселих думках. Тепер, коли питали його, як називається, Тьома відповідав вже нерішуче і несміло. Похнюпившись, він знова ждав якогось обидливого натяку і підзорливо глядів в очі питаючих:

— Ви син ґенерала?

— Так — відповідав майже шопотом Тьома.

— Бідний хлопець! Возьміть повозку!

— Слава Богу! Цей нічого не сказав!

— Ґенерала Карташева? Николая Семеновича?

Тьома стояв ні живий ні мертвий. Це було на базарній площі, а говорив високий, крінкий, трохи підпитий старик.

„А ось він мене сейчас ударить?“ — подумав Тьома.

— Люде добрі! Та пеж мій ґенерал! Яж із ним, коли він ще ескадронним... Я завдяки йому і живим остався! Ліза! Ліза-а!

Підійшла груба, червонолиця перекупка.

— Віз давай! — заревів старий.

— Який віз?

— Давай віз! Ґенеральський син! Того ґенерала, що мені життя... Памятаєш, дурна, говорив тобі стільки разів... Офіцери на війні... Ну, ось зпід коня... Ех, дурна!

„Дурна“ пригадала собі і з цікавістю стала оглядати Тьому.

— Ну, так це син його... Давай віз! Сам повезу... З рук на руки передам. Ось що!

— А кавуни? Десяток ще остало.

— Хай їх там! Які тут кавуни! Давай віз! Ах, ти! Ну, біда! Ах, він проклятий!

Так приговорюючи, розмахуючи руками, то наклоняючися до Тьоми, то знова відступаючи, ораторствував старий, а в той час його донька, сидячи на краю воза, завертала коня.

— Ось яка історія вийшла! — кричав, невгаваючи, старий до окружаючих його. — Перший ґенерал, можна сказати, і ось тобі!.. Цеб то значить... одно слово! Прямо — батько! Строгий!.. А щоби обидити — ні, ні! Тут ось сейчас смерть твоя, а тут відійшов, відійшов... і хоч голими руками бери його! І любилиж! Ну, прямо ось скажи: кладись і помирай! Сейчас! Єй Богу!

— Очевидно, як приміром, гарний паниско — піддержав старого робітник з товпи.

— Цеб то ось який паниско: що тобі салдатови належиться, бери, а горівку окремо. Ось який паниско!

Цей доказ рішуче переконав товпу.

— Такому панови й послужити можна!

— Звісна річ, можна!

— Це вже не то що, а пан...

А старий уже сидів на возі і тільки мовчки кивав головою на спочуваючі відклики товпи. Сидів і Тьома, загорнений в свиту, залюбки прислухуючись до слів діда.

— Ти добре знаєш мого батька? — спитав Тьома.

— Ах, ти мій миленький! — говорив старий — батька твого я ось як знаю. Я двацять літ його день в день бачив. Такого чоловіка вже не буде! Він за тебе і душу свою і себе самого й останню сорочку віддасть! Ось він який!

Тьома вже так схвилювався, що не міг здержати сліз: сльози радости, сльози щастя за батька котилися по його щоках. Ватага не відставала від Тьоми і гуртом ішла поруч із возом.

— Ви тут за чим? — накинувся на них дід.

— Це мої хлопці, вони зі мною — вступився за ватагу Тьома. — Вони живуть в нашім домі.

— Ось як! Товариші, значить? Так щож... гайда на віз і ви!..

Ватага не далася просити і, живо викарабкавшись, розмістилася, хто як міг. Внедовзі опісля діти веселим шопотом ще раз переповіли історію дня, але тепер передавали усе з гумористичною закраскою. Хоч як прибитий був Тьома і він не міг здержатись і сміявся, коли Яшка показував, як вони втікали від нечистого. Іноді на чийсь влучний дотеп роздавався загальний здержливий сміх решти компанії.

— Прись! Прись! — говорив старий, за якого спиною копошилися хлопці, ґей котята в мішку.

І, повернувшися до них, старий довго любувався своїм вантажем.

— Бач, які вони!.. Як мухи до меду... Не оставиш... І, глядячи на дітвору, докінчив з вірою:

— І Господь тебе не оставить.

За тиждень готов був новий мундір.

Коли Тьома появився уперве в школі, наука вже була в повнім розгарі.

Тьому виряжали до школи вельми торжественно. Приїхав батюшка і відправив молебень. Мати перехрестила сина новеньким образком, який і повісила йому на шию. Тьома поцілувався з усіма, немов відїзджав кудисьто далеко на кілька літ. Серіожці обіцяв принести з ґімназії коника. Мати, стоячи на рундуці, востаннє перехрестила відїзджаючих: батька і сина. Батько сам віз Тьому, щоби власноручно передати його ґімназіяльному начальству. На козлах сидів Єремій, ще більш, як звичайно, поважно настроєний. Сам Гнідко віз Тьому. В брамі стояв Йоська і жалісно всміхався до свого товариша. Із наємного двора висипала вся ватага дітей, з розявленими ротами провожаючи свого члена. Тут були всі в комплеті: Герасько, Яшка, Колька, Тимошко, Петька, Васька... Крізь відчинені ворота мелькнув наємний двір, звалища усякого сміття, запавші в землю хижини, на мить замаячіла стіна кладовища. Згадалося минуле, промайнуло почуття, що усе те вже позаду. мов ножем відрізане... Щось здавило горло Тьоми, але він зирнув на батька і змовчав. По дорозі батько розповідав Тьомі про те, що жде його в ґімназії, про товариську солідарність, як за його часів карали фаґасів — накривали мундірами і били.

Тьома слухав знані розкази і почував, що він буде вірним сторожем товариської чести. В його голові рисувалися цілі картини геройських подвигів.

При дверех кляси Тьома поцілував востаннє батька і сам один увійшов до кляси.

Його серце крихітку задрожало на вид великої салі, набитої дітворою. Одні гляділи на нього з цікавістю, другі насмішливо, але понайбільше рівнодушно; їх було надто багато, щоби інтересуватися одним Тьомою.

Увійшов Іван Іванович, високий, чорнявий надзиратель, ще зовсім молодий, бентежливий, добрий і крикнув:

— Панове, є ще місце?

(Далі буде).

Видає Кооператива „Українське Народне Мистецтво“. За Редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА
Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок ч. 39., І. пов. З друкарні Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові

Львівська державна наукова бібліотека
№ Ж

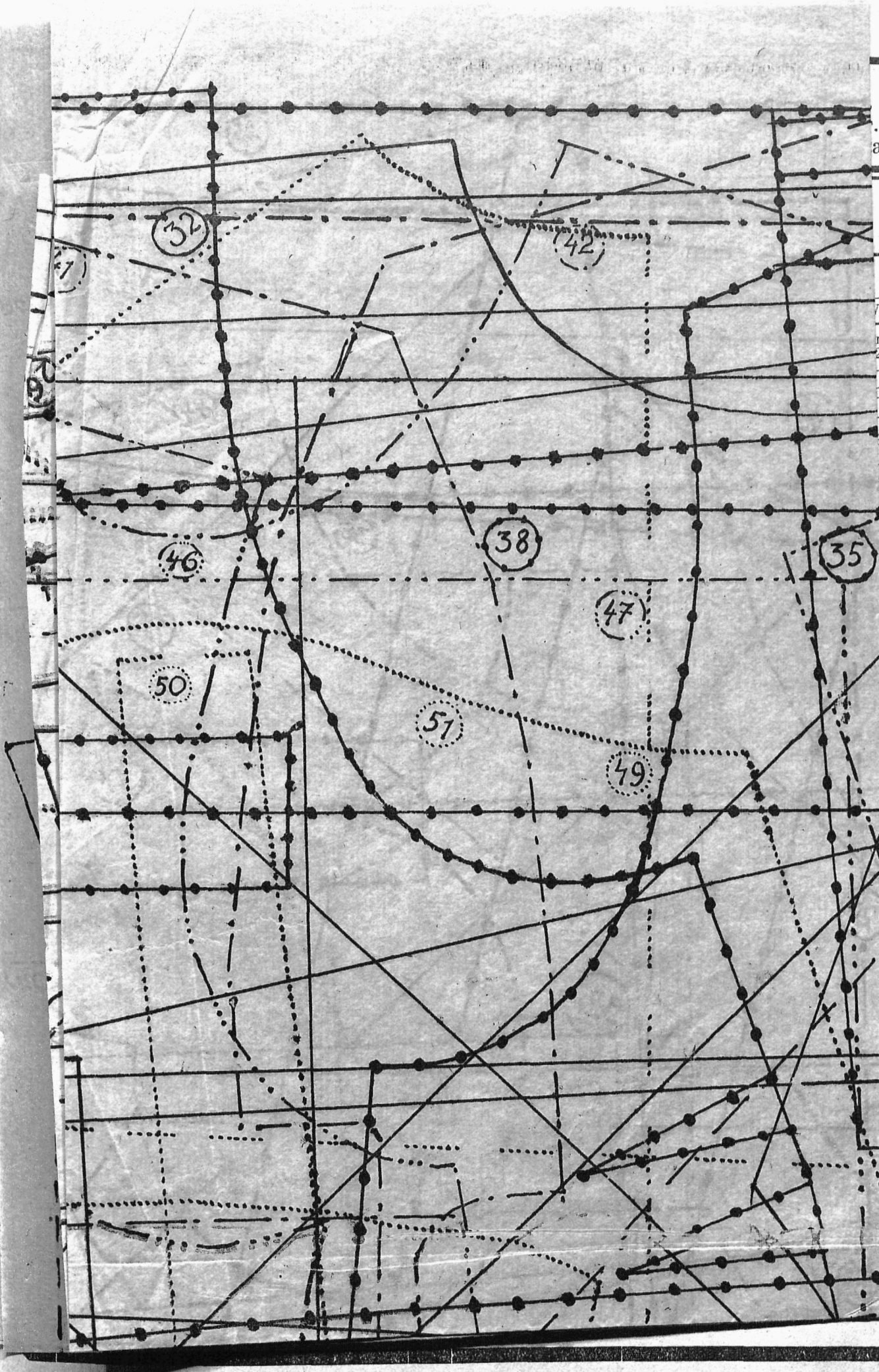
32
42
38
35
46
47
50
51
49

III. АРКУШ КРОЇВ

БЕЗПЛАТНИЙ ДОДАТОК до „НОВОЇ ХАТИ"

ДО 7. (ЧЕРВЕНЬ 1929.)

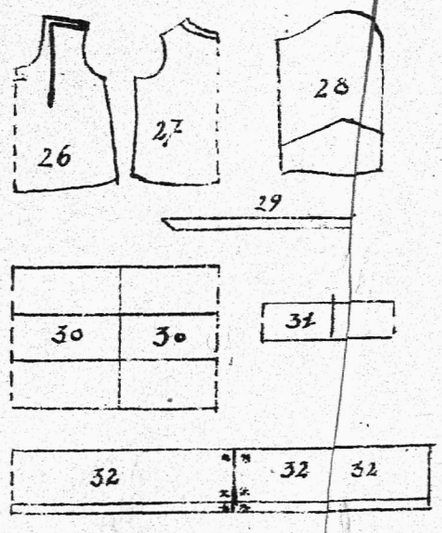

лінія _____

ЛІТНЯ СУКНЯ З ВІЛОЇ CREPPde CHINE З ВИШИВКОЮ

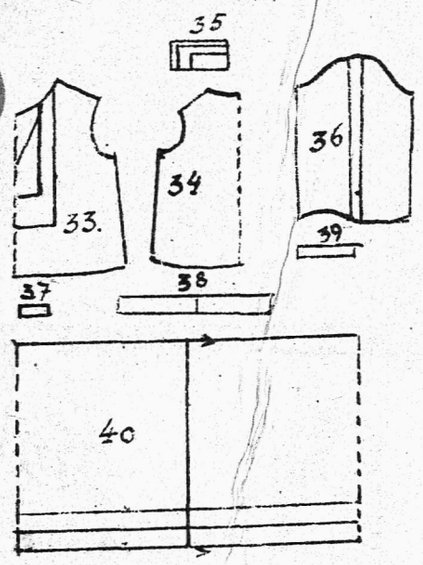

лінія —•—•—

ЛІТНА СУКИЯ З ВОАЛЮ З ХРЕСТИКОВОЮ ВИШИВКОЮ

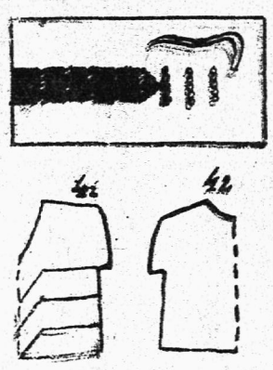

лінія .—.—.—.—

СУКОНКА ДЛЯ СМОТРИКА З МЕРЕШКАМИ И ВИШИВКАМИ.

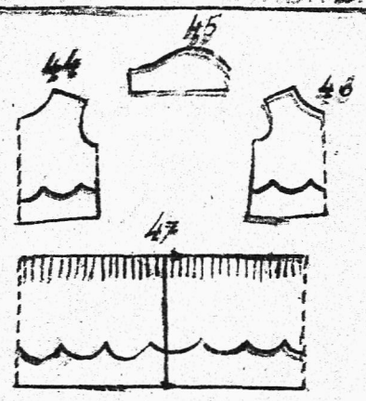

лінія =·=·=·=

СИКОНКА ДЛЯ ДІВЧИНИ ВІД 6-8 ЛІТ

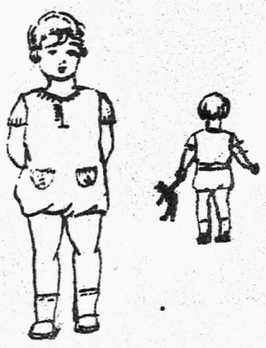

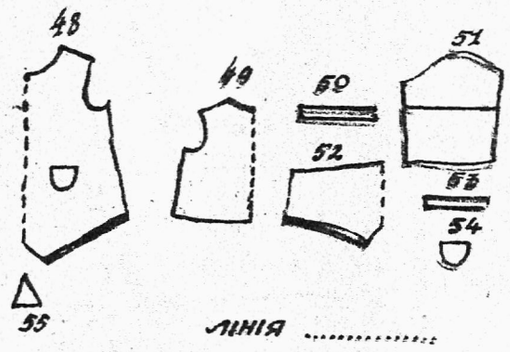

лінія .....

УБРАНКО ДЛЯ ХЛОПЧИКА ВІД 2-4 ЛІТ

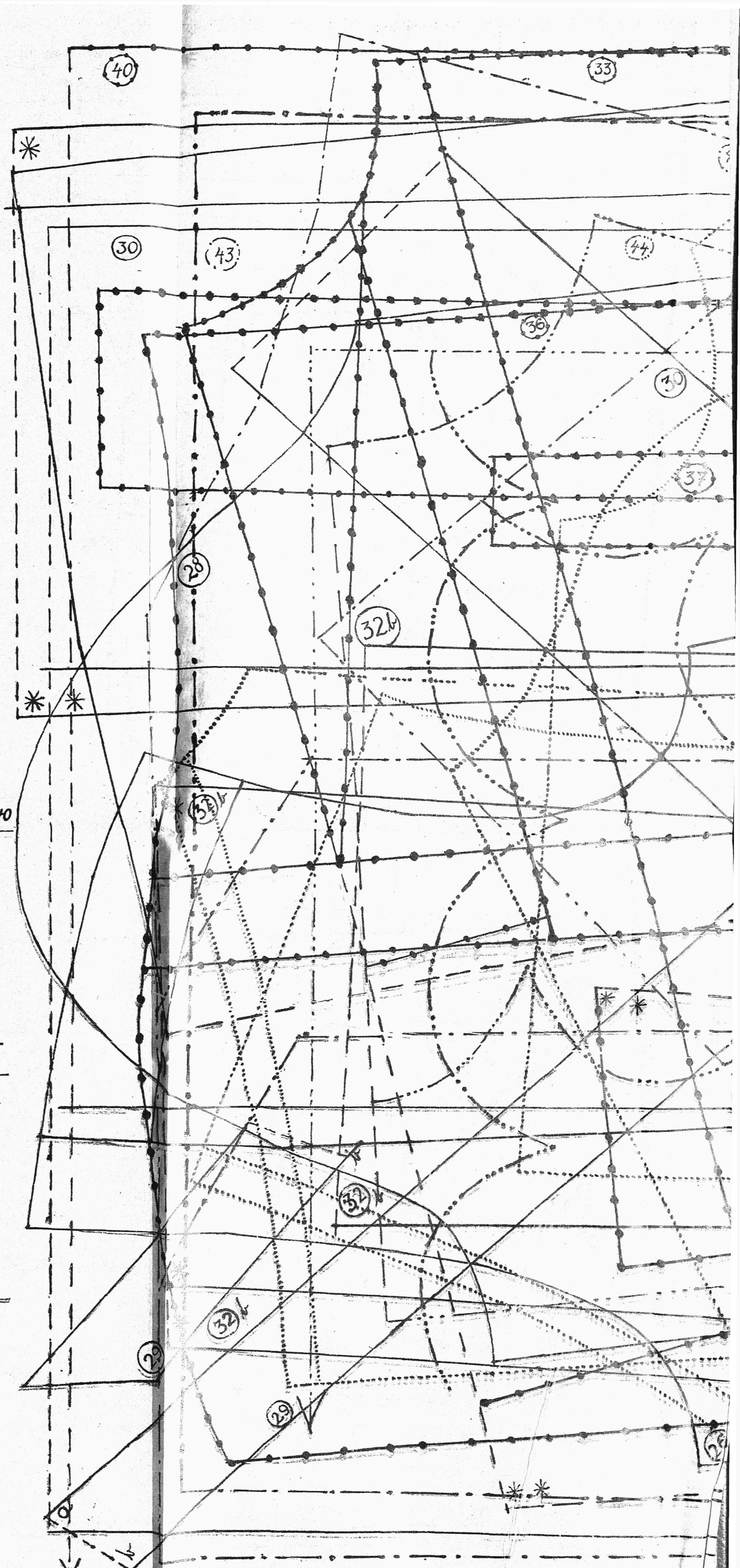

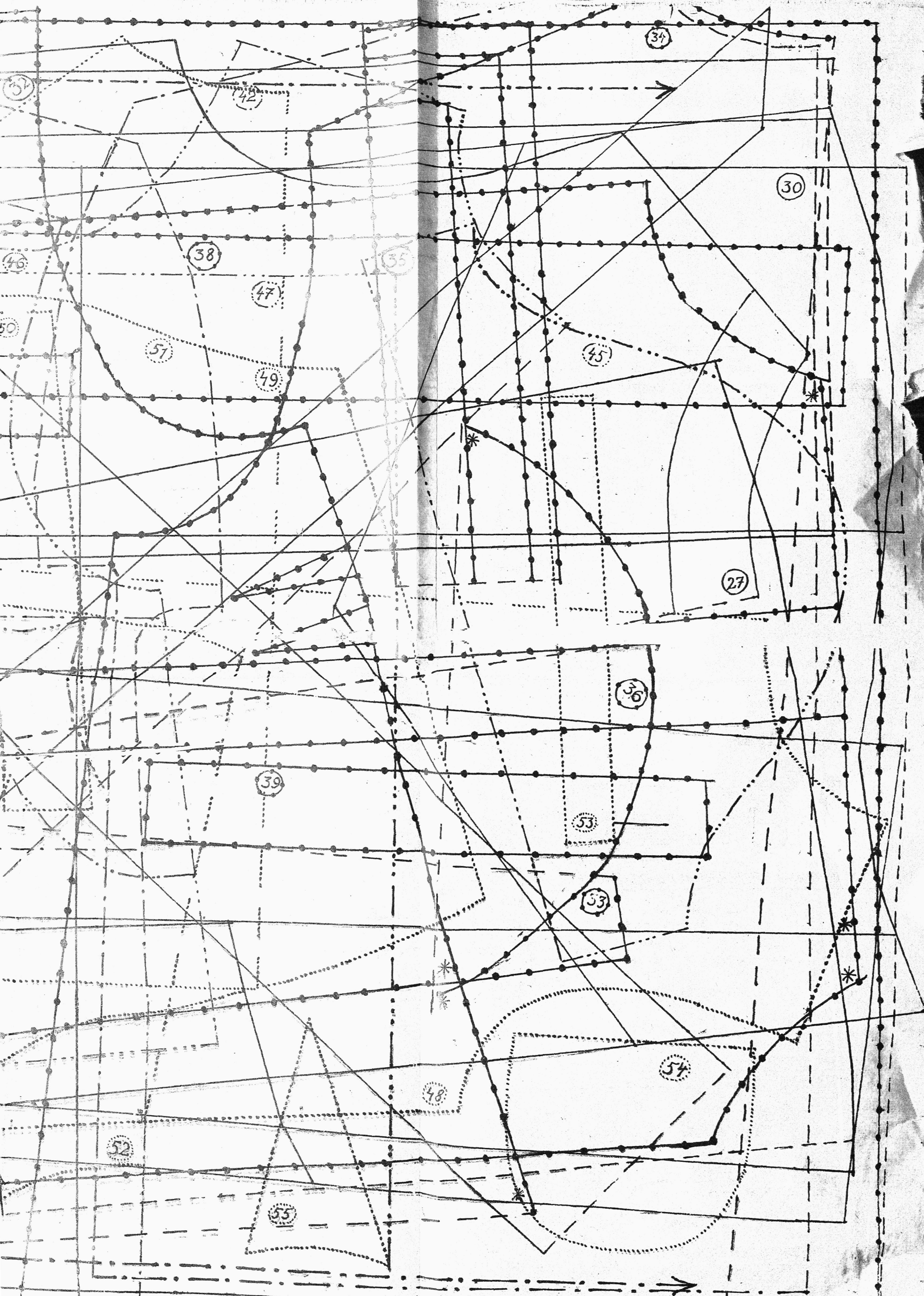
34
42
30
38
46
35
47
50
51
49
45
27
36
39
53
33
54
48
52
55

НАУК.ТОВ.ім. ШЕВЧЕНКА

батьком с
забув, що
Тепер, ко
повідав в
знова жд
глядів в с
— Ві
— Та
— Бі
— Сл
— Го
Тьома
зарній пл
нитий ста
..А о
Тьома.
— Л
коли він
остався!
Підій
— В
— Я
— Д
що мені з
разів...
дурна!
„Дур
дати Тьом
— Н
З рук на
— А
— Х
ти! Ну, б
Так
ніючися
вав стари
воза, зав
— О
старий
можна с
слово! П
ні, ні! Ту
шов... і х
прямо ос
— О
піддержа
— І
належити
Цей
— Т
— З
— І
А ст
головою
загорнен
діда.
— Т
— А
батька т
в день б
і душу
Ось він
Тьо
сліз: сл

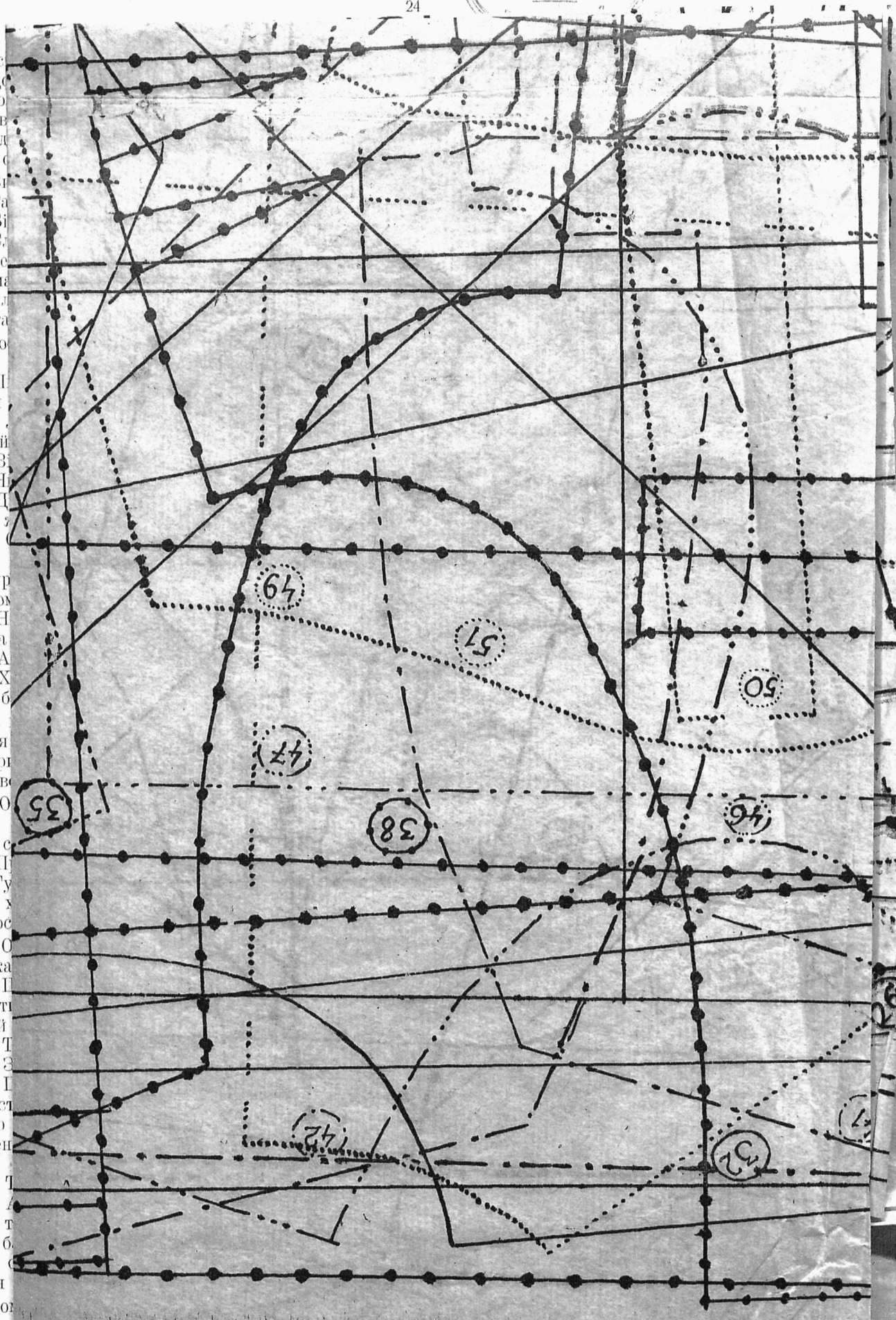

Видає Ю
Редакція
Львові.

Львівська державна
наукова бібліотека
№ Ж

Щоб оминути непотрібних обопільних поштових коштів при надаванню посилок за посліплатою, просимо дуже при всяких замовленнях (кроїв, взорів, монограмів і т. п.) надсилати належитість з гори, чеком „Нової Хати“, переказом, або поштовими значками.

Табелі кроїв з вимірами.

Виміри кроїв для смотриків і жінок.

Величина	для смотриків			для жінок					
	14	15	16	I	II	III	IV	V	VI
Обєм горішний	cm 84	cm 86	cm 88	cm 90	cm 96	cm 102	cm 108	cm 114	cm 120
Обєм в поясі	64	66	68	70	74	78	84	90	100
Обєм в бедрах	90	94	96	100	105	110	114	120	130
Довжина спідниці	75	80	85	102	105	108	108	108	108

Виміри кроїв для дівчаток від 1—13 літ.

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Ціла довжина	cm 45	cm 48	cm 50	cm 55	cm 60	cm 65	cm 70	cm 75	cm 80	cm 85	cm 90	cm 96	cm 102
Обєм горішний	58	60	62	64	66	68	70	72	74	76	78	80	82
Довжина рукава	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	37½	39	40½

Виміри кроїв для хлопчиків від 1—13 літ.

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Зовнішна довжина коротких штанів	cm —	cm 29	cm 33	cm 36	cm 39	cm 42	cm 45	cm 48	cm 50	cm 54	cm 56	cm 58	cm 60
Зовнішна довж. довгих рівних штанів	—	—	57	60	63	67	70	73	76	79	83	86	89
Довжина рукава	20	23	24	25	25	29	31	33	35	37	39	41	43

Ціни кроїв:

а) велика форма крою (костюм, сукня, плащ) . . . . . 2·20 зол.
б) мала форма крою (блюзка, спідничка, діточий одяг, білля) . . . . . 1·80 „
в) дрібнички (капелюхи, ковнірці, черевики, тощо) . . . . . 1·— „
г) малий взір до ручних робіт . . . . . 1·50 „
ґ) великий взір до ручних робіт . . . . . 2·40 „

ЗРАЗКОВІ МОНОГРАМИ

(ручно рисовані)

до гапту й вишивання хрестиками

в ціні від 0·50 до 1·— зол. за штуку.

При замовленнях не забувати подавати величину букв і до чого вони призначені (до хустинок, білля, рушників, пошевок, обрусів і т. п.).

НИТКИ DMC до ручних робіт:

Cotton Perle	ч. 8.	в клубках	0·65 зол.
„ „ „	5.	в мотках	0·45 „
DMC в мотках	„ 12, 16, 25	. .	0·25 „
Moulinée в мотках	. . . . .		0·18 „

При замовленнях треба подати краску (найкраще за числом) і кількість мотків або клубків. До робіт, поміщених в „Новій Хаті“ можна красок не подавати, лиш зазначити, до якого взору дібрати нитки.

Гроші треба висилати рівночасно із замовленням переказом або в поштових значках. На **звичайне порто** посилки долучити **0·50 зол.**, а на **поручене** 0·65 зол. При найменших замовленнях **ниток** і инших матеріялів на порто треба долучити **1·10 зол.**, при більших (полотно, канва) **1·40 зол.** Всі замовлення полагоджується (за попередним надісланням належитости) протягом 7—10 днів.

За посліплатою не висилається.

УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО

ВИКОНУЄ готові або на замовлення ручні роботи з народними вишивками й мережками для прикраси одягів і домашної обстановки.

ПОРУЧАЄ вишивані блюзки, суконки, сорочки до народних одягів, білля, обруси, капи, серветки, подушки.

ВИДАЄ щомісячний журнал для плекання домашної культури „НОВА ХАТА“ з відділом мод і ручних робіт. Передплата виносить: на рік 18 зол., на півріч 9·50 зол., на чверть року 5 зол. Для Америки 3 дол., а для Чехословаччини 2·50 дол. річно. (Red. i Adm. Lwiw, Rynok 39.)

КРОЇ! — МОНОГРАМИ! — ВЗОРИ!

ПОЗІР! **ЖІНКИ!** **ПОЗІР!**

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ КООПЕРАТИВИ:

„УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО“

ЖІНОЧА ПРОМИСЛОВА КООПЕРАТИВА З ОБМ. ПОР. У ЛЬВОВІ.

АДРЕСА:

УДІЛ 10·— зол. **Львів, Ринок 39.** **ВПИСОВЕ 1·— зол.**

ЖІНОЧА ПРОМИСЛОВА КООПЕРАТИВА „ТРУД“

ЛЬВІВ, Ринок ч. 39.

ВЕДЕ: 1. Робітню жіночого, мужеського та постільного білля.
2. Робітню жіноч. одягів, костюмів та плащів.
3. Маґазин полотен, готового білля, кравецьких додатків.

УДЕРЖУЄ: 4. Трилітну фахову школу кравецтва й білизнярства.

УДЕРЖУЄ: 5. Курси для управительок робітень та інструкторок шиття і крою.

Видає Кооператива „Українське Народне Мистецтво“. За Редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА
Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок 39. З друкарні Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові.

Ціна числа зол. 1·80

32.265.

ЛЬВІВ РІК V

НОВА ХАТА

М. Бутовин.

1929 7. 8. 9.

Від Адміністрації

Пренумерата є платна з гори; щоби омминути перерви в посилці журналу, просимо о правильне вплачування належности.

До всякої кореспонденції з Редакцією і Адміністрацією просимо долучувати на відповідь 0·30 зл. поштовими значками.

В разі зміни місця побуту просимо завчасу нас про це повідомити, а на кошти зміни адреси прислати 0·50 зл. поштовими значками.

Передплачуйте найдешевший, популярний, ілюстрований двотижневик

„ЖІНОЧА ДОЛЯ“

ЦІНА В КРАЮ: на рік 10·— зол., на пів року 5·— зол., на квартал 2·50 зол., на місяць —·80 зол.

ЦІНА ДЛЯ ЗАКОРДОНУ: на рік 2 американські доляри.

Передплату приймає:

Редакція „ЖІНОЧОЇ ДОЛІ“ — Коломия, вул. Нова ч. 1.
„ŻINOCZA DOLA“ — Kołomyja, ul. Nowa 1.
Poland, East Galicia, Europe.

ПРИЙМАЄТЬСЯ ПЕРЕДПЛАТУ ДО КІНЦЯ 1929 Р.
НА

„НОВІ ШЛЯХИ“

ЛІТЕРАТ.-НАУКОВИЙ, МИСТЕЦЬКИЙ І ГРОМАДСЬКИЙ МІСЯЧНИК

що виходить книжками (8—10 аркушів друку)
з початком кожного місяця під загальною редакцією
АНТОНА КРУШЕЛЬНИЦЬКОГО

„Нові Шляхи“ мають відділи: а) літературно-критичний (поезії, нариси, новелі, оповідання, повісті, романи, драми, літературні огляди, характеристики письменників, рецензії й замітки); б) науковий (статті по історії, філософії, природничим наукам, економії й соціології); в) мистецький (статті про музику, театр, малярство, архітектуру); г) публіцистично-громадський (статті на загальні теми й події українського життя); ґ) інформаційний (з усіх ділянок праці, знання і творчости).

ПЕРЕДПЛАТА виносить: річно 32 зол., до кінця 1929 р. 22 зол., піврічно 17 зол., чвертьрічно 9 зол. Окрема книжка 3·20 зол. В інших европейських країнах передплата виносить: річно 20 шв. фр., півр. 12 шв. фр., а поза Европою і в Америці: річно 5 дол., півр. 3 дол.

Адреса Редакції й Адміністрації: ЛЬВІВ, ул. ПІСКОВА 40/1.

ВИДАЄ:

ВИДАВНИЧА СПІЛКА „НОВІ ШЛЯХИ“
КООПЕРАТИВА З ОБМЕЖ. ВІДПОВ. У ЛЬВОВІ.

За редакцію відповідає: Антін Крушельницький.

ОРИҐІНАЛЬНІ КИЛИМИ Й МАКАТИ
проекту і праці **О. О. КУЛЬЧИЦЬКИХ**
можна набути в „НОВІЙ ХАТІ“.
ВЕЛИКИЙ ВИБІР!
Макати від 25 зол. — в гору. Килими від 50 зол.

Лікарка Загального Шпиталю
Др. Софія Парфанович
ординує в недугах жіночих і діточих від години 3—5 пополудни.
Львів, вул. Домагалічів 2. II.

В АДМІНІСТРАЦІЇ „НОВОЇ ХАТИ“

можна набути такі видання:

Проф. Марія Омельченко — Вибір фаху.	Ціна 1·—	зол.
Н. Селезінкова — Дитячі садки.	„ 0·80	„
С. Татух — Монограми, брош.	„ 2·50	„
в оправі	„ 3·50	„
Уляна Кравченко — На новий шлях	„ 2·50	„
— Prima vera	„ 2·—	„
— Лебедина пісня. Проліски. В дорогу. Голос серця. — по	„ 0·50	„
Катря Гриневичева — Шеломи в сонці	„ 5·—	„
Марійка Підгірянка — Мати страдниця	„ 2·80	„
Д. Дефо — Робінзон Крузе	„ 1·—	„
Золота рибка	„ 1·—	„
Пригоди качурика	„ 0·80	„

У ЛЬВОВІ ЗАСНУВАЛОСЯ ВИДАВНИЦТВО

„ВОГНІ“

ВОГНІ видаватимуть твори молодих письменників і мистців, що вийшли з Пласту, або опираються о відроджуючу силу пластової ідеольогії.

ВОГНІ видаватимуть твори, що опрацьовують основи пластової ідеольогії й потребу пластової орґанізації.

ВОГНІ видаватимуть твори, що ілюструють пластове життя або його спомагають.

ВОГНІ видаватимуть твори, що звязують пластову ідеольогію з українським життям і українськими національними стремліннями.

Вже появилася перша книжка: „В дорогу“ — збірка поезій Богдана Кравціва. — Небавом вийде ілюстрована історія Пластового Уладу під редакцією Є. Ю. Пеленського.

Видавництво „ВОГНІ“.

Адреса Видавництва: С. Левицький, Львів, вул. На Байках ч. 17/II.

32.265.

БІБЛІОТЕКА НАУК. ТОВ. ім. ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ

Почтову оплату заплачено гуртом. Należytość pocztową uiszczono ryczałtem.

НОВА ХАТА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ПЛЕКАННЯ ДОМАШНОЇ КУЛЬТУРИ
ВИХОДИТЬ РАЗ У МІСЯЦЬ

РІК V. ЛЬВІВ, ЛИПЕНЬ—СЕРПЕНЬ 1929. Ч. 8—9.

ЗМІСТ: *Марія Фуртак:* Ольга з Драгоманових Косач; *Софія Вальницька:* Про народне мистецтво; В справі збирання народних вишивок; *Уляна Кравченко:* Жанна Д'Арк; *Стефанія Чижович:* Із поїздки на Україну; *Олена Охримович-Залізняк:* За фахове навчання жіночої молоді; *І. Блажкевич:* Як вести працю на селі; *Cagnat-Киричинський:* Постатті Римлянок в останні часи республики; Ріжні вісти; *Інж. О. Б.:* Відродження народного мистецтва; *А. Свенціцка:* Характер одягу давних народів; Моди; Ручні роботи; *Д-р Софія Парфанович:* Гігієна жінки; *Д-р Тишицький:* Дещо про морщини; Приписи; Практичні поради; Бібліографія; *Гарін-Михайловський:* Діточі літа Тьоми. **Ілюстрації:** Олена Пчілка (Косач); Е. Милорадовичева; Зразки народнього мистецтва; Бавниця або очіпок; Курс домашнього господарства в Калуші; Масові вправи учениць „Рідної Школи" у Львові; Вишивальниці села Яблониця польська.

МАРІЯ ФУРТАК

ОЛЬГА З ДРАГОМАНОВИХ КОСАЧЕВА

(ОЛЕНА ПЧІЛКА)

Вісімдесять літ життя минає цього року[1]) нашій письменниці Олені Пчілці, першій жінці з Великої України, що зуміла навязати взаємини з галицькими сестрами і разом з галичанкою Наталею Кобринською видала перший жіночий альманах п. н. „Перший вінок" (1887 р.). Вона перша була щировідданою пропаґаторкою українського народного мистецтва і видала в 1876 р. „Український орнамент", що вже досі вийшов пятим виданням.

Крім цего була вона письменницею, (писала вірші, оповідання), була редакторкою журналу „Рідний край" і діточої ґазети „Молода Україна", етноґрафкою і великим знавцем української мови, яку не тільки знала і вивчала, працюючи над перекладами і словарями, але й творила.

Нашому молодшому поколінню вона майже зовсім невідома з усієї цієї творчої праці — у нас знають її тільки як матір Лесі Українки. Одначе була вона не тільки фізичною матірю цеї нашої великої поетки, але й духовою. Вона свідомо повела свої діти на літературний шлях, дала їм ще в дитячих літах глибокий світогляд, знання рідної мови, рідного мистецтва, зацікавлення до науки, до пізнавання всесвітної культури. Леся Українка під проводом матері і дядька Михайла Драгоманова здобула собі таку освіту, яке мало хто здобуває у високих школах.

Ол. Пчілка (Косач)
(Світлина власність п. Г. Шухевичевої)

Всі ті заслуги великої робітниці, що недаром позичила собі літературного ймення — від найпильніших в світі створінь — вимагають того, що б зі щирим почуттям великої пошани й глибокого подиву пригадати її молодшому поколінню.

Шлях, який пройшла Олена Пчілка — довгий і важкий. Уродилась в 1849 р., в часи після заслання Шевченка, в часи страшної правительственної реакції, упадку духа і зневіри в українську справу усіх, що досі їй співчували. Дванацятьлітною дівчинкою застав її великий 1861 рік — рік соціяльних реформ і національного підйому. Вона була тоді в школах і розумними очима дивилась на оживлення життя всеї української громади, серед якої довелось їй жити. І небаром та дівчинка й собі починає працювати і захоплюватися усіми справами своєї громади. Рік 1876 — (заборона українського слова в Росії), зустрів її вже як зрілу, 27-літну жінку, що з захопленням працювала над пізнанням мови, етноґрафії, орнаменту своєї країни. Трицять літ життя невільного 1876—1906 не зломило її, бо тих трицять літ це була безвпинна праця, у ка-

[1]) Дата уродження взята з „України" 1926 II., зі споминів Олени Пчілки про М. Драгоманова.

Львівська державна наукова бібліотека
№ Ж 8081

такомбах, не обрахована на почести, славу, гроші, — це був великий внутрішний ріст. А коли після революції 1905 р. українське слово прогомоніло вільно. вона не кидає свого станка, веде журнал громадський, діточий, і пише дуже цікаві спомини про тих людей, що разом з нею йшли одним шляхом (Миколу Лисенка, Михайла Старицького, М. Кропивницького). Велика світова війна перервала її працю. Яка це мусіла бути траґедія для 65-літної старушки! Але їй довелося пережити ще більші події. Упадок ненависного царату, короткий блеск української держави, страшну громадянську війну, а в кінці, по всіх тих переживаннях — нинішні великі дні буяння української культури, українського слова, наростання нового світогляду, дійсне будування вселюдського братерства. Від часу, коли простих людей у карти програвали, аж по нинішний день, коли вони вийшли на шлях державного будівництва — від часу, коли наша рідна мова була тільки мовою простаків і панських піяцьких жартів, аж по нинішню Академію Наук і Державного Видавництва — це дорога, яку пройшла Олена Пчілка.

А її особисте життя?

Олена Пчілка походить з родини Драгоманових, вона рідна сестра Михайла Драгоманова, духового провідника Галичини. Рід Драгоманових виводиться з Греції, а слово „драгоман" — значить перекладач. Прадур Олени Пчілки був перекладачем, чи може яким иншим дипльоматичним урядником при гетьмані Богдані Хмельницькім в Чигирині.

Правдиве прізвище затерлося, а це професійне стало по якомусь часі родовим, бо прадід Олени Пчілки вже не був перекладачем, а називався Степан Драгоман, був війтом міста Переяслава і на одному документі зберігся його підпис грецькими буквами. Його син підписувався вже Акимъ Драгомановъ, додаючи до свого прізвища московське закінчення „овъ" на знак дворянства чи взагалі вищої культури. Для селян і міщан це прізвище осталося ще й досі у своїому первісному виді. Цей Яким Драгоман переселився з Переяслава у Гадяче, служив тут при гетьманському уряді ґенеральним суддею і оженився з дочкою військового обозного Колодяжинською. Цим одружінням збагатив своє майно, на якому дуже пильно і уміло господарював. Він мав трех синів. Найстарший остав на господарстві, середущий вчився в Петербурзі у військовій школі, але за участь у повстанні декабристів 1825 р. — вислано його на заслання. Наймолодший Петро, батько Олени Пчілки, скінчив у Петербурзі високу правничу школу, дістав місце „вченого юриста" при військовому міністерстві в Петербурзі, але не загрів там довго місця, вернув в 1838 р. в рідне Гадяче і там остав аж до смерти. Одружився з панночкою хуторянкою — Єлисаветою Іванівною Цяцьківною і завів господарство. Попри те все цікавився дуже літературою, знав добре мови французьку, німецьку і латинську, спроваджував зі столиці альманахи і навіть сам пробував пера. Цікавився етноґрафією, записував пісні і замовки вчитувався в історію французької революції.

В родині Драгоманових розговірною мовою була мова українська. Драгоманови не цурались народньої ноші, народніх предковічних звичаїв. І все дрібне полтавське дворянство було українофільське. Не диво, що Полтавщина стала колискою нашого відродження. Полтавцями були Іван Котляревський, Амврозій Метлинський, що був навіть родичем матері Олени Пчілки, Єлисавета Милорадовичева, велика пропаґаторка українських аматорських вистав і одна з фундаторів львівського Наукового Товариства ім. Шевченка.

Світогляд Драгоманових був демократичний і вільнодумний. Петро Драгоманів, визначний правник, все держав сторону дрібноти, що вдавалася до него за всякими порадами. Сестра його Анна вийшла заміж за простого міщанина Ялового, але мимо того ніхто її не цурався, вона все була милим гостем в родині. Про вільнодумність батька О. Пчілки свідчить теж його культурне поводіння з сином Михайлом, який ще в гімназії, під впливом позитивних наук, позбувся реліґійного світогляду батьків, а вони ніколи йому за це не докоряли. Між сином а батьками панувало не розладдя, але взаїмна пошана і довіря.

Я вмісне трохи довше спинилася на батьках Олени Пчілки, щоби підчеркнути, що її демократизм, вільнодумність і українство мали дуже глибоке коріння. Після смерти батька, який лишив її 9-літною дівчинкою, вона дісталася під вплив брата Михайла Драгоманова і його дружини Людмили Михайловни. Вони жили в Київі, і там біля них ґуртувалися молоді люди, що горячо спочували українській справі. Це були: Лисенко і Старицький. Старицький намовив Олену Пчілку до літературної праці — над перекладами, а що вона добре знала мову — то вони обоє разом працювали. В 1868 р. одружилася з чернигівцем Михайлом Косачем, виїхала на Волинь у місто Звягель, полюбила цей край, що його спершу боялася і уважала польським, пізнала, що і в ньому, як на її рідній Полтавщині та сама мова, цей самий орнамент, ці самі пісні. Вона пильно збирала пісні та народні взори. Записки пісень використали у своїх збірниках Драгоманів і Житецький, а український орнамент видала сама письменниця в Київі в 1876 р. і в 1879 р. Ще була велика подія. Вона додала дуже цікаву студію про походження українського орнаменту, про східні і західні впливи в ньому, подала народні назви ріжних способів шиття і зілюстровала найкращими зразками. Це була книжка великої 8⁰, з 20 сторінками передмови і додатком 15 ілюстрованих карток. Другою пильною видавчицею народних узорів була Пелаґія Бартош-Литвинова (1833—1904), член Наук. т-ва Шевченка. Це була теж людина з українського дворянського роду, але одружена з великоросом. Ціле її життя це велика траґедія, боротьба і праця. За ініціятивою своєї дочки ґімназистки почала збирати укр. орнамент і займалась ним ціле життя. Видала 1878 р. „Южно-русскій народный орнаментъ" з 20 кольоровими таблицями з глухівського повіту і в 1902 р. Южно-русскій народный орнамент. Її виданнями користувалися видавці Андріяшев, Корчак-Новицький, Кульженко — на свою власну користь. Вихована в росіїській культурі писала тільки по росіїську — але всі її діти і внуки стали або українцями або революціонерами. (Івга Спаська — Пелаґія Яковівна Литвинова — Етноґрафічний Вісник, кн. 7 — Київ).

Коли панство на Україні з замилуванням збирало народну старовину, галицька інтеліґенція видно ще не дуже захоплювалася тим усім, коли Лукич, подаючи в „Зорі" 1881 р. рецензію другого видання Олени Пчілки, доказує, що народній одяг не був одягом тільки простого люду, але й гетьманів і додає від себе: „тож не встидатись нам хлопської орнаментики, хочби длятого, що вона могла бути орнаментикою не конче самих хлопів". Перший, що зацікавився народною орнаментикою в Галичині, був поляк Людвік Вержбіцкі, а щойно відтак родина Шухевичів, яка щиро приятелювла з Оленою Пчілкою.

Перший письменницький виступ О. Пчілки припав на долю Галичини. Ще свої ранні переклади казок Андерсена призначила вона для галицької часописі „Правда". Але переклад затратився. Відтак післала переклад повісти Котелянського „Чиншовики" у редакцію „Друга". Але саме тоді (1877 р.) був відомий соціялі-

стичний процес, редакцію трусили, повість забрали, а друком появилась тільки передмова. Мимо цего Олена Пчілка праці не кидає — перекладає і видає два оповідання Гоголя, співомовки Руданського, поему Ластівки Ганна. Взагалі 80 роки — це час її пильної видавничої праці. Помагала Старицькому редаґувати альманах „Раду“ (1883 р.), і помістила там свою поему „Козачка Олена“, помагала Кобринській видати жіночий альманах (1887), де помістила оповідання „Товаришки“, видала свої перші переклади „Українським дітям“ і збірку поезій, п. н. Думки-мережанки (1886). — Крім цего писала оповідання до галицької Зорі. На сторінках Зорі друкувалися її цікаві оповідання: Піґмаліон, Світло добра і любови (нескінчене), Чад, За правдою, Забавний вечір. На просьбу Милорадовичевої написала для аматорського театру жарт „Сужена не огужена“, а для театру Старицького комедію „Світова річ“.

90 рр. були переломові в житті Олени Пчілки. Досі вона піддержувала народовецькі галицькі видання і взагалі близько стояла до гурту людей, котрий одсуджував Драгоманова за його працю за кордоном. Однак у Відні, де перебувала вона з недужою Лесею, пізнала вона добре галицьке народовство, розчарувалась в ньому і в 1891 р. читаємо вже в листі Драгоманова до Павлика таке: „Сестра і Леся розкусили до дна галицьке народовство і ентузіястично стають на наш грунт. Будемо мати гарячих двох адвокатів, таких, яких я навіть не ждав“. Але не так легко було Олені Пчілці вийти з народовецького гурту. Огоновський причислив її до своїх однодумців в незгодах з позитивізмом і реалізмом, а Ол. Пчілка не могла навіть запротестувати, щоб не накликати на себе нагінки в Росії. Але від того часу вони обі з Лесею стають прихильниками „Народу“ і щирими другами Павлика і Франка. Олена Пчілка починає містити свої твори в „Життю і Слові“, відтак в ЛНВ.

Тоді вже виступили на літературне поле і її діти Михайло Обачний і Леся Українка. Вони, так як і мати, почали з перекладів. М. Обачний перекладав Гоголя, Леся Гайного, а мати все те видавала у Галичині — з кличем: Fac et spera!

Сама в тому часі пише мало. Родинні турботи, недуга Лесі, смерть укоханого брата, смерть мами — це все не сприяло літературній праці. До тогож важкий політичний гніт відбирав енерґію навіть найбільшим завзятцям.

Аж ось завітав 1905 рік. Рік великих зривів, великого сподівання. І знову Полтаві довелось вести перед. Визначний українець, полтавський адвокат, Дмитрієв вистарав дозвіл на журнал і попросив О. Пчілку до співпраці. Журнал називався „Рідний Край“ і мав „подавати вісти, потрібні для нашого народу, особливо для селян, хліборобів і всіх трудящих людей“. Від 1907 р. журнал перенісся до Києва і О. Пчілка вже сама редаґувала його. Журнал був редаґований дуже інтересно і приступно, а при цьому незвичайно гарною мовою. Журнал був пройнятий глибоким зрозумінням соціяльних справ, ідеєю рівности людей, правдивим науковим вільнодумством. Було там багато відомостей про політичне життя в Росії і ріжних країнах світа, були науково-популярні статті про етноґрафію, кобзарів, народне мистецтво, про життя-буття селян, рецензії на нові книжки і видання. В своїому журналі вона завела рубрику „Наші поети з народу“ і поміщувала там перші проби пера нераз дуже мало освічених селян і робітників, що в тих несмілих співах відкривали нужду свойого життя.

Додатком до Рідного Краю була діточа часопись, що виходила в Києві від 1908—14 р. п. н. „Молода Україна“. В цій часописі редакторка поклала собі ціллю подавати дітям в українській мові розвагу і науку. Все підібране так цікаво, що й старші мали велике вдовілля, читаючи цей діточий журналик. Велику частину матеріялу взяла вона з фольклору. Кілько там народніх казок, загадок, прибадашок, сміховинок, скороговірок!

Е. Милорадовичева,
одна з фундаторів Наукового Товариства ім. Шевченка
(світлина з портрету Труша в Музею ім. Шевч.)

Незвичайно інтересно й науково був редаґований відділ „Світознання“. Там подавали свої гарно і приступно написані праці переважно Ю. Сірий, О. Пчілка і ин. З цілим безмірним всесвітом вона бажала познайомити дітей. Про землю, зорі, життя на землі, життя у морі, про життя ріжних звірят, птахів, риб. А все так приступно і правдиво. Ширення наукового світогляду було такою важною справою, що навіть при казках давала вона примітки, в яких пояснялось, що всі ці фантастичні речі (відьми, чорти і т. д.) це видумка, а не життєва правда. Реліґії цілком журнал не торкав, але своїми оповіданнями, віршами, повістками будив у дітей глибокі етичні почування, що основувалися на любові людей до життя і до всього творива природи, а не були звязані з почуттям страху перед карою за гріхи — ні з почуттям надії на високу нагороду. Всі оповідання оригінальні чи перекладні пройняті одною тенденцією — будити в дитині розум і шляхотні почування.

В „Новій Україні“ стрічаємо дуже багато перекладів з чужих мов — з анґлійської (Діккенса, Уайда, Кіплінґа, Томсона Сетона, Свіфта, Джером-Джерома), з французької — (Доде, фр. казок Коскена, Віктора Ґо), з російської — (Лермонтова, Пушкина, Гоголя, Мамин-Сібіряка, Толстоя), з німецької — (Гауфа), з норвезької, шведської і чеської. З українців найбільше праці вложила Олена Пчілка, що підписувалася теж Колодяжинська, Бабуся, О. П. і О. К. Вона подавала народний матеріял, оповідання, переклади, байки. Крім неї визначну

участь брали письменниці В. Вілінська, Х. Алчевська, Людмила Волошка, Одарка Романова, Олена Суботенкова, О. Ярещенко, Кочубеївна, Сонцева, Гр. Григоренко, Надія Кибальчич, — а з письменників Кащенко, Олесь, Черкасенко, Микола Рендель, С. Васильченко, Максим Рильський, Клим Поліщук і инші.

В деяких числах появлялись діточі дрібненькі проби пера. Як у „Рідному Краї“ давала місце першим пробам пера тяжких спрацьованих рук селян і робітників, так у „Молодій Україні“ не відмовляла місця любим, щиро-діточим рядкам, виведеним дрібонькими пальчиками підлітків. Не даром була вона матірю поетки і розуміла творчу діточу душу.

Крім цеї сталої праці видала ще в рр. 1907—11 три збірки своїх оповідань, брала участь в журналах „Життє і Слово“, „ЛНВісник“, „Київська Старина“. Там містила свої цікаві спогади про Кропивницького, Старицького, Лисенка, а в 1926 р. видрукувала спогади про М. Драгоманова в „Україні“[1]). Живе старенька письменниця в Київі. Живе певно спогадами про цю велику добу нашого життя, яку вона пережила, про цих найбільших, найкращих людей того часу, з якими довелось їй жити, працювати, яких любила, з якими раділа і терпіла.

[1]) Цими всіми спогадами — а також літературою Огоновського — я користувалася у цій праці.

Про її творчість требаби писати окрему статтю. Її поезії сьогодні нас не зворушують, та все таки вони цікаві ілюстрації доби. Головно байки і жарти. А поеми — чи то на біблійні мотиви, як Юдита, Дебора, чи з рідної історії — Козачка Олена, підносять ідеал жінки, сильної духом, жінки героїні. А в романтичній поемі „Русалка“ так вірно зображено лицемірство тодішнього інтеліґентного суспільства, їхнє розладдя між словом а вчинком.

Зате оповідання Олени Ніілки читала я з правдивим інтересом і жалувала, що вони у нас зовсім невідомі. А вони булиб для молоді прекрасною лектурою. В них відбивається життя нашої інтеліґенції з Великої України перед 50 літами, її думки, прямування, ідеали. А з поміж тої суспільности зображені ріжні типи: поміщики, студенти, міщане, селяне, службовці, учителі. Є там світлі типи людей, що покінчивши школи йшли на село віддавати свій труд меншому братові, як Люба Калиновська („Товаришки“), типи перших народників, Лукіяненко (За правдою) і Підгірний (Світло добра і любови), перших т. з. космополітів — Бруневич (Світло правди і любови).

В тих оповіданнях оживають всі ті, що в часи страшного режіму пристрасно шукали за правдою, що у темряві трудились і з вірою ждали сходу „світла добра і любови“.

СОФІЯ ВАЛЬНИЦЬКА

ПРО НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО

Наближається час, коли кожний, кому тільки позваляють на це матеріяльні умови, спішить на село. Усі наші кліматичні місцевости заповняться літниками, що хотять відпочати від міського гомону, поправити своє здоровля або досліджити нових гарних вражінь на далеких прогульках. Загомонять Карпати голосами туристів та туристок. Не бракне може між ними й людей, що бажалиби зужити цей короткий час вакацій на краєзнавство, та етнографічні досліди. Мистці кисти, не тільки українські, але з найдальших закутин Польщі, спішать громадою зачерпнути нових вражінь та красок для своєї палєтри. Треба з гордістю сказати, що поневолена під оглядом національним та економічним наша тісніша батьківщина, являється невичерпаним джерелом народніх мистецьких цінностей. Слава про галицькі вишивки, кераміку та різьбарство, гомонить далеко за межами Галичини. Галицька писанка, чи гуцульська тарілка є найбільш бажаним матеріялом для усякого музею. Наше народне мистецтво, підлягаючи що раз то новим, найріжнороднішим впливам Сходу та Заходу, вбирало в себе все, що було найкращого, та приноровлюючись до життя витворило зовсім своєрідні форми. Племена, що найшли свій осідок дальше від долинньої полоси, від головного торговельного тракту, що провадив зі Сходу на Захід, заховали у своїому кустарному промислі, найбільш старинні мотиви, сягаючі поганських часів. І тому вони для нас найцікавіші. Найбільш багатою у твори народнього мистецтва є Гуцульщина. Причини тут мабуть є двоякі: краса природи впливала побуджуючо на формування естетичних понять гуцулів; та кліматичні умоги, що зосереджували їх увагу на протязі довгих зимових місяців, на предметах домашнього господарства. Гуцул, помимо своєї нужди, став вибагливим у своїм одязі наче лорд. Золотом ткана запаска, срібна люлька, прегарні венецькі коралі, що їх привозили з чорноморських колоній, різьблені порохниці, пояси набивані срібними бляшками, це все найкращий доказ естетичної вибагливости гуцула. Тільки племя, що жило здалека від економічної суєти, могло стільки уваги присвятити кустарному промислові. Погоня за грошем приглушує цей хист.

Досліджуючи поодинокі райони, можемо завважити цікаве явище: чим краща, плідніша земля, кращі економічні умовини, тим більше убоге народне мистецтво. Народня ноша багата, та не оригінальна. Яворівщина, де земля погана, піскова, дає дуже цікаві вишивки та їх применення. Кустарний промисл гарно розвинений.

Ріст техніки та боротьба економічна, у останніх роках не позістали без впливу на наше село. Даїня народня ноша, поволи уступає місця міщанському одягові. Нам, що любуємося красою вишивок, гарною керамікою, та павиним пером на капелюсі, не дуже легко погодитися з лихими перкаликами, на їх місці, емальованими горшками, клітчатими „кашкетами“ на голові, а особливо важко бачити понижче гуцульської сорочки та кожушка — штани в полоску, і жовті штильпи! — (ох як важко!) — та проте це зовсім зрозуміле і ми не можемо пропагувати у 20-му віці народньої ноші у давньому її виді, бо це не згідне з духом часу. Годі жадати від селянина, щоби він сьогодні тратив час на виготовлення дорогоцін-

ного щоденного одягу, коли фабрики постачають по дешевим цінам матеріялів більш практичних.

Є ще деякі згляди. Народня ноша надто ярко підчеркує клясові ріжниці та витворює у селянина почуття

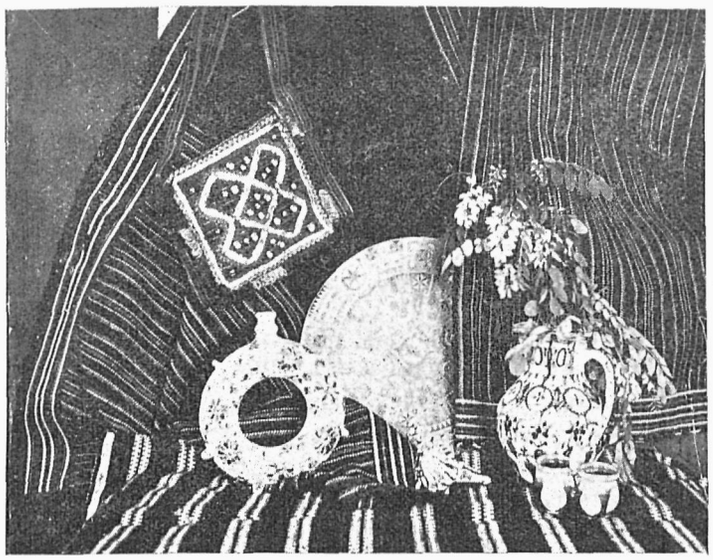

Зразки народнього мистецтва „Мертва природа"

нижчости, що має поганий вплив на його психіку та на розвиток його соціяльної свідомости.

Можна булоби пропагувати народню ношу як святочну. Вона мусілаби трохи змодернізуватися, але далаби поле для розвитку народньої естетики.

Існуючий на селах кустарний промисл, треба булоби відповідно організувати у кооперативи та зробити його джерелом економічної самопомочі села. Це найкраще поле праці для сільської інтелігенції, головно учительства.

І так повтаряємо: народня ноша модернізується; кустарний промисл підпадає під непожадані впливи. Які є у звязку з цим явищем наші завдання у найближчому часі ?

Всі, що стало живуть на селі, чи тепер у часі літнього побуту хотілиби прислужитися добрій справі збирання народніх цінностей, повинні, перебуваючи у даній місцевости, зацікавитися місцевим народнім мистецтвом, відкрити впливи, яким воно підлягає, щоби орієнтуватися в його оригінальности, та о скільки це можливе, виловлювати найбільш цікаві взірці. Певна вдумчивість поможе кожному збирачеві в орієнтації що до вартости предметів. Коли хто збирає кераміку, хай старається відріжнити начиння уживане справді через нарід, від сецесійних вазочок, призначених для „панів". Тільки це перше вартне. Фабричних виробів уникати, хоча вони наслідувалиб найкраще народнє мистецтво. Вишивки виловлювати передвоєнні. Війна, що розкинула наших селянок по цілому світі, а також численні німецькі взірці, мали дуже поганий вплив на наші вишивки. В гуцульські різьби вкрався теж непожаданий вплив: це пересадні інкрустації. Найбільш цінні, оригінальні, є взори густо різьблені та побивані кораликами. У Карпатах слід звернути увагу на придорожні каплички і хрести дуже гарно іноді різьблені та поліхромовані (розкрашувані). Авторка цієї статті, будучи пару років тому у Микуличині, бачила у дзвініці під сходами, між сміттям, дуже гарно різьблений, поліхромований образ, що був напевно призначений на викинення, та заступлений базарною репродукцією. Поняття „цінний" або „мистецьки гарний", не все покривається у людей, що не цікавляться мистецтвом, — з поняттям краси. Це може бути примітив, та проте яркий вислів мистецької екстази творця, і длятого гарний та вартісний.

Дуже цікавою ділянкою у народньому мистецтві є з а б а в к а р с т в о. Воно зраджує степень винахідливости та естетичної культури народу. Хто з нас не згадує з ніжністю, з часів своїх діточих літ, вітраків, когутиків, рухомих рубачів та коників, — які ми діставали від сільських мистців. Це часто багато цікавіше від трафаретних фабричних забавок. Це індивідуальна творчість, що й у дитини розбуджує охоту до виявлення своєї творчости. Дитина, що бачить вітрячок, чи рухому коровку, зроблену при помочі простого ножика, скоріше забереться до такої проби, ніж коли воно бавиться тільки мистерними фабричними забавками, яких технічне виконання для неї недоступне.

Дещо з оригінальних кустарних виробів, можна практично та гарно примінити у модерній хатній обстановці; передусім кераміку. Свічник, збанок, миска все пригодяться, але треба урядити на це окремий кутик в кімнаті. Народні вишивки можна примінювати до модерного одягу.

Є в нас два публичні українські музеї, та жіноча кооператива „Народнє Мистецтво", які радо закуплють добрі збірки народнього мистецтва.

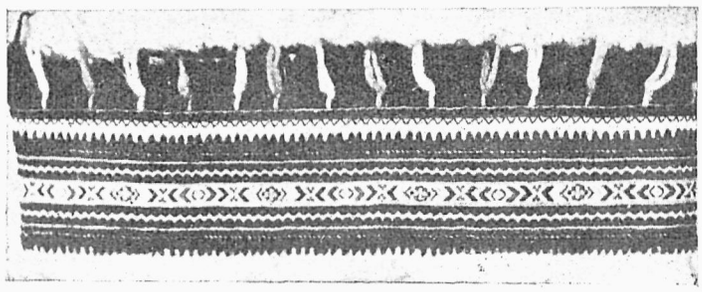

Бавниця або очіпок, яку носять жінки в Яворівщині

В СПРАВІ ЗБИРАННЯ НАРОД. ВИШИВОК

З ріжних етноґрафічних збірок наших музеїв, доступних для нас, як от збірки мережок і вишивок Клюбу Русинок (Шевч. Музей), збірки Озаркевич-Величкової (Нац. Музей), пребагатої збірки Данила Щербаківського з Великої України (Шевч. Музей) та дуже цінної збірки Ольги Бачинської (Нац. Музей), як також з друкованих збірок, що ми закупили для нашого користування, а саме: альбоми Олени Пчілки, Клюбу Русинок, Буковинських вишивок та Полтавських гаптів, можна мати ясний перегляд про поширення вишивок в поодиноких етноґрафічних частях України. З них можна теж вивчити стиль, техніку і назву українських вишивок з тої пори, коли ці збірки повставали, то є кінець 19-того, а початок 20-того століття.

Для обслідування сучасного розвою українського народного мистецтва та тих змін, які викликала у ньому велика війна і повоєнні життєві обставини, необхідно є зібрати зразки сучасної народної творчости зі всіх околиць Західної України. Мистецький відділ кооперативи „Українське Народнє Мистецтво" у Львові, розпочав працю в цьому напрямі та звертається до всіх своїх прихильниць з проханням помогти йому в цьому ділі, надсилаючи до Редакції „Нової Хати" (з дописком „для Мистецького Відділу") обширні відповіди на такі питання:

1. Чи у Вашій місцевости носять ще вишивані одяги — та чи самі їх вишивають?

2. Яка техніка вишивання (хрестики, низ півхрестики, гладь, гант, чи мережка)?

3. Які взори є уживані, оригінальні чи відшивані з друкованих?

4. Який орнамент переважає (рослинний чи ґеометричний)?

5. Чи не моглиби Ви зібрати на протязі літних місяців для ужитку „Українського Народнього Мистецтва" зразків вишивок типічних для Вашої місцевости? Взори можуть бути оригінальні з частей ношеної вже одежі, або спеціяльно і докладно відшиті на окремих для кожного взору кусниках полотна. Зібрані взори остануть Вашою власністю або „Українське Народне Мистецтво" їх відкупить, в міру спроможности.

6. Чи є у вашій місцевости жінки, що заробляють або хотілиби заробляти вишиванням?

7. Чи кромі вишивальниць є у Вашій місцевости инші кустарі, як гончарі, ткачі, кошикарі чи різьбарі, які продукують свої вироби на збут?

Просимо ласкаво о докладну відповідь на повищі питання, бо від того залежить дальша праця над орґанізуванням народнього мистецтва на Західній Україні. Доцільна орґанізація вишивальниць та взагалі ручного народнього промислу може мати велике значіння для нашого народу, може отворити нове джерело заробітку для нашого села та причинитися до економічного його піднесення.

Ми певні, що наші прихильниці зрозуміють вагу справи і не відмовляться від співпраці.

УЛЯНА КРАВЧЕНКО

ЖАННА Д'АРК

Її імя — побідна пісня —
луною досяга верхів осяйних...
Її імя — той дзвін, що в тишині гуде,
сягає згуками небес високих...
Вона — землі своєї
тим найкращим цвітом,
уплетеним в вінець народного весілля...
Її імя —
віки у ґльорію сповили...

* * *

З огнів Авто-да-фе,
що зажегла жорстока помста ворогів,
голубкою знімається Вона,
із співом: Воля!.. Рай!..
Із кострища безсмертною леґендою стає,
у сяєві... у заграві геройських діл — уся,
у німбі з ясних зір...
Вона — правдива казка перемоги,
манить — і зачаровано тріває вічно...
Вона — в безкрайому часі
як божий міт!
Її імя — символ зєднання Вітчини!
Її імя — солодка смерть за Вітчину...

* * *

У стіп памятника Її
в захопленню йдуть покоління...
Нащадки—лицарі на вколішках...
На вколішках і світ ввесь — перед нею...
Вона —
любовю—жертвою
Свята!!!

СТ. ЧИЖОВИЧ

ІЗ ПОЇЗДКИ НА УКРАЇНУ

(Продовження)

З музею Шевченка ми удалися до Кооперативного Інституту, який сьогодня є найвищою кооперативною школою на Україні.

При цьому Інституті відчинено Центральний Кооперативний Музей. На свято відкриття цего Музею ми й були запрошені. Велика світлиця Кооп. Інституту по береги виповнилась кооп. діячами, професорами та студентами. Проф. Токаревський в своїому вичерпуючому докладі подав історію творення цеї установи та зясував завдання музею, яке коротко можна так схарактеризувати: Завдання нашого музею не лише бути зеркалом творчости кооперації на Україні в давньому й теперішньому, але бути джерелом, в якому теперішнє вивчатиме минуле на те, щоб творити краще будуче. Після докладу слідували привіти від представників усіх Центральних Кооперативних Установ на Україні, в тому числі й представника західньо-української кооперації інж. Ю. Павликовського.

По закінченню академії ми пішли оглянути музей, в якому, як й в усіх инших, мою найбільшу увагу звернув кустарно-промисловий відділ. Поміж оригінальні збірки чи зразки продуктів кустарно-пром. кооперації — є там збірка видань давніх узорів, килимів, рушників, гаптів — кераміки та дереворитy, яка має служити для практичного вжитку кооператив та Кооперативного Інституту.

На закінчення цього небуденного свята відбувся в тій же світлиці Інституту концерт, якого програму виповнили бандуристи та державна капеля „Думка".

* * *

Другий день побуту в Київі виповнили відвідини новопобудованої Лісової Академії, яка є щойно першою будівлею в цілому комплєксі тих проєктів, які саме тепер виконуються. Проєктоване є іменно ціле „технічне місто", в якому мають бути приміщені всі факультети, які входять в обсяг технічних наук, крім того мешкальні будинки для професури та пансійони для студентів. Будинок Лісової Академії замітний тим, що побудований він в українському стилю, (взорований на Лаврі), та зовсім модерним улаштуванням викладових саль та лябораторій.

Вертаючи з Лісової Академії стрінули ми по дорозі великий комплєкс будинків, виконаних в модерно американському стилю. Будинки ці були таким контрастом до Лісової Академії, що зразу збудили в нас зацікав-

ЗА ФАХОВЕ НАВЧАННЯ ЖІНОЧОЇ МОЛОДІ

Щораз дошкульніше відчувається у нас потреба українських фахових шкіл і дискусії на цю тему повертають спорадично на шпальти нашої преси з кінцем і з початком кожного шкільного року.

Країна наша, не виключаючи головно центра Львова загалом убога на технічні, промислові, господарські і інші фахові школи, в яких молодь, що вийшла з шкільного віку і здобула вже загальну освіту, могла набувати фахового знання, підготовлятися до самостійного життя.

А всі ті школи, що існують, школи державні і приватні (за виїмком української торговельної школи у Львові) це школи чужинецькі, з правила ворожі, в найліпшому разі байдужі до нашої молоді, приймають дуже малий процент учнів української народности, або і цілком не приймають. Атмосфера, яку українська молодь знаходить в тих школах крайне непригожа, несприятлива для розвою її таланту, для вироблення молодих сил. Отже мала кількість фахових шкіл, мала надія дістатися до існуючих, а для тих, що дістануться, мало виглядів на приязне відношення та піддержку.

Тому українська молодь, що хоче навчитися якогось ремесла змушена добувати собі те фахове знання дещо перестарілим, але загально практикованим у нас способом „терміювання“ у приватних майстрів і рівночасно доповнювати теоретичні відомости на фахово-доповняючих курсах.

Річ зрозуміла, що в малих, приватних ремісничих майстернях не мають змоги познайомитися з найновішими винаходами і методами праці в даній ділянці. А приватні майстри, хочби найліпші не все є найліпшими педаґоґами і мають на оці в першій мірі свій інтерес, а не совісне і систематичне навчання даного ремесла.

Інша річ, коли наука відбувається в спеціяльно уладжених шкільних варстатах під проводом фахівців з педаґоґічною підготовкою — як то буває в фахових школах інших країн.

Дівчата мають у нас далеко менше можливостей у виборі практичного фаху як хлопці. З тих, що покінчили вселюдну школу, а не пішли до учительської семінарії, частина іде до торговельної школи, або на торговельну практику, а переважна більшість до „шиття“, значить як учениці кравецького фаху (термінаторки) до кравчинь. Для тих, що не мають покінченої міської вселюдної школи, або лише школу сільську ще трудніше найти відповідну практику.

До таких фахів, як провідниці діточих садків, кваліфіковані пістунки немовлят, доглядачки хорих в шпиталях і по приватних домах, лябораитки в дентистичних, косметичних і т. п. заведеннях, українські дівчата не мають де підготовитися, а по части вони та їх батьки не мають зрозуміння для того рода способу заробкування.

Навіть в таких ремеслах, в яких жінки працюють з давен давна — як модиярство та фризієрство мало працює українок, а той малий відсоток що працює цілком незорґанізований.

Не ліпше річ мається з підготовкою жінок до домашнього чи то сільського господарства.

І навіть в найбільш поширеним між нашими дівчатами кравецькім званню тяжко о добре місце для практики і не легко дістатися до фахової кравецької школи. Приватні кравчині не приймають звичайно багато учениць, щоб не збільшувати собі через те податкових оплат, а до чужих фахових шкіл українським дівчатам особливо тим, що приходять з сіл, вступ не легкий.

Тому правдиву культурну роботу веде жіноча кооператива „Труд“, яка від ряду літ удержує постійні трилітні курси шиття і крою. Учениці „Труду“, які рівночасно вписані до кравецької корпорації і там здають кінцеві іспити то є „визволюються“, та дістають челядницькі дипльоми, доповнюють свої теоретичні знання на фахово-доповняючих курсах „Рідної Школи“.

Кооператива „Труд“ поріпшила занятися в найближчій будуччині орґанізацією промислової жіночої школи, в першій мірі відділів кравецтва і білизнярства.

З основанням школи не лише фахові предмети: шиття, крій, фахові рисунки, але також і теоретичні

лення. Ми задержалися на хвилину, щоб зблизька їм приглянутися. Є це заводи ВУФКУ (Всеукраїнського Фотокіна Управління), яке тут уряджує своє нове ателіє. Будівля ще в цілому незакінчена, але головна частина вже виконана, так що кінова праця вже провадиться. Найбільше враження робило на нас величезне ателіє (в якому робиться кінові знимки), зі своєю великою світляною арматурою та рухомою долівкою, під якою скривається басейн для кінових знять на воді.

В програму цеї днини увійшли ще також відвідини двох архитворів церковного мистецтва: Софійського Собору та Лаври. Краса, багатство і стильовість тих Соборів роблять величезне враження. Щоб хоч побіжно ознайомитися з багатством штуки, що зберігається в тих храмах, то напевно двох тижнів часу булоб за мало — а у нас було на це призначено всього кілька годин. Тому ми мусіли обмежитися лише до загального виду, не зупиняючися довше на детайлях. З семи музеїв, що влаштовані при Лаврі змогли ми на борзі оглянути лише один, в якому заховані старі дорогоцінні церковні ризи та інші мистецькі прикраси церкви. Музей улаштований надзвичайно старанно й уміло. Зразки церковного мистецтва упорядковані в хронольоґічному порядку, починаючи від найстарших спроваджуваних ще взакордону (Італія і Франція), а кінчаючи вже виробами місцевого походження. Доходячи до другої половини XIX століття стрічається вже проби примінювання народнього орнаменту до церковних риз та до декоративних прикрас церкви. Чим ближче до сучасности той вплив народнього мистецва стає що раз більший. Бачимо там у великій кількости вишивані фелони, стихарі, прекрасні подушки зі стилізованим цвітистим орнаментом. Дальше бачимо багато вишиваних обрусів, настільників, полтавських рушників зі знаменитими гаптами, покривал всякого роду і т. п. Відділ цей — це дійсна скарбниця народнього мистецтва.

Сам Собор Лаври, який тепер відданий для вжитку Автокефальній українській церкві зберігається в найбільшому порядку. В середині церкви увагу глядача приковує в першу чергу іконостас, увесь вирізьблений зі срібла і золота та прикрашений самоцвітами.

Розглянувши Лавру на всіх її горбах зійшли ми у її печери, де до сьогодня заховався і панує ще дух середновіччя. Під проводом старого ченця з довгою сивою бородою, в чорній рясі, з широким чорним капелюхом на голові, з маленькими свічками в руках — увійшли ми у вузький підземельний коридор. у якому по обох сторонах находяться саме мощі церковних угодників, чи то в одкритих домовинах, позавивані в червоне рядно, чи то в замурованих печерах з маленькими віконцями.

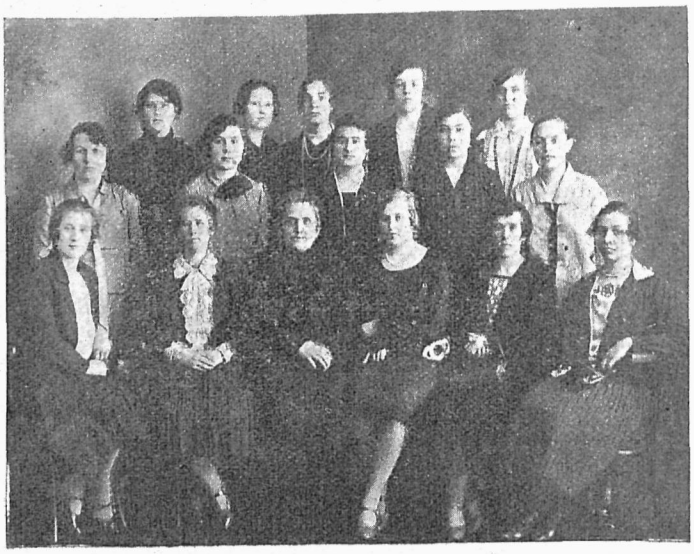

Курс домашнього господарства, влаштований „Союзом Українок“ в Калуші

предмети мусять бути викладані в власнім заведенню. Свідоцтва покінченої трилітної фахової школи мають те саме значіння, що „визвілка“, дають повну кваліфікацію на кравецьку робітницю, а по відбуттю потрібної практики в робітні (на протязі 2 літ) на самостійного „майстра“. До тепер кооп. „Труд“ була одинокою установою, що працюваал над фаховим вишколенням української жіночої молоді. На протязі трьох останніх літ 46 дівчат добуло собі в „Труді“ фахове знання і дипльом управнюючий до самостійного заробкування.

Очевидно, що школа моглаб виказатися далеко більшим числом абсольвенток, але промисловий закон обмежує число термінаторів, вписаних одночасно до цеху з одної робітні.

Управа „Труд“ іде все назустріч щирим стремлінням управи і учительського збору фахово-доповняючих курсів „Рідної Школи“.

У приватних майстрів, спеціяльно у чужих таке відношення до доповняючої науки стрічається доволі рідко. Іспити в фахово-доповняючій школі переводжені перед чужою комісією, випадають на загал дуже добре. Термінаторки „Труду“ творять 90% всіх учениць фахово-доповняючих курсів „Рідної Школи.

Загалом в справі фахового навчання жіночої молоді у нас кладеться перші кроки, робиться перші проби. Українській суспільности, в першу чергу українському жіноцтву треба докладати всіх зусиль, щоб повставало як найбільше і найбільш ріжнородних фахових шкіл для дівчат, в яких молоде покоління малоб змогу підготовлятися до самостійного життя, ставати корисними і продуктивними членами свого народу, творити і заповнювати всі недостачі звена суспільної структури української нації. *Олена Охримович-Залізняк.*

ЯК ВЕСТИ ПРАЦЮ НА СЕЛІ?

Хто хоче з успіхом працювати між селянами, мусить в першу чергу любити село.

Бо тільки любов може вказати способи праці, відповідні до кожних обставин. Лише любов може винайти що раз нові методи, дати влучні вказівки в кожній ділянці освітньої роботи на селі, про яку в нас говориться досить багато.

Постараюся подати деякі вказівки в сьому напрямі, користуючися досвідом своєї двацятькількалітньої праці на тому полі.

Одно мушу зазначити, що загал нашої інтеліґенції ще й тепер хорує на взороваиній на сусідах фальшивий аристократизм, не любить села і селян, а ця недуга є головною причиною, чому лиш дехто з наших інтеліґентів бере активну участь в життю села.

В теорії „Україна над усе“, але в практиці ми на загал не лише не любимо селян, але навіть погорджуємо ними. Дивлячись на селян очима сусідів, бачимо в них нижчий тип чоловіка. Але не забуваймо, що, коли таке

В тих печерах-келіях казали себе живцем замуровувати ті церковні угодники, оставляючи лише маленькі віконця для подавання поживи. Врешті дійшли ми до кінця того підземного коридору. Тут два великі марморні філяри творять неначе браму до маленької каплички, що міститься при одній стіні. Ворота тої каплички прикрашені надзвичайно цікавими різьбами в золоті і сріблі. З відсіля веде дві дороги, одна підземним коридором і сходами до церкви Лаври, друга, рівнобіжна до того коридору, яким ми увійшли, виводить знову на поверхню. Лаврівські печери, з їх мощами, ченцями, та цілою атмосферою довкілля навівають на присутніх враження середновічча, яке, закаменіле у підземеллі, остало одно ненарушене воєнною хуртовиною.

На закінчення нашого побуту в Київі відвідали ми ще Головний Будинок Академії Наук. На жаль прийшли ми тут у зовсім непригожу обідову пору, саме тоді, коли професори вийшли вже на обід і більшість відділів позамикано. Та всетаки ми вспіли ще оглянути відділ археольогічно-мінеральогічний, хемічні лябораторії та відділ механічний. У всіх відділах є багаті збірки природничі, так що Академію Наук можна назвати одним величезним музеєм, що служить науковим цілям.

* * *

Кілька годин пізніше сиділи ми вже в поїзді до Харкова. Довго стояли ми при вікнах вагону та ловили жадібно очима загальний гид Київа. Минаючи Дніпро, поїзд звільняє на мості хід і в той час при світлі заходячого сонця показується нам Київ у всій своїй красі. Бажалося, щоб поїзд їхав ще повільніше. Та на жаль... він став їхати приспішеним темпом, а з тим зникали останні вершки Київа. Київ зник з очей, але у нашій уяві він був, блестів, приманював і чарував ще довго.

* * *

До Харкова їхали ми ніччю. Десь біля 6-ої години в ранці обіжджали ми Полтаву, яка розложилася широко на горбах, серед множества садків, і робить чудесне враження. Взагалі Полтавщина відзначається великим багатством і красою природи тому й не дивниця, що є вона невичерпаним джерелом народнього мистецтва, подібно як наша Гуцульщина. Минаємо прекрасні села, з білими хатками, великими господарськими забудованнями та оспіваними вишневими садками. Загальний зверхний вигляд Лівобережжа куди корисніший ніж Правобережжа.

* * *

На час нашого побуту в Харкові припало свято Першого Травня, яке Харків святкував дуже врочисто. Все що живе в Харкові вийшло було в той день на вулицю,

становище сусідів є вповні зрозуміле, бо згірдливі відносини до селян диктували шляхті її кастові закони, то наслідування цих поглядів нашими образованими людьми, що самі вийшли з під селянської стріхи, є гідне напятнування.

Загально чується нарікання на невдячність селян, на недоцінювання ними праці інтеліґента, але се лише покришка для власного виправдування.

В нашого села щире серце й воно уміє серцем за серце платити.

Ось пр. працю такого робітника як бл. п. о. Йосиф Витошинський, що його Андрій Чайківський увіковічив в постаті о. Неврича в своїому „Паничу“ — вшановує село Денисів в 25 літ по його смерти уладженням величавого свята в його честь. Не зважаючи на воєнну руїну мешканців, селяне самочинно справляють до читальні портрет свойого колишнього провідника і коштом нарусот золотих упорядковують його могилу.

Вони по літах ще краще зрозуміли вартість праці, яку покійний вложив для піднесення села. „Він більше жив для громади, чим для своєї родини“, стверджують з признанням.

Але чи багато в нас по селах таких о. Невричів?

Про міську інтеліґенцію вже й не згадувати. Знаю міські родини, які рікрічно до того самого села приїздять на літо, але ніякі взаємини не лучать їх з його населенням. Приїзджають і відїзджають чужими, далекими для села.

А однак і підчас короткого відпочинку міська інтеліґенція моглаб багато зробити. Моглаб познайомитися з селянами, навязати звязки, перечитати дещо охочим до слухання, матерям вказати на корисність діточих садків, намовити до закладання їх і помогти у виконанні того діла. Місяць чи півтора того відпочинку на селі — не багато значить, та все таки при добрій волі можнаби дещо осягнути.

Мимоволі приходить на думку ентузіястичний порив російської інтеліґентної молоді і людей середних літ в 70 роках минулого століття, відомий під назвою „хожденіє в народ“. Студенти і студентки університету, ґімназисти і ґімназистки, які нераз походили з найзнатніших родин, мимо прохань і плачу батьків, вступали до фабрик як прості робітники— робітниці, женилися з робітницями, віддавалися за робітників, щоби тільки серед них жити, щоби їм дати провід. І багато було в цім романтизму, але багато шляхотного пориву і доброї волі.

І нам потрібно такої молоді, котра вийшовши з під селянської стріхи, внеслаби в село частину свойого знання і праці. Але в кого охота до праці між селянами, мусить пізнати село, мусить вглянути в обставини, в яких живе наше селянство, мусить його полюбити, а любов вкаже стежку, як підійти до села з новою думкою, вкаже поле праці, любов придумає сотки метод, якими можна дійти до великої цілі піднесення культурного рівня рідного народу.

Підходити до селян треба з делікатністю, щоби найперше добути собі довіря. Однак не накидуймося зі своєю думкою в якомубудь ділі, і не пробуймо на раз всього навчити. Бо за много страв, хоча найздоровіших, поданих на порожний жолудок, не лише не відживить орґанізму, але ще й спричинить недугу.

Не переціньоймо ніколи своєї інтеліґенції і не нехтуймо інтеліґенцією селян.

Нам треба заодно памятати, що не лиш селяне від нас, але й ми від селян можемо неодного навчитися. Великий процент наших селян і селянок, особливо ті, що вибиваються на чоло села, перейшли взірцеву початкову школу, школу трудову, яку 20 вік узнав за найліпшу.

Не чванімся перед селянами своїм енцикльопедичним знанням, не подаваймо їм готових правд, але способом Сократа поведім їх відповідними питаннями на те, щоб самі зацікавились тими питаннями і самі щукали на них відповіді у тих, що більше знають, або у книжках.

Нехай нашого лиця не кривить іронічний усміх ізза несвідомости села. Вглядаймо в позбавлене примітивних вигід селянське життя зі співчуттям, з доброзичливо поданими вказівками а село прихилиться до нас. У селян зродиться тоді жадоба знання, вони віднайдуть себе і зрозуміють, що вони люде, тільки несправедливо покривджені.

Від вчасного ранку проходили вулицями столиці маси робітників, урядовців та молоді з прапорами; дівчата з червоними хусточками на головах, хлопці з червоними відзнаками на рукавах. На майдані де маніфестантів зустрічав уряд зібралася кількадесять тисячна народня маса. З верху стадіону, звідкіля ми придивлялися святові, Харків виглядав як великий цвітник з червоними маками.

З нагоди першотравневого свята Харківська Державна Опера виставляла перший раз в українській мові відому оперу „Тоску“ з артистом Михайлом Голинським в головній ролі. Велика саля державної опери виповнена по береги. Це було для нас дійсно велике свято. Ми почули вперше ту оперу в українській мові і при тому почули її в такому виконанні, якого не повстидалибся і народи з найбільшою музичною культурою. Артисти виконавці опери відзначилися тонкістю відчуття та знаменитим голосовим матеріялом.

Наш побут в Харкові виповнили відвідини центральних кооперативних установ. За той короткий час, який мали ми до розпорядимости старалися ми познайомитись як мога докладніше з вислідами їхньої праці. Відвідали ми в першу чергу „Книгоспілку“, кооперативне видавництво та централю сітки кооперативних книгарень, розкиданих по всіх майже містах України. Мушу тут зазначити, що директором цеї великої установи є молода жінка, з походження галичанка.

Опісля відвідали ми Всеукраїнську Спілку Споживчих Кооператив (Вукоспілку), яка обеднує понад 9 тисяч кооператив і понад 20 тисяч крамниць з їх пять міліонами членів пайщиків і 45 міліонів карбованців пайового капіталу.

Дальше відвідали ми також централю сільсько-господарської кооперації „Сільський Господар“, централю кредитової кооперації „Українбанк“ та Всеукраїнський Кустарно-промисловий Союз“, який обеднує кооперативне виробництво кустарів та дрібних кооперативних промислових підприємств.

Про організацію і працю кустарно-промислової кооперації на Великій Україні бажалаб я блище та докладніше познайомити членів наших кооператив (Народного Мистецтва і „Труду“), тому що ця кооперація для нас саме найцікавіша. В короткому сьогоднішному рефераті замало одначе місця на докладне обговорення цього питання і тому відкладаю його до окремого реферату.

Загально треба сказати, що кооперація на Великій Україні являється найсильнішою господарською організацією, яка обнімає величезні маси населення та майже в цілости опанувала деякі галузи народнього господарства, наприклад споживчо-торговельну ділянку.

Знайомість зі селом найкраще навязується через діти. Сказано: „дитину за руку — маму за серце“. А хочете познайомитися з дітьми, то йдучи в село візьміть зі собою кілька цікавих діточих книжок. На кожнім пасовиську найдете літом охочих малих читачів.

Книжки розберуть вмить і звернуть прочитавши. Не сердьтесь як віддадуть книжку вимурану. Замазаний вид книжки, доказом цего, що вона робила свою роботу, а не лежала на полиці нікому не цікава.

Велику освітну роботу робить на селі театр і хор.

Театр добуває собі на селі що раз більше прихильників. Треба лише дбати, щоби в репертуар аматорських гуртків не попадали безвартісні, а то й несмачні штуки.

Аматорські вистави є теж головним джерелом доходу наших читалень, а недостача відповідної світлиці для вистави є звичайно головним товчком до будови читальняних домів.

Свята Просвіти і Шевченківські обходи, які у місті стали формальністю, сповняють на селі велику ролю в напрямі національного освідомлення.

Хор робить ще кращу роботу на селі. Поширює і знайомить з народньою піснею і не дає поширюватися чужій пісні. У нас вже є кілька селянських хорів, які дуже гарно розвиваються і спобняють на селі велику культурну місію.

Національну свідомість найкраще будять зразкові розкази з рідної історії, але не сухі відчити про історичні події. Перемучений фізичною працею селянин не любить строго наукових викладів. За те дуже радо читає історичні оповідання А. Чайківського, Будзиновського, Кащенка, Опільського, популярну історію, популярні розвідки зі світознання й історії культури. Постараймося, щоби так книжки найшлися в бібліотеці читальні, а певно підуть з рук до рук і поширють світогляд і знання селянина.

Хто має добру дикцію, нехай час до часу дасть в читальні виклад, до якого конче треба підготовити дискусію. Треба отже відповідно до теми викладу обдумати запити, написати їх чітко на картках, та дати деяким сміливішим селянам. Такі дискретно вивчені запити дають притоку до дальших добровільних. Вони осмілюють других учасників сходин і приучують селян забирати публично слово. Сам реферат, виголошений офіціяльно а не доповнений дискусією, зглядно свобідним розговором на порушену тему, не мати-ме великого впливу.

Дуже велике зацікавлення, навіть більше як читані реферати або виклади находить в читальні т. зв. ж и в а ґ а з е т а.

І якби інтеліґенти кожного села розібрали поміж себе відповідні відділи такої ґазети, підготовилися, так як совісний учитель підготовляється до лекції в школі, та й в неділю в читальні подали устно і політичний перегляд, і розказали про життя в краю, обговорили історичні події з поодиноких днів біжучого місяця, докинули новинки зі світа, розказали дещо з життя рослин та звірят, обговорили господарські роботи та закінчили ґазету „смішним“ — тоді життя в наших читальнях проявлялосьби не лиш річними зборами, засіданнями виділу і забавами молодіжі, але читальнею заінтересувалобся ціле село і вона сталаб осередком життя.

Найбільше занедбана життєва ділянка нашого села се *ґіґієна мешкання, а зособна ґіґієна жінки і діточої одежі.* І тут широке поле особливо для наших жінок.

Познайомити село з причиною недуг. Навчити селян цінити зимою свіже повітря. Навчити селянок хоронити своє здоровля в часі жіночих недуг.

Привчити мами до чистого утримання дітий, до береження ніг, а не голови перед простудою і т. п. На се треба кілька літ муравлиної праці

Дуже важною справою є протиалькогольна акція. Протиалькогольні віча, загальне голосування за знесенням шинків находить прихильників навіть серед більше охочих до чарки селян. Клич „Проч з алькоголем“ приймається особливо між сільським жіноцтвом, яке найбільш болюче відчуває наслідки пиятики.

В боротьбі з алькоголем повинно наше жіноцтво іти в перших рядах. До цеї акції треба притягнути й сільську молодь, яка тепер по деяких селах від алькоголю цілкомто деморалізується. Їй мало дала нинішна школа, тому, головно серед неї треба повести позашкільну освіту та подбати про піднесення її духового і морального стану. Її треба відучувати від пустої парубоцької гульні і призвичаювати до культурних розваг, як аматорські вистави, лугові вправи, музичні гуртки, хори, шахи та инше. Головно треба збудити серед сільської молоді змагання викорінити з поміж себе неписьменність і заохотити її до закладання між собою гуртків грамотности.

Наше село дуже консервативне головно в ділянці господарській. Селяне не знають здобутків науки в цій ділянці і господарують по давиньому. Замало плекають городовини і цілком зле відживляються. Для місцевої інтеліґенції тут важне завдання — вона повинна своїм господарством показувати селянам нові шляхи в тій ділянці. Треба заохочувати до орґанізації годівлі птиць, кріликів, кооперативної торговлі і кустарного промислу.

На кожне неповодження, на кожну прикрість находім оправдання, а не роздуваймо жалю наріканнями. Віра в добро справи і витрівалість в праці, се найкраща запорука добрих успіхів і забезпечення перед розчаруванням і неповодженням.

Прямуймо всі до одної великої мети з кріпким переконанням, що вкоротці наш нарід скине зі себе людське призирство і гідно „засяде у народів вільних колі“.

Іванна Блажкевичева.

ЖІНКИ! **МАТЕРІ!**

ПОШИРЮЙТЕ РІДНИЙ ПРОМИСЛ!

жадайте у всіх своїх і чужих склепах та кооперативах цукорків і помадок тільки з української фабрики

„ФОРТУНА НОВА“

Львів, вул. Кордецького ч. 23.

Склеп у Львові: вул. Руська ч. 3. Телєфон ч. 26—24.

ПОСТАТІ РИМЛЯНОК В ОСТАННІ ЧАСИ РЕСПУБЛИКИ

(Cagnat: A travers le monde romain. Paris 1912. Переложив Кричинський)

4

Довірчива для свого дружини, вона була щедра для своєї рідні. Я мушу згадати твою щедрість для багатьох твоїх близьких. Безперечно, багато видатних жінок здобули собі славу за це, але жадна не може в тім відношенні рівнятися з тобою крім твоєї сестри. Обидві ви взяли собі на виховання молодих дівчат із вашої рідні. Щоб забезпечити їм долю відповідно до становища вашої сімї, ви визначили їм посаги. Клювій і я згодилися на це й похвалили вас за вашу щедрість, а щоб спадок заховати непорушеним, ми заставили наше особисте майно й виплатили посаги з власних грошей. Я згадую про це не для того, щоби похвалитися, але щоби показати, що ми вважали обовязком нашої чести виповнити завдання вашої щедрости.

Тут дальше в тексті маємо пропуск, який недавно найдена частина нагробка більшістю поповнює. Вона нас переносить в добу проскрипцій. Октавій і Антоній рішили заключити тріюмвірат, до якого прийняли як третього спільника Лепіда. Щоби оминути загального душегубства, підчас якого розюшені салдати моглиби позбавити життя невинних, тріюмвіри спорядили список проскрибованих, до якого внесли своїх особистих ворогів: всі внесені до списка засуджені були на смерть, їх майно конфіскували і частинно обдаровували ним викажчиків. Проскрибовані, щоби урятувати собі життя, здебільшого тікали; ховалися по ровах, каналах, горищах під дахами, печерах. Тоді можна було пізнати відданість і самопожертву жінок. Так жінка якогось Сентімія, бажаючи одружитися з одним приятелем Антонія, постаралася внести до списка імя свого чоловіка, і замкнула його в домі, поки не прийшли кати, та тогож дня одружилася з своїм полюбовником. Один молодий чоловік, Атилій, багатство якого привело до внесення його до проскрипційного списка, побачивши, що всі його покинули, шукаючи захисту, прибіг до своєї матери. Вона зачинила перед ним двері, як це зробили чужі. Йому не зіставалося нічого иншого як тікати в гори й стати за пастуха. Але довго він не міг витримати на такім становищі й потому добровільно віддався в руки своїх катів. Один нещасний, на імя Салас (Саляссус) спочатку втік на село, а в ночі найшов можливість вернутися до Риму. Першим обовязком вважав сповістити про це свою дружину та вказати місце, де він переховується. На другий день рано дружина виказала його й явилася на місце його схованки на чолі загону, який мав його стратити. Навпаки, багато инших жінок виявили тоді присутність духа й сміливість. Аптіян оповідає нам між иншим про дружину Ацилія. Ацилій збирався тікати з Риму, але його виказав раб, через що його піймали та вже вели на страчення. Йому прийшло на думку предложити салдатам суму більшу за ту, яку би вони одержали, колиб його стратили. На разі не маючи з собою стільки готівки, він післав салдат до дружини з умовним знаком. Та не вагаючися зібрала всі свої клейноди й видала їх салдатам, вимагаючи від них лиш запевнення, що здержать слово. Салдати виявили себе чесними бандитами. Вони найняли навіть корабель, на якому Ацилій переправився до Сицилії.

Вернімося до нашого напису, де читаємо: „Що мені вдалося втікти, це я завдячую твоїм клейнодам. Золото й перли, що були оздобою твого тіла, ти їх пожертвувала для мене. Потім обманюючи чуйність моїх ворогів, ти зуміла за час моєї відсутности збільшити наше майно?

Як раз, за словами Аптіяна, такою була поведінка дружини Ацилія, така була її самопожертва. З того зроблено висновок, що це про неї говориться в нашій надгробній промові. Припущення дуже спокусливе, хоч цілковитої певности не має.

Дальше є дуже характеристична риса тодішних часів.

Прихильники Мілона, якого дім ми набули, хотіли використати моє заслання й нагоду, яку бачили в громадянських заколотах і відібрати нам дім. Ти зуміла відстояти наше майно.

Тут маємо натяк на події, що скоїлися в Римі за пять років перед тим підчас боротьби Клодія з Мілоном. Ми знаємо, що ці два народні трибуни довгий час тримали Рим безперестанно в напруженому стані, поки Мілону не вдалося вбити Клодія. За це притягнено Мілона до суду; він мусів піти на заслання, а майно його конфісковано. В таких випадках, у кого була готівка, міг зробити гарний інтерес. Таким був автор промови; безперечно за низьку ціну він купив один із конфіскованих домів. Справа здавалася йому й дружині його зовсім природною і законною. А що прихильники Мілона хотіли використати нові громадянські заколоти й заволодіти знов домом, що його відібрано їх приятелеві, вони не могли цього допустити. Тепер приступаємо до подій, що безпосередно попередили повернення зісланця до батьківщини й до тої участи, яку дружина його прийняла в тій справі.

Цезар мав рацію, заявляючи, що ти дала йому можливість вернути мене батьківщині. Колиб ти не клопоталась була, він не мігби був виявити свою доброзичливість до мене. Своє повернення я завдячую твоїй відданості й його милосердю.

Чи згадувати тут мені сердешні наші муки й таємні наші турботи? Чи перелічувати мені, скільки разів завдяки твоїм вказівкам, які ти своєчасно постаралась мені переказати, я уникнув небезпек, що мені загрожували? Чи згадувати мені, що ти не раз відговорила мене од нерозважної постанови й приготовила безпечне пристановище, коли заходив до дому, що ти зробила своїми співробітниками й помічниками свою сестру і її чоловіка Клювія? Я би не скінчив, колиб захотів усе перелічити. Досить сказати, що ти мені урятувала життя, забезпечивши мою схованку.

Мушу одначе визнати, що через твій поступок я відчуваю найбільшу гіркість в моїм житті. Я одержав од доброзичливости й справедливости Цезаря Августа, якого тоді не було в Римі, дозвіл вернутися на батьківщину, щоби стати ще корисним для республіки громадянином. Ти явилася особисто до його товариша М. Леніда клопотати про моє повернення. Ти пала до його ніг, він не лише не підняв тебе, а допустив, щоби ти волоклася по землі, а оточення його поводилось з тобою, як з рабинею, а ти з болем в серці нагадувала йому милостивий декрет і доданий до нього привітальний лист, не зважаючи на обиди й грубості з боку його оточення. Твоя терпеливість показала, що він винуватець усього мого нещастя. Зрештою це принесло йому пізніше не радість, а горе.

Така твоя мужність дала Цезареві нагоду виявити своє милосердя, урятувати мені життя і зламати недоречну жорстокість свого товариша. (Далі буде).

Що мені ще додати? Треба нарешті скінчити цю промову, довше тут затримуватися значилоби знизити твої заслуги й не сповнити мого обовязку; найбільшою я вважаю твою заслугу в тім, що ти мені урятувала життя?

Безперечно автор промови мав рацію, складаючи цю подяку своїй дружині й виявляючи прилюдно їй свою відданість. Вона належала до тих жінок, що не зважаючи на затемнення розуму й загальну тоді деморалізацію, не забула про старі чесноти й вміла показати, який ідеал заприсяженої вірности й подружої любови повинна виробити собі римлянка. До чого дійшла її самопожертва й безкорисність! Читаємо дальше:

Світ було замирено й республіку оновлено; спокійні й щасливі часи наступили для нас. Ми бажали мати дітей, яких доля нам досі не дала. Чогоби нам обидвом не достало, колиб було вволено нашу волю? Чим більше ти старішала, тим більше меншала надія. Трівоги й мрії, що зародилися тоді в твоїй душі, булиби оздобою для кожної иншої жінки, а у тебе це було лиш звичайним виявом твоїх чеснот. Стративши надію на родючість, боліючи від того, що я бездітний і боячись, що я буду нарікати на наше бездітне одруження, ти запропонувала мені розвід, ладна поступитися своїм місцем родючості иншої жінки. Ти хотіла досягти обопільної нашої згоди, бралася відшукати для мене відповідну жінку, дітей її вважаючи за своїх, відмовлялася розділити наше майно. Усе наше майно, яке до цього часу було спільне, залишалосьби мені, наколиб я на це згодився, а ти дальше продовжувала господарювати. Нічого між нами не змінилосьби, лише ти для мене сталаби наче сестрою або доброю тещею.

Думка ця, мушу признатися, до того мене обурила, що я мало не стратив розуму й перестав володіти собою. Що! Задумати, щоби ми розлучилися раніш, ніж би закон природи призвів до цього; ти за життя пересталаби бути моєю дружиною, ти, що підчас мого вигнання була найвірнішою моєю товаришкою. Яка пристрасть, яка необхідність стати батьком могла привести до цього; за життя щоби я зламав присягу й перемінив певне становище на непевне щастя? Ти лишилася моєю жінкою, бо я не міг згодитися на твою пропозицію без того, щоби обезчестити себе й викликати нещастя нам обидвом.

Що може бути почесніше для тебе, як спогад про цю величну думку задовільнити моє бажання і через те, що ти не могла мені сама дати дітей, хотіла улаштувати мені друге одруження, щоби я міг стати батьком.

Кінець промови такий, який буває звичайно в надгробних промовах:

О колибто була воля богів, щоби я, як старший літами раніш від тебе помер, що зовсім булоби справедливо, і одержав од тебе останню послугу, залишивши тобі усиновлену доньку, яка би тобі мене замінила! Але ти мене випередила, подавшись в могилу, залишила мені жалобу, жаль, та покинула одного без дітей. Твою волю я виповню і усиновлю ту, яку ти хотіла мати за нашу доньку.

Вчинки твого життя не підуть на марне. Вони підтримали мене у всіх моїх небезпеках і навчили мене, як ставити опір лихій долі, яка не все мені забрала, коли дає мені змогу вислављяти тебе. Але стративши тебе, я стратив душевний спокій, тебе уже нема, щоби бути моїм свідком і підтримкою в небезпеках; я зламаний нещастям, я не маю сили боротися... Нехай боги мани дадуть і забезпечать тобі спокій!

Безперечно в цій промові, як у всіх надгробних промовах маємо перебільшування, але якби там не було, хоча автор з умислом замовчує хиби цеї жінки, які вона безумовно мала, мусимо визнати, що постать ця велична й оригінальна. Головним характером її є енергія і воля. Вона дала докази цього, починаючи з молодого віку, коли вона будучи дівчиною змогла відомстити за вбивство своїх родичів, аж до кінця життя, коли вона жертвує собою, та хоче поступитися своїм місцем другій жінці, яка моглаби дати нащадків чоловікові; вона виявила це також блискучо підчас заколотів громадянської війни, та перед трибуналом тріумвірів.

Ця суто чоловіча енергія не виключала почування, властивих взагалі жінкам, але вони мали в собі більше суворости, як ніжности. Вона було глибоко й серйозно віддана свому чоловікові, повагу до нього довела до крайніх меж подружих обовязків; вона дала докази цього як в щоденнім житті, так і в найскрутіші часи. Крім того вона була доброзичлива для своєї рідні, для своєї свекрухи, молодих родичок. Рівнож як взагалі не лише римські жінки була доброю господинею, що вміла рахувати й в разі потреби тягатися з діловим чоловіком, з першого погляду пізнавала в грошових справах, де зиск а де страта, добре розумілася на правних справах і знала вартість гроша, хоч і не дуже чесно набутого.

Вона належала до тої породи людей, яким змалку виявляли приповідку Еннія, гідну за слогами Ювенала богів а навіть самого Юпітера, „Oportet habere“ (треба багатіти), і її знала вона раніш, як абетку. Ці чесноти, більш за усе властиві римлянкам, не загинуть пізніше, і не один їх приклад побачимо в добу імперії. Ідеал жінки залишиться такийже.

„Жінка повинна“, писатиме через кілька століть Тертулліян, „керувати хатнім господарством, розпоряджатися рабами, розділяти вовну служницям, старанно берегти ключі од комори й наглядати за провізією. Продовжуватимуть вихваляти на надгробниках ці старовинні чесноти й на них вирізиватимуть веретено і ткальний варстат, як найкращий символ жіночих чеснот. Правда, вона триматиме усі новини, що їх грецька культура на Схід завезуть до Риму, але основа залишиться таже сама. Вона завжді рахуватиме й провадитиме справи, та рівночасно буде смілива й готова усім пожертвувати для свого чоловіка, як Павліна, що перерізала собі жили, щоби не пережити Сенеку, або Аррія, що заколовши себе кінжалом, передала його Петові з словами „non dolet“ (не болить). В доказ цього приведено уривок з листу Плінія Молодшого, яким закінчимо наш начерк: „Нещодавно я прохожувався з одним моїм старим приятелем по берегу Комського озера. Він показав мені віллу, якої одна кімната виходила на озеро. Звідси, додав він, одна жінка кинулась з своїм чоловіком в воду. Я спитав про причину. Довший час чоловік її тяжко хворів. Коли вона переконалася, що вилікувати рани не можна, намовила його положити кінець стражданням і скоротити собі віку й обіцяла разом з ним позбавити себе життя. Вона звязала себе з ним мотузком і обидвоє кинулися в воду. Ніхто навіть не знав, як вона називалася!“

РІЖНІ ВІСТИ

Культурні свята у Львові в червні:

Старанням „Українського Краєвого Т-ва охорони дітей і опіки над молоддю“ відбувся „Тиждень української дитини“. Всі школи „Рідної Школи“ брали в ньому участь.

Діти школи ім. Шевченка вивели дуже гарно сценічну деклямацію своєї учительки, відомої нашої письменниці Константини Малицької — п. н. Діти України.

На сцені молода мати зі своїми дочками. На питання маленької Оксанки — пояснює їй повстання життя в природі. Але Оксанка хоче знати „чи й ми діти теж так само — приходили на світ, мамо?“ І коли мама розказала, що вона їх носила під серцем і в муках привела на світ — всі діти зі словами любови і вдячности горнуться до неї і бажалиб, щоб вона вічно жила.

на шлях вселюдського поступу. Тільки вид цих ріжних ненародних „народних строїв“ робив трохи прикре враження, як доказ, що про красу народного одягу у нас ще дуже мало дбають і знають. Ці всі мішанини ріжних одягів треба би заступити одягами стилевими чи то полтавськими, чи подільськими, чи гуцульськими — чи навіть оригінальними місцевими з даного села чи околиці.

„Свято Матері“ в краю.

В Перемишлі дня 20 травня відбулася у великій світлиці „Народного дому“ старанням тов. „Союзу Українок“ „Свято матері“. Реферат виголосила п. Околотова — а живий образ придумала і уложила арт. О. Кульчицька.

В Станиславові теж урядив жіночий гурток „Свято матері“. Визначну участь в ньому брали артисти театру ім. Тобилевича а маленька дівчинка деклямувала поезію Тичини „Скорбна мати“. Реферат виголосила п. Фіґолева.

В селі Лисиничах повіт Збараж влаштував „Свято

Матері!

Записуйте свої діти тільки до „Рідної Школи“!

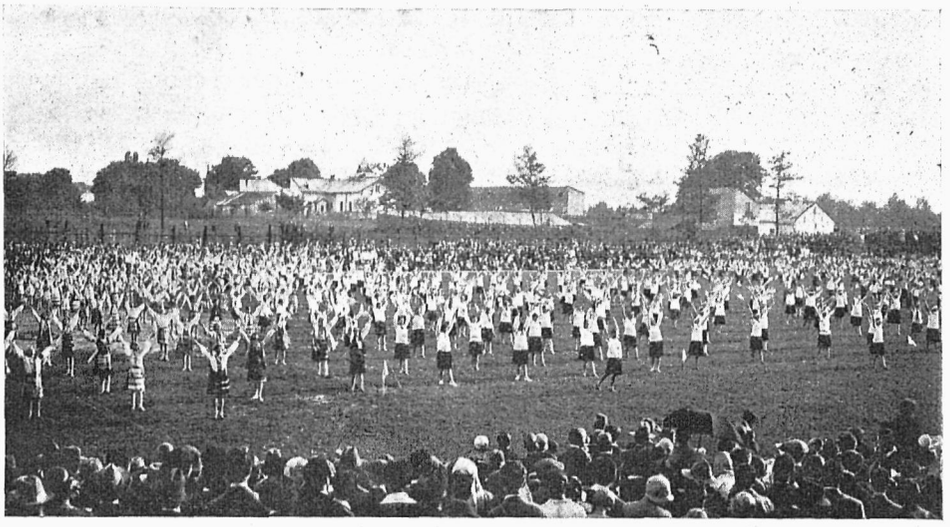

Масові вправи учениць „Рідної Школи“ на площі Сокола-Батька у Львові (світлив Л. Янушевич)

І мама каже дітям, що вона житиме вічно у них і через них — тільки, щоб вони вибрали собі ясний шлях життя. І діти вибірають:

Галя хоче стати вчителькою: „щоб не було ні одного, в нас неграмотного, сліпого“. Тарас бажає бути новим Шевченком, поетом, що стоятиме за правду, за добро — і викує зі свого народу „сімю вольну — нову“. Зоня мистецтвом хоче звеселити людей. Борис іде на здобуття знання „щоб добувати знання, скільки вдасться, справить людство на шляхи до щастя“. Оля в малюнку хоче зберегти усю минувшину і всю красу свойого краю. Левка манить лікарська штука — він дбатиме про здоровля людей. Іван на рілі працюватиме „щоб не був наш край шпихлірем для чужого, щоб нарід став властивцем труду свого“. Богдан і Люба ідуть на поле посвяти і бою, щоб придбати краще життя майбутнім поколінням.

І всі ті діти, ріжні вдачею, але зєднані мрією „вивести людство на шлях до щастя“ — горнуться щиро до своєї матері.

Діточки відіграли це з великою повагою і розумінням.

Дуже гарно випало й друге свято дітей „Рідної Школи“ — на площі Сокола-Батька. Дефіляда всіх шкіл і масові вправи хоругвками радісно хвилювали кожного глядача. І хотілося побажати тим дітям, щоб ця рідна школа стала для них справді рідною, щоб дала їм не тільки зверхні признаки українства — але й глибоке знання свого рідного народу, що певно повелоб їх в житті

матері“ „Союз Українок ім. О. Кобилянської“. Промову виголосила п. Юцишинова, хор співав під орудою п. Юцишина а малі діти деклямували вірші нашої поетки Уляни Кравченко: „Свято матері“, „Щастя матері“, і „На день 12 травня“.

Реферати. Старанням Союзу Українок у Львові відбувся 8 червня реферат др. Софії Парфанович на тему „Як освідомлювати діти в дразливих питаннях“.

Старанням Самоосвітнього Гуртка Студенток при тов. „Просвіта“ у Львові — відбувся 13 червня реферат інж. Стефанії Чижович — „Враження з поїздки на Україну“.

Студентки на лаві обжалованих. Дня 18 червня розпочався процес проти студенток Кравцівної Марії, Чижівної Марії, Конрадівної Марії і Мойсейовичівної Софії — за участь в листопадових днях.

Чижівній Марії, якій недавно померла мати, складаємо оцею дорогою, щирі слова співчуття.

Жінки і вибори. В послідних виборах до парляменту в Анґлії більшу часть виборців творили жінки. Цілий світ з великим напруженням чекає на вислід виборів. Вибори англійські виказали наглядно, що теза наче „жінка з природи консервативна“ є неправдива — бо голосами жінок впала партія консервативна, а до влади прийшла партія поступова на чолі з Мек-Дональдом.

Світовий конґрес жінок. В Берліні зібрався Міжнародний Конґрес Світового Звязку Жінок. В конґресі бере участь 45 держав. Проводить анґлійська делеґатка. З українських жінок виїхали на конґрес п. Мілена Рудницька, голова „Союзу Українок“ у Львові, — співробітниця „Нової Хати“ п. Олена Шепарович, секретарка „Союзу Українок“ у Львові і Ірина Макух-Павликовська, директор кооперативи „Українське Народне Мистецтво“. В черговому числі поділяться делеґатки своїми враженнями.

Альманах „Жіночої Долі“ ще є на складі. Беремо його до рук і дивуємося: як могла така гарна збірка здебільша жіночої творчости, писаної для жінок не найти у них-же самих гостинного приняття. Переглядаємо: є там поезії своїх авторів, а також чужих перекладені на українську мову. Описи з життя жінки з її діяльности дома та в суспільности. Відомости з ріжних місцевостей нашої батьківщини як там працює та проживає жіноцтво. Навіть зза моря вісти, здебільша відрадні. Далі ряд практичних статей, господарство, ґіґієна, то що. Збірка в патріотичному дусі, окрашена світлинами наших письменниць та діячок, образами з життя та орґанізації жіноцтва. Хіба можливо, щоби тисячі і міліони нашого жіноцтва поминули таку книжку? *(С. П.)*

„Чарка горілки — море сліз“. Протиалькогольний підручник у нас дотепер єдиний. Рід алькогольоґії. Автор його (Др. М. Чайківський) йде на зустріч потребі часу: *подати ясно і конкретно шкідливість уживання алькоголю.* Кожний, кому лежить на сумлінню добро йогож власне, його родини та народу прочитає цю книжочку та певно не тільки зірве з страшним налогом, що руйнує здоровля, супокій, майно одиниць і загалу — але й сам стане активно поборюватн алькоголізм. Тому повинна найтися ця книжка в кожній хаті. Її давати читати молоді, щоб виховулася в тверезости та зрозумінню, що тільки їй вона завдячить силу, здоровля тай сама причиниться до визволення свого народу із страшного, упідлюючого ярма: коршми. *(С. П.)*

В справі пошанування памяти Директорки Марії Примівної. На листовне домагання більшости товаришок, здержався Комітет з будовою памятника і вирішив перенести тлінні останки Покійної з села Лолина п. Долина — до Перемишля, де Покійна жила і працювала. Тому просимо товаришок і далі присилати свої датки, а щоб збирання фондів приспішити, просимо завести систему викликування тих, які досі, ц. є. до 1 липня 1929 р. не зложили свойого датку. Досі зложило свій даток около 70 товаришок, міжтим коли з під проводу Покійної Директорки вийшло що найменше 400. Товаришки! Нехай не буде між нами н і о д н о ї, яка не віддалаб довгу вдячности нашій Дорогій Директорці.

На памятник пок. Директорки Марії Примівної

зложили:

По 3.— зол.: Олена Заяцева (Рогатин Чесники).

По 5.— зол.: Ольга Байкова (Самбір); Елєонора Зарицька Костельникова (Львів); Марія з Печерських Костюкова (Коломия); Ольга Ксіонжек-Шпіцер (Солуків, п. Долина); Марія Флюнт (Судова Вишня).

По 10.— зол.: Софія Левицька (Турка над Стрипою); Дарія Левицька Хроновят (Львів); Ірена Дудикевич Гладишовська (Калуш); Ірена Савойкова (Динів); Стефанія Садовська (Надвірна, Молоднів); Теодора Негребецька (Устрики долішні); Зиновія з Жарських Гукова.

По 15.— зол.: Ніна Селезінкова (Радехів); Ярослава з Козлицьких Цеґельська (Теребовля).

По 20.— зол.: Пеляґія Паукова-Корнова (в Лабовій, п. Новий Санч); Анна Погорецька-Ґреґолинська (Перемишль); Наталія Ступницька (Клоковичі п. Нижанковиці).

По 25.— зол.: Трицька Олена (Перемишль).

ВІДРОДЖЕННЯ НАРОДНОГО МИСТЕЦТВА

Що може зробити одна людина, мали ми нагоду побачити в Яблониці польській, почта Комборня, біля Коросна. Село це — наче самітний, ледовий острівець посеред чужого моря навкруги тане та тоне повагом у тому морі. Та ось — декільки років взад — являється у селі Іванна з Ґенсьоровських Боберська, дружина тамошнього пароха Юліяна, ґуртує біля себе сільську молодь, вчить народних вишивок і пісень та пошанівку для всього, що рідне, а своєю милою поведінкою, своєю безінтересовностю і любовю до діла, своєю вірою у кращу майбутність, а ще й своїм небуденно гарним альтовим

Вишивальниці села Яблониця польська зі своєю учителькою

голосом — поривае за собою і старших. І ось тепер — молодь закинула чужі і співає незнаних собі досі стрілецьких пісень, закидає блискучу міську тандиту та вертає до народної ноші з вишивками, а старші — хоч причисляють себе до русских — беруться до видатної кооперативної праці, ставлять хату для читальні, що тулилася досі у тісному церковному будинкові та заводять молочарню, яка на прочуд гарно розвивається. Побільше таких пані-маток, як д .І. Боберська, а наші села змінять хутко і до ґрунту їхні загулюкані, заснані і безбарвні обличчя і з таючого леду перородяться в ґраніт. На світлині бачимо п. І. Боберську (в темнім жупані) посеред ґуртка їх бувших, найбільш пильних учениць, а тепер гарячих пропаґаторок вишивок в Яблониці польській.

Інж. О. Б.

До наших Передплатниць!

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ. З оцим числом розсилаємо нашим передплатникам поштові складанки і просимо вирівнувати передплату і надсилати підписку на IV квертьрічча. Всім тим, що не залягають з передплатою, висилаємо безплатний додаток II таблицю кольорових узорів, а довжникам виписуємо на обгортці висоту їх довгу та просимо дуже чим скорше вирівнати його. Наше видавництво завдячує свій розвиток тільки щирій піддержці і точній передплаті більшости нашого жіноцтва, яке певно піддержить наш журнал і на дальше, а підчас літнього відпочинку приєднає нам передплатниць з усіх закутин краю.

А. СВЄНЦІЦКА

ХАРАКТЕР ОДЯГУ ДАВНИХ НАРОДІВ

Природне прямування до краси та творчости спонукує навіть первісну людину прикрасити кожну річ в своїому окруженні, будь то прилад до праці, миска чи глечик в господарстві. А власне тіло людина намагається не тільки захистити перед зимном і горячом, але й прикрасити його, як предмет гідний уваги і мистецької творчости. Індіянин, мешканець горячого клімату не потребує одежі, але він розписує своє тіло фантастичним татуюванням, а голову прикрашує пірям ріжних птиць. Народне мистецтво дуже велику увагу присвячує одягові, а кожна найменша подробиця народного одягу придумана до кінця і приведена в звязок характеру цілого одягу.

Одяг, це нерв часу, це зрозуміння краси даного часу, це короткий зміст побуту та переживання доби. Не можна уявити собі античного світу без туніки й тоґи, а XVIII в. без шнурівки і перуки та наших часів без коротких спідниць та підстрижки у жінок. Ріжні часи потребують ріжного одіння, ріжної зачіски, ріжного черевика.

Чим культурніший був нарід та доба, тим краще вміла людина зберегти рівновагу в своїому одягові та підчинити свої хвилеві примхи вимогам краси. А в доби мало-культурні або упадкові панує пуста амбіція зі шкодою для краси. Амбіція, намагання стати вище другого, бажання звернути на себе увагу — нераз відгриває першу ролю в способі убирання.

В давніших часах одяг не змінявся так скоро, як в нашій добі, характер одягу давніх народів трівав довгими віками, змінюючися тільки в незначних подробицях. Життя народів в старовину було більше замкнене в собі, чужі впливи були за слабі. Тоді взаємі між народами були тяжкі, тому не було основ для змінчивої моди, а тільки повільний процес розвою одягу самого в собі. Як тільки завязалися живіші взаємини з другими народами, відкрилась широка дорога чужим впливам, одяг став денаціоналізуватися, і почала витворюватися „інтернаціональна“ ноша. Вищі та заможні кляси *скорше покидали свою національну ношу*, а нарід, головно в далеких закутинах краю, береже її вірно до цего часу і для того народний одяг є передовсім національний одяг.

Багатий народний український одяг це свідок та памятка дуже давньої власної високої культури. Було би дуже сміливо з нашої сторони говорити о джерелі походження української культури та українського одягу, але сміло можна признати український одяг одним з найстарших европейських народних одягів. Живий рух в житті деяких европейських народів викликав зміни не тільки в одягові вищих клясів але й в одягові люду. Коли людовий одяг більшости европейських народів може числити за собою 2—3 століття, то українська сорочка, дрібно-збирана спідничка, а головно плахта мають за собою довгий ланцюг віків, а наші взори сягають в глибину часів давного грецького світу. Українська ноша, українська орнаментика вишивок не є европейського походження, а звязана з якоюсь иншою старшою культурою, котру нарід можливо приніс зі собою в мандрівці з иншого світу з иншого осередку культури. Тільки відокремленість життя народу від чужинного впливу, економічна та національна відокремленість села від міста могли зберегти так далеку традицію. Не диво що тепер, коли ріжниця між селом та містом щораз більше зникає, а село входить щораз більше в живий звязок з містом, затрачується і національний характер сільського одягу, а в сільському побуті запановує нервова мода.

Чим дальше в глибину віків, тим більш одностайний характер одягу. Нема великої ріжниці між жіночим та мужеським одягом, між одягом визначної людини та одягом простолюддя. Задля вигоди при виконуванні військових та гімнастичних вправ мужчини все мали коротший одяг від жінок. Але спартанки, що виховувались на рівні з хлопцями, і при гімнастичних вправах рівнож потребували свобідного руху, також носили коротку одежу з відкритим правим раменем. Простий нарід при своїй фізичній праці теж потребував короткого одіння. Впрочім між вищою клясою та народом в давніших часах не було тої психічної ріжниці, яка існує тепер і одяг ріжнився не так своєю формою, як дорожчою матерією та коштовнішою прикрасою.

Твори старовинного мистецтва — скульптура, малярство, стінопись, малюнки на вазах іт. д. показують нам одяг давних народів: єгиптян, греків, римлян. Вже 6 тисяч літ тому назад цвіла в Єгипті багата культура, наука та мистецтво. Становисько жінки єгиптянки значно ріжнилось від становиська жінок других народів. Коли жінка азійських народів належала виключно до гарему і її образ не заховався навіть у мистецтві, єгиптянка користувалася правним та суспільним признанням, бодай у вищих клясах. Там була вона теж „дамою“, котрій служили мужчини. Висока культура єгиптян відбивалася на їх побуті й вони осуджували грубість обичаїв, а до жінки вміли відноситися з ніжністю.

Жінка могла обняти вищу владу в Єгипті, а як голова держави вона брала участь в війні. Цікаво знати, що єгипетська цариця — коли вона була головою держави носила бороду, очевидно привязану, бо борода в Єгипті не була ознакою мужеського достоїнства але царської влади.

В творах египетського мистецтва образ жінки увіковічнений нарівні з мужчиною. Правда, в египетськім мистецтві нераз тяжко відріжнити жіночу постать від мужеської, бо між мужеським і жіночим одягом нема великої ріжниці. На стінописах египетський мистець радить собі тим, що показує жіночу стать постійно яснішою краскою тіла, що просвічує крізь прозору тканину одежі, а мужеську — темнішою краскою.

Египетська одіж розвинулася з примітивної запаски, що обвивала бедра. Запаска підтягалась до гори, до грудей, пояс на дві перекладини через рамена піддержує її. З часом з тих перекладин виросли короткі рукави. Груди — так у мужчин, як у жінок, часто відкриті. Жіноча одежа вужча і довша, головно у вищих кляс. Цей

(Продовження на 29 стор.)

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ
РОМАН ЗУБИК, Львів, вул. Галицька 16
ПОРУЧАЄ:
Останні новости в шовках
на весну.
Вовни на сукні, плащі жіночі і мужеські одіння у великому виборі.

1. - Практична сукня з фантазійної вовни. Спідничка поширена по боках фалдами. Укісне лямування при шиї в двох красках формує краватку.

3. - Комбінована сукня, що складається з блюзки з білої у сині квітки Crepe de Chine і синьої ґабардинової спідниці, плісованої у модні плоскі контрафалди.

2. - Сукня з воалю у ріжнобарвний взір на чорнім тлі. Поясок і пліса, що придержує дрібно фалдований бік спідниці з воалю в одній красці.

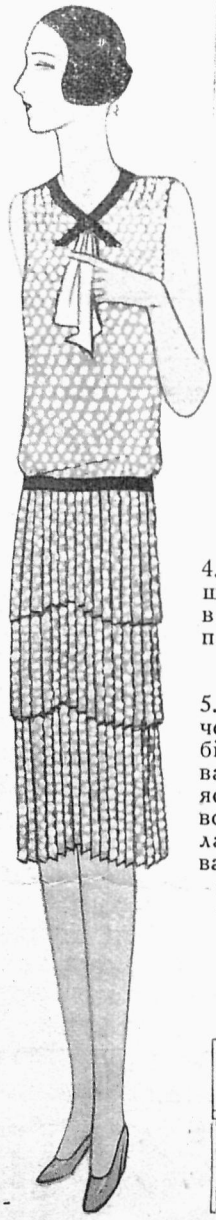

4. - Сукня з білого шовкового полотна в пружки. Спідничка плісована, поясок з білої скірки.

5. - Сукня з ясно-червоного воалю у білі горохи. Лямування при шиї і поясок з ґранатового воалю, краватка біла. Три дрібно плісовані фальбани формують спідничку.

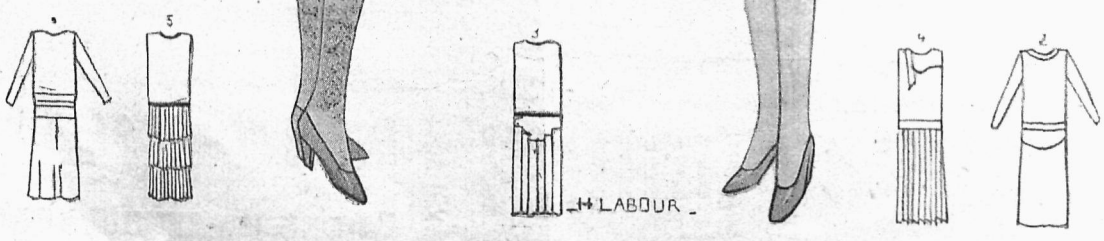

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

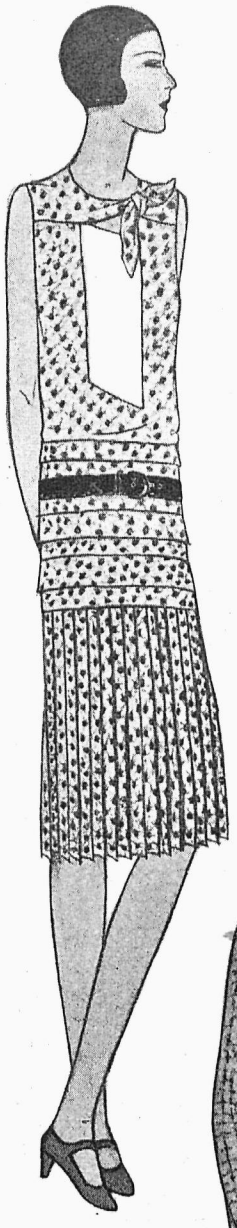

1. - Сукня з взористої Crepe de Chine. Широкі закладки починаються від половини станика і формують на спідничці баскіну. Спідничка плісована. При шиї геска видовжена і оригінально звязана, вставлений перед з білої Georgette, поясок з чорної замші.

2. - Сукня з блаватного епонжу, прибрана темнішим лямованням.

3. - Сукня з білого і зеленого полотна в двох тінях. Спідничка пришита до білої баскіни, лямована долиною білим, краватка з білої Crepe de Chine.

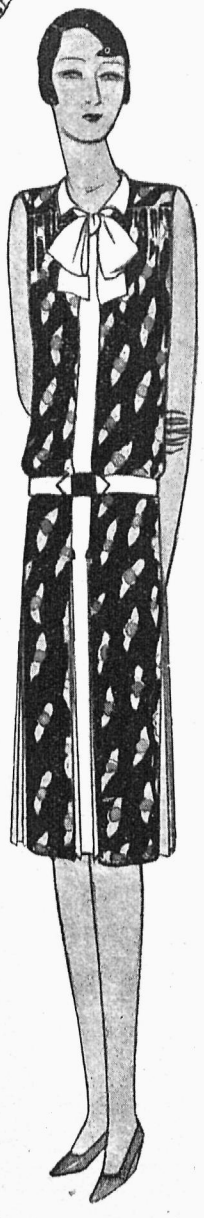

4. - Сукня з взористого воалю на гранатовім тлі. Ковнір, поясок і пліси білі. Пліси на спідничці творять впущені фалди.

5. - Сукня з кретону взористого і білого. Спідничка закінчена широкою фальбаною.

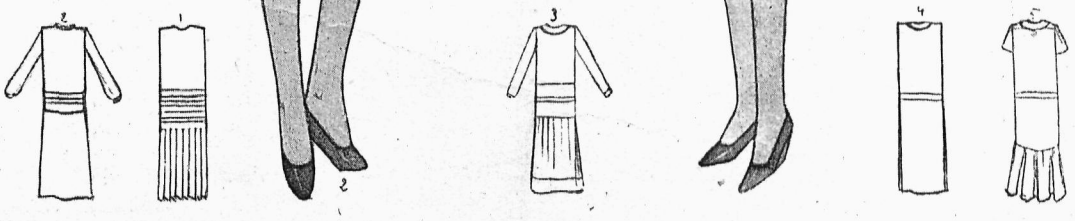

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

1. - Спортова сукня з kasha, прибрана нашитими плісами, спідничка уложена у контрафалди.

3. - Сукня з Jersey в трох відтінях. Джемпер краски темно beige з червоною, камізолею і спідничка beige в одній красці, тлямування на камізолі і при шиї з Crepe de Chine темно beige і ясно червеною.

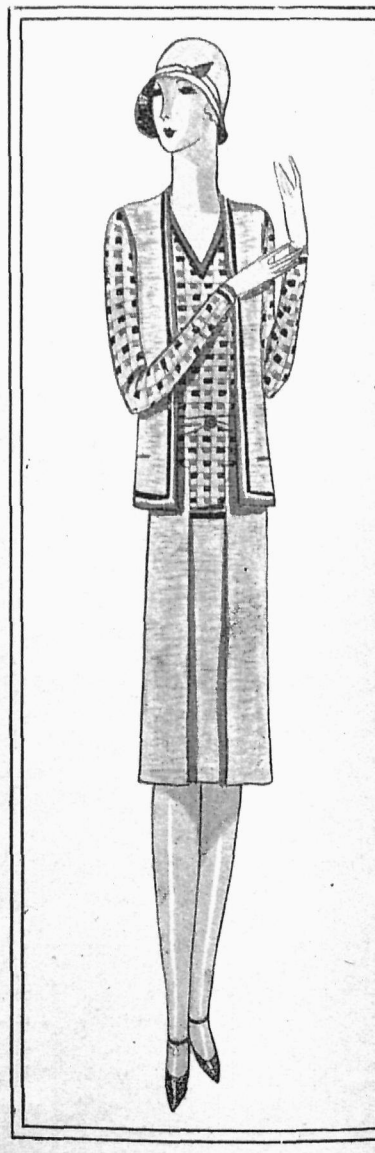

2. - Комплєт з пастелево-синьої „Драпеллі". Жакет гладкий, спідничка з баскіною поширена з переду і по боках контрафалдами. Блюза з взористої Crepe de Chine.

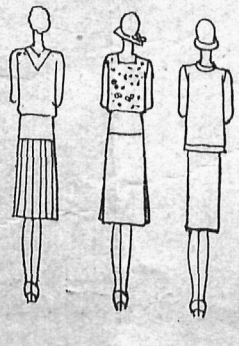

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

ЛІТНІ КОСТЮМИ

1. - Костюм з kasha краски beige. Ковнір і лямування бронзові, спортова блюза з білого Crêpe de Chine, прибрана краватом в полоски краски beige і бронзові.

2. - Костюм з фантазійної вовни в білі, червені і чорні нитки. Спідничка має вставлені звонові части, жакет запинається на два ґузики. Блюзка з білої Crêpe de Chine, прибрана широким жаботом.

3. - Костюм з жовтого полотна. Видовжений ковнірец формує шарфу і є викінчений бронзовим полотном. Блюзка з білого шовкового полотна стягнена пояском з бронзової скіри.

4. - Костюм з легкої вовни в красках зеленій, чорній і білій. Жакет вільний-рівний, спідничка укладана у круглі контрафалди, блюза з блідо зеленої Crêpe de Chine, прибрана дрібно плісованим передом, пліси горою пристебновані.

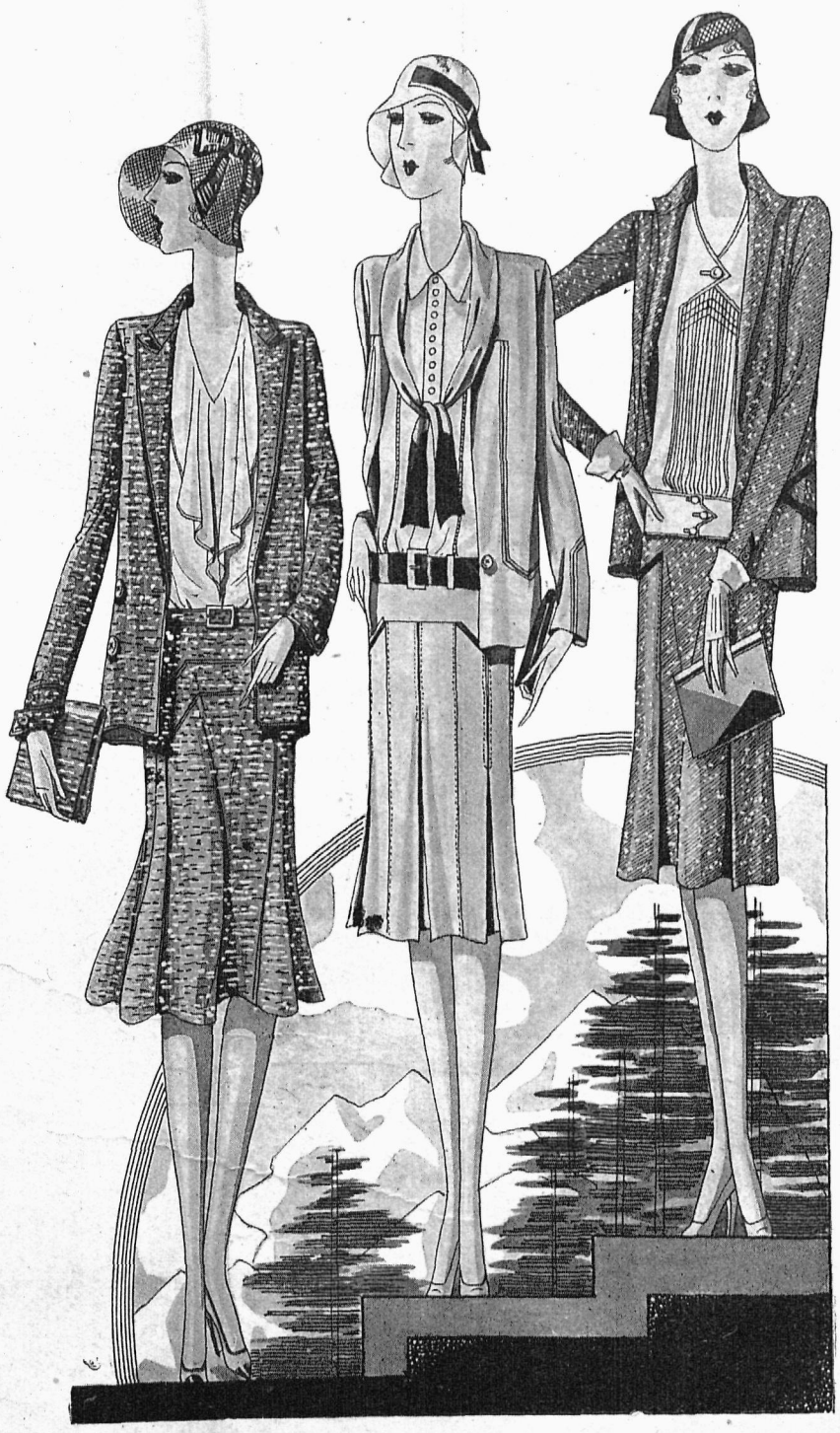

БІБЛІОТЕКА
НАУК. ТОВ. ім. ШЕВЧЕНКА
У ЛЬВОВІ

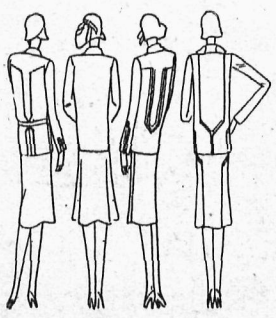

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

ПРАКТИЧНІ ПЛАЩІ ДО ДОРОГИ

1. - Плащ з фантазійної вовни, прибраний сукном в одній красці.

2. - Плащ з мягкої зеленої вовни. На рукавах наложена пелєрина.

3. - Подвійний плащ з вовни в крати і гладкої, стягнений в поясі скіряним пояском.

4. - Плащ з гладкої вовни, впущені кишені вилямовані темнішою лискучою тасьмою

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

1. - Плащ з kasha краски be'ge. Ковнірец, манжети і пасок з бронзової кримки. Зад плаща вільний — сильно звоновий.

2. - Плащ з англійської вовни, прибраний подвійним стебном і ґузиками. Кишені широкі, плечі плаща відтяті.

3. - Плащ з англійської матерії, прибраний подвійним стебном. Перед плаща втятий до стану, плечі вільні.

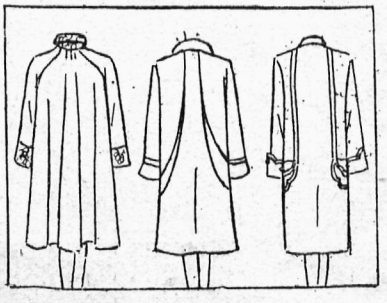

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

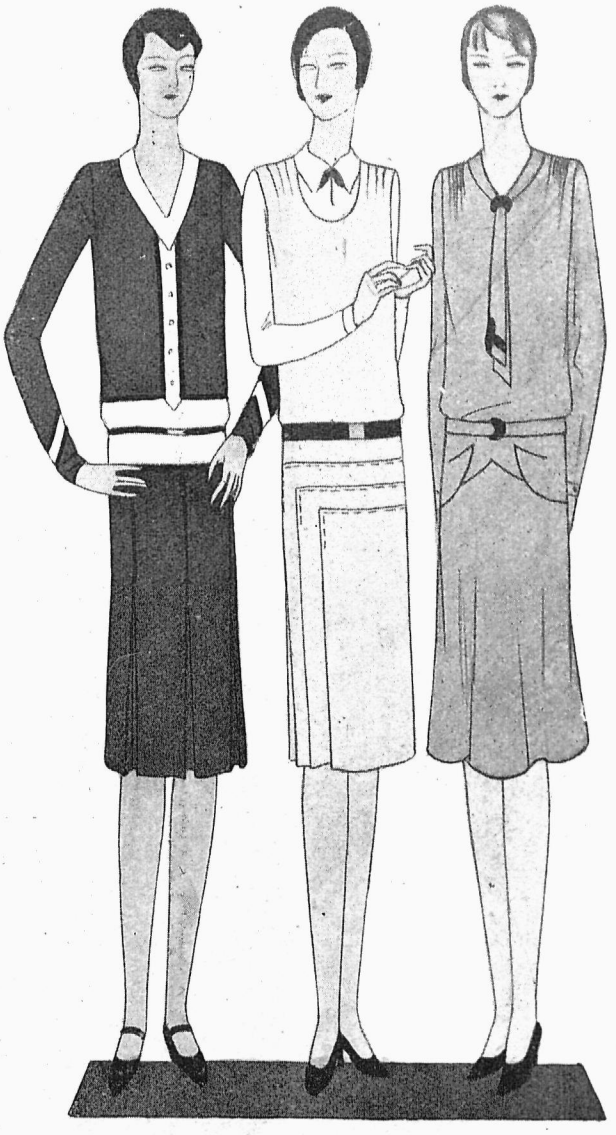

1. - Сукня з сирого шовку, прибрана на станику мережками і білим ковнірцем. Спідничка передом фалдована.

5. - Суконка з ґранатової Crepella, прибрана білим ковнірцем і манжетами. Гора станичка викінчена у зуби, спідничка поширена впущеними контрафалдами.

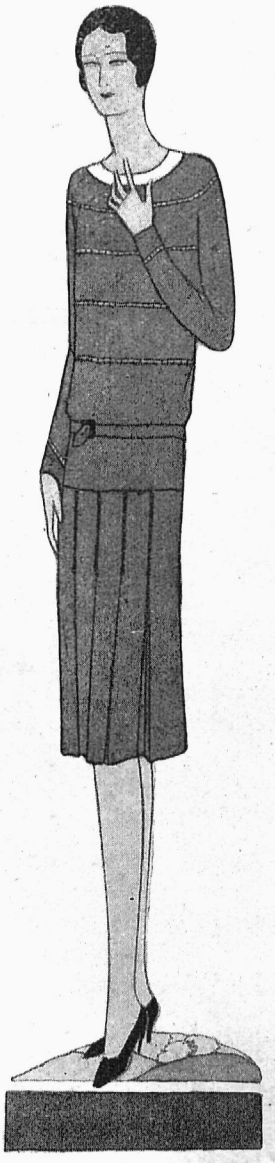

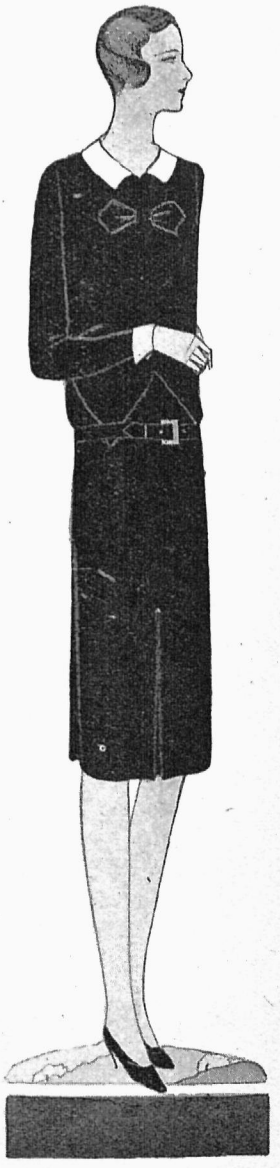

ПРАКТИЧНІ СУКНІ

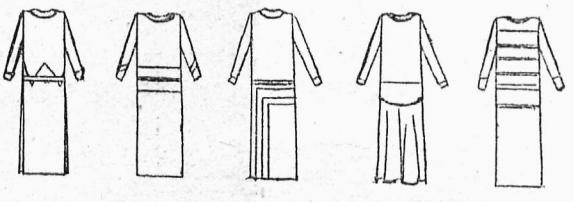

2. - Суконка з білого і ґранатового Jersey. Лінії де лучаться обі матерії лямовані червеним Jersey. Пасок червений ґузики кристалеві.

3. - Комбінована сукня з kasha драпової краски і білої легкої флянелі. Краватка і пасок чорні.

4. - Суконка з воалю краски білої кави. Спідничка звонова з оригінальною затятою баскіною.

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

1540. Ранішня сукня з взористого штучного шовку, викінчена однокольоровим шовком.
1657. Виправа для немовляти. (Суконочка, сорочинка, каптаник, черевички та підборідок).
1586. Купелевий одяг і плащ.
1528. Літна комбінація для жінок.
4340. Комбінація для малої дівчинки.
2220. Нічна сорочка для малої дівчинки.
2173. Ранішна суконка для малої дівчинки.
4159. Комбінація (спідничка, станик) для малої дівчинки.
1219. Підштанки для хлопчика.

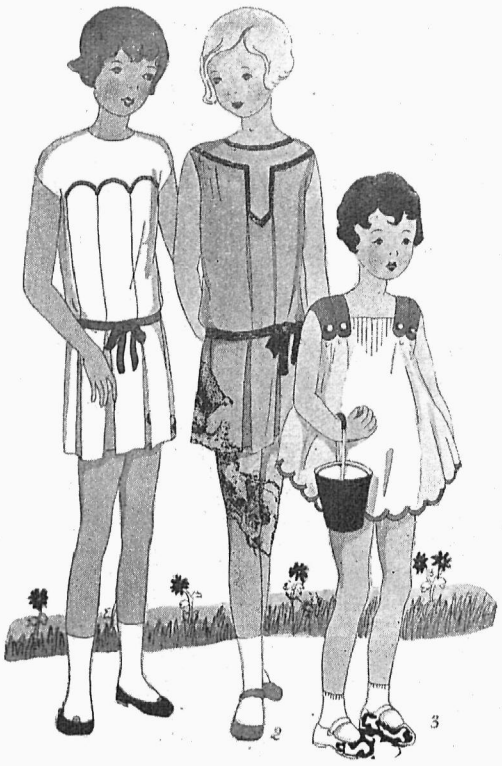

НАШИМ НАЙМЕНШИМ

4. - Суконка з голубої Crepe de Chine, прибрана взористою Crepe de Chin-ою.

5. - Суконка з блаватного полотенця, прибрана білим полотняним ковнірцем і лямівками. Пасок з білої скірки.

6. - Суконка з білого полотенця, прибрани мережкою і червеним полотенцем.

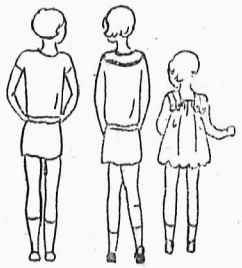

1. - Суконка з білого шовкового полотенця. Геска витята у зуби лямовані червеним полотенцем. Станичок укладаний у контрафалди, які розходяться свобідно на спідничці. Поясок з червеного полотенця.

2. - Суконка з рожевої Crepe de Chine, прибрана темно-рожевим лямованням і пояском.

3. - Суконка для маленької дівчинки з білої Crepelli. На придолі суконка прибрана голубими зубчиками.

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

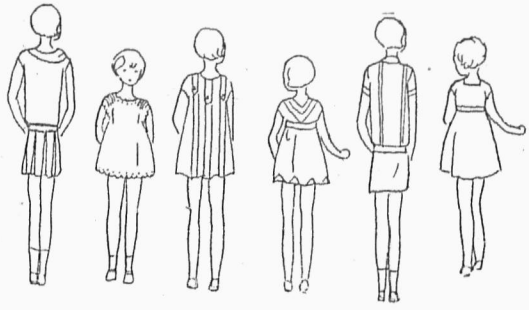

НА ВАКАЦІЇ

7. - Біла полотенна суконка, пасо чок. хустинка на шиї і хустинка в кишенці зі синьої Crepe de Chine.

8. — Суконка з білого полотенця, викінчена червоним англійським гаптом.

9. - Суконка з рожевої Crepe de Chine, прибрана темно - рожевою Crepe de Chin-ою.

10. - Суконка з білого воалю, прибрана нашитими жовтими плісами і ґузичками.

11. - Дві суконочки для сестричок з білого полотна. Суконка для старшої дівчинки, прибрана зеленим полотенцем, суконка молодшої має з переду три контрафалди.

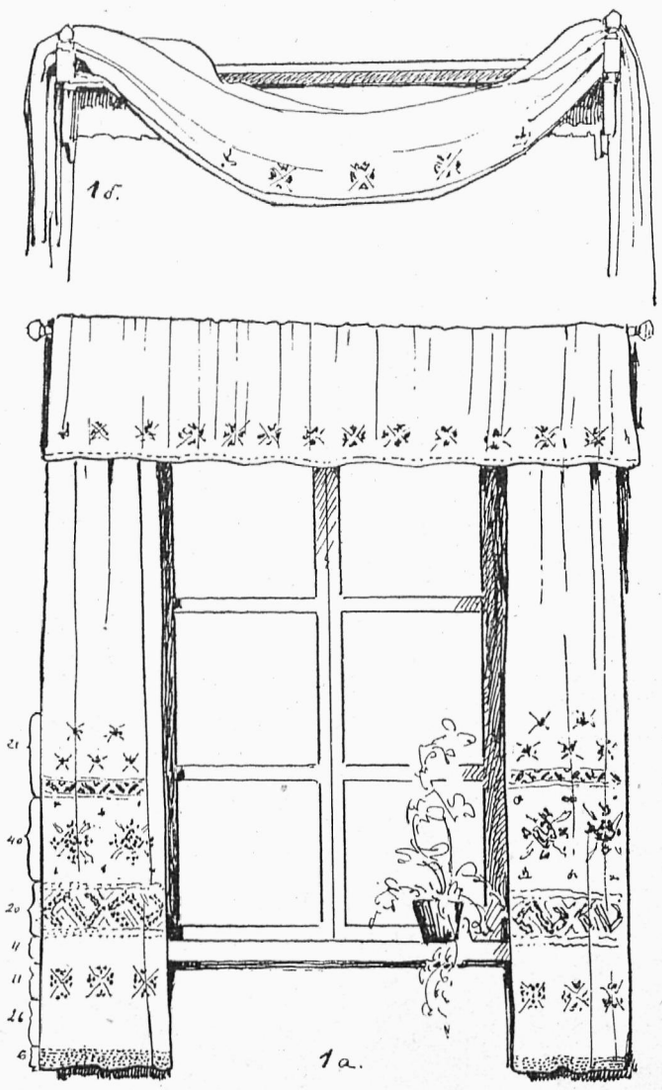

МЕРЕЖАНІ ЗАВІСИ (ФІРАНКИ)

на білому льняному полотні, широкі на 40—50 cm. (Довжина відповідна до вікна).

Проєктували й рисували О. О. Кульчицькі.

Завіси складаються з 3 частей; з двох побічниць і горішнього викінчення. Горішна частина може бути трошки морщена, в роді „фальбани“, як це видно на обр. 1 а, або може бути у формі довгого рушника, закинутого на карніші (рис. 1 б).

Розміщення взорів на побічниці видно на окремім образку, а відступи розміщення зазначені цифрами в цент, на образку 1 а.

Мережки виконані грубою бавовною DMC білої краски. Поміж вирізуваними мережками уміщена вишивка, виконана гладдю бавовною DMC, білої краски.

Завіса викінчена довкруги і на долині вузенькою, стяганою мережкою. Мотиви взяті зі старинних вишивок і мережок з Великої України.

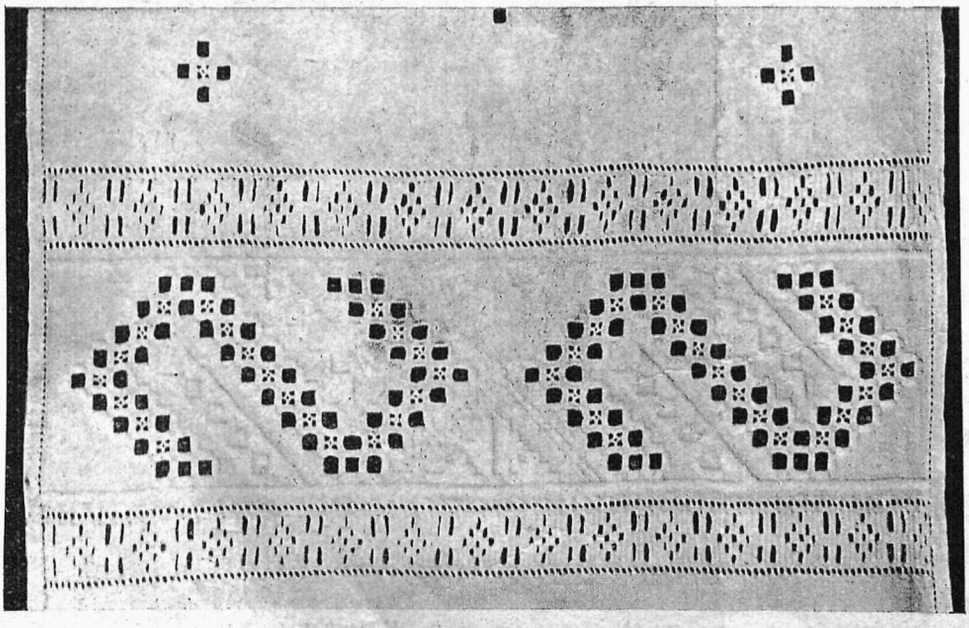

Мотив мережки і вишивки в побільшенні.

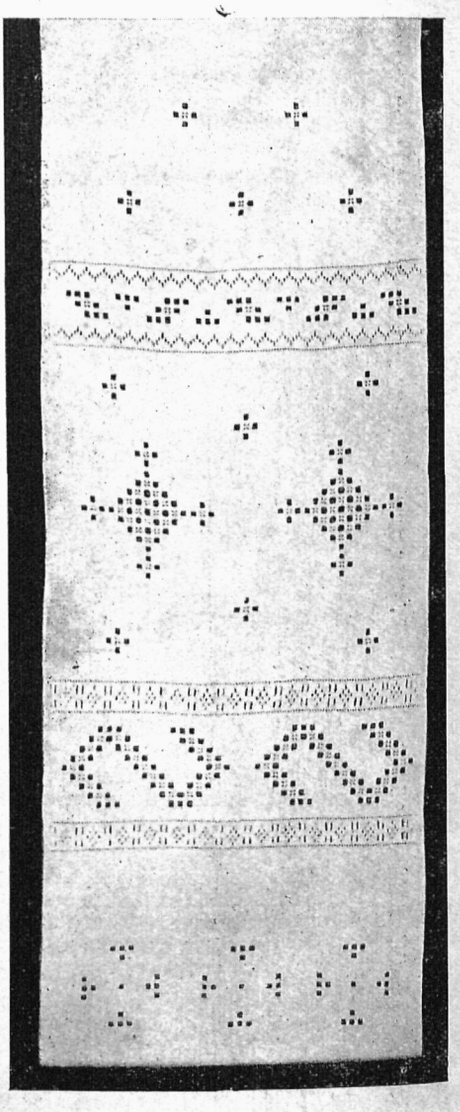

Долішна частина побічниці, на якій видно розложення мережок і вишивок в цілости.

РОБОТИ

ПРИМІНЕННЯ НАРОДНІХ ВИШИВОК ДО ЛІТНОГО МУЖЕСЬКОГО І ДІТОЧОГО ОДЯГУ.

3) Мужеська вишивана сорочка з викладаним ковнірцем. (Модель з Великої України, виконання Союзу Кустарів, Полтавщина).

Взір виконаний гладдю в красках: жовта, бронзова, голуба. По середині сорочки між обома нагрудними взорами вузенька мережка, що криє запинання.

4) Вишивана суконочка для дівчинки, виконана на білому полотні, опалю або бурунчуку. (Модель з Великої України. Власність Лесі Храпливої).

На придолі довкруги уміщена вишивка, викінчена з обох сторін кривулькою та обрамована мережкою. На горі вишивки уміщені у відступах около 10 cm дрібні галузки. Ці галузки містяться теж на грудях і на рукавах поміж рядами кривульок. На долині суконка викінчена обміткою у красці зеленій і білій на переміну. Поясок викінчений довкруги мережечкою, а на долині галузками. Взір виконаний в красках: голубій, ясно-зеленій та червоній. Кривульки у зеленій і червоній красці на переміну.

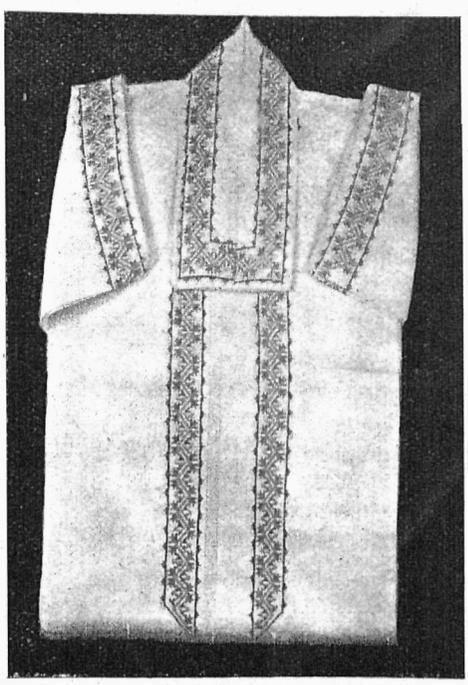

3)

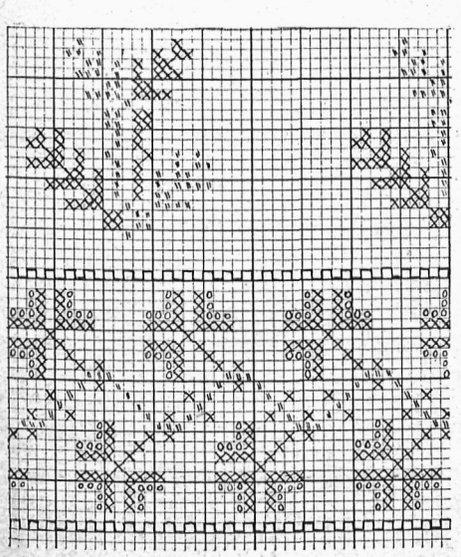

Взір до зшиваної суконочки.

Краски: ○○ червона, ×× голуба, //// зелена.

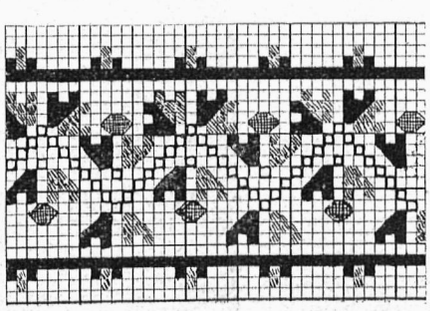

Взір до вишиваної сорочки.

Краски: ⁞⁞ жовта, ▮▮ бронзова, /// голуба

Пояснення до II. таблиці кольорових взорів вишивок.

Буковинські вишивки з народ. сорочок:

Ч. 1. Взір на уставку: горішний виконаний низиною, середущий (жовтий з чорним) морщинка, звізди краєм в долині теж низиною.

Ч. 2. Взір вишивки довкруги пазухи; в долині звізда.

Ч. 3. Взір на уставку.

Ч. 4, 5, 6, 7, 8. Дрібки взори вишивок на рукавах.

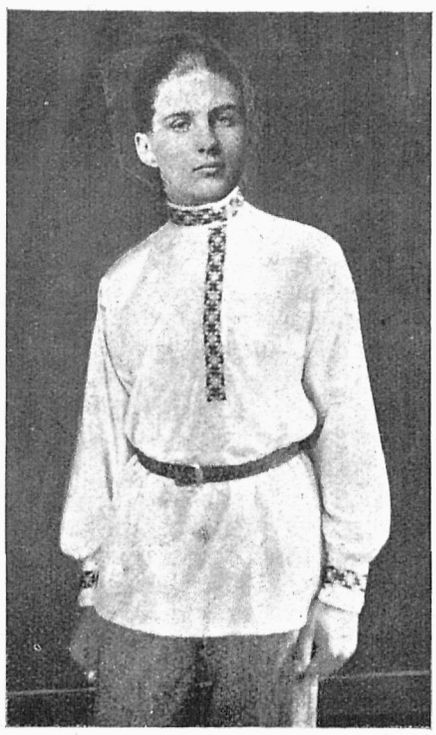

2)

2) Мужеська сорочка-блюзка з вишивкою на ковнірці, переді та манкетах з сирого шовку. (Модель виконаний у Львові). Цей модель, то наслідування великоруських „рубашок“, але він дуже поширений на Великій Україні поруч з вишиваними сорочками на взір ч. 3.

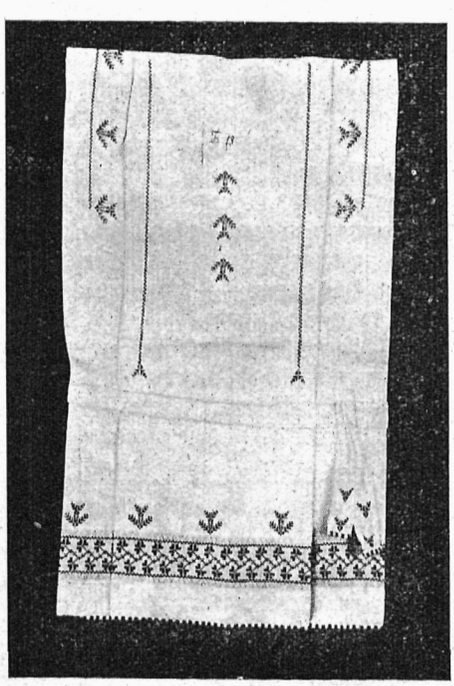

4)

Д-Р СОФІЯ ПАРФАНОВИЧ

ГІҐІЄНА ЖІНКИ

V

Неплідність може бути цілковита, то зн. жінка загалом не може завагітніти — або зглядна, то зн. жінка завагітніє, але не може доносити, в неї наступає викидень (аборт). До цеї послідної ділянки належить також неплідність по одній дитині. Це питання є для нас величезної ваги і то з двох точок погляду: особистої та суспільної. Є багато жінок, для котрих осягнення дитини є єдиним товчком до заключення подружжя. Часто-густо вона входить в подружжа з людиною байдужою або й не любою, та потішає себе, що материнська любов заступить їй любов подружжі. В інших випадках, коли подружжа заключене навіть на підставі любоби чи симпатії остає бездітним, свідомість його недоцільности та почуття браку і пустки віддалює подругів від себе, будить в них взаїмний жаль до себе та каже складати вину одно на другого. Це й руйнує часто добре пожиття, що є ще прикрішим для жінки, бо в неї не тільки нема дитини, але і пропадає подруже щастя і спокій. Такі жінки бувають дуже нещасливі, їх нерви дуже терплять, їх ніколи не покидає туга за дитиною, що часто-густо переходить в хоробливі нервові стани. З другої сторони неплідність є важною суспільною справою: вона грозить народови недостаточним приростом населення, а коли це лихо є більше розповсюджене — навіть вимертям народу. Так мається зараз справа з французами: в них подружжа або зовсім бездітні або мають одну дитину. Отож від часу війни вдарено на трівогу: мовляв Франції грозить депопуляція. Держава займається пропаґандою і опікою материнства, а подружжа, що мають по більше дітей, дістають нагороди. Певна річ, в нас справа ще так далеко не зайшла, всетаки помітна одна обставина: в подружжах значно поменшало дітей, навіть по селах вже немає тепер многодітних родин, а по містах одно-двоє дітей становить максімум. Щораз частіше стрічається зовсім бездітні подружжа. Міжтим наш народ потребує багато сильних і здатних горожан — бо перед ним важкі завдання. Отож спитаємо: яка тоді причина бездітности.

Поминувши це, що часто люде свідомо протиділають запліднению чи доношенню і в той спосіб збільшають число зглядних неплідностей, сама дійсна неплідність є доволі часта. Її причина може бути так по стороні мужчини як і жінки. І так мужчина може бути хворий, недорозвинений (це рідше) а головне: він може мати або перебути венеричну недугу. Якраз обі полові недуги, то є трипер і сифіліс є дуже часто виновниками бездітности подружжа. Трипер робить неплідним мужчину і хоч він часто лікувався та задержав справність полову його зародки завмирають і хочби його жінка не набралася хвороби від него — вона не може бути запліднена. Ця сама хвороба дуже страшна для жінки, а дуже погана і грізна для її плідности. Часто навіть без породу, але головно по породі наступає у жінки запалення матиці та її околиці, запалення яєчників та їхніх проводів. Таке запалення робить жінку хворою на роки і десятки літ, руйнує її сили та охоту до життя. Воно кінчиться двояким способом: в запалених місцях твориться рона і тоді буває операція єдиним рятунком вже не здоровля, а життя жінки. Колиж це не наступить, запалення затягається, наряди корчаться, докола них творяться зрости, котрі сильними посторонками стягають проводи, приводжують чинність залоз, скривлюють та переміщують наряди родні. Сяк чи так жінка стає прямо калікою. Для нас же саме головне: вона стає майже все зовсім неплідною.

Сифіліс затроює зародки і будь убиває їх, так що такі подружжа є зовсім ялові, або ушкоджує їх до тої міри, що жінки не доношують, викидають або родять неживих, та звироднілих дітей. Обі ці хвороби є якраз у Франції причиною вимирання людности. При першій дитині жінка набиває від мужчини хвороби, ця хвороба робить її вже далі неплідною.

Свідомість, що обі сторони можуть поносити вину неплідности є дуже важка. Часто буває, що мужчина обвинувачує тільки і виключно жінку, проти неї обертається ціла його злість та злоба. Жінка нидіє в почуттю начеб своєї вини. Вона стає тихою, сумною, домашною робітницею. Міжтим вину часто поносить сам мужчина і його слідби піддати оглядинам лікарським та лікуванню. Для жінки є велика полекша, коли вона знає, що не вона є причиною лиха.

Всетаки часто причина тільки по стороні жінки. Кожна частина її нарядів родних може або з натури бути так настроєна, що уможливлює завагітнення, або улягати хоробним змінам, котрі пізніше це замежують. Згадаю коротко ці стани, щоби познайомити з ними читачок, котрі нераз шукають поради у лікаря та обурюються, коли всі його вказівки та ліки не ведуть до бажаної цілі.

Деколи лучається недорозвиток, зароснення частини проводів, творення перегород та інші вроджені хиби. Та ще частіше бувають скривлення матиці: вона може бути надто перегнута до переду, або вгнута до заду, як жінки кажуть: може бути в крижах. Її шийка може бути надто вузька, отвори тісні або замкнені. Є ще багато ріжних вроджених хиб. Дещо з них може поправити лікування (н. пр. звуження перегнуття), інших же не вміє направити рука лікаря і це треба зрозуміти. До тих послідних належать вроджені браки та недорозвої чи то матиці чи то яєчників. Вони лучаються часто не самі, а в звязку з недорозвоєм інших нарядів, головно залоз, а зовнішними обявами того є або худий хлопячий вигляд, голос, а навіть поріст волосся, або надмірне отовщення, цукриця і багато дечого іншого.

Більша є ділянка запальних змін. Що одною з головних причин запалень є трипер, я вже сказала. Не менше важні є запалення та закаження при і по родах. Вони будьто змінять матицю так, що вона перестає мати здібности приняти, будь звужують і переміщують інші наряди. Треба зазначити, що проволочне запалення і уплави бувають одною з частих причин неплідности.

Всякі надірвання, тріснення, неправильні комунікації з другими нарядами бувають також причиною неплідности. Вкінці стають нею боляки і ґудзи та нарости. Декотрі з них перешкоджують приняттю, та перешко-

НАЙНОВІШІ
ВОВНЯНІ Й ШОВКОВІ МАТЕРІЇ
на плащі й сукні
На складі сукна на мужеські одяги
поручає фірма
СТАХЕВИЧ І АБРИСОВСЬКИЙ
Львів, Ринок 32.

джують доношенню. Інші загалом не становлять перешкоди. Стан як бачимо дуже ріжнородний. З них найчастіші то мязаки (мійоми) і раки.

Тут перечислено тільки найважніші ділянки хвороб та їх причин. На ділі їх багато більше, та вони дуже ріжнородні. Всетаки дещо про них варто знати. Далі ще один замітний факт: рідко коли лікар може передбачити та з цілою певністю виключити можність вагітности. Деколи буває, що він не находить зовсім і ніяких змін, проте в жінки немає дітей. Часто буває причина поза нарядами родними: хвороба легенів (туберкульоз), нирок, залоз ендокрінних, цукриця і ін. Але і без того можуть бути бездітні подружжя. Нині ділиться жінок на ріжні типи. Кажеться, що тип вузькобедрий о мужеськім вигляді рідко є плідний. Далі багато пишеться про згідність обох подругів, їх приноровлення до себе і темперамент .Навіть мають впливати на відповідаючі собі кровяні уґрупування. Отже ціла справа дуже широка та інтересна, інша річ, що багато ще до нині тут темного та непрослідженого. Як з одної сторони несподіванкою є при правильнім орґанізмі неплідність, так з другої дивним дивом вагітніють і родять жінки з дуже сильними запаленнями і боляками. Природа є багата, ріжнородна і незбагнута, частенько кермується не тільки своїми правами але й капризами — а легковажить науки та лікарів. Знаючи це, не треба від них вимагати за багато, а коли мимо зусиль — немає успіху — не складати вини на їхню несвідомість чи недбайливість.

ДЕЩО ПРО МОРЩИНИ

До читачок »Нової Хати«!

Знаю, як турбуєтесь кожною морщиною на Вашому лиці, як з жахом дивитесь у зеркало, що показує Вам невеселу правду, що кожний рік життя, кожне тяжке переживання, а також кожна втрата на вазі, рисується на Вашому лиці, шиї, раменах дрібними або і глибокими морщинами. Ці морщини зарисовуються вже в молодости, а поглиблюються та розмножують з віком, так що вкінці лице і ціле тіло виглядає як зісохле, поморщене яблуко.

Що робити? Ми хочемо бути довго молодими і наука косметики прямує до того, щоб не лиш затирати сліди літ при момочі шмінки й пудру, але щоб дійсно усувати їх. І так найпростішим способом боротьби з морщинами є — добре відживляння не лиш цілого тіла, але і скіри. Добре відживляння скіри лежить у тому, щоби її перекровити, допровадити до неї більшу скількість крови. Це осягаємо при помочі напарювання скіри, діятермією та течами, що збільшують приплив крови.

Дуже розповсюднене є масованнє лиця, яке треба виконувати прямовісно до перебігу морщин. Добрі висліди дає приклалання баньочок Біра (Bier) на $^1/_2$ години два рази денно. Є се поздовжні баньочки заосмотрені на березі ґумовим перстенем. Вони вигладжують морщини. роблять їх менше виразними. Також можна закладати на лице ґумові маски або витягати і вигладжувати морщини, при помочі анґлійського пластру, але ця остання метода не є гіґієнічна. Вживається також оперативних методів. Вони полягають у тому, що на границі волосся натинається скіру, натягається так, щоб зникли морщини, витинається кусок скіри та сшивається. Цей спосіб вигладжування лиця має дві недостачі — одну це змінений і дивний вираз лиця, а другу це шрами на границях безволосої та вкритої волоссям скіри.

Вкінці мушу згадати один з найбільше уживаних тепер способів а саме встрикування парафіни. В місцях запалих, встрикується під скіру розтоплену парафіну, яка виповнює сі місця і вигладжує. Висліди цего способу, в останніх часах ново опрацьованого та часто примінюваного, є дуже добрі.

Бачимо отже, що маємо досить оружжа до боротьби з морщинами, тому — не журімся!

Др. Тишицький.

ХАРАКТЕР ОДЯГУ ДАВНИХ НАРОДІВ

(Продовження зі стор. 13)

одяг часом укладали в дрібні, запрасовані фалди, головно, коли матерія була біла та однокольорова, — або розписували в якийсь простий орнамент, ріжними фарбами, які їм були вже відомі. Египтяни любувались в матерії в контрастові полоски пр. червоні та білі, жовті та чорні і т. п. Звичайно для одягу вживали льняного полотна, пізніше прозорі, тонкі, бавовняні тканини, (щось подібного як муслін), крізь котрі відріжнявся колір тіла. Особливістю египетського національного одягу є великий круглий ковнір, що прикривав горішну частину груди та спадав на рамя і на плечі. Багаті люди розшивали його золотом та перлами, украшали ріжнобарвним шклом, емаллю та самоцвітами. Бідніші вживали на ці ковніри пестрої, ріжнобарвної тканини.

Египтяне, навіть царі та цариці, звичайно ходили босі, тілько деколи стрічаємо у них сандали. У давних народів великим мистецтвом було зачісування. Азійські народи, пр. перси, асирійці — дуже вміло та ріжноманітно закручували волосся не тільки на голові, але й на бороді та вусах, так що жидівські „пейси“ мусять бути останком якихсь давних орієнтальних звичаїв. Египтяне вміли робити перуки, котрі в важних випадках вбирали на голені голови. Жінки плекали довге волосся і знали приписи його скорого росту. Краса зачіски египтянки полягала в ріжноманітности дійсно майстерного плетення волосся. Потоки чорних кіс спливали з жіночої головки. Як мужеська, так і жіноча голова часто була прикрита ріжнобарвним серпанком, котрий спадає на плечі, а на чолі є піддержаний обручем. Змія на обручі — символ влади над життям та смерттю, вказує на високе царське походження особи, що його носить. Лотос, улюблений цвіт египтян, часто прикрашує голову жінки.

Перстені, наручиці, наушниці — ріжні амулети закінчують одяг давної египтянки.

Зовнішний вигляд египтянки дуже принадний. З тонкими, великими чарівними очима, невеличким носом, злегка видутими устами. Постаттю нагадує вона сучасну жінку — струнка, з ледво наміченими грудьми, вузькими бедрами, тонкими ногами ґазелі. Египетська жінка дбала про свою красу. Любила вона часто купатися, натиратися пахощами, вживала багато красил. Тіло малювала білою фарбою, уста червоною, під очі піддає зеленої або чорної краски, на руках синьою фарбою виписує тонкі жилки в доказ ніжности та прозорости шкіри. Любить цвіти... Все свіжа китиця в руках, все свіжий вінок на голові. Поява такої ніжної жіночої постаті мусіла дуже хвилювати серця мужчин.

(Далі буде).

ПРИПИСИ

Зупа з суниць.

До камяного горшка дати склянку молодої квасної сметани, 1 склянку солодкої густої сметанки, 3 жовтка — і бити на піну досипуючи по троха 14 дкґ мілкого цукру. Опісля поставити горнець на горячу бляху і колотити колотівкою аж згусне. Уважати, щоби жовтка не поділилися. Перетерти через сито 2 літри суниць, вляти до цего склянку легкого вина, добре вимішати, опісля вливати цей сок до крему, довго мішаючи.

Аґрестова юшка.

Зварити літру аґресту, перетерти через сито, розпустити водою, відповідно до кількости осіб. Уважати, щоб юшка мала лагідний смак, легко винний; взяти ½ літ. доброї молодої сметани (пропорція на 6 осіб), ½ ложки муки, розбити добре, залляти кипячою юшкою, а як закипить, дати до ледівні або пивниці. До зупи подати „грінки".

Теляча печеня з яриною.

На горяче масло, дати молоду дрібно покраяну ярину (морква, горошок, кель, каляріпа, цибулька і трошка зеленої петрушки). На цім пекти телятину. Коли печеня готова, вийняти її — ярину припорошити мукою, опісля ділляти росолу з кости, нехай сок закипить, і вложити до нього печеню.

Лакоминка з суниць.

Взяти 19 дкґ масла, 7 дкґ цукру, утерти на піну, додати 4 жовтка та 24 дкґ муки і заробити тісто — спекти пляцок в тортівниці, наложити суниць. Заварити густий сироп з 16 дкґ цукру — убити піну з 4 білок, вливати по троха кипячий сироп до піни і бити так довго аж піна зімтивніє. До цеї піни дати 1 склянку суниць, вимішати і наложити її на приладжений крухий пляцок зі суницями.

Пляцок з вишнями або черешнями.

Взяти ¼ л. сметани, 3 жовтка, 1 добру ложку масла, піну з 3 білків і муки і замісити вільне тісто. Додати ½ порошка Еткера. Пекти в тортівниці — наклавши до тіста черешні чи вишні без кісток.

Смаження рожі.

До 1½ літ. кипячої води вкинути 25 дкґ перебраної рожі і відставити нехай прохолоне. Опісля зілляти воду до окремого начиння. Взяти дві склянки цеї води — додати 1 кґ цукру, заварити густий і клярований сироп — вкинути до цего рожу, нехай кипить 15 мінут. Опісля відставити, додати на кінець ножа цитринового кваску, а коли вистигне зложити до слоїків. З решти води, що остала з пареної рожі зробити рожаний сок. На літру цеї води дати 1 кґ цукру — варити 20 мін., відставити і додати цитринового кваску. Як прохолоне, зілляти до фляшки.

Кисіль з ягід.

Заварити ½ кґ. яких небудь ягід або овочів: вишень, черешень, порічок, аґресту, афин, малин, ожин, камянок, буґедзів (базянок, журавин) в 1 літрі води і додати цукру тільки, щоб було добре солодке. Відтак додати до того 2—3 ложки бараболяної муки, розтертої в ½ шклянці зимної води і заварити ще раз — протягом 1—2 мінути — відтак вилляти до порцелянової посудини і остудити. Можна також овочі відцідити і заварити кисіль на самім соку. До ягід, що не мають запаху додати ванілії, до ягід, що не мають квасу додається соку цитринового.

В зимі можна кисіль варити з варення (конфітур). Подається до кісілю бішкопти, а також сиру сметанку. Добра літна лакоминка — відповідна також для малих дітей і виздоровців.

ПРАКТИЧНІ ПОРАДИ

Рибу переховується в найхолоднішому місці пивниці, найкраще на камені, або в камяній ринці. Коли риба має полежати 2—3 дні, треба її покропити сіллю або завинути в платок замочений в оцті.

Сир треба обвинути масляним папером або мокрим платком і переховувати в камінній посуді. Час від часу обертати і обтирати платком наростаючу цвіль.

Книжки і журнали надіслані до редакції:

(Просимо авторів і видавців надсилати нам свої видання для обміну й поміщення в оцій рубриці).

Богдан Кравців: **„Дорога"**. (Збірничок віршів і нарисів). Видавництво „Вогні", Львів 1929, ст. 46. Марка видавництва роботи Е. Ю. Пеленського.

Микола Чайковський: **„Чарка горівки, море сліз"**. Бібліотека „Ми молоді", ч. 8. ст. 148. (З ілюстраціями). Ц. 2·50 зол.

Каталог II-ої виставки українського мистецького гуртка „Спокій". Варшава, травень 1929 (ілюстрований).

„Світ", — ілюстрований двотижн., Львів, чч. 4—5.

„Життя і знання", ілюстрований місячник, Львів, ч. 9.

„Нові шляхи". — літературно-науковий, мистецький і громадський журнал, Львів 1929, чч. 1, 2.

„Вікна" — література-мистецтво-критика, Львів, ч. 5.

„Літературно Науковий Вістник", місячник, Львів, ч. 6.

„Господарсько-кооперативний часопис" (з додатком „Добра господиня") — ілюстрований тижневик, Львів, чч. 22, 23, 24.

„Жіноча Доля", — двотижневик, для українського жіноцтва, Коломия, ч. 11.

„Віра і наука", — евангельський часопис, Львів.

„Світ дитини", — місячник, Львів, ч. 6.

„Селянка України", — двотижневик, Харків ч. 9.

„Нова Громада", — іл. журнал споживчої кооперації, Харків, ч. 10.

„Музика масам", — місячник, Харків, ч. 3—4.

„Ženský Svet", — місячник, Любляна (Югославія), ч. 4—5.

„Зиз", — журнал сатири і гумору, Львів, ч. 10.

„Культура", — журнал культурного, суспільного й політичного життя, Львів, ч. 2—6.

„Кооперативна Республика", - економічно-суспільний місячник, Львів, ч. 6.

„ТРИКОТАРНЯ"

Перша українська робітня волічкових виробів.

МЕЛЬНИК ОЛЬГИ. — Львів, вул. Косцюшка 3/II.

Продає і виконує нові волічкові річи.
Перероблює старі.
Підроблює панчохи і скарпитки.

Робота солідна! **Ціни приступні!**

Жіноча кооператива „Труд"

приймає з початком будучого шкільного року дівчат на трилітну фахову науку шиття і крою білля та жіночих одягів. Кандидатки мусять мати покінчений 14 рік життя та свідоцтво з покінчення щонайменче 5 кл. вселюдної школи.

Ближчі інформації подає канцелярія „Труду"

Львів, Ринок ч. 39.

Виправлення недогляду. В ч. 7 „Нової Хати" просимо додати до фейлетону С. Чижович „Із поїздки на Україну" на стороні 3 в долині ще один рядок „.... вікна та з великою цікавістю приглядаємося до всього,

Н. ҐАРІН (МИХАЙЛОВСЬКИЙ)

ДІТОЧІ ЛІТА ТЬОМИ

СЕМЕЙНА ХРОНІКА

7)

В кожній лавці сиділо по чотирох учеників. Вільне місце найшлося тільки в останній лавці.

— Ось тут і сідай! — сказав Іван Іванович і, постоявши ще хвилину, вийшов із кляси.

Тьома підійшов, скріпивши серце, до останньої лавки. З оповідання батька знав, що тамки сидять самі найгірші учні, але нічого було діяти.

— Сюди! — строго закомандирував високий, сильний, червонолиций хлопець, літ чотирнацяти.

Тьому зачудував цей великан, різький контраст з усіма другими хлопцями.

— Влізай! — командував Вахнов і зовсім безцеремонно віпхнув Тьому поміж себе а маленького, чорного ґімназиста, якого голову, мов шапкою, вкривало мохнате, нечесане волосся.

Зпід того волосся блиснула на Тьому пара косих чорних очей і знова кудись то сховалася.

Кількох учеників підійшло до сусідніх лавок і гляділо на збентеженого Тьому, який не знав, куди дівати свої руки і ноги. Білобровий, негарний ґімназист Корнев з підпухлими, маленькими очима, вдивлявся в Тьому особливо вперто, згірдливо і неприязно оглядаючи нового товариша. Вахнов, з ліктями на лавці, підпершись щоку рукою, також обзирав Тьому з боку з якоюсь глупою цікавістю.

— Як тебе звати? — спитав наконець.

— Карташев.

— Як? Рубль нашел? — спитав удруге Вахнов.

— Дуже дотепно! — їдко заговорив білявий ґімназист і, зневажливо повернувшися, відійшов на своє місце.

— Це сволоч! — шепнув Вахнов на ухо Тьомі.

— Фаґас? — спитав так само шопотом Тьома.

— Ні ще, на тебе ждали — якось загадочно промовив Вахнов.

Тьома глянув на нього.

Вахнов мовчки підняв палець вгору.

Увійшов учитель ґеоґрафії — жовтий, зденервований. Він якось утомлено, байдужно сів і подратованим голосом став викликати учеників, раз-враз харкаючи і сильовуючи на землю. Коли дійшов до Карташева, Тьома по приміру других відкликнувся:

— Є.

Учитель зупинився, подумав і спитав:

— Де?

— Встань! — штовхнув Вахнов Тьому. Тьома встав.

— Де ви там? — перегнувся учитель і трохи не крикнув: — Та ходітьже сюди! ховаєтеся десь там... шукай вас ще.

Тьома вибрався, діставши від Вахнова стусана і станув перед учителем.

Учитель змірив Тьому очима і сказав:

— Ви щож? Нічого не знаєте з того, що ми вчили?

— Я був хорий — відповів Тьома.

— Щож мені прикажете робити? З вами окремо начинати з початку, а другі хай ждуть?

Тьома мовчав. Учитель сердито промовив:

— Ну, так ось що: як до тижня не будете знати переробленого матеріялу, я начну вам ставити одиниці[1]) до того часу, поки не надолужите всього. Зрозуміли?

— Зрозумів — відповів Тьома.

— Ну, так ідіть!

— Нічого! — шепнув підбадьорюючо Вахнов. — Вже без того не обійдеться; всьо одно, коби тільки не лишитися ще на рік. Ти знаєш, кілько літ я вже сиджу?

— Ні.

— Вгадай!

— Здається, більше як два роки не можна.

— Три! Це тільки для мене, бо я син севастопільського героя.

Слідуюча година були рисунки. Тьомі дали оловець і папір.

Тьома почав копіювати з моделю якийсь ніс, але в нього не було ніякого таланту до рисунків. Вийшло щось зовсім непохоже.

— Ти не вмієш рисувати? — спитав Вахнов.

— Не вмію — відповів Тьома.

— Гляди! Я тобі нарисую.

Тьома стер рисунок. Вахнов кількома смілими почерками гарно вирисував великий, горбатий ніс з бородавкою.

— Невжеж він похожий на цей ніс? — спитав огірчений Тьома, порівнуючи рисунок з моделем римського носа.

— Дурниця! Ти можеш рисувати, який захочеш. Коби тільки був ніс. Ну, скажеш, що в твого вуйка такий ніс... Ось і всьо. Дурниці! а ось хочеш, я покажу тобі штуку, тільки міцно держи.

Вахнов всунув у руки Тьоми якийсь подовгастий предмет.

— Держи міцно!

— Ти щось зробиш мені?

— Ну, ось... тільки держи... міцніш! — І Вахнов з усеї сили потягнув за шнурок. В ту мить дві острі голки вкололи Тьому, він закричав проймаючо і вдарив Вахнова з усего розмаху в лице.

Учитель встав зі свого місця і підійшов до Тьоми.

— Тільки поскарж! нині ще облупимо під мундірами — прошепотів Вахнов.

Учитель, з хоробливим, прозорим лицем, з довгими бакенбардами, зі скляними очима, підійшов і вдивився в Тьому.

— Як зовуть?

— Карташев.

— Встаньте!

Тьома встав.

— Ви що? до шинку прийшли?

Тьома мовчав.

— Ваш рисунок?

Тьома подав свій ніс.

— Це що таке?

— Це ніс мого вуйка — відповів Тьома.

— Вашого вуйка? — спитав загадочно учитель. — Гарно, вийдіть з кляси!

— Я більше не буду — прошепотів Тьома.

— Гарно, вийдіть з кляси! — І учитель вернув на своє місце.

— Іди! це нічого — шепнув Вахнов. — Постоїш до кінця лекції і прийдеш назад. Молодець! Першим товаришем будеш!

Тьома вийшов з кляси і станув в темнім коридорі при самих дверех. Внедовзі на кінці коридора показалася фіґура в уніформі. Постать живо наближалася до Тьоми.

— Ви чого тут? — нахиляючись, спитав якось буцім то мягко панок. Тьома побачив перед собою чорне, з козячою борідкою лице, великі чорні очі з безліччю тонких, синіх жилок довкола.

— Я... Учитель казав мені тут постояти.

[1]) В руських школах 1 найгірша нота, 5 — найліпша.

— Ви пустували?

— Н-ні.

— Ваше прізвіще?

— Карташев.

— Ви ледащо! — промовив панок, зовсім близько наклонюючи лице, таким голосом, що Тьомі видалось, будьтоби панок вищірив зуби. Тьома задрожав зі страху. Його огорнуло таке саме почуття тривоги, як оноді в шопі, коли він остав сам з Абрумком.

— Завіщо Карташев прогнаний з кляси? — спитав панок, відчиняючи грімко двері.

При появі добродія в уніформі, усі ученики встали і витягнулися в струну.

— Див товариша — промовив учитель. — Я дав йому модель носа, а він ось що нарисував і каже, що це ніс його вуйка.

Ясна кляса, багато народа успокоїли Тьому. Він зрозумів, що впав жертвою Вахнова — зрозумів, що треба оправдатись, але — на своє нещастя — згадав і поучения батька про товариську солідарність. Йому здавалося, що якраз тепер саме підходячий момент показати себе перед цілою клясою і він заговорив схвильованим, але певним голосом:

— Я, очевидно, ніколи не видам товаришів, а все таки мушу сказати, що я нічим не провинився, тому що мене дуже негарно обманули і ска...

— Мовчати!! — заревів на ввесь голос добродій в уніформі. — Зухвалий хлопчисько!

Тьомі, що непривик до ґімназіяльної дисципліни, прийшла друга нещасна думка в голову.

— Позвольте... — заговорив він дрожачим, збентеженим голосом — невжеж ви смієте на мене так кричати і лаяти мене?

— Вон!! — заревів добродій в уніформі і, схопивши Тьому за руку, потащив за собою в коридор.

— Стрівайте!.. упирався збентежений до краю Тьома. — Я не хочу йти з вами... Стрівайте!..

Але добродій волік його дальше. Дотягнувши Тьому до кімнати дижурного, добродій звернувся до надзирателя і, задихуючись від пересердя, крикнув:

— Везіть того зухвалого збиточника домів і скажіть там, що він виключений з ґімназії!

* * *

Батько, щойно повернув з міста і передавав жінці враження з ґімназії.

Мати сиділа в столовій із Зіною і Наташею. Крізь відчинені двері діточої комнати неслися крики Сєрйожі і Ані.

— А все таки налякався?

— Струсив — усміхнувся батько. — Оченята забігали. Звикне.

— Бідний хлопець! тяжко йому буде! — зітхнула мати і, поглянувши на годинник, промовила: — Друга лекція кінчиться. Нині треба буде йому уладити торжественну стрічу. Треба буде зварити на обід улюблені його страви.

— Мамо! — заговорила Зіна — він любить найліпше компот.

— Я подарую йому свою записну книжечку.

— Яку? Ту із слоневої кости? — спитала Зіна.

— Ту.

— Мамо, а я подарую йому моє пуделечко. Знаєш? — синеньке.

— А я, мамо, що подарую? — спитала Наташа. — Він любить чоколяду... я дам йому чоколяду.

— Гарно, моя люба. Все положимо на срібну тацу і коли він увійде в гостинну, врочисто йому подамо.

— Ну, хиба й я йому щось подарую — відізвався батько. — Ось хочби кинджал в оксамітнім футералі.

— Ну, це вже буде для нього справжній празник.

Дзвінок перервав дальшу бесіду.

— Хто це може бути? — спитала мати і, увійшовши в спальню, заглянула на вулицю.

При фіртці стояв Тома з якимсь незнакомим паном в помятім капелюсі. Серце матери болюче защеміло.

— Що з тобою? — кликнула вона, побачивши Тьому зі зміненим, схвильованим обличчам.

На тім лиці малювалося усе в цю хвилю: стид, збентеження, якесь тупе напруження думки, подратування, обида — одним словом, такого лиця мати не тільки не бачила ніколи у сина, але й уявити собі не могла, щоби воно могло таким бути. Своїм материнським серцем вона сейчас відчула, що Тьому стрінуло якесь велике горе.

— Що з тобою, мій хлопче?

Це мягке, ніжне питання обдало Тьому теплом і ласкою сімї і після усіх тих холодних, байдужих лиць ґімназії — затронуло найніжніші фібри його душі.

— Мамо! — спромігся тільки закричати і, судорожно ридаючи, кинувся до матери.

По обіді обоє Карташеви, ґенерал і жінка, поїхали за поясненнями до директора.

Добродій в уніформі, якраз сам директор, приняв їх у своїй гостиннії зимно, але чемно, як пристало добре вихованому чоловікові.

Горяча палкість матери розбивалася о нервовий, але здержаний і сухий тон директора. Він спокійно, терпеливо слухав її поглядів на виховання, які саме цілі має вона на оці, слухав, скриваючи поневільну зневажливість до слів матери. А коли вона скінчила, він знехотя почав:

— Під моєю рукою звиш 400 дітей. Кожна мати, очевидно, виховує свої діти, як їй видається краще, вважаючи, розуміється, свою систему ідеальною, а рішучо забуває тільки на одно: на дальше суспільне вже виховання своєї дитини. Цілковито забуває на того провідника, якого задачею зілляти усю ту ріжнородну громаду в одно таке, чим — беручи під увагу практичну сторону справи — можнаби правити. Якщо ккожна дитина зачне судити зі своєї точки погляду про права настоятеля, придержуватисьме у своїй легкодушности правил видуманої товариської солідарности, якої ціль передовсім укривати зло, а з чого слідує, в основі вже її змагання визволитися зпід впливу настоятеля — наґіщож тоді ті провідники-учителі? Будьмо консеквентні — навіщож тоді ми? Мені здається: якщо ви признаєте необхідність суспільного виховання для вашого сина, якщо ви зрікаєтеся дальше вчити його самі, а передаєте його нам, ви тим самим обовязані безуслівно підчинитися усім нашим правилам, установленим не для одного, а для всіх. До цего обовязує вас і справедливість: ми не вторкалися у виховання вашого сина до його приходу в ґімназію...

— Таж він і дальше остає моїм сином?

— У всім, кромі ґімназії. З хвилею вступлення до школи хлопець повинен зрозуміти і признати, що уся влада над ним у сфері його занять переходить на нових настоятелів. Якщо та свідомість буде в ньому глибоко вкорінена, це дасть йому спромогу щасливо зробити свою карієру; в противнім разі скорше чи пізніше прийдеться з конечности пожертвувати ним для піддержання існуючого правного устрою. Це, прошу, приняти як останнє моє ультіматум директора ґімназії — а як приватний чоловік додам тільки: якби навіть я хотів щонебудь в цьому змінити, то мені прийшлосяб хиба просити о димісію. Говорю вам це, щоби зясувати точно ситуацію. Ваш син, очевидно, не буде виключений; я був приневолений ужити такої острої загрози тільки для того,

щоби перервати, щиро говорячи, неможливо бунтарську сцену. Безкарним його поведення не можна також оставити... з огляду на других. Я вірю в його невинність і в найближчім часі постараюсь усунути ту заразу, Вахнова. Ми держимо його тільки задля раненого вітця, який віддав нашому містови підчас севастопільської кампанії чималі услуги... Але й терпеливости є границя. Педаґоґічна рада визначить сьогодня кару вашому синови і нині ще сповіщу вас про неї. Більше, на жаль, не можу для вас зробити.

Карташева встала мовчки, схвильована. В ній усе кипіло, але вона немов ґтратила цілковито ґрунт під ногами. Вона чула свою повну безсильність, а враз із тим чим раз більше захоплювало її бажання затронути чимсь того непохитного директора. Але мати боялася пошкодити синови і порішила скоріше відїхати.

— Я хотів лишень сказати — промовив, встаючи за жінкою ґенерал Карташев — я вповні поділяю ваші погляди. Я сам військовиї і смішно булоби, не спочувати вам... Дисципліна... розуміється... Та я хотів лишень сказати дотично товариської солідарности... Всеж таки мені видиться, не можна нехтувати доброї її сторони.

Жінка з невдоволенням, нетерпеливо дожидала кінця безцільної дискусії.

— Зовсім нехтую в тім змислі, як вона звичайно понимається — відповів директор — а саме: скривати лиходіїв, заслуґуючих на покарання.

— Боже мій! — шепнула Карташева — пустуюча дитина лиходій!

І нараз те, чого вона боялася, що ховала ще в собі, прорвалося само собою.

— Але той лиходій всеж таки заслуґує, щоб його вислухати перш, заки обсипати лайкою!

Директор спаленів до коренів волосся.

— Добродійко! якщо я смію сказати вам у себе дома... Я сказавби... Я сказавби, що не чуюся відповідальним перед вами за мої вчинки.

Карташева схаменулася.

— Прошу, даруйте мою поневільну палкість... Це все для мене так нове... Прошу, даруйте!.. У вашої жінки є діти? — спитала знечевя.

— Є — збентежено відповів директор.

— Передайтеж їй — дрожачим голосом промовила Карташева — що я цілим серцем бажаю їй і її дітям, щоби вони ніколи не переживали того, що пережила сьогодня я і мій син.

І, ледви здержуючи сльози, кийшла на сходи і поспішила вниз до повозки.

Ждала на чоловіка, який остався ще, щоби чемною пращальною фразою змягчити враження, викликане словами жінки.... Думки хаотично, нервово носилися в голові Карташевої. Чужа... зовсім чужа... Все пережите, відчуте, переболіле не дає ніяких прав. Це оцінка хлопця, якому безпосередно передаєш свій десятилітній, тяжкий до болю труд. Убійча байдужість... Загальні мотиви... Немов те загальне існує окремішно десь само для себе, а не для таких віддільних одиниць... Немов те загальне, а не вони самі стануть колись в ряди чесних, безкорисних робітників на рідній ниві... Немовто не можна, не нарушивши того загального, не топтати в болото самолюбства дитини.

— Їдьмо! — промовила нервово до сідаючого біля неї чоловіка — їдьмо скорше від тих недосяжних людей, які думають тільки про свої вигоди, а не в силі хочби пригадати собі, що й самі були колись дітьми.

Вечером прийшло рішення педаґоґічної ради. Тьому засуджено: протягом тижня відсиджуватиме в ґімназії годину по скінченню обовязкових лекцій.

На другий день виправлено Тьому до школи вже самого з відповідними поученнями.

Піднимаючися по сходах, Тьома лице в лице стрінувся з директором. Не запримітив його спершу. Директор стояв на горі і мовчки, пильно дивився на маленьку постать, що спішно перескакувала по два степені нараз. Коли, підвівшися, хлопчина побачив директора, чорні очі настоятеля суворо й холодно гляділи на нього.

Наляканий Тьома непроворно зняв шапку і поклонився. Директор ледви замітно кивнув головою і відвернувся.

VII.

БУДНІ.

Дрібний осінний дощ одноманітно тарабанив у вікна. На великім годиннику в столовій спровола, хрипло вибила сема година ранку.

Зіна, цего року вже ґімназистка, у приписанім бронзовім однострою, в білій пелеринці, сиділа за столом, пила молоко і тихо бубоніла під носом, раз-враз заглядаючи у книжку, що лежала перед нею.

Коли вибив годинник, Зіна живо встала і, підходячи до Тьоминої комнати, промовила крізь двері:

— Тьома, вже чверть на осьму!

З Тьоминої комнати пронеслося невиразне муркотіння.

Зіна вернула до книжки і знова в столовій почувся її тихий, рівномірний голос.

В комнаті Тьоми було тихо.

Зіна опять підійшла до дверей і сперґійно крикнула:

— Тьома, та вставайже!

Цим разом Тьома відповів невдоволеним, сонним голосом:

— І без тебе встану!

— До осьмої всего 15 мінут; я ні одної хвилини не буду ждати. Не хочу ізза тебе раз-враз спізнюватися.

Тьома нерадо піднявся.

Надягнувши чобітки, підійшов до умивальки, разів два плеснув собі в лице водою, нашвидко обтерся, схопив гребінь, зробив недбало розділ з боку, кривий і нерівний, кілька разів потягнув по своїм густім волоссю, не докінчивши, пригладив його нетерпеливо руками і, застібуючи сурдут на ходу, увійшов в столову.

— Мама казала, щоби ти доконче випив склянку молока — промовила Зіна.

Тьома тільки мовчки здвиг бровами.

— Я не буду пити такої бурди... Пий сама! — сказав Тьома, відштовхуючи склянку чаю, яку подавала Таня.

— Артемій Николаєвич, мама не позваляють пити міцного.

Тьома посидів кілька хвилин, відтак рішучо скочив, взяв чайник і підлив собі міцного чаю.

Таня глянула на Зіну, Зіна на Тьому; а Тьома, вдоволений, що поставив на своїм, мачав хліб у чай і їв, не дивлячись ні на кого.

— Молоко будете пити? — спитала Таня.

— Пів склянки!

По сніданню Зіна піднялась і, рішучо заявивши: „Я довше ні хвилинки не жду!“, стала живо збирати книжки і зшитки.

Тьома, не спішачись, пішов за її приміром.

Брат і сестра вийшли на подвіря, де вже ждала на них зі всіх сторін закрита, мов обмита водою, повозка, мокра Буланка і так само мокрий, згорблений, одноокий Єремій.

В повозку сіла перша Зіна, за нею Тьома.

Єремій зашнув фартух і поїхав.

Дощ сумовито тарабанив знадвору. Тьомі нараз повиділось, що Зіна заняла більшу половину місця в повозці і він став легонько її потискати.

— Тьома, чого тобі? — спитала, буцім то не розуміючи нічого, Зіна.

— Ну, та ти розсілася так, що мені тісно!

І Тьома ще сильніше напер на Зіну.

— Тьома! якщо ти сейчас не перестанеш, — промовила Зіна, і вперлася й собі зі всіх сил ногами — я назад поїду до татка!..

Тьома мовчки випихав сестру. Сила була по його стороні.

— Єремій, повертай назад! — крикнула Зіна.

— Єремій, вперед! — закричав і собі Тьома.

— Єремій, назад!

— Єремій, вперед!

Наконець збаламучений Єремій зупинився і, заглядаючи одиноким своїм оком крізь щілину до своїх неспокійних пасажирів, промовив:

— Ну, ей Богу, я злізу і їдьте, як хочете, бо вже не знаю, кого і слухати.

В повозці миттю усе стихло. Єремій поїхав дальше. Він щасливо дібрався до жіночої ґімназії, де Зіна висіла. Тьома поїхав дальше сам один.

Уява незамітно понесла його далеко від дійсности — на пустий остров, де він, до схочу навоювавшися з дикунами і ріжними чудовищами світа, задумав наконець вмирати.

Тьома любив вмирати. Всі будуть жалувати за ним, плакати; і він буде плакати... І слези ось-ось вже готові поплисти з очей Тьоми... А Єремій давно вже стоїть під ґімназією і зачудованим оком глядить в щілину.

Тьома з острахом прокидується, оглядає. Кругом тихо, тихесенько — знак, що спізнився і серце в хлопця занило. Він живо перебігає подвіря, сходи, нашвидко знімає мундір і старається крадьки просмикнути коридором.

Але високий Іван Іванович, розмахуючи своїми довгими руками, вже йде йому на зустріч. Він в переході ловить Тьому за плечі, заглядає йому в лице і сонливо питає:

— Карташев?

— Іван Іванович, не записуйте! — просить Тьома.

— Коли не я, так учитель вас запише — відповідає спокійно Іван Іванович, який не може прямо відмовити проханню хлопця.

— У нас батюшка тепер... я попрошу...

Іван Іванович нерішучо, знехотя говорить:

— Ну, гарно...

— Тьома відчиняє великі двері і якось боком входить до кляси. Його обдає здавленим, теплим повітрям; він нашвидко кланяється батюшці і збентежений спішить на своє місце.

По скінченій лекції маленька постать біжить за священиком.

— Батюшка, зітріть мені abs.

Батюшка йде, колихаючися з боку на бік. Спровола піднимає свою шовкову рясу, дістає хустинку, витирає ніс і питає Тьому:

— А чому ви спізняєтеся?

За Тьомою і батюшкою біжить ціла вереница цікавих учеників. Кожному хочеться хоч одним вухом почути, що склалося.

— Наш годинник спізнюється — оправдує себе Тьома шопотом, щоби другі не почули. — Я тепер посуну його чверть години вперед.

— Ви годиника не псуйте, а краще самі вставайте на чверть години раніше — говорить батюшка і щезає в дверях учительської комнати.

Товариші сміються.

Тьома скриває збентеження перед глузуючими з него учениками і вбігає до кляси. Там сідає на своє місце, підносить оба коліна, опирається ними об лавку і вдумується в значіння слів отця духовного.

Вахнов скрутив папір, намочив слиною і водить ним кругом шиї і лиць Тьоми. Тьома з досадою лається:

— Ну, відчепись!

Але Вахнов не відступає.

— Ну, яка ти свиня! — скрикує Тьома.

У відповідь Вахнов хапає Тьому за руку і викручує її за плечі. Тьома скипає безсильною злобою, йому хочеться „тріснути“ Вахнова і він береться на хитрощі.

— Ну, пусти! — просить покірно.

Вахнов, подобрівши, ласкаво дає Тьомі штовханця і випускає його руку. Тьома живо вискакує на лавку і „тріснувши“ Вахнова, втікає перед ним по лавках. Великан Вахнов несеться за ним. Тьома зіскакує на підлогу і кидається в двері. Вахнов здоганяє його, давить і з розмахом бє долонею по лопатках.

— Ну, якаж ти свиня! — жалується Тьома.

Вахнов відповідає тяжкими ударами.

— Пусти! — вже з плачем молить Тьома. — Ну, чого це ти мене мучиш?

В голосі Тьоми зачуває Вахнов слези. Йому стає жаль Тьоми.

— Му-мочка! — говорить він і знова, тепер вже з надміру любови, стискає Тьому.

Коридором іде молодий, в окулярах, учитель латинської мови, Хлопов. На вид учителя всі вже на місцях. Хлопов острим поглядом обводить клясу, живо читає катальоґ, відтак сходить з катедри і цілу годину похожає по клясі, не спускаючи ні на мить нікого з очей. Переходячи попри лавку, де сидить маленький, з кучерявою головою і смішною птичою фізіоґномією, Герберґ, учитель зупиняється, потягає носом воздух і каже:

— Опять чісником заносить?

Герберґ паленіє, бо воня пливе з його шуфлядки, де лежить апетитне снідання — кусок фашерованої щуки.

— Я вас не буду пускати до кляси! Що там маєте? Сейчас винесіть ту погань! — І помовчавши, говорить за Герберґом:

— Можете дома любуватися тими ласощами, якщо так смакують.

Ученики сміються, глядять на Герберґа, але його лице виявляє тільки зачудування, як може не подобатися така смачна річ, як фашерована щука. І Тьома з зацікавленням дивиться на Герберґа, бо це син Лейби, а Тьома ніяк не може звикнути до колишнього Мошка тепер у ґімназійнім однострою.

— Корнев, відміняйте! — говорить учитель.

Корнев встає, кривить своє і без того поганє лице і мляво починає відміняти хриплим, низьким голосом.

Учитель слухає і нервово морщиться.

— Та що се ви скрипите, як немазаний віз? В часі рекреацій певно вміете добре кричати.

Корнев відкашлює і починає на вищу ноту.

— Іванов, дальше!

Сусід Тьоми, Іванов, встає, глядить своїми косими очима на учителя і продовжає.

— Зле! Вахнов, поправте!

Вахнов живо схоплюється і мовчить.

— Карташев!

Тьома вискакує і поправляє.

— Ну? дальше!

— Я не знаю — відповідає Іванов.

— Вахнов!

— Я вчера був хорий.

— Хорий — киває головою учитель. — Карташев!

Тьома встає і зітхає: не даром він хотів повторити перед лекцією — все вискочило з голови.

— Ну, не знаєте, говоріть прямо!

— Я вчера вчився.

— Ну, так говоріть!

Тьома здвигає брови і вдумчиво глядить вперед.

— Сідайте!

Учитель вдивляється проймаючим поглядом у Вахнова, Карташева й Іванова.

Вахнов гордовито водить очима на всі сторони. Іванов, піднявши брови, похмуро глядить на лавку. Збентежений, блідий Тьома жалісно, допитливо дивиться своїми застрашеними, голубими очима на учителя і говорить:

— Я вчера знав... Я налякався...

Учитель всміхається зневажливо і, відвернувшись, викликує:

— Яковлев, фрази.

Встає перший ученик Яковлев і певним, спокійним голосом говорить:

— Asinus excitatur baculo.

— Швандер! переведіть!

Встає ненормально товстий, викормлений, чистенький хлопець. Він корчить лице якось болюче й облизується.

— Перестаньте облизуватись! Що це ви, зїсти мене хочете?

Ученики сміються.

Швандер судорожно натискає великим пальцем лавку, збирає усі сили і переводить:

— Осел...

— Ну?

— Поганяється...

Швандер корчить ще раз лице і кінчить:

— Палкою.

— Слава Богу, перевів!

Друга половина години присвячена письменним вправам.

Учитель ходить по клясі і пильно стежить, щоби учні не відписували. Його очі стрічаються з очима Данилова і... підзорливий учитель щось запримітив.

— Данилов, дайте вашу книжку!

— В мене нема книжки — відповідає, паленіючи, Данилов і непроворно підводиться з місця, стискаючи рівночасно поміж колінами латинську граматику.

Учитель підходить і власними руками витягає нещасну книжку.

Данилов збентежений глядить в землю.

— Тихенький, тихенький, а обманювати вже навчився. Стидно! Вийдіть на середину!

Симпатичний, трохи згорблений Данилов сміливо йде до учительської катедри і повертається лицем до кляси. Його збентежені, гарні очі глядять добродушно і щиро, прямо в очі учителя.

Почувся відрадний школярському ухови дзвінок, так довго вижиданий.

— На другу лекцію...

Учитель завдає з граматики, відтак фрази з латинської на руську мову, відтак сам диктує по руськи до переводу на латинське і, урвавши ще 5 мінут рекреаційних, наконець виходить.

Найбільш озлоблюють учеників ті урвані їм пять мінут. Після лекції Хлопова якось мало оживлення. Хлопці сидять понайбільше в улюбленій позі: з колінами на лавці — і втомлено, безцільно глядять вперед.

На учительській катедрі появляється знечевя товстий, старий учитель руської мови.

— *„Папузі на жердці було весело“* — монотонно, співучо тягне він і почісує свою лисину шкільною лінійкою.

Тьомі з Вахновом також весело і вони не думають ні про папуґу, ні про учителя, ні про його систему навчання. Учитель вважає доконечним, перш зарсе познакомити учеників з синтаксою.

— Герберґ, де підмет?

— На жердці! — вискакує Герберґ і вдивляється своєю птичою фізіоґномією в учителя.

— Дурак! — говорить учитель — ти сам на жердці... Карташев!

Тьома якраз дістав в ніс від Вахнова, живо встає і в тую ж мить зовсім щезає, бо Вахнов зручним підсуненням ноги стягнув його на землю.

— Карташев, ти куди подівся? — кричить учитель.

Тьома, червоний, вилазить зпід лавки і пояснює, що він упав.

— Якжеж ти міг упасти, коли під тобою тверда підлога?

— Я поховзнувся.

— Як ти міг поховзнутися, коли ти стояв?

Замісць відповіди Тьома опять їде під лавку. Він знова виринає і з сердитою злобою глядить крадькома на Вахнова. Вахнов опер лікоть на лавку, затулює рукою рот, щоби не розсміятись і не дивиться на Тьому. Тьома виливає свою лють на Вахнові незамітним стусаном в плече товариша, але учитель побачив це й обидився.

— Карташев! одиниця за поведення!

Лиса, як коліно, голова учителя наклонюється, очі шукають в катальозі назвиска Карташева. Тьома, поки учитель не видить, ще раз виливає свій гнів і торгає Вахнова за волосся.

— Карташев, де підмет?

Тьома мерщій покидає Вахнова і шукає очима підмета.

Яковлев з передньої лавки відвернувся і дивиться на Тьому. „Підповідж!“ молять очі Тьоми.

— Папузі — шепче Яковлев і його ніздря заздалегідь вже роздуваються від утіхи.

— Папузі! — підхоплює радісно Тьома.

Загальний сміх.

— Дурак! ти сам папуга... Тепер Карташев — не Карташев, а папуга; Герберґ — не Герберґ, а жердка. Папуга на жердці, Карташев на Герберґу.

Ціла кляса регочеться. Яковлев стогне з радощів. Товста, велика постать учителя починає злегка колихатися. Добрячі, маленькі сірі очі прижмурюються і якийсь час старече: хе-хе-хе лунає по салі.

Але відтак лице учителя стає опять серіозним, кляса стихає і той сам монотонний голос співучо тягне:

— *В клясі* — де підмет?

Гробова мовчанка.

— Дураки! — добряче, співучо говорить учитель.— Усі папуги і жерди. Сидять папуги на жердях.

За той час Тьома не спускає очей з Яковлева.

— Невжеж він сміє мені підповідати дурниці? — не то радиться, не то протестує Тьома, поверталочись до Вахнова.

Як тільки задзвонив дзвінок, Тьома кидається до Яковлева.

— Ти смієш дурниці підповідати?

— А тобі вільно повтаряти — зневажливо підсміхається Яковлев.

— Так ось тобі !— говорить Тьома і з цілим розма-

БІБЛІОТЕКА НАУК. ТОВ. ім. ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ

хом валить товариша кулаком по лиці. — Тепер підповідай!

Яковлев в першій хвилі збентежився, а відтак поривисто, не глядячи ні на кого вийшов з кляси. Згодом в дверях появилося виголене, широке лице інспектора, а за ним весь у слезах Яковлев.

— Карташев, ходіть сюди! — почувся сухий, різький голос.

Тьома підводиться, йде і налякано глядить у витрішаті, голубі очі інспектора.

— Ви вдарили Яковлева?

— Він...

— Я питаю вас, чи ви вдарили Яковлева? — тріскотить голос інспектора.

— Ударив — тихо відповідає Тьома.

— Завтра на дві години без обіду.

Інспектор відходить. Тьома, підбадьорений легкою карою, триумфуючо повертається до Яковлева і говорить:

— Фаґас!

— По твому, ти будеш по морді бити, а тобі ручки зате цілувати? — їдко-спокійно питає Корнев, впиваючися своїми маленькими очима в Тьому.

Увійшов учитель німецької мови Борис Борисович Кноп. Це була маленька, немічна фіґурка. Такі фіґурки часто попадаються між порцеляновими статуетками. Одягнений в рішетчаті штани і синій, з довгими, вузькими рукавами фрак. Ступав тихо, повільною ходою, за яку ученики називали його „кривоногим".

В Борисі Борисовичу не було нічого учительського. Стрінувши його на вулиці, можна було взяти його за кравця, огородника, нижчого урядника, тільки не за учителя.

Про домашне життя других учителів не знали ученики нічого, про Бориса Борисовича знали усе. Знали, що в нього недобра жінка, дві доньки — старі діви, мати — сліпа старушка і горбата тітка. Знали, що Борис Борисович бідний, що він дрожить перед начальством неменше від учнів, знали і те, що Борисови Борисовичови можна перо змазувати салом, в каламар насипати піску, а в стелю, нажвякавши паперу, пускати паперові чорти.

Останніми часами Борис Борисович став замітно нездужати.

Відчитавши катальоґ, він зійшов з підвисшення, на якім стояла катедра і безсильно, по старечому зупинився перед клясою. Не спішачись, почав виймати із задньої кишені фрака хустинку від носа.

Витерши ніс, Борис Борисович підвів голову і звернувся до учеників зі щирим проханням не гомоніти, спокійно слухати лекції і бути чемними, добрими дітьми.

— Прошу вас дуже — кінчив Борис Борисович і в його голосі зазвучала просьба утомленого старого чоловіка.

Але сейчас отямився і вже строгіше докинув:

— А хто не схоче тихо сидіти, того я без пощади буду строго карати.

Спершу — всьо йшло гарно. Хоровитий вигляд учителя приборкав учеників. Але Вахнов вже наладив досвідною рукою перо і добув з нього тонкий, добре знакомий учителеви звук.

— Ви свині і з вами не можна по людськи говорити... Ви тоді тілько поважаєте чоловіка, коли він вас ось-так дусити буде.

Борис Борисович скипів:

І, дрожачи з пересердця, Борис Борисович підняв свій кулачок і показав, як буде дусити.

— Ах, ти, німецький оселедець! — шепнув хтось з учеників і, розжвякавши папір, влучно вліпив його в кляпу фрака Бориса Борисовича.

Учитель остовпів. В клясі настала тишина.

— Гарно! — промовив він наконець якимсь здавленим голосом. — Я ось з тим піду до директора. Я покажу йому це. Я розповім йому, що ви зі мною робите, як ви мене мучите. Я приведу його до кляси, хай він сам погляне на усіх тих чортів, (учитель показав на чортів, що висіли на стелі на ниточці) на те перо і на той каламар. І я скажу, що головний, найгірший, найбільш простакуватий, бездушний звір — це Вахнов.

— Защо ви лаєтесь? — скочив Вахнов. — Ви завсіди наді мною глумитеся. Я нічого не роблю, а ви лаєтесь.

І Вахнов знечевя заревів на ввесь голос.

Учитель збентежився і поліз в кишеню за табакеркою. Він спровола виняв її з кишені, постукав по ній пальцем, відчинив, взяв дрібку табаки і, не зводячи очей з Вахнова, став поволи нюхати. Вахнов ревів дальше, пильно крізь пальці обсервуючи учителя.

— Я піду на скаргу до інспектора — промовив наконець, переставши відразу плакати і прожогом кинувся в двері.

— Вахнов, вернися! — зупинив його нерішучим голосом учитель.

— А ви чого лаєтесь? Ви мене зловили? Якщо зловите...

— А незловлений, так і не злодій? Хе-хе... Вахнов... Негарно...

Вахнов сів на своє місце й у відповідь задренчав пером.

— Ти й тепер скажеш, що це не ти?

— Тепер я зі злости.

— Зі злости? — сумовито повторив учитель і похитав головою. — Вахнов, Вахнов...

Борис Борисович зітхнув і задумався.

Вахнов почав пищати, як пищать маленькі, ще сліпі песята.

— Ва-а-хнов! — слабо промовив учитель.

— Я добре знаю, що я Вахнов.

— Ти знаєш... Ти багато знаєш... У тебе добре серце, Вахнов... Серце коня... Іди на скаргу.

Борис Борисович закрив очі і спустив голову на руки. Він почув дивний упадок сил.

— Іди зі скаргою на мене — повторив він знова, з трудом відкриваючи очі. — Іди! скажи, що тобі надоїв старий, хорий Борис Борисович, у якого пять душ на плечех.

Вахнов опять задренчав пером.

Учитель безпомічно опустив голову.

— Та киньже! — обернувся до Вахнова ученик Касіцький — видиш, хорий чоловік.

Але на Вахнова щось найшло. Він сховав голову під лавку і почав хрунькати.

Борис Борисович безрадно оглянувся.

— Слухай ти, ідіоте! — скочив Корнев, повертаючися до Вахнова. — Товариші! та зробіть з ним лад! — крикнув він до найближчих сусідів Вахнова.

(Далі буде).

Видає Кооператива „Українське Народне Мистецтво". За Редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА.
Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок ч. 39., І. пов. З друкарні Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові.

Львівська державна наукова бібліотека

Щоб оминути непотрібних обопільних поштових коштів при надаванню посилок за посліплатою, просимо дуже при всяких замовленнях (кроїв, взорів, монограмів і т. п.) надсилати належитість з гори, чеком „Нової Хати“, переказом, або поштовими значками.

Табелі кроїв з вимірами.

Виміри кроїв для смотриків і жінок.

Величина	для смотриків			для жінок					
	14	15	16	I	II	III	IV	V	VI
Обєм горішний	cm 84	cm 86	cm 88	cm 90	cm 96	cm 102	cm 108	cm 114	cm 120
Обєм в поясі	64	66	68	70	74	78	84	90	100
Обєм в бедрах	90	94	96	100	105	110	114	120	130
Довжина спідниці	75	80	85	102	105	108	108	108	108

Виміри кроїв для дівчаток від 1—13 літ.

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Ціла довжина	cm 45	cm 48	cm 50	cm 55	cm 60	cm 65	cm 70	cm 75	cm 80	cm 85	cm 90	cm 96	cm 102
Обєм горішний	58	60	62	64	66	68	70	72	74	76	78	80	82
Довжина рукава	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	37½	39	40½

Виміри кроїв для хлопчиків від 1—13 літ.

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Зовнішна довжина коротких штанів	cm —	cm 29	cm 33	cm 36	cm 39	cm 42	cm 45	cm 48	cm 50	cm 54	cm 56	cm 58	cm 60
Зовнішна довж. довгих рівних штанів	—	—	57	60	63	67	70	73	76	79	83	86	89
Довжина рукава	20	23	24	25	25	29	31	33	35	37	39	41	43

Ціни кроїв:

а) велика форма крою (костюм, сукня, плащ) . . . . . 2·20 зол.
б) мала форма крою (блюзка, спідничка, діточий одяг, білля) . . . . . 1·80 „
в) дрібнички (капелюхи, ковнірці, черевики, тощо) . . . . . 1·— „
г) малий взір до ручних робіт . . . . . 1·50 „
ґ) великий взір до ручних робіт . . . . . 2·40 „

ЗРАЗКОВІ МОНОГРАМИ

(ручно рисовані)

до гапту й вишивання хрестиками

в ціні від 0·50 до 1·— зол. за штуку.

При замовленнях не забувати подавати величину букв і до чого вони призначені (до хустинок, білля, рушників, пошевок, обрусів і т. п.).

НИТКИ DMC до ручних робіт:

Cotton Perle	ч. 8.	в клубках	0·65 зол.
„ „	„ 5.	в мотках	0·45 „
DMC	в мотках „ 12, 16, 25	. .	0·25 „
Moulinée	в мотках		0·18 „

При замовленнях треба подати краску (найкраще за числом) і кількість мотків або клубків. До робіт, поміщених в „Новій Хаті“ можна красок не подавати, лиш зазначити, до якого взору дібрати нитки.

Гроші треба висилати рівночасно із замовленням переказом або в поштових значках. На **звичайне порто** посилки долучити **0·50 зол.**, а на **поручене** 0·65 зол. При найменших замовленнях **ниток** і инших матеріялів на порто треба долучити **1·10 зол.**, при більших (полотно, канва) **1·40 зол.** Всі замовлення полагоджується (за попередним надісланням належитости) протягом 7—10 днів.

За посліплатою не висилається.

УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО

ВИКОНУЄ готові або на замовлення ручні роботи з народними вишивками й мережками для прикрас одягів і домашньої обстановки.

ПОРУЧАЄ вишивані блюзки, сукенки, сорочки до народніх одягів, білля, обруси, капи, серети, подушки.

ВИДАЄ ілюстрований журнал для плекання домашньої культури **„НОВА ХАТА“** з відділом мод і ручних робіт. Передплата виносить: на рік 18 зол., на півріч 9·50 зол., на чверть року 5 зол. Для Америки 3 дол., а для Чехословаччини 2·50 дол. річно. (Red. i Adm. Lwów, Rynok 39.)

КРОЇ! — МОНОГРАМИ! — ВЗОРИ!

ПОЗІР! **ЖІНКИ!** **ПОЗІР!**

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ КООПЕРАТИВИ:

„УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО“

ЖІНОЧА ПРОМИСЛОВА КООПЕРАТИВА З ОБМ. ПОР. У ЛЬВОВІ.

АДРЕСА:

УДІЛ 10·— зол. **Львів, Ринок 39.** **ВПИСОВЕ 1·— зол.**

ЖІНОЧА ПРОМИСЛОВА КООПЕРАТИВА

„ТРУД“

ЛЬВІВ, Ринок ч. 39.

ВЕДЕ: 1. Робітню жіночого, мужеського та постільного білля.
2. Робітню жіноч. одягів, костюмів та плащів.
3. Магазин полотен, готового білля, кравецьких додатків.

УДЕРЖУЄ: 4. Трилітну фахову школу кравецтва й білизнярства.

УДЕРЖУЄ: 5. Курси для управительок робітень та інструкторок шиття і крою.

Видає Кооператива „Українське Народне Мистецтво“. За Редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА.
Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок 39. З друкарні Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові.

Ціна числа зол. 3·—

32.265.

ЛЬВІВ

РІК V

НОВА ХАТА

М. Бутович.

1929

Ч. 10.

Від Адміністрації

Пренумерата є платна з гори; щоби оминути перерви в посилці журналу, просимо о правильне вплачування належности.

До всякої кореспонденції з Редакцією і Адміністрацією просимо долучувати на відповідь 0·30 зл. поштовими значками.

В разі зміни місця побуту просимо завчасу нас про це повідомити, а на кошти зміни адреси прислати 0·50 зл. поштовими значками.

ПОЗІР ЖІНКИ! КУПУЙТЕ ВЕЛИКИЙ ІЛЮСТРОВАНИЙ ЖІНОЧИЙ АЛЬМАНАХ

„НАША КНИГА“

З ДОДАТКОМ КАЛЄНДАРЯ НА р. 1929

ЦІНА В КРАЮ: 3 зл., з пересилкою 3·60 зл.; ДЛЯ ЗАКОРДОНУ: 60 ам. центів. — Хто пришле гроші за 10 примірників Альманаху, той одинадцятий примірник (один) одержить даром. Замовляти на адресу: „Жіноча Доля“, Коломия, Нова І. („Żinocza Dola“, Kołomyja, Nowa I, Poland, East Galicia, Europe).

Передплачуйте найдешевший, популярний, ілюстрований двотижневик „ЖІНОЧА ДОЛЯ“

ЦІНА В КРАЮ: на рік 10 зл., на пів року 5 зл., на квартал 2·50 зл. ДЛЯ ЗАКОРДОНУ: на рік 2 дол. ам. ЦІНА ОГОЛОШЕНЬ: 1 стор. 100 зл., ½ стор. 50 зл., ¼ стор. 25 зл., ⅛ стор. 13 зл., 1/16 стор. 7 зл., за один раз При сталих замовленнях опуст після умови.

ПРИЙМАЄТЬСЯ ПЕРЕДПЛАТУ ДО КІНЦЯ 1929 Р. НА

„НОВІ ШЛЯХИ“

ЛІТЕРАТ.-НАУКОВИЙ, МИСТЕЦЬКИЙ І ГРОМАДСЬКИЙ МІСЯЧНИК

що виходить книжками (8—10 аркушів друку) з початком кожного місяця під загальною редакцією

АНТОНА КРУШЕЛЬНИЦЬКОГО

„Нові Шляхи“ мають відділи: а) літературно-критичний (поезії, нариси, новелі, оповідання, повісті, романи, драми, літературні огляди, характеристики письменників, реценазії й замітки); б) науковий (статті по історії, філософії, природничим наукам, економії й соціології); в) мистецький (статті про музику, театр, малярство, архітектуру); г) публіцистично-громадський (статті на загальні теми й події українського життя); ґ) інформаційний (з усіх ділянок праці, знання і творчости).

ПЕРЕДПЛАТА виносить: річно 32 зол., до кінця 1929 р. 22 зол., піврічно 17 зол., чвертьрічно 9 зол. Окрема книжка 3·20 зол. В інших европейських країнах передплата виносить: річно 20 шв. фр., півр. 12 шв. фр., а поза Европою і в Америці: річно 5 дол., півр. 3 дол.

Адреса Редакції й Адміністрації: ЛЬВІВ, ул. ПІСКОВА 40/I.

ВИДАЄ:

ВИДАВНИЧА СПІЛКА „НОВІ ШЛЯХИ“

КООПЕРАТИВА З ОБМЕЖ. ВІДПОВ. У ЛЬВОВІ.

За редакцію відповідає: Антін Крушельницький.

ОРИҐІНАЛЬНІ

КИЛИМИ Й МАКАТИ

проєкту і праці **О. О. КУЛЬЧИЦЬКИХ**

можна набути в „НОВІЙ ХАТІ“.

ВЕЛИКИЙ ВИБІР!

Макати від 25 зол. — в гору. Килими від 50 зол.

Лікарка Загального Шпиталю

Др. Софія Парфанович

ординує в недугах жіночих і діточих від години 3—5 пополудни.

Львів, вул. Домаґалічів 2. II.

В АДМІНІСТРАЦІЇ „НОВОЇ ХАТИ“

можна набути такі видання:

Проф. Марія Омельченко — Вибір фаху.	Ціна 1·—	зол.
Н. Селезінкова — Дитячі садки.	„ 0·80	„
С. Татух — Монограми, брош.	„ 2·50	„
в оправі	„ 3·50	„
Уляна Кравченко — На новий шлях	„ 2·50	„
— Prima vera	„ 2·—	„
— Лебедина пісня. Проліски. В дорогу. Голос серця. —	по „ 0·50	„
Катря Гриневичева — Шеломи в сонці	„ 5·—	„
Марійка Підгірянка — Мати страдниця	„ 1·—	„
Д. Дефо — Робінзон Крузе	„ 2·80	„
Золота рибка	„ 1·—	„
Пригоди качурика	„ 0·80	„

У ЛЬВОВІ ЗАСНУВАЛОСЯ ВИДАВНИЦТВО

„ВОГНІ“

ВОГНІ видаватимуть твори молодих письменників і мистців, що вийшли з Пласту, або опираються о відроджуючу силу пластової ідеольоґії.

ВОГНІ видаватимуть твори, що опрацьовують основи пластової ідеольоґії й потребу пластової орґанізації.

ВОГНІ видаватимуть твори, що ілюструють пластове життя або його спомагають.

ВОГНІ видаватимуть твори, що звязують пластову ідеольоґію з українським життям і українськими національними стремліннями.

Вже появилася перша книжка: „В дорогу“ — збірка поезій Богдана Кравціва. — Небавом вийде ілюстрована історія Пластового Уладу під редакцією Є. Ю. Пеленського.

Видавництво „ВОГНІ“.

Адреса Видавництва: С. Левицький, Львів, вул. На Байках ч. 17/II.

32.265.

До цього числа долучуємо таблицю кроїв.

Почтову оплату заплачено гуртом.

Należytość pocztową uiszczono ryczałtem

НОВА ХАТА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ПЛЕКАННЯ ДОМАШНОЇ КУЛЬТУРИ

ВИХОДИТЬ РАЗ У МІСЯЦЬ

РІК V. ЛЬВІВ, ВЕРЕСЕНЬ 1929. Ч. 10.

ЗМІСТ: *Уляна Кравченко:* Noli me tangere; *Ірина Гургула:* Про витинанки; *А. Т. О.* Скит Манявський; *М. Фуртак:* Школа й самоосвіта; *О. Федак Шепарович:* Париж — Берлін; *С. Ч.* Кустарно-промислова кооперація Великої України (доклад); *Еріх Ремарк:* На Заході нічого нового; Ріжні вісти; Моди; Роботи; *А. Свенціцька:* Характер одягу давних народів; Промислові школи; Приписи; *Н. Гаріп (Михайловський)* Діточі літа Тьоми. Ілюстрації: Витинанки; Скит Манявський; Українські делегатки в Берліні; Ганна П. Коробко; Наталя Забіла; Дівчина в народнім одязі.

УЛЯНА КРАВЧЕНКО

NOLI ME TANGERE

Про неї знала я з моїх любих книг... На низах не стрічала я її ніколи. Щойно по дорозі на Верхи станули ми віч на-віч з собою.

З трепетом золотого мотиля рвалося з уст моїх слово: Витай! Та пригадуючи собі її імя — в час здержала я своє привітання. Краще так, пстрівожити її, сповнити її волю...

Часто думала я про неї... про незнайому, як про щось близьке душі моїй...

...„Noli me tangere..." Не зможе ні одно серце більше любити, як моє... але чуття не зраджую мовою... не ношу на устах...

Живу — любов та терпіння замикаючи в глибині серця...

Люди, вдачі цеї квітки ніжної, коли і люблять одно одного не знають про це... може й не догадуються, терплять, не розуміючи себе... тужать за собою... за коханням, яке скривають в глибині серця... А що більше тут маємо? Що принаду, чар життю дає?...

Тужу, бажаю любити... на рамени його сперта висказати всі жалі... недосягнення життя.... та вдача моя цвітки цеї, що від тхніння леготу звиваєтся... клонить листячко у низ...

— — — — — — — — —

Є душі, котрим мовчати призначено вічно. Ані радости, ні горя свойого не звірять нікому, не поділяться тягарем своїх тайн із другою людиною...

Довго-довго, від дитини через життя ціле збирають усі вражіння в душі, усі жалі збирають і не говорять про них ні з ким...

Коли відчувають, що люде глядять на них скривають свої сльози й на могилі найдорожчої істоти... Душі ті терплять більше ніж инші... Ніжні, несмілі наче ті квіти „Noli tangere", скривають чуття свої... для них мовчання на ціле життя... і ніхто не знає яким жаром горить їх душа... які скарби скриває... як не знає таємного чару цвіту того у глибині тінистого бору...

...„Noli me tangere..." Погляд мій спинився хвилину на ній... поглядом цілую блідозолотаві цвітоньки її...

Із засвітом єднаюся... із чимось, чому імя: Добро!... серцем звязана я... не так то свідомістю, із чимось таємним... і вона — квітка та корінням прикріплена, звязана із землею... струнками вітками знімається, сягає кудись то вище... Серце співчуттям дрожить, добра бажає... Душа мовчить... живе таємним полумям... Добро рада б нести... та про ціли... про свої думки не сповідається кожній стрічній людині... одній душі співала-б про тугу мою... та — годі!...

— — — — — — — — —

Так — це вона... Тутешні зовуть її „слабúнога", або „пéтик". Утла, а всеж іменем своїм гордим владна — вона!

Струнка, вітиста, о листках тьмозелених. Цвіт її блідавий — його ж у борі тім закутанім тьмою не золотить сонце... Тисячраменний ліс — заплутаним гіллям своїм, сягаючим кудись то небес самих — мовчить погрозливо, недопускає світла... У сумерках цезає тут усе... Грубі конарища великана-бука, отінюють її... Довкілля — чагарник... темрява... тишина...

Одинока вона між деспотами, що заступають їй дорогу до світла — замкнена в собі, здається вже й немає охоти розкрити свою наболілу душу, на недоцінене серце своє...

Деякі вчені вважають її пацифісткою... инші інтернаціоналісткою... Інтерпретація така імені її „Не руш мене" — не влучна... Не зрікається вона своєї країни... вона бажає поступу для свойого „спецієс" — та важка дійсність спинила її на шляху розвою — бо ніяк не в можна інакше — ніяк. — — — Думками вітає вона в первісній вітчині своїй... Про сині Індії думає — як про казку... У снах своїх бачить кращу майбутність для

Львівська державна наукова бібліотека № 5081

усіх тих із роду її... із ряду Ґруіналлен, думає про ясну долю для всіх своїх — яку вже сьогодні досягли її ближчі сторічки Вербовяні, ті кармінові (Roseum balsamina) та сніжно білі Вербовяні розкішні... (Ramelcen Balsamina) а також дальші — але з роду її: пеларґонії... Усі вони живуть у повені блесків... світла... Усі вони користають із добутків культури... самі стали гордістю, окрасою городів наших... Уся та багата фльора з роду її — славнозвісною є сьогодні блискучістю красок — або срібнотканими листками як Mariana Hort й инші ґранії (журавцевяті)...

Їй тільки довелося жити без усього, що потрібне для піддержання творчого полумя... до видання ярко червоної корони цвітової... У тіни довелося їй жити, в середовищи, перед котрим вже і свідомо скривати треба ворухання душі чутливої...

Стораменний, темний ліс мовчить погрозливо... З провалля долітають глухі стогнання... щось щемить у грудях... і... вона вірить: прийде буря... прийдуть дні суду... і усе зміниться...

В трівожні дні... у дні бурі стануть борцями, натхненими героями казки буряної — діти її душі... платочки її блідавого цвіту достроженні... Тишина та самота дала їй всевідучість...

Всевідуча тишина залягла й між нами...

Однаково...

Слово не скаже всего... й душа не доскаже скарбів душі, доскаже хіба співуча душа...

„Noli me tangere“... близька мені... чую її мову без слів:

— Сама я із ночею перебутого терпіння із піснею моєю мовчаливою...

Терпіння міць унесла мене високо понад життя моє-одиниці і понад життя-буття роду... понад нужду і темінь існування...

Гляджу на все з висот... як світло само...

Душа співає пісню засвітову:

— — — — — — — — —

Поглядом пращаю її йду дальше... передо мною простерлися верхи... Дантові праліси передомною та я йду без провідника... у глушах... темряви йду...

Чую мову без слів наче тихий зойк... німий крик... і не знаю — чи се вона квітка та, вдячна, що не томила я її, не жадала інтервю — говорить до мене... чи се моє серце...

— — — — — — — — —

— Для тихого, гордого болю, для суму глибокого, для стрясаючих основи життя сумнівів-дум моїх нема відмови-відради...

Мовчу.

Та не ті буденні турботи, втрати болять мене.

Хто за гордий кричати з болю, сповідатися перед стрічною людиною — мусить мовчати... терпіти...

Великий світ — та в боротьбі з життям, із демоном зла... в боротьбі з чуттям, з думами-сумнівами моїми — немає нікого — кому-б пожалітися могла я.

Вірити без застереження у щиру, ніжну дружбу, отверти душу перед мудрими та любими очима, спертися на теплій, сильній долоні — це щастя. Не знаю такого щастя... не знайшла щирої душі...

Невільниця я — котра скриває перед тираном — не тільки діла і слова свої — але самі думки... найлекше дрожання серця свого...

У світі широкім не маю нікого, кому горе моє звірити могла-б я...

— — — — — — — — —

— Коли мовчу — се не тому, що не маю що сказати.

Перебуваю усе між тими — де кривда і тьма і горе... Обіймаю любов'ю їх, щоб їхне горе вменшити, та рівночасно біль душу мою обіймає...

Любов та біль заповняє душу мою і тягаром своїм гне-вбиває...

Тьма і горе тих бідних, здається і мене вповило... і тільки руки простягаю розпучливо, щоб дрібку воздуха-світла захопити із світу живучих... і не впасти самій під тягарем...

І не пісню в святочній шаті... не тепле слово післати вам можу... мовчу, щоб крику душі, глухого стогнання і не почули — ви.

— — — — — — — — —

— Я бачу їх сповитих у тьму ночі... сумних, як давно, тих, що підсвідомо тужать, звертаються, глядають світла — даремно...

І нема, хто-б розбудив їх, повів до життя, вказав путь, научив жити, вказав що́ і як робити.

Цвіти бачу, що ледви розцвіли і вянуть — бачу як гаснуть зорі, гинуть пташки, викинуті з гнізд...

І не стає мені сили... тоді співати, де помочи не видно! Туга й неміч путають крила.

— — — — — — — — —

— Коли мовчу... не гадайте, що відцуралась я себе.

Одна думка в мене — чуття одно — та они спутані життям... Життя сободи не знає, хоч як і бажає її, в тім сум і чар його, і завдання і ціль, щоб труд свій і силу віддати йому...

Коли мовчу — не судіть мене — не відступна я — терпінням поновляюся — і нема жертви мені тяжкої для добра роду мого... Коли-б життя моє прискорило день щастя... дала-б я й життя радо...

Добачую в дали блеск все нової зорі... і бачу все нові шляхи... та годі нераз ступити на такий шлях... жити новим життям — — життям прочування та туги...

Далеко від всього поганого, недвижного, безнадійного, безпомічного, що життя в застій заковує, що мертвить нас і нівечить, розкладає... Вірю: як блідий цвіт весни згине від тхніння негоди темряви... такий инший цвіт в час літного світла та тепла розіветься нам...

ІРИНА ҐУРҐУЛА

ВИТИНАНКИ

I.

Білі стіни сільської хати прикрашують залюбки паперовими витинанками.

Довкруги образів, вікон, під намисником здовж сволока наклеюють взори із дрібних паперових витинанок, що — ніби вишивка на білій осрочці — стеляться на білій стіні.

Кожна витинанка замикає в собі викінчений взір, та одночасно становить частинку великого взору, що на-

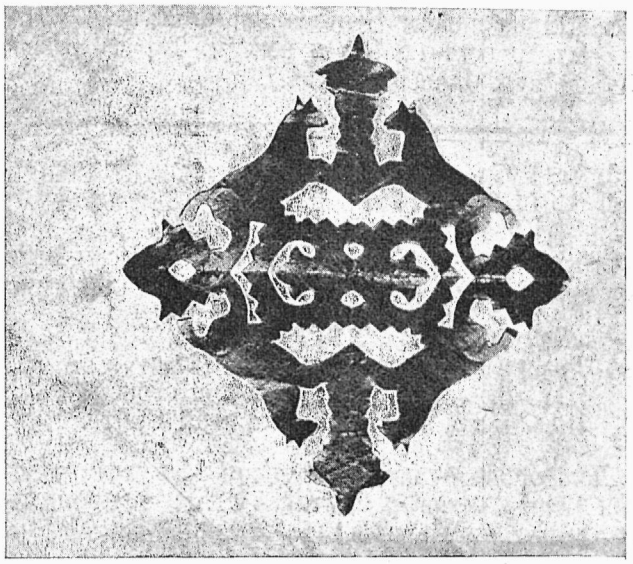

Мотив

клеєний на стіні заступає стінне мальовило. Взори ці не великі, звичайно вузькими лентами тягнуться здовж стіни.

Тому витинанки, як елементи невеликого взору бувають розмірно малі, 4—10 цм. проміру. Отця величина витинанок дуже добре примінена до їх призначення — як поодиноких елементів узору так і окруження, низьких невеликих стін світлиці. Повне примінення витинанки до її призначення і окруження відбивається теж і у виконанні поодиноких витинанок. Тонкість контурів витятого взора надає великої легкости витинанкам, які наклеєні побіч себе рядком виглядають ніби нанизані.

Оце враження ще збільшене ажуровістю витинанкових взорів, що є характеристичною ціхою галицьких витинанок. Ціле багатство, краса й оригінальність галицьких витинанок скривається як раз у їх ажуровості. Рамена витятих фігур — хрести, звізди ріжноманітно витинається — то в „зубчики“, то „вужиком“, то в „павині вочка“, то ломаною чи хвилястою лінією. — І такі однокольорові — зелені, червоні, жовті, сині... — витинанки сильно а ж у р о в і, виглядають ніби мережево ніжно виконані та старанно викінчені.

З огляду на ту ціху витинанки й надаються дуже до стилізування мережева на народніх мотивах.

Окрім ажуровості характеристичною ціхою галицьких людових витинанок є стиль їх виконання. Деякі з них роблять враження ніби витятих ножиком у дереві. Витинанки о досить грубих контурах, звичайно з випуклістю або тупим закінченням виглядають ніби пилкою або ножиком витяті взори. — Такі витинанки можуть послужити багатим матеріялом на проекти для різблення деревляних рам, коробочок...

Витинанки зі звіринним мотивом з Хриплина біля Станиславова — наче вилляті з заліза — тяжкі, о грубих лініях нагадують залізні окуття скринь, дверей...

Оці ріжнородні способи виконання витинанок вказують нам дещо на походження витинанкових мотивів. Витинаючи ножиком взір у папері сільська артистка бере взір із технічно споріднених прикрас — вирізування в скірі, витинання в дереві, в залізі... та приноровлює цей мотив до тонкости і податливости нового матеріялу.

Наклеєний на білій стіні взір уложений із невеличких витинанок кольорових виглядає наче намальований. На однотонній білій стіні наклеюють витинанки сині, червоні, жовті, зелені, чорні — а деколи й золоті, які уложені в пасисті взори грають багацтвом красок, тягнуться барвними ґерданами здовж стін, довкруги вікон, оживляють монотонність стін, веселять світлицю.

II.

Витинанки, як особливий вияв народньої творчості мають дуже велике значіння і творять особливий рід у галицькому людовому мистецтві. — Вони є характеристичні своєю формою, орнаментом, технікою, кольористикою, призначенням...

Форма витинанок — переважно ромбова, рідше розетова — нагадує нам дуже ромби на вишивкових узорах, писанках, різьбах... Оця єдність форми витинанок із елементами взорів инших мистецьких виробів говорить за це, що витинанки є оригінальним витвором народньої мистецької уяви.

Чисто геометричний, ростинний геометризований та звіринний орнамент витинанок — знова з'єднує їх з иншими мистецькими витворами вишивки, писанки, різьба — та вказує на давне, традиційне походження мотивів витинанок.

Технікою своєю витинанки сягають давніх часів. Витинання, а краще вирізування ножиком орнаменту —

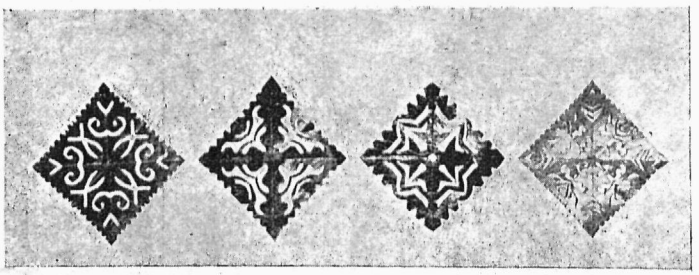

Мотив

це один із давніх, загально вживаних способів прикрашування[1]).

Він і сьогодня живе побіч паперових витинанок у прикрасах скіряних предметів — кожухи, пояси, торби... — деревляних — забавки, ложки, хрести... — металевих — окуття, клямри...

Добір красок витинанок знова ріднить їх з вишив-

[1]) Eugenjusz Frankowski „Wycinanki i ich przeobrażenie“. Lud. t. XXII., L. 1923. ст. 82—128.

ками, писанками, — та вказує на улюблені краски в людовому мистецтві: червону, жовту, зелену, чорну, синю.

Дотепер не звернено ще уваги в нашій літературі на витинанки. Матеріял, що хоронить ся у збірках Національного і Шевченківського музеїв невеликий і не зібраний систематично. Його слід доповнити витинанками з ріжних околиць — сіл, щоби мати повний образ — докладну карту — поширення паперових прикрас у Галичині. — На основі так систематично зібраного матеріялу можна буде перевести докладне порівнання паперових витинанок із зразками инших родів декоративного людового мистецтва, та вирішити багато питань звязаних із витинанками — (їх походження, традиційність, розвій, залежність від окруження...).

Доповнення збірки витинанок — особливо збірки Національного Музею є тепер дуже пожадане, а навіть конечне, з огляду на видання, яке підготовляє Національний Музей — про витинанки.

Збірка Національного Музею, хоч чисельно досить велика, дає лише зразки із Борщівського, Бучацького, Городенського і Станиславівського повітів і з Холмщини.

При збиранні витинанок слід звертати увагу на їх оригінальне виконання та приміщення на стінах. — Музейну вартість мають лише витинанки з оригінальними взорами, тятими безпосередно, з голови.

Приміщення витинанок дуже важне. Як-що не можливо сфотографувати їх прямо на стіні, де відразу найкраще виступилоб місце, спосіб їх приміщення та взір уложений із поодиноких витинанок, то треба конче розглянути і подати звідомлення де і як розміщують витинанки на стінах, якої ширини бувають взори, уложені з витинанок і чи взори ці творять в уложенні, який згори задуманий одноцільний образ, чи без ніякого пляну витинанки прямо наклеєні побіч себе.

Витинанки і звідомлення, звязані із ними, просимо надсилати на адресу Національного Музею у Львові, вул. Мохнацького 42, або музею ім. Тараса Шевченка у Львові, вул. Чарнецького 24.

СКИТ МАНЯВСЬКИЙ

„Комуж не знана Манявки долина
Красов удачнов здóбна от природи
Где з скал шумячи — стрóмко летять роди
Ватажків піснями звинить полонина“.
(Скит Манявський. Антоній Любич Могильницький 1852.)

Не чорніє вже так смерековими лісами долина Манявки, висихають її води в широкій камянистій долині,

Руїни Скиту Манявського

але глибоко в горах, в узенькій ярузі — „із скал шумячи стрімко летять води“.

Водопад Манявки називають селяне, дуже влучно, Великим Гуком. І справді, вже із далеку чути шум води, що спадає з висоти кільканацяти метрів, а сам Великий Гук у вузькій темній прогалині, спінений, білий і чистий.

„Комуж не знаний над Манявки струєв
Болдур що сумно в долині стремить,
Що всіх дивує, вабить згадков своєв
Ще з межи звалищ знакомитий Скит“.

Долі рікою — вже поза селом Манявою, в долині річки Батерс — тепер Скитця — лежать руїни Скиту Манявського.

„Просто де потóк з помежи гóр грає
Ніби по сходах в річку ся спускає
І с нев случає свою чисту воду...“

Там в перших роках XVII-того століття (1611) збудував Йов Княгиницкий з Тисьменици свою чернечу келію. Він перебував кільканацять літ на Афоні, далі занимався відновою чернечого життя в підупалих монастирях, а на прикінці своїх літ († 1621) пішов у безлюдні тихі краснопільські ліси. Але й тут не дали йому люде спокою, не дали переводити час лиш на молитві, роздумуваннях та пості. Хвилею стали напливати до нього люде що шукали богомільного чернечого життя, селяне, що шукали поради й потіхи у своїому безталанні, багаті, що хотіли випросити ласки небес.

Життя — зі своїми досягненнями, гамором, суєтою та невдачами, нахлинуло на Йова, Феодосія, Дорофея... Нахлинуло і на тиху долинку Батерса, де зазвеніли сокири, пили й молоти, з шумом впали ялиці й кедри. Людська рука здвигнула церкви і келиї. Напливали тут люде, а з ними багатство.

Вплив Скиту Манявського не обмежувався тільки на дооколичні села й міста. Скит завідував численними манастирями, піддержував східний обряд, та впливав на чистоту чернечого життя.

В 1676 році, зруйнували Скит турки. Із церков і келій остались згарища.

Тоді цілу долинку Скиту обведено оборонним муром із тесаного каміння, поставлено мурóвану дзвінницю, келиї, оборонні вежі, пивниці, підземні ходи. Тільки церкви збудовано знову кедрові.

На протязі семи літ — при кінци XVII-того і в перших роках XVIII-того століття, вималював Кондзелевич

і його учні чудовий іконостас (зберігається в Національному Музею, Львів, Мохнацького 42).

Вісімнацяте століття пройшло для Скиту під знаком безнастанних процесів о земні посілости та щораз більшого поширювання унії. Православний Скит мов малий острівець заливало море унії. — Але Скит стояв. Дооколичні священики не могли вижити, бо люде із усіми потребами зверталися до Скиту. Московські царі щедро підпомагали його а й польські королі не шкодили. Аж з переходом Галичини до Австрії (1772) та з указом Йосифа II (1785) Скит перестав існувати. Усе що було до продажі, продано. Гроші перейшли на буковинський православний фонд, а монахи розбрилися. А що не було до продажі — камяні мури стоять досі, але серед лісів, чи краще зрубів і на поляні Гр. Лібіґа

На дооколичних горах вже нема лісів, лиш невикорчовані зруби. Коло блаженного каменя, вже навіть не зруб; там немов навіть якась злюща рука повивертала ялиці горі коренем. Через сам Скит провадить пільна дорога, якою вивозять дерево. На фресках колокольні nomina stultorum як видимий знак некультурности.

„И погадаєш —
Як западного завзятость заливу
Кукіль вщепила в отеческу ниву
Щоб похланувши плодоносни щити
И пень і корень с ошумом скрушити".

Поволи зарисовуються і розпадаються мури, малі ніжні берізки і моріг росте на них, Скитець підмиває найвищу вежу, дощі й негоди оббивають тинк і фрески.

Селяне, хоч не мають зрозуміння для консервації памяток, заховують з покоління в покоління пошану, любов і віру в чудотворність цего місця.

Під ніч Івана ідуть і з далеких сіл люди, цілу ніч світять свічки на блаженнім камені, вмиваються цілющою водою Скитця, а в день Івана правлять тут священики — на томуж місці, де була колись церков Вознесення.

Живуть в народі ріжні перекази про Скит, про підземні ходи, про укриті скарби. Для простолюдина — скарб — це не лиш гроші й дорогоцінности, це може бути і пятьдесять бочок „капустиці такої білюнької якби нині накрашеної".

Для мене нема кращого місця від Скиту Манявського. Гармонійний рисунок ренесансових руїн та лагідних гір зливається в чудову цілість. А ще й журчання потічка, ще й зелень трав та згадка про давно минуле притягає мене все у той забутий куток. І не лиш про мо-

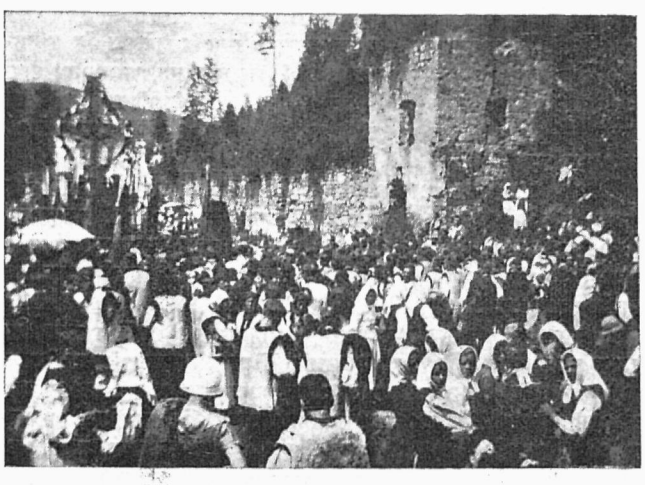

Дооколичне населення біля Скиту

нахів та могуче діло людських рук думати тут можна. — На горі за Скитцем лежать, як кажуть, кости гетьмана Івана Виговського, але ні сліду нема де.

„То вжеж на віки се величне діло
Має̀ть покрити непрозрінна тьма?".

Хочеться думати про майбутнє. Про наукові розкопки старовини, про зберігання її у музеях, про дбайливі видання і обзнайомлення широких мас із кожною дорогою закутиною нашої землі — і про майбутніх людей, що дорожитимуть кожним камінчиком старовини не тому, щоб її назад завертати, а тому, щоб вчитися з неї про минуле, про вічний рух і вічне змагання людини.

А. Т. Оглинська

М. ФУРТАК

ШКОЛА І САМООСВІТА

Читаючи біоґрафії великих людей дивно вражає, що в їхньому житті школа не тільки не відіграла додатньої ролі, але навпаки, вона нераз була причиною великої знеохоти до науки. Правда, часи старої школи вже належать до минувшини, тепер прийшла трудова школа, яка прямує до розбудження й розвитку всіх душевних і фізичних сил дитини — але коли нема змоги говорити про людей — вихованків цеї нової школи, насувається деколи питання, чи ця школа існує в дійсности, чи не є вона тільки теорією, мрією. Кожна школа дає учневі якесь знання, а визначніші з учнів все знайдуть серед учителів провідників, які їм вкажуть їх властивий шлях. Згадаймо учителів Драгоманова і Франка, що вміли збудити в своїх учнях запал до правди й науки. Тому не можна так рішуче виступати проти школи. Правда, вона є переважно на услугах держави або пануючої верстви, вона спрепаровує знання для своїх цілей, вона каже вірити в авторітети, навіть як їх блеск вже давно померк — але все таки вона дає певне систематичне знання, яке самотужки булоб дуже важко здобути.

Щоби школа була доброю — є конечним щоби батьки інтересувалися дитиною і її працею в школі і щоби разом з учителями розбуджували запал молодої людини до самоосвіти. А запал цей розбудять тим, що самі будуть дальше розвивати своє знання, слідити за поступом, за новими всесвітніми здобутками науки, техніки, за новими великими реформами співжиття людей. Без помочі школи — тільки самоосвітою можна добитися дуже високо, з високою навіть школою без дальшої самоосвіти можна стати мертвою людиною, шабльоном, бюрократом.

Жінка, що сьогодні стала вільною — може й повинна подбати про це, щоб створити освічене суспільство. Бо освічених поодиноких людей маємо досить — але не маємо освіченого суспільства. Про це свідчить мале запотребування часописів і журналів, мала участь на концертах, брак театру, брак мистецьких вистав, бібліотек

і багато, багато инчих недостач. Колиб усі матері у щоденному житті виявили велике заінтересування до всіх тих справ — то певно, що мимо фінансової скрути цих недостач не булоби. Нахили й замилування дітей дається з найменчих літ їх розвитку а привички защеплені в батьківській хаті дуже важко стирає пізніше життя. Вони все з новою силою вертають — вони є складовою частиною того, що зветься нахилом, інстинктом.

Матері великих людей Канта, Ґетого, Мопасана, Рібо, Лесі Українки — збудили в своїх дітях їх творчі душі. Бути матірю — значить бути все на сторожі своєї освіти, поширювати її, поглиблювати, різьбити свій характер, — що б він у всій своїй прекрасній формі відбився в дітях.

В цім поможе самоосвіта. Що це є самоосвіта? Є це змагання відповісти по змозі правдиво на всі питання, які нам приносить життя. Є це розрив з накиненим нам насильно світоглядом, щоб при помочі найкращих всесвітніх умів найти свій власний.

В першу чергу мусимо усвідомити собі ролю людини у всесвіті. Пізнати шляхи її розвитку від найнижчого творива природи аж до найвищого сьогодні в природі створіння. В цьому поможе нам біольоґія і психольоґія. Ще цікавішою буде історія розвитку людської думки, цей тернистий шлях блукання в шуканні за правдою, позначений великими незабутніми іменами людей, що життя своє поклали в жертву ідеї.

Широко поширить обрій наших думок історія матеріяльної людської культури. Вона дасть нам змогу побачити цілий світ, дасть змогу зрозуміти, що на надбання одного народу складалась праця й змагання цілого людства. Зрозумівши вселюдську історію будемо цінити й шанувати кожне людське прямування, що веде до поступу, до відкриття нових горизонтів думки, до поширення знання і можности творчої праці на всіх людей.

Історія культури поможе нам зорієнтуватися у всіх тих шляхах, що ними прямувала людська свідомість, підшитовхувана трьома великими психічними чинниками, розумом, волею і чуттям.

Вона поможе нам зрозуміти цю правду, що життя і творчість не терплять застиглости, закамянілости, що вони є у вічному русі.

Крім освіти інтелекту, треба прямувати до витворення етичних, моральних засад, що помогли б орієнтуватися в поняттях добра і зла. Не тільки орієнтуватися але прямувати до того, щоби всі свої етичні погляди доказати ділом, свої переконання обстояти навіть ціною життя. За мало є перечитати якусь етику — треба перенятися тими ідеями і поступати після них в цілому життю, або взяти собі за взір якусь визначну людину й поступати після її засад. Тому найкращим підручником для самоуків є біоґрафії великих людей. Автобіоґрафія Спенсера, памятники Франкліна, автобіоґрафія і листи Драгоманова, автобіоґрафія Соні Ковалевської, дадуть не тільки велику насолоду читачеві, але підтримку й пораду в деяких критичних хвилях життя.

Третій чинник нашої свідомости це почуття. Найбільше здатним до виховання, до поглиблення є почуття прекрасного. І тут треба використати всі джерела, які можуть розвинути й поглибити це почуття. Концерти і музична освіта — для перебування в зачарованім світі тонів, мистецькі виставки й інтерес для народнього мистецтва для насолоди ока, театр і література — для заспокоєння жадоби краси живого слова, вкінці скульптура, що зворушує нас своїм опануванням простору і спорти для культури нашого тіла і мязів.

Внаслідок цих занять буде постійне напруження наших душевних сил, оминання всякої плиткости і глупоти, висока культура наших осель, а з тим і цілого загалу суспільства.

О. ШЕПАРОВИЧ

ПАРИЖ — БЕРЛІН

(На марґінесі двох останніх конґресів Міжнароднього Жіночого Союза).

В трьохлітних відступах відбуваються світові конґреси Міжнароднього Союза для громадських і політичних прав жінки (Alliance international pour le suffrage et l'action civique et politivue des femmes).

Два останні це Париж 1926 і Берлін 1929.

Ця сама орґанізація — ці самі майже жінки — ця сама ціль — а чейже велика ріжниця. Не так ріжниця часу, не так може поступ у праці, не так нові кличі, а прямо цілий характер, цілий настрій одного і другого конґресу зовсім инший. Париж 1926 — усе звернене на пропаґанду — Франція щеж досі не дала жінкам рівноправности — річеві засідання і праці комісій переплітані пропаґандивними поїздками автобусами з відповідними транспарентами, з сотками летючок „Жінки домагайтеся повних прав".

Берлін 1929 — це один тріюмфальний похід фемінізму, це святкування 25 ліття Міжнароднього Союзу — це підсумки жіночих здобутків. Париж — невелика горстка француженок-господинь, порядок на салі удержують спроваджені анґлійські пластунки — не багато публики, більше серед неї мужчин як жінок. Француженка мало ще цікавиться громадськими справами — для неї міжнародній жіночий конґрес на стільки цікавий, на скільки можна там бачити еґзотичні постатті — французька жіноча молодь зовсім осторонь. Берлін — для жінок це велика подія, сотки жінок у почесному та діловому конґресовому комітеті, сотки делеґаток з Німеччини, десятки молодих дівчат „пажів" для помочі конґресісткам, тисячі жіночої публіки на ґалеріях в часі конґресу. І молодь, молодь — на салі і на ґалерії — на усіх зібраннях непроглядні тисячі молодих, німецьких дівчат.

Париж — один офіційний прийом міста Парижа, один прийом в парляменті (і то лише для членів еґзекутиви), от саме стільки, щоби чужинкам показати французьку гостинність. Ніяких запрошень до приватних домів.

Берлін — сотки запрошень з якими не знати що робити — місто й парлямент, кожний міністер з окрема, жіночі клюби та місцеві орґанізації, десятки визначних людей, не знати де скорше йти, котре з кількох запрошень на один день і на цю саму годину вибирати.

Париж — ні одна місцева жіноча орґанізація — соціяльного, гуманітарного чи культурного характеру не звернулася до учасниць конґресу з проханням оглянути її установи.

Берлін — учасниці конґресу дістають заздалегідь запрошення до всіх місцевих установ у формі книжечки, яка має кількадесять сторін.

Діточі приюти та шпиталі, порадні материй та доми для вагітних жінок, шкілки і школи, доми студенток і доми здоровля, фабрики, установи — усі ждуть на конґресістки. Треба лише видерти карточку з книжечки, подати до „бюра оглядин“ і в означеній годині поїхати призначеним автобусом.

Париж — слухаєш на плєнум, ходиш на комісії, їдеш з летючками на місто, вечером ідеш на мітінґ — і на усе стає часу.

З програмки не опускається нічого.

Берлін — тягом переслідує тебе брак часу та свідомість, що тут чи там требаби ще піти — тут чи там варто бути — що не можна усего використати як слід. Для оглядання приміром соціяльних установ — треба було привезти дві делеґатки, які не бралиб участи на плєнум і на комісіях, а лише їздили, оглядали і... училися.

А всеж таки конґрес в Парижі робив дещо краще враження. Чисто зовнішно. Це конґресова домівка. В Парижі конґрес працював у Сорбоні — париському університеті — там у великій авлі відбувалися плєнарні засідання — у бічних світлицях були конґресові бюра, у вестібулях базарі, книжки.

Берлінська домівка була гарна, величава — але це було велике реставраційне підприємство Кролля. У бічних льожах, бічних кімнатах що хвиля зачіпалося о столики, правда, прекрасними білими скатертями накриті, з китицями квітів — але всеж таки столики — гостинниці. Це робило таке дещо несеріозне враження. Позатим перед конґресом бюра конґресові були у великому готелі „кайзергофі“ — також розкішно уладжені — але й тут обстановка не відповідала цілям і праці. Це такий диссонанс берлінського конґресу — як також це, що техніка конґресу зокрема першого дня не дописувала як слід. Не так як уявлялося собі у столиці Німеччини.

Делєгатки Союзу Українок на конґресі в Берліні. (Від ліва до права сидять: О. Федак-Шепарович, О. Федак-Коновалець і О. Островська)

КУСТАРНО-ПРОМИСЛОВА КООПЕРАЦІЯ ВЕЛИКОЇ УКРАЇНИ*)

(Доклад С. Чижович на зборах членів кооперативи „Труд“ і „Українське Народне Мистецтво“ у Львові.)

До наймолодших галузей кооперативної системи належить безперечно кустарно-промислова кооперація. Она не лише у нас але й на Великій Україна перебуває ще в стадії шукання орґанізаційних форм що з'умілиб задовольнити вимоги кооперованих продуцентів. На Зах. Україні — кустарно-промислова кооперація є по більшій части в руках жінок. Вона щойно оформлюється, тому не від речі буде заінтересованим в творенню кустарно-промислової кооперації на Зах. Україні познайомитись зі системою промислової кооперації на Великій Україні.

На В. Україні кустарно-пром. кооперація як окрема галузь існує лише з 1921 р. — До цього часу вся кустарно ремісничa маса була розпорошена, перебувала в руках скупщиків чи приватних підприємців, які були зацікавлені головно в одержанню найбільших прибутків з перепродажі кустарних виробів, та в наслідок цього посувалися до далекойдучого використання кустаря та ремісника.

Повна відірваність кустаря від ринків збуту та постачання, а тим самим цілковита залежність від скупщиків, дозволила останнім забирати вироби у кустаря за надзвичайно низькою ціною, не даючи тим самим змоги розвитку господарству кустаря, а часто навіть руйнуючи його.

Світова війна мала руйнуючий вплив на розвиток кустарно ремісничої промисловости. Ті галузі, що мали експортне значіння (художній промисл) майже зовсім заникли.

Масовий кооперативний рух серед кустарного та ремісничого населення України починається щойно з 1921 р. — як уже вище про це було згадано.

Перші кроки системи кустарно-промислової кооперації характеризують такі цифри:

	Кількість обєднань	В них фізичних осіб
На кінець 1921 року	6.064	64.175
на 1 липня 1922 року	1.305	22.147
на 1 листопаду 1923 р.	572	16.627
на 1 серпня 1924 р.	1.095	43.155
на 1 квітня 1925 р.	1.562	45.001
на 1 жовтня 1925 р.	2.017	70.290

Падіння кількости кооперативів та членів в них протягом 1922/23 року пояснюється ліквідацією псевдокооперативів, що утворилися під час початкового стихійного зросту низової периферії.

Шкідлива робота псевдокооперативів з їх суто спекулятивним напрямком відбилась на справах усієї системи в тому числі й на справах першого Всеукраїнського Центру Промкооперації — „Українкустарспілки“. Остання в 1924 році примушена була ліквідуватися, а через $2^1/_2$ року, вже на базі оздоровленої первісної та другого ступня периферії орґанізовано новий Всеукраїнський Центр Промкооперації — *„Вукопромкредитсоюз“*.

З 1924 року починається здоровий зріст первісних промкооперативів, та їх обєднань другого ступня промсоюзів.

Народження останніх значно збільшується, починаючи з 1925/26 року. Вже на 1. X. 26 року їх нараховується 16, а на 1. IV. 1927 року — 24.

Коли стежити за еволюцією форми організації розпорошеного кустаря та ремісника то вже під кінець 1923

*) На основі звідомлень „Вукопромкредитсоюзу“ та праці О. Балинського „Кустарно-промислова Кооперація“.

року намічається на Україні в основному чотири форми кооперативного обєднання кустарно-промислової кооперації, а саме:

1. Продукційно-кооперативна артіль;
2. Трудова кооперативна артіль;
3. Продукційно складочно-сировинне т-во;
4. Ощадно-позичково-промислове т-во (яке в 1925 р. було назване Кустарно-промислово-кредитове т-во).

Найвищою формою кооперативного обєднання кустарів та ремісників, з наведених чотирьох форм, вважається продукційна артіль, що має своїм завданням обєднання своїх членів в самому процесі вирібництва. Для такої артіли є потрібне усуспільнення так знарядів вирібництва, як і матеріялів сировини та готових виробів. Орґанізація таких артілей доцільна лише в промислах у яких можна перевести розподіл праці поміж членами артіли, а таким чином обєднати їх у процесі вирібництва.

В тих промислах, що не допускають розподілу праці в процесі вирібництва як художнє вишивання, рогозоплетіння, то що, орґанізуються продукційно-складочно-сировинні т-ва. Члени тих товариств в процесі вирібництва залишаються вільними, працюючи кожен у себе дома. Завданням такого товариства є постачання своїм членам знаряддя вирібництва, матеріялів та сировини і збут їх виробів. Крім цього товариство має право приймати продукційні замовлення — та розподіляти їх виконання поміж своїми членами. Найбільше поширені продукційно-складочно-сировинні товариства є на селі, де розвинувся який-небудь масовий селянський промисл.

Ощадно-позичкові товариства своєю орґанізаційною структурою подібні до продукційно-складочно-сировинних товариств і відрізняються від останніх тим, що їх головне завдання обслуговувати грошевим кредитом своїх членів.

Наренті, четвертою формою обєднання є трудова кооперативна артіль, що має основним завданням обєднати своїх членів на ґрунті орґанізованого збуту лише їх праці (будівельні артілі, вантажники, перукарі).

Такими чотирома формами вичерпуються в основному всі види кустарно промислових обєднань низової периферії.

Низові кооперативи обєднуються в Районових промислових союзах (Райпромсоюз) то є кооперативних обєднаннях II-го ступня. Ці останні діляться на універзальні то є такі, що обєднують всі промисли свойого району (таких є більшість) і спеціяльні однопромислові.

Райпромсоюзи, по мірі господарського, фінансового та орґанізаційного зміцнення реорґанізуються в промислово-кредитові союзи, що дає їм змогу більш всебічно задовольняти потреби своїх членів (постачання, збут, кредит).

Орґанізаційний зріст системи пром. кооперації на Україні ще не закінчився. В багато округах щойно орґанізується нові кооперативні обєднання II-го ступня.

Зріст мережі промислової кооперації відбувається досить швидким темпом і має такий вигляд:

	Продукц. артілі		Склад. Сировинні Т-ва		Трудові артілі		Промислово-кредитові Т-ва		Разом	
	Обєд.	Членів	Обєд.	Членів	Обєд.	Членів	Обєд.	Членів	Обєд.	Членів
1. X. 1925	853	11139	25	2048	52	2067	66	18025	996	33279
1. X. 1926	1016	17870	34	3794	50	1891	124	38928	1224	62483
1. X. 1927	1783	30306	96	12747	96	3624	222	79892	2197	126568
1. X. 1928	2942	57252	172	34318	174	13236	289	104258	3577	209064
1. X. 1929	3231	67,791	172	39,356	173	158,88	294	108,190	3870	231,225

Обєднань II ступня Райпромсоюзів на кінець 1924 до 1925 року було 9, на 1. X. 26 року — 16, 1. X. 27 року — 24, на 1. X. 28 року — 36, на 15. IV. 29 року — 39.

За ґрупами промислів кооперовані члени низових обєднань на 1. X. 1928 року розподіляються так:

Групи промислів:	Кооперованих членів:
1. Обробка металів	8.472
2. Деревометальова	7.209
3. Обробка дерева	13.867
4. Добування та обробка мінералів	8.747
5. Обробка матер. тваринного походження в тому числі взуття	40.630
	28.588
6. Текстильна	55.774
в тому числі крагецька	27.515
7. Харчосмакова	15.026
8. Хемічна	2 082
9. Інші	34.781
Разом	186.588

Завдання Промкооперації полягає в найповнішому охопленні в своїй системі розпорошеної дрібної промисловости, в обєднанні в своїх лавах продуцентів кустарів-одинаків та переводу їх від примітивної і невдосконаленної техніки вирібництва з індивідуальним промисловим господарством до вищої машинізованої усуспільненої індустрії.

Тому діяльність Промкооперації скеровується не тільки на кооперування крамобігу та кредиту, а головним чином на радикальну реконструкцію вирібництва.

Широкий розвиток України в звязку з могутнім темпом індустріялізації всіх галузей народнього господарства викликає великий попит на предмети широкого вжитку; відповідно до вимог ринку промислова кооперація збільшує свою продукційну спроможність, щоб забезпечити попит, поліпшити якість та здешевити свої вироби, поліпшити умови праці та полекшити процес вирібництва для своїх членів.

Засобом для здійснення накреслених завдань є реконструкція кустарних промислів: постачання удосконаленого устаткування, стандартизація виробів, часткова та повна механізація процесів вирібництва, де є цього можливе, спеціялізація та технічний розподіл праці, збудування загальних майстерень, фабрик і заводів, орґанізація роздаткових та розкроєчних пунктів, будова зразкових майстерень, орґанізація технічного інструктажу, ремісничих учбових шкіл, кустарно-ремісничого технікуму і т. и.

Накреслений плян кооперування та переведення реконструктивних заходів в системі промислової кооперації вимагають вкладень коштів на капітальне будівництво. На 5 річчя (1928/29 — 32/33 р.) запроєктовано капітальне будівництво на суму понад 34 міл. карб.

Останнім часом Уряд України іде на зустріч Пром. Кооперації та видає постанову про безкоштовну передачу у власність низовим промисловим обєднанням державних підприємств потрібних кооперації, а також і арендованих до тепер підприємств кустарно-промисловою кооперацією.

ЕРІХ РЕМАРК

НА ЗАХОДІ НІЧОГО НОВОГО*)

Im Westen Nichts Neues

Цего не можна описати.

Ця дріжуча, хлипаюча жінка, яка трясе мною і кричить: „чому Ти живеш, коли він помер“, яка заливає мене сльозами і голосить: „чому взагалі є там такі діти як Ви...“, яка паде у крісло і плаче: „чи бачив Ти його, чи бачив Ти ще його? Як він помер“?

Я кажу їй, що він дістав стріл у серце й сейчас скінчив. Вона глядить на мене й сумнівається.

„Ти брешеш, я знаю це краще. Я прочуваю, як тяжко він умірав, я чула його голос, ніччю відчувала я його жах — скажи правду, я хочу це знати, я мушу це знати“.

„Ні — кажу я — я був біля нього. Він сейчас помер“.

Вона благає мене тихо:

„Скажи це мені. Ти мусиш. Я знаю: Ти мене хочеш розрадити — чи не бачиш однак що мене це більше мучить, чим коли-б знала правду? Я не можу винести непевності, скажи мені як це було — яке б страшне воно й не було. Воно все ще краще, як це чого я мушу додумуватися“.

Я цего їй ніколи не скажу. Скоріше вона може мене посікти в кусники.

Мені її жаль — але вона мені видається дещо дурненькою. Цеж повинно їй вистарчити. Немеріх остане в мертвих, не дивлячись, чи вона знає правду чи ні.

Людям, що бачили стільки вбитих, годі зрозуміти стільки болю ізза одного — серця.

Я кажу отже дещо нетерпляче:

„Він сейчас помер. Він нічого не відчував. Його лице було зовсім спокійне“.

Вона мовчить. Відтак питається поволі:

„Чи можеш на це присягнути?“

„Так“.

„На усе, що Тобі святе?“.

Ах Боже, що мені уже є святе? — святощі так скоро у нас міняються!

„Так, він скоропостижно помер“.

„Чи клянешся на свій щасливий поворот з війни — як що це не правда?“.

„Так нехай не поверну живий, як що він сейчас не помер“.

Не знаю яку ще присягу взяв би я на себе.

Однак здається, що вона мені вірить. Вона стогне і довго плаче. Я маю їй розказувати усе, як воно було і видумую історію, в яку майже сам починаю вірити.

При відході вона цілує мене і дає мені в дарунку його знимку. Він там представлений в одностроюновобранця, опирається об округлий стіл з березовими ніжками.

По заду як куліса намальований ліс. На столі стоїть гальба пива.

* * *

Останній вечір дома.

Усі мовчать.

Я лягаю вчасно до ліжка, обнімаю руками подушки, притискаю їх до себе і втулюю глибоко свою голову.

Хто зна, чи доведеться ще коли мені лежати у мягкій постелі?

Пізно в ніч приходить ще мати до моєї кімнати.

Вона думає, що я сплю, а я вдаю немовби заснув.

За важко розбалакувати, пересидіти разом ніч.

Так пересиджує вона майже цілу ніч, хоча вона хора і час до часу вється з болю.

Вкінці я не можу цего видержати і прокидаюсь.

„Лягай спати мамо, Ти простудишся тут“.

Вона каже: „Опісля я ще можу доволі виспатися“.

Я сідаю на ліжку.

„Яж не йду сейчас в поле мамо, я мушу ще на чотири тижні в бараки. Може ще одної неділі приїду з відтіля“.

Вона мовчить. Відтак питається тихо: „Чи дуже Тобі лячно?“.

„Ні, мамо“.

„Я ще хотіла Тобі сказати: бережись жінок у Франції, вони там лихі“.

Ах мамо, мамо — для Тебе я ще дитина — чому не можу склонити голову на Твої груди і плакати? Чому я мушу бути все сильніший, більш зрівноважений? Яб хотів також раз плакати, хотів, щоб мене потішали — яж дійсно не є багато більший як дитина. У шафі висять ще мої хлопячі, короткі штанятка — це ще так недавно — чому воно минулося? Спокійно, як лиш можу кажу:

„Там де ми у полі лежимо, там не має жінок, мамо“.

„І будь доволі обережний там на фронті, Павле“.

Ах мамо, мамо. Чому не беру Тебе в мої рамена, щоби ми могли разом вмірати. Такі то ми пужденні, як собаки!

„Так мамо, хочу бути обережний“.

„Я буду щоденно за Тебе молитися, Павле“.

Ах мамо, мамо! Дозволь нам знятись понад теперішнє і повернути у давні роки, щоб скинути з себе все це лихо і бути назад собою і Тобою, мамо!

„Може Ти зможеш одержати пост, який не буде так небезпечний“.

„Так мамо, може дістануся до кухні, це можливо“.

„Прийми цю службу, хочаб другі насмівалися“.

„О це не турбуйся, мамо“.

Вона зітхає. Її лице — це біле сяйво у темряві.

*) Це книжка, про яку говорить увесь світ. На протязі пів року дійшла вона в німецькому оригіналі до мільонового накладу, переводять її на всі европейські мови. Автор Еріх Ремарк, нікому незнаний журналіст, добув таку славу, якої не діждалося багато письменників. І дійсно ця книжка має в собі щось притягаючого. Її читається без передишки мов найінтересніший роман — хоча у ній не має майже ніякої акції.

Просто, без цатосу, короткими, невибагливими реченнями описує автор переживання молоденького вояка Німця на західньому фронті, в шпиталі та запіллю. Важкі переживання усіх страхіть війни в цей час, коли офіційний звіт голосив: „На заході нічо нового“. Книжка гарна й жахлива, часто брутальна, брутальна як війна.

Подаємо два уривки з цего твору. Перший, це гостина героя у матері вбитого товариша, який помер серед страшних мук, втративши обі ноги — другий це остання ніч дома. Обі картини малюють страждання матері.

ОСІННІ МАТЕРІЯЛИ
на плащі, сукні й мужеські одяги
у великому виборі
поручає фірма
СТАХЕВИЧ І АБРИСОВСЬКИЙ
Львів, Ринок 32.

„Тепер мусиш іти спати, мамо".

Вона мовчить. Я встаю і накидую їй на плече моє накривало. Вона спирається від болю на моє рамя. Так супроводжу маму до її кімнати. Хвилину ще задержуюся у неї.

„Ти мусиш також подужати мамо, заки вернуся".

„Так, так моя дитино".

„Ви не повинні мені посилати своїх харчів, мамо. Ми там маємо їсти доволі, Вам вони скорше пригодяться".

Як нужденно виглядає вона у своїому ліжку, вона ця, що мене кохає понад усе. Коли я хочу відійти вона скоро докидає:

„Я постаралася ще для Тебе о дві пари підштанців. Це добра вовна. Вони будуть теплі. Не забудь їх запакувати".

Ах мамо, я знаю, що Тебе ці дві пари підштанців коштували. Скільки вистоювання, бігання та жебранини.

Ах мамо, мамо, як можна це поняти, що я мушу геть від Тебе йти, хто ж другий має більше право до мене як не Ти? Ще сиджу я тут — а Ти лежиш там, ми маємо собі ще стільки сказати — але ми цего вже ніколи не зможемо.

„Добраніч, мамо".

„Добраніч, дитино".

В кімнаті стає темно.

Чую перериваний віддих моєї мами. В промежутки цокає годинник.

На дворі, за вікнами грає вітер. Каштани гудять.

В передсінку спотикаюся об мій наплечник, що лежить там спакований, бо завтра досвіта виїзджаю.

Я кусаю свої подушки, судорожно стискаю пястуками залізне поруччя мойого ліжка.

Я не повинен був ніколи тут повертатися.

Я був байдужий, без надій там у полі — а тепер не зможу уже ніколи таким бути.

Я був вояк — а тепер я не є нічо більше як один болючий жаль ізза себе, ізза моєї мами, ізза всего цього, чому не має кінця і що таке безнадійне.

Я не повинен був ніколи їхати на відпустку.

(З німецького переклала
Олена Федак-Шепарович).

РІЖНІ ВІСТИ

Конґрес Ліґи Мира і Свободи відбувся між 23—28 серпня під кличем „Світ без війни". Українська секція іменувала своїми делеґатками на конґрес п. Блянку Баранову, п. Олену Охримович-Залізняк, і б. сенаторку Олену Левчанівську. У конґресі має взяти участь теж п. Мілена Рудницька і деякі члени укр. секції, що перебувають за кордоном. Про праці конґресу напишемо в черговому числі.

Українське народне мистецтво в Канаді. Завдяки старанням п. Савелі Стечишин, великої прихильниці українського народного мистецтва, відживає в Канаді рух в напрямі зберігання народного мистецтва. З „Відділу Союзу Українок" в „Українськім Голосі" в Вінніпеґу в Канаді довідуємось про дві вдатні вистави українського народного мистецтва. Одна відбулась в Саскачеванськім університеті, друга в Ріджайні у Скачеван готелі. Обі пройшли з повним успіхом і розбудили велике заінтересування у чужинців. Цікавим на виставках є те, що впорядчиці виставок демонструють чужинцям техніку ріжного рода шиття, прядення і писання писанок. Чужинці, привиклі до трафаретних виробів фабричних захоплюються нашим народним мистецтвом і радо його купують.

Пані Савеля Стечишин містить теж часто заклики щоб збирати українське народне мистецтво привезене нашими еміґрантами зі старого краю, давати часті вистави і в цей спосіб звязувати молоде покоління з культурою старого краю.

Перша всеукраїнська конференція жінок-кооператорок відбулася дня 14 серпня ц. р. в Харкові при численній участи жіноцтва. Дуже багато уваги присвятили питанню громадського харчування, яке поможе жінці стати дійсно вільною. Учасниці незвичайно щиро поставилися до справи ліквідування неписьменности та вирішили поширити кооперативну освіту на широкі маси жіноцтва.

Ганна Петрівна Коробко одна з визначних кооператорок на Великій Україні, яка довший час працювала як

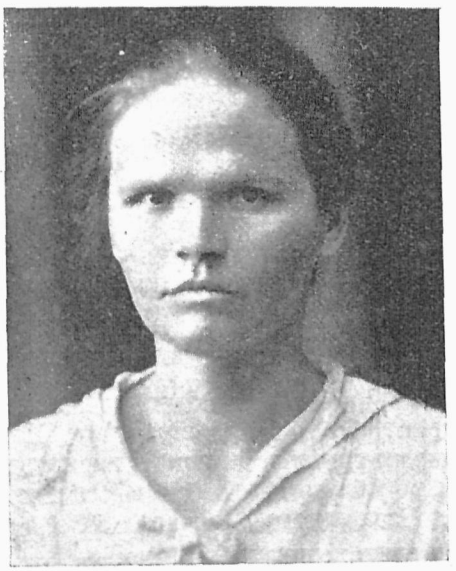

ГАННА ПЕТРІВНА КОРОБКО
кустарка-ткачиха-вишивальниця зі села Кузьмина на Полтавщині. Тепер член правління Вукопрокредитсоюзу в Харкові

орґанізатор текстільно-вишивальних товариств в Полтавщині. В 1926 р. стала головою відомого на Україні художньо-вишивального кооперативного товариства ім. Лесі Українки в Полтаві. Минулого року це товариство висунуло її на члена правління до Всеукраїнського-кустарно-промислово-кредитового союза (Вукопромкредитсоюза) в Харкові.

Зараз вона завідує текстільно-трикотажною та художно-вишивальною секцією.

Конґрес Міжнародного Союзу в Берліні в червні 1929 р. До цього союзу належать представниці 46 держав світу, а в конґресі взяло участь біля 1000 відпоручниць ріжних держав. Українська делеґація, в склад якої входили пп. Мілена Рудницька, Олена Федак-Шепарович, Ольга Федак-Коновалець, Ірина Макух-Павликовська і Ольга Островська була трактована на рівні з делеґаціями вільних державних народів. Зі звіту Союзу Українок („Жіноча Доля", ч. 16) довідуємося, що велике вражіння на німецьку публику викликала промова п. Мілени Рудницької, в якій вона говорила про умови праці жіноцтва недержавної нації.

Дуже велике заінтересування викликали українські народні строї в яких виступило дві делеґатки (світлину подаємо) і столик з українським народним мистецтвом.

Матеріяли до етнольоґії й антропольоґії збірник праць присвячений памяті В. Гнатюка. Видала етноґрафічна комісія Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові. Книжка цікава для нас тим, що бере в ній участь сім жінок, які подають праці переважно з обсягу народного мистецтва.

І так Л. Шульгина (Київ) видрукувала дві праці: Виріб шлей в селі Бубнівка, Гайсинського повіту на Поділлю (Причинок до історії розвитку ткацтва) і „Коник". Прикраса на форму кінської голови та занепад її орнаментальної форми. Е. Спаська (Київ): Глечик з хрестиком (етюд з циклю „Чернигівське гончарство"); В. Білецька (Київ): Українські сорочки, їх типи, еволюція й орнаментація; Ірина Ґурґула (співробітниця „Нової Хати"); Писанки Східної Галичини й Буковини в збірці Національного Музею у Львові; Ніна Заглада (Київ): „Коза"; Р. Данковська: „Санки в обряді „вечері"; А. Свєнціцка (співробітниця „Нової Хати"): День пастухів — „петрикования" в Улуцьку, п. Рава Руська; Катерина Грушевська (Київ): Прохальні обходи. (Кілька завважень з приводу новішої літератури).

Незвичайно інтересні для пізнання народного мистецтва статті Др. Івана Раковського (Львів): Доісторичні мотиви в українському народному мистецтві і Ю. Павловича (Київ): До питання про еволюцію українського народного орнаменту.

Праця В. Білецької про українські сорочки ст. (43 до 109) — дає основне поняття про типи українських сорочок їх еволюцію і орнаментику. Авторка послуговалась багатим музейним матеріялом Київа, Ленінграду, Полтави й Харкова, власними спостереженнями над одягом найважніших районів України, фольклором, побутовою літературою, художніми картинами і описами рухомого майна в архівних документах. Праця та цінна для нас дуже — бо і в нас національний одяг занепадає і треба було би зібрати і вивчити те, що ще не загинуло. Як це зробити, на що звертати увагу — подає праця В. Білецької. Цікава замітка авторки, що модернізація чоловічої сорочки йде в напрямку російської косоворотки.

Нове видання творів Лесі Українки. Коли перше семитомове видання творів Лесі Українки розійшлось, взялося видавництво Книгоспілка в Київі до другого видання творів цеї письменниці. Досі вийшло 8 томів (7-мого у Львові нема) зі вступами визначних критиків і з примітками, які помагають глибше пізнати творчість Лесі Українки. В VIII-му томі появилась її досі нігде недрукована драма „Осінна казка".

„Союз Українок" Канади. Ми вже нераз згадували в „Новій Хаті" про велику орґанізаційну працю „С. У." Канади. Досі зорґанізовано в Централі „С. У." 21 відділів в ріжних місцевостях Канади. Централя Товариства в Саскатумі дає своїм відділам не тільки провід але й поміч висилаючи програми праці а також готові реферати, щоби облекшити працю відділам.

Одною з головних цілей Т-ва се піддержати національну свідомість серед укр. жіноцтва в Канаді і плекання власної культури. Замешкалим в ріжних сторонах Канади еміґрантам дає орґанізація змогу незабути на власні цінности. Уладжено виставки ручних робіт з народніми взорами, вислано взори писанок і спосіб їх писання, а рівночасно ведено пропаґанду серед чужинців в користь наших народних виробів.

Нам цікаво познайомитися з програмкою праці:

І так в січни: 1) обходжено свято державности 22. січня; в лютім: 1) свято Лесі Українки; 2) поминки за борців; 3) збільшення бібліотек; в березні: 1) свято Шевченка; 2) виставка ручних робіт.

Перед Великоднем вислано взори писанок; в маю підготовано і обходжено Свято Матері, а місяць червень призначено місяцем добробуту дитини. До тої програми виготовлено й відповідні реферати. Маючи їх перед собою з подивом бачимо скільки в них любови й сентименту до рідного краю, а з другої сторони використано досвід добутий між чужинцями. Наші жіночі Товариства можуть в неодному скористати з доброї ініціятиви „С. У." Канади.

От приміром на місяць дитини вислано крім вказівок, що належить робити і 3 реферати темою звязані: 1) здоровля і молоко; 2) молочні корови і обходження коло молока; 3) теплі шкільні обіди.

Також незвичайні цінні реферати: українська жінка і українська культура, а просто зворушуючий реферат на Свято Матері.

Освітний ювилейний конґрес т-ва „Просвіта". При кінці вересня відбудеться у Львові з нагоди ювилею „Просвіти" — великий освітний конґрес. Як довідуємось — возьме в ньому участь — п. Софія Русова, визначна робітниця на освітному полі. Недавно брала вона участь на освітному конґресі в Швайцарії.

НАТАЛЯ ЗАБІЛА

молода українська поетка і авторка двох книг поезій „Далекий край" та „Сонячні релі". Її вірш п. н. „Серпень", був шидрукований у „Жіночій Долі" (ч. 16)

Відслонення пропамятної таблиці в честь Марії Примівної першої директорки Українського Інституту для дівчат в Перемишлі — відбудеться дня 3 вересня 1929 р. На це свято зїдуться певно всі бувші вихованки незабутної директорки, щоби пошанувати Її память і постаратися, щоби Її імя не загинуло, але щоб перейшло до історії нашого, в першу чергу жіночого, виховання.

„Фортуна Нова" — добре відомий склепик на вул. Руській ч. 3, вже не існує. Там поширено тепер друкарню „Діла". Жалко, що нема симпатичного, чистого й солодкого склепу — який певно в недовзі появиться в иншому місці — але цукорки цеї фабрики надалі існують і їх можна набути у кожнім нашім склепі, а також треба їх домагатися всюди.

Фахові 3-літні курси кравецтва та білизнярства веде жіноча промислова кооператива „Труд" у Львові, Ринок ч. 39. Зголошення на І рік від 1-го вересня. Початок науки 15-го вересня. Вимагається від кандидаток покінчення 14 р. життя і 5-ої кл. вселюдної школи.

Про моду

Нові осінні капелюхи дещо инші, як ці, які носилося літом. Вони також доволі великі — однак відкривають зовсім чоло, а береги опадають сильно на плече або рамена. Ця нова лінія капелюха підходить до видовження пополудневих і вечірних суконь, які задом уже зовсім довгі — або сильно видовжені по бокам.

Рівночасно з цими моделями, які нагадують капелюхи морських піратів пробивається другий тип завою (турбану).

Матеріял це фільц, фільц і ще раз фільц — хоча бачиться і доволі багато оксаміту усі капелюхи роблені зовсім мягко — найбільш скомплікований тип виглядав немовби нехотячи на голові прибрав таку форму.

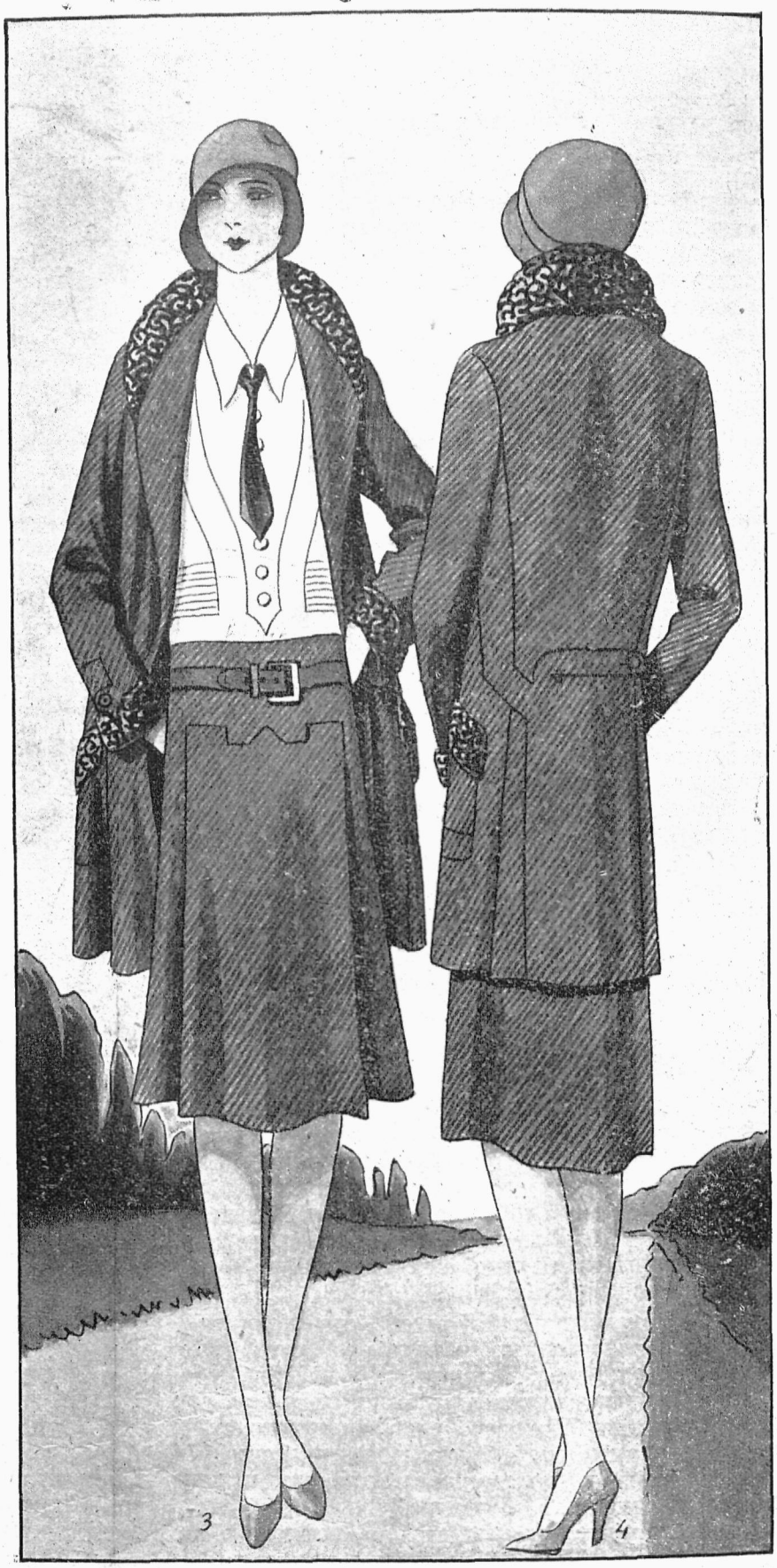

3 і 4. - Комплєт: спідничка з матеріялу червоної краски, із шкіряним пасом, в тім самім тоні, прикріплена до блюзи з білої хінської крепи, прикрашеної червоною шовковою краваткою та вузенькими лентонками, як жилки. До цего жакет три-чверти довгий, гарно випрацьований в крою, робить скромне враження; прибрання з сивих астраханів.

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

ПЛАЩІ

Прибрання до осінних та зимових плащів — футряні ковнірі заступають літний шалик чи трикутню хустку. Вони усі такі мягкі, що можна їх вязати, обмотувати так як шовкову „апашку". Вони переважно трикутної форми і не держаться сильно плаща так що можна надавати їм ріжні форми.

Наймодніше футряне прибрання — це попелистий баранок.

БІБЛІОТЕКА
НАУК. ТОВ. ім. ШЕВЧЕНКА
У ЛЬВОВІ

5. - Комплєт з матеріялу в дрібну краточку, синє з білим; сукня прибрана нашитими плісами, поширена ґрупами фалдиків; ковнір з білої хінської крепи, мережаний.

6. - Англійський плащ з матеріялу краски сиво-beige, поширений вставленими частями, досить низько, що надає йому зовсім новий вигляд; рогові ґузики.

11. - Сукня з темно-синього велюру; шаль і широкі вилоги при рукавах є прикрашені білим шовком вишитим ріжними красками, що кидає веселий тон на цілість.

12. - Елєґантна сукня з велюру: тло синє з ріжнокольоровими горошками. Пряма стяжка творить на переді від викрою шиї широкі плоскі кокарди, які повторюються на рукавах.

13. - Елеґантна візитова сукня з сивого велюру мишачої краски, скромно прибрана на станику мягким жаботом; прямий поясок зі сталевою пряжкою.

14. - Незвичайно дистинґована сукня з чорного велюру, із завиненою спідницею є прибрана незвичайним модерним плестроном, уложеним в три ряди з чорної жоржети.

1. - Светер для дівчинки з вовняного jersey ясносиньої краски, прибраний темнішою; його носиться на темносиній спідничці, з ясним обрамуванням.

2. - Спідничка з камізолею з ґранатового вовняного матеріялу, до цего біла спортова блюза.

3. - Суконка з двох частей з вовняної крепи в двох тонах краски beige.

4. - Суконка в паски сині і сиві, опрацьовані в двох напрямах.

5. - Суконка з вовняного jersey темнобордового, прибрана нашитими ясносивими плісами.

6. - Плащик для дівчинки, з пеляриною з матеріялу в крати біле з ґранатовим, лямований одностайним ґранатовим.

7. - Плащик для малої дівчинки з гладкого вовняного матеріялу прибраний футром.

8. - Плащик для підлітків з чорного велюру прибраний футром,

9. - Плащик для малої дівчинки з жовтої велютини.

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

III.

I.

II.

IV.

VI.

V.

I. - Скромна суконка, з тонкого, вовняного матеріялу, тафти, або хінської крепи. Прибрання з закладок на блюзі, які з переду йдуть зиґзакувато, з заду рівнобіжно. На спідничці по боках фалди. Малий білий ковнірець і такі самі вилоги на манжетах. Треба 2·55 m матеріялу широкого на 110 cm. Крій на 84 cm ширини в горі. 103 передна часть спіднички (скорочена) 104 задна часть спіднички (скорочена) 105 і 106 части блюзи 107 часть ковнірця 108 і 109 рукави з обшивкою 110 і 111 ковнір і вилоги на манжети. Зішиту спідничку складається у фалди, прикладаючи хрестики (×) до точок (.), а відтак пришивається її до станичка із зморщеним краєм при долині. Станичок при викрою на шиї викладається із середини матеріялом, а відтак по зішиттю боків робиться довкруги закладки для прикраси. Беріг викрою коло шиї вилямовується матеріялом, а також зморщені рукави вшивається до обшивок. Ковнір і вилоги на манжети з хінської крепи, викінчені краєм мережечкою, вилямовується укосом, щоби відтак їх можна легко і чисто прифастриґовувати до обшивок. Пасок на 5 cm широкий 2·50 m довжиии.

II. - Блюзкова суконка для більших дівчаток, яка складається з ґранатової спідничкн з фалдами, і ясної блюзи з шовку до прання. Круглий викрій при шиї, викінчений плісою. Треба 85 cm матеріялу на спідничку, 1·40 m на блюзку, широкого на 100 cm. Крій на 15 літ. 127 і 128 станичок з підшевки 129 і 130 части спідниці (скорочені) 131 і 132 части блюзи 133 пліси довкруги шиї 134 і 135 рукави і манжетик. Як спідничка з долини вже заложена, тоді запрасовується фалди, прикладаючи хрестики (×) до точок (.), відтак спідничку з боків приморщується. По викінченню швів на раменах, пристебновується при самім крайочку викрою довкруги шиї плісу, яку з під споду підшивається підшевкою. По зішиттю блюзки треба на плечах блюзки, де зазначена звіздочка (*) прикріпити пасок, широкий на 3 cm, який на переді викінчений шпанґою з ґузиками. Зморщені рукави треба вшити до подвійного матеріялу манжета.

III. - Суконка до школи з крепи до прання. Скромний фасон прибраний тасьмою і круглим ковнірцем. Крій на 7-літну дівчинку. Треба 1·80 m матеріялу, широкого на 70 cm. 121 і 122 перід і плечі 123 і 124 рукави й обшивочки 125 і 126 ковнір і вилоги на манжети. Наперід виконується закладочки для прикраси на переді суконки; відтак викінчується спідною лямівкою розкрій та округ шиї. Зморщені рукави

(Продовження на стор 22.).

ДЕКОРАТИВНІ ПОДУШКИ З ПРИМІНЕННЯМ НАРОДНИХ МОТИВІВ

1) Подушка з гаптом з мотивами з Великої великої України на сірому полотні, красками: зеленою, жовтою й бронзовою.

Взір в оригінальній величині можна набути в „Н. Х.“ в ціні зл. 1·80 разом з портом.

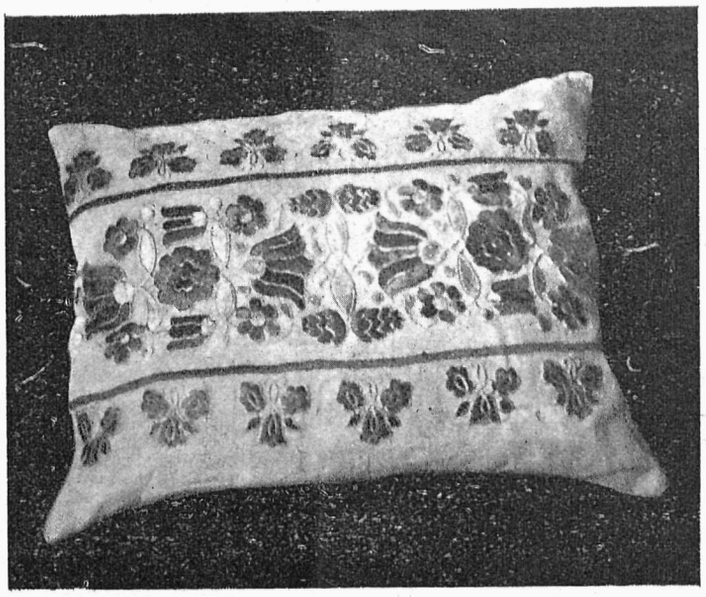

1)

2) Подушка з яворівськими вишивками з бавниць, виконана оригінальними стібами в красках: червоній, жовтій, синій і зеленій.

Пробку вишивки можна набути в „Н. Х.“, ширшого взору в ціні зл. 1·80, вужчого зл. 1·50 разом з портом.

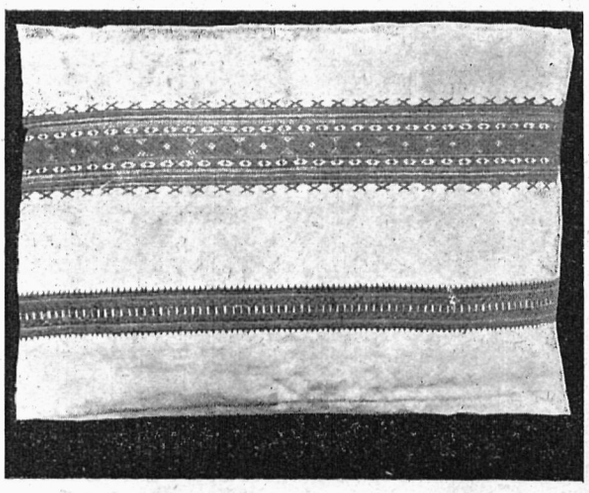

2)

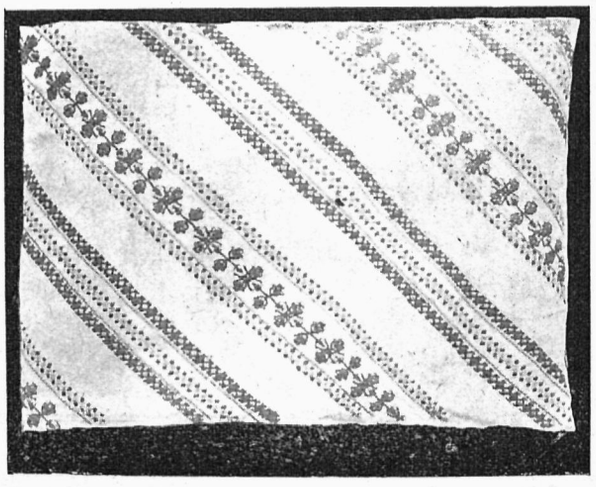

3)

3) Подушка з оригінальними покутськими вишивками з рукава, виконана нитками в ріжних красках: біла, чорна, червоно-жовта; золотим ланцушком, та синими й зеленими пацьорками.

Пробки вишивок можна дістати в „Н. Х.“ в ціні зл. 3·— (оба мотиви) разом з портом.

ОРИГІНАЛЬНА ТАЦА З ВИШИВАНИМ СПОДОМ З БУКОВИНСЬКИМИ МОТИВАМИ

Багато кольорова вишивка складається з трьох буковинських узорів. Один творить обрамування, два другі виповняють середину. Виконання хрестиками й гладдю на білому або сірому лляному полотні.

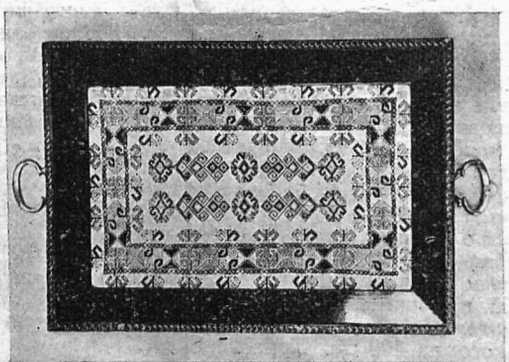

Обрамування таци з дерева дубової краски — вишивка прикрита склом впущеним під рами.

Узори до вишивки можна замовити в „Н. Х.“

Ціна всіх мотивів 2·20 зол. разом з портом.

РОБОТИ

МЕРЕЖАНА КАПА НА ЛІЖКО

(Проєкт і рисунок О. О. Кульчицьких).

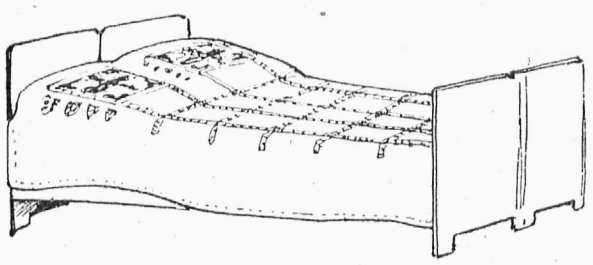

1)

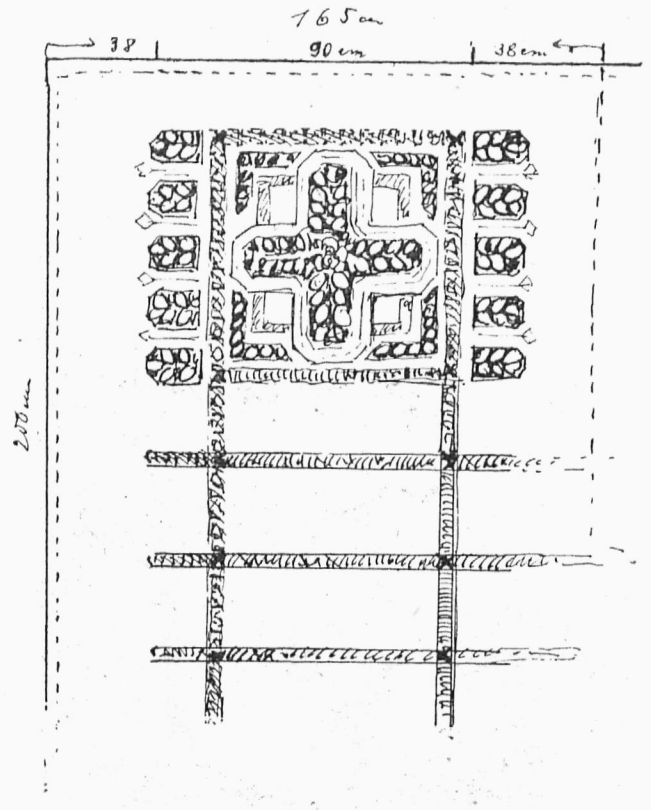

2)

Матеріял: грубе, канвове полотно, довжина 200—210 cm, ширина 165 cm, або подвійно, коли одна капа на два ліжка.

Нитки сірі, дуже грубі.

Мотив мережок з українських орнаментів.

1) Загальний вигляд капи.
2) Розміщення мотивів у вимірах.
3) Фотоґр. знимка головного мотиву.

До П. Т.

ПЕРЕДПЛАТНИЦЬ „НОВОЇ ХАТИ"!

Отсим повідомляємо, що з черговим числом „Нової Хати" розсилатимемо III. Таблицю кольорових взорів — як безплатний додаток одержать лише ті передплатниці, що не залягають з передплатою за I, II, і III квартал 1929 р.

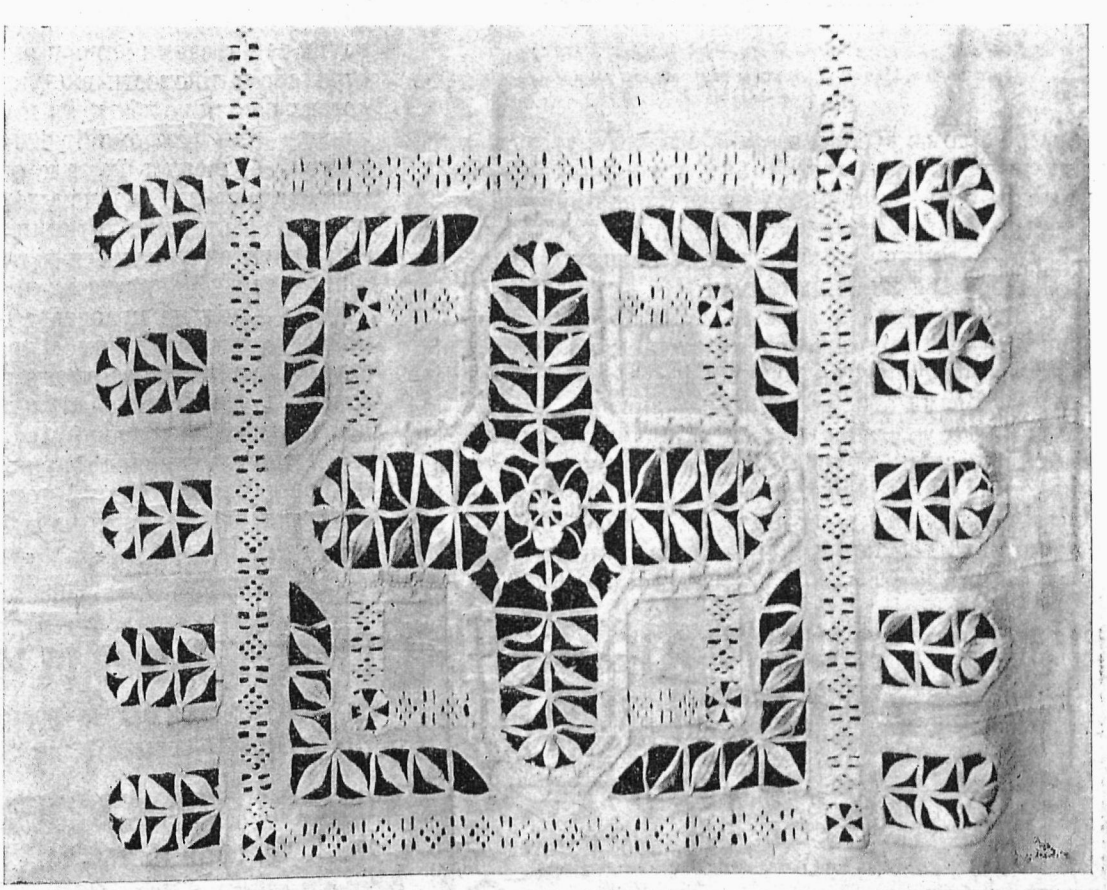

3)

А. СВЄНЦІЦКА

ХАРАКТЕР ОДЯГУ ДАВНИХ НАРОДІВ

(Далі).

Цілком інакший вигляд має антична жінка. Грецьке мистецтво увіковічнило жінку грекиню як богиню краси, а в житті була вона справжньою „великою дамою“, хоча нераз з кужілем в руці. Не тільки грек-різьбар мав велике почуття пластики та ритму ліній, коли творив свої статуї, але мав її кожний грек, а передовсім грецька жінка, коли по мистецьки укладала фалди своєї одежі

Наші дівчатка дуже люблять народний одяг. І ось маленька Гапка Д. красується в ньому як правдива квіточка

так, що тіло не губилося в ній, а жило в усіх своїх, навіть незначних, рухах. Тайна античного вбрання не в шиттю і не в майстерному крою; шляхотність та гармонійність його вигляду дістається дуже невеликими засобами — тільки добірним уфалдуванням кусника матерії твориться клясичний одяг

Хитон — наша сукня, та гиматіон — накидка (пелєрина) — це одіння так для чоловіків як і для жінок. Жіноча одежа завсігди довша від мужеської. Хитон буває з рукавами або без рукавів, зішитий з одного боку або зіпнутий аґрафками, підперезаний вузьким поясом або вільно спливаючий. Підперезаний хитон, як завважили старі греки, гарно зберігає форму жіночого коліна. Часом закинений кусень матерії около 40—50 цент. від шиї творить великий ковнір, прикрашений вишиваним чи гаптованим краєм. В хитоні ходила жінка дома, а в гостину вдягала ще гиматіон — накидку великих розмірів, що часом прикривала навіть голову жінки. Замісць великого гиматіону брала жінка пеплос — ц. є. довгий шаль. Грекиня зручно користується як одним так другим. Пеплос в її руках — це жива істота, яка служить до того, щоб при кожній нагоді підчеркнути її ґрацію, її новий рух. Часом вона перекине його недбало через руку, часом накине на рамена, або сідаючи кине на коліна, але за кожним разом вона страється інакше уложити фалди, інакше упняти край пеплоса, по новому переложити хитон.

Мимоволі насувається порівнання, як вміє наша проста селянка обходитися з лініями свойого одягу, як гармонія дрібних збирок переливається на її спідниці, як добре знає вона тайну складок своєї хустки. Міська жінка ніколи не потрафить так артистично вбрати хустину, як це зробить селянка, яку навчила цеї штуки довга вікова традиція. Стара селянка, що не покидає своєї старої ноші, стоїть далеко вище в порівнанні з новим поколінням, що тягнеться до панської одежі.

Старі греки не знали шовку. Вони вживали тонкі полотна, тонкі, прозорі, бавовняні тканини та вовну. Чим вища якість матеріялу, тим гарніше укладається в збирки. Гиматіон робили з грубшого матеріялу і він драпувався сам навколо тіла в грубші закладки. Хитон був з тоншого матеріялу і укладався або в дрібні, плісовані закладки або сам фантазійно заломлювався при помочі пояса. Білий та ясно кольоровий грецький одяг прикрашували вишиваним краєм з ґеометричним чи рослинним орнаментом.

Грецька жінка, навіть знатна, дома ходила боса. Виходячи на вулицю вбирала сандали, щоби не порошити ніг, але навіть в гостині, входячи в чужий дім, лишала взуття у прислуги. Краса жіночої ніжки мала значіння і в ті давні часи і жінка дбала про гарні, зґрабні сандали, що прикріплялися ремінцями на нозі.

Зачіска докінчує принадну поставу грецької жінки. Невільниці грекинь мусіли довший час старанно вчитися науки зачісування і творили так скромні на перший погляд, але в дійсности вишукані античні зачіски, тайну котрих ніколи не збагнути модерним фризієрам. Грецькі зачіски дуже ріжноманітні. Мода, індивідуальний смак, настрій — творять їх, але основна тенденція виразна і найчастіша зачіска це уложене гарними хвилями волосся збирається на потилиці в виді факела або вузлом, а над ухом випускається кілька дрібних льоків. Дорогоцінні шпильки скріпляють волосся, а довкруги чола — діядем — чільце красить голову. Така зачіска незвичайно годилась з тонким профілем грекині. Виходячи з дому, грекиня не забувала взяти зі собою гарну парасолю та віяло. Вінок з свіжих цвітів украшав голови жінок і чоловіків, головно підчас свят.

Туалєтна скринка грекині багата ріжними жіночими дрібничками: ножиками, ножичками, коробочками, кисточками, фляшечками на олійки, краски й т. ин.

* * *

ПОШИРЮЙТЕ РІДНИЙ ПРОМИСЛ!
жадайте у всіх своїх і чужих склепах та кооперативах цукорків і помадок тільки з української фабрики
„ФОРТУНА НОВА“
Львів, вул. Кордецького ч. 23. — Телєфон ч. 26—24.

Характер римської одежі зближений до грецької. Він рівнож оснований на укладі фалдів та пластичности вигляду. Тільки в гордої римлянки більше розмаху, більше амбіції. Одяг вимагає більше розкоші, більшої величности. Римлянин у своїй величезній, гарно зложеній тозі має імпонуючий вигляд. Його достойна подруга — римська матрона, горда владарка світу. Їй належать пошана й поклони. Вона любить достаток. Дорогоцінні тканини, тонкі полотна, шовки, золото, жемчуги, самоцвіти..

В дуже давні часи римлянка вдоволялася одним одягом — тунікою, але згодом верх туніки прийшла стола. Розкішність та коштовність столи виявляли всю повагу знатної римлянки. Одежа римлянки біла, ясноголуба, пурпурова, аметистова, фіялкова, жовта і т. д. Найбільш їй до вподоби величавий пурпур, який імператор хоче зробити своїм привілеєм. Дорогоцінні ожерелля, перстені, нараменники прикрашують її. Нераз одна людина має на собі тих дорогоцінностей на міліони долярів, то самі „скромні“ наушниці з великою перлою коштували великі маєтки.

Але в своїому прямуванні до люксусу римляне ніколи не перетягнули струни, уміли цінити мистецький виріб предмету, а мистецька вартість річі все була на висоті її матеріяльної вартости. В античному світі панувала подиву гідна гармонія духа й тіла, а це передовсім відбивалося в мистецтві. Ще й сьогодні дехто вживає слова „антик“ на означення дійсно мистецької речі. Коли згинула та рівновага — це відбилося і на одязі.

* * *

Иншим повітрям віддихала Візантія. Новий могучий світ вірвався в життя греків. Пройнята иншим світоглядом, вона творить особливий одяг, цілком відмінний від античного. Візантійський двір піддається впливові могутнього та культурного в ті часи азійського сходу — персів та арабів, переймається темнотою та багатством їх двірського церемоніялу. Появляються східні, ріжнобарвні брокати, тяжкі, заткані та розшиті золотом шовки. Зі зміною матеріялу — легкого та податливого на тяжкий, зміняється і характер одягу. Одяг тратить пластичність вигляду, зате передовсім підчеркує свою мальовничість. Гра збирок, світла й тіни їх заломлень не входять вже в рахунок, одіння звужується і рівно спадає до ніг. Не жива істота з її рухами та гнучкістю тіла виступає на перший плян, як це було в клясичну добу, але око притягає сама багата одежа з дорогоцінного матеріялу, перетканого золотом в багатий орнамент. Орнамент тканин дуже ріжнородний. Ґеометричний: звізди, квадрати, кола; рослинний: листки, квіти, виноград; звіринний: вірли, льви, слони й т. д. Деколи цілі події розшиті на одязі. Побожні християне розшивали свій одяг зображенням подій з життя Христа.

Культурний та реліґійний розцвіт Візантії мав вплив на цілу римську імперію, а візантійська мода довший час трималася в знатних кругах римлян. Духовенство вбиралося по моді свойого часу; а в богослуженні східного чи західного обряду духовенство в церковних ризах ще й досі являється живим образом візантійського світу. Візантійський світогляд на все відбився на церковній іконоґрафії. Образи святих так нерозлучно звязані в нашій уяві з візантійською одіжжю, що коли ми подивимося навіть на зображення дружини візантійської цариці, нам відразу здається, що це зборище святих, а не царедворці.

Характеристична прикмета візантійського одягу є це, що він не любить нагого тіла. Поганський світогляд не соромиться нагого тіла, бо він шанує тіло нарівні з духом. Християнський світогляд чимраз більше погорджує життям тіла „тіло немічне — дух сильний“ і візантійський одяг ховає дбайливо тіло під густими, тяжкими тканинами.

Жіночий одяг зачинається високо від шиї, закриває цілком руки й ноги. Тіло стало абстракцією.

На розвалинах римської імперії кипить нове життя, се нові пришелиці-варвари спішать будувати новий сріт. Вони перетворюють клясичний та візантійський одяг по своїому, ведуть нас в середні віки й новий світ і творять Европу й европейський одяг.

ВПИСУЙТЕСЯ ДО ФАХОВИХ ШКІЛ!

До фахово-доповняючої дівочої школи у Львові, удержуваної Товариством „Рідна Школа“ приймається дівчат, що покінчили 14 літ життя, найменше 4 кляси всенародньої школи та бажали-б працювати в кравецтві або моднярстві.

Школа існує вже 7 літ і виховала ряди українських ремісничок, що працюють над скріпленням рідного промислу як кравчині, або інструкторки шиття і крою з рамени Товариства „Труд“, „Союз Українок“ і ин.

Наука триває 3 роки. Ученици, яким недовелося скінчити семінарії чи ґімназії, а мають по кілька кляс середньої школи, можуть здавати до II. або III. кляси фахово-допорняючої школи.

В цім шкільнім році буде ведена також і підготовляюча кляса для учениць менше підготованих, чи молодших, якщо зголоситься відповідне число учасниць.

Також термінаторки: різнички, фризієрки, ґантярки і пр. можуть бути приняті.

Наука відбувається 3 рази тижнево, а в вищих клясах по 4 рази в пополудневих годинах.

В школі вчать з теоретичних і загально-образуючих предметів: реліґії, української мови, польської мови, історії, ґеоґрафії, громадянства, рахунків. З фахових предметів: книговодства, товарознавства, шиття білля і суконь, крою, домашнього господарства, варення, печення, з практичними вправами в кухні. Як предмети надобовязкові ведеться: спів, руханку, килимкарство, німецьку, або французьку мову.

Школа має свою власну сцену. Що року дають ученици сценічні картини та концерти з нагоди національних свят, познакомлюються з підготовкою та уладжуванням сценічних вистав.

Перед полуднем термінують ученици у кравчинь, моднярок та ін. Кожна ремісничка обовязана посилати своїх термінаторок до школи, яку вони або їхні родичі собі виберуть. Без укінчення фахово-доповняючої школи термінаторки не можуть визволюватися. Школа має концесію і дає ті самі права на визволення що й державні школи фахово-доповняючі. Учительські сили кваліфіковані.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ
РОМАН ЗУБИК, Львів, вул. Галицька 16
ПОРУЧАЄ:
МОДНІ ВИРОБИ ВОВНЯНІ
на жіночі плащі та сукні
ШОВКИ в великім виборі
КОВДРИ, КОЦИ І ПОЛОТНА

Всі українські термінаторки повинні вписуватися до „Рідної Школи“.

Всі українські реміснички обовязані посилати своїх термінаторок до „Рідної Школи“.

Ученицями займається „Комітет Суспільної Опіки над ремісничками“. Члени Комітету провірюють відносини, серед яких живуть ученици, справляють їх на ліпші станції, коли зайде потреба, гуртують учениць в неділі та свята на спільні гутірки, товариські сходини й виклади. З окрема йдуть праці над заснованням бурси для ремісничок.

Вписи до школи відбуваються від 29 серпня до 2 вересня від 10—12 год. в шкільній домівці при пл. св. Юра ч. 5.

Вписове 5 зол., шк. оплата 3 зол. місячна. Незаможні ученици можуть одержати знижки.

Початок науки 3 вересня о 3 год. попол. (15 год.).

Ближчі інформації подає Управа школи.

ПРИПИСИ

Зупа з солодкавої капусти.

На ложці масла удусити $^1/_4$ головки капусти, спареної, дрібно посіканої (можна додати трохи сіканої цибулі). Окремо зварити ярину, 2 бараболі, 15 дкг краяних баклажанів, усе це перетерти як мягке через сито дати до капусти, підправити сметаною.

Товченики (котлєти) з волової полядвиці.

Кусник волової полядвиці або росбефу відварити в росолі. Відтак покраяти досить грубо, потовкти валком і уформувати гарні рівні товченики. Два білка вбити на добре тверду піну, відтак додати два жовтка і ложечку муки усе побиваючи дальше тріпачкою. В цій піні мачати товченики, посипати трошки булочкою і смажити скоро на горячому товщі. Подається з солодкою капустою.

Солодка капуста.

Капусту зварити в цілості відтак відцідити воду видусити і дрібно посікти. Дати на запражку ложку масла і ложку муки, розпустити квасною сметаною, додати соли й перцю. Подаючи на стіл полляти шкварками з вудженої солонини.

Баклажани.

Баклажани (помідори) — це одна з найздоровіших ярин — а рівночасно найбільше декоративна. Сезон баклажанів на жаль у нас доволі короткий, так що зимою треба вдоволятися консервами. (Приписи гляди Н. Х. з 1927 ч. 9 і 10, 1928 ч. 9). Кромі юшки й підливи з баклажанів, які є у нас загально відомі можна з них робити цілий ряд страв, а також уживати до прибрання мясив, салат і т. д. Завдяки великій скількості вітамін вони дуже здорові, у сирому виді баклажанова салатка здобуває що раз то більше прихильників. Баклажанова салатка найсмачніша та найздоровіша з цитриною — хто любить може до неї додати кілька кропель оливи. Дуже добра та смачна є яєшниця з баклажанами. Баклажани, покраяні у платки треба подусити на маслі (хто любить з цибулею), як уже мягкі вбити до них кілька яєць і добре вимішати. Таку яєшницю можна подати на приставку (як що маємо несподівано гості). Тоді наложити її на мушельки, посипати тертим пармезаном і вложити на хвильку до гарячої рури. Подаючи на стіл прибрати зеленою петрушкою. На приставки надаються дуже всякі роди надіваних баклажанів, які можуть бути подані на зимно або на гарячо.

Подаємо кілька приписів.

Баклажани з мясом по італійськи.

Великі, рівні баклажани поскравувати з верху, середняки виняти і вичистити по можности з кісточок. Приготовити варене мясо як на пироги, додати до нього трохи масла і серединки з баклажанів. Цею масою наповнити баклажани і прикрити скроєними вершками.

Бляшану або камяну посуду вимастити добре маслом, уложити рівно баклажани один побіч другого, прикрити і запекти добре в рурі.

Подається з волоським макараном або присмаженими бараболями.

Баклажани з шинкою.

Зробити дуже густу підливу з 2 ложок муки, ложки масла і двох ложок сметани. Поставити, щоби вистигло, як зимне вбити два сирі жовтка, дати соли, перцю, трохи сіканої цибулі, $^1/_4$ фунта дрібно сіканої шинки, 6—8 ложок тертого пармезану, дві ложки тертої булки і піну з 1 яйця.

20 великих баклажанів приготовити (скроїти вершок і вибрати серединки, які можна ужити відтак на зупу або підливу) і наповнити фаршем. Можна прибрати корнішонами, яйцями на твердо вареними, петрушкою.

Баклажани з сардинками.

Баклажани приготовити як вище, в кожний дати пів сардинки, покропити цитриною, на це дати доброго і сильного студеного росолу (на літер росолу 10 листків желятини) на верх коли росіл зітнеться ще пів сардинки, платок яйця на твердо вареного, кусник зеленої петрушки і ще раз трохи росолу так щоби усе прикрив.

Баклажани можна також надівати французькою салаткою, яйцями, рештками мясива. — Усе подається на зимно.

Рік заложення 1904.

І. ШРАЙБЕР ЛЬВІВ, Гетьманська 6 Тел. ч. 13-05.

поручає наймодніші французькі пояси на бедра, нагрудники, пояси на живіт, ґумові панчохи, місячні опаски, прямодержанки, а теж ріжні бандажі у великому виборі по найдешевших цінах.

(Продовження зі ст. 17.)

вшивається до обшивок. Ковнір і вилоги до манжетів вилямовується краєм скісним пасочком.

IV. - Гладка блюза з викладаним ковнірцем, до запинання на переді на ґузики. Рукави закінчені виложеними манжетами. Кольорова краватка або кокарда. Величина крою IV. 86 Передна часть блюзи 87 задна часть блюзи 88 часть на раменах 89 листовка до ковнірця 90 ковнір 91 рукав 92 манжети до виложення. Спідниця до блюзок з матеріялу в крати, викроєні поземо й наскоси. Спідниця має з переду вставлений круглий дзвін, на який зужито маетріял за скісними иитками. З долини спідничка викінчена тасьмою. Спідничку можна вшити також з гладкого одностайного матеріялу. Величина крою I. 105 передна частина спіднички 106 задна частина спіднички. До передної частини спіднички вставляється на скіс скроєну частину дзвону. В задній частині спіднички робиться з лівого боку вишитки. Відтак зшивається обі части бічними швами. Лівий бік зшивається лиш до означених точок (..). В гору від точок лишені краї викінчується подвійним матеріялом, на який пришивається затріски до запинання. В долині викінчується спідничку тасьмою, або відлямовується скісно скроєним матеріялом. В горі пришивається від середини ґурт, широкий на 2 cm.

V. - Практичний плащик для дівчинки на осінь з вовняного матеріялу в кратки; раґлянові рукави й великі нашиті кишені. На плечах фалд придержаний паткою з ґузиками. Треба 2 m матерії широкої 1·30 m. Крій на 11 літ. 71 Передня часть. 72-74 Плечі, кишені, пояс. 75-77 Рукави, вилоги, ковнір. Краї передів виложити матеріялом аж до зазначеної лінії. На плечах заложити фалд прикладаючи хрестик (x) до точки (.). Нашити кишені та пояс відповідно до означених місць на рисунку. Рукави пристебновується верхом до плаща. Ковнір, вилоги й манжети стебнується краєм.

VI. - Практичний плащик для хлопців до школи з Covercoat'y з фалдом на плечах, придержаним по середині довжини вишитою мушкою. Вигідні раґлянові рамена. Треба 1·80 m матеріялу, широкого на 140 cm. Крій на 9 літ. 78 перед 79 плечі, 80-82 рукави і шпанґа, 83 часть ковніра. Наперід підшивається матеріялом краї передів аж до зазначеної поздовжної лінії, а підшевкою боки і плечі до скісної лінії. На плечах передтим робиться фалд прикладаючи хрестик (x) до точки (.) і сильно його перестебновується, а по середині довжини вигаптовується мушку, щоб фалд не розходився. Кишені вшиті уміщені скосом по боках. По викінченню цих робіт зшивається боки плаща. Відтак зшивається рукави стебном поверха. Відтак нашивається части плаща стебном на рукави. Ковнір з подвійного матеріялу з полотняним вкладом. На переді 4 ґудзики до запинання в два ряди. Пояс широкий на 3 cm.

Н. ҐАРІН (МИХАЙЛОВСЬКИЙ)

ДІТОЧІ ЛІТА ТЬОМИ

СЕМЕЙНА ХРОНІКА

8)

Серб Авґустіч схопився з місця, клубком підкотився до Вахнова і, мов звір — вищіривши зуби, з налитими кровю очима, прохрипів своїм твердим наріччам:

— Скотина! Убю!

Вахнов закляк з остраху.

— Я хворий — прошепотіє тихо Борис Борисович — прошу, покличте скоріш настоятеля.

Авґустіч кинувся на коридор. Налякані діти втихли.

— Нічого, нічого, це мине — шепотіли побілілі губи учителя.

В клясі запанувала мертвецька тишина. Учитель немов застиг, наклонився вперед і ледви держався рукою за край стола. Ціла кляса завмерла і тільки паперові чорти, приліплені до стелі, під подихом вітру, що тягнув із відчинених на коридор дверей, тихо й беззвучно хиталися над головою хворого.

— Вибачте! — сумовито промовив учитель до входячого Івана Івановича. — Я трохи хворий. Поможіть мені, прошу.

І при помочі настоятеля, цілою вагою спершися на його руку, поволи й тихо поволікся Борис Борисович з кляси.

Остання година була Томиліна — учителя природи. Ученики свобідно, без примусу стрінули входячого, середніх літ, огрядного, гарного мужчину.

Він ішов легко, пропорно несучи в руках окази ріжних звірів. Поставив їх на стіл, виймив чисту білу хустинку, стріпав нею порох з рукавів свого, бездоганно лежачого, синього фрака і витер руки. Ще по дорозі обвів веселим поглядом клясу і кинув своє звичайне, гейби байдуже:

— Здорові були, діти!

Це „здорові були, діти!“ неначе електричним током прошибло діточі серця і приневолило їх весело здрігнутися.

Прочитавши катальоґ, учитель підвів голову і промовив:

— Приніс я вам, діти, прегарний оказ очкаря.

Учитель взяв пуделочко й обережно виняв з нього вужа. Відтак високо підняв руку й ученики підвелись, уважно вдивляючись в страшного гада, з великими жовтими, мов в окулярах, очима.

— Очкар — промовив учитель — їдовитий. Укушення його смертельне. Їдь міститься, як і в других їдовитих змій, в голові біля зубів.

Томилін потис пружинку і змія відкрила рот.

— Просунь обережно палець! — сказав учитель, повертаючись до Авґустіча. — Не бійся!

Коли Авґустіч всунув палець, Томилін знова спустив пружинку і змія знова закрила рот... Авґустіч нервово вирвав палець. Усі і Томилін засміялися.

— Ти бачиш на своїм пальци чорні полоски: це нешкідлива, звичайна теч, що заступає їдь. Тепер глянь, як ця отруя з голови проходить в зуби змії.

Учитель підніс часть кожі на голові змії і Авґустіч через скляний череп побачив біля зубів маленьке чорне пятно з тоненькими, гейби ниточками.

Ученики повискакували з лавок і вперегони спішили поглянути на модель.

— Не пхайтеся! Усім покажу — успокоював Томилін. Коли оглядання скінчилось і в клясі знова настав порядок, Томилін заговорив:

— Діти! нині ці двері заперлися може й на завжди за вашим учителем. Борис Борисович тяжко хворий, невилічимо. Там, за цими дверми дожидає його пять бідних, неспосібних заробити на життя жінок, які без нього остануть без куска хліба...

— Ну, начнемо! Тьома, відповідай!

Учитель замовк, перейшовся по клясі і промовив:

Тьома завжди совісно виучував природу, але цим разом не вмів лекції, бо з поділу годин у него виходило, що сьогодня повинен учитель викладати.

Тьома спаленів зі встиду, заки ще відкрив рот. Коли скінчив, огірчений Томилін не то спитав, не то сказав:

— Не вивчив?

Тьома сів і розплакався.

Томилін кликнув другого, третього і, здавалося, забув на Тьому.

Тьома перестав плакати і хмуро-збентежено сидів, сперши лікті на лавку. В ньому ворушився гнів і на себе і на цілу клясу, свідка його сліз, і на Томиліна і він ще хмуріше здіймав брови.

— На слідуючий раз вивчиш лекцію? — спитав знечевя мимоходом Томилін, положивши своїм звичаєм руку на волосся Тьоми і злегка піднімаючи його голову.

Тьома знехотя підвів очі, але стрінув такий приязний, ласкавий, до самої глибини душі прошибаючий погляд учителя, що серце Тьоми затьохкало і він живо відповів:

— Вивчу.

— А чому на сьогодня не вивчив?

— Я думав, що ви будете викладати.

— Ну, вивчи, я ще раз тебе спитаю.

Остання лекція скінчилася. Ученики товпою виходять на вулицю. Тьома вступає по Зіну і вони обоє ідуть пішки до дому.

Зіна весела. Вона дістала пять, а крім того несе матері цілу вязанку найсвіжіших, дуже цікавих новинок.

— Питали? — звертається до Тьоми. — Кілько?

— Тебе що це обходить?

— А я пять! — говорить Зіна.

— Ваша пятка менше варта, ніж наша трійка — відповідає Тьома згірдливо.

— Чо-о-му?

— А тому, що ви дівчата, а учителі ліпше люблять дівчат — говорить авторитетно Тьома.

— Дурниці!

При обіді Зіна їсть з апетитом і говорить, говорить. Тьома їсть ліниво, мовчить і байдуже слухає Зіни. До спільного обіду вони спізнилися, всеж таки в столовій вже всі, крім батька. Мати сидить сперта на стіл і любується своєю смаглявою, говірливою донею. Перевівши погляд на сина, зітхає журливо.

— Ти зовсім зелений став... Чому ти нічого не їш?

— Мамо, це тому, що він завсіди за свої гроші купує цукорки.

— Неправда! — відповідає Тьома, здивований догадливістю Зіни.

— Ну, і неправда!

— Я поїду і попрошу директора, щоби уладив в школі снідання для тих, що цего бажають.

Тьома уявяє собі постать матери з її чудним проєктом і здержливого, елеґантного директора. На саму цю думку йому стає страшно за матір і, щоб упередити її, говорить зовсім природним голосом:

— Одна мати вже просила і директор не згодився.

По обіді Тьома йде до города, де вітер хитає сумовито голими деревами, крізь які видно всю огорожу і Тьомі здається, немов город став меншим. Відтак Тьома йде до Йоськи, який сидить у теплій, брудній кухні і, роз-

БІБЛІОТЕКА НАУК. ТОВ. ім. ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ

вернувши свої товсті губи, возиться з горшками. З кухні виходить Тьома на наємний двір, пробирається поміж купами сміття й шукає очима ватаги. Але давних товаришів вже нема. І Герасько і Яшка і Колька всі вони на роботі. Герасько за варстатом, Яшка і Колька в місті помагають родичам.

Біля паркану метушаться останки ватаги. Багато нових — всі маленькі, червоні, в лахміттю, посинілі від зимна, потягають раз-ураз носом і цікаво дивляться на чужого їм Тьому. Добре знаний ґудзик миготить у воздусі, але нема вже його веселих хазяїв. Тьома залюбки вдивляється в той ґудзик і ще дорожчий стає він йому. Якісь обривки неясних, сумних і солодких почувань товпляться в голові Тьоми і здавляють діймаючу думку, що десь там глибоко засіла в душі хлопця.

— Тьомочка, зайдіть до мене на хвилинку — кличе „Кайзерівна", побачивши Тьому крізь вікно.

Тьома входить у теплу, чисту компату, вдихує так добре знаний собі запах глини з навозом, якою дбайлива хазяйка вимазує долівку і піч — обводить очима жовту підлогу, білі стіни, маленькі занавісочки на стінах, потемніле обличчя „Кайзерівної" і жде.

— Тьомочка, хто у вас вчить німецької мови?

— Борис Борисович — відповідає Тьома.

— Ви знаєте, Тьома? У Бориса Борисовича моя сестра на службі.

— Він сьогодня занедужав у школі.

— Занедужав? Як занедужав? — стрепенулася „Кайзерівна".

— Заболіла в нього голова і не докінчив лекції.

— Голова? — І „Кайзерівна" широко розкриває очі й її губи стягаються в маленький кружечок. — Ох, Тьомочка, моїй сестрі вони винні більш трицяти рублів. Треба ітти!

Тьома зачуває трівожну нотку в тім „ітти" і ця трівога передається й йому.

Він бачить в уяві хворого учителя і пять старих жінок, яких не знає, але які знечевя, мов живі, станули перед Тьомою. Ось згорблена, поморщена старуха — це тітка; ось друга сліпа, з довгим сивим волоссям — це мати.

— Кайзерівна! у матери Бориса Борисовча більмо на очах?

— Ні!

— Вони бідні?

— Бідні, Тьомочка. Не дай Боже його смерти, гірш мойого їм буде.

— Щож вони будуть робити?

— А вже й не знаю... Старуху й тітку може возьмуть до приюту... пастор вистарається, а жінка й доньки — хоч милостиню на вулицю йди просити.

— Милостиню? — повтаряє Тьома й його очі широко розплющуються.

— Милостиню, Тьомочка. Ось коли виростете, будете їхати в кареті й дасьте їм копійочку.

— Я рубля дам.

— Що кинете, за все Господь заплатить. Бідному подати, що Господа зустрінути.. і щастя у всьому завжди буде. Ну, Тьомочка, я піду.

Тьома нерадо встає. Йому хочеться ще розпитати і про вчителя і про ті жінки, засуджені на милостиню. Його думки кружляють довкола тої милостині, як неминучого кінця усьому..

Вернувши домів, утомлений Тьома сідає на софі біля матери і каже:

— Знаєш, мамо, Борис Борисович занедужав... Кайзерівної сестра у них служить. Я їй сказав, що він занедужав... Знаєш, мамо, як він умре, його матір і тітку возьмуть до приюту, а жінка й доньки підуть за милостинею.

— Кайзерова це казала?

— Так, Кайзерова. Мамо, можна взяти собі яблуко?

— Можна.

Тьома взяв яблуко, сів біля вікна і, задумавшись, почав завзято їсти.

— А ти хотівби поїхати до Бориса Борисовича?

— З ким?

— Зі мною.

Тьома нерішуче глянув у вікно.

— Хочеш?

— А це не буде стидно?

— Стидно? Чому ти думаєш, що воно стидно?

— Ну, гарно, поїдемо! — згодився Тьома.

В домі вчителя Тьома сидів збентежений на кріслі, споглядаючи то на матір Бориса Борисовича, маленьку, худу старушку в чорнім одягу, із зеленим дашком над очима — то на високу, струнку дівчину, білолицю, з чорними очима, що так ласкаво дивляться на Тьому. Тільки жінка Бориса Борисовича не подобалася Тьомі: огрядна, бліда, непривітна.

Сповістили вчителя про гостей, і повели Тьому до нього. За перкалевими занавісками стояло просте ліжко, столик з фляшечками і гарно вишиті виступці.

„Якийже він бідний! — промайнуло в голові Тьоми — коли в нього такі виступці".

Тьома підійшов до ліжка і трівожно поглянув на Бориса Борисовича. Його вразило бліде, знеможене обличчя вчителя і тонка, худа рука, яку хворий держав на груди. Учитель підняв цю руку й погладив Тьому по голові. Тьома не знав, як довго простояв коло ліжка. Хтось взяв його за руку і повів знова у гостинну. Тьома увійшов і зупинився.

Його мати балакала з Томиліном. Тьому вразило гарне лице вчителя й схвильоване, молоде обличчя матери. І він несвідомо став їх порівнювати. Мати всміхнулася привітливо до сина своїми виразистими очима.

Тьомі нараз повиділось, що він вже десь давно-давно бачив разом і матір і Томиліна і себе.

— Здоров був, Тьома! — промовив Томилін, ласкаво притягнув хлопця до себе і, обнявши рукою, слухав дальше Аґляїду Василевну.

— Я розумію, очевидно — говорила вона — а проте можнаб инакше те уладити. У нас усе основане на формі, на дисципліні, на страху й пошані до старших, щоби ні крихти не нарушити свойого авторітету й гідности — зате гідність дитини ні защо мають і безпощадно топчуть на кожнім кроці наші педаґоґи. А гляньте на Анґлійців! Там уже десятилітній хлопчина вважає себе джентельменом. Я не про вас говорю... Ваші лекції вповні відповідають тому, як — на мою думку — повинна бути ведена наука. І я не можу вдержатись, щоби не сказати вам... мати поглянула на Тьому, хвилинку зупинилася в нерішучости, а відтак продовжала по французьки — чим ви впливаєте на дітей і чим здобули собі широкий доступ до їх сердець. Ви шануєте честилюбство дитини. Вона знає, що її маленьке „я" вам так само дороге, як і ваше власне. (Далі буде).

Видає Кооператива „Українське Народне Мистецтво". За Редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА.
Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок ч. 39., І. пов. З друкарні Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові.

Львівська державна наукова бібліотека

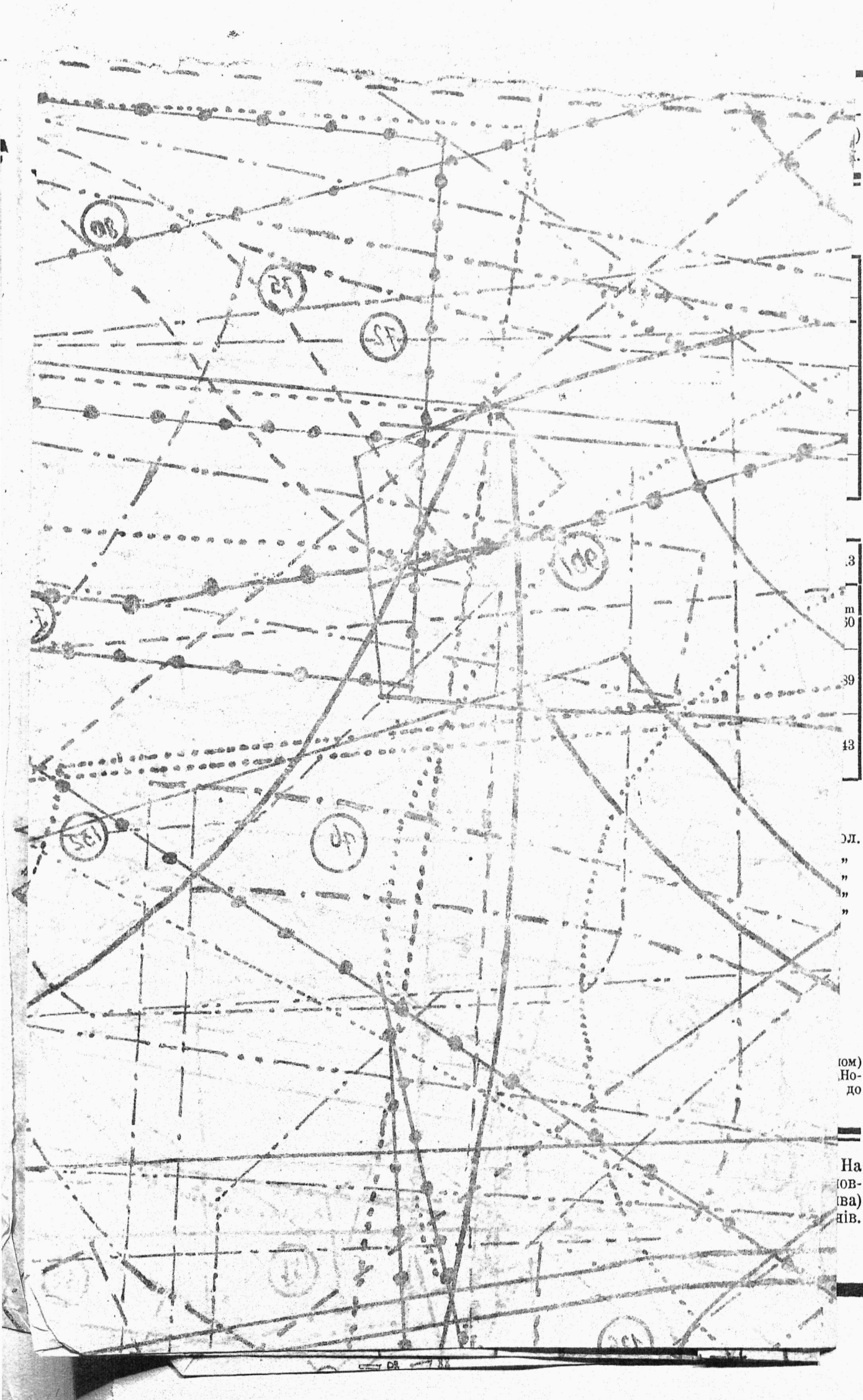

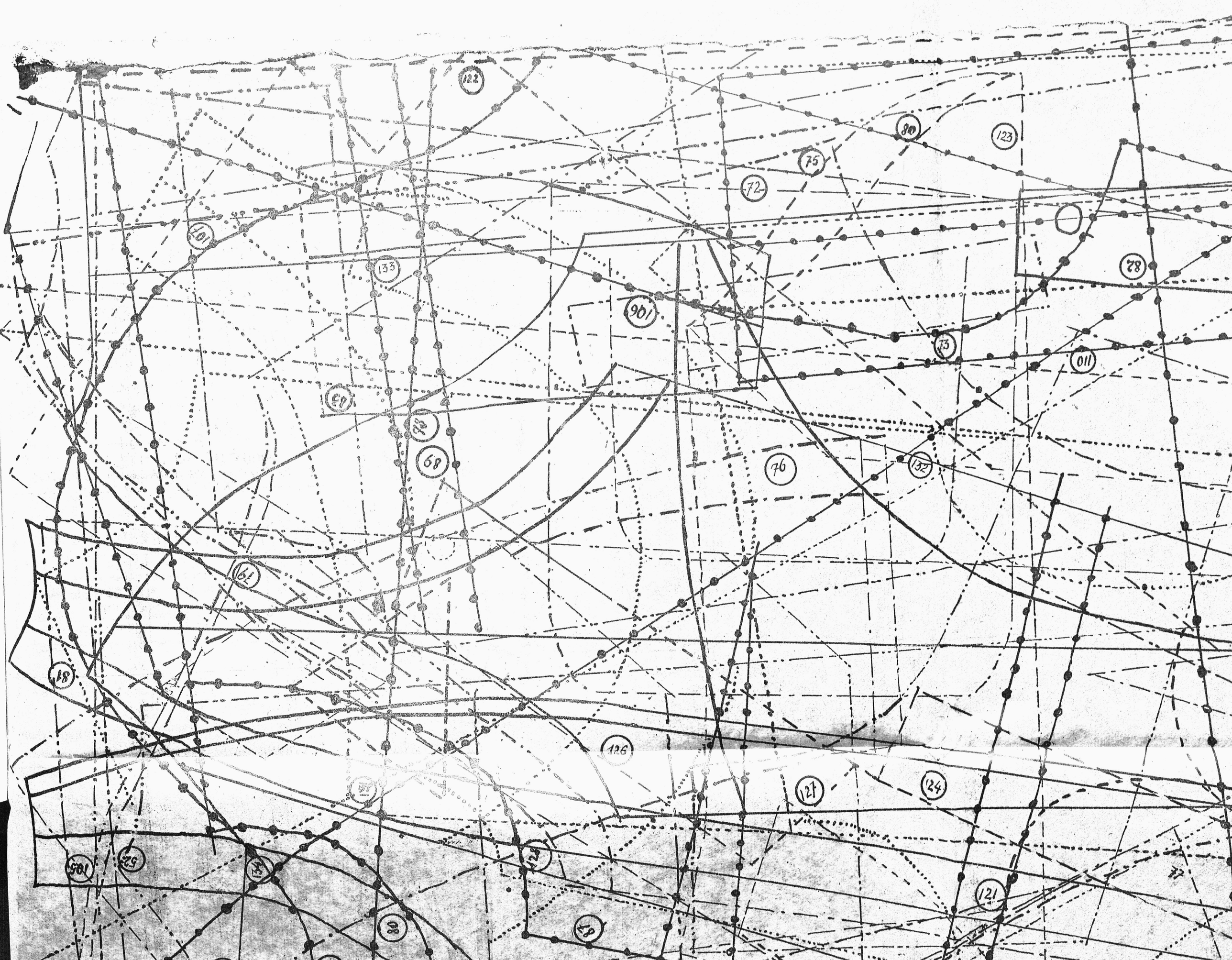

122
80
123
75
72
107
133
28
901
73
011
68
76
132
79
81
126
127
124
105
52
134
128
121
80
87

IV. АРКУШ КРОЇВ

БЕЗПЛАТНИЙ ДОДАТОК до „НОВОЇ ХАТИ"
ДО № 10. (ВЕРЕСЕНЬ 1929).

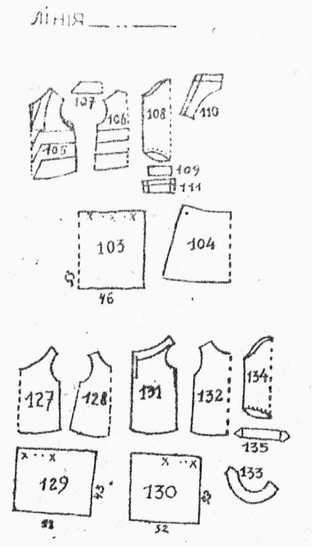

I СКРОМНА СУКОНКА ДЛЯ СТАРШИХ ДІВЧАТ
II БЛЮЗКОВА СУКОНКА ДЛЯ ДІВЧАТОК

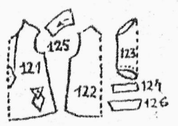

III СУКОНКА ДЛЯ ДІВЧАТОК ДО ШКОЛИ

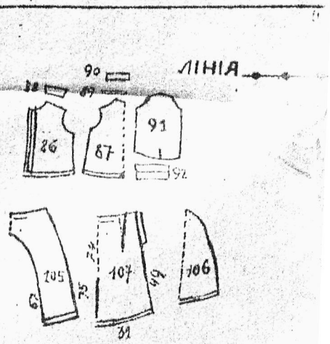

IV. ГЛАДКА БЛЮЗА Й СПІДНИЦЯ В КРАТИ

I СКРОМНА СУКОНКА ДЛЯ СТАРШИХ ДІВ
II БЛЮЗКОВА СУКОНКА ДЛЯ ДІВЧАТОК

III СУКОНКА ДЛЯ ДІВЧАТОК ДО ШКОЛИ

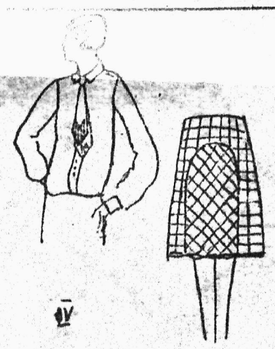

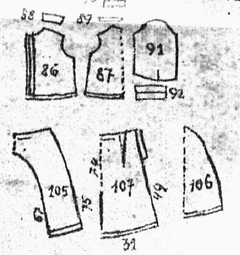

IV. ГЛАДКА БЛЮЗА Й СПІДНИЦЯ З К

V ПРАКТИЧНИЙ ПЛАЩИК ДЛЯ ДІВЧИНК
VI ПРАКТИЧНИЙ ПЛАЩИК ДЛЯ ХЛОПЦ

73
011
68
76
132
126
127
124
121
107

вернувши свої товс
хні виходить Тьома
між купами сміття
товаришів вже нема
на роботі. Гераська
помагають родичам.

Біля паркану
нових — всі малені
зимна, потягають р
чужого їм Тьому. Д
дусі, але нема вже
вдивляється в той
Якісь обривки неясі
пляться в голові Ть
десь там глибоко за

— Тьомочка, з
„Кайзерівна“, ноба

Тьома входить
добре знаний собі з
хазяйка вимазує до
підлогу, білі стіни,
темніле обличчя „К

— Тьомочка,
— Борис Бори
— Ви знаєте,
стра на службі.
— Він сьогодн
— Занедужав?
„Кайзерівна“.
— Заболіла в
— Голова? —
й її губи стягаютьс
мочка, моїй сестр
Треба ітти!

Тьома зачуває
вога передається й

Він бачить в у
нок, яких не знає
перед Тьомою. Ос
тітка; ось друга с
мати.

— Кайзерівна
на очах?
— Ні!
— Вони бідн
— Бідні, Тьо
мойого їм буде.
— Щож вони
— А вже й
зьмуть до приюту
ки — хоч милост
— Милостин
роко розплющую
— Милостин
дете їхати в каре
— Я рубля
— Що кине
подати, що Госпо
жди буде. Ну, Т
Тьома нерад
і про вчителя і
Його думки круж
нучого кінця ус

Видає Кооперат
Редакція і Адм

Щоб оминути непотрібних обопільних поштових коштів при надаванню посилок за посліплатою, просимо дуже при всяких замовленнях (кроїв, взорів, монограмів і т. п.) надсилати належитість з гори, чеком „Нової Хати“, переказом, або поштовими значками.

Табелі кроїв з вимірами.

Виміри кроїв для підлітків і жінок.

Величина	для підлітків			для жінок					
	14	15	16	I	II	III	IV	V	VI
Обєм горішний	cm 84	cm 86	cm 88	cm 90	cm 96	cm 102	cm 108	cm 114	cm 120
Обєм в поясі	64	66	68	70	74	78	84	90	100
Обєм в бедрах	90	94	96	100	105	110	114	120	130
Довжина спідниці	75	80	85	102	105	108	108	108	108

Виміри кроїв для дівчаток від 1—13 літ.

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Ціла довжина	cm 45	cm 48	cm 50	cm 55	cm 60	cm 65	cm 70	cm 75	cm 80	cm 85	cm 90	cm 96	cm 102
Обєм горішний	58	60	62	64	66	68	70	72	74	76	78	80	82
Довжина рукава	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	37½	39	40½

Виміри кроїв для хлопчиків від 1—13 літ.

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Зовнішна довжина коротких штанів	cm —	cm 29	cm 33	cm 36	cm 39	cm 42	cm 45	cm 48	cm 50	cm 54	cm 56	cm 58	cm 60
Зовнішна довж. довгих рівних штанів	—	—	57	60	63	67	70	73	76	79	83	86	89
Довжина рукава	20	23	24	25	25	29	31	33	35	37	39	41	43

Ціни кроїв:

а) велика форма крою (костюм, сукня, плащ) . . . . . 2·20 зол.
б) мала форма крою (блюзка, спідничка, діточий одяг, білля) . . . . . 1·80 „
в) дрібнички (капелюхи, ковнірці, черевики, тощо) . . . . . 1·— „
г) малий взір до ручних робіт . . . . . 1·50 „
ґ) великий взір до ручних робіт . . . . . 2·40 „

ЗРАЗКОВІ МОНОГРАМИ

(ручно рисовані)

до гапту й вишивання хрестиками

в ціні від 0·50 до 1·— зол. за штуку.

При замовленнях не забувати подавати величину букв і до чого вони призначені (до хустинок, білля, рушників, пошевок, обрусів і т. п.).

НИТКИ DMC до ручних робіт:

Cotton Perle	ч.	8. в клубках	0·65 зол.
„ „	„	5. в мотках	0·45 „
DMC в мотках	„	12, 16, 25 .	0·25 „
Moulinée в мотках			0·18 „

При замовленнях треба подати краску (найкраще за числом) і кількість мотків або клубків. До робіт, поміщених в „Новій Хаті“ можна красок не подавати, лиш зазначити, до якого взору дібрати нитки.

Гроші треба висилати рівночасно із замовленням переказом або в поштових значках. На **звичайне порто** посилки долучити **0·50 зол.**, а на **поручене** 0·65 зол. При найменших замовленнях **ниток** і инших матеріялів на порто треба долучити **1·10 зол.**, при більших (полотно, канва) **1·40 зол.** Всі замовлення полагоджуються (за попередним надісланням належитости) протягом 7—10 днів.

За посліплатою не висилається.

УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО

ВИКОНУЄ готові або на замовлення ручні роботи з народними вишивками й мережками для прикраси одягів і домашної обстановки.

ПОРУЧАЄ вишивані блюзки, суконки, сорочки до народних одягів, білля, обруси, капи, сервети, подушки.

ВИДАЄ щомісячний журнал для плекання домашної культури „НОВА ХАТА“ з відділом мод і ручних робіт. Передплата виносить: на рік 18 зол., на піврік 9·50 зол., на чверть року 5 зол. Для Америки 3 дол., а для Чехословаччини 2·50 дол. річно. (Red. i Adm. Lwiw, Rynok 39.)

КРОЇ! ——— МОНОГРАМИ! ——— ВЗОРИ!

ПОЗІР! **ЖІНКИ!** **ПОЗІР!**

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ КООПЕРАТИВИ:

„УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО“

ЖІНОЧА ПРОМИСЛОВА КООПЕРАТИВА З ОБМ. ПОР. У ЛЬВОВІ.

АДРЕСА:

УДІЛ 10·— зол. **Львів, Ринок 39.** **ВПИСОВЕ 1·— зол.**

ЖІНОЧА ПРОМИСЛОВА КООПЕРАТИВА

„ТРУД“

ЛЬВІВ, Ринок ч. 39.

ВЕДЕ: 1. Робітню жіночого, мужеського та постільного білля.
2. Робітню жіноч. одягів, костюмів та плащів.
3. Магазин полотен, готового білля, кравецьких додатків.

УДЕРЖУЄ: 4. Трилітну фахову школу кравецтва й білизнярства.

УДЕРЖУЄ: 5. Курси для управительок робітень та інструкторок шиття і крою.

Видає Кооператива „Українське Народне Мистецтво“. За Редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА.
Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок 39. З друкарні Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові.

Ціна числа зол. 1·80

32.265.

ЛЬВІВ

РІК

НОВА ХАТА

М. Бутович.

Т. 11.

1929

Від Адміністрації

Пренумерата є платна з гори; щоби оминути перерви в посилці журналу, просимо о правильне вплачування належности.

До всякої кореспонденції з Редакцією і Адміністрацією просимо долучувати на відповідь 0·30 зл. поштовими значками.

В разі зміни місця побуту просимо завчасу нас про це повідомити, а на кошти зміни адреси прислати 0·50 зл. поштовими значками.

ПОЗІР ЖІНКИ! КУПУЙТЕ ВЕЛИКИЙ ІЛЮСТРОВАНИЙ ЖІНОЧИЙ АЛЬМАНАХ

„ДЛЯ НЕЇ — ВСЕ!“

З ДОДАТКОМ КАЛЄНДАРЯ НА р. 1930

ЦІНА В КРАЮ: 3 зл., з пересилкою 3·60 зл ; ДЛЯ ЗАКОРДОНУ: 60 ам. центів. — Хто пришле гроші за 10 примірників Альманаху, той одинадцятий примірник (один) одержить даром. Замовляти на адресу: „Жіноча Доля“, Коломия, Нова І. („Żinocza Dola“, Kołomyja, Nowa 1, Poland, East Galicia, Europe).

Передплачуйте найдешевший, популярний, ілюстрований двотижневик „ЖІНОЧА ДОЛЯ“

ЦІНА В КРАЮ: на рік 10 зл., на пів року 5 зл., на квартал 2·50 зл. ДЛЯ ЗАКОРДОНУ: на рік 2 дол. ам. ЦІНА ОГОЛОШЕНЬ: 1 стор. 100 зл., ½ стор. 50 зл., ¼ стор. 25 зл., ⅛ стор. 13 зл., 1/16 стор. 7 зл., за один раз При сталих замовленнях опуст після умови.

ПРИЙМАЄТЬСЯ ПЕРЕДПЛАТУ ДО КІНЦЯ 1929 Р. НА

„НОВІ ШЛЯХИ“

ЛІТЕРАТ.-НАУКОВИЙ, МИСТЕЦЬКИЙ І ГРОМАДСЬКИЙ МІСЯЧНИК

що виходить книжками (8—10 аркушів друку) з початком кожного місяця під загальною редакцією

АНТОНА КРУШЕЛЬНИЦЬКОГО

„Нові Шляхи“ мають відділи: а) літературно-критичний (поезії, нариси, новелі, оповідання, повісті, романи, драми, літературні огляди, характеристики письменників, рецензії й замітки); б) науковий (статті по історії, філософії, природничим наукам, економії й соціології); в) мистецький (статті про музику, театр, малярство, архітектуру); г) публіцистично-громадський (статті на загальні теми й події українського життя); ґ) інформаційний (з усіх ділянок праці, знання і творчости).

ПЕРЕДПЛАТА виносить: річно 32 зол., до кінця 1929 р. 22 зол., піврічно 17 зол., чвертьрічно 9 зол. Окрема книжка 3·60 зол. В інших европейських країнах передплата виносить: річно 20 шв. фр., півр. 12 шв. фр., а поза Европою і в Америці: річно 5 дол., півр. 3 дол.

Адреса Редакції й Адміністрації: ЛЬВІВ, ул. ДОМАҐАЛІЧІВ 2/I.

ВИДАЄ:

ВИДАВНИЧА СПІЛКА „НОВІ ШЛЯХИ“

КООПЕРАТИВА З ОБМЕЖ. ВІДПОВ. У ЛЬВОВІ.

За редакцію відповідає: Антін Крушельницький.

ОРИҐІНАЛЬНІ

КИЛИМИ Й МАКАТИ

проєкту і праці **О. О. КУЛЬЧИЦЬКИХ**

можна набути в „НОВІЙ ХАТІ“.

ВЕЛИКИЙ ВИБІР!

Макати від 25 зол. — в гору. Килими від 50 зол.

Лікарка Загального Шпиталю

Др. Софія Парфанович

ординує в недугах жіночих і діточих від години 3—5 пополудни.

Львів, вул. Домаґалічів 2. II.

КОСМЕТИЧНИЙ ПОРАДНИК ДЛЯ ПЛЕКАННЯ КРАСИ

ЯК ДОБУТИ КРАСУ

І ЗАДЕРЖАТИ МОЛОДІСТЬ ТА ЗДОРОВЛЯ

НАПИСАЛА О. ЗАКЛИНСЬКА

З 63 ІЛЮСТРАЦІЯМИ — В ТРЬОХ ЧАСТИНАХ

40 РОЗДІЛІВ, СТОР. 194, ЦІНА 6·50 ЗОЛ.

ВИДАВНИЦТВО „ВЕСНА“

ЛЬВІВ, УЛ. РУСЬКА Ч. З. І.

В АДМІНІСТРАЦІЇ „НОВОЇ ХАТИ“

можна набути такі видання:

	Ціна	
Проф. Марія Омельченко — Вибір фаху.	1·—	зол.
Н. Селезінкова — Дитячі садки.	„ 0·80	„
С. Татух — Монограми, брош.	„ 2·50	„
в оправі	„ 3·50	„
Уляна Кравченко — На новий шлях	„ 2·50	„
— Prima vera	„ 2·—	„
— Лебедина пісня. Проліски. В дорогу. Голос серця. — по	„ 0·50	„
Катря Гриневичева — Шеломи в сонці	„ 5·—	„
Марійка Підгірянка — Матери страдниця	„ 1·—	„
Д. Дефо — Робінзон Крузе	„ 2·80	„
Золота рибка	„ 1·—	„
Пригоди качурика	„ 0·80	„

32.265

Почтову оплату заплачено гуртом.

Należytość pocztową uiszczono ryczałtem

НОВА ХАТА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ПЛЕКАННЯ ДОМАШНОЇ КУЛЬТУРИ

ВИХОДИТЬ РАЗ У МІСЯЦЬ

РІК V. ЛЬВІВ, ЖОВТЕНЬ 1929. Ч. 11.

ЗМІСТ: *М. Фуртак:* Евгенія Ярошинська; *Софія В.:* Галицький жіночий народний одяг; *А. Т. О.:* Нафта; *О. З.:* Конґрес ліґи мира і свободи; *О. Ver:* Осінь; Баранчики; Моди; Ручні роботи; Ріжні вісти; По вакаціях; Нові книжки; Приписи; *Н. Гарін (Михайловський):* Діточі літа Тьоми; **Ілюстрації:** Е. Ярошинська; Народні типи з Покуття; Народні типи зі Станіславщини; Конґрес Ліґи Мира і Слободи в Празі; Дівчина з Поділля; Типи ходачкової шляхти; Баранчики.

МАРІЯ ФУРТАК

ЕВГЕНІЯ ЯРОШИНСЬКА

(В 25-ТІ РОКОВИНИ СМЕРТИ)

З поміж українських жінок на Буковині дві здобули собі пошану і вдячність свойого народу. Це Ольга Кобилянська і Евгенія Ярошинська. Перша з них це загально відома й улюблена письменниця широких кругів суспільности, а друга — призабута, бо вже 25 літ лежить у могилі. Дуже інтересної колись її повісти „Перекінчики“ — тепер майже ніхто не читає, инші її оповідання припали забуттям на сторінках „Зорі“, „Буковини“, „Буковинського Календаря“, „Народу“, „Батьківщини“, „ЛНВ“, „Дзвінка“ — її великий збірник народних буковинських пісень, виданий у Петербурзі є сьогодні цілком недоступною книжкою, її збірки писанок і рисунків народного орнаменту розкинені по чеських музеях та німецьких журналах мод („Wiener Mode“ 90 рр.) а великою рукописною збіркою її етноґрафічних матеріялів покористувався у своїй праці про Буковину О. Манастирський, парох Панської Долини, у великому німецькому ілюстрованому виданні під ред. арх. Рудольфа Габсбурського „Österreich im Wort u. Bild“.

Евгенія Ярошинська

Її рисунками користувався і другий видавець українських узорів E. Kolbenheyer, директор пром. школи в Чернівцях.

Евгенія Ярошинська цікава для нас не так як письменниця, скоріш як передова й поступова жінка 80 і 90 рр. мин. стол. як правдива демократка, що мабуть одинока з поміж українських жінок на австрійській Україні справді відчувала свою звязь з українським простим народом. Вона полюбила цей нарід, полюбила його пісню і мистецтво, співчувала його горю і щиро раділа новому соціялістичному рухові, що поставив собі за ціль вибороти кращу долю поневоленим верствам суспільности — селянинові, робітникові, жінці. До тодішних верхів інтеліґенції відносилася не тільки скептично, але й ворожо. Вона вірно й правдиво змалювала їх безхарактерність та продажність у погоні за карієрою і почестями, вона їм сміло кинула в очі: „Перекінчики“!

Е. Ярошинська замітна теж як одна з перших жінок на Буковині, що полюбила народне мистецтво і старалася поширювати його між чужими. Не було тоді між загалом буковинських жінок зрозуміння краси народного мистецтва, яке чужі дуже високо цінили. Під тим оглядом часи змінилися на краще.

Вправді Евгенія Ярошинська теж походила з інтеліґенції — але з тої її найнижчої верстви, що освітою станула трохи вище селян, а економічно й політично була невільником влади не тільки світської, але й духовної. Е. Ярошинська була дочкою нар. вчителя.

Правда, становище тодішних буковинських народних учителів не можна порівнувати зі становищем народніх учителів в Галичині, воно було далеко краще під кожним зглядом, навіть економічним, всеж таки, дочка народного вчителя — у котрого було двох синів

5081

і дві дочки, не могла мріяти про якусь вищу освіту. І вона мусіла вдоволитись початковою освітою, розуміється німецькою. Тільки власна праця і витривалість, помогли їй добитися хліба, стати вчителькою, а крім цего ще й письменницею. Всеж таки постійне перебування на селі не вплинуло корисно на її талант. Як письменниця-мистець вона мало розвивалась, її писання мають більше характер фотографій, чим мистецьких картин. До цьогож вони все навіяні якоюсь тенденцією і впливають на читача не як мистецькі твори, а як педагогічні морали. Зате її діточі оповідання і казки дуже подобались колишнім читачам Дзвінка — і її імя було добре відоме навіть тим найменчим, що на Дзвінку щойно зачинали вчитись читати. До тогож треба тямити, що Е. Ярошинська призначувала більшість своїх творів для широких народніх мас, чим може пояснити її невибагливий стиль і наглядна тенденційність.

Евгенія Ярошинська вродилася в селі Чункові на Буковині 18 жовтня 1868 р., але від 1874 р. жила в Брідку коло Заставної, а відтак в Раранчу коло Садагури.

Маючи 14 літ зачала писати оповідання до німецьких журналів: Interessantes Blatt і Wiener Familien Journal, де радо приймали її твори. І так простелилась її стежка у германізацію — а майже рівночасно друга у москвофільстео через Григорія Купчанка, редактора Русскої Правди, популярної газети для народу, що виходила у Відні. Цей сам Г. Купчанко намовив її збирати народні пісні, а відтак, коли вона зібрала 50 пісень і ані черновецьке т-во Бесіда, ані одно львівське т-во їх не видрукувало, Купчанко післав їх до петербурського Географічного Общества, де їх 1889 р. видрукувано, а авторку нагороджено срібною медаллю і грішми. Але вона не пішла на ті вигідні дороги. Під впливом ідейного і дуже рухливого, енергічного українця, тодішнього інспектора Омеляна Поповича та ред. „Буковини“, що запрошувала її до співробітництва — вона почала писати по українськи і 1886 р. виступила в „Буковині“ з першою своєю працею по українськи. Це була якась перерібка з французького п. н. „Уроєна слабість“. Було їй тоді 18 літ. Від тоді починається її живіша літерат. праця, а рівночасно наука — підготовка до учительського іспиту, навчання ручних робіт дівчат в сільській школі і дальше збирання народних пісень. Серед цього заняття вона так зблизилась до народу, що коли отворено читальню в Брідку — сеняне вибрали її своїм почесним членом. До 1888 р. працювала тільки в „Буковині“ і в додатку Б. „Зерна“. В цьомуж році запросив її Павлик співробітничати в „Батьківщині“, яку видавав Нагірний, а редагував Павлик. Ярошинська радо згодилася співробітничати — але застерегла собі право на фонетичний правопис, на що однак видавці Батьківщини не погодилися. Тут писала про нещасну долю селянок — і подала два оповідання записані з уст селянок — правдиві малюнки їхньої недолі. — З того співробітництва в Батьківщині зачалось листування її з М. Павликом, з якого можемо пізнати її як людину: „Кілька раз мене мої подруги висміяли за мою демократію, як вони з мене кепкували, що я селян тримаю за людей, що я з ними розмовляю по людськи, що захоплююсь їх піснями і шаную їх обичаї.. Я однак все була і буду найбільшою приятелькою мого народу“. (Лист з дня 18/XII 1888). Або: „Можете їй (тій жінці, що обурилась за порушування справ селянок в Батьківщині) сказати, що я для визволення таких як вона і пальцем не кивнулаб, бо вони сего не вартують, але для бідних нещасних селянок то я буду завше писати і трудитись“.

Всего 6 місяців редагував Павлик Батьківщину. Видавці не вдоволилися цензурою, яку наложили на Павлика, перечитуючи матеріял, що він зредагував, але ще й домагалися від нього, щоб він вів журнал в їхньому дусі. Він на це не погодився, скинувся редагування. Ярошинська щиро обурилася на таке поступування, висказала своє негодування в листі до Павлика дуже гострими словами і рішуче заріклася дописувати до цього журналу.

Зате щиру симпатію здобув у неї „Народ“, що виходив 1890—95 р. під ред. Павлика. „Як то Ви за правдою стоїте, як щиро за добром народним вболіваєтесь мило та любо читати кожну стрічку“. (29/III. 1890). Щире принятия радикальній партії — я годжусь зовсім в програмі радикальній. 21 ч. Народа читала 10 раз, не можу налюбуватись тою смілою різкою бесідою, якою воно написано. Чудова стаття про галицьку інтеліґенцію. (Написав В. Охримович).

Але її писання для Народу не підходили. Павлик закидав їй брак таланту і дивувався такій поганій мові у людини, яка так близько стояла до народу.

Рік 1891 був в її житті дуже замітним. Вона познайомилася з Кобринською, брала активну участь в першому жіночому вічу в Стрию. Цего року їздила до Праги на виставу — де пізнала визначного етнографа — Напрстка і його дружину, (сьогодні пражське Напрстков Музеум є одним з найцікавіших етнографічних музеїв), Ржегоржа — щирого приятеля українців — що був аранжером прогульки українців до Чех і Каролїну Світлу — велику чеську письменницю. Вона була захоплена чеською виставою, їх культурою, мистецтвом і прихильністю для українців та сердечною гостинністю. Опис цего свята в „Буковині“ 1891 р. це велика пісня хвали для чехів. Коли відїздила з Чех, то відїзд цей у темну ніч здавався їй символом переходу від чужого світла до рідної темряви.

1892 р. зістала вчителькою в Брідку. Літературної праці не перериває, працює далі у видавництвах, що призначені були для селян. Всеж таки деякі оповідання поміщує в Зорі і навіть в Ділі (1893).

В той час поширюється серед нашого жіноцтва емансипасийний рух. За ініціятивою українок (Кобринська) вислано 1894 р. до Державної Ради петицію, в котрій домагалися жіночих ґімназій і права вступу на університет. До цеї петиції прилучилися чешки й німки. Але Ярошинська, хоча ще перед двома роками була такою щирою емансипанткою, зневірилась в жіночий рух, який ставав виключно рухом жіночої інтеліґенції. „Знаєте я також рада би, щоби жінки були самостійними, щоби могли учитись разом з мужчинами, але в основанню ґімназії та університету не виджу ще спасення роду жіночого та розвязання питання жіночого, ні поліпшення долі соток жінок. Я реалістка, дивлюся тверезими очима на світ і добачаю, що єслибися ґімназії і існували, то хто з них буде користати? Богачки, котрі і без того не борються о хліб насущний. А бідні будуть усе упосліджені — пише гона в листі до Павлика“. З університетів будуть користати тільки одиниці. Але що дати загалові — ось це питання турбувало її.

Після трьох літ учительської практики в Брідку здала кваліфікаційний іспит і дістала місце учительки в Раранчу. 1899 р. скінчила коштом краєвого фонду ткацьку школу у Фрайденталю на Шлеську. Нової ткальної техніки вчила відтак і своїх людей. Збирала і відрисовувала взори і посилала до німецьких журналів мод. Її взорами користувався E. Kolbenheyer у своїому виданні кольорових взорів. Мабуть старалася о місце в Чернівцях (в 1902 році) — але не дістала його тому, бо була надто поступова. Деякі оборонці „святости рідних гнізд“ — називали її порноґрафкою і безсоромною — за її оповідання. Одно її оповідання

друковане в Буковині 1898 р. — припинила редакція на 5 ч. на домагання одного посла, бо воно видалось надто порноґрафічним. „Як це може бути, щоби учителька народної школи, незамужна, непорочна дівиця — котра повірені собі молоденькі ученици має реліґійно й морально провадити, такі плюгаві й деморалізуючі повісти писала? Не входячи вже в грубу форму й стилізацію повісти, що противиться понятію жіночої ніжности і встидливости, яка обявляється також і в вульґарних виразах як „роздратований голос“, „закопилила губи“, „підбадьорений“, „розбурхані чувства“, „збентежений“ і ин. питаємося, чи у безпорочних дівиць руских повинна фантазія виражатись в таких брудних типах, як огидні фіґури сеї повісти? Або чи невинна і стидлива руска дівиця повинна всі пропасти людської страсти так совершенно знати, щоби їх в таких порноґрафічних красках читателю розкривати?“ Ось вам тодішна критика цілком невинного оповідання п. н. „В домі протопопа“, яке відтак вийшло окремо п. н. „Перекінчики“. І як могла така людина одержати місце в Чернівцях? Всеж таки в Чернівцях довелось їй остати на все. Вона померла у черновецькому шпиталі після невдалої операції 21 жовтня 1904 р. Українська громада в Чернівцях влаштувала їй величавий похорон. Говорило багато промовців — між иншими п. К. Малицька, бувша редакторка „Дзвінка“, що так радо поміщував твори Ярошинської.

Малими покинула Ярошинська читачів „Дзвінка“. Деякі з них головами вже наложили, деяких зломили страхіття війни, а одна з колишніх щирих прихильниць Дзвінка — отсею короткою згадкою складає за них всіх довг вдячности за колишню милу діточу розвагу.

(На основі листування Е. Ярошинської з М. Павликом і всіх журналів, в яких поміщені твори Ярошинської в *Архіві Національного Музею у Львові).*

ГАЛИЦЬКИЙ ЖІНОЧИЙ НАРОДНИЙ ОДЯГ

Як у всіх иншіх народів, одяг мешканців землі галицької від найдавніших часів підчеркував клясові ріжниці а тільки у цих рамцях розвивався. Давні закони особливо Річипосполитої Польської, дуже строго зберігали права клясів на ношення цего або иншого одягу. Lech sumptuaria 1613 р. наказує міщанам та плебеям забороняється під карою 14 гривень одягатися в шовки та дорогі футра, за виїмком лисячих і инших нижчих. Також не вільно ходити у сафяні“. Цю кару пізніше що року навіть власти підвищували.

Не вважаючи на цю строгу заборону, міщане, що більше стрічалися зі шляхтою, підлягали її впливам, та старалися в одязі її наслідувати. Село з причин економічних та традиційних зберігало свій одяг у первісній його формі; у наших часах можна на селі стрінути деякі деталі одягу, що сягають часів Святослава. Великий вплив на розвиток одягу мали теж кліматичні умови в данім районі.

І так галицький одяг давних часів можна поділити на три типи: шляхотський, міщанський та селянський. Два останні типи заховалися подекуди й до новітніх часів. Нас цікавить в цей мент селянський одяг, що зберіг у собі найбільш чисті форми давнього народнього одягу та є зразком місцевого кустарного промислу та естетичного хисту нашого народу.

Форма його та матеріял, з якого був вироблюваний, були тісно звязані з кліматичними умовинами та родом щоденної праці. Під цим оглядом галицький народній одяг дає три типи, це є: верховинський (скрізь у високих горах), підгірський та подільський. Одяг верховинців є вироблюваний по більшій части з вовни — у горах випасають стада овець — та є значно коротший як у подолян, що дає свободу руху підчас ходження по горах. Чим нижчий терен тим одяг стає довший. На Поділлі, де овець мало, та клімат лагідніший переважає одяг з полотна, що скрізь виробляють з лену та конопель. У східних повітах є впливи Сходу і стремління до *виставности* в одязі. Західні села у загальному стилеві переняли дещо від сусідніх мазурів.

Найгарнішим та найцікавішим під оглядом своєрідности є у нас одяг гуцульський. Це є типовий гірський одяг, приноровлений до найменших подробиць до клімату та вигоди верховинців. Одяг гуцулки складається з льняної сорочки, у якій рукав, обшивка (ковнір) та пазуха (розріз на грудях) густо вишиті волічкою. Волічку уживають в красках: чорна, зелена, жовта, червона; що й самі жінки красять ростинними красками. В останніх часах уживають купного шовку, та разом з ним вкралися чужі до тепер для гуцулів краски: фіолетна, синя, малинова. Рукав сорочки складається з 3-х частин: уставки, (горішня простокутна часть) властивого рукава та дудиць (манжетиків на долині). Уставка густо вишита низинкою, це є особливий спосіб вишиття на лівий бік; також дудиці. Чим ближче до Буковини, тим багатіше вишивані рукави. Коло шиї вишивають обшивку, це є вузький рівний ковнірець. Сорочка гуцулки довга до кісток та по швах і долиною теж вишита. В будень носить гуцулка *запаски.* Це є ткані, вовняні полосаті фартушки, припинані з заду і з переду, підвязані у поясі коліровою крайкою. На свято вбирає спідницю з синього сукна, обшиту долиною золотими та срібними галунами. Поверх сорочки носять гуцулки суконний червоний, або зелений *киптар,* це є безрукавка вишита шнурками, кутасиками, та мідяними ґузичками. Найбільш одначе носять кожушки, без рукавів, вишивані дуже гарно ріжнокольоровими шкірками та волічкою. Голову повязує гуцулка червоною, квітчатою хусткою. В деяких околицях повязують голову, навіть дівчата, білим складаним дрібонько рушником, *завійкою.* Через плечі перевішують дзьобню. Ноги обуті у вовняні дуже грубі, білі або червоні з вишивкою на горі панчохи — *капчурі* та шкіряні „писані“ неначе різьблені *постоли,* що зашнуровуються на кістці шкіряними або волічковими *волоками.* У непогоду та зимою вбирає гуцулка поверх кожуха суконний *петек,* це є короткий кафтан зі стоячим ковніром, дуже гарно вишиваний червоними шнурками та кутасиками. На шию навішує гуцулка дуже багато червоних та венецьких ріжнокольорових ко-

Покуття, пов. Вижниця. Жінки в вовняних полосатих запинках заткнених за пояс. Кожушки вишиті коліровою шкіркою та волічкою. Рукави богато вишивані. У жінки біла завійка на голові. Дівчина закосичена квітами, волічкою та мушлями.
(Із видання „Österreich im Wort u: Bild“ з Музею Н. Т. Ш. у Львові)

ралів, монети, та цілий ряд мідяних гарно різьблених хрестиків. Хист до прикрашування є так сильний, що приноровлюється до найменших подробиць, н. п. рукавиць, перстенів, поясів і т. и. Святочно вбраний гуцул або гуцулка є зразком ідеального згармонізовання красок у одязі.

Дальше на захід одяг верховинців стає скромніший. Одяг *бойкині* з околиць Стрия та Турки складається теж з льняної сорочки з вишитою обшивкою, уставками та дудами. Спідниця *мальована* димка, це є полотно з вибиваними взірцями, або суконна. Фартух білий, полотняний, долиною вишитий. Поверх сорочки теж кожушок або суконна *гунька* обшита шнурками. Постоли. На голові квітчата хустка. У дівчат з під коси висять ленти. *Лемкині* сорочок не вишивають. Поверх сорочки вбирають безрукавку *лейбик*, часто з синього сукна вишитий червоними *ленточками* та металевими ґузичками. Фартух полотняний. Гунька. Постоли або сафянові жовті чобітки.

Одяг подолянок розпадається теж на кілька типів. Він складається з сорочки, багато вишиваної у східних та полуд. східних повітах (диви Снятинщина), меньше вишиваної у середній полосі, і зовсім білої часом мережочної близ Заходу, — зі спідниці довгої білої або *димки*, полотняного фартуха та кафтаника суконного. Завої на головах прибирають денеде дуже дивачну форму колпаків та шапочок. Верхний одяг скрізь на Поділлі це з грубого сукна довгі до кісток кафтани, часто з широкими вилогами та ковнірами, вишивані по швах й краями коліровою волічкою. Вони носять ріжні назви; залежно від матеріялу та крою.

Зовсім відрубний характер має одяг, особливо жіночий з Яворівщини. Він вишитий весь з полотна. Сорочка зовсім біла з білою вишивкою на уставках, фартух білий вишитий долиною, а спідниця *шорц* з льняного полотна тканого з вовною у ріжноколірові полоски дрібонько збирана, та долиною обшита плетінкою з червоної волічки. Найцікавіші чепці полотенні — *бавниці* — у формі вишитої прегарно корони, закінченої стріпчатою волічковою торочкою. Поверх повязують ще полотняну вишиту хустку. Вишивки на бавницях незвичайно гарні і своєрідні. Вони нагадують потрохи вишивки мордовянок з північної Росії (татарське племя). Цей спосіб вишивання стрічається в Галичині тільки в Яворівщині.

Предкладаючи оцей короткий нарис на разі тільки жіночого народнього одягу, ми хотілиб звернути увагу наших читачок на цю цікаву дуже ділянку нашої етнографії. Ходилоби також о узгідненнє погляду на „народний“ одяг, який часто уживається при всякого рода святах. Тут треба булоби вибирати оден з найбільш характеристичних льокальних типів нпр. гуцульський, яворівський, подільський та др.

Хто хоче вишити собі народний одяг, хай краще звернеться раніш до адміністрації „Н. Х.“ за порадою.

Софія В.

„Нова Хата“ дістає часто замовлення на народні одяги, а нижче наведений лист свідчить, що покупці є з них дуже вдоволені.

До Адміністрації „Нової Хати“ у Львові.

Засилаю сердечну подяку за гарне й солідне виконання народнього строю. Признаюся, що не сподівалася, що цю справу можна так гарно полагодити заочно. Ще раз дякую й щиро бажаю, щоби число акуратних передплатниць „Нової Хати“ зростало, аби кожна інтелігентна українка вважала своїм дорогим обовязком точно передплачувати так цінний і потрібний журнал, як „Нова Хата“.

Ольга Маковей.

А. Т. О.

НАФТА

Мені й самій дивно, що берусь писати про нафту, але у моїй мандрівці по світі я опинилася в Бориславі.

У воздусі висить запах земної ропи. Череваті залізні резервоари бовваніють довкруги двірця. Від них тягнуться засмолені чорні рури, мов висотані з нутра землі артерії. Городище, Мразниця, Діли, Тустановичі засіяні чорними стрімкими шибами. Один біля другого, пихтить безнастанно в день і в ночі. Одні в долині, другі спинаються під гору, треті на самому вершку гір, повзуть далі і далі в смерекові ліси. Одні мертві, другі доживають віку, треті щойно родяться, біленькі чисті, незаліплені ропою, повні надій та ожидання.

Колись, перед пятьдесяти роками, збирали собі селяне та бідні жиди ропу тільки для власного вжитку. Смарували нею вози. Техніка збирання була така: ропа випливала собі на верх води в кожній калабанці. Тоді закидалося на поверхню води віхоть соломи або кінський хвіст. Ропа обліплювала солому або сей хвіст, потім винимали його та рукою зсували цю ропу до ведра. Се повторялось так довго, аж два ведра були повні й тоді клали на зігнені плечі коромесло, зачіпали одно ведро, друге ведро та йшли до дому.

Дальший етап у розвою нафтового руху. Проворному дядькови прийшло на думку: „Ану, я сам собі вікопаю яму, ци буде мазюґа підступати....“ Показалося, що підступає. Тоді вже й другі дядьки стали копати. Вози

всюди скрізь були добре намащені. Колеса в осях добре ходили.

Дальший етап в розвою. Запах земної ропи рознісся скрізь по Галичині. А се булоб ще наїменше. Він рознісся і по цілій колишній Австрії, ба по Европі. Рознісся та ніжно та мило вразив носи капіталістичних кругів. Дарма, що сі носи були по найбільшій части семітської раси. Ви не дивуйтесь — виж знаєте що се раса проворна й грошевита.

Якже сей запах дійшов до згаданих носів, тоді пішов ще дальший етап у розвою, капітал позволив уліпшити техніку видобування, очищування, транспорту ропи. Наткнувся на земний віск, розславив цілющі джерела „Нафтусі“ і пр. пр.

Правда. Спершу копалося також великі глибокі стави і кінський хвіст був на вершку своєї слави, але далі появились шиби ріжної системи — й озера всіми забуті заростають очеретом.

Се про розвиток нафтового руху.

Життя кожного поодинокого шибу недовге. Кількакільканацять літ. Він може бути і мертво народжений, та замісць води видобути „сировицю“ (солянку). Ропа може течи по трохи спокійненько, а може вибухнути з такою силою, що шиб розриває. Так чи инакше, кожний з них мусить вмерти. Тоді на його пробі ставлять піраміду з трох довженних палів, „загвожджують“ яму і копають трохи далі.

Так повзе нафтовий рух все дальше й дальше. Коротко-трівале життя шибів відбивається і на характері цілого міста. Воно робить враження прихащем збудованого та тимчасового. Як нагло виросло так нагло і пропаде.

Кривобокі ліпянки прикрашують головну вулицю. Нігде ні сліду каналізації - водопроводів. Бруд і нужда. Люди в лахміттю, робітники обліплені ропою. Гниючі ями. Болото як мазь або хмари пороху. Кивобокі ліпянки, а в них безодня людської нужди. А над тим всім горячкове добування ропи.

Деж багатство? Де золото зміняне за чорну ропу, що безвпинно пливе? Мабуть на французькій Рівієрі, над Женевським озером, в Парижі, Відні, Газі — годі вичислити де.

В заміну за текуче золото остають у нас незасипані ями, де жаби множаться, пустарі, де травка не поросте і — ціла зґрая нуждарів.

Заміна, як видно, добра і корисна. А ще як взяти під увагу, що по шибах працюють більшістю мазури, то бачите, що наш селянин зробив добрий інтерес.

Мої рефлєксії такі. Перші.

Пригадуються дитячі літа. Старуня. Битьків. Пасічна. Також місця, де пливуть струї чорної ропи. Літа — коли діточі ноги були за слабі, щоб дійти на „Рописька“, а уява працювала над тим, що в тих місцях діється. Копають віск — як копають? Як земний віск виглядає?

Аж тут викопали мамута. Його скіра грубезна — а велика! Мусить бути хіба зовсім чорна. Се про Старуню.

А як вже діточі ноги були сильніші, то заходили часто густо на Рописка. Діточі очі бачили в мініятурі все те, що в великому маштабі мали побачити колись в Бориславі.

В долині, між горами, на маленькому місці усе разом — шиби і розжарені печі, ями глибокі і вали сірої камянистої глини, дротом огорожене місце, де викопали мамута, а оподалік — „сито“.

Копальня була тоді для мене неначе погана пустиня або зла звірюка що риє під землею та викидає на верх — гори сірої глини, нищить дерева і трави, все живе. А нею

Повіт Станиславів. Незвичайно гарні та багаті вишивки волічкою на суконних кафтанах та безрукавках. У дівчини убір на голові у роді колпака.
(Із видання „Österreich in Wort u. Bild“ з Музею Н. Т. Ш. у Львові)

кермують непривітні люде, що говорять по анґлійськи, німецьки, французьки. Але сито! Воно було чудове. Уявіть собі кусень поля, засіяний малими круглими ямками, огороженими плетеним вербовим плотом і се буде — сито.

Сито остало й до нині, як німий свідок другого етапу у розвою нафтового руху.

А ще далі джерело. Вода в ньому мутна, мов водянисте молоко. На верху білий-білесенький осад. Рушиш патиком воду, а з джерела б'є запах, мов від сотні розбитих гнилих яєць.

Потічок, що випливає з джерела, також мутний. Трави й листя, що на його дні фіолєтно-сині — на воздусі чорніють.

Це про Старуню і дитячі літа.

Другі.

Глибоко по півночі приїжджаю на бориславський двірець. Зі мною висідають робітники — багато їх. Усі навантажені наплечниками, від яких несе запахом разового хліба. В руках баньки з молоком. Йдуть скорою ходою. Одні завертають в напрямі Тустановичі, другі йдуть прямо, на Мразницю.

Улиця слабо освітлена. Переважає польська бесіда з мазурським акцентом. Іноді ціла група говорить по українськи. Мов джерело чистої води, що з трудом добувається з під каміння.

Робітники йдуть на нічну зміну. І я йду. Завтра праця жде — цілий тиждень. Знову до суботи. Відчуваю таємну звязь з тими робітниками, бо я теж йду до праці — а при тому і прикре відокремлення.

Два окремі світи. Тут робітник сяк-так зорґанізований, почуття власної гідности, вартости і ваги пробивається у кожному його слові. Там — інтеліґенція розєднана, без почуття солідарности, роздріблена, зрадлива, здеморалізована, еґоїстична, вузькозора. Дає плювати собі в лице і мило всміхається — бо безсила.

Почуття відокремлення глибоко врізується у свідомість.

У моїй мандрівці переживаю се вже в друге. То було в Празі. Також поїзд. Прага викидувала до схід сонця маси робітників в сторону дооколичних фабрик.

І я їхала до своєї праці.

Треба самому працювати з тими робітниками — думала я тоді, щоб зрозуміти сю працюючу масу — інакше всѐ теорія.

Треті.

Вечірним вітром холітані смереки — шумлять. На небі зорі. У темно-блакитньому просторі мерехтять незнані світи. А долом, скрізь куди око гляне — світла. Мерехтять густо, мерехтять широко по земному шарі, мов відбитка неба в чорних водах землі.

Гаснуть світи, а там горять вже нові. Падуть смереки і ростуть нові. Де хилилось збіжжа, сіріють пустарі. Проходять люде нові й нові. Все нові форми життя, нові надії.

Життя і смерть дві нерозлучні сестри. Нема границь, нема ріжниці, нема між ними суперечки.

І людський дух із життя „болізней — печалей“ кує все нову віру, радість і *любов*.

КОНҐРЕС ЛІҐИ МИРА І СВОБОДИ

З кінцем серпня радив в Празі шестий конґрес Інтернаціональної Жіної Ліґи Мира і Свободи.

Ліґа ця, одна з найбільших інтернаціональних жіночих орґанізацій, обирає предметом нарад конґресу найбільш актуальні політичні питання.

Цим разом конґрес поставив собі за завдання обміркувати способи, якими можнаб дійти до зреалізования пакту Кельоґа. Роззброєння, орґанізація зовнішнього і внутрішнього мира, це теми довкруги яких скупчувалася увага референток і учасниць конґресу.

Конґресом проводила Джен Адамс з Чікаґо, загально відома і шанована орґанізаторка суспільного забезпечення для американської іміґрації. В кругах Інтерн. Ліґи Мира і Свободи тішиться Джен Адамс загальною пошаною задля своєї зрівноважености, справедливости і такту. Не зважаючи на сімдесятькілька літ віку та затяжну недугу, проводить вона знаменито многолюдними зборами.

Між референтками було багато визначних жінок, парляментарок, як Емі Фройндліх — член австрійського парляменту і делеґатка австр. уряду до Союзу Народів, Аґнес Мек Фіяль — одинока жінка в парляменті Канади, Елен Вількінзен — посол анґлійського парляменту, Мадярка пані Мелен, Українка Мілена Рудницька і инші, а також жінки письменниці (Розіка Швіммер) та учені (Доцентка Др. Вокер з Швайцарії, Др. Сальбом з Швеції). Як бесідниці, визначилися спеціяльно австрійка Емі Фройндліх і Індуска Чатонадя з Бенґалю.

На конґрес прибули делеґатки з усіх частей землі. Найбільш чисельними були делеґації з Анґлії, Сполу-

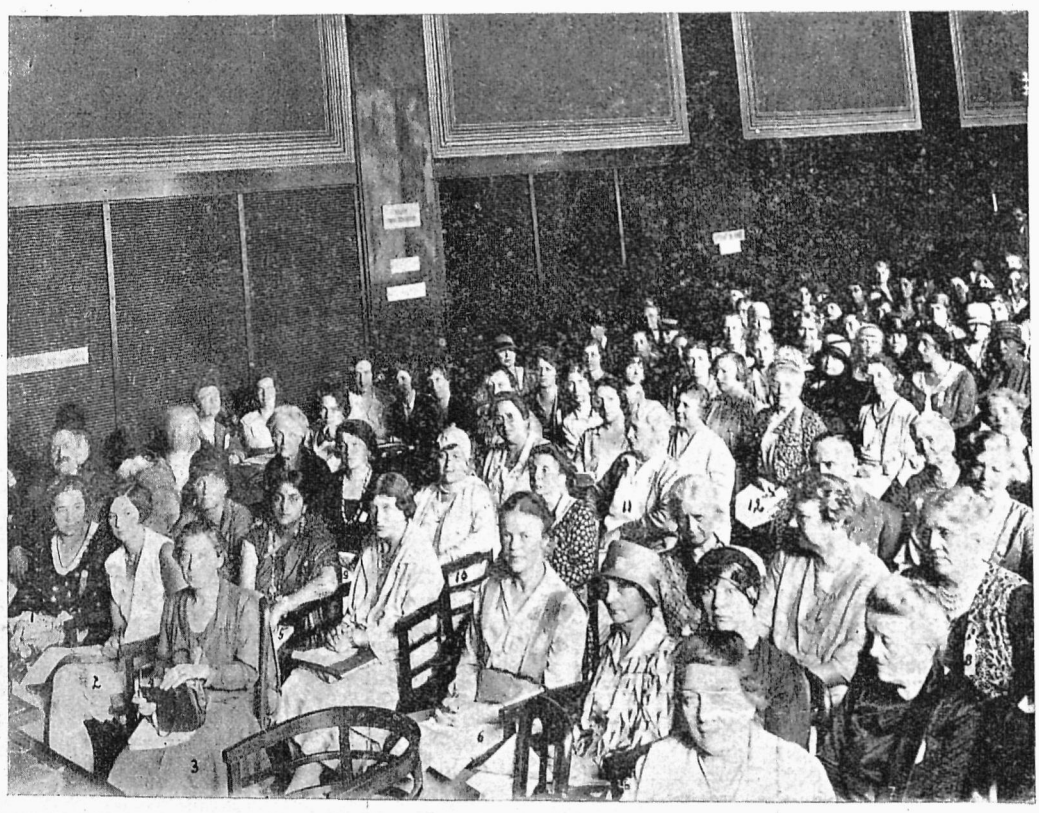

Делеґатки Конґресу Ліґи Мира і Свободи в Празі: 1. Мілена Рудницька. 4. Сенаторка Пламінкова, голова чеської Жін. Нар. Ради. 9. О. Залізнякова. 10. Ю. Зеленівська

Поділля, пов. Заліщики, село Добровляни. Густо вишиті рукави сорочки, пазуха та обшивка. На голові вишита прикраса, подібно як у Яворівщині, повязана квітчата лента та над вухами ріжні затички. Обшивка заступає спідницю та фартух. На шиї кораликовий гердан та цілий ряд колірових кораликів.
(З видання „Österreich im Wort u. Bild" з Музею П. Т. Ш. у Львові)

чених Держав Америки, Німеччини та з скандинавських країн. Азійські народи репрезентували Індуски, Японки та Китайки.

Чеська Секція Ліґи Мира і Свободи докладала усіх зусиль, щоб у чужинок залишилося добре враження про гостину в Празі. Спеціяльними симпатіями чешок, зосібна Народної Ради Чеських жінок, тішилися делеґатки всіх славянських народів.

Між рефератами, виготовленими на запрошення орґанізаторок конґресу — екзекутиви Інтерн. Ліґи, був також реферат посолки М. Рудницької на тему: Мирові методи для розвязки міжнародніх конфліктів.
П. Софія Русова та Зінаїда Мірна брали участь в конґресі як репрезентантки Української Жіночої Ради та Жіночого Союза з Праги. Пражський Жіночий Союз уладив був в вестібулю конґресового будинку продаж українських вишивок.

Це не перший раз українки мали змогу виступити з докладом перед конґресом Інтерн. Ліґи Мира і Свободи.

В Газі 1922 р. та в Вашинґтоні 1924 говорила на запрошення Екзекутиви Інтерн. Ліґи, член укр. секції — Др. Надія Суровцова. Всеж таки приємно вражало це що і сим разом не бракло референтки-українки, та, що реферат її стрінувся з загальним признанням слухачок.

В склад української делеґації входили: Блянка Баран, Олена Залізняк зі Львова, Ольга Галаган, Івга Лоська, Др. Х. Кононенко з Праги та Ю. Зеленівська з Берліна. Всі вони — за виїмком останньої, брали участь в конґресі Ліґи у Відні 1921 р., а деякі з них в пізнійших зібраннях цеї орґанізації.

П. Зеленівська була тою, що враз з С. Русовою поробила успішні заходи в справі приняття українок до Інтерн. Союзу Суфражу в Римі 1922 р.

Для українок конґрес в Празі замітний ще і тим що дав змогу відновити і скріпити а то і навязати нові звязки з жінками інших народів, спеціяльно з сусідними чешками. Богато заінтересування і зрозуміння для української справи виявила сенаторка Плямінкова та редакторка Грдлічкова.

Всежтаки найбільш щирости та сердечности було на сходинах уладжених для замісцевих українських делеґаток, українськими жіночими орґанізаціями з Праги та їх провідницями Софією Русовою і Зінаїдою Мірною. Взаїмні інформації про працю українських жінок в краю і на еміґрації, особистий контакт і зближення дадуть певно привід до блищих взаємин між орґанізованим українським жіноцтвом в краю і на еміґрації.

Зразок ноші нашої сільської ходачкової шляхти. Сорочки не вишиті. Верхній одяг жінок суконний, підбитий дорогим шовком, підвязаний т. зв. литим поясом, це є шовковим золототканим поясом, котрий пізнійше приняла польська шляхта за свій. Вироблювані ці пояси були у Бучачі.
(Із видання „Österreich im Wort u. Bild" з Музея П. Т. Ш. у Львові)

ОСІННІ МАТЕРІЯЛИ
на плащі, сукні й мужеські одяги
у великому виборі
поручає фірма
СТАХЕВИЧ І АБРИСОВСЬКИЙ
Львів, Ринок 32.

О. VER.

ОСІНЬ...

Вітрець: Кинь же плакати!
Зірка: Болить...
Вітрець: То забути!
Зірка: Годі — —
Кинув хтось на квіти смерть,
Квіти там .. в городі...
В.: Дайте сонця! Оживуть!
З.: Сонця десь не має...
В.: Та лиш хмари розженіть
З.: Ніч їх закриває...
В.: Не поможе плач!
З.: Сміюсь:
Сміх у мене плаче
Айстри білі вянуть всі
Чорний ворон кряче...

*

Метелик *(літає в город)*:
Пст-пст! Тихо! Чику, чику —
Несу вістку вам велику
Хрущик в сивім черевику
Стрінув Осінь...
Пст, пст! Тихо!..

Хрущик:
Як прийшов я у діброву:
Осінь квіти постинала
І ніжне шовкове листя
Землю в лісі застеляло...
Застеляло землю долом
А в горі шуміло сумом
Важко плакало-ридало
Дивним, довгим болем шумом...
Шумом довгим і зловіщим:
Шум-шум-шур-шур — листя вяне..
Се з туги за світом любим
Осінь взяла їх погана!

Метелик:
Пст-пст! Чику, чику!
Хрущик в білім черевику
Несе вістку соняшнику:
Уважай на свої квіти!
Осінь хоче їх убити!

*

Дощик *(міровий, довгий)*:
Айстри, білі айстри головку склонили
Чому білі пера до долу спустили?
Рожі пурпорові кровю счервоніли —
Зівялі листочки долом шелестіли...
Братки пестрокрилі — тай ті не пустують
Чогось зажурились, чогось-то сумно сяють
Метелики ясні сюди не літають
Соняшні проміння блідо-сумно сяють...

Листочки:
Не плачте так дрібні краплини
Не проганяйте болем сну...
Хоч возьме нас мороз в могилу:
Не згине мрія про весну!

БАРАНЧИКИ

Артистична вдача гуцулів не дає бездільно спочивати рукам, хоч здавалобися, що на такім безлюддю, — де цілими місяцями пробувають вівчарі, немає під рукою ніяких знарядів ні матеріялу, пригожого до обробітки.

Овечий сир заступає пастухам модерну плястеліну, з якого вирабляють баранчики, коники, когутики і т. п.

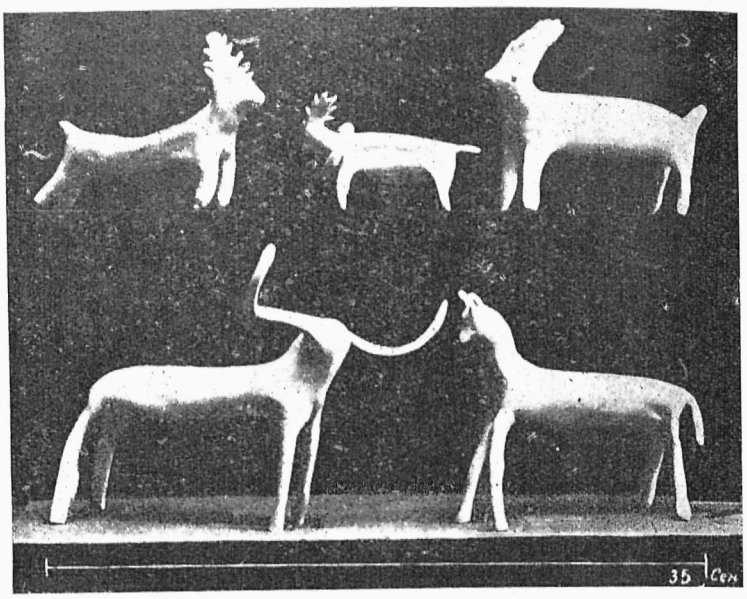

Баранчики, що їх роблять пастушки на гуцульських полонинах

Овечий сир мусить трохи застоятися, — прикиснути, аж потім розварюють його в жентиці, від чого сир стає добрий до *вироблiння*, — податний як віск і держиться купи; баранчика чи що друге, зроблене з такого сира кидається на розтоплене масло, де сир стає гладкий і жовтий.

В подібний спосіб роблять сирячі колачі, а також писані фірмаки: до того мають деревляні форми (фірми), в які набють сира, розвареного у сирватці; як сир застигне, то приймає вид форми. Хто не має деревляної форми, той сплеще паланичку з розвареного сира і пише по ній хрести, викравуючи їх ножем, або заструганим патичком.

Ті полонинські сиряні вироби купують у пастухів *домарі* (господарі з села); колачики роздають за померші старші душі, а бараньчики дітям за померші душі дітей, та за здоровля маржини.

Баранчики, колачі, фірмаки можуть стояти дуже довго, — і 20 літ, потім можна їх ужити, треба лише кинути на горяче масло, а сир розпуститься і стає добрий до їжі.

Вертаючи домів з полонин осінню, пастухи роздаровують колачики, — особливо дівчатам в дарунку з полонини, а дівчата навіщують їх під образи.

(За Шухевичом „Гуцульщина“).

Стоматольог-Дентист
Др. СТЕПАН ДМОХОВСЬКИЙ
Львів, вул. Сикстуська 35. Телєфон 79-72.
Преціозна дентистична техніка. Порцелянові корони.
Апарат Рентґена.

15. - Сукня з синього вовняного Jersey в двох відтінях. Складається вона з фалдованої спіднички і блюзи з широкою баскіною. При шиї і на контрафалді прибрана стебном. Поясок з матерії.

16. - Молодеча сукня з пастелево-голубої Crepe de Chine. Перед блюзки з білої Crepe de Chine, спідничка з переду розходиться і має спід з білої Crepe de Chine. Поясок і манжети прибрані білим стебном.

Під осінь

Осінна мода не приносить покищо ніяких основних змін.

Осінні й зимові плащі дальше прикрашуються футряним ковніром та манжетами. Як у вечірних сукнях так і у елєґантних плащів слідне продовження долішної лінії передовсім зі заду (як це видно на стор. 13). Вечірні сукні сягають вже до кісток зі заду. За те деякі сукні та спортові плащі остають на далі короткими та сягають лише дещо поза коліна.

Модні осінні матеріяли: тяжкі шовки, легкі вовняні матерії, оксаміти та шовкові велюри.

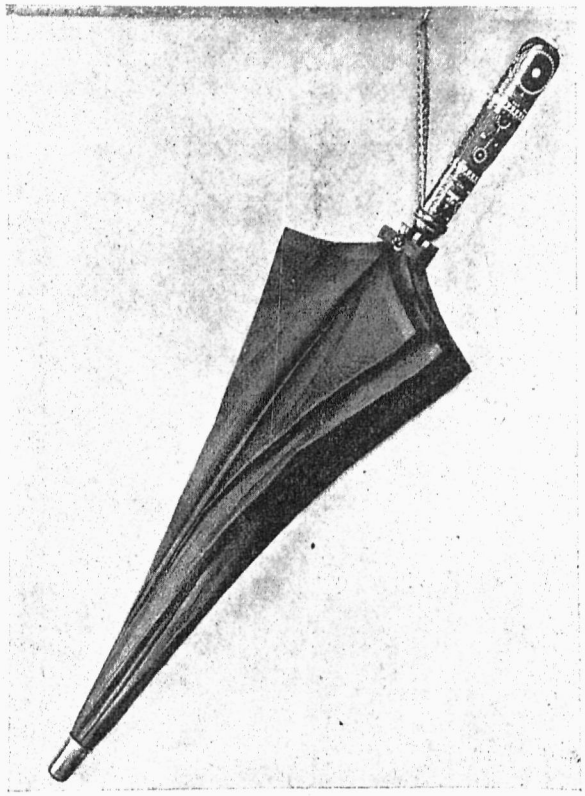

Парасолька з ручкою, прикрашеною гуцульською різьбою.

ДО НАШИХ ЧИТАЧОК!

При замовленні кроїв просимо подавати ***число моделю і число сторінки,*** *на якій цей модель поміщений. Про* ***умови посилки*** *гл. окладинка* ***стор. 3*** *в долині.*

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ
РОМАН ЗУБИК, Львів, вул. Галицька 16
ПОРУЧАЄ:
МОДНІ ВИРОБИ ВОВНЯНІ
на жіночі плащі та сукні
ШОВКИ в великім виборі
КОВДРИ, КОЦИ І ПОЛОТНА

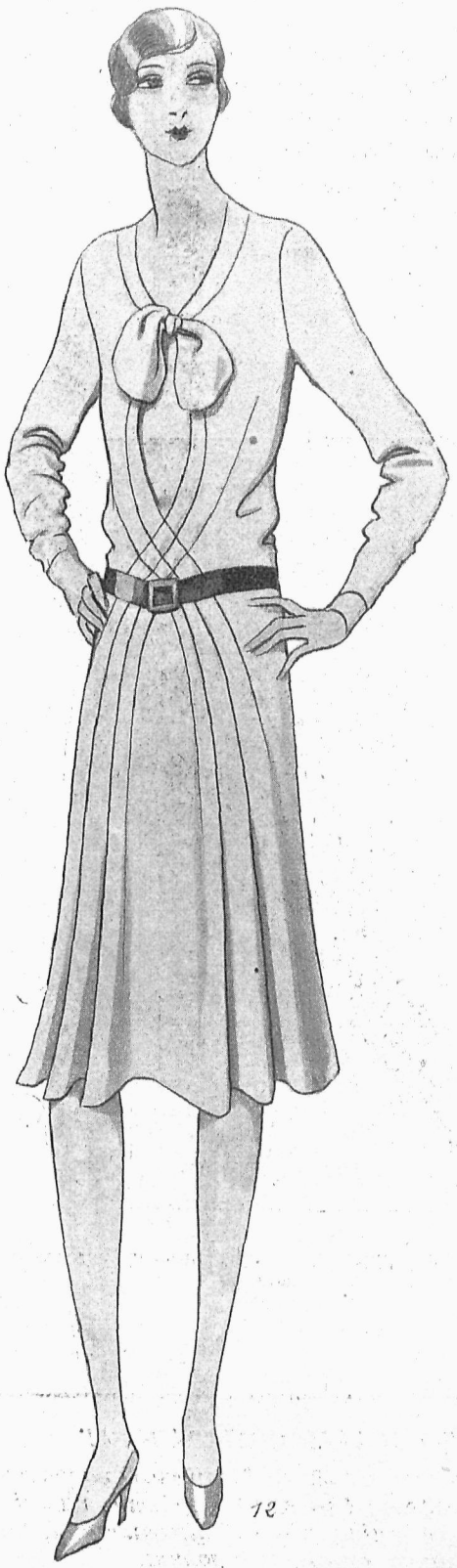

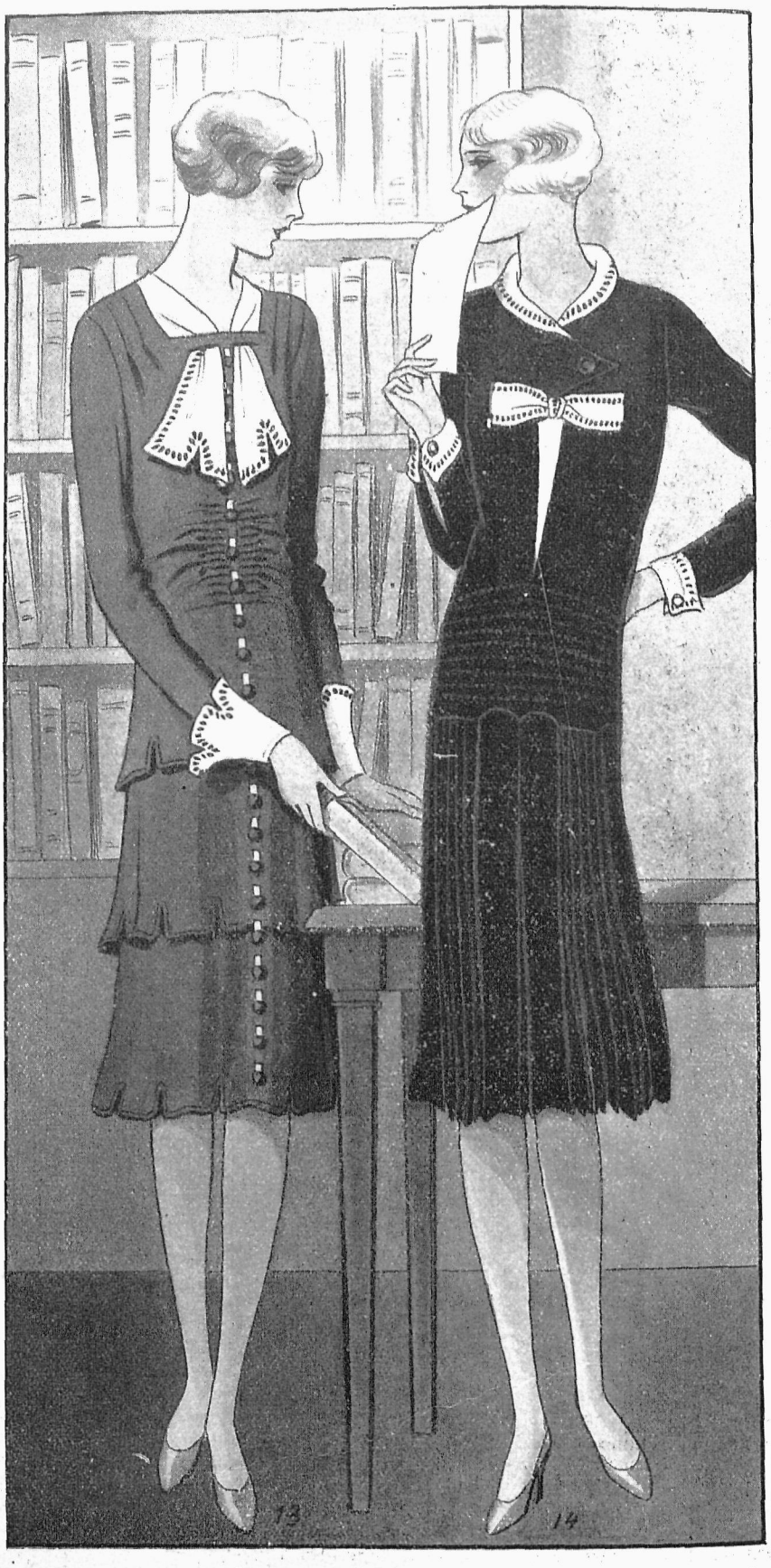

12. - Сукня з міґдалевої вовни. Ориґінально вигнуті пліси зачинаються на станику коло звязання і продовжуються у свобідні фалди на спідничці.

13. - Сукня з червеної вовняної крепи. Спідничка складається з двох волянтів, довгий станичок формує третий волянт. Волянти викінчені широкими зубами. Прибрання, пришивання і широкі манжети з білого шовкового полотна викінчені англійським гаптом.

14. - Сукня з темно-ґранатової лискучої вовни, прибрана білим полотенцем. Баскіна долиною не є пришита і тому робить вражіння, що сукня складається з двох окремих частей.

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

9. - Практична сукня комбінована з суконця гладкого червеного і червеного в beige горошки. Блюза імітує светер і запинається з переду на плоскі ґузики. Маринарський ковнір, лямування при кишенях і рукавах з матеріялу спіднички. Поясок зі скірки краски beige.

10. - Сукня з ясно-зеленої вовняної крепи. Блюза спортова, спідничка кльошева з наложеною кльошевою баскіною. Ковнірець і манжети з білого шовку.

11. - Сукня з чорної Crepe de Chine оригінально прибрана дрібними закладками, які розходяться понижче стану. Завинений бік станичка і краї пасочка лямовані темно-червеною Crepe de Chin-ою. Ковнірець і викінчення на манжетах з білої Crepe de Chine. Ґузики великі плоскі чорно-червені.

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

1. - Плащ з англійської вовни, прибраний наложеними плісами, ушитий до стану. Глибокий фалд впущений на плечах поширяє діл плаща. Ковнір з високого-пухнатого футра.

2. - Плащ з ґранатового шовкового Velour-y. Наложені пліси окружають кишені і формують пасок. Спряжка з перлової маси, ковнір і манжети з попелястої кримки.

3. - Плащ з англійської мягкої вовни. Великі кишені запинаються на ґузики. Ковнір з видри.

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

1. - Елєгантний плащ з ясно-перлової вовни. Від боків до заду ідуть три скісні відтяті волянти, що продовжують зад плащика долиною, а горою видовжуються аж до рамен. Діл волянтів прибраний стебном. Ковнір і манжети з попеластого астрахану.

2. - Плащ з вовняного оксаміту краски каштана. Діл плаща сильно кльошевий, видовжений до заду, гора має два оригінальні відтяття з яких горішне формує болєро. Ковнір з ясно-драпового футра.

3. - Дуже елєгантний плащ зі зеленого шовкового Velour-у. Богато прибраний попеличками.

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

9. - Ця гарна сукня є зроблена з шовкового чорного велюру, з ясним плястроном з хінського шовку; бранзолєта вишита на рукаві і спряжка при поясі із штрасів.

10. - Гарна сукня із взористого велюру, beige на синім; тюніка є запнута з заду в цілій довжині на малі фантазійні ґузики.

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

1. - Плащик для дівчинки з бронзового суконця, комбінований з суконцем краски beige. Перед і діл плащика повитинаний у квадрати. Ковнірець з бібретів.
2. - Суконка з білої флянельки з ґескою. Гора суконки прибрана морщенням у скісні квадрати.

3. - Суконка з сірої kasha. На суконку вбраний вовняний джемпер без рукавів в тій самій красці що суконка, прибраний яскравою вишивкою.

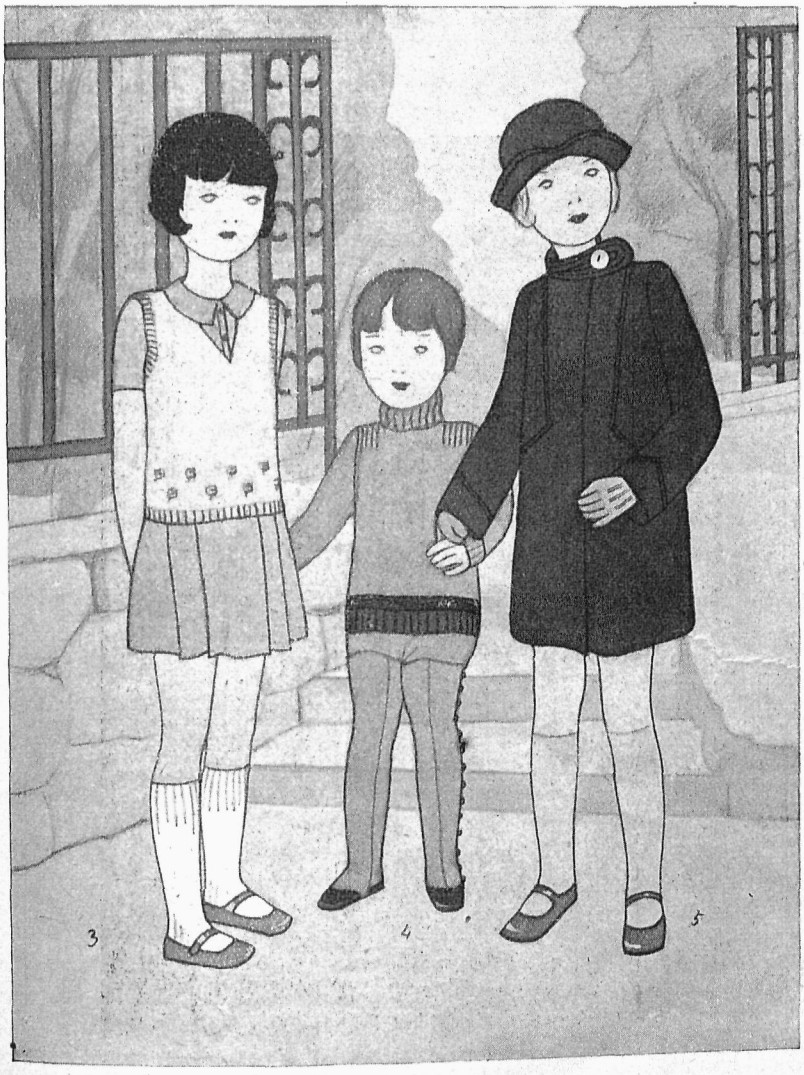

БІБЛІОТЕКА
НАУК. ТОВ. ім. ШЕВЧЕНКА
У ЛЬВОВІ

4. - Костюм ескімоса для малого хлопчика плетений з вовни краски beige і голубої в двох відтінях.
5. - Плащик для дівчинки з мягкої зеленої вовни, прибраний стебном. Стоячий ковнірець запинається на білий перловий ґузик.
6. - Суконка для дівчинки з ґранатової Crepe de Chine. Стан підвищений паском, прибраним білою і червеною аплікацією. Спідничка укладана у фалди.
7. - Плащик для дівчинки з англійської вовни, вшитий до стану. Хустинка з блаватного фуляру.

Народня поша дівчат з Нижного Селища на Підкарпаттю. (Знимка з книжки „Народное Искусство Подкарпатской Руси“) Видавництво „Пламя“ -- Прага.

НАРОДНІ СОРОЧКИ

Повседневна поша дівчат в Мармарощині на Підкарпаттю складається з довгої — сягаючої майже до кісток, полотняної сорочки. Сорочка зібрана в морщинку навкруги шиї і манкетів. Багато вишивані, широкі уставки, що сягають деколи поніще ліктя, як видко це на нашому образку, становлять головну прикрасу сорочки.

Поверх сорочки одягають широку, складану або морщину спідницю, прикрашену нашитими в три рядочки тасьмами. Матеріял на спідниці є ріжнородний. В деяких селах переважає чорна шерстяна матерія, а в деяких знова пестрі квітисті матеріяли не рідко шовкові.

Спідниця привязується довгим шерстяним поясом (крайкою), що кілька разів обкручується навкруги стану.

На шиї дрібне намисто, голова завязана червоною тонкою вовняною хустиною в дрібні квіточки.

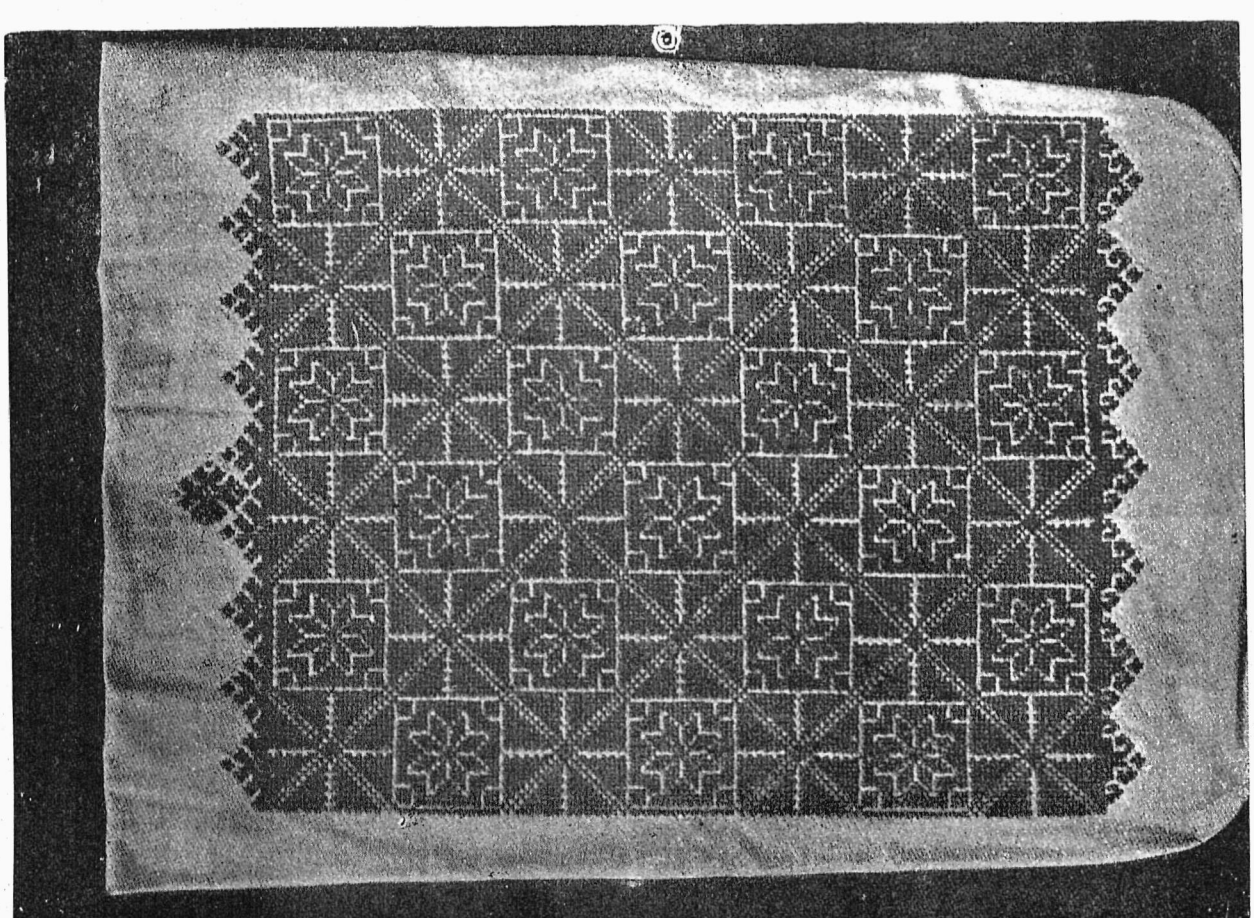

Взір широкої уставки з жіночої сорочки з Підкарпаття. (Вишивка в двох красках: чорній і червоній).

РОБОТИ

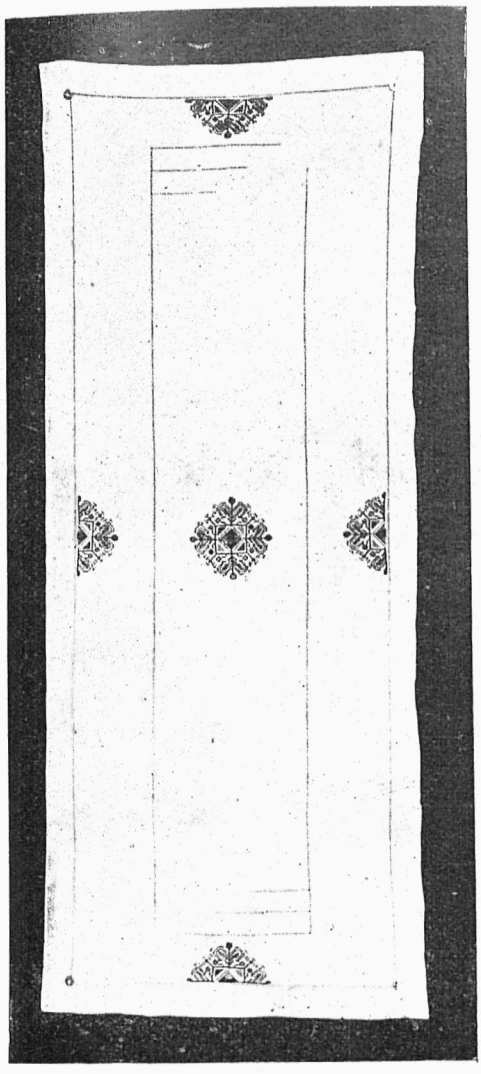

1.

1. **Доріжка** з білого, тоненького, мягкого полотенця, прикрашена буковинською вишивкою й вузенькими мережками.

Подаємо оригінальний мотив з якого на доріжці примінено лише в цілости середну квадратову частину мотиву і горішну лекшу частину, яку повторено по всіх чотирох сторонах середущого квадрату.

1. а. **Вишивка** виконана хрестиками та ланцюжковим стібом, у красках:

- червона
- чорна
- зелена
- синя
- жовта
- золота
- срібна

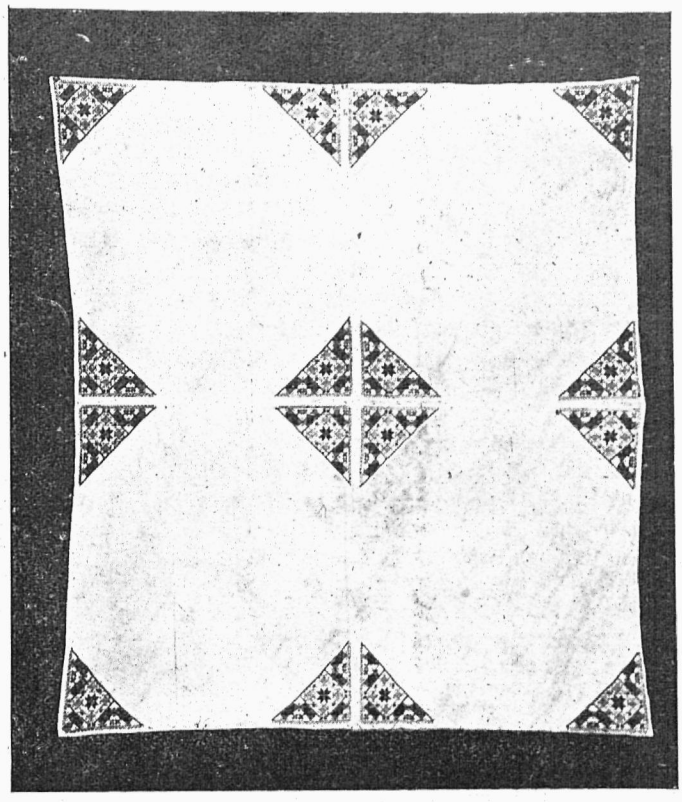

2.

2. **Оригінальна скатерть на стіл**, на сільському льняним полотні, з приміненням буковинськпх мотивів. Скатерть складається з чотирох квадратів (50 cm), получених зі собою вузенькою білою цяркою. По середині скатерті трикутний мотив творить квадрат. Також роги й середина берегів скатерті (по обох сторонах цирки) вишиті тим самим трикутним мотивом.

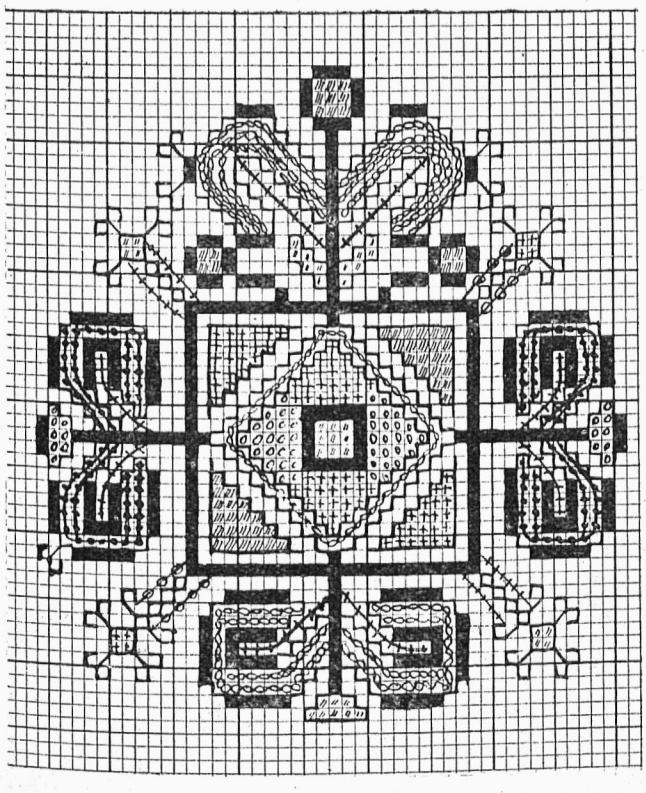

1. а.

2. а. **Взір** виконаний хрестиками, півхрестиками, переміточним стібом та гладдю, в красках:

- темно червона
- зелена
- синя
- жовта
- чорна

всі обвідки чорною краскою, середина мотиву (звізда) темночервоної краски виконано гладдю. Лінії на взорі показують напрям стібів.

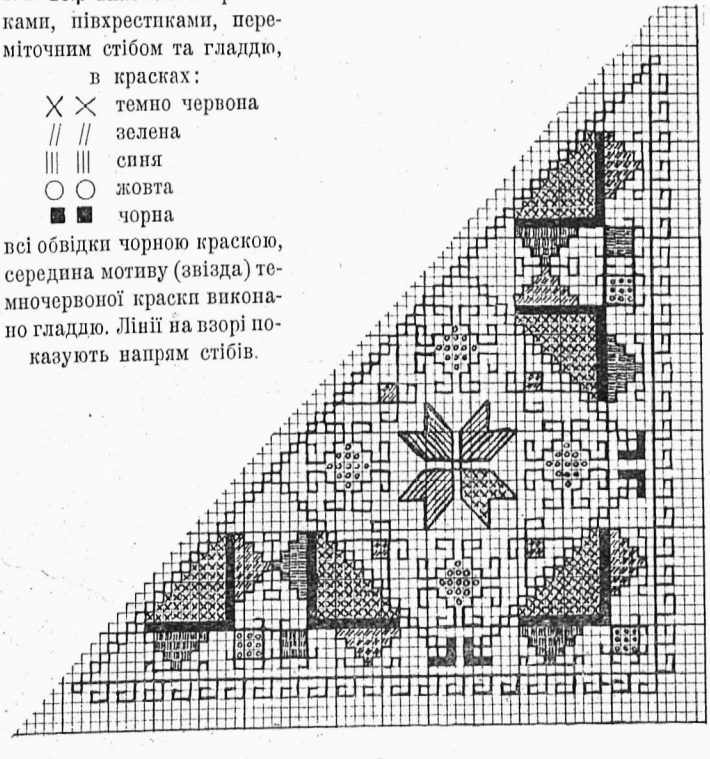

2. а.

РІЖНІ ВІСТИ

Український Педаґоґічний Інститут у Празі. Український Високий Педаґоґічний Інститут ім. М. Драгоманова в Празі з роком шкільним 1928—29 закінчує шостий рік свого існування. З кінцем року Інститут зробив третій випуск абсольвентів, які й приступили вже в більшости до остаточних дипльомних іспитів.

На новий шкільний рік 1929/30 Інститут відкрив з дозволу Міністерства Шкільництва та Народньої Освіти новий прийом на І курс усіх 3-х відділів Інституту.

Інститут є висока школа з 4-літнім курсом навчання, складається з 3-х відділів (факультетів): 1) істор. літературного з підвідділами історії й суспільних наук та літератури й мистецтва, 2) математично-природничого з підвідділами математики й фізики та природничих наук і 3) муз.-педаґоґічного. Приймаються до Інституту дійсними студентами особи (чолов. і жінки) з закінченою середньою освітою (ґімназія, реальна школа, учительський інститут, духовна семинарія (4 кл.), середня комерційна школа і т. ин.). Навчання в Інституті цілком безплатне. Стипендій від М-ва для студентів І курсу (як і в попередньому році) не буде окрім спеціяльних стипендій для докторантів. Прохання з документами, короткими життєписами й з фотоґрафіями подаються на імя Ректора Інституту (Ческословенско, Прага II, Школьска ул. 8).

Особи, що закінчують Інститут дістають дипльом і титул педаґоґа шкіл середніх, особи, що по скінченні Інституту залишаються при Інституті докторантами, дістають по скінченні докторських іспитів титул доктора відповідних, за відділом, наук Інституту (істор.-літературних, математ.-природничих і т. ин.).

В академічному складі інституту є такі жіночі сили: проф. Софія Русова (педаґоґіка), доц. П. Щуровська Росіневич (кл. диреґентури), лект. Л. Ліндфорс (спів), лект. Ніна Дяченко (спів), асистентка В. Березовська (клявір.). Закінчили Інститут і отримали титул педаґоґа середніх шкіл 19 жінок, з того 4 отримало титул доктора педаґоґічних наук, а саме: Ганкевичівна Марія, Глиба-Глибович Антоніна, Григорукова Іванна, Довгалюківна Одарка, Зозуля Юлія, Красковська Людмила (готується до докторських іспитів), Кришпиногич-Гуменюкова Антоніна (доктор), Мазуренко-Боголюбова Галя (доктор), Орловська Софія, Паркова Надія, Підгірська Олена, Реґут Марія (білорусинка), Сазанович Наталка (білорусинка), Сочинська Евгенія (доктор), Тарасевич Лизавета, Частухина Марія (доктор), Шлендик Лизавета і Шляхтиченкова Лідія.

Уляна Кравченко видала нову збірку поезій „В житті є щось“ ... (поезії). Коломия. Загальна книгозбірня ч. 24. з післяловом Д. Николишина. Книжечка прикрашена портретом Уляни Кравченко з молодих літ. У цьому видавництві вийшли ще такі збірки нашої поетки: „На новий шлях“, „Пріма вера“, „Лебедина пісня“, „Проліски“, „В дорогу“, „Голос серця“. Всі збірки можна набути в Адміністрації „Нової Хати“.

Освітний конґрес з нагоди 60-ліття „Просвіти“ у Львові від дня 22—24 вересня 1929. В неділю 22 ц. м. зачався освітний конґрес т-ва Просвіти промовою голови Конґресу др. Івана Брика і відчитанням привітів від ріжних установ. В цьому самому дні пополудні відбулося отворення виставки українських просвітних видань, — а вечером концерт народніх пісень, улаштований філією т-ва „Просвіта“ ім. Т. Шевченка.

В понеділок відбувалися секційні засідання. Одні в кімнатах „Бесіди“ в Народному Домі, вул. Рутовського, другі в будинку дівочої школи ім. Шевченка, вул. Мохнацького 12.

З жінок брали участь: в секції позашкільного виховання п. проф. Софія Русова „Позашкільна освіта і мораль“, Ніна Селезінкова: Роля жіноцтва в позашкільному вихованні молоді; Евстахія Тишинська: Освітньо-культурні завдання сучасної жінки.

В секції мистецтва взяли участь Ірина Ґурґула (співробітниця „Нової Хати“): Яку ролю можуть сповнити читальні „Просвіти“ у збереженні людового мистецтва і Ольга Могульська: Культурні завдання нашого театру на селі.

В підсекції суспільної ґіґієни прочитала др. Софія Парфанович (співробітниця „Нової Хати“) реферат п. н. Вплив альокголю на центральну систему і дідичність.

Тому, що друкування Нової Хати саме закінчується і нема змоги подати ширшого звіту з усіх рефератів, які певно будуть в цілости видрукувані в ювилейній збірці — поділимось з читачками зі змістом реферату І. Ґурґулівної. Вона звернула увагу на велику звязь народного мистецтва з буденним життям. Воно має передовсім декоративне значіння. Але все предмети людової мистецької творчости „є витвором безпосереднього почуття краси і гармонії, що виявляються в уложенні мотивів, їх розміщенню будові та доборі красок“.

Дальше прелеґентка звернула увагу на те багатство, яке крие в собі українське народне мистецтво, як джерело, звідки зачерпують теми мистці для своєї творчости. Є воно теж основою для орґанізації мистецького промислу (артистична робітня О. О. Кульчицьких у Перемишлі, кооператива „Українське народне мистецтво“ у Львові і спілка „Гуцульське мистецтво“ у Косові.

Цікава і дуже ріжноманітна техніка народного мистецтва, а вивчення її є необхідним для пізнання людового мистецтва. Зберігання людового мистецтва є конче потрібне і для наукових цілей. Бо народний орнамент виказує впливи ріжних епох — і є багатим матеріялом для історії української культури. Помимо всіх цінностей — народне мистецтво упадає і його за всяку ціну треба зберегти. По цілому світові основуються тепер товариства для пізнання і збереження людового мистецтва. У нас повинні виконати це завдання читальні „Просвіти“. Через освідомлення в цьому напрямові бодай горстки людей читальня „Просвіти“ може піддержати загибаючі способи прикрашування хат, прикрашування одягів, прибрання читальняної домівки, одягів на забави і театральні вистави. Кожна читальня може

ПОШИРЮЙТЕ РІДНИЙ ПРОМИСЛ!
жадайте у всіх своїх і чужих склепах та кооперативах цукорків і помадок тільки з української фабрики
„ФОРТУНА НОВА“
Львів, вул. Кордецького ч. 23. — Телєфон ч. 26—24.

стати місцевим музеєм, де були би зібрані й використані усі мистецькі багатства даного села. Завданням читальні повинна теж бути щира співпраця в зберіганні людового мистецтва із львівськими укр. музеями.

Реферат викликав дуже живу дискусію. Обговорювано способи, як зберегти укр. народне мистецтво. Наші читачки знають, що вже 5 літ існує кооператива Укр. народне мистецтво, яка працює над поширенням народного мистецтва у нашому побуті — і яка ще краще розвиваласьби, як в її члени вписувалисяб усі ті, що цікавляться і люблять українське народне мистецтво.

Шеломи в сонці, прекрасна повість Катрі Гриневичевої, що вперше була друкована на сторінках „Нової Хати“ та видана окремим накладом у видавництві „Ізмараґд“ у Львові — появилась в липні ц. р. на Радянській Україні у видавництві „Рух“ — накладом у 5000 примірників. Окладинку до книги малював славетний художник-баталіст, акад. Микола Самокиша.

„Селянка України“, орґан працюючої жінки-селянки Радянської України святкував у серпні ц. р. 5-ліття свойого видання. Журнал цей сповняє велику культурно-освітню працю серед селянства на Рад. Україні, подаючи досягнення жінки у всіх ділянках громадського життя і ґуртуючи біля себе активніше жіноцтво Радянської України. Журнал виходить двічі в місяць. Розвинувся від 2.500 в першому році до 18 тисяч накладу в пятому році. Редаґує журнал Янова і Бедзикова.

Вітаючи „Селянку України“ з 6-тим роком видавництва бажаємо їй найкращих успіхів у дальшій праці.

Відслонення пропамятної таблиці в честь Директорки Інституту для дівчат в Перемишлі — Марії Примівної відбулося дня 3. вересня ц. р. при великій співучасти інституток. На жаль початок шкільного року не позволив багатьом інституткам-учителькам взяти участи в тім святі.

Після панахиди промовляли о. Мриц, директор Олексій Ярема і б. інститутка п. М. Ґлюз-Околотова.

До звеличання цего свята причинився хор інституток під проводом проф. Марії Данилевич.

Після свята відбулися сходини, на яких присутні обговорювали справу вшанування памяти покійної Директорки через відновлення ще передвоєнного стипендійного фонду ім. Марії Примівної. Обговорювано теж справу памятника, який має станути на могилі Покійної в селі Лолині, п. Долина — бо на перенесення тлінних останків Покійної до Перемишля — Її рідня не погоджується.

ПО ВАКАЦІЯХ

У Львові знову зароїлось... Всі повернули до праці. Одні з Косова, другі з Гребенова — ці з Черча тамті з Івоніча й Трускавця,деякі щасливці зі старого Риму та казочної Венеції, чудотворного Карльсбаду. Вернули свіжі, життєрадісні, повні енерґії до нової праці та розказують другим про свої враження.

Передовсім ті, що побували в Карпатах на Гуцульщині, що милувались красою верхів, напувались пахощами гірського повітря та захоплювались народним мистецтвом Гуцулів ті, мають що розказувати й чим похвалитись. Одна привезла собі вуставці зі старенької сорочки, друга перемітку, инша старі-прастарі венецькі коралі, ще инша прекрасну фоту. Дивуємося, любуємося й жаліємо, що й ми там не були, що й ми не придбали таких дрібних, а так дорогих для нас памяток.

На другий рік усі туди поїдемо! В Карпати, в гори, до сонця, поміж Гуцулів.

Поїдемо? Усі поїдемо?

Так, усі, хто заздалегідь подумає про це, та в кого буде непохитна воля відмовити собі малих дрібничок в часі року, на те, щоби заощаджений ґріш використати на вакації.

Ми придумали спосіб, що дасть змогу навіть тим, що заробляють дуже мало придбати скромні фонди та виїхати кудись на другі вакації.

„Нова Хата“ отвирає для своїх передплатниць т. з. „Вакаційний Фонд“, де кожна передплатниця зможе, користаючи з чеків П. К. О. присилати дрібні ощадности з дописком „на вакаційний фонд“. Кожна жінка може місячно заощадити собі бодай 10—20 зол. і післати їх до „Нової Хати“. За 10 місяців зросте 200 зол. — невелика це сума, але вона дає вже змогу побувати бодай короткий час в якійсь гірській околиці. В дома ці ґроші розійдуться, а в нашому фонді переховаєте їх.

В часі року не буде можна вибирати ґрошей — навіть, колиб хтось перестав посилати дальші ощадности. На місяць перед виїздом на вакації треба повідомити адміністрацію „Н. Х.“, куди ґроші висилати.

Такий наш проект. Ви роздумайте і присилайте ґроші вже від цего місяця. Віримо, що за рік переконаєтесь в практичности цього діла й певно фонд цей стане необхідним для кожної жінки.

Тим, що точно будуть вплачувати певну здекларовану місячну суму „Нова Хата“ виплатить 4% від заощаджених ґрошей.

НОВІ КНИЖКИ

О. Заклинська. Як добути красу? — косметичний порадник. З деяким скептицизмом брала я до рук лікарську книжку, написану нелікаркою. Та вже перші слова й перші розділи її задоволили мене вповні: книжка відповідає усім вимогам нинішньої ґіґієни, вона оперта на річевих розслідах та здобутках сучасної медицини, а вільна від шарлятанерії і пересади, котрі часто лучаться з поняттям косметики.

З вдоволенням я замічала, що п. Заклинська поручає в першу чергу і головно природні і загальні методи збереження здоровля — як от: повітря, сонце і вода та раціональна віджива, а щойно на другому місці кладе ліки; це становище є згідне з домаганнями сучасної косметики лікарської. Дає ряд корисних і мудрих рад, як зберечи красу і здоровля.

Сама книжка робить ще й гарне враження великою кількістю прекрасних ілюстрацій та узглядненням українського життя і побуту, навіть з косметикою села та його квітниками.

Вона є висловом потреби часу, у нас навіть пекучої. Наша жінка звертає так мало уваги на свій вигляд і так мало посвячує йому часу і старання — як рідко котра друга. Нині вона дістає до рук порадник, що може стати для неї вірним другом і помічником. Хайже прийме його прихильно!

С. Парфанович

Від Адміністрації „Нової Хати“. З тим числом розсилаємо поштові складанки П. К. О. та на адресі зазначуємо висоту залеглої квоти. Просимо негайно вирівнати Вашу залеглість. Рівнож пригадуємо, що про зміну адреси треба все повідомити Адміністрацію „Нової Хати“ та долучити 50 сот. на зміну адреси. В останньому часі Адміністрація потерпіла втрати через неповідомлені зміни вакаційних адрес.

Д-Р СОФІЯ ПАРФАНОВИЧ

ГІГІЄНА ЖІНКИ

Важною і великою ділянкою терпінь жінки з всякі забурення при місячці. Ці стани є так часті, що може їх умістити на межі між здоровлям а хворобою. Багато жінок терпить на ці забурення деколи від першої появи місячки через ціле життя, або принаймні більшу його частину. В такі дні жінка буває часто-густо наче тяжко хвора, з нестерпним болем голови, розбитими нервами, в крайно лихім настрою і т. п.

З тих забурень найважніші три: недостача, згл. зменшення місячки, надто обильна а також болі та інші хворобливі обяви підчас неї.

Поява місячки наступає у нашому підсонні між 10 а 14 роком. Впрочім це залежить від багатьох чинників. І так в першу чергу від клімату і раси. В полудневім кліматі та у його жительок обяв цей виступає скорше, як це бачимо у жидівок, на котрі зміна клімату та обставин життя остали без впливу. Всетаки передчасна поява у малих дівчаток входить в сферу хворобливости та вимагає лікарської поради. На загал медицина ствердила, що чим скорше появиться вона, тим пізніше перестає. На хід її має вплив спосіб життя та відживлювання. Отже у жінок фізично працюючих є утрата крови мала; у жінок, що ведуть сидячий спосіб життя або надто вигідне та роскішне — є вона обильніша. Скупа їжа зменшує, навіть може зовсім припинити. Було це слідно в часі війни й голоду. Обильна їжа та алькоголь (пиво, головно) значно збільшає. Знаючи це, жінка може до певної міри впливати на цей стан. Великий вплив мають нерви. Ціла система полова є в тісній звязі з устроєм нервовим. Однак жінки самі знають з досвіду, що журба, переляк, радість можуть місячку будь здержувати, чи знову приспішити. Це саме відноситься до зміни обставин життя: виїзд, прогулька, новий рід спорту не остають часто без впливу на ці справи. Тому треба жінці про це знати і непотрібно не безпокоїтися; воно не грозить ніякої недуги.

Коли в дівчини мимо відповідного віку не появиться місячка — треба застановитися чи не піддатиб її оглядинам лікарським. Причина може бути ріжна: недорозвій нарядів полових і цілого орґанізму, забурення в залозах о внутрішнім виділюванню, туберкульоз, хвороби серця, та ріжні хиби вроджені і набуті.

Здержання місячки може бути спричинене завагітніням або іншими справами. Як я вже зазначила можуть його викликувати ріжні стани нервові, зміна обставин життя, тощо. Правильно заникає вона около 45 р. життя а і це вагається в доволі широких межах часу. Всетаки прискорене переставання може вказувати на вичерпання орґанізму заподіяне найчастіше винищуючими хворобами, з котрих окрім недуг нервових та умових на перший плян вибиваються туберкульоз та рак. Скупа місячка є часто без значіння. Вона може бути однак також випливом малокровности, ослаблення, хворіб та недомагань яєчників. В цім послідньім випадку виступає в парі з нею блідість та отовщення ізза гіршої переміни матерії. На багато з тих причин може впливати лікар. Треба знати, що нині є ряд ліків видобутих із самихже таки нарядів: яєчників, яєчок, матиці, залоз ендокрінних — їх називаємо екстрактами або гормонами, та в разі недостачі котрого з них у хворого можемо подати йому такий екстракт і тим нагородити його природну втрату. Окрім них медицина розпоряжає ліками походження рослинного, котрі ділають дуже певно і добре — вистане згадати хоч би спорин (secale cornutum) гідрастіс, отї рослинні, як сабіна, альоес — та ліки, як хініна. Ними можемо в відповідний спосіб лікувати та поправляти чинність наряду родного. Як вище сказано в лікуванню забурень місячкування велику ролю відіграє вода, дієта і спосіб життя.

Надто обильна місячка буває вродженою прикметою деяких жінок, або, як сказано, набутою невідповідним способом життя. Дуже часто є вона обявом хвороби — чи то нарядів родних чи інших частин орґанізму. Часом буває вона висловом надмірної праці яєчників — такі жінки є худі та рухливі й нерідко темпераментні. В часі анемії чи блідниці у дівчат виступають нераз сильніші кровавлення. Вони погіршують малокровність і через них витворюється блудне коло: малокровність є причиною кровавлень, кровавлення погіршують малокровність і так кругом, на шкоду жінки. Оба ці хворобливі стани даються лікувати й тому не треба чекати щоби малокровність звалила з ніг — тільки завчасу її лікувати.

Кровотечі є одним з перших обявів запалень матиці і яєчників. Вони є хворобливим обявом коли виступають в часі місячки, а занепокоюючим, а то й грізним, коли являються незалежно від неї і є обильні. Можуть вони викликати тяжку недокровність а тої смерть ізза втрати крови. Такі грізні кровотечі являються наслідком викидня (аборта) або при новотворах. До новотворів ще поверну. Тут тільки зазначу, що це наросли начеб чужого мяса і трапляються в ріжних місцях орґанізму. В матиці найчастіші: мійом (мязак) і волокняк (фібром), котрих легко оперувати (але тільки оперативно годен їх усунути) і при котрих якраз часті і великі кровотечі, та рак, котрий певно і послідовно пережирає не тільки на ряди родні але й цілий орґанізм і проявляється постійними брудними, кровавими, вонючими відходами з частей родних. Його оперувати тяжче і тільки в початках. В яєчниках окрім цих трох лучається кистом (міхуряк) — є це міхур з рідиною або густою кашою. Всі ці новотвори проявляються кровотечами та вимагають операції. Запальні кровотечі лікується лежанням, студеними окладами, а тої ледом та заживанням ліків (головно спориша). Наглі, а великі кровотечі вимагають часто лікарської помочі, бо часто бувають смертельні.

Забурення при місячці можуть бути ріжні та ріжного ступня. Більшість жінок поза невигодою та втомою і трохи прибільшеною дражливістю не терпить сильніше. Зате у великого числа жінок виступають болі в крижах і животі, котрі деколи переходять в сильні і невиносимі

Прекрасний вибір пончіх наймодніших красок, светерів, торбинок, рукавичок, білля, рушників, шалів, цвітів, кравецькиx додатків, спеціяльний склад перфумерії, косметики, забавок і ін.

ПОРУЧАЄ:

ПЕРША УКРАЇНСЬКА
ҐАЛЯНТЕРІЯ і ПЕРФУМЕРІЯ
Д. КОНЮХА
Львів, Ринок 37
(біля Нар. Торговлі)

корчі і страждання Коли до цього долучиться біль голови, блювання, корчі в ногах тоді розвивається образ тяжкого терпіння, котре не рідко нагадує навіть роди. Яка є причина тих терпінь?

В першу чергу можуть бути вроджені хиби будови нарядів родних:зуження і скривлення та вигнуття матиці, недорозвій і зарослення доріг відпливу крови. Велике значіння мають також нерви. Особи малокровні й нервові рідчувають все сильніше ніж здорові, тай терплять більше через свою збільшену податність для хвороб і терпінь. Коли причиною є недорозвій чи зуження стан з часом поліпшується, а терпіння меншають, часто по породі уступають зовсім. Перебута вагітність вирівнує часто невеликі ріжниці в будові і положенню матиці. Друга ґрупа причин є походження запального. Усякі запалення матиці, яєчників і окруження потягають за собою майже все болі при місячці. Тут треба лікувати запалення тай загалом хвороби, а разом з ними уступлять болі. В часі болів лежати, старатися щоб міхур мочевий і стільцева кишка були порожні і не натискали на матицю; брати оклади на живіт (декому помагають студені, іншим знова гарячі), пити також напитки (гарячий чай). Добрі ліки то пірамідон, саліпірина або навіть мішанки в роді „когутика". Наркотиків (морфіна) не дозволяється уживати ізза небезпеки витворення налогу. Супокій та безтурботність є і тут добрим ліком. Впрочім треба лікувати причину болів, бо як довго вона існує нема надії на звільнення від цих прикрих терпінь.

ПРИПИСИ

Риж на грибовому смаку.

1/2 л. ряжу, 1 л. води, 5 дк. грибів, 2 ложки масла, 1 цибуля, сіль. Гриби і цибулю зварити на воді з додатком соли й масла. Риж спарити й вимити старанно, залляти кипячим грибовим смаком так, щоб закрив риж і вставити до рури. Підчас варення ряжу не мішати, а в міру вивариовання доливати полишений грибовий смак. По кількох (2—3) годинах подати риж зі швайцарським сиром, або підливою з баклажанів, або редькви. Добре зварений риж має бути синкий і цілковито мягкий.

Салата з баклажанів.

8 помідорів, 2 цибулі, пригорща приросту і петрушки, 1 пор, 1 цитрина, 3 ложки оливи, сіль. Гарні, зрілі баклажани покраяти в тонкі платочки, вибравши зеренця, бо вони є гіркі; цибулю припекти або спарити і посікти з пором, оливу заколотити з цитриновим соком, додати соли, вляти до баклажанів, вимішати все і подати з яриною.

Можна подавати баклажани без шкірки. Тоді треба вложити їх на 3 хвилин і до горячої, а відтак до зимної води, а як остигнуть шкірка легко зніметься. Але через це тратить баклажан богато вітамінів.

Риж на баклажановому смаку.

1/2 л. ряжу, 1 л смаку, 1/4 л. баклажанової мармоляди, 2 ложки масла, 1 цибуля, сіль. Риж варити як вище сказано з додатком баклажанової мармоляди. Подати з сосами.

Риж по сербськи.

1 шклянка ряжу, 1 л. смаку, 3 ложки оливи, 3 ложки муки, 1 ложка масла, 3 ложки мелених оріхів, дещо бобкового (лаврового) листя, мелене насіння селерів, паприка, сіль. Зварити в 1/2 л. смаку і дати трохи масла, а до того зробити такий сос: змішати смак яриновий, оливу, присмажену муку, мелені горіхи, бобкове листя, насіння селерів і паприку. То все варити 5 мінут, перецідити і полляти риж тим смаком.

Баклажанова підлива.

6—10 великих баклажанів, малий селер або петрушка, 1/2 л. смаку, 1/2 цибулі або зубчик часнику, (1/2 цитрини), ложка масла, ложка муки і листя бобкове. Покраяні баклажани без зерен, селер, цибулю і бобковий листок дусити в маслі під покривкою. Коли ярина змякне, перетерти її, дати засмажку, смак, сок з цитрини, дати трошки соли (можна дати дрібку цукру) і заварити. Часник можна присмажити на маслі, але відтак вливати.

Баклажани з рижом.

Баклажани надівається решками печені краяними в кістку — з добрим густим сметановим сосом. Фарш має бути гарячий, баклажани наповнені дається на хвилину до гарячої рури і подається з синким рижом.

Муштарда з баклажанів.

30 спілих баклажанів і 5 цибуль дрібно покраяти і заварювати до згуснення, відтак це все перефасувати, додати: 1 склянку оцту доброго винного, 1/2 ложочки білого перцю, трохи паприки й соли до смаку, 1/4 склянки мілкого цукру, 1 склянку муштарди франц., 1/2 ложочки саліцилю, добре вимішати й заварити на густо.

Бурачки з хроном і фасолькою.

1/2 кґ. цвіклових зрілих буряків, 1/3 л. сметани, 2—3 ложки масла, 1 ложка муки, 1/2 л. фасольки, 1 цибуля, цитрина або сирий борщ, сіль. Цвіклові бурачки сполокати зварити або радше спекти в рурі, обібрати, посікти, зробити засмажку, дати трошки соли, цукру і сметани, дусити на вільному вогні часто мішаючи, щоби не пригоріли. Цитрину або сирий борщ дається на кінці по відставленні від вогня. Вимішати з тертим хроном і подати з фасолею, котру варимо окремо і поливаємо маслом з цибулькою. До цего надається фасолька темна і не надто дрібна. Рівнож можна ужити білих буряків, але тільки молодих.

Шпараґова диня з сиром.

2 кґ. дині, 3—4 ложки масла, 2 ложки тертої булки, 8 ложок сира або пармезану, цукор. сіль. Диню покраяти в довгі паски, наче шпараґи, заляти горячою водою з сіллю, цукром і кавалком масла і варити так, щоби була мягка і нерозварена. Відцідити виложити на полумисок, посипати булочкою і пармезаном або звичайним тертим сиром, поляти румяним маслом з тертою булкою і подати на стіл.

Тіста з білків.

4 білка вбити дуже добре, до цего додати 1 ложку цукру і 1/2 склянки якогонебудь варення. Пекти на блясі, посмарованій маслом 20—25 хвилин. Піч середньо тепла.

На памятник пок. Директорки Марії Примівної

зложили:

(на руки п. М. Данилевич).

Наталя Алиськевич-Кульчицька, Борислав 15 зол.; Кліш-Максимовичева з Борислава 15 зл.; Погорецька-Котисова, Перемишль 10 зл.; Стефа Кузик-Артимовичева 10 зл.; Надія Яцкевич-Громницька 20 зл.; Зеновія Зубрицька-Долинська, Заліщики 20 зл. Стефанія Кравич-Малецька 10 зл.; Стефанія Мартинець-Вишницька 10 зл.; Нюня Ломницька-Смулка 10 зл.; Марія Леонтович Лінинська 1 ам. дол.; Марія Онишкевич-Нагурська 2 ам. дол.

До наших передплатниць.

Третю таблицю колірових узорів розсилати мемо нашим передплатницям в XI числі Нової Хати. Цим даємо нагоду всім, що залягають з передплатою вирівнати її ще на протязі цього місяця.

Безплатний додаток висилаємо тільки тим, що не залягають з передплатою.

СПЕЦІЯЛЬНИЙ МАҐАЗИН
ВОЛІЧКИ І МОДНИХ
РУЧНИХ РОБІТ
Х. П. ФІЛЬ
ЛЬВІВ,
вулиця Боїмів ч. 21.
Телєфон ч. 42-56.

Н. ҐАРІН (МИХАЙЛОВСЬКИЙ)

ДІТОЧІ ЛІТА ТЬОМИ

СЕМЕЙНА ХРОНІКА

9)

— Якщо приємна діяльність, так ще приємніша оцінка її.

— Вона приємна й необхідна, на мою думку. Вірте мені, ми родичі нічим не пошкодилибы вам педаґоґам, колиб мали спромогу частіше ділитися з вами нашими враженнями й поглядами в справах виховання. А в теперішньому виді ваша ґімназія нагадує мені суд, в якім є й предсідник і прокуратор і доконечний обжалований, тільки нема оборонця для того маленького обжалованого, а він, якраз тому саме що маленький і слабий, так дуже потребує оборони.

Томилін мовчки всміхнувся.

— Ах, який чудовий той твій Томилін! — казала по дорозі мати ще під враженням ненадійного знайомства.

І Тьома був гордий на свого вчителя й переживав радощі стрічі з ним.

— Мамо, защо тобі дякували у Бориса Борисовича?

— Я обіцяла їм поговорити з тетою Надею, щоби одну доньку примістили клясною дамою, а другу вчителькою музики.

— В інституті?

— В інституті. Ось бачиш — і не будуть просити милостині, хочби — не дай Боже — Борис Борисович і вмер.

Тьомі після пережитих вражінь не хотілося брати до вивчення лекцій.

Зіна давно вже сиділа над книжкою, а Тьома ніяк не міг найти якогось зошита. Брат і сестра вчилися у маленькій кімнатці під безпосередним наглядом матери, яка у тої час звичайно щонебудь читала, сидячи неподалеки в фотелі.

Тьома вже двацятий раз розсіяно переходив від стола до етажерки, де на окремій поличці в страшному неладі копичилися його книжки й зошити.

Зіна не видержала і, покинувши свою роботу, мовчки стежила за братом.

— Показати тобі, Тьома, як ти ходиш? — спитала і, не дожидаючи відповіди, скочила з місця, витягнула шию, роззявила рот, розплющила широко очі, опустила руки й з підігнутими колінами почала ходити по комнаті, розбиваючися безцільно від одної стіни до другої.

Тьомі байдуже було, як проводити час, тільки щоб не вчитися, і він залюбки глядів на сестру.

Мати покинула читання, і строго крикнула на дітей.

— Мамо! — промовила Зіна — я вже пів сторони написала.

— Мій зошит десь заподівся — оправдувався Тьома.

— Сам заподівся? — суворо спитала мати, відкладаючи книжку.

— Я його ось тут положив вчора — відповів Тьома, і притім точно показав місце на поличці, де саме положив зошит.

— Може мені пошукати за тебе?

Тьома невдоволено стягнув брови, і знов взявся шукати зошита, який і витягнув наконець зпід безладної копиці паперів.

— Я сам його закинув — сказав, усміхаючись.

Настала тишина. Тьома увесь потонув у писанню і ревно виводив букви, чи радше чудовижні кривульки.

Зіна глянула на брата і так і заклякла в обсервації.

— Тьома, показати тобі, як ти пишеш?

Тьома миттю відложив писання і, предбачаючи розривку, задивився на сестру.

Зіна розставила широко лікті, лягла на стіл, висолопила язик, скосила очі й застила в такій позі.

— Неправда — промовив Тьома.

— Мамо! Тьома гарно сидить, коли пише?

— Препогано.

— Правда? Так, як показую?

— Ще гірше.

— А що? — радіючи, повернулася Зіна до брата.

— Зате я скоріш від тебе вивчую стихи — сказав Тьома.

— Зовсім ні.

— Ану, заложімся. Я тільки два рази прочитаю, і вже буду вміти на память.

— Не хочу закладатися.

— Зате через годину і забудеш — відізвалася мати — а Зіна ціле життя тямитиме. Треба так вчитися, як Зіна.

— А що? — урадувалася сестра.

— Ну, колиб я так вчився, як ти — промовив згорда Тьома — я давно вже ставби дураком.

— Мамо, чуєш, що він говорить?

— А це чому? — спитала мати.

— Так татко сказав.

— Кому сказав?

— Вуйкови Іванови. Колиб — каже — я всего вчився, що треба, я вийшовби таким дураком, як ти.

— А вуйко Іван що відповів?

— А вуйко розсміявся і каже: Ти розумний, тому ти й ґенерал, а я не ґенерал і дурний... Ні, не так: ти ґенерал, бо ти розумний... Ні, не так: ти ґенерал, то й розумний... Ні, не так...

— То-то, не так. Слухаєш, не розумієш, і вириваєш зі середини слова, які тобі до вподоби. І вийдеш недоуком.

Знову настала мовчанка.

— Зате я граю ліпше від тебе — перша заговорила Зіна.

— Це бабська штука — зневажливо відповів Тьома.

Збентежена Зіна замовкла, і взялася знова писати.

— А якже Кравченко? — спитала знечевя, згадавши свого вчителя музики. — І він по твойому баба?

— Баба — сміло відповів Тьома — тому то в нього й борода не росте.

— Мамо, це правда? — спитала Зіна.

— Єрунда! невжеж не бачиш, що він сміється з тебе.

— У нього і хвостик є, ось такий маленький — говорив Тьома, показуючи рукою розміри хвоста.

— Мамо!

— Тьома! перестань плести нісенітниці!

Тьома замовк, але руками показував розміри хвоста.

— Мамо!!

— Тьома! що я сказала?

— Я нічого не говорю.

— Він показує руками, який хвостик.

— Ще одно слово і вас обоє поставлю в кут! — загрозила мати, не дивлячись на Тьому.

Він незаляканий знову показав Зіні розміри хвоста. Зіна подумала хвилинку й у відповідь висунула язик. Тьома не лишився довжним і став і собі покривлятися сестрі. Зіна відповідала тим самим і через якийсь час вони ревно старалися перевищити одно одного в тій

штуці. Наконець Тьома взяв верх і скорчив так химерно лице, що Зіна не видержала і розсміялась.

— Тьома! сідай при маленькім столику, плечима до Зіни і не смій оглядатися, поки не вивчиш лекцій. Стидайся! такий великий хлопець!

Настала тишина, і Тьома наконець щасливо покінчив свої заняття. Останньої латинської фрази йому таки не хотілося вивчити і він, відповідаючи матері, показав пальцем, доки завдано, менше, як треба було вивчити. Взагалі, провірювання латини було недоцільне; мати менше знала від Тьоми, і познайомилася з латиною при його помочі тільки тому, щоби хоч якнебудь контролювати науку лінивого хлопця. Але це приносило більше шкоди, ніж хісна; Тьома ради одного штубацтва часто обдурював матір, підготовляючись таким чином до надування більш досвідних учителів.

Коли перепитування скінчилося, Тьома глянув на годинник і запримітив із вдоволенням, що до вечері остає ще йому багато вільного часу. Він зайшов у темну прихожу, де Єремій топив соломою в печі. Тьома перебрався через вязанки соломи до Єремія, сів поруч нього й собі задивився в ярко палаючу піч. Хутко щезають жмутки соломи в огні. Тьома ревно помагає Єремієви накладати солому й зацікавлений жде, коли піч справиться з новою порцією. Ось тільки іскри й попіл пробиваються крізь свіжу вязанку і здається, ніколи вона не загорить; ось якось ліниво блиснуло в однім, другім і третім місці, і захоплена відразу огнем вся солома спалахнула зі страшною силою й щезає безслідно в пажерливій полумині. Ясно й тепло! І знову обидва, Єремій і Тьома, дожидають нового зриву огню.

— Єремій, ти дістав від брата зі села письмо?

— Дістав.

— Що він пише?

— Пише, що — слава Богу — був урожай. Четвертого коня купили.

Єремій підбадьорується, і розповідає Тьомі про землю, про засіви, про хазяйство, яке разом з братом веде на селі.

— Ось на свята, дасть Біг діждати, випрохаюсь у вашого татка до дому — каже Єремій.

— Як це? не будеш на ялинці?

Єремій всміхається добряче й говорить:

— Там у мене рідня, свати, приятелі...

— Ти кого найліпше любиш?

— Я всіх люблю.

І на солодку згадку побачення своїх уява малює Єремієви любі серцю картини: жінки в хустках на головах, тяжкі чоботи, білейькі хатки, на столі пироги, галушки, горівка, а за столом веселі, розгорілі, добрячі лиця Грицьків, Остапів, Дунь і Марусеньок.

— Як ти думаєш, Єремій, що подарують мені на ялинку?

Єремій, відірваний від своїх мрій, пильно глядить в огонь одним своїм оком.

— Либонь стрільбу.

— Справжню?

— Ну, як не справжню! — нерішуче впевняє Єремій. Підходить Таня, і сідає біля них.

— Ви, Тьомочка — говорить — виростайте скорійш і в офіцери йдіть учитися... шабля з боку, вусики такі...

— Я не буду офіцером — байдужно відказує Тьома, вдивляючись задумчиво в огонь.

— Чому не будете? Офіцерам добре.

І Єремій признає, що офіцерам живеться гарно.

— Єнералом будете, як ваш татко.

— Мама не хоче, щоби я був офіцером.

— А ви попросіть.

— Я не хочу. Я буду вченим... як Томилін.

— Не люблю я тих учених. Я одного вчителя бачила: такий поганий, худощавий... Військові кращі.. вусики...

— В мене також будуть вуси — каже Тьома й трібує заглянути на свою верхню губу.

Таня дивиться на хлопця і цілує його. Тьома невдоволений відвертається.

— Ти чого цілуєш?

— Скорійш будуть рости вуси...

— Чому скорійш?

Таня мовчки поглядає на Єремія і всміхається. Тьома переводить очі на Єремія, який також загадочно посміхається, і весело глядить у пічку.

— Єремій, чому?

— Так, вона жартує — говорить Єремій і встає поволи, бо вже топлення в печі скінчилося.

Тьома й собі встає і виходить.

У столовій діти зібралися при столі. Зіна тримає обережно над свічкою цукор, а в другій руці ложку. Цукор топиться і жовтими, прозорими каплями паде на ложку. Сергожа, Наташа й Аня пильно стежать за кожною каплею.

— І я! — кричить Тьома, кидаючись на цукорницю.

— Тьома! це для Наташі, вона кашляє — протестує Зіна.

— Я також кашляю, — відповідає Тьома, і лізе на стіл з ложкою і цукром. Він садовиться з другої сторони свічки і робить те, що й Зіна.

— Тьома, як мене штовхнеш, я возьму свічку... Це моя свічка!

— Не штовхну, не бійся! — говорить Тьома, увесь занятий роботою, аж язик висунув з рота.

У Тьомину ложку падуть якісь зовсім чорні, перегорілі, закопчені каплі.

— Тьфу, яка погань! — спльовує Зіна.

Маленька громадка весело сміється.

— Нічого! — відповідає Тьома — більше буде...

І він спокійно напихає собі рот кармелем в сажі.

— Діти, пора спати! — кличе мама.

Тьома, Зіна і найменші йдуть до кабінету батька, цілують йому руку і говорять:

— Добраніч, татку!

Батько відривається від роботи, і хутко хрестить одно за другим.

Тьома у себе в комнаті молиться перед образом. Десь там за вікном спровола, з одноманітним відгомоном паде вода з даху капля за каплею на камінну долівку тераси. „Дзень-дзень-дзень!“ лунає в ухах Тьоми. Він прислухується тим звукам, глядить кудисьто в далечінь і, забувши давно на молитву, потапає увесь у вражіннях пережитого дня: Єремій, Кайзерова, донька Бориса Борисовича, Томилін, мати...

„От гарно булоби, колиб Томилін був моїм батьком“ — промайнуло знечевя в голові Тьоми.

Ця несподівана думка рівночасно немило вражає Тьому. І відразу Томилін стає йому якось чужим, а на його місце висувається образ суворого, стурбованого батька.

— „Я дуже люблю татка — прокидується в душі Тьоми приємна свідомість синівської любови. — І маму люблю і Єремія і Бориса Борисовича, усіх, усіх!“

— Артемій Николаєвич! — заглядає Таня крізь двері — кладіться вже, а то завтра довго будете спати...

Тьома вирваний з країни мрій.

БІБЛІОТЕКА НАУК. ТОВ. ім. ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ

Так, завтра треба знова вставати і йти до ґімназії — і завтра і послізавтра і цілий ряд скучних, невеселих днів.

Тьома важко зітхає.

VIII

ІВАНОВ

Через кілька днів опісля Борис Борисович помер. Його матір і тітку приняли до приюту, жінка і старша донька, заходами Аґляїди Василевної, дістались до інституту: жінка хазяйкою, донька клясною дамою. Молодшу доньку взяла Аґляїда Василевна до себе, а свою бону примістила настоятелькою діточої захоронки.

На місце Бориса Борисовича прийшов товстий, червонолиций, молодий Німець Роберт Іванович Кляв.

Ученики сейчас почули, що Роберт Іванович — не Борис Борисович.

Дні пішли за днями, безбарвні своєю одноманітністю, але багаті в наслідках.

Тьома якосьто незамітно зійшовся зі своїм новим сусідом Івановом. Косі очі Іванова спершу немило вражали Тьому, при ближчім однак знайомстві стали робити на нього якесь чарівне, незвичайно сильне враження. Тьома не міг порозуміти, що в них було приманчивого: чи глибшим погляд здавався, чи яснійшим немовто був, але Тьома так піддався їх чарам, що почав і сам зизувати, зразу жартом, а відтак вже й не запримічуючи, як його очі самі собою косилися знечевя.

Мати мусіла вжити багато заходів, щоби викорінити в нім цю звичку.

— Що це ти калічиш свої очі? — питала вона. Але Тьома почував себе в таку хвилю похожим на Іванова, і любувався своїми очима.

Іванов незамітно втягнув Тьому в сферу своїх впливів. Заєдно тихий, неворухливий, нікого не займаючий, байдужий на одинки й пятки учителів, Іванов майже не виходив з лавки.

— Ти любиш страшне? — спитав раз підчас якоїсь скучної лекції, закриваючи губи рукою.

— Яке страшне? — обернувся до нього Тьома.

— Тихше! — нервово заговорив Іванов — сиди так, щоби не видно було, що розмавляєш. Ну, страшне про відьми, чортів...

— Люблю.

— Якого рода страшне любиш?

Тьома подумав і відповів:

— Всякого рода.

— Я розповім тобі про одну пригоду в Іспанії. Та не обертайся!... Сиди, будьто слухаєш учителя. Ну, так... „В однім замку в Іспанії прийшлося якось заночувати одному подорожному“.

У Тьоми за плечима забігли мурашки від дожидаючої його приємности.

„Його остерігали, що в замку ночами діються страшні річі. Точно о півночі відчинялися всі двері...

Тьома широко розплющив очі.

— Спусти очі!.. Чого це ти так глядиш?.. Завважають... Коли страшно робиться, дивися у книжку!.. Ось так! „Точно о півночі відчиняються самі собою всі двері, засвічувалися всі свічки і в найдальшій комнаті показувалася нараз висока, довга постать, уся в білому...“ Дивися в книжку!.. а то перестану розказувати.

Тьома слухав, мов очарований.

Він любив ті страшні оповідання, яких невичерпаним джерелом був Іванов. Бувало скаже Іванов по лекції: „Не виходи нині на подвіря, буду розказувати“— і Тьома, гей прикований, остає в клясі. Пічне Іванов і вмить захопить Тьому. Підіпреться колінами об лавку і говорить, говорить... Так і ллються слова у нього. Дивиться Тьома на товариша — бачить маленький, поруділий, бовтаючий у воздусі чобіток Іванова, потріскану скіру на чоботику; бачить замащений, покритий волоссям ковнірець мундіра; глядить в добрі, палаючі очі розповідача і почуває, що любить Іванова — так любить, так жаль чогось йому того маленького, бідно одягненого хлопця, якому нічого окрім історій не треба — що готов Тьома на одно слово Іванова усе зробити, усім для нього пожертвувати.

— Як багато ти знаєш! — сказав раз Тьома. — Як годен ти усе те видумати?

— Який ти смішний! — відповів Іванов. — Невжеж це моя видумка? Я читаю.

— Або такі історії друкують?

— Очевидно, друкують. Ти читаєш щонебудь?

— Як читаю?

— Ну, як читаєш! Возьмеш якенебудь оповідання, сядеш і читаєш.

Тьома із зачудованням слухав Іванова. В його голові не містилося, що можна добровільно поза лекціями сидіти й читати.

— Ти ось стрібуй! Колинебудь принесу тобі яку займаючу книжку... Тільки не підри!

* * *

В другій клясі Тьома вже читав Гоголя, Майн-Рида, Верна і втягнувся в лектуру. Він любив вечерами запхатися з книжкою і куском хліба денебудь у возівню, на стрих, в альтанку, подальше від дому і читати, переживаючи цілим єством усі пригоди книжкових героїв.

Тьома познакомився з Івановом і в нього дома, а пізнавши його життя, привязався ще більш до товариша. Добрий, лагідний з тими, кого любив, Іванов був круглим сиротою. Він жив у богатих свояків, поміщиків, та якось позабутий, осторонь від усіх, в маленькій комнатці біля кухні. Ніхто з родини до нього не заглядав, він також не любив ходити в семейні комнати, і завжди майже пересиджував сам один у себе.

— Тобі він подобається, мамо? — у сотий раз питав Тьома, а дізнавши бажану відповідь, радувався за свого приятеля.

— Мамо, скажи, що тобі в нім найбільше подобається?

— Очі.

— Правда? очі. Знаєш, його мама вмерла, заки він записався до ґімназії. Я бачив її фотоґрафію. Вона козачка, мамо... Така гарна!.. Він на грудях в маленькім медаліоні носить її фотоґрафію. Він мені показував, тільки просив, щоби я нікому про це не говорив. І ти, мамо, не говори нікому. Ах, колиб ти знала, як я його люблю!

— Більше ніж маму?

Тьома збентежений опустив голову, і нерішуче промовив:

— Однаково...

— Дурний ти хлопчина! — засміялася мати.

(Далі буде).

Видає Кооператива „Українське Народне Мистецтво“. За Редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА.
Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок ч. 39., І. пов. З друкарні Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові.

Львівська державна наукова бібліотека

Щоб оминути непотрібних обопільних поштових коштів при надаванню посилок за посліплатою, просимо дуже при всяких замовленнях (кроїв, взорів, монограмів і т. п.) надсилати належитість з гори, чеком „Нової Хати“, переказом, або поштовими значками.

Табелі кроїв з вимірами.

Виміри кроїв для підлітків і жінок.

Величина	для підлітків			для жінок					
	14	15	16	I	II	III	IV	V	VI
Обєм горішний	cm 84	cm 86	cm 88	cm 90	cm 96	cm 102	cm 108	cm 114	cm 120
Обєм в поясі	64	66	68	70	74	78	84	90	100
Обєм в бедрах	90	94	96	100	105	110	114	120	130
Довжина спідниці	75	80	85	102	105	108	108	108	108

Виміри кроїв для дівчаток від 1—13 літ.

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Ціла довжина	cm 45	cm 48	cm 50	cm 55	cm 60	cm 65	cm 70	cm 75	cm 80	cm 85	cm 90	cm 96	cm 102
Обєм горішний	58	60	62	64	66	68	70	72	74	76	78	80	82
Довжина рукава	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	37½	39	40½

Виміри кроїв для хлопчиків від 1—13 літ.

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Зовнішна довжина коротких штанів	cm —	cm 29	cm 33	cm 36	cm 39	cm 42	cm 45	cm 48	cm 50	cm 54	cm 56	cm 58	cm 60
Зовнішна довж. довгих рівних штанів	—	—	57	60	63	67	70	73	76	79	83	86	89
Довжина рукава	20	23	24	25	25	29	31	33	35	37	39	41	43

Ціни кроїв:

а) велика форма крою (костюм, сукня, плащ) . . . . . 2·20 зол.
б) мала форма крою (блюзка, спідничка, діточий одяг, білля) . . . . . 1·80 „
в) дрібнички (капелюхи, ковнірці, черевики, тощо) . . . . . 1·— „
г) малий взір до ручних робіт . . . . . 1·50 „
ґ) великий взір до ручних робіт . . . . . 2·40 „

ЗРАЗКОВІ МОНОГРАМИ

(ручно рисовані)

до гапту й вишивання хрестиками

в цінї від 0·50 до 1·— зол. за штуку.

При замовленнях не забувати подавати величину букв і до чого вони призначені (до хустинок, білля, рушників, пошевок, обрусів і т. п.).

НИТКИ DMC до ручних робіт:

Cotton Perle	ч.	8. в клубках	0·65 зол.
„ „	„	5. в мотках	0·45 „
DMC в мотках	„	12, 16, 25 . .	0·25 „
Moulinée в мотках			0·18 „

При замовленнях треба подати краску (найкраще за числом) і кількість мотків або клубків. До робіт, поміщених в „Новій Хаті“ можна красок не подавати, лиш зазначити, до якого взору дібрати нитки.

Гроші треба висилати рівночасно із замовленням переказом або в поштових значках. На **звичайне порто** посилки долучити **0·50 зол.**, а на **поручене** 0·65 зол. При найменших замовленнях **ниток** і инших матеріялів на порто треба долучити **1·10 зол.**, при більших (полотно, канва) **1·40 зол.** Всі замовлення полагоджується (за попередним надісланням належитости) протягом 7—10 днів.

За посліплатою не висилається.

УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО

ВИКОНУЄ готові або на замовлення ручні роботи з народними вишивками й мережками для прикраси одягів і домашної обстановки.

ПОРУЧАЄ вишивані блюзки, суконки, сорочки до народних одягів, білля, обруси, капи, сервети, подушки.

ВИДАЄ щомісячний журнал для плекання домашної культури „НОВА ХАТА“ з відділом мод і ручних робіт. Передплата виносить: на рік 18 зол., на піврік 9·50 зол., на чверть року 5 зол. Для Америки 3 дол., а для Чехословаччини 2·50 дол. річно. (Red. i Adm. Lwiw, Rynok 39.)

КРОЇ! — МОНОГРАМИ! — ВЗОРИ!

ПОЗІР! ЖІНКИ! ПОЗІР!

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ КООПЕРАТИВИ:

„УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО“

ЖІНОЧА ПРОМИСЛОВА КООПЕРАТИВА З ОБМ. ПОР. У ЛЬВОВІ.

АДРЕСА:

УДІЛ 10·— зол. **Львів, Ринок 39.** **ВПИСОВЕ 1·— зол.**

ЖІНОЧА ПРОМИСЛОВА КООПЕРАТИВА

„ТРУД“

ЛЬВІВ, Ринок ч. 39.

ВЕДЕ: 1. Робітню жіночого, мужеського та постільного білля.
2. Робітню жіноч. одягів, костюмів та плащів.
3. Магазин полотен, готового білля, кравецьких додатків.

УДЕРЖУЄ: 4. Трилітну фахову школу кравецтва й білизнярства.

УДЕРЖУЄ: 5. Курси для управительок робітень та інструкторок шиття і крою.

Видає Кооператива „Українське Народне Мистецтво“. За Редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА
Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок 39. З друкарні Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові

Ціна числа зол. 1·80

265.

ЛЬВІВ

РІК

НОВА ХАТА

М. Бухович.

1929

Ч. 12

Від Адміністрації

Пренумерата є платна з гори; щоби оминути перерви в посилці журналу, просимо о правильне вилачування належности.

До всякої кореспонденції з Редакцією і Адміністрацією просимо долучувати на відповідь 0·30 зл. поштовими значками.

В разі зміни місця побуту просимо заздалегідь нас про це повідомити, а на кошти зміни адреси прислати 0·50 зл. поштовими значками.

ПОЗІР ЖІНКИ! КУПУЙТЕ ВЕЛИКИЙ ІЛЮСТРОВАНИЙ ЖІНОЧИЙ АЛЬМАНАХ

„ДЛЯ НЕЇ — ВСЕ!“

З ДОДАТКОМ КАЛЕНДАРЯ НА р. 1930

ЦІНА В КРАЮ: 3 зл., з пересилкою 3·60 зл; ДЛЯ ЗАКОРДОНУ: 60 ам. центів. — Хто пришле гроші за 10 примірників Альманаху, той одинадцятий примірник (один) одержить даром. Замовляти на адресу: „Жіноча Доля“, Коломия, Нова 1. („Zinocza Dola“, Kołomyja, Nowa 1, Poland, East Galicia, Europe).

Передплачуйте найдешевший, популярний, ілюстрований двотижневик „ЖІНОЧА ДОЛЯ“

ЦІНА В КРАЮ: на рік 10 зл., на пів року 5 зл., на квартал 2·50 зл. ДЛЯ ЗАКОРДОНУ: на рік 2 дол. ам. ЦІНА ОГОЛОШЕНЬ: 1 стор. 100 зл., ½ стор. 50 зл., ¼ стор. 25 зл., ⅛ стор. 13 зл., 1/16 стор. 7 зл., за один раз. При сталих замовленнях опуст після умови.

ПРИЙМАЄТЬСЯ ПЕРЕДПЛАТУ ДО КІНЦЯ 1929 Р. НА

„НОВІ ШЛЯХИ“

ЛІТЕРАТ.-НАУКОВИЙ, МИСТЕЦЬКИЙ І ГРОМАДСЬКИЙ МІСЯЧНИК

що виходить книжками (8—10 аркушів друку) з початком кожного місяця під загальною редакцією

АНТОНА КРУШЕЛЬНИЦЬКОГО

„Нові Шляхи“ мають відділи: а) літературно-критичний (поезії, нариси, новелі, оповідання, повісті, романи, драми, літературні огляди, характеристики письменників, реценаії й замітки); б) науковий (статті по історії, філософії, природничим наукам, економії й соціології); в) мистецький (статті про музику, театр, малярство, архітектуру); г) публіцистично-громадський (статті на загальні теми й події українського життя); ґ) інформаційний (з усіх ділянок праці, знання і творчости).

ПЕРЕДПЛАТА виносить: річно 32 зол., до кінця 1929 р. 22 зол., піврічно 17 зол., чвертьрічно 9 зол. Окрема книжка 3·60 зол. В інших европейських країнах передплата виносить: річно 20 шв. фр., півр. 12 шв. фр., а поза Европою і в Америці: річно 5 дол., півр. 3 дол.

Адреса Редакції й Адміністрації: ЛЬВІВ, ул. ДОМАҐАЛІЧІВ 2/I.

видає:

ВИДАВНИЧА СПІЛКА „НОВІ ШЛЯХИ“

КООПЕРАТИВА З ОБМЕЖ. ВІДПОВ. У ЛЬВОВІ.

За редакцію відповідає: Антін Крушельницький.

ОРИҐІНАЛЬНІ

КИЛИМИ Й МАКАТИ

проєкту і праці **О. О. КУЛЬЧИЦЬКИХ**

можна набути в „НОВІЙ ХАТІ“.

ВЕЛИКИЙ ВИБІР!

Макати від 25 зол. — в гору. Килими від 50 зол.

Лікарка Загального Шпиталю

Др. Софія Парфанович

ординує в недугах жіночих і діточих від години 3—5 пополудни.

Львів, вул. Домаґалічів 2. II.

В АДМІНІСТРАЦІЇ „НОВОЇ ХАТИ“

можна набути такі видання:

Проф. Марія Омельченко — Вибір фаху.	Ціна 1·—	зол.
Н. Селезінкова — Дитячі садки.	„ 0·80	„
С. Татух — Монограми, брош.	„ 2·50	„
в оправі	„ 3·50	„
У. Кравченко. На новий шлях. В житті є щось...	а „ 2·50	„
— Prima vera	„ 2·—	„
— Лебедина пісня. Проліски. В дорогу. Голос серця. —	а „ 0·50	„
Катря Гриневичева — Шеломи в сонці	„ 5·—	„
Марійка Підгірянка — Мати страдниця	„ 1·—	„
Д. Дефо — Робінзон Крузе	„ 2·80	„
Золота рибка	„ 1·—	„
Пригоди качурика	„ 0·80	„

НОВИНКА! НОВИНКА!

КОСМЕТИЧНИЙ ПОРАДНИК ДЛЯ ПЛЕКАННЯ КРАСИ

ЯК ДОБУТИ КРАСУ

І ЗАДЕРЖАТИ МОЛОДІСТЬ ТА ЗДОРОВЛЯ

НАПИСАЛА О. ЗАКЛИНСЬКА

З 63 ІЛЮСТРАЦІЯМИ — В ТРЬОХ ЧАСТИНАХ

40 РОЗДІЛІВ, СТОР. 194, ЦІНА 6·50 ЗОЛ.

ЖІНКИ! Спішіть з закупном книжки, бо наклад на вичерпанню. Дух часу вимагає від кожної культурної жінки знання основ гігієни і косметики та дбайливости про зверхний вигляд. Дбайте про задержання молодости і краси!!!

ЖАДАТИ У ВСІХ КНИГАРНЯХ

ЗАМОВЛЯТИ В ВИДАВНИЦТВІ „ВЕСНА“

ЛЬВІВ, УЛ. РУСЬКА Ч. З. І.

32.265.

БІБЛІОТЕКА НАУК. ТОВ. ім. ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ

Почтову оплату заплачено ґуртом.

Należytość pocztową uiszczono ryczałtem.

НОВА ХАТА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ПЛЕКАННЯ ДОМАШНОЇ КУЛЬТУРИ
ВИХОДИТЬ РАЗ У МІСЯЦЬ

РІК V. ЛЬВІВ, ЛИСТОПАД 1929. Ч. 12.

ЗМІСТ: *Софія Русова:* Діточі малюнки; *Уляна Кравченко:* Цвіт осені; *І. Іурґула:* Скрині; *Марія Омельченко:* Психольоґія жінки; *Ґ. Ф.:* Килими в нашій хаті; *К. Малицька:* Софія Русова у Львові; *К. Чапек:* Ворожка; Моди; Ручні роботи; Ріжні вісти; *Др. С. Парфанович:* Ґіґієна жінки; Лікарські поради; Приписи; Бібліоґрафія; *Н. Ґарін (Михайловський):* Діточі літа Тьоми; **Ілюстрації**: Скрині: а) з плоским віком; б) зі спадистим віком; Кабінет прикрашений українським килимом; Спальня з килимом-образом роботи О. О. Кульчицьких.

СОФІЯ РУСОВА

ДІТОЧІ МАЛЮНКИ

Усім відоме велике значіння діточих малюнків, як проявів душі дитини, як вислів діточих переживань. Відомий бельгійський педаґоґ Рума правильно назвав діточе малювання „ґрафічною мовою". Все те, на що у малої дитини ще нема слова, певного словесного виразу, вона накидає своїми невмілими лініями своїм, часто несвідомим „griffonage". І ми, педаґоґи, психолоґи, що тепер так зацікавлені інтуітивними змаганнями дитини, з увагою вдивляємося в цю інтимну мову дитини, шукаємо в ній слідів ріжних її переживань.

Неможна сказати, щоб у всіх дітей було природне змагання до самовиразу шляхом малювання, але як тільки воно проявилося, треба створити умови, сприятливі для нормального розвитку цего нахилу, цеї здібности, що й сама природно зростає в дитині. Перше малювання цікавить дитину більш як один із процесів руху без огляду на який небудь вислід. Воно починається звичайно з переймання, під впливом оточення та суґґестії. З несвідомої первісної мазні помалу виступають якісь лінії, контури, для нас незрозумілі, але дитина пояснить вам їх в переконуючий спосіб, бо дитина малюючи передає той образ, який залишився в її памяти, не шукаючи в своїх накинених контурах певної подібности. Це бажання подібности, шукання шляхів до неї, приходить лише з віком дитини, часто доводить її до розпуки, як недосяжна мета і буває рішаючим моментом у розвитку діточого нахилу до малювання, — моментом, в якому дитина потребує певної допомоги. Взагалі у розвитку діточого малювання можна — на думку Люке (Luquet: Les dessins d'un enfant) — відмітити 4 моменти або фази: 1) несвідома, переймаюча „мазня", якою дитина бавиться хвилево, без свідомого уявлення її можливого значіння; 2) перехід до наміреної творчости (вік 5—4), коли поволи з незвязлих ліній складається більш менш реальний образ, коли дитина береться за олівець з певним бажанням — намалювати „жабу", але намалювавши її, з новим ходом думок пояснює цю жабу як „чоловічка", — інтерпретація зміняється або через самий рисунок, або через зміну в думках молодого маляра. Тому, то діти ще не мають певних уявлень річей, вони схоплюють в них і передають в своїх малюнках лише ті риси, що їх більш усього цікавлять, додають предметам багато нових детайлів. Це так звана концепціональне малювання. Иншим разом діти пробують намалювати те, що вони бачили перед шістьома тижнями. Освітлюють той предмет своєю яскравою фантазією, як що не йде їм про подібність. В такому первісному малюнкові дитина втілює свою думку, вона схоплює вже не так певні контури предмету, як його духа: у корови може бути й 6 ніг і не буде очей, але роги конче будуть. В хаті може не бути вікон, але дим з комина певно буде виходити, той дим, що є символом хатнього життя. Коли дитині випадково пощастить намалювати щось дуже близького до правди, то вона так цим захоплюється, що може кілька днів по черзі усе малювати той же предмет, додаючи йому усе більш детайлів реальних і фантастичних. Для педаґоґа цей період малювання дітей є провіркою певности діточих спостережень, які що далі стають чимраз численіші і все ясніше виступають з глибини діточого духового багатства. Дитина малює все з памяти (в тому віці), з моделю вона не може, це для неї подвійна праця понад її сили. У кожної дитини можна побачити свій тип малюнку, свій вираз тих або других спостережень, на яких найбільш охоче зупинилася її творча фантазія. Далі Люке відмічає 3) моменти льоґічного реалізму і 4) зорової льоґіки і примінення перспективи (вік 10—12). Вправді, розпреділення моментів у Люке не обовязкове для усіх діточих колєктивів, діточий малюнок розвивається відповідно до загального розвитку дитини, є одним з показчиків її розвитку й того оточення, в якому дитина живе.

Львівська державна наукова бібліотека
№ 5081

Які ж теми більш усього вправляються в малюнках дітей? І тут маємо деякий матеріял для порівнання: европейські дослідники діточих малюнків знаходять в них такі теми: на першому місці що до кількости вживання стоять теми: чоловічки, групи людей, одежа, хата; далі поширені також засоби комунікації — залізниця, човни, фіри, вулиця, річка, звірі та птиці, дерева і квіти, ріжні меблі, ремісниче знаряддя, цяцьки та свята, в яких вони приймали участь. Подібні теми знаходимо і в українських дітей на Радянській Україні. В 1928 р. зроблена була анкета межи дітьми шкільного віку по школах полтавської губ. Зібрано було 3.069 малюнків від школярів, та 592 від безпритульних дітей та від переступників закону, взагалі між дітьми від 7 до 18 р. На один малюнок дали 45 мінут часу. У молодших дітей переважають цілі картини, у старших окремі предмети; цілі картини складають 73,8%, окремі речі 26,2% По окремим темам дослідники дають таку таблицю:

Теми	Хлопці	Дівчата	Разом
Людина	2,3	2,5	2,4
Тварина	1,7	0,2	0,9
Городина та овочі	3,6	4,6	4,2
Рослина	4,5	4,0	7,8
Будова	6.5	4.9	5.7
Комунікація	0.6	0.2	0.4
Різні знаряддя	3,0	5,1	4,1
Геометричні орнаменти	1.3	0,7	1,0
Фантастичні	0.6	—	—
Інші теми	1,9	1,2	1,6

До цього цікаво додати, що у безпритульних діток панують три улюблені теми: людина (20%), але більш усього міліціонер, або взагалі хтось, що загрожує їх свободі, будова (10,6%), засоби комунікації (9%). Будова, як мрія, де прихилитися, засоби комунікації, як засіб щукання нової, кращої долі. Що до рослин, то вони найчастіше виступають в малюнках дівчат літ 10-ти, відтак зникають аж до 14-літ, коли знову зачинають появлятися. Суцільні картини обіймають такі теми:

Сюжети	Хлопці	Дівчата	Разом
Пейзаж	3,6	0,4	2,0
Пейзаж з людьми	1,8	2,1	2,0
Пейзаж з будовою	41,5	41,7	41,6
Пейзаж з людиною і будівлею	15,5	16,1	15,8
Побутові сцени	3,7	2,1	2,9
Історичні та географічні	3,0	0,8	1,9
Орнамент	2,6	3,6	3,1
Соціяльно-політичні	2,2	1,5	1,9
Військові теми	0,9	0,1	0,5
З трудової праці	0,4	0,5	0,5
Мертва природа	0,7	0,8	0,8
Фантастичні й карікатурні	0,2	0,06	0,1
Інші	0,5	1,09	1,5

На жаль, в анкеті, проведеній по школам київської округи, теми малюнків не подані, але ми ще маємо для порівнання малюнки маленьких емігрантів в Празі, які виявляють такі теми:

На 360 малюнків дітей від 4 до 12 літ ми бачимо:

Одинока хата з 2 деревами	107
Хата з чоловічками	47
Звірятка, птиці вкупі з людьми	32
Самі чоловічки	29
Побутові сцени	25
Хата оточена квітками	24
Хата з квітками і чоловічками	19
Залізниці, літаки, фіри	19
Самі звірятка	16
Самі квітки	11
Ілюстрації до казок	10
Звірятка коло хати	3
Пейзажі	4
Села	9
Національні малюнки	6

Порівнуючи теми еміґрантських дітей з темами полтавських діток ми в процентах бачимо, що вони значно ріжняться завдяки ріжним умовам життя і ріжному вікові дітей. Однак, що тут замітне і спільне — це велика кількість хат у дітей еміґрантів 33,6 і у дітей безпритульних на Україні 20%. Теж помітна ріжниця в темах по природі — вони більш численні у дітей еміґрантів ніж у полтавських школярів, але це треба віднести до впливу ріжного виховання. На жаль, не простудійоване у наших дітей кольорове малювання, а Спенсер каже, що головне захоплення дітей це малюнок в кольорах. Взагалі спостережень над українськими дітьми ще майже немає. Тому треба дуже вітати орґанізацію при Київській Академії Наук „Кабінету досліджування діточої творчости", який робить і переписи дітей і ріжні виміри та спостереження. По їх працям видно, що кожний період віку дитини замітний ріжним характером малюнку. Розвиток малюнку, як то можна прослідити на малюнках одної дитини за якийсь період часу, іде від загальних ліній як найпростіших елементів до контурів, образів, коло яких молодий маляр веде ціле своє оповідання і кожна добре виконана тема викликає нову працю, не в ціли удосконалення попереднього завдання, а для нової проблеми. Розвиток малюнку не йде все послідовно, а більше зривами, скоками під впливом двох факторів: а) біологічного — стан здоровля, міцних фізичних сил, — б) соціяльного — оточення, зовнішні враження. У кожної дитини відповідно до її піднесеного або приниженого діяпазону душевних і фізичних сил міняється тип малюнку, його характер, його яскравість. У кожної дитини є свої улюблені проблеми малювання. У одної дитини 1—2 проблеми, у другої 3—4. Часто один сюжет у кількох дітей опрацьований неоднаково. Дівчата довший час затримуються на опрацьованню елементів, підходів до проблеми, хлопці більш на композиції. Взагалі уважливе відношення до діточих малюнків в значній мірі помагає зрозуміти діточу психольоґію і бажано було б провести серед українських дітей дошкільного і шкільного віку анкету, щоб краще зрозуміти діточі малюнки, а через них ближче підійти до психольоґії дитини.

АНКЕТА НА ДІТОЧІ МАЛЮНКИ

Збираючи діточі малюнки треба на кожному поставити імя, вік дитини, рік в якому малюнок повстав. Малюнки мають бути поділені на ріжні категорії, напр.: 1) Вільне малювання. 2) Малювання на певну тему: *а)* призначену дитині згори, *б)* призначену самою дитиною. 3) ілюстративне малювання казок, віршів, оповідань. 4) Малюнки в барвах на ріжні теми.

Питання анкети індивідуальні (вік дітей 4—14).

В котрому році життя почала дитина малювати? Які перші предмети вималювано? Улюблені теми? Які проблеми можна відмітити? Який стан здоровля? Треба зазначити — з якого соціяльного оточення походить дитина і в якій діточій установі вчиться.

УЛЯНА КРАВЧЕНКО

ЦВІТ ОСЕНИ

Що-року, в осени пізної днях, коли золоті Далії та білі й рожеві Айстри минаються, окрашують мою кімнату цвіти — тоті, що в мудрих книгах записані під назвою Colchicum Autumnale.

Пізноцвіти осінні... радість очей утомлених...

На почеснім місці... в кришталевій посудині, дістають що-днини оцукровану, свіжу воду і так тріваюють ще довго-довго...

— — — — — — — —

Утлі, бліді, ніжні цвіти осени пізної...

В вересні, та жовтні являються вони над берегами тихих вод... Та не всюди. Сьогодні рідкістю є вони у нашій фльорі. Задля убійчої утрійности цілої їх сути, нищать їх люде — із корінням та насінням — нарочно. Скот оминає це зілля — все як трапляються затроєння людей — бо молоко, тих коров, що пасуться на луках, покритих пізноцвітом, перемішується з кровю, є трійливе, має в собі кольхіцину.

Бачила я їх колись — в місцевости, де проживала я, вітаю їх і тут, на вохких, понадсянських луках.

Одинокі представники дико ростучих цвітів осени в нашому підсонні. Гордо піднімають корону глядять кудись... у небо...

Пора процвітання для усіх рослин минула давно — і ті, що цвіли весною та літом похилили свої головки ясні по першім приморозку — іпею...

Жили... Процвітали... Видали плоди...

Коли на ржаво-рудих луках, довкола дзеркала стоячої води, що сталею під хмарним небом поблискує — піднімаються високо та прямо, безпосередно із підземної бульви — шестищипні цвіти, рослини Colchicum autumnale. Струнки платки цвіту забарвлені антоціяном фіолетово.

Отрійна в цілій суті своїй рослина, скриває в собі краплину нектару, принаджує дрібних, крилатих мешканців повітря, потрібних їй при доповненню акту запилення.

Коли відцвите — складається рослина тільки із підземної бульви, з якої на-рік, весною являється три-чотири листки — як листки тульпана — довгаві. Межи листками знаходиться овоч-тобілка з насінням Semen Colchici. Листки скоро завмірають, щезають без сліду — і коли на білих рурочках підніметься осінню цвіт — є він без зелені листя, на тлі ржавої луки — наче погробовець — самітний...

Colchicum autumnale — семейство лілієватих (Liliaceen) із відділу Melanthaceen. Около тридцять родів його живе в Азії та в північній Африці. В нашій полосі пізноцвіт той є одиноким. З кольхіцини — яку рослина 0,4% має — споряджують препарати Vinum і Tinctura Colchici.

Кольхіцина що-йно в найновішім десятилітті знайшла пристосування в медицині. Лічництво людове знало про це зілля давніше. Знахорки — як приміром стара, знакома моя — славна на всю околицю лікарка, Буґринка, із пізноцвіту споряджувала лік на задуху.

Яйце виварене в листю цего зілля дає гарну, золотисто-жовту крашанку.

— — — — — — — — —

Цвіт осени простий у своїх чертах... і жаліть у серці, на вид його — нова...

Без листя, без стебла, неначе самітний, без родини... останній на могилі... накликує спомини весни давної... цвіти осени... цвіти отруї... і згадка про давно минулий день...

І за віщо життя віддав він... за осінню розцвілий цвіт блідий... бурею зламаний... за мрію?

Блідий цвіт... тільки згодом... тільки колись плід... отрійний...

Що-року вони, цвіти осени — у мене у кришталевій посудині... а на хвилях кришталевого повітря, на смугах блідого, холодного проміння... знакомий хтось, хоч чужий, зближається із словом:

— А хоч минулося... тріваю... і приходжу...

— — — — — — — —

Памятаю день той...

Пізної осени пополудне. Село мовчить. Снопи у стодолі. Сади отрясені. Люде за селом далеко. Труд і тільки труд, інтензивна праця. І те і це треба ще зробити... зібрати... звезти... Незнати бо — коли, може цеї ночі — явиться могутня, біла паня —зима. Дехто оре під озимину. Инші поїхали в ліс по топливо, по листя на постілку. Немає ідиллі. Очі шукають слідів життя — даремно. Пусто. Глуха монотонність. Світ завмірає. Сонце світить бездушною мертвотою... розпростирає понад усім блідого, холодного проміння-ситину. Ціле наподвірря в повені блідавих блисків. Крізь вікна розкриті, крізь двері відчинені ллється блідо-золотисте світло, заливає стіни світлиць...

Вітрець не війне і ні одного тут-близько голосу не чути.

Ґанок в червоно-кровавім листю дикого винограду. Громадка ржавожовто одітих грабів на горбку — розмежує будинок шкільний від громадського. Темна синь далеких гір...

Серед розділля за селом смуга диму із ватри пастухів. На бульбищі огні з пирію та матиння, на сонний краєвид накладають барву янтару...

Заоране поле чорніє. Сум — тяжка свідомість того, що невідклично неминуче... зближається...

У таке пізної осени підвечірря вела я гутірку із гостем моїм, професором із близького міста. По праці вийшов він на прохід, на село, задержався у нас — хвилину.

Скаля нашого взаїмного заінтересування велика. Педаґоґія, психольоґічні проблєми... а понад усе природа ціла із скарбами і тайнами своїми...

Професор більше поважний як усе, говорить уривчасто, загадочно — хоч тем все нових — із обсягу нашого — придає нам Доня моя.

Золотокудрява, в червоній, крапчастій суконочці шугає з кімнати до саду то до свого гайочку — як називає грабину — і приносить все щось нового, що рада-би зберегти перед морозом, або про що хоче від Професора довідатися.

— Що нового люба дитина, приносить нам?

Доня подає Професорові галузочку окриту суто дрібним лілієвим цвітом.

— Знайшла в моїм гайочку — ви казали, що це боярінка, а на селі кажуть на ті цвіти „варіяти“ цвітуть не в пору.

Збентежений Професор повтаряє:

— Цвітуть не в пору... цвітуть не в пору — бачиш посвоячені з ними, плекані Айстри, давно згинули — а отся Бояринка тішить тебе дуже — правда?

— Я щось на Савковій долині знайшла іще... і з побідною усмішкою кладе, розсипає дрібні цвіти, укладає з них узори...

І звідки ти їх, Пелехуне золота, приносиш... це Пізноцвіти — не добре тобі брати їх у ручки — дуже вони їдкі... убійчі...

А коли Доня знов кудись стрибнула говорить Професор:

— Осінні цвіти не здобуваються на яркі краски, вони всі лілієві... фіолетові... бліді...

— Ой, ті Айстри... ті Herbstzeitlose... без падії... без завтра...

Щоб настрій змінити питаю його про його працю.

— Кінчу мою книгу розвідкою про тайни життя ростин, про ріжноманітність і зміну праці комірок рослин — в осени.

Крізь розкриті вікна бачили ми як кольоревим дощем падає листя з дерев... в цілій ґамі барв зелено-жовтій, ржаво-брунатній, кроваво-шкарлатній паде воно, розстелює по землі пишні ґобеліни...

— Бачите, пані, падуть... хоч вітрець не віє, морозу нема. Природа у зарядженнях своїх сувора. Тайна відкидання листя осінню відкрита. Самі дерева із власної ініціятиви позбуваються листя свого перед критичною хвилиною... опад приготовляється в орґанізмі рослини в половині літа — перебарвлення попереджує опадання листків. До розбудження життя весною це необхідно потрібне — є в тім глибока причина — та про це — знайдете в кінцевій розвідці моєї книги.

— Падуть золоті листки з дерев... умирають сни... ясні сни мої...

— Осіннє сонце тоне у морі мрак на сон... на сон...

— Коли б так міг і я уснути на сон... на вічний сон...

— До самозгуби немаю відваги... оминути сензації хочу... і так умру... чую...

— Що? Чому? Ледви стрівожена — можу спитати.

— Іронія судьби... У душі чуття, якому, кажуть, гріх в ній бути... прагніння неугасаюче...

— Люблю.

Останні, золотаві проміні пливуть крізь вікна розкриті... Кімната в повені холодного світла...

— Осінні цвіти лілієві, ідеальні... це не поломінні рожі літа... а такі вони убійчо-утрійні...

І поглядом доповідає... З очей його читаю визнання, якого не сподівалася чути. Стрівожена примикаю повіки. Не знаходжу слів, відповіді.

— Осінні цвіти чи знають, чи жалують улітаючих останніх хвилин життя...

— Спадаюче листя каже мені: Час відійти...

— Сталося, неповинен був я цего вам казати, піду, щоб ніколи тут не прийти... хвилина — і смерть замкне прагнінь ворота.

— Щож? Мусить бути так у природі... і в житті так... Чару життя торкнути, не допити, минутися...

— Що то є любов?

— Жадоба росте мати вас цілу...

Люблю... може і не вас — а цей символ жіночости... довершення... ту усмішку Джіоконди...

— Самітний не можу... не хочу... жити...

— А Оксана, доня ваша?

— Вибрала остаточно товариша життя. Мій обовязок скінчився. По вінчанні відїжджає вона з дружиною.

— А діло? Праця життя вашого?

— Я-ж казав — скінчене.

— Часто оповідав я вам про мою молоду жінку...

Двацять літ спокійний був я. Оксана. Культ спогадів... Праця. Виклади... Досвіди. Діло моє заповнювало життя моє. Від коли стрінув вас, відійшла покійниця в тінь...

За спроневірення любові першій — покута. Кара за смілий сон в осени... за сон про яр... про любов...

Хоча спроневірення властиво не має. Люблю все тільки один тип. Задрожали блиски давнього життя, погаслого щастя молодого. У вас люблю тоту, що колись любив... втілення доброти. Ви і золотоволоса ваша доня пригадуєте так живо мені Оксану, коли маленька була і її добру маму... мою любу дружину...

Самітна осінь... за нею зима і ніч... Пізноцвітам і спізненим снам — заглада!...

Старість, утома, жура тих самітних — про харч, про буденне життя... те все — не для мене.

Воскресло в житті моїм чуття давно похоронене — мрій силою... Завтра вихор розвіє мрію... сніг покриє цвіт — линиться нудьга... осінна туга...

Безнадійний сон розжалобленої душі... Бачу вас — і чую зачнуться ноктюрни осени...

Ваше лице — одної із тих, що на землю приносять щастя. І чиж душа моя на вид молодости вашої могла устерегчися перед любовю... Усе тут — в домі вашім малюнок кожний... цвіт... книжка говорить про гарну душу властительки... про індивідуальність її сильну... про овиди широкі...

Пізноцвіти снять про сонце... я сню безнадійний сон...

Ланцюги спогадів доволі довго волік я за собою...

Тяжка дорога — котрою йшла душа моя... пустинна дорога... Тебаїда духа... Хвилини які зістали мені — не мають майбутности... Сіра година осінного життя... Самітна душа блукається повна утоми і суму...

— Летять листки... хоча вітрець не віє...

А хоч сутінь усунувся — добачую схвилювання його, бачу блідість на гарнім ще лиці професора.

Хвилина мовчанки.

А в тишині тій траґічне щось... здається, щось важить — на великих терезах — судьба.

— — — — — — — — —

Доня, золота Пелехуня, вертає, у осіннім листю знайшла і обережно приносить, черчака-кошепільку манюсеньку, кармінову — і зазульку семикрапчасту, якою тішиться дуже.

— Де її — і як на зиму приміститн — може у коробочці? Шкарлатні, крапчасті крильця її — як моя суконка. Люблю її дуже. Сонечко-ворожко моя! І хухає, огріває її, щоб до життя привернути.

— Дай-но її тут, Кудрошко моя, поворожимо.

Професор огріває зазульку... Доня тішиться. Розпростерає зазулька крильцята... оживає — та не в силі вона в гору злетіти — упадає...

— — — — — — — — —

Загуркотіли на греблі фіри обвантажені топливом. Челядь вертає із діброви.

В мовчанні подає руки професор на прощання... Забирає з собою кілька лілієвих цвітів дрібних...

— — — — — — — — —

Вони іще у мене не зівяли, коли дістала я із почти, між иншими — пару слів від Оксани. Повідомлення про вінчання і просьба відвідити їх. Батько тяжко хворий.

— — — — — — — — —

А коли чоловік мій вітався, та успокоював Оксану, ввійшла я — до кімнати хворого — сама.

— Чому? Для-чого? Таж донька ваша, Оксана. Діло ваше, є для чого жити. Оглянувся. Розбудився наче зі сну.

— Я щасливий. Глибоко вдячний за сю хвилину...

Дивився свідомий із виразом упоєння в очах.

— До смерти бється серце в грудях моїх для тебе — а смерть так близько...

Щоб не зрадити тайни — виходжу з кімнати — в якій біля хорого, в кришталевій посудині стояли осінні квітки блідо-лілієві без зелені листа...

— Не йди Джіокондо моя!

— Що татко говорить? — питає муж мій.

— Горячка вертає, все про Herbstzeitlose та про Джіоконду говорять в хоробі тій — яку лікарі не можуть пізнати.

— — — — — — — — — —

Безжурно... рівно надуть сніжинки білі... Надуть на луки покриті пізноцвітом... на кущі з почорнілими тернами... на загорілі кровю — ягідки калини...

Умирає природа без сонця...

Умирає в осени своїй одно серце людське...

— Що таке любов?

ІРИНА ҐУРҐУЛА

СКРИНІ

Коли піч заняла майже четвертину кімнати, а над головою звисають сволоки — немає вже місця на більші предмети в сільській хаті; великими розмірами вони переладовували би світлицю, а височиною пригнічували

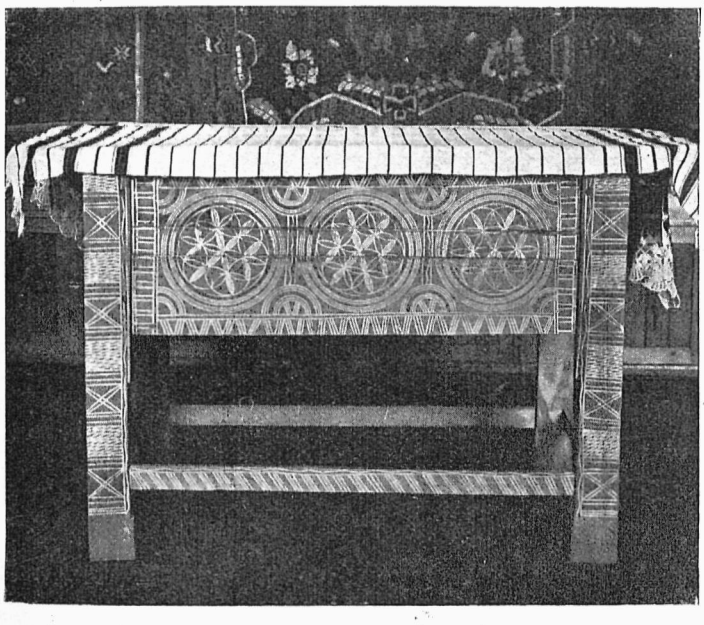

Плоска скриня (власність Музея И. Т. ім. Ш.)

й притемнювали її. Тому то й в обстанові сільської хати ми бачимо: низькі лави, що оббігають стіни, втиснену при стіні біля печі низьку постіль, та поміж лавами, ближче до покуття — скриню, висунену дещо на середину кімнати.

Висунена дещо на середину скриня, ніби відокремлюється від прочих предметів притулених до стіни; сперта на коротких ногах — вона вивищується понад цілу обстанову, а уставлена на першому плані, передовсім звертає на себе увагу.

Скриня прибула до сільської хати як один із перших та давних предметів її обстанови. Усе своє майно вніс чоловік у скрині до своєї хати, та не лише скрив у ній свій дорібок, але ще й послужився нею як столом. І до нинішнього дня скриня відограє подвійну ролю в обстанові: як скритка для річей і як стіл. З огляду на цю подвійну послугу, виріжняємо два роди скринь: властиві скрині з двоспадистим віком, що служать лише для хоронення, і скрині із плоским гладким віком, що хоронять річи і рівночасно заступають стіл. Вони ріжняться теж висотою і розмірами Скрині зі спадистим віком є звичайно досить глибокі, але оперті на низьких ногах або довгих ногах. Скрині, що заступають стіл, бувають багато на коліщатах, вони є багато нижчі від скринь - столів, що хоч звичайно досить плиткі, є значно підвижчені та довші від властивих скринь.

Уставлена на першому плані скриня, мусить прикрасити світлицю. І в тій ціли покривають цілу поверхню скрині орнаментами, уложеними переважно із геометричних елементів (трикутників, ромбів, прямих і ломаних ліній) — які рисують ножиком в дереві. Орнамент стисло достосовують до орнаментаційної площини. І так на довгій, фронтовій стіні рисують великі колеса, виповнені 6-ти раменними звіздами, що сплітаються зі собою, або хрестами (часто трираменними), які по два, або й більше уставлені біля себе. З гори, від долу та боками на рогах, ніби обрамлюють основний мотив вузькою лиштвою зі скромним пасистим орнаментом. На бічних вузьких стінах рисують звичайно головний мотив без повторення (пр. одно колесо), тим заховують тяглість орнаменту, що обігає доокола стіни скрині. Чотири стіни скрині є трактовані як одна орнаментаційна цілість, що по розложенню дає одноцільний, пасмовий взір. Осібне поле для орнаменту творить віко скрині. На обох стінах двоспадистого віка повтаряється два рази той самий орнамент, переділений посередині поздовжною вузькою лиштвою. Він є або повторенням мотиву на фронтовій стіні скрині, звичайно в значному поменшенні, або його укладають інакше. Тільки віко властивих скринь покривають орнаментами, плоскі столові плити є гладкі,

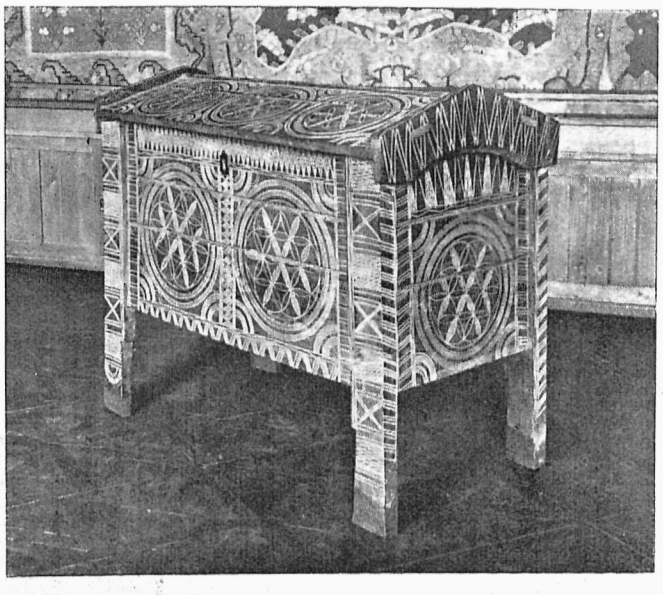

Скриня з подвійним віком (власність Музея И. Т. ім. Ш.)

вони прикриті звичайно скатертю. Взір на скринях буває переважно двокольоровий; або малюють площинки мотиву наперемін чорною (деколи синьою) і червоною

краскою, або випалюють їх, і тоді дістаємо взір у двох відтінках бронзової краски.

„Писаних“ — рисованих скринь нині вже мало на селі. Замість них бачимо в хатах масивні, залізом ковані скрині, що зовсім не замітні ні формою ні прикрасами, та які й рідко находяться у світлиці, де їх місце заняли стіл та шафа.

Традиційну скриню з приданим вносить молода у дім чоловіка, але ховає її в комору або чорну хату, де вживає її за стіл, стільницю...

І скриня — давніше перший важний предмет у хатній обстанові, — тратить своє значіння, заникає теж як цінний зразок людової творчости. Вона сходить до другорядної ролі ужиткового й потрібного предмету в хаті, що не надається вже до світлиці, де разив би своєю тяжкою формою і браком всяких прикрас.

Орнамент на писаних скриняx, що зберігаються у збірках Шевченківського Музею у Львові, вказує на його особливе трактования, на своєрідний тип людового орнаменту, приміненого до вирізування в дереві загалом, особливо-ж у прикрашенню скринь. Своєрідний спосіб прикрашування всеї скрині, кожної її площинки густим писанням, нагадує нам східний спосіб прикрашування цілої поверхні густим, дрібним орнаментом.

Сам орнамент — його ґеометричність, прямолінійне уложення, вбогість основних мотивів, їх обрамлення... сходиться з орнаментами на інших зразках людового мистецтва та споріднює скрині з другими родами людової творчости.

Орнамент писаних народніх скринь, можна дуже влучно примінити до прикрашення предметів хатньої обстанови, в першу чергу церковних престолів, тетраподу, рам.

МАРІЯ ОМЕЛЬЧЕНКО

ПСИХОЛЬОҐІЯ ЖІНКИ

Соціяльна робітниця, генеральна секретарка Порадень для вибору звання в Празі — співробітниця багатьох чеських культурних орґанізацій, видала книжку „Психольоґія жінки“, в якій на підставі наукових дослідів ріжних учених зясовує характери й типи жінок. Найбільше використала авторка працю професора університету в Інсбруку П. Матеса, в якій він говорить про ріжні типи жінок.

Професор Матес, головний лікар жіночої клініки, після своєї довголітньої практики й наукового досвіду визнає два головні типи жінок: жінка з яскравими й чистими елєментами жіноцтва й жінка з елєментами мужности (мужеського).

У кожної людської одиниці в природі находяться два сексуальні елєменти, які й визначують пол людини, але у кожного мужчини є якась частина елєменту жіночого, так як у кожної жінки є трохи елєменту мужеського. Від кількоски мужеського елєменту в орґанізмі, в натурі жінки, й залежить тип жінки.

Людське тіло підлягає законам розвитку й занепаду і тому де-які форми людства тільки що розвиваються, а де-які вже заникають. Матес є думки, що жінка, як тип людства є старший і менше удосконалений, підчас коли мужеський орґанізм, як тип людства, є молодший і більше досконалий.

Тип жінки, в якої натурі є багато мужеського елєменту, більше досконалий, — Матес називає його і н т е р с е к с у а л ь н и й, м е ж и п о л о в и й тип.

Тип жінки, яка має лише незначну частину мужеського елєменту, у якої в значній мірі беруть перевагу жіночі елєменти, Матес характеризує як тип „пикніка“; цей тип жінки є менше досконалий. Ці два типи жінок є основними типами, вони ріжняться між собою фізично іноді мало замітно, але духова ріжниця між ними дуже велика.

„Пикніка“ — каже Матес — це „справжня жінка“, в ній дуже багато чисто жіночого елєменту, вона вже самою природою призначена на те, щоби стати матірю й дружиною. Такі жінки легко родять дітей і дуже плодовиті. Їх орґанізм удосконалений для розмножування людського роду. Характер „пикніки“ не дуже складний, але вона розумна, практична, дуже спокійна, та лаґідна, весела, ніколи не нудиться, — хоч сумує, то не довго. Вона може скоро розгніватись, але скоро й заспокоїтися, свою образу скоро забуває, вміє простити винному. Душа її гармонійна, вона може важко плакати, але не довго, любить побавитися, любить свій дім, господарство. Кохання й подружжя це її ціль, але вони не виступають у неї як проблєми, яких їй тяжко булоб вирішити. Коли навіть чоловік її зрадить, то вона зуміє йому це простити й забути. Зате й чоловік до такої жінки після зради знову радо наверне ться. „Пикніка“ скоро старіється, але це її не турбує, всі зміни в своїому орґанізмі вона переносить легко, просто. Життя бере спокійно без траґіки і фільософічних міркувань.

Інтерсексуальний тип жінки здебільшого зустрічаємо по містах; вони являються нащадками цілих ґенерацій, у котрих було багато подруж сильних характерів.

Цей тип жінок більше привабливий для мужчин; вони чарують їх своїм гарним тілом і лицем, що таке виразне і має в собі так багато дужого. Інтерсексуальні жінки відзначаються гострим розумом, але їх душа повна розладдя, боротьби, ріжних проблєм і питань, в їх природі вперто борються два елєменти: мужеський і жіночий. Така жінка не має щастя. Вона часто зміняє своє палке кохання на зимну байдужність а то й ненависть відразу. Вона може бути дуже ніжна й чутлива, але може проявити суворість, грубість аж до брутальности. Вона може образити дуже болюче тай приласкати дуже палко. Така жінка здібна на геройство й на великі діла. Коли вона одинока, не має дітей, то вона тужить за чоловіком, за дітьми, але подружжя для неї є проблємою і по більшій части не находить вона в ньому не тільки щастя, але навпаки — вона находить траґедію, яка часто кінчиться розводом. Любить свої діти, але не уміє добре їх виховувати, бо вона є нервова, нерівна. Жінки-мистці, учені-героїні є інтерсексуальні. Жінка ж „пикніка“ ніколи не буде мистцем, ученим, політиком. Вони находять щастя й призвання тільки в родині — м у ж, д і т и, г о с п о д а р с т в о — д л я н и х в с е.

Жінки інтерсексуальні — мусіли б зовсім зректись родини, та вибрати собі працю відповідну до своїх здібностей та нахилів, віддавшись їй всею своєю багатою натурою. Тоді найшли б хоч частинне вдоволення, тоді може не було б в їх житті траґізму, бо щастя вони все-таки не найдуть! Коли пройде переходовий вік (40—50) такі жінки теж заспокоюються, душа їх вже не роздвоюється, нема боротьби — лише задоволення в милій їм праці.

Ці два типи жінок є основні, від них відріжняються інші типи жінок, що виявляються вже не так часто.

Жінка-астеніка (asthenika) — тип дуже чутливої жінки, це клубок нервів, дегенеративний тип жіноцтва.

Протилежний цьому типові є жінка з грубими суворими рисами характеру мужчини. Такі жінки йдуть до війська, вони можуть бути героями й катами. Це дуже рідкий тип жінки. Італійські старі майстри малювали жінку гетеру і святу — це тип інтерсексуальний, а старі німецькі малярі — малювали жінку „никніку". Найяскравіші типи „никнік" — Рубенса. Найяскравіший тип інтерсексуальної жінки Мессаліна.

В дослідах Матеси є багато правди. Вже за 30 р. до нього (Матес вмер у 1924) профес. Вольцоґен (Wollzogen) написав працю „Третий пол" — де він теж після наукового досвіду зясовує типольоґію й характеріольоґію жінки згідно з розпреділенням сексуального елєменту.

Проф. Елліс (Ellis) в своїй праці доказує, що жінка, як тип людства — є більше досконала, ніж мужчина, теж саме твердить і проф. Лапинський (росіянин, проф. Одеського Університету) — бо природа, яка дуже розумно розпреділює свої дари, яка так старається о продовження життя, роду — наділила жінку найкращими елєментами людства, орґанізм жінки є більше удосконалений, ніж мужчини. Зате її інтелектуальне життя не є таке довге як мужчини, бо вона сповняє функції матері.

Г. Ф. Гудак

КИЛИМИ В НАШІЙ ХАТІ

Часто доводиться почути погляд, що нині народні килими не підходять до кожної, хатньої обстановки, що в деяких кімнатах не можна прямо простелити чи розвісити килима. Погляд цей правильний лишень в одному

Кабінет п. О. Ш., співробітниці „Нової Хати", прикрашений старим полтавським килимом з XVI ст. (Килим виконаний в робітні „Гуцульське Мистецтво" в Косові)

випадкові — коли мебель є не модерна — а ярко стилева, цебто автентична або вірно наслідувана з даної епохи (прим. рококо).

Однак цей випадок серед наших умовин віднадає зовсім — така стилева обстановка дуже дорога та їй не місце в наших українських хатах. Здебільша купуємо готову мебель по склепах і її зовуть „модерною". На протязі останнього десятиліття вона однак майже не змінилася — її головна прикмета — це прості лінії — та брак усяких прикрас. Обстановка хатня має бути вигідна й доцільна.

До такої обстановки куди краще підходять наші народні килими зі своїм багатством красок і орнаменту — як банальні „дивани".

Найбільш поширена є думка, що до т. з. кабінету (який вповні усунув і заступив колишню вітальню-салон) — не можна дати народнього килима.

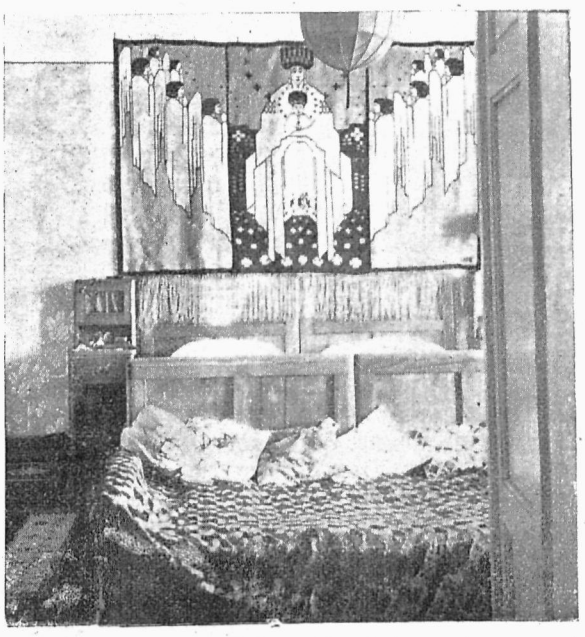

Спальня п. О. Ш., співробітниці „Н. Х.", прикрашена килимом-обрізом О. О. Кульчицьких

Кабінет складається з бібльотеки, бюрка і великих скіряних фотелів-клюбів. Чим прикрасити долівку серед такої обстановки — це доволі складна проблема, однак її можна і треба завсігди вирішити в користь народнього килима. Навіть тоді, коли калитка дозволяє на правдивого „перза".

Друге таке складне питання — це килим над ліжками у спальній кімнаті.

Дійсно не кожний килим на це надається і тому доволі часто заступають його в нас занавісою-бальдахимом.

Такий бальдахим є безумовно дешевший і доки новий, зроблений з опалю або тюлю виглядає доволі чепурно. Одначе він ніколи не видержить суперництва з гарним народним килимом — і тому, що це чуже — (французьке) і хоча дешеве, непрактичне і негігієнічне. (Килим можна кожного тиждня витріпати і вичистити — бальдахим призбирує порох цілими місяцями — бо годі його все знімати і прати.) В обох цих випадках, коли важко нам підібрати у взорах чи красках звичайний народний килим треба заглянути до великої скарбниці старих, українських килимів з XVI, XVII і XVIII. століття.

Серед наших старих килимів — от хочаби цих, які є у львівських музеях таке багатство красок і орнаменту, що до кожної кімнати, до кожної обстановки знайдеться щось підходячого. Ці старі килими такі прекрасні, що й не легко рішитися на вибір.

Взагалі ніяких килимів навіть народних не можна купувати з дня на день. Над їх купном й вибором треба основно призадуматися. Не можна їх також купувати в першому ліпшому склепі — тимбільше, що в останніх часах працює багато польських майстерень, які витворюють прямо пародії наших народніх килимів.

Скільки ще, на жаль, бачиться по наших хатах таких банальних, безвартістних килимів, куплених за солені гроші по чужих склепах або майстернях!

Щоби килим був гарний і мав мистецьку вартість мусить він бути або вірною копією старих, українських килимів або вірним зразком нашого народнього мистецтва. Треба його отже або замовляти в мистецькій майстерні або купувати прямо на селі (подільські килими, гуцульські ліжники).

Наше народне мистецтво це багацтво, яким нам слід гордитися перед своїми і перед чужими. — Зберігаймо і плекаймо його в наших хатах! Купуймо лишень народні килими!

СОФІЯ РУСОВА В РІДНІЙ ШКОЛІ І ЗАХОРОНЦІ

МІЖ ДІТЬМИ І ПРО ДІТЕЙ

День 25. вересня ц. р. остане на завжди памятним для дітвори й молоді дівочих шкіл ім. Шевченка у Львові. В цім дні загостила до нас шановна гостя з Праги, п. Софія Русова. Прибула на освітній конґрес до Львова і вжеж не могла відїхати, не побачивши молодого покоління, яке зростає й виховується під крилами Рідної Школи.

Від ранку дівчата схвильовані. Прибирають світлицю, зносять квіти, зелень, килими — причепурюються. Усі, хто тільки може, у святочних народніх одягах — пластунки в одностроюю. Раз-враз зазирають до вікна, чи не надходить від Національного Музею старша сива пані з п. Паньківською. Поприходила вже дітвора зі захоронки при вул. Софії, зібралися всі члени Старшини Жіночого Кружка ім. Ганни Барвінок і родичі учениць. На підвисшенню посеред салі високе крісло для достойної гості — і від нього аж до входової брами будинку по оба боки сходів станули шпаліром дівчатка від найменших до найстарших. Усі з квітками. Пластунки попереду.

Дванацята година. Розвідчиця голосить: ідуть! Пластовий клич: честь віддай! Голова Кружка п. Говиковичева й управителька школи ведуть Софію Федоровну до світлиці, де дожидає її нетерпеливо захоронка, виділова школа, учительська семінарія — саля наповнена у береги. По дорозі діти кидають дорогій гості квіти під ноги — багато! багато! Ах, як вона схвильована! Цвіти... цвіти... а досі останніми роками тільки терня чужини ранило душу... При вході до салі витає її бадьора кантата: „Яка це пісня гучно грає сьогодня в серцях молодих“ — представник Рідної Школи о. Мітрат Базюк і делеґатка Захоронки п. Павликовська витають достойну гостю і впроваджують на підвисшення. Вона не година слова промовити зі зворушення: „Защо те все? защо?“.

Маленьке дівчатко з народньої школи і ще двоє діток зі захоронки виходять наперед і дзібонять свій діточий привіт: „Любі Пані! ми маленькі, але серця в нас щиренькі — Тож як тільки ми почули, що до Львова Ви прибули, Вмить почалися скликати, щоб Вас, Пані, привитати. Бо ми чули, що Ви, Пані, про нас дбали вже взаранні; Що на рідній Україні, де Дніпрові води сині, Ви в садках дітвору вчили, Забавляли, голубили. І там навіть між чужими серцем жили Ви з малими. А сьогодня Ви тут з нами — о! як тішимося Вами! Радіб квіти всі зірвати, Вам під ноги підіслати, Радіб зорі вниз стягнути, щоб світили Вам на пути. Але ручки коротенькі, але сили в нас слабенькі — Так і дар наш невеличкий, лиш квіточок три китички“.

Подають свої квітки п. Русовій, а вона зі слезами в очах вициловує рученьки малих, дякує-плаче. Учителька Малицька виголошує довшу промову. Складає привіт від школи, від учительського збору, розказує молоді й усім зібраним про життя й заслуги достойної гості. П-ні Русова раз-враз перебиває: „Не треба! не треба!“ але відтак і сама втягається у чар споминів давно минулого і доповняє розказ детяйлями. Усі до глибини душі схвильовані — усі щойно тепер розуміють, яка велика громадянка стоїть перед ними, які жертви клала вона на своїому життю за народню справу — усе там було і тюрма і злидні і наконець гірке еміґрантське скитання.

Софія Федоровна відповідає — не находить слів подяки за влаштовану в її честь гостину — і тільки один заповіт дає молоді: „Любіть людей! а всюди буде вам добре. Мені і в тюрмі було добре. Найдіть собі ціль і йдіть до неї — працюйте!“ Дівчата зворушені, у всіх на очах слези.

Гарненька Гуцулочка Оля Шепарович (Гуцулка по свойому строю) складає привіт від товаришок дівочої школи ім. Шевченка — такий простий, щирий, власного укладу привіт. Вони не вчилися про п. Русову з читанок — ах! бо в наших читанках про наших визначних людей так мало пишуть — але вони знають, хто така п. Русова і бажають їй ще довго трудитися для українських дітей. — І знову величезна китиця пишних рож і гвоздиків опинилася у стіп дорогої Софії Федоровної.

А потім ще привіт одної семинаристки і п. Павликовської. Делеґатка Захоронки підчеркує заслуги п. Русової на полі дошкільного виховання; згадує, що у ювілейному виданню Захоронки з приводу 25 літнього існування і п. Русова помістила була свою цінну статтю і просить шановну письменницю загостити до наших

львівських захоронок і висказатися про їх стан і розвиток.

Дітвора, та найменша тиснеться до Софії Федоровної, хоче її побачити, а вона кожне пригортає, голубить, для кожного має любе слово. Народній гимн „Ще не вмерла“ кінчить свято і достойну гостю проводять до шкільної канцелярії, щоби відпочала і познакомилася з учительським збором. Старшина Кружка ім. Ганни Барвінок складає їй на спомин скромний дар від себе: вишивану народнім нашим орнаментом скатерть. На сходах знова уставилися дівчата шпаліром — почувся пластовий клич: „Сильно! бистро! обережно! красно!“ — поклін — і Софія Федоровна сідає до самоходу, сердешно пращана ще на вулиці.

А на другий день заходить до наших захоронок при вул. Руській і Софії. Приглядається лекціям учительок, розвідує, розпитує — діти граються, співають. А відтак п. Русова з усіма провідницями захоронок заводить гутірку-конференцію, та ділиться з ними своїми цінними завважами, своїм досвідом і знанням.

А тоїж днини вечером заходом „Союза Українок“ відбувся відчит п. Русової. Ах, який це був відчит, а властиво не відчит, бо прелеґентка не читала, а з памяти розказувала свої вражіння з міжнародніх педаґоґічних конґресів. Жаль тільки, що Союз Українок не улаштував своїх сходин у великій салі „Бесіди“, де моглаби вислухати викладу ширша публика, в першу чергу наше учительство. Прелеґентка згадала усі педаґоґічні конґреси, які останніми роками відбулися в Едінбурґу, в Америці, в Гайдельберґу і Женеві. Задержалася при двох послідніх, де була делеґована з рамени педаґоґічного інститута ім. Драгоманова. Передавати змісту реферату не беруся, на це треба би посвятити окрему статтю — скажу тільки, що вага таких саме педаґоґічних конґресів міжнародніх незвичайно велика і якраз ми — Українці повинні би ними живійше заінтересуватися. Тамки на тих конґресах рішаються форми нового виховання дитини, студіють психіку дітей ріжних народів світа, предкладають зразки діточої творчости і пробують найти у них елемснти, з яких можна буде згодом побудувати мости до обединання розеднаних. Через діти до справжнього інтернаціоналу — через діти до світового мира й свободи.

Велика заслуга п. Русової, що вона — такий знаток діточої душі, в першу чергу душі української дитини — промовляє за тою дитиною на світовій арені як педаґоґ і як Українка і з малюнків наших дітей виводить перед світом нашу політичну... бездомність. Засипуймо такі конґреси матеріялами й статистиками про нашу дітвору, її духову творчість, а може тоді не будуть чужинці питати наших делеґатів, як питали п. Русову: „Хто вона така — Українка? Ах, це певно з Польщі? Ні? А то з Росії напевно! Ні? Українка? Ах, так,

І приходиться товчи в безконечність: Українка це не Полька ані Московка ані московська полуденниця — а Українка це Українка, донька України — покищо без власної хати, але гляньте! ось як наші діти, українські діти малюють — уявляють собі рідну хату... тепер малюють — а виростуть, побудують. *К. Малицька.*

КАРЛО ЧАПЕК

ВОРОЖКА

Кожний тямущий чоловік зрозуміє, що та історія не могла трапитися в нас, ані в Франції, ані в Німеччині; бо, відомо, що в цих країнах, судді приневолені судити проступки згідно з приписами закона, а не після свого здорового розсудку й сумління. Тому що тут мова буде про суддю, який виніс засуд, не зважаючи на параґрафи, лише руководився при тім своїм розсудком, можна догадатись, що пригода ця могла відбутись лише в Анґлії. А саме відгралося це в Льондоні, властиво сказавши в Кенсінґтені. А може воно було й в Бремтені або Бейсуотер? Суддя називався мастер Келлей. Жінку, яку судили, звали просто Маєрс. Пані Едіт Маєрс.

„Моя люба“, сказав комісар поліції Мек Лірі одного вечора своїй дружині, „мені цікаво булоб довідатись з чого живе ця баба, ця пані Маєрс. Тепер, в лютім, вона посилає свою наймичку по шпараґи. А потім я спостеріг, що вона приймає денно дванацять часто аж двацять людей, від вуглярки до княгині включно. Ти скажеш певно, що вона займається ворожбитством. Добре: це можливо, але це може бути й прикривкою для шпигунства або зводження. Я дуже радо розслідив би це.“

„Гарно, Боб“, сказала достойна пані Мек Лірі, передай це мені.“ І так сталося, що другого дня пані Мек Лірі, розуміється зняпши слюбну обручку, причепурена по молодечому й причесана як дівчина в такому віці, що їй вже час забути всякі пісенітниці, постукала до дверей пані Маєрс. Хвильку мусіла почекати, поки їй відчинили.

„Сядьте собі, дитино моя“, сказала пані старших літ, оглянувши уважно збентежену гостю. „Чим можу вам прислужитись?“

„Я... я... радо — завтра мені сповниться двацять літ і я хотілаб знати своє майбутнє...“

„Дорога панночко... як вас...?“ сказала пані Маєрс, взяла пачку карт в руки й почала їх енерґічно мішати.

„Джонс“, прошептала пані Мек Лірі.

„Отже мила панно Джонс, ви помиляєтесь. Я не займаюся ворожбитством, я лиш час від часу ворожу з карт моїм знайомим, або для розваги. Підойміть карти лівою рукою і розложіть їх в пять купок. Так. Я ворожу часом з карт, як це часто буває у кожної старої жінки — он, диви!“ перервала себе й перевернула першу купку. „Каро. Це означає гроші. І червовий хлопець. Гарна карта.“

„Ох,“ сказала пані Мек Лірі з напруженням. „Дальше, прошу.“

„Хлопець каро,“ сказала пані Маєрс і підняла другу купку. „Десятка червова, це значить подорож. Але тут, тут я бачу треф. Треф завжди віщує нещастя; але на кінці стоїть червова дама.“

„Що це значить?“ спитала пані Мек Лірі схвильовано й широко розплющила очі.

„Знов каро,“ міркувала пані Маєрс над третою купкою. „Дитя мое, вам паде багато грошей, але я ще не

Продовженнія на стор. 18-тій.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ
РОМАН ЗУБИК, Львів, вул. Галицька 16
ПОРУЧАЄ:
МОДНІ ВИРОБИ ВОВНЯНІ
на жіночі плащі та сукні
ШОВКИ в великім виборі
КОВДРИ, КОЦИ І ПОЛОТНА

5. - Тоалєта з шовкової ґази сталевої краски. Станичок гладкий до стану, на спідничці наложені звонові части долиною широко підшиті. На раменах нерівна накидка. Рукави довгі, вузькі.

6. - Сукня з Crepe Satin, краски слоневої кости. Станичок гладенький з лівого боку приморщений. На спідничці нашитий широкий, приморщений волянт. Шарфа при шиї і діл волянта широко обшитий футром.

Під осінь

Вже минають останні теплі дні, а з ними кінчаться літні спорти і прогульки. Сидимо тепер більше в хаті, відсвіженій і прибраній по вакаціях. Відвідуємо знайомих, просимо їх до себе, адо їдемо разом на чайний вечір та до театру. Починається новий сезон і для моди. Легкі сукні літні і гладкі спортові ховаємо до шафи на спід до другої весни. Тепер потрібний теплий осінний плащ, гладка вовняна суконка до ходу на щодень, шовкова темна сукня на вечір і по змозі ще одна чепурніша сукня до театру чи на вечерниці.

На осінні плащі є тепер багато нових матеріялів, мягких — рідко плетених в ріжних красках і перетиканих у взори інакшими нитками. Назви тих матеріялів ось такі: Nivelyne, Burasport, Kasha Moyffle-Strié, Granya, Granikecla і т. д. Крій осінного плаща переважно спортовий зі зазначеним станом, а долиною легко звоновий, але може бути і рівний спортовий з паском. Прибрання: стебни і наложені пліси.

Сукні вовняні до щоденного заняття шиють з пояском у стані і прибирають ясними манжетами і ковнірцем. Спідничка долиною рівна поширена фалдами або звонами.

Візитові сукні шовкові — переважно є чорної краски. Стан і ту є зазначений пояском або прилягаючою баскіною але спідничка вже є долиною нерівна довша зі заду або з боків. Прибирають таку сукню лямівкою, легкою аплікацією, ковнірцем і манжетами з ясного шовку або кружева.

Тоалєти вечереві мають дуже ріжноманітну форму. Від гладенької прінцески аж до широко відстаючої стилевої, але і ту стан є зазначений у природним його місці, а діл спіднички є все нерівний. На таку тоалєту модні є velours, мора, коронка, тафта, шовкова ґаза. Прибирають суконку гарними лискучими спряжками. Краски є ріжні, перважно пастелеві, але наймоднішими красками є червена у всіх тонах, а також бронзова від ясно-кавóвої аж до темно-каштанової. Дуже гарні є модні взористі мори і велюри.

ДО НАШИХ ЧИТАЧОК!

При замовленні кроїв просимо подавати ***число моделю і число сторінки,*** *на якій цей модель поміщений. Про* ***умови посилки*** *гл. окладинка* ***стор. 3*** *в долині.*

3. - Тоалєта з чорного Crepe Satin, лямована білим. На раменах накидка (пелєрина) сильно продовжена до заду, а з переду закінчена гарною спряжкою з каменів. Ковнірець, що лучиться з пелєриною, сягає аж до вуха і також є викінчений білим.

4. - Сукня з чорної Crepe de Chine, прибрана болєром з чорного мережева. Нашита на бедрах пліса, перехрещується з переду спіднички і формує долиною глибокі фалди. Спідничка нерівна.

5. - Сукня з сорної Crepe de Chine. Ковнір і жабот з рожевої Crepe de Chine. Манжети високі підшиті рожевим.

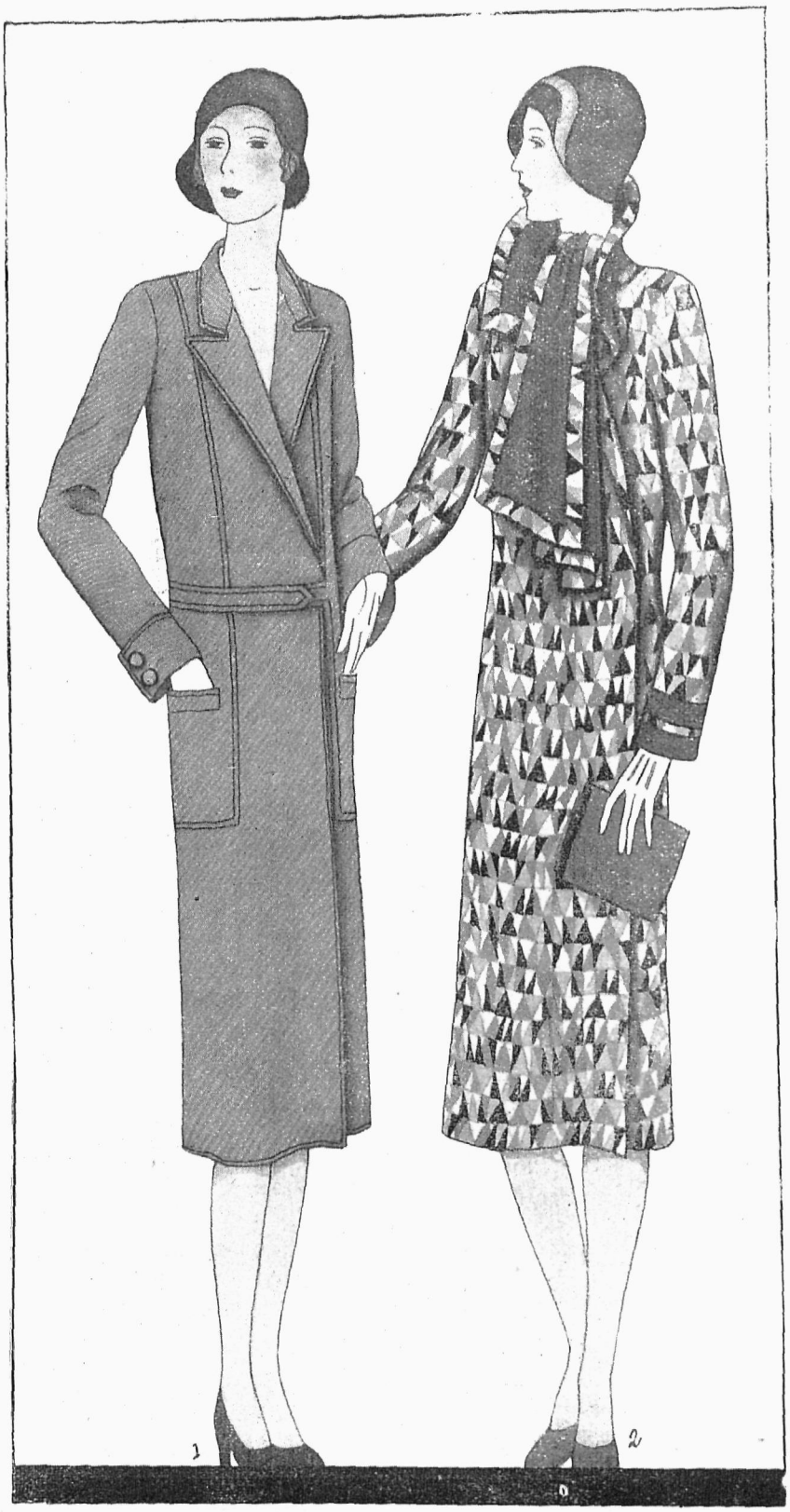

1. - Спортовий плащ з модної вовни краскп beige прибраний стебном і глибокими впущеними кишенями.

2. - Спортовий плащ з модної вовни в красках beige — каштановій і драповій. Ковнір підшитий вовною в beige красці.

3. - Плащ з Granya краски, ясно-драпової, ковнір і манжети з тіньованого астрахану. Ковнір має зовсім нову форму. Довжина плаща є т. з $^{3}/_{4}$.

2. - Плащ з Granikécla краски бронзової у білі нитки. Ковнір, манжети і прибрання кишень з футра.

3. - Плащ з англійської вовни краски пастелево-синьої, ковнір з ґранатового оксаміту, прибраний стебном і спряжкою.

4. - Плащ з англійської матерії, прибранй широким футряним ковніром.

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

6. - Сукня з сірої вовни легко втята у поясі, прибрана шнуруванням з червоної стяжки. Ковнірець і манжети білі полотенні з червоним англійським гаптом.

7. - Сукня з ґранатової Crepe de Chine. Відтяті звонові части на спідничці формують фалди. Ковнірець і манжети з білої Crepe de Chine.

8. - Сукня з пастилево-синьої вовни. Нашита у пасі пліса формує поясок і запинані на ґузики кишені. Ковнір і манжети з білого батисту.

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

1. - Суконка для дівчинки з синього рипсу, прибрана стебном і ковнірцем з білої Crepe de Chine.

2. - Суконка зі зеленої Crepe de Chine, ковнірець з білої Crepe de Chine лямований зеленою.

3. - Суконка для малої дівчинки з рожевого фуляру, прибрана оксаміткою в тім самім тоні.

4. - Плащик з kasha зеленої краски, ушитий до стану долиною звоновий, прибраний брунатним футром.

5. - Плащик з яскраво-зеленого сукна, прибраний аплікацією білою і темно-зеленою.

6. - Суконка для молодшої сестрички відповідає цілком плащикови з фіг. 5.

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

РУЧНІ

НАРОДНІ

1. Сорочка до народного строю, матеріял: тусор, маркізета, бурунчук або тонке льняне полотно. Вишиття хрестиком в красках: чорній і червоній. Ковнірець, манжети і пазуха вишиті вузеньким взором ч. 3, рукав — взір звіздистий ч. 1, а уставки взір ч. 2. (Готові сорочки можна набути в Кооп. Укр. Народ. Мистецтво).

2. Оригінальна багато вишивана буковинська доріжка на сірому канвовому полотні, виконана гладдю і переміточним стібом, в красках: чорній, червоній, зеленій, жовтій, синій, срібній і золотій. (Взір оригінальної величини можна замовити в адміністрації „Н. Х." за надісланням 1·80 зол. включно з портом).

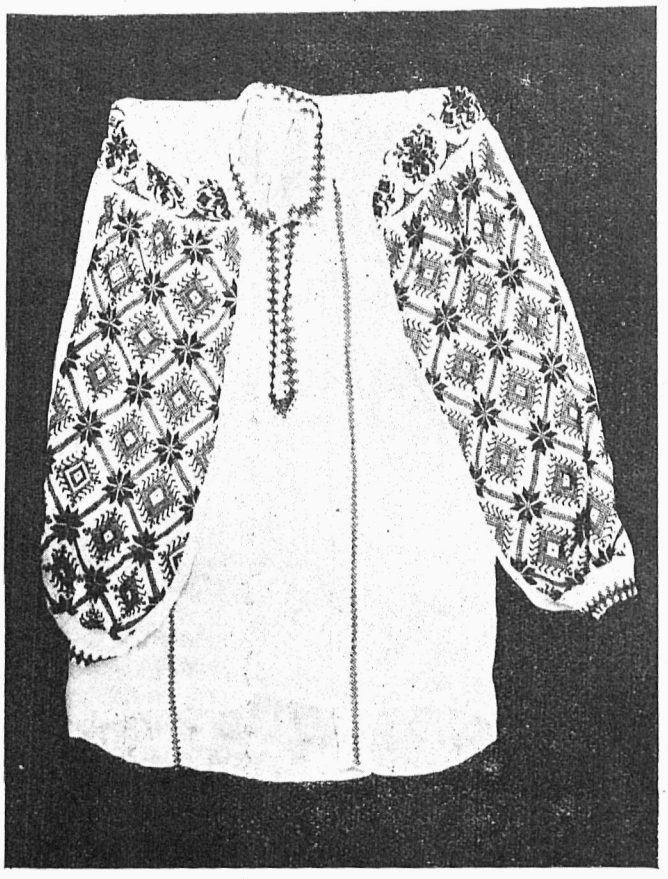

1)

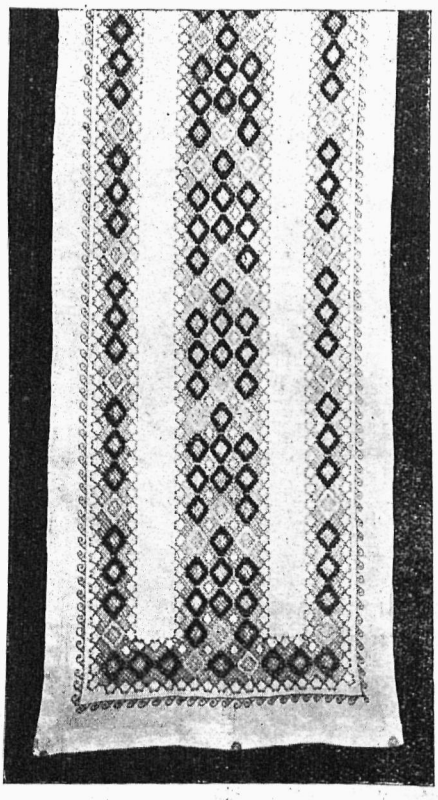

2)

3. Взори до народної сорочки ч. 1.

Краски: ×× червона, ■ чорна.

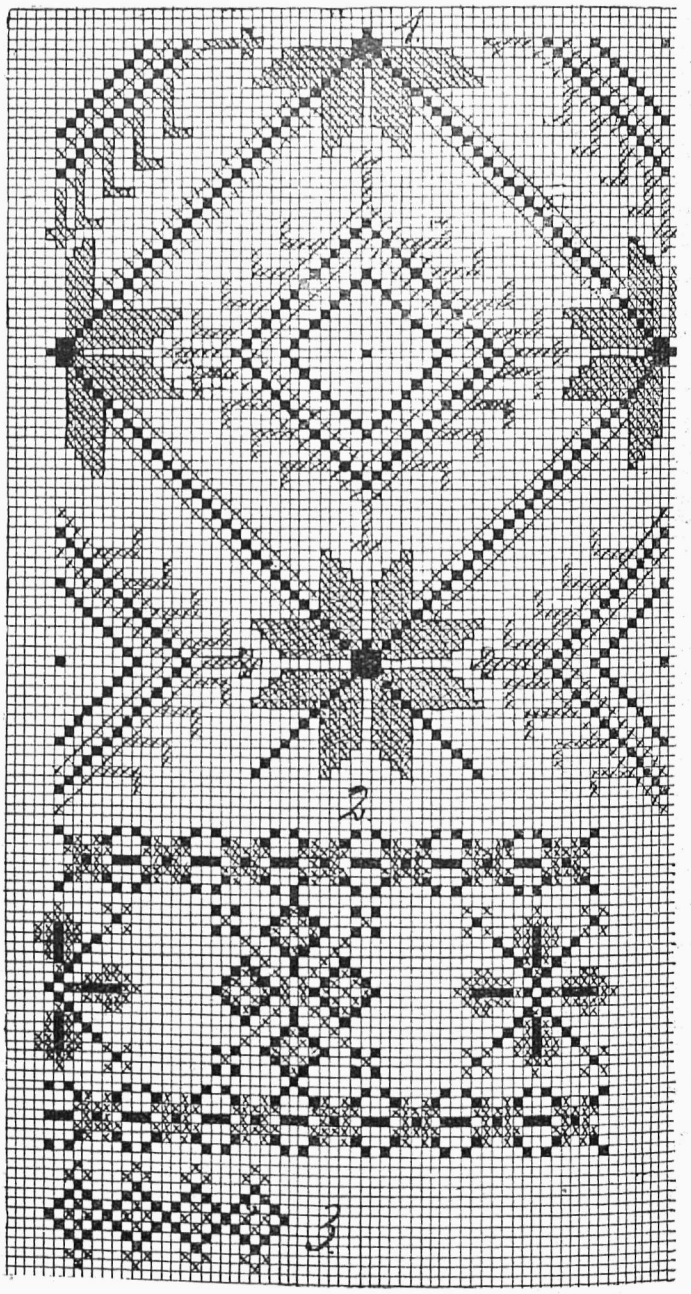

3)

РОБОТИ

СОРОЧКИ

4. Рукав жіночої народної сорочки. Рукави цеї сорочки майже суціль зашиті великими червоними квітками-рожами. Їх у горі морщиться в кілька рядочків і мережкою пришивається до густо зашитих уставок. В низу рукави закінчується „чохлами“, манкетами, вишитими взором, що на коміри й пазусі. Комір лівобережних сорочок є вузький на 2 cm. Станок сорочки перед пришиттям коміра морщиться довкруги шиї.

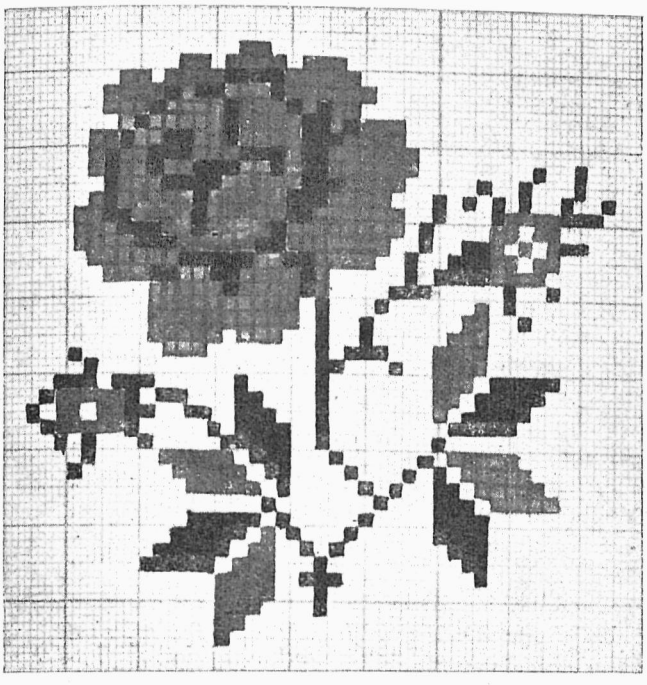

Деталь узору рукава (ч. 4). Краски: × червона, ■ чорна.

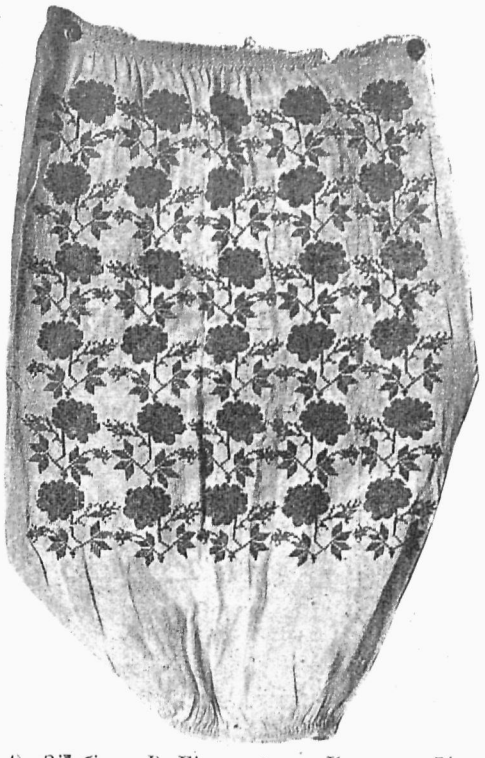

4) *(Зі збірки В. Білецької з с. Котелова, Зінківської окр.) Кліша в власністю Н. Т. ім. Ш. — поміщена була в Матеріялах до Етнології і Антропології, т. XXI–XXII, Ч. I.*

5. Обрус на 6 осіб, величина 150 × 160 cm, виконаний на сільському льняним полотні, прикрашений буковинськими мотивами. По середині обрус получений вузенькою білою циркою (сільське полотно, широке лише на 75 cm), а довкруги викінчений двома рядами ширшої мережки. Поміж мережками розміщені квадратові мотиви узору, що був поміщений в трикутному виді в ч. 11 „Н. Х.“ 1929 р. Ціла середина обруса зашита „звіздками“, що становлять середину згаданого взору. Ці самі звіздки вишиті також на рогах серветок (ч. 6).

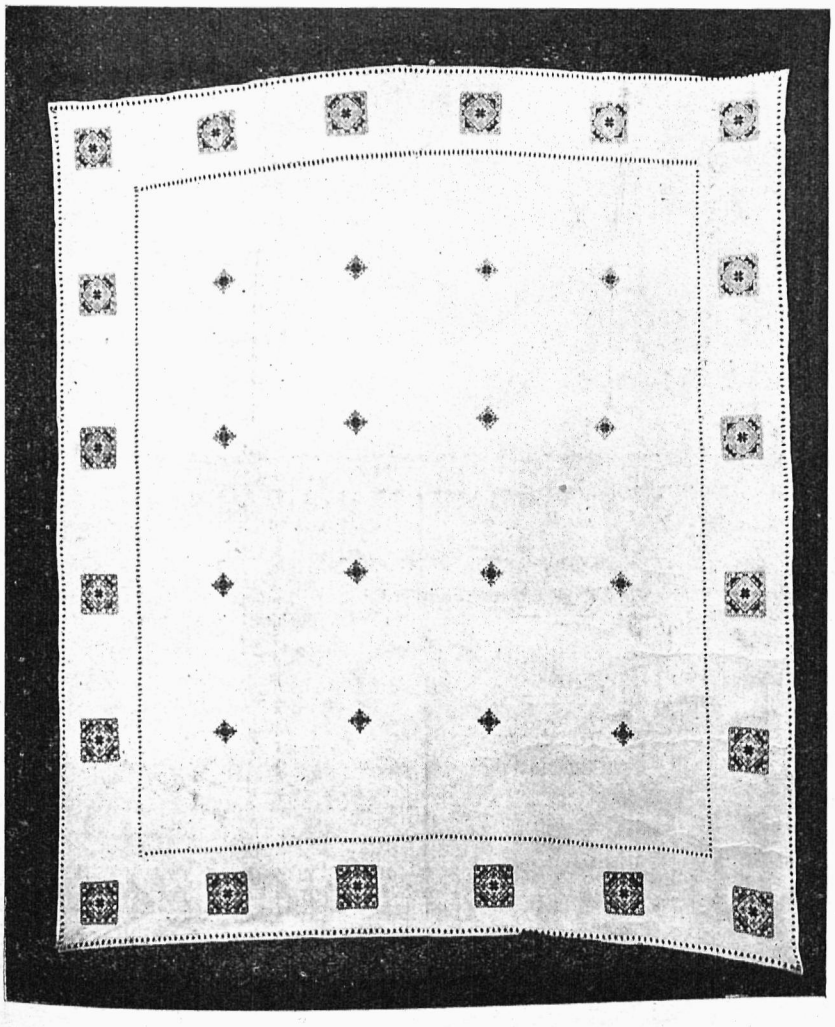

5)

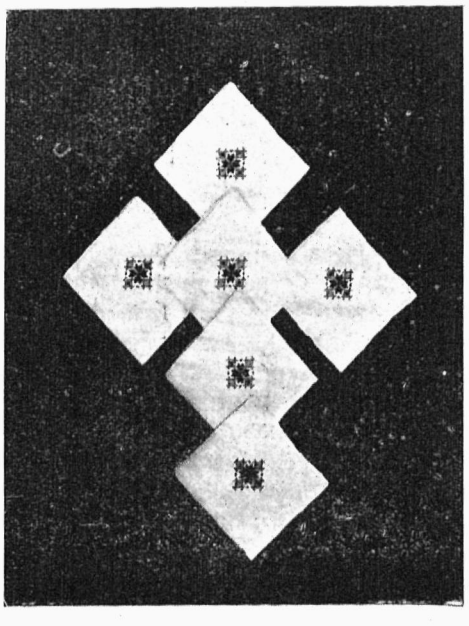

6)

БІБЛІОТЕКА НАУК. ТОВ. ім. ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ

ВОРОЖКА — докінчення зі стор. 9-тої.

знаю, чи ви будете подорожувати, чи хтось з близьких вам людей. Але хтось хотітиме вам перешкодити, старший чоловік — ".

„Можливо що мій — мій батько," промовила пані Мек Лірі.

„Ось так воно й буде," сказала пані Маєрс урочисто. Давно вже я не бачила такої щасливої карти. За рік вийдете замуж, дуже багатий молодий чоловік, міліонер або купець одружиться з вами, однак раніш мутисе побороти великі перешкоди; немолодий вже добродій буде причиною їх. По вінчанню виїдете далеко звідсіль, можливо що й по той бік моря. — А тепер дістану від вас ґвінею на християнську місію у неґрів."

„Дякую вам, пані Маєрс," сказала пані Мек Лірі й добула фунт і шіліиґ з гаманця; „але скажіть, будь ласка, що воно коштувалоб без перешкод?"

„Карт не можна підкупити," сказала пані Маєрс з гідністю.

„Це мені не подобається, ця ворожба мені не подобається," сказав пан Мек Лірі й почухався розсіяно в голову. „Впрочім вона й не називається Маєрс, лиш Маєр і родом з Любеку. Бюсь в заклад пять проти один, що вона витягає такі відомости від людей, що їй до них засі. Я зголошу про це в уряді."

І пан Мек Лірі доложив в уряді справді про це й дивним дивом там не злегковажили справи; і так сталося, що достойну пані Маєр покликано перед суддю, пана Келлея.

„Отже, пані Маєрс", сказав суддя, „як стоїть діло з вашим ворожбитством?"

„Господоньку, я ж мушу з чогось жити, пане суддя. В моїому віці не можу вже виступати в балеті."

„Гм. Тут є на вас скарга, що ви не знаєте свого ремесла. Це таке саме, колиб цукорник продавав цеґлу замість чеколяди. За ґвінею люде мають право вимагати порядної ворожби. Чому ви ворожите, коли не тямите цього?"

„Багато людей було вдоволених. Бачите, я ворожу завсіди людям речі, які їм мило слухати. Ця радість варта кілька шіліиґів. А часом воно теж сповняється. Пані Маєрс, сказала мені якось одна жінка, ніхто мені так добре не ворожив як ви. Ця жінка живе в Сен Джонс і розводиться з чоловіком."

„Але тут є свідок проти вас — пані Мек Лірі, розкажіть нам що знаєте."

„Пані Маєрс вичитала з карт," забалакала швидко пані Мек Лірі, „що я за рік одружусь; що мій чоловік буде великий богач і що я поїду з ним за море."

„Чому саме за море?" розпитував суддя.

„Бо в другій купці карт находилась десятка треф, а це показує подорож," сказала пані Маєрс.

„Нісенітниці," пробурмотів суддя. „Десятка треф — це надія. Подорож — це девятка треф. Коли при тім є сімка каро, тоді це віщує велику подорож, з якої буде зиск. Отже ви ворожили свідкови, що вона одружиться протягом року з багатим молодим чоловіком. Але пані Мек Лірі вже три роки одружена з визначним комісарем поліції Мек Лірі. Що скажете на це, пані Маєрс?"

„Милий Боже," сказала спокійно пані Маєрс, „цеж може трапитись. Пані сиділа напротив мене така причепурена, а ліва рукавичка її була подерта. З того можна заключити, що в неї нема зайвих грошей, але вона радо хотілаб бути елеґантною. Вона сказала, що їй двацять літ, а їй найменше двацятьпять — ".

„Двацять чотири," запротестувала пані Мек Лірі.

„Все одно; отже вона радо виїшлаб заміж — знаєте, вона в мене видавалася за дівчину. Тому я їй виложила їй карту, що віщувала їй багатого чоловіка — мені здавалось, що це їй буде до вподоби."

„А що ви мали на думці коли згадували про перешкоди, про немолодого добродія й подорож за море?" спитала пані Мек Лірі.

„Боже мій, требаж чимсь відплатити клієнтам за їхні гроші," сказала просто пані Маєрс.

„Досить," сказав суддя. „Пані Маєрс, ваша ворожба — це обман. І в картах треба тямити. Бувають ріжні теорії, але затямте собі, ніколи десятка треф не віщує подорож. Ви заплатите пятьдесять фунтів кари, так як ті, що підробляють середники поживи, або купці що продають безвартісний товар. Дальше є підозріння, що ви шпигунка, але мені здається, що ви до цього не признаєтесь."

„Як в Бога вірую," гукнула пані Маєрс, але суддя перебив їй. „Добре, добре, облиште. Але тому, що ви чужинка, без справжнього заняття, політичні власти покористуються своїм правом і видалять вас з краю. Бувайте здорові, пані Маєрс. — Дякую вам, пані Мек Лірі. — Але вам кажу, що поступаєте цинічно й безсовісно, коли таким способом — неправдиво — ворожите з карт. Затямте собі те, пані Маєрс."

„Така невдача," зітхнула пані Маєрс. „Тепер саме, коли справа починала добре йти."

Менш-більш за рік стрінув суддя Келлей комісара Мек Лірі. „Гарна погода," сказав суддя привітно. „Впрочім, як живеться вашій дружині?"

Пан Мек Лірі скривлено всміхнувся. „Пані Мек Лірі — я не знаю — ми розведені — ".

„Що ви кажете," здивувався суддя.

„Так, зявився нечайно якийсь молодий пройдисвіт — міліонер, здається купець з Мельбурну — я хотів цьому перешкодити — але..." пан Мек Лірі безнадійно махнув рукою. „Тиждень тому вони виїхали на пошлюбну подорож до Австралії."

(Переклала з чеського *Бурачинська.*)

РІЖНІ ВІСТИ

До українського Учительства народних шкіл, захоронок і до родичів українських діток! Відповіді на анкету в справі діточих малюнків — а також діточі малюнки просимо посилати на адресу „Нової Хати" — з заміткою „анкета". Вони будуть упорядковані й передані до котрогось з львівських музеїв, де будуть доступні для студій над діточою творчістю.

Виставка діточої книжки. В жовтні — місяці книжки урядив жіночий кружок „Рідної Школи" ім. Ганни Бар-

ОСІННІ МАТЕРІЯЛИ
на плащі, сукні й мужеські одяги
у великому виборі
поручає фірма
СТАХЕВИЧ І АБРИСОВСЬКИЙ
Львів, Ринок 32.

вінок виставку діточої книжки в шкільному будинкові школи ім. Т. Шевченка, при вул. Мохнацького ч. 12.

Простора світлиця, прибрана портретами Шевченка й Сковороди та влучно підібраними написами на стінах.

На столах та лавках розложені діточі книжечки.

На першому місці книжечки-гості з Радянської України.

Багато ілюстровані, приманчиві для ока, дрібонькі — вони аж просяться в руки, вони притягають до себе око дитини. А наголовки! „Моє телятко“ — „Мак та жито“, „Лелека з далека“, „Зазуля реґедзуля“, (Ю. Будяка) „Пожежа“, (С. Пилипенка) „Наша залізниця Червоної“, „По губи“ і „На пасіці“, „Страхопуд“ — Олеся Донченка. У всіх тих книжечках зачаровані в слово глибокі думки про скромність правдивої вартости, радість з праці, вагу солідарности, любов рідного краю і багато багато инших.

З галицьких видавництв найбагатше видавництво „Світ Дитини“. Там можна вибрати книжечки для кожного віку дитини. Є в цьому видавництві переклади з чужої літератури — стрічаємо багато імен українських авторів старших і молодих.

Найбільш улюбленими діточими книжечками це Народні байки — Гнатюка, Покотигорошок — Я. Вільшенка, Зайчик і лисичка — Марійки Підгірянки, Лицар Добриня — А. Лотоцького, Історія про Галю — Марії Загірної (для маленьких діток), Олеся — Бориса Грінченка, Дикі звірі — Адольфа Гайльборна.

Добірні книжечки видає „Рідна Школа“ — по більшій части переклади. Згадаю „Оповідання з життя звірят“, „Двоногий“ — К. Евальда, „Школярики обох частин світа“, „Над морем“ і ин.

Незвичайно дбайливо видані книжечки Української Книгарні й Антикварні. Там перевидані твори нашого найкращого знавця діточої душі — І. Франка. І Лис Микита ілюстрований і Коваль Бассім і Абу Касимові капці і Казки. Там видано теж леґенди Катрі Гриневичевої — По дорозі в Сихем.

Не занедбує діточих видань і Книгарня Н. Т. ім. Ш. Але книгарня взялась видавати книжки для молоді п. н. „Для дому й школи“.

Не замітила я на виставці діточого видавництва „Чайка“ — Київ-Ляйпціґ. Це теж гарно видані, багато ілюстровані книжечки — серед яких пишаються твори улюбленого діточого поста О. Олеся. Ці книжечки мабуть вже вичерпані.

На виставці можна було стрінути ще старі видання з перед 25 або й більше літ. Яка ріжниця між нинішною діточою книжкою а тодішною. Стара книжка — без малюнків, на дрантивому папері з заздрістю глядить на свої чепурні молодші подруги. А ми, радіємо цим поступом — хоча ще багато-багато доведеться працювати, щоб у нас виникла потреба видавання і можливість збуту таких прекрасних діточих книжок як їх мають Японці, Москалі і Німці.

Альманах „Жіночої Долі“ п. н. „Для неї все!“, вже появився на книгарському ринкові в ціні 3.60 зол. Нашому жіноцтву відомі вже Альманахи цего видавництва з попередних років — На новий шлях (1927), Наш світ (1928) і Наша Книга (1929).

Останній Альманах цікавий підібранням літературного матеріялу, в котрім зображена відданість і посвята для рідного краю. В літературній частині взяли участь замітніші сучасні письменниці Галичини, Буковини і Радянської України.

Провідну думку Альманаху схоплює своїми віршами відома поетка Уляна Кравченко. Між авторками стрічаємо імена О. Кобилянської, К. Поповичівни-Боярської, К. Гриневичевої, М. Підгірянки, І. Блажкевичевої, С. Русової, М. Омельченко, Н. Королевої, З. Мірної, О. Дучимінської, Л. Федорович-Малицької, О. Федак-Шепарович — а з письменниць Радянської України беруть участь Н. Забіла, А. Піонтек, В. Чередниченко.

З Альманаху довідуємося про визначні жінки минулої доби, пр. про цілком невідому, а таку симпатичну М. Ішуніну.

В календарній частині, подані дуже цікаві для кожної галицької жінки обєктивні відомости про Радянську Україну — про її устрій, населення й багатства та про Дніпрельстан.

Альманах виданий дуже старанно й естетично, без зайвих прикрас. Гарні ілюстрації з українських фільмів і світлини визначних жінок є цінною прикрасою цего Альманаху.

З міжнародного руху жіноцтва — згадано про емансипацію Туркень та про господарські жіночі школи Данії, та про китайську революціонерку Сумей Ченґ.

Дуже цікава господарська і лікарська частина.

П. Кисілевська — редакторка „Жіночої Долі“ — виїхала до Канади, де познайомлює українське жіноцтво з працею української жінки в Галичині.

Справлення помилки: В оповіданні Уляни Кравченко, п. н. Noli me tangere, поміщеному в 10 ч. „Нової Хати“ з 1929 р., просимо виправити такі помилки:

замість Ramelcen — Kamelcen
„ дострожені — достроєні
„ жуття-бутя — життя бутя

Недостача овочів дається цего року болюче відчувати. Не одна мати журиться, чим заступити своїй дитині улюблені осінні присмаки. Але не забуваймо, що дитина в рівній мірі любить цукорки й помадки, тільки треба подбати, щоб вони були здорові. Цукор потрібний нашому орґанізмові не менше від вітамінів. Він витворює тепло і є доброю поживою.

Українські жінки купують тільки вироби фабрики **„ФОРТУНА НОВА“ у Львові, вул. Кордецького 23.**, які можна набути в кожнім склені. Де їх нема там треба домагатися. Головно тепер, під зиму, коли за порогом всякі забави, свята та вечірки — не забуваймо на отцю одиноку українську фірму.

Д-Р СОФІЯ ПАРФАНОВИЧ

ГІҐІЄНА ЖІНКИ

Уплави (бруди) є лихом, що дається в знаки величезній скількости жінок. Причини їх ріжнородні, їх є багато а боротьба з ними тяжка і часто безуспішна. Можна сказати, що на всякі хороби в нарядах полових і поза ними, ба, на всякі стани первові, ослаблення, невдоволення — майже на все неприємне чи хоробливе, що зустрічає орґанізм — наряддя полове жінки може і часто відповідає уплавами. Всетаки, серед великого множества причин дасться виріжнити декілька важніших причин і до певної міри зосередити кругом них причини та обяви ріжних хоріб.

Зачнім від найлекшої і найбільше поширеної форми: т. зв. білих, звичайних уплавів. Вони можуть мати величезну ріжнородність причин. І так зустрічаємо їх вже у малих дівчаток, найчастіше в віці полового дозрівання. Вони можуть бути виразом деяких змін розвоєвих самих полових нарядів але ще частіше треба шукати причини в малокровности, блідниці, нервовости, деколи туберкульозі і інших проволочних хоробах молодого орґанізму. Причиною може також бути нечистота, або теж самонасильство (онанія). Очевидно, на цей хоробливий стан у дівчаток треба звернути пильну увагу. Він може бути начеб алярмом, криком орґанізму о поміч. Лікар мусить вислідити їхню причину та її вилікувати, уплави після цього зникнуть самі. Куди важливіші в наслідках і тяжчі до лікування є заразливі уплави дівчаток, котрих причиною є трипер або т. зв. ґонорея. Вигляд тих уплавів є дещо відмінний від звичайних „білих“. Білі уплави є воднисті, майже безбарвні, на біллю оставляють шерсткі якби крохмальні блідо-жовтаві (кремові) плями. Уплави трипрові це зеленкаво-жовта, доволі густа рона. Відки береться трипер у дітей? Ним діти заражуються: від мами, няньки, чи других дітей. Спільна купіль, спільний рушник чи ґубка, нічна посуда, спільне ліжко, вкінці руками — все це спричинює перенесення бактерій на ніжну цівку мочову і піхву дітей. В небезпеці також очі, де трипрова рона викликує гнійне запалення і сліпоту. Трипер дівчаток легко дається вилікувати, але не лікуванний переходить на матицю і яєчники і як у жінки викликує подібні спустошення, про що буде мова. Тому: якнайчистіше та найобережніше обходитися з дітьми З усякими їхніми уплавами звертатися сейчас до лікаря!

Уплави жінок ділимо після коліру на: білі, гнійні, брудні або кровяві, а після походження на: піхвові і матичні. Білі уплави можуть мати також причину, як у дівчаток: хороби приладів полових або інших (легені, нерви) чи загальних хороб орґанізму (сухоти, малокровности, хороби переміни матерії (цукриця). Можна сміло сказати, що на кожну хворобу орґанізм жінки реаґує, окрім інших обявів — уплавами. Помину инші хороби, котрих вилікування лікує теж уплави а спинюся на хоробах питомо жіночих, котрі викликують уплави.

Як зазначено білі уплави можуть походити з піхви, або з матиці. Піхвові уплави є рідкі і гострі, вони нагризають шкіру уд; матичні є густіші, з домішкою слизу (флеґми) і не гризуть. До обох родів може бути примішаний ґній або кров і тоді зміняється їхній вигляд. Піхвові уплави можуть мати за причину подражнення і запалення піхви, окрім загального стану орґанізму. Подражнення і запалення викликують хороби матиці чи яєчників, при чім уплави, ґній, кров чи розпадаючі ткани дістаються до піхви та втягають її теж в стан хоробний. З зовні можуть діставатися до піхви всякі занечищення, чужі речі, (кружки, ґубки, кондоми) та при довшім лежанню тамже спричинювати запалення, а навіть боляки. Ранка на части піхвовій матиці (ерозія) викликує також сильні уплави, часто брудні, з домішкою крови. При лекших запаленнях уплави є білі, де далі стають гнійні (ропні) брудні або кровяві. Такі тяжкі уплави все вказують на якусь поважну недугу приладів полових.

Вони виступають теж при трипрі чи ґонореї і разом з запаленням мочового міхура є одним з перших її признаків.

Всі хороби вищих нарядів полових (яєчників, трубок, матиці) проявляються в першу чергу і майже все уплавами. Отже: запалення яєчників (сильні болі долиною живота) по родах, викиднях чи при ріжних хворобах, головно трипрі; запалення трубок (з причини трипра чи закаження), запалення самої матиці — при них все є уплави білі або зеленаво-жовті (трипер).

Гнійні уплави виступають майже все на тлі трипра та закаження (сепсіс). Брудні уплави мають свій вигляд від розложеної крови або розпадаючих тканей; вони є часто дуже чуткі і виступають майже все при новотворах, а з них при раку. При мязаку (мійома) висуваються на перший плян кровотечі, так в часі місячки, як і незалежно від неї.

Я вичислила тільки важніші причини уплавів та тяжчі хвороби. На ділі є ще безліч хворіб полових нарядів чи інших, котрі дають цей сам обяв та всіх їх вичислити годі. Всетаки жінка із того зміркує що: уплави хвороба і не вільно її занедбувати. Далі: причини ріжні і тому лікувати треба причину зла, бо щойно тоді є вигляди на усунення уплавів. Тому її лікування не може бути одноманітне, шабльонове, тільки примінене до причини.

Звичайні, білі, піхвові уплави лікуємо ось так: усуваємо причину дражнення (лікуємо запалення і катари матиці, усуваємо чужі речі) а піхву переполікуємо. Переполікувати що другий день, при сильних уплавах що дня. Дотого служить ірриґатор (геґар) найліпше шкляний із шкляною насадкою (канкою). Його добре вичистити (випарити) наляти літру перевареної води і з висоти 1 м впускати цю воду до піхви. Положення жінки: на взнак, під удами мидничка для відпливу води. До води додається ліків приписаних лікарем (оцет деревний, ґіперманґан, сіль цинкова і т. д.). Добрі є також півкупелі (насідівки) з відваром дубової кори. Тільки сідаючи в купіль треба вложити рурку купелеву (спекулюм), є це стіжковата кавчукова або порцелянова рурка з дірками або щілинами. Нею впливає вода, та лікує піхву.

Трипер треба дуже пильно і совісно лікувати. Є це тяжка хвороба і занедбання веде за собою тяжкі, деколи гнійні запалення яєчників, а деколи й очеревної оболони, що кінчиться часто смертю жінки.

При всіх хворобах матиці і яєчників треба лікувати ці хворі наряди, тут самим полоканням нічого не вдіємо, воно в тих випадках тільки очищує але не лікує.

Новотвори треба завчасу і радикально оперувати, в противному випадку вони розростаються, висисають

Стоматольог-Дентист

Др. СТЕПАН ДМОХОВСЬКИЙ

Львів, вул. Сикстуська 35. Телєфон 79-72.

Прецізна дентистична техніка. Порцелянові корони.

Апарат Рентґена.

соки орґанізму та вбивають його. Це відноситься головно до рака — про що впрочім ще буде мова.

Як бачимо причини та лікування уплавів є дуже ріжнородні, та й треба знати що лікування переважно довготрівале та важне. Тому вимагає багато терпеливости та постійности від жінки, а вправи і знання від лікаря.

ЛІКАРСЬКІ ПОРАДИ

Як гартуватися? З гартуванням треба зачинати від молоду, навіть від найраншого дитинства: не перегрівати дітей ані в одягу, ані в ліжку, купати їх спершу в теплій воді, далі в щораз холоднішій, щоби дійти до змивань і тушів холодною водою. У старших: спати при відчиненім вікні по можности цілий рік, вечером і рано змиватися зґл. душуватися водою, котру щодня і постепенно прилагоджуємо холоднішою. На пр. з весною зачинаємо змивати себе водою 25—28° С. і що дня зменшуємо температуру о 2° аж доходимо до теплоти остоялої хатньої води. Добре є ходити босо по траві з росою. Літом купелі в ріці чи ставі. З початку тільки зануритися, постепенно привикати до довшого побуту в воді і плавання. Одяг легкий, вільний, прозірчатий, руханка і спорт — доповнюють гартування водою. Загартоване тіло є менше податне простуді та заразливим недугам, нерви є менше ґражливі, самопочуття добре.

ПРИПИСИ

Дешеві тістечка (кекси).

12 дкґ масла, 4 яйця, 1 порошок Еткера, 25 дкґ цукру, 50 дкґ муки, ванілія.

Усе добре вимісити, тонко витачати, викроїти ріжні форми і печи у вільній рурі. З цієї пропорції є два великі повні полумиски тісточок.

Солені пальчики.

14 дкґ варених, душених бараболь, 14 дкґ смальцю, 14 дкґ муки, трохи соли. Замісити добре, витачати кілька разів як французьке тісто, виносити за кожним разом на зимно. Відтак тонко витачати, краяти пасочки на 1 цм широкі посмарувати жовтком, посипати кменом і печи у вільній рурі.

Заливані яблука.

Розтерти в мисці 3 дкґ масла, давати по одному 5 жовток, 10 дкґ цукру, добре терти, в кінці 12 дкґ муки і 5 білок, убитих на тверду піну.

(Можна дати замісць муки, терту булку).

Тортівницю накрити папером, посмарувати товщем, вляти трохи тіста, на це дати ½ кґ обираних, перекроєних яблук (серединки можна наповнити варенням) і залляти тістом. Печи годину. Як що яблука тверді, можна їх спарити.

Медівнички.

30 дкґ муки, 1 яйце, (¼ шклянки) завареного меду, 6 дкґ цукру, ½ дкґ соди, 2 дкґ масла, коріння. Усе добре замісити, викравувати округлі медівнички, смарувати яйцем, в середину дати пів оріха. Печи на посмарованій блясі 5 хвилин в дуже гарячій рурі.

ЗАМІТКА: Приписи, які ми помістили в останньому 11 ч. „Нової Хати" — це приписи одного лікарського заведення при безмясній або відтовщуючій дієті. За добрий їх смак не беремо відповідальности.

На памятник пок. Директорки Марії Примівної

зложили:

Іванна з Варивдів Барчинська, Золочів 10 зол.; Галя з Ладижинських Струсевичева, Золочів. 20 зол.; Марія Данплевич, Перемишль, 63 35 зол.; Ірена з Коцистянських Павлюхова, Ужгород 20 зол.; Евгенія Мацькевич, Львів 10 зол.; Марія Колтунюк, Львів 10 зол.; Юлія Маркевич, Львів 10 зол.; Ольга Іванчук Воронюкова, п. Бжуховиці 5 зол.; Оксана Бірецька Озаркевич, Городок Ягайлонський 10 зол.

Книжки й журнали надіслані до редакції:

(Просимо авторів і видавців надсилати нам свої видання для обміну й поміщення в оцій рубриці).

Іван Герасимович: „На трівогу". (Основи української нації загрожені). Львів 1929. Накладом Рідної Школи (ст. 152).

Осипа Заклинська: **„Як добути красу і заховати молодість та здоровля"**, з 63 ілюстраціями, в 3 частинах, стор. 194. Львів 1929. Вид. „Весна".

Дмитро Геродот: **„Тернистий шлях"**. (Збірка поезій), Чернівці 1929. Бібліотека Хліборобської Правди число 4.

Кость Крамалія: **„Із тем дня"**. Буковинські образки з недавно минулого. Чернівці 1929. (Бібліотека Хліборобської Правди, ч. 5), (ст. 32).

Уляна Кравченко: **„В житті є щось..."** поезії, Коломия 1929. Загальна Книгозбірня, ч. 24. З портретом авторки (ст. 160).

Ірина Гургула: **„Писанки східньої Галичини й Буковини в збірці Національного Музею у Львові"**. (Відбитка з „Матеріялів до етнології" т. XXI—XXII. Збірник праць присвячений памяти В. Гнатюка). З мапкою і рисунками писанок (ст. 26).

Ярослав Пастернак: **„Звичаї та вірування в с. Зіболках, жовківського повіту"**. Відбитка з „Матеріялів до етнології" т. XXI—XXII).

„Світ", — ілюстрований двотижн., Львів, чч. 6—7.

„Життя і знання", ілюстрований місячник, Львів, ч. 10—11.

„Нові шляхи". — літературно-науковий, мистецький і громадський журнал, Львів 1929, чч. 3, 4, 5. 6,

„Вікна" — література-мистецтво-критика, Львів. ч. 6.

„Літературно Науковий Вістник", місячник, Львів, ч. 7—8.

„Господарсько-кооперативний часопис" (з додатком „Добра господиня") — ілюстрований тижневик, Львів, чч. 25—33.

„Жіноча Доля", — двотижневик, для українського жіноцтва, Коломия, чч. 16, 17.

„Віра і наука", — евангельський часопис, Коломия, ч. 13—14.

„Світ дитини", — місячник, Львів, чч. 7, 8.

„Zensky Svet", — місячник, Любляна (Югославія), ч. 7—8.

СПЕЦІЯЛЬНИЙ МАҐАЗИН
ВОЛІЧКИ І МОДНИХ
РУЧНИХ РОБІТ
Х. П. ФІЛЬ
ЛЬВІВ,
вулиця Боїмів ч. 21.
Телєфон ч. 42-56.

ПЕРША УКРАЇНСЬКА
ҐАЛЯНТЕРІЯ І ПЕРФУМЕРІЯ
Д. КОНЮХА
Львів, Ринок 37
(біля Нар. Торговлі)

Н. ҐАРІН (МИХАЙЛОВСЬКИЙ)

ДІТОЧІ ЛІТА ТЬОМИ

СЕМЕЙНА ХРОНІКА

10)

— Мамо! він просить, щоби я їхав літом до них на село. Там у них є став, будемо ловити рибу — город просторий. У нього велика, скіряна софа під вікнами, а вишні прямо над вікном висять. У його вуйка багато книжок... Ми запремося у двох в комнаті і будемо читати. Пустиш мене з ним, мамо?

— Пущу, якщо перейдеш до третьої кляси.

— О, як гарно! Я тобі привезу вишень відтіля Добре?

— Добре, добре! Але пора тобі вже вчитися.

— Так не хочеться... — говорив Тьома, витягаючись лініво.

— А на село хочеться?

— Хочеться! — засміявся Тьома.

Бувало рано, коли Тьома не хотів вставати, коли не манила його ґімназія, знечевя згадував свого приятеля, і солодке почування огортало хлопця. Мерщій вискакував з ліжка і починав одягатися. Він тішився, що знова побачить Іванова, який вже буде ждати на нього і весело блисне своїми добрими, чорними очима зпід косматої шапки волосся. Поздоровляться, сядуть близенько поруч себе, і будуть радісно всміхатися до Корнева, який, гризучи нігті, стане глузувати:

— Сто літ не видалися... Поцілуйтеся на радощах!

У такі хвилі Тьома вважав себе найщасливішим чоловіком на світі.

IX.

ДОНОЩИК.

Але нічого вічного під сонцем. І дружба Тьоми з Івановом перервалася, і мрії про вакації на селі не здійснилися, і на сам спомин про ті найкращі дні молодости Тьоми безжалісне життя положило свою погану печать, немов у відплату за перші хвилини щастя.

Учителем французької мови був Бошар. Колись у Франції простий візник, тепер засідав на учительській катедрі так само пишно, як оноді на козлах своєї новозки. І як давніше час від часу стягав кляч довгим батогом, так тепер у школі тріскав широкою, повною долонею, і кричав грімким голосом:

— Voyons, voyons donc!*)

Одної днини, по введеному порядкови, ішла лекція Бошара. Ученики по черзі перекладали, а другі сонливо слухали.

Крізь маленьке, кругле віконце, виверчене в дверех кляси, заглянуло чиєсь око.

Вахнов зложив пальці в дулю, полюбувався вперед сам, а відтак показав заглядаючому до кляси.

При всій своїй доброті Іван Іванович — бо він це був — не витерпів і, відчинивши двері, покликав Вахнова до директора.

Вахнов наляканий став божитися, що це не він показував дулю. На свідка покликав самого Бошара, будьтоби цей бачив; як Вахнов сидіє спокійно.

Бошар бачив усе і з цікавістю природника обсервував звірка нижчої раси, Вахнова. Так і промовив згірдливим тоном вдоволеного дослідника:

Allez, allez, bête animal!**)

*) нуже! нуже!

**) Іди, іди дурна худобино!

Скріпивши серце, Вахнов вийшов за Іваном Івановичем на коридор, але коли двері зачинились, і вони остали самі, Вахнов упав навколішки і заголосив:

— Іване Іванович, не губіть мене! Директор прожене за це, а батько вбє. Чесне слово, я говорю правду; ви знаєте мого батька.

Іван Іванович добре знав старого Вахнова, який був у повнім значінню слова звір по дикости й суворости характеру. Він знаний був в цілому місті з тих своїх прикмет, поруч і з другими, признаними громадянством: ідеальною чесністю і самовідреченим геройством.

— Встаньте! — заговорив збентежений Іван Іванович, і сам кинувся піднимати Вахнова.

Вахнов підвівся, і для скріплення вражіння цмокнув надзирателя в руку. Іван Іванович прожогом метнувся від Вахнова, відмахуючись і сильвуючи по дорозі. Вахнов постояв часочок на коридорі, а відтак увійшов до кляси.

Якимись дорогами ця подія все таки дійшла до відома директора, і педаґоґічна рада засудила Вахнова на двонедільний карцер, по дві години денно.

Пересвідчившися, що доносчик не Іван Іванович, Вахнов зупинив підозріння на Бошарі, одинокім свідку, який міг донести. Так думала і ціла кляса. Хоч і не дуже завзято, але майже всі осуджували Бошара.

„Ідіот“ Вахнов здобув собі хвилево як не пошану, так бодай спочуття. Це спочуття розбудило в ньому придавлене спершу батьком, а відтак ґімназією, давно вже дрімаюче в душі честилюбіє. Вахнов дізнавав приємного морального вдоволення, як чоловік, котрому окруження сприяє. Але одночасно щось говорило йому, що те спочуття нетрівке і, щоб удержати його, треба, щоби він Вахнов зробив щось такого, що приневолить усіх забути його минуле.

Бідна голова Вахнова, може перший раз в житті, занята була иншими думками як ті, що піддавало їх йому здорове, лініве тіло пятьнацятилітнього хлопця. Його мозок тяжко працював над трудною задачею, і наконець розвязав її.

Перед приходом Бошара на годину, Вахнов таки не вдержався, і розповів Тьомі й Іванову (вони і в другім році сиділи всі три разом, і по давному в останній лавці), що встромив голку в крісло, на якому сяде Бошар.

Однак на лиці Іванова й Тьоми замість сподіваного одобрення вичитав Вахнов радше страх, тому для власної забезпеки погрозив їм:

— Видайте лишень!

— Ми не видамо, не тому що налякалися твоїх погроз — сказав з гідністю Іванов — а задля обовязуючих нас правил товариської солідарности. Але це, що робиш, таке погане!...

Тьома тільки поглядом відповів на так різко висказані Івановом і його власні думки.

Сперечатися не було коли. Бошар вже входив, гордий і спокійний. Він вийшов на підвисшення, станув плечима до крісла, не спішачись, положив книжки на стіл, обвів поглядом сонного орла клясу і, розкладаючи складки фрака, опустився важко на крісло.

Але в тую ж мить скочив з проймаючим криком, гей ужалений, нагнувся і став мацати рукою крісло. Відшукавши голку, витягнув її з трудом зі сидження, і прожогом вибіг з кляси.

За хвилину влетів директор — страшно блідий, із запавшими кудисьто в глиб очима, відкіль горіли вони пекучим огнем. Так прямо кинувся до останньої лавки.

— Це не я! — закричав притиснений до стіни, застрашений Тьома.

— Хто?! — прохрипів директор, схопивши його за руку.

— Я не знаю — відповів писклиро Тьома.

Директор одним сіпненням вирвав Тьому з лавки, і потягнув за собою.

Гей вихром понісся Тьома з ним по коридорі. В якімсь отупінню глядів бездушно на ряди вішалок з одностроями, на брудний кальош, що лежав посередині долівки... Отямився щойно в канцелярії директора, почувши, як зловіщо стукнув замок запираних на ключ дверей.

Смертельний жах огорнув Тьому, коли побачив, що директор став якось тихо підкрадатися до нього.

— Що ви хочете зі мною робити?! — закричав несамовито Тьома й кинувся тікати.

В цю мить директор схопив його за плечі й заговорив скорим, немов пекучим шопотом:

— Я нічого вам не зроблю, але скажіть: хто? Тьома закляк на місці, і зі страхом глядів на роздуті піздря директора.

Чорні, палаючі очі ні на мент не пускали від себе широко розплющених очей Тьоми. Немов щось владно розтягало їх і входило через них сильне, непереможне, діймаючо болюче — входило в глибину Тьоми, туди... кудись то далеко, в ту глибінь, яку щойно тепер під холодом чужого дотику почув у собі перший раз онімілий зі страху хлопчина.

І ось, неначе жалісний посвист бурі поруч з диким завиванням, зазвучали в його вухах його власні безладні слова о пощаді, слова благання й опять слова о пощаді і накінець... страшні, очайдушні слова, які несвідомо вилетіли із помертвілих губ... Ах! які страшні! страшніші ніж кладовище і чорна шайка Єремія, ніж ремінь батька, ніж сам директор і все, що не булоб на світі. Що сморід керниці? Там, відкривши рот, він більше не чув його... Від смороду, який обхопив душу, Тьома дико рванувся.

— Ні! ні! не хочу! — з несамовитим криком безмежного горя кинувся Тьома до директора, який добув з нього ті слова.

— Мовчіть! — зі спокійною, холодною погордою промовив директор і вінхнув Тьому до сусідної комнати, запираючи за ним двері.

Оставши на самоті, Тьома безпомічно оглянувся, немов шукаючи загублену зв'язь подій. Затихаючі в коридорі кроки директора піддали йому ту звязь. Мов лискавка пронеслася думка, що директор пішов за Івановом.

— О-йой-йой! — вхопився Тьома за голову, і закрутив чмелем. Вдаривши об якийсь предмет, так і затих — безмежна порожнеча огорнула його душу.

В сусідню кімнату знов увійшов директор. Знова залунав його скажений крик.

Тьома отямився, і завмер в болючім дожиданню відповіди Іванова.

— Я не можу... — почув тихі слова й його серце защеміло.

Знов загремів директор, і новий град погроз заслав комнату.

— Я не можу, я не можу... — доносився до Тьоми, немов з якоїсь безконечної висоти, дрожачий голос Іванова. — Робіть зі мною, що захочете, я приїму на себе всю вину, але видати не можу...

Настала могильна мовчанка.

— Ви виключені з гімназії — промовив суворо й спокійно директор. — Можете йти домів. Учеників з такими поглядами не можемо в школі терпіти...

— Щож діяти! — відповів нервово Іванов — виганяйте, а все таки не приневолите мене стати падлюкою.

— Геть!!

Тьома вже нічого не чув. Усе в ньому, немов завмерло.

Через пів години опісля відбулося засідання педагогічної ради. Вахнова прогнали. Родині Іванова предложили забрати його добровільно з гімназії. Карташев дістав двонедільний карцер по дві години у день в часі обіду.

Тьомі приказали вернути до кляси, куди він і увійшов прибитий, понижений, з обмерзінням до себе самого, до директора й до життя. Мав одно тільки сердечне побажання, щоб життя скінчилося відразу, щоби перестати думати.

Але життя не кінчиться на бажання, думати треба, і Тьома, коли підвів очі на товаришів, почув, що нема Іванова, нема Вахнова, а є він — доносчик, прикований до свого ганебного місця... З болем згадав ті світлі, безповоротно пропавші часи, коли і він був чистий, несплямлений, і огорнуло його гірке почуття, навіщо він живе... і ридання підступили до горла.

Але він здержався і тільки якесь тихе, жалісне квиління вирвалося йому з грудей — квиління, що завмерло у самому почині. Щось позабуте, гей образ Жучки в керниці, промайнуло знечевя в голові Тьоми...

Він живо, трівожно оглянувся... але ніхто не дивився на нього.

* * *

Передаючи родичам події дня, Тьома затаїв, що зрадив товариша. Батько вислухав його й промовив:

— Інакше ти й не міг зробити... Але безкарно годі було так усе оставити. Вахнова давно пора прогнати: Іванов, видно, ще за щось був на приміті, а ти — менше других винен — заплатиш карцером. Щож? відсидиш.

Серце Тьоми болюче защеміло і — ще більш упокорений стояв, не сміючи підвести очей на батька й матір.

Аґляїда Василевна нічого не сказала, і відійшла до своєї кімнати.

Не доторкнувши майже їжі, Тьома журливо ходив по хаті, вибираючи місця, де не було нікого. Час до часу зупинявся біля вікон і непорушно, без думки глядів кудисьто в далечінь. За найменшим шорохом хутко покидав своє місце, і трівожно оглядався.

Коли надійшли сумерки, Тьомі стало ще тяжше, і він несвідомо поволікся до матери. Добачив її біля вікна, і мовчки підійшов.

— Тьома, розповідж мені усе, як було! — мягко, ласкаво, але ураз і приказуючо-сильно промовила мати.

Тьома здрігнувся і почув, що мати вже догадалася.

— Усе розповідж!

Цей ласкавий, заздалегідь вже прощаючий голос розбудив в Тьомі пекучу потребу усе до чиста матері передати.

Розказавши цілу правду, Тьома замовк і застиджений опустив голову.

— Бідний мій хлопець! — відізвалася перша мати, перенята такимже смутком пониження й болю.

Тьома сперся на її фотель, і тихо заплакав. Мати мовчки втирала капаючі по його щоках слези. Зібравши думки і давши синови час заспокоїтися, вона сказала:

— Щож діяти? Коли ми бачимо наші недостачі і, помітивши їх, стараємось поправити, то й хиби наші вже стають джерелом відкуплення. Відразу нічо не приходить. Усе в життю дістається тільки важкою боротьбою. В тій боротьбі ти вже пізнав сьогодня одну слабу свою сторону... Коли будеш молитися, попроси у Господа, щоби Він післав тобі витрівалість і сильну волю в хвилинах страху й небезпеки.

— Ах, мамо! коли я згадаю Іванова, коли згадаю... так здається, і вмерби сейчас.

Мати мовчки погладила голову сина.

— Ну, а якби ти пішов до нього? — спитала ласкаво.

Тьома не відповідав спершу.

БІБЛІОТЕКА НАУК. ТОВ. ім. ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ

— Ні, мамо, не можу — сказав накінець дріжучим голосом. — Коли знаю, що більше не побачу його, я так люблю Іванова.... а коли подумаю, що маю йти до нього... я вже його не люблю — сумно докінчив Тьома, і слези знову потекли з його очей.

— Ну, і не треба, не йди. Колись в життю, як станеш гарним, чесним чоловіком, дасть Біг, стрінешся з ним і скажеш йому, що ти вийшов таким ізза него; скажеш, що завжди думав про нього, і хотів бути таким гарним і чесним, як він. Добре?

Тьома нишком зітхнув і задумався. Мати також замовкла і тільки тягом пестила свого слабого сина, що вже у першім бою не устоявся.

Вечером, в постелі, Тьома обережно підвів голову, а пересвідчившись, що всі сплять, опустився тихесенько на долівку і в палкій екстазі — так рідкій у дітей того віку — молився горячо з вірою, просив Бога, щоб дав йому сили нічого не боятися.

І нараз серед молитви Тьома згадав Іванова, його очі, такі ласкаві, добрі, довірчиві — згадав, що вже більше не побачить його ніколи... і, зойкнувши від нестерпного болю, вгризся зубами в подушку — і завмер у безмежному смутку...

X.

ДО АМЕРИКИ!

Сумно, непривітно поплило ґімназійне життя Тьоми. Він не міг стерпіти шкільної комнати, того свідка колишнього його щастя й упадку, хоч поміж товаришами найшов несподівану піддержку. Через кілька днів після тяжкої самоти підійшов до Тьоми Касіцький і, піднерши бороду рукою на лавці, спитав приязно й спочутливо:

— Як це сталося, що ти зрадив? Налякався?

— Чорт зна, як воно вийшло! — відповів Тьома, і слези виступили йому в очах. — Розкричався, затупав, я й не памятаю...

— Так, це неприємна історія... Ну, тепер будеш мудрійший...

— Тепер хай стрібує! — скипів Тьома й очі в нього загоріли— я йому падлюці в морду заїду...

— Ось як!... Ну, свинство сталося... Жаль Іванова?

— Ах, за Іванова я віддавби половину життя!

— Розуміється... водою вас, бувало, не розлучиш. А моя то сволоч, Яковлев, радується.

Що дня Касіцький присідався до Тьоми, і залюбки з ним розговорював.

— Слухай! — сказав одного разу — хочеш, я пересяду до тебе?

Тьома спаленів з радости.

— Єй Богу, у мене там така погань...

І Данилов що раз частіше став оглядатися на Тьому. Він довго — будьтоби незамітно — вдивлявся в бліде, наболіле лице „доноцика“, і в душі ярко уявляв собі муки, які в той час переживав Тьома. Стидливий Данилов не вмів прямо висказати Тьомі свого спочуття, і тільки при ранішній стрічі якось незвичайно сердешно стискав руку Тьомі, і червонів. Тьома відчував прихильність Данилова й собі крадькома глядів на нього, але живо відвертав очі, коли Данилов ловив його погляд.

— Ти куди? — спитав Данилов Касіцького, який з копицею книжок і зошитів весело мандрував по клясі.

— А ось перепровадитися загадав...

Ця думка подобалася Данилову. Він цілу годину щось міркував, а на перерві підійшов рішуче до Тьоми, став своїм звичаєм боком до нього і спитав, паленіючи:

— Ти не будеш мати нічо проти того, якщо я пересяду в твою лавку?

— Я дуже рад! — відповів Тьома, і собі червоніючи по вуха.

— Ну, і прегарно!

— І ти? — побачивши Данилова, сказав урадований Касіцький. І заревів на ввесь голос:

„Вот мчится тройка удалая!“

Один з давних сусідів Касіцького, Яковлев, шепнув на вухо Филипову:

— Карташев і їм прислужиться...

І оба весело засміялися.

— Моя сволоч сміється — промовив Касіцький, переставши співати. — Сплетничають щось тамки. Чорт з ними!... Стрівайте! тепер треба нам розсістися: ти, Данилов, найбільш солідний, сідай в середині поміж нами, двома збиточниками. Ти, Карташев, від стіни, а я, що не можу довго всидіти на однім місци, сяду ближче проходу.

Коли все було в порядку, Касіцький сказав:

— Ну, тепер справжня трійця! Побачите, як прегарно заживемо!

* * *

— Ти любиш море? — спитав раз Данилов Тьому.

— Люблю.

— А плавати лодкою?

— Люблю, але я ще ніколи не плавав.

Данилов ніяк не годен був порозуміти, як в надморському місті можна не вміти плавати. Він давно вже вивчив і гребсти і правити кермою. Від коли затямив, заєдно бачив те безкрає море, родинний дім на самому березі; завжди дихав свіжим морським повітрям, перемішаним із запахом конопель, смоляних линв і вугляного диму пристані. Від коли затямив, завжди пестив його вухо шум моря — то тихий і мягкий, гей шепіт, то пристрасний-бурхливий, як рев розлюченого, дикого звіра. Данилов любив море, поріднився з ним; цю любов піддержували й розвинули в ньому молоді моряки, що гостювали у його батька, капітана порту.

Данилов і у сні думав про море. Він любувався ним з відчиненого вікна, коли бувало вечером місяць залле своїм чудним світлом ту безкраю водяну далечінь з ясною, срібною доріжкою, що простяглася десь у безконечність. Він бачив, як лодка знечевя попадала у ту освічену полосу, розрізуючи її рівномірними ударами весел, з яких — гей срібний дощ — спливала фосфоричним блеском напоєна вода. Він любив тоді море, як люблять малих, гарненьких дітей. Але не тими образами море манило його душу, будило одушевлення й пристрасть. Данилова захоплювала буря на морі — в ньому піднималося тоді незгліблене бажання поміритися своїми силами в слабій лодочці з розбурханими, сердитим великаном, коли він очайдушний кидав далеко на беріг свої лютуючі филі. В той час Данилов вже не був тим звичайним мягким Даниловом. Тоді він цілими годинами стояв на березі моря, стежачи за розходившимися водами. Він якось злобно глядів на своїх скажених ворогів-филі, що тутже при його ногах розбивалися об беріг.

(Далі буде).

Видає Кооператива „Українське Народне Мистецтво“. За Редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА.
Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок ч. 39., І. пов. З друкарні Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові.

Львівська державна наукова бібліотека

Щоб оминути непотрібних обопільних поштових коштів при надаванню посилок за посліплатою, просимо дуже при всяких замовленнях (кроїв, взорів, монограмів і т. п.) надсилати належитість з гори, чеком „Нової Хати“, переказом, або поштовими значками.

Табелі кроїв з вимірами.

Виміри кроїв дая підлітків і жінок.

Величина	для підлітків			для жінок					
	14	15	16	I	II	III	IV	V	VI
Обєм горішний	cm 84	cm 86	cm 88	cm 90	cm 96	cm 102	cm 108	cm 114	cm 120
Обєм в поясі	64	66	68	70	74	78	84	90	100
Обєм в бедрах	90	94	96	100	105	110	114	120	130
Довжина спідниці	75	80	85	102	105	108	108	108	108

Виміри кроїв для дівчаток від 1—13 літ.

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Ціла довжина	cm 45	cm 48	cm 50	cm 55	cm 60	cm 65	cm 70	cm 75	cm 80	cm 85	cm 90	cm 96	cm 102
Обєм горішний	58	60	62	64	66	68	70	72	74	76	78	80	82
Довжина рукава	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	37½	39	40½

Виміри кроїв для хлопчиків від 1—13 літ.

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Зовнішна довжина коротких штанів	cm —	cm 29	cm 33	cm 36	cm 39	cm 42	cm 45	cm 48	cm 50	cm 54	cm 56	cm 58	cm 60
Зовнішна довж. довгих рівних штанів	—	—	57	60	63	67	70	73	76	79	83	86	89
Довжина рукава	20	23	24	25	25	29	31	33	35	37	39	41	43

Ціни кроїв:

а) велика форма крою (костюм, сукня, плащ) . . . . . 2·20 зол.
б) мала форма крою (блюзка, спідничка, діточий одяг, білля) . . . . . 1·80 „
в) дрібнички (капелюхи, ковнірці, черевики, тощо) . . . . . 1·— „
г) малий взір до ручних робіт . . . . . 1·50 „
ґ) великий взір до ручних робіт . . . . . 2·40 „

ЗРАЗКОВІ МОНОГРАМИ

(ручно рисовані)

до гапту й вишивання хрестиками

в ціні від 0·50 до 1·— зол. за штуку.

При замовленнях не забувати подавати величину букв і до чого вони призначені (до хустинок, білля, рушників, пошевок, обрусів і т. п.).

НИТКИ DMC до ручних робіт:

Cotton Perle	ч. 8.	в клубках	0·65 зол.
„ „	„ 5.	в мотках	0·45 „
DMC в мотках	„ 12, 16, 25	. .	0·25 „
Moulinée в мотках	. . . . .		0·18 „

При замовленнях треба подати краску (найкраще за числом) і кількість мотків або клубків. До робіт, поміщених в „Новій Хаті“ можна красок не подавати, лиш зазначити, до якого взору дібрати нитки.

Гроші треба висилати рівночасно із замовленням переказом або в поштових значках. На **звичайне порто** посилки долучити **0·50 зол.**, а на **поручене** 0·65 зол. При найменших замовленнях **ниток** і инших матеріялів на порто треба долучити **1·10 зол.**, при більших (полотно, канва) **1·40 зол.** Всі замовлення полагоджуються (за попередним надісланням належитости) протягом 7—10 днів.

За посліплатою не висилається.

УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО

ВИКОНУЄ готові або на замовлення ручні роботи з народними вишивками й мережками для прикраси одягів і домашної обстановки.

ПОРУЧАЄ вишивані блюзки, суконки, сорочки до народних одягів, білля, обруси, капи, сервети, подушки.

ВИДАЄ щомісячний журнал для плекання домашної культури **„НОВА ХАТА“** з відділом мод і ручних робіт. Передплата виносить: на рік **18 зол.**, на піврік **9·50 зол.**, на чверть року **5 зол.** Для Америки **3 дол.**, а для Чехословаччини **2·50 дол.** річно. (Red. i Adm. Lwiw, Rynok 39.)

КРОЇ! — МОНОГРАМИ! — ВЗОРИ!

ПОЗІР! **ЖІНКИ!** **ПОЗІР!**

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ КООПЕРАТИВИ:

„УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО“

ЖІНОЧА ПРОМИСЛОВА КООПЕРАТИВА З ОБМ. ПОР. У ЛЬВОВІ.

АДРЕСА:

УДІЛ 10·— зол. **Львів, Ринок 39.** **ВПИСОВЕ 1·— зол.**

ЖІНОЧА ПРОМИСЛОВА КООПЕРАТИВА „ТРУД“

ЛЬВІВ, Ринок ч. 39.

ВЕДЕ: 1. Робітню жіночого, мужеського та постільного білля.
2. Робітню жіноч. одягів, костюмів та плащів.
3. Магазин полотен, готового білля, кравецьких додатків.

УДЕРЖУЄ: 4. Трилітну фахову школу кравецтва й білизнярства.

УДЕРЖУЄ: 5. Курси для управительок робітень та інструкторок шиття і крою.

Видає Кооператива „Українське Народне Мистецтво“. За Редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА.
Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок 39. З друкарні Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові.

Ціна числа зол. 1·80

2.265.

ЛЬВІВ

РІК

І-НОВА

М. Бухович.

ХАТА

Ч. 13

1929

Від Адміністрації

Пренумерата є платна з гори; щоби оминути перерви в посилці журналу, просимо о правильне вплачування належности.

До всякої кореспонденції з Редакцією і Адміністрацією просимо долучувати на відповідь 0·30 зл. поштовими значками.

В разі зміни місця побуту просимо завчасу нас про це повідомити, а на кошти зміни адреси прислати 0·50 зл. поштовими значками.

ПОЗІР ЖІНКИ! КУПУЙТЕ ВЕЛИКИЙ ІЛЮСТРОВАНИЙ ЖІНОЧИЙ АЛЬМАНАХ

„ДЛЯ НЕЇ — ВСЕ!“

З ДОДАТКОМ КАЛЄНДАРЯ НА р. 1930

ЦІНА В КРАЮ: 3 зл., з пересилкою 3·60 зл.; ДЛЯ ЗАКОРДОНУ: 60 ам. центів. — Хто пришле гроші за 10 примірників Альманаху, той одинадцятий примірник (один) одержить даром. Замовляти на адресу: „Жіноча Доля“, Коломия, Нова І. („Żinocza Dola“, Kołomyja, Nowa I, Poland, East Galicia, Europe).

Передплачуйте найдешевший, популярний, ілюстрований двотижневик „ЖІНОЧА ДОЛЯ“

ЦІНА В КРАЮ: на рік 10 зл., на пів року 5 зл., на квартал 2·50 зл. ДЛЯ ЗАКОРДОНУ: на рік 2 дол. ам. ЦІНА ОГОЛОШЕНЬ: 1 стор. 100 зл., 1/2 стор. 50 зл., 1/4 стор. 25 зл., 1/8 стор. 13 зл., 1/16 стор. 7 зл., за один раз. При сталих замовленнях опуст після умови.

ПРИЙМАЄТЬСЯ ПЕРЕДПЛАТУ ДО КІНЦЯ 1929 Р. НА

„НОВІ ШЛЯХИ“

ЛІТЕРАТ.-НАУКОВИЙ, МИСТЕЦЬКИЙ І ГРОМАДСЬКИЙ МІСЯЧНИК

що виходить книжками (8—10 аркушів друку) з початком кожного місяця під загальною редакцією

АНТОНА КРУШЕЛЬНИЦЬКОГО

„Нові Шляхи“ мають відділи: а) літературно-критичний (поезії, нариси, новелі, оповідання, повісті, романи, драми, літературні огляди, характеристики письменників, рецензії й замітки); б) науковий (статті по історії, філософії, природничим наукам, економії й соціології); в) мистецький (статті про музику, театр, малярство, архітектуру); г) публіцистично-громадський (статті на загальні теми й події українського життя); ґ) інформаційний (з усіх ділянок праці, знання і творчости).

ПЕРЕДПЛАТА виносить: річно 32 зол., до кінця 1929 р. 22 зол., піврічно 17 зол., чвертьрічно 9 зол. Окрема книжка 3·60 зол. В інших европейських країнах передплата виносить: річно 20 шв. фр., півр. 12 шв. фр., а поза Европою і в Америці: річно 5 дол., півр. 3 дол.

Адреса Редакції й Адміністрації: ЛЬВІВ, ул. ДОМАҐАЛІЧІВ 2/I.

ВИДАЄ:

ВИДАВНИЧА СПІЛКА „НОВІ ШЛЯХИ“

КООПЕРАТИВА З ОБМЕЖ. ВІДПОВ. У ЛЬВОВІ.

За редакцію відповідає: Антін Крушельницький.

В АДМІНІСТРАЦІЇ „НОВОЇ ХАТИ“

можна набути такі видання:

Проф. Марія Омельченко — Вибір фаху.	Ціна 1·—	зол.
Н. Селезінкова — Дитячі садки.	„ 0·80	„
С. Татух — Монограми, брош.	„ 2·50	„
в оправі	„ 3·50	„
У. Кравченко. На новий шлях. В житті є щось...	à „ 2·50	„
— Prima vera	„ 2·—	„
— Лебедина пісня. Проліски. В дорогу. Голос серця. —	à „ 0·50	„
Катря Гриневичева — Шеломи в сонці	„ 5·—	„
Марійка Підгірянка — Мати страдниця	„ 1·—	„
Д. Дефо — Робінзон Крузе	„ 2·80	„
Золота рибка	„ 1·—	„
Пригоди качурика	„ 0·80	„

ОРИҐІНАЛЬНІ

КИЛИМИ Й МАКАТИ

проєкту і праці **О. О. КУЛЬЧИЦЬКИХ**

можна набути в „НОВІЙ ХАТІ“.

ВЕЛИКИЙ ВИБІР!

Макати від 25 зол. — в гору. Килими від 50 зол.

Лікарка Загального Шпиталю

Др. Софія Парфанович

ординує в недугах жіночих і діточих від години 3—5 пополудни.

Львів, вул. Домаґалічів 2. II.

НОВИНКА! НОВИНКА!

КОСМЕТИЧНИЙ ПОРАДНИК ДЛЯ ПЛЕКАННЯ КРАСИ

ЯК ДОБУТИ КРАСУ

І ЗАДЕРЖАТИ МОЛОДІСТЬ ТА ЗДОРОВЛЯ

НАПИСАЛА О. ЗАКЛИНСЬКА

З 63 ІЛЮСТРАЦІЯМИ — В ТРЬОХ ЧАСТИНАХ

40 РОЗДІЛІВ, СТОР. 194, ЦІНА 6·50 ЗОЛ.

ЖІНКИ! Спішіть з закупном книжки, бо наклад на вичерпанню. Дух часу вимагає від кожної культурної жінки знання основ гігієни і косметики та дбайливости про зверхний вигляд. Дбайте про задержання молодости і краси!!!

ЖАДАТИ У ВСІХ КНИГАРНЯХ

ЗАМОВЛЯТИ В ВИДАВНИЦТВІ „ВЕСНА“

ЛЬВІВ, УЛ. РУСЬКА Ч. 3. I.

32.265.

БІБЛІОТЕКА НАУК. ТОВ. ім. ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ

Почтову оплату заплачено гуртом.

Należytość pocztową uiszczono ryczałtem.

НОВА ХАТА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ПЛЕКАННЯ ДОМАШНОЇ КУЛЬТУРИ

ВИХОДИТЬ РАЗ У МІСЯЦЬ

РІК V. ЛЬВІВ, ГРУДЕНЬ 1929. Ч. 13.

ЗМІСТ: *Уляна Кравченко:* Моя книжка; *А. Свенціцка:* Кохання та жінка в творах Джека Лондона; *О. Заклинська:* Виховання дитини; *Колет Івер:* Два світогляди; *А. Тарасевич:* З нагоди вистави Української Академії Мистецтва „Студія" в Празі; *С. В-ка:* Вистава праць мистецької студії проф. Новаківського; Вистава праці модерної жінки в Брні на Мораві; З музичного світу; *С. В-ка:* Психольогія моди; Ярмарок кооператив „Українське Народне Мистецтво" і „Труд" у Львові; Моди; Ручні роботи; Ріжні вісти; *Др. С. Парфанович:* Гігієна жінки; Жертви на памятник М. Примівної; *И. Гаріп (Михайловський):* Діточі літа Тьоми; **Ілюстрації:** Гуцулик; Гафійка; Типи мод з ріжних епох; Оксана Колодуб; Школа проф. Мака.

УЛЯНА КРАВЧЕНКО

МОЯ КНИЖКА

Моя книжка — сувої карт —

Моя книжка має не тільки багату душу, вона і гарну, багату одежу має.

Вона у тривкім пергамені ціла, береги її золотисті. Окраї — марґінеси містерно орнаментом — загадочно заплутаним — обведені.

Таємничі емблеми при буквах кожної чергової глави цизельовані в рубінах... опалях... відповідно до змісту — в оніксах біло-чорних...

На платках моєї книжки покладене листя, подібне до того зівялого, що то жара його спалила... Зпоміж бронзу листя виповзують гади-смоки... із огнистою пащекою... смоки... два... несамовиті...

Моя книжка Scriptum sacrum — сто печаток тайну її замикає...

Аромати — чабриків досонечних та чорноцвіту лісового, що зберігаються в моїй книжці — не змішані із запахом фарби друкарської... На картках її... на велінових відтиску пальців складача не має...

Моя книжка — в рукописах... у ній перлини душі горять веселкою... миготять соняшно... то пригасають... У ній смуток та сила чуття... дійсність і глибина засвітова... молодости міражі.... Моління о крила...

У ній цвіти ярі із містичного лугу... терня окрите білим цвітом суто-буйно... Золото лотачів травневих... полумінь розцвітаючих рож літа... І той клич — клич той, що до саможертви спонукує... веде...

Зобовязання. Присяга. Цироґраф...

По фоліялах не означених числом ні датою йдуть паґіновані діялоги.

Ґенезою — моєї книжки — життя — не література.

Основою, начерком її головним дійсні листи.

Листи незнайомого до незнайомої.

Листи наші дають зміст і тон і суть моїй книжці, та — щоб ті листи і книжка та моя призначена була до літератури, про це не згадується в них.

Багнистої банальности, книжнього балясту-краму, ні аспірацій літературних в моїй книжці немає. Туга снується чорною ниткою... стелиться тінню через усю оту мою книжку. Вона... Мотиви її індивідуальні, субтельні...

Моя книжка немає накладчика, не дбає про книгарню, згуків реклями не потребує, критиків не знає, читачів не має...

Вона має крила... Її лет високий...

Вона ціла голод і спрага духа... вона глядіння — за хлібом ідеалу... Джерело книжки моєї на самітних верхівлях — ґлєтчери вічні дають їй життя...

Моя книжка княжий дар душі його... і цвіти серця мого... серця повного любови.

Моя книжка голос розуму і серця голос — це не мертві букви і не мертвий папір — не псалтир до читання при покійних — а жива струя, виміна дум, та боротьба духів, що вічно притягаються, шукають себе — коли Ананке бліда стоїть між ними заєдно — невідступно...

Про щастя особисте — про кохання — слова в ній не може бути... Жертва горіння в огні власного призначення...

Моя книжка мрії, покуса — відказання, жадоба і туга... іронія — траґізм... патос боротьби двох світів, двох сфер: сумніву, розуму-позитивізму — і віри, чуття-інтуіції... Сцисія-спір двох сил... Скрегіт — діссонансів, боротьба між „я" моїм і „я" його... боротьба, гасла: „Нема Вітчини!" — із кличом: „Для Неї — все!"

Етапи розвою. Боротьба духа громового, великого хмарного і — серця повного пісень несподіваних, звуків неунятих... задуму про горе людське... серця до саможертви готового.

...і піддання остаточне твердині розуму — серцю!

... і сумне порозуміння... пісня унісоно — через побіду свого „я" — побіду жадоби щастя свого — у собі.

Львівська державна наукова бібліотека 5081

Моя книжка — зірваний акорд останньої пісні... Чар річей нескінчених, несповнених... Краса того, що могло бути — а не було...

Моя книжка — громада тіней... скарга без слів... сторожа цвинтарна... Епітафіум — в задумі тяжкій начеркнений напис на гробі його... Короткий сон життя. Царство боже. Прядиво... з нескінченої кужелі — нитки віри.

Моя книжка — Імператив категоричний до полету понад своє „я“ — до воскресіння.. до життя у саможертві для Неї — для ідеї.

Моя книжка осанна вічному, творчому життю.

Моя книжка жива... має душу. Вона убирає мене красками й тонами. Сонце убирає так заграву ранкову та вечірню блисками своїми...

Коли читаю її давно писані слова, переживаю минулі хвилини — хвилини, коли в душі лунала пісня, коли світ був як візія — сотворена в екстазі...

Читаючи її... дещо... деякі картини пропустити мушу — не все досить сильна я, щоб переживати те — що по Дантейськи кінчиться...

От така — тота моя книжка, та вона про літературу нічого не знає — і слідів і відтиску пальців складача на платках її непомітно, немає...

А. СВЄНЦІЦКА

КОХАННЯ ТА ЖІНКА В ТВОРАХ ДЖЕКА ЛОНДОНА

(1876—1916)

Друга жінка Джека Лондона Чамріян була йому справжньою дружиною, була йому найкращим товаришем в житті. Разом з нею він відбуває великі подорожі по морю та на суходолі, ділиться враженнями, з нею разом писав він свої твори. По десятьох роках подружжа пише він їй про свою велику любов до неї і дякує їй за таку велику участь в його житті.

І у своїх творах не мав Джек Лондон иншого погляду на любов, подружжа, жінку, як те, що він відчував у своїому приватному житті. Я не написав ні одного рядка, якого не моглаб перечитати моя власна дочка, — признався він. І це його признання так дуже знаменне для письменника як і його чистий підхід до всіх явищ життя.

Сильна людина, здатна в кожну хвилину в кожних обставинах стати до рішучого бою в житті — займає уяву Джека Лондона. Проблєма боротьби стоїть все перед його очима. Джек Лондон любить природу, що є джерелом сили людини, але ця любов — се не сентиментальне почування, бо природа не все є для людини ласкавим, теплим материнським лоном, але скоріш велетнем із казки, що його мусить поконати людина-ґном. Письменник часто показує в своїх творах велич боротьби маленької наче зернятко піску людини з бурхливими морськими хвилями, з жахливим ледоходом та безмежної пустелі півночі. Серед тяжкої праці, на тлі боротьби з природою та з життям розцвітає у нього любов між жінкою і чоловіком чиста, як снігові пустелі. Джек Лондон не придає великого значіння пристрасті. В його романі „Морський вовк“ нерішучі залицяння Ван-Вейдена коло Мод видаються навіть трохи смішними, але Ван-Вейден, як і Джек Лондон передусім джентельмени, що не сміють рішуче підступити до жінки, навіть в обставинах, де жінка цілком залежна від чоловіка і він є певний її взаїмности. Почуття надзвичайної чистоти в коханні має читач і після прочитання роману „Маленька господиня великого будинку“, — де автор представляє як росте любов-пристрасть маленької господині до товариша її чоловіка. При всій дразливости свого положення „маленька господиня“ лишається все щирою, правдивою, природною без найменшої плями фальшу чи зради.

Джек Лондон звертає деколи увагу на легкі жінки, на ті, що називають себе „артистками“, коли зявляються на далекій півночі Америки. Він усе готов бачити в них скоріш покаяні Магдалини, ніж безстидні грішниці, скоріш жертви суспільного ладу ніж жертви власного темпераменту. Він завзято виступає проти жорстокости та облуди суспільности, що до кінця життя готова розпинати таку грішницю. Так навіть на далекій Алясці, де часто ціле товариство складається з кількох урядників та щукачів золота із незвісним темним вчера, дається відчувати англо-американське пуританство, яке не дозволяє приняти в товариство Льоси, „жінку з минулим“, навіть тоді, коли вона виходить заміж за всіми шанованого полковника.

Чоловік та жінка у Джека Лондона передовсім незрівнані товариші життя, їх взаїмна любов це повнота життя, а природним апогеєм кохання саможертва — навіть смерть ради добра укоханого. Млява, сентиментальна, випещена жінка — штучний витвір хоробливої культури не цікавить письменника. Його жінка, не менше за його героя чоловіка зуміє примінитися до життя і дати собі в ньому раду. Вона ніколи не скаже своїому чоловікові „підніми мене“, та „понеси мене“, але на кожному кроці є йому справжнім товаришем, що в хвилі потреби простягне йому дужу, помічну руку. За це, в свою чергу жадає вона й від нього, щоби він був варт її. Любов Фрони з „Дочки снігів“ до Сент-Вінсента зникає в одну хвилину, коли вона власним досвідом переконується, що він не варт її пошани. „Як такий недолуга — хоче женитися зі мною, — він хоче бути батьком моїх дітей“ — скрикує ображено Тастел, така же горда та смілива дочка снігів, як і Фрони. Вбога бюрова панна Дид з роману „Буйний день“ відмовляється вийти заміж за міліонера Дойляйта, хоча любить його, бо видить, як колись герої Аляски, гарна буйна людина робиться машиною своїх міліонів. Міліони висисають з нього всі живі соки і Дид ясно бачить свою будучність — будучність жінки міліонера. Вона буде мати все, але не буде мати самого Дейляйта. На хвилину він побавиться нею, а потім знова ввійде увесь у свій міліоновий інтерес. Її достоїнство не хоче помиритися з таким положенням і вона відтручує його. В кінці-кінців Дейляйт сам зрозумів, що він не має жадної потіхи від своїх міліонів, хиба тільки журу і рішуче кидає всі свої інтереси, щоби найти повноту життя в коханню з Дид.

Молоді дівчата в творах Джека Лондона дивляться на світ широко відкритими очима, а як життя попече

їх не плачуть і не падають духом, а забираються з новою силою до нового життя. Такі жінки дадуть собі раду з морськими хвилями, приборкають буйного огиря, не загубляться в суворій північній пустелі. Так молода дівчина Фрона з роману „Дочка снігів“ — дочка всіми шанованого піонера на Алясці, після кількалітнього свого побуту в Європі по закінченню своєї освіти вертається до свого батька і з першого кроку в сувору країну вона вміє пристосуватися до нових тяжких обставин, помогти не тільки собі але й другим, а за це дістає відразу найвищу похвалу — „ви можете здатися в цій країні“.

Сміліва жінка вміє інстинктовно владно повестись з конем навіть тоді, коли вона в перший раз має коня в руках як пр. Сексон з „Місячної долини“. Образ жінки, що приборкує буйного коня — це один з улюблених образів Джека Лондона. Дид з „Буйного дня“ імпонує Дейляйту своєю фізичною силою, зручністю та владністю в поводженні зі своїм конем, а образ Паолі з „Маленької господині з великого будинку“ що приборкує огнистого „гірського юнака“ на все врізалася в память Грагама. Ніжна, делікатна Паола міцно вціпившись в гриву коня, обхопивши його боки своїми міцними хлопячими ногами зявилася перед Грагамом як споєна з конем статуя, як одно нерозривне з ним життя, одно тіло зрощене з конем. Вона нагадувала ту доісторичну людину, що вперше накинула вуздечку на дикого коня.

При всій своїй силі духа і тіла жінка в творах Джека Лондона зберігає свою жіночість, свою жіночу ніжність проявляє в кожнім своїм вчинку. Проста, дика індіянка, призвичаєна тільки до грубої тяжкої праці та боротьби з суворим кліматом півночі, де пальми вмить дубіють від лютого морозу — виявляє в коханні зворушливу ніжність і безмежну відданість до самопосвяти. Правда, вона мовчки працює, мовчки любить, але любов палає в її серці, а коли вибє час, вона без надуми заморить себе голодом, щоби коханого спасти від смерти, а на смертному ложі думає не про себе, а дбає все про його щастя. Коли почуття любови огортає індіянку, навіть до чужинця, вона не знає ні батька, ні матері, ні свого племені, перед нею нема небезпеки, нема нічого неможливого — все вона зложить на вівтарі свойого кохання, навіть власне життя.

Джек Лондон не придавав великого значіння фізичній пристрасті, що в коханні виступає часто на перший плян. Голос чуття в коханні його героїв є сильніший від голосу їх крови, а пристрасть ховається дискретно від чужого погляду. Иншого кохання Джек Лондон і сам не знав.

Можливо, — що часом образ жінки виступає в творах Джека Лондона натягнено видеалізований. Одначе в загальних рисах, особливо що до простоти та природности, самостійности та бадьорости в житті образ цей відповідає вимогам сучасности і самого життя.

„Знаєте що — я думаю, що не зле булоби вийти за Вас замуж за такого, яким Ви обіцюєте бути... я думаю, що з Вас можна буде виробити прекрасного мужа, не такого, що любив би приказувати, а такого, що видів би в своїй дружині повноправну, вольну істоту так як і він сам...“ (Приключення — Джонні де Шендока).

Жінка в творах Джека Лондона не є тільки половою одиницею, але їй доступна вся ширина життя — вона шукає життевого досвіду переживань, пригод та багатства думки. І чим багатше та повніше життя, яким вона жие, тим повніше та багатше її кохання.

Гуцулик з села Зелена, пов. Надвірна

ОСИПА ЗАКЛИНСЬКА

ВИХОВАННЯ ДИТИНИ

(ВІДНОШЕННЯ МАМИ ДО ДИТИНИ)

Молода, щаслива мамо! Маєш свою дитинку, свій скарб дорогоцінний, якого не віддалаби Ти нікому в світі. Всі свої почування, свою енерґію, працю, вкладаєш в цю малу дорогу істоту і цей труд біля неї Тобі найміліший. Любиш свою дитину, дріжиш над її здоровлям і виявляєш це своїм поглядом, усміхом, словами. Чим більше не вмієш укрити своїх почувань перед дитиною, тим скорше візьме вона Тебе в полон.

Ця маленька істота така ніжна, безпомічна, слабонька, а Ти зріла сильна жінка — однак невільниця дитини. О! дитина скоро відчує, що вона владарка в цілому домі, що кожне її слово підхоплюють, повторюють з подивом і захопленням, що кожний її крок пильно бережуть, що довкола неї обертається все життя і рух.

Воно мале, а вже починає проявляти свою волю, спонукує всіх до послуху, і має на це всесильний приказ — плач. І чим більше уваги присвячує мама тому невдоволенню дитини, тим воно стає сильніше.

Якжеж тяжко молодій мамі не слухати й не звертати уваги на цей плач. Він її мучить, хвилює. Вона не вспіє інакше зробити, як вволити волю дитині і вже тихо. Вже сміється личко дитини, і мама вже вдоволена, вже хвалить дитинку, що „чіча“. А дитина, відчувши, що її воля всемогуча, переконана об тім, що вона справді „чіча“ і то дуже „чіча“. Тому степенує свої вимоги, яким мама безкритично піддається. І так вростає мала тиранка, а мама стає така слаба у своїй волі, що не важується сказати свойого слова.

Це все діється тому, що відношення мами до дитини є надто безкритичне. Мамі, а ще молодій і недосвідченій все здається, що вона так дуже любить свою дитинку і колиб вона дала дитині поплакати то негайно сталобся якесь лихо. І поволи, поволи, мама стає невільником

дитини, але їй здається, що це дитина її слухає і робить те, що хоче мати.

Треба конче трохи обєктивности в цій справі. Приглядайтесь з боку другій мамі, її відношенню до дитини і її поступованню. Певно побачите багато такого, чого не повинно бути, але й підхопите додатні сторінки гідні наслідування. Кожна мати має свій спосіб поступования з дитиною, бо найліпше розуміє свою дитину.

Виховання дитини зачинається вже в колисці зараз після народження. Мале немовлятко звичайно багато спить, а сей сон йому конче потрібний, бо від сну дитина набирає сили. Всі свої потреби й неприємні почування обявляє дитина криком. Крик се мова немовляти. Не треба цього крику брати траґічно. Інакше кричить дитина з голоду, інакше коли мокра, а інакше, як її щось болить. Дбайлива мати вміє добре розпізнати ріжні роди крику. Часом буває крик без причини. В такому разі треба дати дитині викричатися. Се їй не пошкодить. Навпаки, крик се рух дитини; груди поширюються і голос стає сильніший. Носити дитину цілими днями на руках, засипувати її пестощами — рішуче не годиться, бо це непотрібно розніжнює. Дитина виростає химерна і вперта. Так само зле призвичаювати дитину до гойдання і колисання. Чого дитина не знає, без того й обійдеться. Шкідливим пережитком треба вважати звичку наших селянок колисати дитину цілими днями в замкненій, непровітреній кімнаті. Жінки з інтеліґенції цего не роблять і вони повинні при кожній нагоді викорінювати цей звичай.

Нерозпещена дитина є менше вразлива, менше вередує і мама може лекше відгадати чого дитині треба. Старанність, якою окружаємо дитину, повинна йти в парі з розумом. Догоджування химерам дитини забере мамі спокій, а дитині принесе моральну шкоду.

До двох місяців дитина не плаче, тільки кричить і очні желези не виділюють сліз. До двох місяців нормальна здорова дитина повинна багато спати, та будитися тільки тоді, коли голодна або мокра.

По двох місяцях починає розвиватися в неї змисл зору і слуху. Пізніше спостерігає окружаючі особи і предмети. На усміх матери відповідає усміхом. Яка солодка нагорода для мами за її посвяту для дитини! Дитина поволи стає рухлива. Лише слабі й лімфатичні діти мало рухливі. Треба їх побуджувати до руху. Розвинути, хай вимахують ногами, ручками або і побуджувати їх до руху, подаючи їм палець в ручку, та говорити з ними (але не за довго і не за багато).

Час скоро йде, мама привязується до дитини, дитина до мами. Майже весь час перебуває мама з дитиною і під її впливом розвиваються умові спосібности дитини, почування, спосіб поступования і думання. Від доброго чи злого впливу матери залежить моральне виховання дитини. Часто бачимо, як інтеліґентна людина не вміє і неможе дати собі ради з 4-літною дитиною. Дитина бє ногами, кричить, не послухає. Хочби її били, наробить стиду мамі і вкінці поставить на своїм. „То страшна дитина!“ — кажеться тоді, але се лише страшні призвичаєння, до яких мати допустила засліпленою любовю, а тепер їй гірко і тяжко направити злу привичку.

Розумна мати повинна бути лагідна й добра, але рішуча. „Не можна“, се слово має в собі основу виховання маленької дитини. Дитина скоро навчиться читати в очах матери, у виразі її лиця, що можна, а що ні, з чого мати вдоволена, а за що буде гніватися.

Молода мати мусить знайти в собі все досить сили й рішучости на це, щоб оказати стало й консеквентно своє вдоволення і невдоволення дитині.

Молода мамо! Защіплюючи добрі прикмети в молоденькій і незіпсованій душі Твоєї дитини, будуєш її майбутнє щастя. Але памятай про се, що дитина наслідує і Твої хиби — і дитина Твоя стає часто відбиткою Твоєї істоти.

Розумна любов батьків до дитини, є першою підвалиною вихонання дитини. За цю любов і діти платять любовю. З любови до батьків, розвивається пошана до них, привязання до рідної землі, любов до добра, почуття громадянських обовязків.

Батьки повинні тямити, що дитина не забавка для заспокоєння батьківських почувань — тільки це майбутній громадянин чи громадянка. І вони мають покермувати вихованням дитини так, щоб вона виросла сміліва, благородна, добра, учинна, щоби бачила ідеал життя в громадських почуваннях а не вдоголжуванні власному самолюбству.

КОЛЄТ ІВЕР [1])

ДВА СВІТОГЛЯДИ

Октава Феє (Feuillet Octave), яким захоплювались наші матері, застали мої молодечі літа вже мертвим і забутим. Місячні ночі, жіночі постаті з мягко спадаючими раменами й недбало закиненими шалями, приваблива мягкість другого Амніру; Парижани, які завжди мріють про „бульвар“ (цей бульвар, який не був ще міжнародною банковою вулицею), суворі декрети Жюля Феррі про навчання молодих дівчат, це вістуни бурі, яка почне нову епоху в жіночому думанню й змінить суспільний лад. „Смерть“ Октава Феє це роскішна повість і що й не казати, вона пориває читача романтикою. Психольоґія його мужчин кріпка й кипуча, це весна літературної школи. Вдача його скептичного аристократа сяє мінливими відблесками! Які його жінки мусіли бути правдиві в тому часі. Це зеркало життя, в якому ми вже не пізнаємо себе.

Цей скептик — мужчина нещасливий в подружжі, тому що одружився з ніжною молодою дівчиною, незвичайно реліґійною. Він терпить через те, що душа дружини віддаляється від нього. Молоду дружину мучить те саме горе. Даремні зусилля наблизитись до себе. Тоді з'являється в дивній, незвичайній, ґотицькій обстановці містична істота, що живе осторонь від людей з своїм опікуном, лікарем-відлюдком. Це жінка новітніх часів, такою як вона видавалась моралістам зперед 1880 р., вихованка чоловіка пересяклого мужеською наукою, перейняла це важке знання й стала виродком внаслідок

[1]) Відома французька письмениця Колет Івер, помістила в Revue des deux mondes ряд статей на тему сучасної жінки. Вона говорить про працюючу жінку й тому ділить жінок після звання. Осібно балакає про лікарку, адвокатку, журналістку, аптикарку і т. д. цінні ті спостереження тим, що пересічний тип сучасної працюючої жінки досі ще мало відбився в літературі. Нанизує вона тут свої власні переживання й спостереження, вискази замітних людей, переплітає їх статистичними даними, так що перед нашими очима встають живі картини сучасного життя. Бачимо університетське подвіря в якому проходжуються студентки, кульоари трибуналу де метушаться адвокатки в питомім для французького судівництва одінню, велику металеву робітню, в якій молода дівчина-інжинір бере міру на прилад, що має доставити фірма.

Письменниця зазначує що хоче лише передати дійсність, більш нічого й тому називає ці картини „світлинами“.

Передаємо уривок з цеї розвідки, в якім вона притиставить два різні погляди про сучасну жінку. Один погляд взятий з роману Октава Феє французького письменника 60-тих і 70-тих років, а другий її власний набутий на підставі спостережень. Цікавий цей контраст, тим більше, що в ті часи погляд Октава Феє на „вчену“ жінку був загально розповсюднений.

Гафійка, с. Лука коло Незвиск
Світлив Іван Івинець

Поступування мами зглядом дитини повинно основуватися на спокою. Не треба при найменшій дрібничці оказувати страху і неспокою — не треба кривдити дитину до мести. Дуже часто чуємо ще з уст мами, коли дитина впаде і вдариться об поміст: „Ану, бий поміст, беця поміст!“ Це неправильно. Дитині треба відразу пояснити, що ніхто не завинив цьому, тільки її власна неувага або невміння дати собі раду.

При невідповідному поступованні дитина вчиться злости, а що гірше, привчається свої промахи спихати на когось другого. Опісля мама дивується, звідкіля її дитина набралася тільки злости і неправди. Рівнож не треба здержувати дитину від її бажання руху і досвіду. Дитина надто дбайливих батьків — стає нерішуча і несамостійна. Треба тільки вважати непомітно на неї і усунути всі небезпеки та лишити дитину доглядові її власному — непомильному інстинктові самозбереження, який в многих випадках краще збереже її, як найліпша і найбільш боязлива мама чи батько.

РІЖНІ ВІСТИ

Десятьліття В-ва „Світ Дитини“. Цего року минає 10 літ від заснования діточого журналику „Світ Дитини“. Бажаємо цему корисному Видавництву якнайкращих успіхів.

Замість дорогих миколаївських та святочних гостинців передплатіть дітям їх улюблений журнальчик „Світ Дитини“.

Старанням кружка „Рідної Школи“ ім. Ганни Барвінок відбулись в м. падолисті два цікаві реферати: „Найулюбленіша книжка наших прадідунів і прабабунь“ — др. В. Щурата — і „Жива Літопись“ др. Олени Степанів-Дашкевичевої. Тема другого реферату — історія розвою визвольних ідей в гурті молоді, що дала почин до створення Укр. Січових Стрільців і організація У. С. С. на передодні світової війни, опрацьована на основі особистих переживань і споминів Др. Олени Степанів-Дашкевичевої стягнула повну салю слухачів. Більша частина присутніх, яким Степанівна була знана задля тої замітної ролі, яку відіграла в дні наших визвольних змагань, мала вперше нагоду почути її як прелєґентку. П. Малицька, своєю вступною промовою і Степанів-Дашкевичева своїм рефератом зуміли викликати у присутніх щире зацікавлення і святочний, піднесений настрій та бажання почути в як найскоршому часі продовження цих незвичайно цікавих споминів.

На фонд „Жіночої ремісничої бурси“ відіграли теперішні й бувші учениці фахово-доповняючої школи ім. Грінченка пєсу М. Угрин-Безгрішного „Софія Галєчко“. Представлення пройшло з великим успіхом — і молоді артистки збирали заслужені оплески.

Комітет постарався теж о томболю — а мистецькі

цего занадто кріпкого корму. Вона втратила своє серце, зате розвинула за багато свій мозок. Жіночий інстинкт перемінив знання здобуте від мужчини, в якусь чорну маґію. Уявіть собі що при тім Сабіна — лікар, аптикар, хемік, а окрім того й матеріялістичного світогляду, як її батько. Це явище походить ще з того часу, коли наука й віра собі противорічили.

Герой цієї історії, втомлений даремними уступками, бо цей добродушний скептик, поважаючи релігійні почування своєї дружини, погоджувався на всякого рода жертви, відчув глибоку нудьгу й порожнечу довкола себе, коли стрічає цю несамовиту жінку. Він не прогайнує такої нагоди, щоби розважитися трохи. Ось він шукає її товариства й підлягає її зловіщим чарам.

Октав Фее при тім не помилився, коли, не знаючи тоді иншого спорту для жінки, представляє нам свою майбутню отруйницю на ловах. Він вгадав, що майбутня жінка не буде з тих, що мліють на згук вистрілу. Все складається удачно, бо млява дружина нашого героя нездужає цією неясною хворобою, якими повістярі того часу прикрашували своїх героїнь.

Отже лікар-відлюдок, добродійний дідуган, погоджується лікувати інтересну хвору. Його зловіща вихованка входить у щоденне співжиття подружжа. Позбавлена через науку й безбожність всякої совісти, майбутня жінка стане твариною з інстинктами дикої самки. І коли Сабіна побачила того чоловіка у своїх ніг, вона не спочине, поки не отруїть жінки, щоби він був свобідний. Вона мішає до ліків малі дози аконіту, з кошачою терпеливістю слідкує за омліннями хворої, аж до останнього разу... Потім вона одружується з чоловіком, який ще не очуняв з приголомшення й жури. Ви можете собі уявити, що вона його також отруїть, принайменше морально...

Октав Фее висловлює устами вченого відлюдка, що виховав свою дочку без релігії, лише при помочі науки, такий здогад:

„Найкраще булоб дати жінкам виховання більш відповідне до нашого часу. Майбутність це зробить. Я це попробував у своїй власній сімї. Мені здається, що в недалекій будуччині інтелєктуальний і моральний тип Сабіни, сьогодні напевно виїмковий, стане помалу загальним типом дівочим.“

Сьогодні, коли ми переживаємо цю будучність згадану в романі, питання це представляється таким. Інтелєктуальний і моральний тип Сабіни не розповсюднився. Жінки-отруйниці й злочинниці істнуватимуть далі, але їх найдете менш усього між молодими жінками, ублаго-

фанти — вабили око присутніх, так, що льоси розкуплено в мить.

Комітет звертається з проханням до всіх, кого інтересує доля наших дівчат-ремісничок, присилати свої датки і причинитися тим до усунення болючої недостачі приміщення наших, в більшій части, сільських дівчат, які, добуваючи хліб, мусять мешкати у підвальних норах, без догляду і опіки і там нищити своє здоровля, а часто й характер.

Леді Ґрейс Дріммонд-Гей, одинока жінка, що відбула подорож Цепеліном округ світу. Це відома англійська журналістка, що працює для журналу The Sphere. Вона походить з англійської аристократичної родини. Ще молодою дівчиною працювала в Foreighn Office. Підчас мирових переговорів в Парижі вислали її враз з англійською делеґацією як знавця французької мови до Парижа. Внедовзі вона вийшла заміж і виїхала з чоловіком до Єгипту. З того часу починається її журналістична карієра, бо стаття про єгипетські відносини, надіслана до Daily News, звертає на неї увагу і з доручення Daily News вона об'їздить цілу Европу. Тепер вона невпинно подорожує, всяка світова подія, чи то революція в Китаю чи вистава в Барселоні негайно кличе її на місце. Вона двічи брала участь в летах Цепеліну, раз 1928 р., а раз цего року. Її враження з подорожі появились в The Sphere, і рівночасно були переложені на кілька мов.

Катерина Каревалова президентка болгарської ліґи мира і свободи святкувала в листопаді 50-літній ювилей своєї громадянської праці. Катерина Каревалова по здобуттю освіти в Росії посвятилася праці для свого народу. Вона була ініціяторкою першої жіночої промислової школи, яка тепер є одною з найкращих шкіл в Болгарії. Є щирою приклонницею пацифізму і свої ідеї поширює палким словом і гострим пером. Болгарське жіноцтво видало збірник присвячений п. Каралевовій, а численні свята й обходи були її нагородою за важний труд цілого життя.

Товариство Українська Захоронка в Дрогобичі. Перед 25 роками засновав гурток філянтропів в Дрогобичі Захоронку, в якій находить стале приміщення і опіку до 35 українських дітей-сиріт, котрим грозила без сумніву смерть голодова під плотом. Нужда, яку витерпіли заки прийшли до Захоронки, полишає часто сліди на їх молодім орґанізмі в виді недокровности і слабости костей. Щоби і цему запобігти, закупив Виділ згаданої установи в підкарпацькім містечку Підбужі $2^3/_4$ моргів ґрунту, де серед мальовничої околиці побудував діточу Санаторію.

В санаторії цій найшли діти батьківський догляд і опіку, а суспільність, яка складала на це свої жертви може повеличатися своїм добрим ділом.

Українська Порадня Матерей у Львові, вул. Ходоровського 15 — розпочала поширену діяльність під проводом Др. О. Прийми, як начального лікаря. Отворено відділи:

1. Внутрішні недуги *Др Прийма, Барвінський, Могильницький* від 9—10 рано.
2. Ортопедичний — *Др Могильницький* від 9—10.
3. Дентистичний — *Др. Баранецький* від 3 год. попол. в понеділок, середу і суботу. Дентист-лікар *Стронська* від 12—1.
4. Кварцова лямпа та ортопедична руханка від пів до 4 попол. *Др. Могильницький.*

Нову прикрасу кожної української хати становить стінний календар „Рідної Школи" на 1930 р. Ілюстрації, поміщені на календарі дають частинний погляд на напрямок діяльности „Рідної Школи". Хай не буде нікого, хтоб не тільки прикрасив стіни своєї кімнати цим календарем — але й прислав за календар відповідний даток на „Р. Ш."

Різні є погляди на те, яка пора життя найкраща. Одні вважають за найбільше соняшні дитячі літа, другі, ранню молодість, иншим видаються зрілі літа середнього віку найприємніші. Та на одно всі погоджуються: найкраща пора є та, коли здоровля людини найкраще. А багато людей каже, що найсолодший час в їхньому житті настав з тої хвилі, як вони почали їсти цукорки та помадки „Фортуни Нової". — Були це найсолодші миколаївські вечері, на котрі на довго наперед вичікували. Таку солодку несподіванку може кожний справити своїм найближчим, — набуваючи з нагоди Миколаївського свята солодощі тільки з фабрики **„Фортуни Нової".** (Львів, Кордецького 23).

родненими наукою. І нема причини, чому аналіза, електроліза й розклад елементів малиб повернути жінку до первісних інстинктів.

Бачу її ясною та зрозумілою.

Полетті тепер двацять чотири роки. Біла й тендітна стоїть між своїми прозірчастими фляконами, лискучими шклами, вузькими трубками.

Вона не поважна надмірно, не гордовита, не має вченого вигляду. Вона малого росту й мовчалива; весь її дух відбивається в чорних очах. Руки в неї ніжні наче створені для того, щоби гаптувати, плести ніжні мережева, заграти на роялі першу арабеску Дебюссі. А вона вступила до Хемічного Інституту в Монпелл'є і ось тепер вона інжинір, а її гарні руки обгризені квасами, етером, часто попалені вогнем, як у дбайливої господині. Полетта інжинір-хемік у великій парфумерії в Місті Квітів. Її лябораторія притулена до узбічча гори, піднимається над одною з найкращих долин світа, з видом на фіолетні горбки, що мягко спливають до блакитного моря. З робітень лине сюди запах помаранчевого цвіту, жасміну й троянд. Серед цих пахощів і перед цією панорамою, вона доглядає спокійно своєї тихої й точної праці.

Полетті доручено перевіряти всі запашні есенції, які фабрика повинна доставляти. Її стіл заложений пляшечками й фляконами всякого роду, що її тендітні пальці перебірають. Вона перевірює чистоту й суцільність цих обманчивих олійків.

Вона постепенно пробує аналізу полярізацією світла і ось зігнена над мікроскопом мірить реакцію рідини на вплив світляного проміння. Вона наливає розпущену рідину до скляного бальону. Кілька крапель безбарвної рідини й весь бальон заливає роскішна багряна краска. Трошки квасу і знов вигляд прозірчастої води. Потім при помочі чисел, видрукованих на таблиці, вона означує, без слова, добуту скількість левяді або маґнолії.

Так минають дні Полетти. Вона виготовлює десять до пятнацять аналіз денно, менш більш все ті самі й не нарікає. Вона любить хемію. „Хемія орґанічна, — сказав мені влучно учений шеф лябораторії, де Полетта аналізує спокійно без мрій, — це необмежене поле. Коли раз установлено формулу, можна творити нові тіла до безконечности, додаючи тут уголь, там водень. Жінки дуже добре справляються з цею працею й нема причини, чомуб не вірити, що й вони стануть винахідницями."

Переклала з французького *Л. Бурачинська.*

МИСТЕЦЬКІ ВИСТАВКИ

З НАГОДИ ВИСТАВИ УКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ МИСТЕЦТВА „СТУДІЯ“ В ПРАЗІ

Минулого місяця була в Празі річна вистава української „Студії“ та з цього приводу постановила я подати нашим читачкам деякі дані про цю виставу та про саму Академію. Наші читачки знають про неї мало, або й зовсім нічого — а згадана академія в багатьох зглядах дуже замітна.

Одно, що — йде вона під проводом визначних наших мистців — малярів, ґрафіків, скульпторів, знавців історії мистецтва, як проф. Кулеця, Мака, Стахівського, Антоновича. Друге— вона тішиться тут великим признанням, та — що з того слідує — участю не тільки українських елєвів, але, і то в переважаючій більшости — участю чехів, німців, росіян і ин.

Я справді навіть докладно не знаю, які народности тут заступлені, бо сею сторінкою ніхто в Академії не занімається. Є товариш чи товаришка така то, її техніка, напрямок такий то. А якої нації — се байдуже.

Що однак кидається у вічі — се те, що українців тут розмірно мало, та що першою абсольвенткою малярських курсів являється Л. Янська, по національности чешка. Наші елєви не докінчують покищо курсів. Вони часто видають курси та виїздять на Україну (Частухина) або в Галичину, поступають у державну мистецьку промислову школу (Мазепова) що само по собі і є ознакою здібностей та доброї підготовки, заняті крім малярства другими студіями, роздроблюють свої здібности (Др Граньківський). Все те признаки нашої скрути в життю державнім, суспільнім та економічнім.

Мистецтво се одно із найдорожчих студій. Кидається тут на одну карту все своє майбутнє — а бідна суспільність непевна свого завтра, — якою може бути опорою для мистця? Розумію добре сей обяв. Тим більшу муситься мати пошану для тих, які contra spem sperant і йдуть далі по своїй дорозі як Вовк, Тушицька, Яковліва, Лятуринська, Білецька, а може і Др Граньківський, якщо не займе вповні його часу лікарська практика.

В салі проф. Кулеця висять образи готові, викінчені. Переважають тут мертва природа і краєвиди. Є і акти. Тони переливаються від темних сірявих до веселих ясних красок, ярких або пастилевих.

Гра красок, світло, дрогання краски в світлі, гармонія красок — отсе питання, які притягають зір елєвів проф. Кулеця. Техніка у кожного різна, залежна від індівідуального дивлення на світ. Тут заступлений імпресіонізм, себто аналіза світла аж до найдальших границь. поза які вже годі йти то є до неоімпресіонізму або пентіллізму (лє поінт — точка). Тут також багато приклонників експресіонізму, які хотять висказатись зовсім особисто — „як я се бачу“. Мало нахилу до бачення світа під кутом ґеометричним фіґур (кубізм), а вже зовсім ні під кутом бачення футуризму, де форма розпливається мов лярва.

Форма зачеркнена тонко викінчено, або широко кинена на полотно, або сливає з окруженням.

Отсе ціла низка модерних прямувань, модерного шуканя нових форм — модерної несталости, переливання. Воно видиме у виставці як цілости та видиме в розвою кожного елєва з окрема.

Характеристичне для виставки проф. Кулеця те, що нікому не накидується одної техніки. Кожний виступає як особистість.

Враження з виставки проф. Мака зовсім ріжне. Цілу одну стіну займають рисунки актів, голов, то що. Се знаменне для сеї школи, яка в першу чергу звертає увагу на рисунок, на форму. Тонкий рисунок натякненний життям отсе і характеристична ціха готових портретів Блажка, Вовка.

Напрям школи проф. Мака — се натуралізм, аж до неоклясицизму. Кольорит держаний у кожного в ґамі

Школа проф. Мака

охри — у одного ясний, у другого темний аж сумовито-сірявий.

Стіни вистави густо — сказалаб, за густо, завішені — ізза браку місця.

А на долівці повні життя скульптури школи проф. Стахівського. Лиця вкрашені широким, ясним, життєрадісним усміхом. Праці виконані в глині. Нема праць в камені, бронзі — нема кераміки.

Стільці, лавки закинені ручно зшиваними килимами. Широкі ґеометричні взірці в пастилевих, ніжних і веселих красках. Отсе загальний опис виставки, тільки для інформації загалу — а ближчі дані про поодиноких малярів постараюсь ще подати.

Анна Тарасевич.

ВИСТАВКА ПРАЦЬ МИСТЕЦЬКОЇ СТУДІЇ ПРОФ. НОВАКІВСЬКОГО

Це вже мабуть третя мистецька виставка молодих малярів, що згуртував їх довкола себе артист О. Новаківський. Вона дає нам одиноку нагоду орентуватися у наших львівських українських молодих талантах, та

пригадує час від часу, що й у нас ще звенять струни деяких муз.

Виставка відкрита від 7 до 21 листопада, та, коли судити з фреквенції, зацікавила широкі кола не тільки нашого але й польського громадянства. Це явище треба приписати з одного боку імени Олекси Новаківського, з другого, популярности деяких його учнів, що вже виявили свою творчість у мистецтві. До цих останніх треба зачислити С. Гординського, доброго графіка, та карикатуриста Р. Чорнія.

У виставці бере участь вісьмох малярів, — на жаль ні одна жінка. Це все наші старі знайомі з попередних літ; та тільки деякі з них зробили нам дійсно дуже гарну несподіванку даючи твори о зовсім нових цінностях. *Гординського ми знали, як доброго пейсажиста; в графіці* він подавав теж великі надії. Сьогодні ми пізнали нового Гординського — віртуоза-кольориста, субтельного модерного графіка, та мистця композиції. Гординський був у Парижі. В його творах можна перевести зовсім ясну черту між періодом львівським і парижським. Львівській період, здебільша пейзажі, це залишки імпресіонізму. В nature morte чч. 8, 32, 9, відчувається прямування до конкретизації форми в модерному стилі; а в автопортреті, композиціях костюмів, окладинок та накладанню красок, ясно помітні впливи французького маляра, конструктивіста Лежера. Автопортрет, це розложення природи на елементи, та приноровлення їх до композиції. Дуже цікаво подумані обгортки: до поеми Єсеніна, проекти плякатів та костюмів. Лежер, як все, мав і тут дуже добрий вплив на молодого маляра. Він звільнив його творчість від ярма реалізму, та тим самим отворив йому нові шляхи у композиції. Гординського уважаємо за „clou“ виставки.

Молоденький Володимир Гриценко виявляє темперамент у акварелі; в комбінації ще слабий.

Про праці Олекси Друченка не можемо ще богато сказати; вони наскрізь учнівські. Індивідуальність мистця ще не виявилася.

Іванюк Володимир добре малює повні поезії пейзажі. Він пригадує кольоритом та вибором теми після Станиславського.

У Луцика Степана треба підчеркнути прозорість рисунку, та почуття краски.

Мороз Михайло дає цілу низку етюдів моря.

Смольський Гриць дав 2 гарні пейзажі та пастелеву композицію з української війни. В „Червоних Маках“ відчувається нахил до символіки.

Чорній Роман дає низку темпераментних карикатур та побіч них — несподівано — кілька дуже гарних пейзажів і етюдів, що виявляють опанування красок.

Виставка прибрана вишивками з робітні кооперативи Укр. Нар. Мистецтва.

Відвідувачів на виставці багато; багато теж карточок з написом: „закуплено“. Не все вони побіч найкращих творів, та проте свідчать про бажання нашого громадянства підтримати молоду творчість, а в хати свої внести трохи естетики.

С. В-ка.

ВИСТАВА ПРАЦІ МОДЕРНОЇ ЖІНКИ В БРНІ НА МОРАВІ

В вересні влаштовано в Брні на Мораві виставу праці сучасної жінки. Виставляли тут свої експонати ріжні орґанізації, Чеська матірна школа, Чехословацька охорона матері, Опіка над дитиною, Червоний Хрест, YWCA.

Ціллю вистави було показати здобутки жінки на ріжних ділянках життя, на полі педаґоґічному, мистецькому й на полі домашнього господарства.

З усіх відділів найкраще з'орґанізованим був відділ домашнього господарства і зрозуміло, що він будив зацікавлення найбільшого числа відвідувачів.

З шкільних експонатів найбільш звертали увагу на себе ті, що мають виховати нове покоління господинь. В шкільній кухні, виставленій Фаховою Школою жіночого звання, варення відбувається тричі на тиждень підчас вистави. Кожна праця, починаючи від приготовлень до обіду аж до миття начиння, відбувається на очах глядачів. Ученці дістають окрім практичних відомостей, також теоретичні, напр. про поживність поодиноких сирівців, про обчислювання кальорій при укладанні обідів, про вміле ведення господарських рахунків, уживання машин в домашньому господарстві. Всюди звертається увагу учениць на збереження енерґії й часу. Загально видно прямування поглубити це одноманітне заняття в працю, основану на науковім підкладі.

В рямці цего відділу входить вистава модерного помешкання. *Велике зацікавлення викликали деякі* практичні вказівки вихіснування місця з огляду на теперішну недостачу помешкань.

Експонати Фахових Шкіл жіночого звання, обнімають всі предмети навчання. Одіж, білля, ручні роботи, виконані ученицями цих шкіл, містяться в окремій світлиці. Над відділом жіночого одягу до праці, ярко видніється напись: „Кілько годин стратимо ще через те, що ми невідповідно вбрані до праці?“

Чехословацька охорона матері й Червоний Хрест, давали перегляд своєї праці при помочі діяґрамів й инших статистичних дат. Легко зрозумілі картини й практичні вказівки, навчали про гіґієнічне виховання дитини. Чеська матірна школа виставляла зразки діточих садків, *в яких діти-ляльки неповорушно сиділи за* маленькими столиками. Ріжні роди діточих забавок і малюнків як і багата література, показували глядачам нові шляхи дошкільного виховання.

В будинку Академії Мистецтва влаштовано виставку прикладного мистецтва, ручних робіт і ґрафіки. До цего прилучена також вистава картин молодих чеських малярок. Біля двацяти жінок-мистіць виставило тут свої картини й скульптури. Замітніші між ними це А. Неколова (пейзаж) і О. Мацкова (ґрафіка).

Хоч вистава не мала історичної мети, всеж таки всі ці здобутки навівають на глядача думку про невинну боротьбу жінок за рівноправність у школах, ріжних званнях і громадському житті. Вистава ця — підсумок всіх здобутків, а *рівночасно* обіцянка на майбутнє.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ
РОМАН ЗУБИК, Львів, вул. Галицька 16
ПОРУЧАЄ:
МОДНІ ВИРОБИ ВОВНЯНІ
на жіночі плащі та сукні
ШОВКИ в великім виборі
КОВДРИ, КОЦИ І ПОЛОТНА

З МУЗИЧНОГО СВІТУ

МИКОЛА МАЛЬКО

Україна видала нового дірігента світової слави Миколу Андрієвича Малька.

Він уродився в Браїлові подільської округи у 1883 році. Університетські студії та музичну консерваторію скінчив в Петрограді. Від 1918 р. працює як проф. консерваторій та дірігент у Харкові, Київі та Москві. Від 1925 є проф. консерваторії в Ленінграді та веде ленінградську фільгармонію, а із 1928 р. датуються його виїзди до Відня, Праги, Льондона, Полудневої Америки.

Микола Малько стає поруч найвизначніших дірігентів як Фуртвенґлер, Бруно Вальтер, Молінарі.

Се нова різко очеркнена індивідуальність у інтерпретованню музичних творів.

Він невеликої постави, кремезний, з груба тесаний. Лице погідне, теж неначе з брили каменя сяк-так витесане. Руки масивні, короткі пальці. На грімкі оплески відклонюється мов від нехочу, не то недбало, не то немов не знає, що з аплявзом зробити, як на нього відповісти.

Чому я із того боку описую Миколу Малька: Дивлячись на нього я згадала Фуртвенґлера. Його високу елеґантну стать, його ніжно складене лице, мов твір мистця, *його довгі ніжні руки мов музичний інструмент.* Його сензитивні пальці неначе витягали із кожної скрипки, челя, флєту — тон, музичне речення. Витягали з такою силою, що динаміка музичного твору прямо стіни розривала і лунала широко по світі.

Микола Малько також працює своїми пальцями мов на музичному інструменті, але його бриловаті руки крім сили дають ще глибокий ліричний тон. Я мала нагоду чути дірігґовану ним „Леонору ч. 3“ Бетговена, яка засадничо різнилась, своїм здраматизуванням, від усіх, які я зотепер чула.

В ґротесковій суіті Шостаковича „Ніч“ на тему новелі *Гоголя тоїж назви, заблисло ярким світлом* дірігентське уміння Малька, його музикальність та музична память.

А вже Чайковського симфонія ч. 5 е-моль залунала такою силою та смутком, що щойно при кінці, коли відізвались широкі, ясні тріумфальні акорди е-дур, розвеселились і лиця слухачів.

Над глибоким смутком ізза суєти людських прямувань, можуть бути значить і ясні тріумфальні акорди.

Малько має великі успіхи. В цьому році вибирається до Німеччини, Еспанії, Данії та Італії. Він пропагує сучасну російську музику та модерну західньо-европейську.

Анна Тарасевич.

ОКСАНА КОЛОДУБ

Оксана Колодуб — українська співачка. Народилась 1905 р. в Трапезонті (Туреччина). Батько її служив на пароплаві, де Оксана й побачила світ. Усе життя проживає О. Колодуб на Україні. Загальну й музичну освіту дістала в Київі. В сімнацятому році життя виявився у Оксани неабиякий голос. Вона почала

Оксана Колодуб

вчитись співу у проф. консерваторії Гандольфі, а потім у проф. Чистякова. Два роки Оксана співала в капелі „Думка“ та в „Українськім Вокальнім Ансамблі“ (Київ) під керівництвом М. Малько. Року 1925 Оксана Колодуб починає самостійні виступи в камерних концертах Тов. ім. Леонтовича. Року 1929 працює, як співачка Укр. Фільгармонії. Виступала підчас зустрічі українських і російських письменників в Колонній Залі в Москві разом з М. Голинським і иншими українськими співаками. Оксана має вже дозвіл на вїзд до Польщі і небаром почуємо її у Львові.

Модні блаватні товари для жінок
Новости в шовках — мужеські сукна
у великому виборі
поручає фірма **СТАХЕВИЧ І АБРИСОВСЬКИЙ**
Львів, Ринок 32.

Ренесанс

Психологія моди.

спроба аналізи

Людвик XVI

1. Дефініція моди. 2. Мода а стиль. 3. Причини моди. 4. Вплив мистецтва на моду. 5. Новітня техніка а популяризація моди. 6. Вплив історичних та соціяльних подій на моду. 7. Мода як національна самооборона. 8. Життя а мода. 9. Вплив естетики на моду.

Мода — це явище старе як світ та проте не умовкають голоси за- і проти неї. Це тільки доказ її життєздатности.

Ще старі права Спарти обмежували моду, а сатири Горація неприємно її хлестали. Нічо, однак, не в силі було спинити її хімерних прояв.

Що таке мода та чому приписати її масове поширення серед всіх классів та народів без огляду на їх інтелєктуальний розвиток?

Середні віки

Відомий німецький естет Вішер дає ось таку дефініцію моди: „це є загальне поняття (відчуття Begriff) певного дочасного комплєксу культурних форм".

Коли вдумаємося у цю дефініцію, переконаємося, що дійсно мода є виразом духа часу. Є вона теж висловом вложеного в нас природою прямування до чогось кращого, досконалішого, шуканням кращих форм. Як витвір фантазії є як вона сама, хімерна та непояснима.

Під назвою моди розуміємо тут не тільки зміни в одязі, зачісці; мода обнимає усі ділянки життя, від найвищих — як література, мистецтво, архітектура, — до найпростіших — як одяг, хатня обстановка, товариські звичаї, спорт і т. д. Кристалізуючися та видосконалюючися, мода витворювала стилі даних епох.

В старому Римі був модний грецький стиль у будівлях, грецький одяг та зачіски, грецькі звичаї, а Рим у свою чергу, надавав тон цілому Заходові, як тепер надає Франція. Взаємний вплив сусідніх народів є все дуже великий. Коли прослідимо наші окраїни помітимо всюди у народньому мистецтві взаємні впливи сусідніх стилів: впливи словацько-угорські та румунські на полудні впливи польські і німецькі на заході, російські на півночі, а татарські на сході.

Як повстає мода?

Вище ми зазначили вже велику її залежність від сусідніх стилів. Загально і найчастіше є вона твором фантазії мистців або сильних індивідуальностей, що в цей або инший спосіб зазначили свою волю, свій ідеал. Поет англійський Оскар Уайльд, званий льордом Парадоксом задля своїх парадоксальних на вид, та проте дуже метких і глибоких думок, — твердить у своїй книжці „Діялоги про мистецтво та життя", — що не життя творить мистецтво, а навпаки, мистецтво творить життя. Це на перший погляд парадокс. Коли ми бачимо гарно намальований пейсаж нам здається, ми навіть певні, що мистець відтворив гарний мотив з природи, що натхнув його кисть. Справді буває інакше. Пейсаж є образом душі, індивідуальности мистця, який змушує нас бачити образ його власними очима. Геній вказує нам на те, чого ми до цего часу не бачили. Иньшими словами можна сказати, що він це неначе сотворив; що даний обєкт заіснував тільки тоді, коли на нього вказав нам мистець. Звязок між модою а мистецтвом є дуже тісний. Мистецтво творить нові форми найкраще приноровлені до даної епохи — мода їх популяризує.

Революція

На популяризацію даної нової форми — має великий вплив ріст техніки. Темпо життя прискорене у 19-му та 20-му віці отсим ростом техніки приспішило теж темпо у зміні форм моди. Коли раніше вона протримувала століття — тепер змінюється ледви не що року. Кустарний промисл не витримує конкуренції фабричного. Кинуту на ринок якусь нову форму, підхоплюють сотки фабрик, та коли вона дійсно відповідає потребам та настроям естетичним даної доби — моментально поширюється. Фантазія творців нових форм не все сходиться зі смаком консументів, тому бачимо як деякі форми так швидко щезають як швидко зявилися. Вони не мають відповідної життєздатности; ми можемо прослідити це у всіх ділянках життя.

Empire

Empire

На зміну форм у моді часто мають також вплив переміни у соціяльному та історичному житті народів. Війни наполєонські поширили в жіночому одязі вплив наполєонських мундурів, та впливи сходу в виді чалми, що її носили жінки на голові. Вольтер, Руссо — та французька революція викликали великі переміни напрямків у літературі та суспільному житті. Великий вплив останньої російсько-української революції — на політику, мистецтво та звичаї цілої Европи, бачимо власними очима.

Іноді мода, навіть у одязі — носить в собі знамена національної самооборони. В часі поневолення Польщі, народний польський одяг, рогаті шапки,

були майже обовязкові при всяких нагодах. Ріст зацікавлення українським народнім одягом та народнім мистецтвом у останніх роках, має за джерело ці самі мотиви.

Впливи російської еміграції відчувається у продукції фільмовій, засипуючій ринок фільмами з життя емігрантів, — у лініях та вишивках модерних одягів. Вони викликані мабуть, зацікавленнам заходу новими незнаними формами та відмінною психікою.

Мистецтво всякої доби відзеркалює найвірніше її темпо, розмах та характер. Також й мода. Коли порівнаємо музику Шуберта, одяг бідермаєрівський, з одягом наших днів, музикою Стравіньского, джезбендом і мистецтвом конструктивізму, ми ясно відчуємо ріжницю у цілях та темпі цих двох епох. Уявіть собі даму в кринолїні, що всідає на літак, кермує автом або навпаки — уявіть собі модерну виспортовану жінку, в спортових шараварах, як танцює менуета або роками вишиває дрібонькими кораликами, сентиментальні образки на спомин коханому. Модерний одяг приноровлюється як найкраще до потреб життя. Він гігієнічний та вигідний.

Бідермайер

Мистецтво — найшло нову красу ліній у машинах та залі обетоні та відтворило її у строгому конструктивізмі.

Література — шукає нових, сильніших емоцій в житті має; сентимент одиниці зійшов на задній плян.

В усіх ділянках передусім — доцільність. Навіть товариські звичаї підлягли основній переопінці: вони простіші та щиріші.

Вплив естетики на моду та права контрасту — є чи не найбільший. У одязі мода старається підчеркувати красу лінії та руху. Щасливо найдена гармонія красок, ліній чи слів, дуже скоро находить прихильників та поширюється. Пословиця — „ріжнородність манить“ — оправдує зміни у нашому смаку. Що вчера було приємне — сьогодня втомляє, а око радується на все, що не є до вчорашнього подібне. Мистецтво творить моду, мода побуджує творчість. Епоха Відродження з його ріжноманітністю форм у житті, спричиненою розкріпощенням думки, — була найкращим цего доказом.

Вплив мистецтва на моду в останнім десятиріччу виявляється дуже ярко у нових конструктивістичних формах, що опанували орнаментику на обоях (тапетах), светерах, торбочках т. и. Ці всім нам знайомі трикутники, спіралі та кола не є нічим иншим, як ремінісценцією конструктивізму в образах Лєжера, Озанфана, а ці в свою чергу — частин машин, пароплавів та літаків. Новітня техніка вплипула на форми у мистецтві. Тут і там однак, появляються уже тіж бідермаєрівські віночки у вишивках — правом контрасту, правом стремління до спокійніших форм. Та тільки новітні машини заощадять модерній жінці очі. Вони поширять ці вишивки у тисячах примірників за дешеву ціну, а очі заховають для її освіти.

С. В-ка.

ЯРМАРОК КООПЕРАТИВ
„УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО“ І „ТРУД“ У ЛЬВОВІ

Наші ярмаркують!!!

Не вірите?

Заїдьте лише до Львова, стрініть кого небудь із ваших знакомих, а він вам і зараз:

„О, ви у Львові — а бачили „Сорочинський Ярмарок“?

„Ні? То шкода“.

„А на „Літературнім Ярмарку“ ви були“?, шкода що поліція не дозволила...“

І так дальше й дальше, а все про ярмарки.

Коли так, то чомужби не поярмаркувати й нам? Майдан маємо — на самому Ринкові, будку маємо, но й традицію теж вже маємо. Миж вже другий чи третий рік ярмаркуємо на випередки з кружком „Рідної Школи“ ім. Ганни Барвінок. Про наші ярмарки вже слава гомонить широка — коли діти замість до Св. Миколи пишуть до своїх мамів листи і поручають їм мистецькі вироби наших кооператив. (Гл. „Нова Хата“ 1928, ч. 12). А виробів цих у нас вже чималий спряток!

Для дітей вишивані суконочки, фартушки, сорочечки, торбинки, а й ляльки, а для старших блюзки, сорочки до народніх строїв, скатерті, занавіси на двері й вікна, доріжки, рушники, декоративні подушки, течки, альбоми, пащітники й багато, багато инчих мистецьких річей.

Коли забажаєте, то й гуцульські вироби у нас найдуться, крайки, дзьобенки, ліжники, кераміка і деревляні різьби. І артистичних килимів О. О. Кульчицьких у нас не забракне.

А хто, кромі виробів народнього мистецтва, схоче ще іншого гостинця принести своїм із ярмарку, матиме до вибору прегарні книжечки для дітей, незрівнані солодощі „Фортуни Нової“, традиційні різки на св. Миколи, прикраси та ялинку. І теплі суконочки для дітей, фартушочки, білля — киптарики, шапочки, шалики для забезпеки перед дідом Морозом.

Тому всі до нас!

Від 6 грудня у нас ярмарка отворена!

А вже, що щасливі наші ярмарочні вироби, то щасливі. Поспитайте тих, що торік купували. Рушник — ще тиждень не мине — а вже на сватача пригодиться, килим-чародій у власну хату понесе щасливого властителя, а на писарській течці — ґеніяльний твір так і пишеться, так і пишеться... А потім слава — нічим Ремарка.

Тому всі до нас!

Всі без різниці полу і віку.

На Ринок ч. 39.

На ярмарок! Хоч і не літературний і не сорочинський.

КОЛЬОРОВЕ БІЛЛЯ
І ПРАКТИЧНИЙ ОДЯГ ДО КУХНІ

1. - Комплєт з жовтого батисту, прибраний білим тюльом і мерсжкою.

2. - Комплєт з рожевого батисту або Crepe de Chine, прибраний кружевом та мережкою.

3. - Нічна сорочка і комбінація з рожевого шовку, прибрана сірим кружевом і гарним монограмом. З лівої сторони вставлений контрафалд, уложений у пліси.

4. - Комплєт зі шовкового полотна, краски блідо-ліліової. Ковнір уложений у закладочки, перед з білого полотна. Ковнірець викінчений кружевом.

5. - Комбінація тридільна і нічна сорочка з цитринової Crepe de Chine, прибрана кружевом. Спідничка з правої сторони не запнята.

БІБЛІОТЕКА
НАУК.ТОВ.ім.ШЕВЧЕНКА
У ЛЬВОВІ

1. - Прінцеска з чорного оксаміту, відтята і приморщена на бедрах.

2. - Сукня з чорної Crepe Romain, прибрана стебном і краватом з венецького мережева.

3. - Сукня з чорної Crepe Satin прибрана аплікацією і ковнірцем з білої Crepe Satin. Блюзка зі заду сильно витягнена. Боки спіднички довші.

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

4. - Плащ до подорожі з tweed-у краски сірої, брунатної і рожевої. Шалевий ковнір і прибрання при манжетах з опосу.

ПРАКТИЧНІ ПЛАЩІ НА ВУЛИЦЮ І ДО ПОДОРОЖІ

1. - Спортовий плащ з англійської вовни, прибраний нашитими скісними плісами. 2. - Практичний плащ з вовни краски beige з червоними нитками, прибраний округлими нашитими плісами. 3. - Плащ з англійської вовни. Видовжений ковнір запинається з переду на ґузики, а до заду формує шаль.

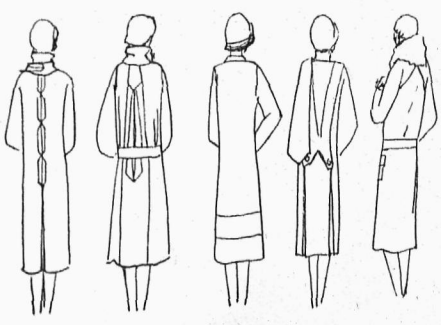

1. - Блюзка зі взористої крепи з жаботом.

2. - Мережана блюзка з блідо-рожевого шовку.

3. - Блюзка з блідо-зеленої Crepe Satin.

4. - Блюзка з темно-синього Jersey, прибрана плісками з білого Jersey.

8. - Блюза з синього шовку, прибрана краваткою.

9. - Блюза з Crepe romain краски зеленої, манжети і долина блюзки сильно плісовані.

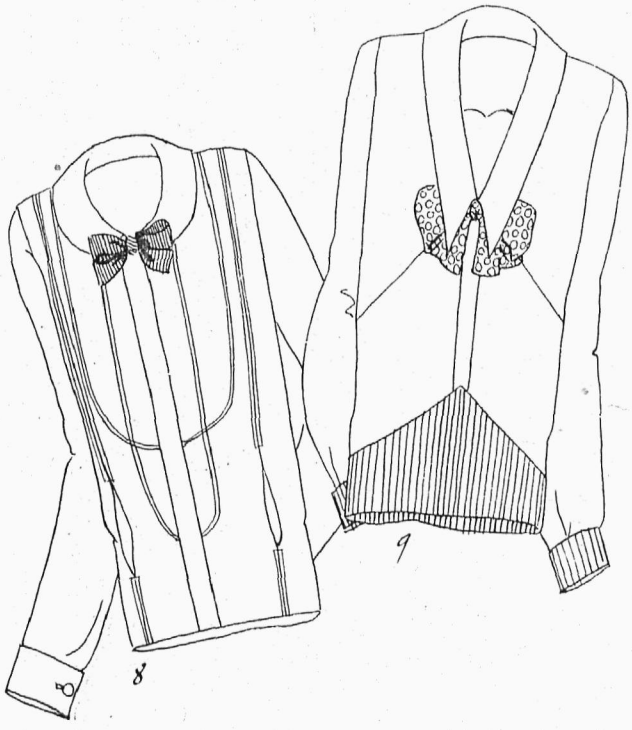

БІЛЛЯ ДЛЯ НЕМОВЛЯТ

1. Чепурна суконка для немовляти з батисту прибрана кружевом. 2. Мантилька з білої диветини, ковнірець і каптурчик з рожевої диветини. 3. Плащик з пелєринкою з вовни до прання, прибраний закладками і кружевом. Шзпочка з шовкового батисту. 4. Сорочинка і кафтаничок з білої піки, прибрані нитяним кружевом. 5. Сорочинка з батисту, викінчена у зубці. 6. Кафтаничок з блідо-рожевої Kasha, прибраний синим гаптом і стяжкою. 7. Підбородок з б лої піки, прибраний гаптом. 8. Майточки до запинання з флянельки, викінчені зубцями. 9. Шапочка з блідо-рожевої Crepe de Chine, прибрана кружевом. 10. Підбородки з батисту, прибрані гаптом і нитяним кружевом. 11. Майточки. 12. Комбінація з рожевої флянелі лямована білою флянелею. 13. Суконка до вязання з білого батисту прибрана мережкою. 14. Простирало і пошевка, прибрана гаптом. 15. Гаптована капа на візочок. 16. Черевички зі скірки і з полотенця до прання.

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

ПРИМІНЕННЯ НАРОДНИХ ВИШИВОК ДО ЦЕРКОВНИХ РИЗ

(ПРОЄКТ І РИСУНОК ПП. ОО. КУЛЬЧИЦЬКИХ)

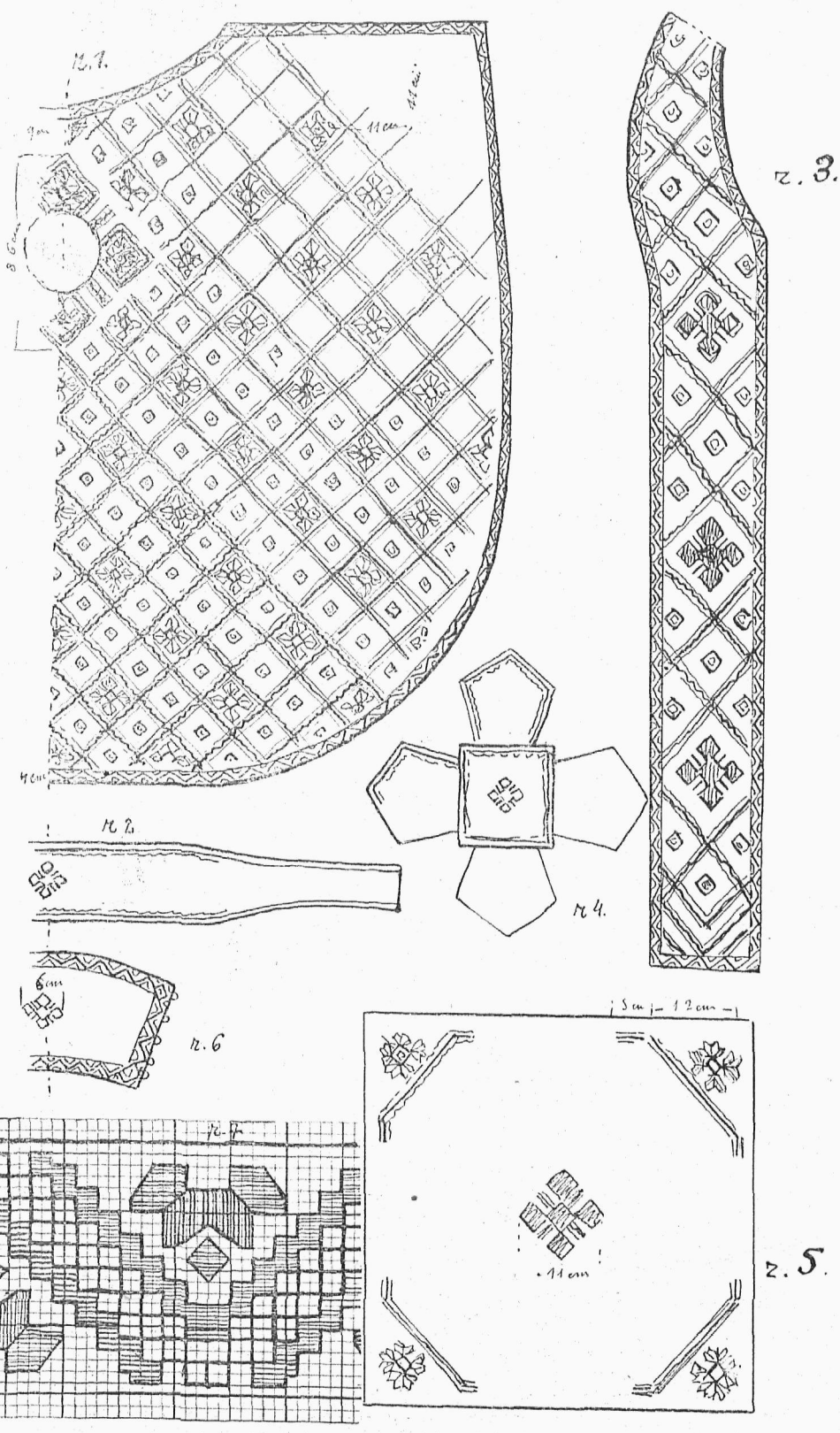

ч. 1. фелон,
ч. 2. пояс,
ч. 3. епітрахиль,
ч. 4. і 5. накриття на чашу,
ч. 6. манжети,
ч. 7 мотив вишивки довкруги фелону, епітрахилю та манжетів.

В ч. III. „Н. Х." с. р. подали ми проєкт вишиваних ризів з применением гуцульських мотивів — тепер подаємо другий проєкт з применением подільських (Велика Україна) мотивів.

Матеріял — жовтаво-сіре канвове полотно, лляне полотно або товстий шовк.

Вишиття шовком або нитками Moulinée в красках золотистій і чорній, обвідки червоні, виконання гладдю і переміточним стібом.

Цілий фелон защитий вишивкою так, що рисунок творить рід адамашку. Поля фелону защиті на переміну великим і малим мотивом, що містяться в квадратах 11×11 cm. на канвовому полотні.

На плечах фелону є хрест уложений з більших мотивів звізд, а в середині образ Матери Божої з дитиною на руках.

Образ виконаний хрестиками або гладдю; авреоля золотистим шовком, лиця тілистою краскою, убрання М. Божої зеленаво-синьою, убрання І. Х. білою.

Цілий фелон, епітрахиль та манжети є обведені „бортою" (дивн вишивка ч. 7.); єї вишивається окремо а відтак нашивається на матеріял.

На епітрахилі є двоякі мотиви: три великі хрести на переміну з малими мотивами, тими самими, що на фелоні. Кромі того борта довкруги.

На манжетах, поясі й накриттю на чашу є уміщений мотив меншого хреста.

Підшевка під фелон мусить бути жовто-золотистої краски. Між верх а підшевку вшивається штивне тонке кравецьке полотно.

Всі береги ризів викінчені випусткою на шнурі середньої грубости. (Випустки зроблені в продовженню підшевки).

В Адміністрації „Н. Х." можна замовляти крій на повищі ризи церковні: в мініятурі (з поданням вимірів), або в природній величині; взори всіх вишивок до повищого або іншого проєкту, рисовані, мальовані або у вишитих пробках; врешті матеріяли на фелони (канвове полотно, кльот, нитки і т. п.), а також готові фелони на замовлення.

Пробки вишивок можна оглядати в „Новій Хаті".

роботи

ВИШИВАНІ ХОРУГВИ.

Матеріял: біле лляне або канвове полотно, величина 160×175 cm. Довкруги в два ряди мережка, поміж нею буковинська вишивка в красках: червоній, чорній, жовтій, синій, зеленій та золотистій, виконана хрестиками та ланцюжковим стібом. По середині хоругов вишивані образи Йосафата й Матери Божої в обрамованні звіздистих мотивів. Образи виконані хрестиками. Звіздисті мотиви хрестиками, гладдю і переміточним стібом. Цього роду хоругви далеко кращі й практичніші від хоругов з колірових матерій з нашиваними мальованими образами. Вишивані хоругви можна легко випрати й відсвіжити, тому вони надають церкві все вигляду чистоти й дбайливости.

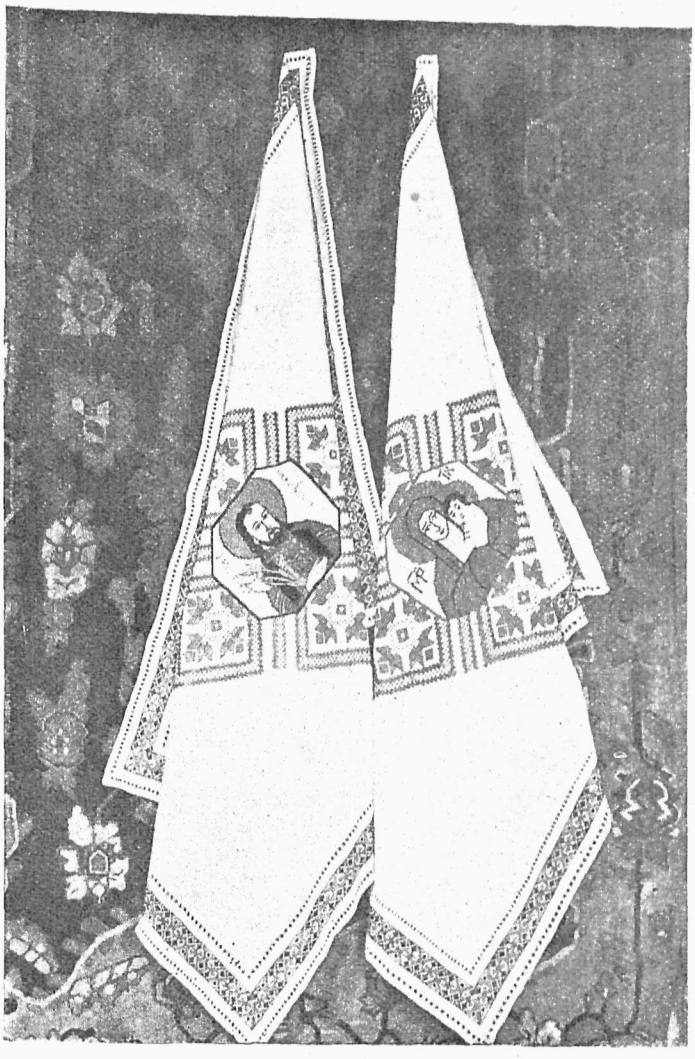

ШАЛЬ ВИШИВАНИЙ низом на чеському лляним полотні, викінчений на краях циркою Вишивка розміщена: головний мотив на двох кінцях поперек, край головного мотиву довкруги цілого шаля, врешті два хрести уложені зі середних частин головного мотиву.

Замовлення на виконання хоругов приймає „Нова Хата“ після умови.

Пробку нізінного взору на шаль можна замовити в „Н. Х.“ в ціні 2·90 зол. враз з портом.

СТИЛЬОВІ ЗАНАВІСИ НА ВІКНА АБО ДВЕРІ З ПРИМІНЕННЯМ НАРОДНИХ МОТИВІВ З ПОЛТАВСКИХ РУШНИКІВ.

Вишивка виконана на бурунчуку або домашному льняному полотні, в красках чорній і червоній. Довкруги занавіси викінчені обміткою на переміну чорною і білою або червоною і білою краскою. Головний мотив виконаний ріжними стібами в переважаючій кількости гладдю, півхрестиками та переміточним стібом.

Взір оригінальної величини можна замовляти в адміністрації „Н. Х.“ за надісланням 5 зол. враз з портом.

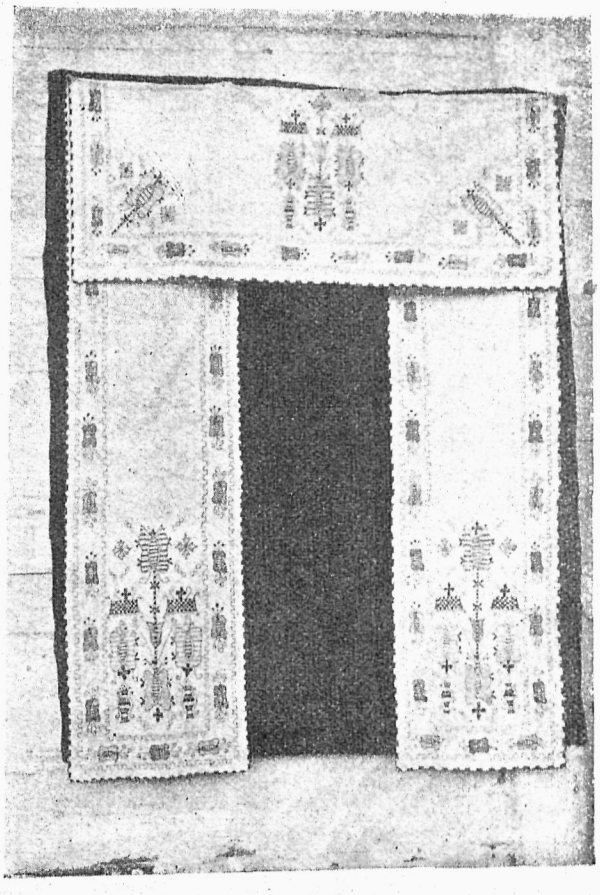

З цим числом розсилаємо **IV. Таблицю кольорових взорів**, як безплатний додаток до „Н. Х.“ усім тим передплатницям, що мають вирівняну передплату по конець 1929 р. Рівночасно долучуємо складанки Р. К. О. та просимо надсилати передплату на 1930 р.

Д-Р СОФІЯ ПАРФАНОВИЧ

ГІГІЄНА ЖІНКИ

Одним з найчастіших та найдокучливіших лих є б о л і. Вони звертають увагу жінки на її організм та його хворобливий стан та ведуть її часто до лікаря. Хвороби нарядів полових можуть спричинювати болі, ріжні що до сили і якости. Що до місця, в якім їх відчуваємо є вони двоякі: болі в крижах і болі долиною живота, які можуть бути причини тих двояких болів?

Болі в крижах не мусять мати за причину поважну і важку хворобу і то нарядів полових. Вони появляються у безліч людей, так жінок, як і мужчин, не маючи поважнішого значіння. І так виступають вони у людей ослаблених, слабої будови мязів, малої відпорности нервів, малокровних, таких, що терплять запір і усунення кишок. Вони також можуть бути випливом невідповідного способу життя, як от сидячий або стоячий, де мязи хребтові є постійно обтяжені, а за те брак їм вправи й руху. Плятфус (плоска стопа) та високі закаблуки у черевиків також сполучені з болями в крижах. Всякі зміни в костях: горб, неправильна їхня будова, розмякання і порохнявіння, далі запалення і ревматизм суглобів миски і мязів можуть давати цей обяв. Хвороби приладів мочевих (нирок та ниркових трубок) спричинюють будьто постійні глухі болі, будьто наглі атаки дуже важких страждань (каміння ниркове). Як бачимо, болі в крижах можуть мати багато причин, незалежних від приладів розродчих.

Майже всі жіночі хвороби є получені з болями в крижах. І так викликує їх нервовість і гістерія, головно на підставі забурень полового життя от хочби при перериваних зносинах, мастурбації і численних других. Запалення матиці і аєчників, зміна положення матиці (перегнуття до заду випадання), стани запальні очеревні і окруження нарядів малої миски, вкінці ґудзи, новотвори та абсцеси — все це може давати один і той самий обяв.

Болі в животі, головно його долішних частинах мають за причину ще більшу кількість хворіб, як болі в крижах. Не буду всіх їх вичисляти, спинюся тільки над тим родом болів, котрий викликують хвороби жіночі. Зате згадаю тільки, що з хворіб кишок найсильніші болі викликує запалення сліпої кишки, при чім є блювання і горячка. Про це важно знати з двох причин: справа є гостра, треба скоро пізнати та сейчас оперувати, в противному разі життя хворого може попасти в велику небезпеку, а далі: зовсім подібні обяви можуть давати дві хвороби: запалення мисочок ниркових і запалення яєчників. Тих послідних не оперуємо. Тому й на випадок наглих болів по правій долішній стороні черева, сейчас шукати поради лікаря!

Як сказано, найсильніщі болі викликує запалення яєчників (aduexilis) та їхнього сусідства. Попри біль виступає ще й горячка (деколи 40° і більше). Причини є ріжні, найчастіше трипер, або закаження полоґове (так по родах як і по викиднях). Лікування: лежати, в гострій стадії лід на черево та ліки переважно із споришa (ergocornin, extractum secalis cornuti) і проти болів. Гостра стадія тривае 2—6 тижнів; далі наступає проволочна (хронічна), котра може тривати коротко, деколи в місцях запальних твориться гній (ропа) і тоді треба оперувати або триває довго, навіть роками і десятками літ. Жінка тратить здоровля безповоротно, а зрости, котрі остають по запаленню спричинюють стільки болів та інших терпінь, що і в цій стадії не остає жінці иншого ратунку, як операція.

Запалення яєчників є найчастіше одним епізодом в ріжноманітній дії закаження (гарячки) полоґової. Тоді то долучується теж запалення, часто гнійне, матиці, її окруження, придатків та очеревні і серед гарячки та болів нерідко кінчиться смертю жінки. Закаження полоґове спричинюють найчастіше брудні баби і повитухи нечистими руками і інструментами і то найчастіше змагаючися викликати викидень. Треба мати це на увазі!

Коли у всіх справах гострих болі є дуже сильні і наглі, всякі хронічні запалення і зрости спричинюють тупі але постійні, ниючі болі і корчі, почування утиску, тягнення та виповнення живота. Як згадано вище, прилучуються теж болі в крижах. Ці болі змагаються при загостренню хвороби, місячці, зносинах полових і рухах кишок, коли є зрости між наряддям половим а кишками.

Сильні болі долом черева виступають при позаматичній ґаґітности, головнож її лопненню. При новотворах тільки тоді, коли вони зростаються з очеревною, та викликують її запалення, або коли скрутиться насада, котрою вони лучаться з місцем, з котрого виросли (мязак, кістом). В кожнім з тих припадків необхідно сейчас оперувати і тому треба негайно звернутися до лікаря. Саміж новотвори по собі викликують чуття натиску, виповнення та тягару, а утискаючи на сусідні наряди можуть викликувати болі похожі на ісхіяс (гострі болі вздовж нервів).

Хвороби піхви та зовнішних нарядів полових спричинюють теж болі. І так при запаленнях піхви і губ повстає вражіння горяча, печення і натиску, а при всяких ранах і утратах нашкірня пекучий, прикрий біль. Попри біль одним з обявів є уплави, деколи гнійні. Запалення піхви лікується переполікуваннями: в стадії гострій літньою водою з відваром ромену (зв. ромянком), а в стадії пізнішій (звичайно зникають болі, остають уплави) переходимо до сильніших ліків, про які згадано в розділі про уплави. Запалення зовнішних нарядів лікуємо купіллями (з кори дубової) та пудруванням, деколи мастями (цинкова, ґрануґенова).

Тяглі млосні болі, получені звичайно з болями в крижах, виступають при всяких випаданнях піхви і матиці, міхура мочового і стільцевої кишки. Попри ці хвороби, котрі, до речі, лікує тільки операція, такіж болі бувають і при гістерії та неврастенії і є частенько уроєні. Лікарські оглядини та успокоєння ділають ліпше ніж найдорожчі ліки.

Як слідно з тих стрічок, болі при хворобах жіночих можуть бути різної сили, якости, умісцевлення та тривання. По причині їхньої різнородности лікування теж не однакове. Воно не повинно бути обявове (спрямоване тільки до усмирення болю), а причинове, то зн. повинно лікувати причину болю, то є всякі стани запальні чи новотворові, а щойно після вилікування самої хвороби уступає теж і біль.

ВСІ купують столову заставу

як:

сервіси, скло, криштали і всяку порцеляну краєву і заграничну, як також ножі і вилки Фражета

у фірмі

ОЛЕКСАНДЕР ОНИСЬКО

Львів, вул. Галицька ч. 20, тел. 69-75

На памятник пок. Директорки Марії Примівної

зложили:

Марія Милевич 20.— зл., Волянська Володимира 2 дол. ам., Садовська Стефанія (додатково) 10.— зол., Марія Дудикевич 10.— зл., Надія Сіменович Федоришин 10.— зл., Марія Останякова 25.— зл., Вільшинська Теодозія 10.— зл., Залеська Елеонора 5.— зл., Зиновія Косолоцька-Онишкевич 10.— зл., Маринович Марія (теперішня учениця) 3.— зл.

Комітет для вшанування памяти Директорки Марії Примівної складає отсим Високоповажаній Пані О. Кульчицькій сердечну подяку за безкорисне виконання мистецького проекту на пропамятну таблицю уміщену в будинку Українського Інституту для Дівчат в Перемишлі.

ВІД РЕДАКЦІЇ „НОВОЇ ХАТИ“

П І. Блажкевичева. Денисів. —Ваша стаття прийшла запізно. Число вже було видруковане. Ніде аж в слідуючім році. Рукописів друкованих в нашім журналі не звертаємо.

П. Н—М. Ваша стаття призначена до друку, але з браку місця помістимо її аж в 1930 р.

Виправлення похибок. *N* 12 ч. Нової Хати з 1929 р. *просимо виправити такі помилки:*

В статті *М. Омельченко — „Психольогія жінки“* — має бути спочатку: Соціяльна робітниця, ґенеральна секретарка порадень для вибору звання в Празі — співробітниця багатьох чеських культурних організацій *Юліяна Лапцова...*

В статті *К. Малицької „Софія Русова в Рідній Школі і Захоронці“* на ст. 9. 7 рядок з долини — Ах, так, „la Russie meridionale!“

Від Адміністрації „Нової Хати“.

З сим числом розсилаємо всім нашим передплатницям почтові складанки П. К. О. Тим, що залягають з передплатою виписуємо на чеку висоту залеглої квоти по кінець 1929 р. та просимо вирівняти цю залеглість на протязі цього місяця.

Книжки й журнали надіслані до редакції:

(Просимо авторів і видавців надсилати нам свої видання для обміну й поміщення в оцій рубриці).

„Кооперативна Республика“, економічно-суспільний місячник, Львів, чч. 7, 8, 9.

„Ми молоді“, орґан протиалькогольного руху, Рогатин, ч. 7—8.

„Учительське Слово“, орґан Взаїмної помочі Українського Учительства. Львів. ч. 9.

„Нова Громада“, масовий селянський ілюстрований журнал споживчої кооперації, Харків, ч. 13.

„Селянка України“, — двотижневик, Харків чч. 15, 16 17.

СПЕЦІЯЛЬНИЙ МАҐАЗИН
ВОЛІЧКИ І МОДНИХ
РУЧНИХ РОБІТ
Х. П. ФІЛЬ
ЛЬВІВ, вулиця Боїмів ч. 21.
Телєфон ч. 42-56.

Стоматольог-Дентист
Др. СТЕПАН ДМОХОВСЬКИЙ
Львів, вул. Сикстуська 35. Телєфон 79-72.
Прецізна дентистична техніка. Порцелянові корони.
Апарат Рентґена.

ПЕРША УКРАЇНСЬКА
ҐАЛЯНТЕРІЯ І ПЕРФУМЕРІЯ
Д. КОНЮХА
Львів, Ринок 37
(біля Нар. Торговлі)

Quaker Oats
незрівнаної якости
вівсяні платки
мають в собі всі складники потрібні молоді до розвою тіла й ума.
Правдиві лише в оригінальних пачках.

КООПЕРАТИВА УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО
принімає
передсвяточні замовлення на: обруси, скатерті, доріжки, декоративні подушки, рушники, покривала на ліжка та подушки, занавіси, а також вишивані течки, нащітники, сашетки, хустинки і т. п. Поручає стилеві сорочки до народніх строїв.

Н. ҐАРІН (МИХАЙЛОВСЬКИЙ)

ДІТОЧІ ЛІТА ТЬОМИ

11) СЕМЕЙНА ХРОНІКА

— Не любиш! — шепотіли побілілі губи хлопця, а очі вже вдивлялися в новий набігаючий водяний вал, який, немов чоловік у розгоні, тяжко провалювався на гостре каміння.

— Ех-ех! — злобно відзивалося в серці Данилова.

Одного разу сказав він Тьомі й Касіцькому:

— Хочете поплавати завтра лодкою?

Тьома, завмираючи від щастя, закликав у захваті:

— Хочу!

Касіцький також годився.

— Так просто з ґімназії і підемо. Наперед пообідаєте у мене, а потім на лодку!

Тьома не знав тільки, що дома на це скажуть. Але родичі позволили.

Прогульки по морі стали тепер улюбленою розривкою трьох товаришів. В зимі, коли море замерзло і не можна було плавати, хлопці ходили по березі, гляділи на ледяну рівнину перед собою, на темну полосу води за нею — там, де море зливалося з низькими оловяними хмарами — дзвонили зубами, синіли від студені, дрожали у своїх мундірках, ховали в короткі рукави почервонілі руки і говорили в одно про те море. Найбільше говорив Данилов. Тьома слухав із роззявленим ротом, а Касіцький і слухав і відповідав і забавлявся.

— А ось я знаю такий випадок — зачне, булаво — один корабель перевернувся...

— Кілевий?[1]) — питав Данилов.

— Очевидно, кілевий.

— Ну, і брешеш! — відрізував Данилов — такий корабель не може перевернутися...

— Ти вже мені не говори! Ах, остав, прошу. Так може...

— Порозумій, що не може. Одинокий випадок раз був...

— Та ти послухай! Той корабель...

— А був! Значить, може.

Але Касіцький вже не слухав. Він побачив собаку і біг за нею, щоби доказати товаришам, що собака його не вкусить. Ці докази звичайно кінчилися тим, що собака із вижидаючої позиції переходила в атакуючу і завзято рвала на Касіцькому штани чи пальто, тимто й не було в нього такої одежі, на якій не пестрілоб залатане місце. Але Касіцький цим ніраз не бентежився і завжди найшов оправдання, чому собака його вкусила: або вона була скажена, або нароком...

— Нароком я її подратував — говорив зневажливо Касіцький.

— Ну так, нароком! — сміявся Тьома.

— Нароком, дурнику! — сміявся і собі Касіцький, насуваючи Тьомі шапку на очі.

Коли не було чим другим повеселитися, не стидався Касіцький і колесом перейти по тротуарі, защо Данилов називав його „дитиною". Взагалі Данилов був старшим в компанії — не роками, а повагою, яка випливала із його безмежної любови до моря. Про нього тільки він думав, про нього тільки й говорив і нікого й нічого не признавав окрім свойого моря. Одно мучило, що не може ціліський віддатися тому морю, а мусить тратити час і на сон і на їжу і на ґімназію. В останньому згідні з ним були і Касіцький і Тьома.

— Є люди сильної волі, які й без ґімназії вміли пробити собі дорогу в життю — говорив Данилов.

Тьома тільки зітхав.

— Є, і були... Робінзон... А усі ті юнґи[1]), що з діточих літ попали випадково на корабель, перейшли крізь огонь і воду, закалені на всі невзгоди! Боже мій! чого вони не бачили, де не бували! і пустині і льви і тигри й американських Індіян.

— А такіж люди, як і ми — говорив Данилов.

— Розуміється, такі самі.

— Так само мали батька й матір і сестри, спершу мабуть і їм страшно було, але перемоглися, не захотіли йти втертою дорогою подлого життя і щож? невжеж каялися цего? Ніколи! Усі вони виростали без тих дурних нот і іспитів, женилися, з ким хотіли, старілися і всі їм завидували.

І ось згодом дозрів плян: стрібувати щастя і в перший весняний день втекти до Америки першим відпливаючим туди пароходом. Цю думку кинув Касіцький і сейчас і забув про неї. Данилов довго міркував і накінець предложив товаришам, і справді плисти до Америки. Тьома згодився, не роздумуючи багато, бо до весни було ще далеко. Касіцький також не відказувався, бо йому було все одно: до Америки, так до Америки. Данилов обдумав утечу у всіх подробицях. Перш за все: без грошей їхати не можна. Правда, юнзі платять вже дещо, але степень юнґи треба вперед заслужити. Тимто доконечна річ, користуватися кожною нагодою і відкладати гроші, що дасться. Усі приходи мали йти до спільної каси: гроші на снідання — раз, іменні — два, припадкові (на їзду, дарунки свояків і т. п.) — три. Данилов совісно відбирав від товаришів гроші зараз зрана по приході до школи, бо досвід доказав, що в Касіцького й Тьоми гроші щезали вже на першій перерві. Вислідом контролі Данилова був вовчий голод в компанії підчас усіх лекцій, значить: зранка до другої—третьої години полудня. Данилов кріпився духом, Касіцький безцеремонно відмовлював кусок хліба у першого стрічного товариша, а Тьома терпів, терпів і такой кінчив тим, що просив у когонебудь „кусочка", або шукав сам за ним по лавках, де й находив завжди якийсь позабутий огризок.

Могли вправді хлопці брати зі собою з дому хочби хліба, але рано після снідання й чаю не хотілося їсти і вони що дня обманювали себе, що й до кінця лекцій не захочеться.

— Як ти виглядаєш? Під очима синці, щоки запали, худий, мов кістяк! — розпитувала мати Тьому.

Найгірше було те, що, здержуючись від їжі, Тьома звичайно дотягав до останньої перерви і щойно тоді, коли з голоду трохи не кричав, пускався шукати по лавках. Внаслідок цего його апетит попсувався так ґрунтовно, що дома Тьома ні до чого не доторкався окрім росолу і хліба.

Обдумуючи в подробицях плян утечі, Данилов переконався, що в самій пристані не вдасться сісти на корабель, бо тут їх пізнають і не пустять, а що ще й зажадають заграничних пашпортів. Томуто Данилов порішив: розвідати, коли відпливає підходячий їм корабель, загодя вибратися в лодці на відкрите море і там причалити до корабля, пояснити свою справу капітанови і — відплисти з другими пасажирами. Чи їх приймуть на корабель? цего була наша трійця певна, бо комуж не треба безплатних робітників? Даледо гірше представлялася справа з лодкою. Щоби відіслати її назад, мусять везти зі собою провідника і наразити себе на підозріння —

[1]) к і л е в и й, в якому найнижчий спідній трам йде від переду до задньої части корабля і творить властиву основу цілої будови.

[1]) ю н ґ а = молодий моряк на науці.

якщож пустити саму лодку на море, пропаде державне добро і батька потягнуть до відповідальности. Усе те піддало Данилову думку, що треба самим будувати лодку. Батько Данилова приняв цей проєкт до відома, дав дерева, наставників і трійця взялася до роботи. Щодо типу лодки, рішено будувати кілеву і більше дбати про скорість гону ніж про поємність.

— Уся тайна в тому, щоби було як найменше супротивлення. Чим вона вужча...

— Ну, розуміється! — перебивав нетерпляче Касіцький.

— Розумієш? — питав Данилов Тьому.

— Розумію — відповідав Тьома, хоч розумів, тільки тому, що воно було зрозуміле Касіцькому й Данилову.— Що там ще розбирати? Вужча, так вужча!

— Мені навіть здається, що цей модель, найвужчий із усіх, ще за широкий.

— Очевидно, широкий — енергійно притакував Касіцький. — Навіщо таке черево?

— Батько так хоче — нерішуче промовив Данилов.

— Ще йому не хотітиб! Йому черева і треба, а нам навіщо?

— Щоби батька не дратувати, зробім нашу лодку вужчою, а перед ним замовчімо.

— Падлюка! брехати хочеш...

— Не брехати, мовчати. Спитає — ну, тоді і скажу правду.

Цілу зиму йшла робота. Наперед виробили кіль[1]), відтак насадили шпанговти[2]), потім оббили дошками, а накінець помалювали на біло з синьою обвідкою довкола.

По правді кажучи, будова лодки поступала зі скорістю непропорціональною до труду, який вкладала в неї наша трійця. Тайна успіху була в тому, що їм помагали якісь незримі руки. Хлопці, мов за порозумінням, мовчали про це, а коли лодка була готова, сповістили про неї других товаришів:

— Ми скінчили!

Касіцький не видержав і сейчас підморгнув Томі:

— Ми?

— Розуміється, що ми — відповів Тьома. — Моряки помагали, а все таки ми...

— Помагали? Рило!

І, розсміявшися, Касіцький докинув:

— Який чорт ми? Ну, Данилов — той працював, але ми, ось з тим падлюкою так більше очима. Єй Богу! — докінчив щиро — навіщо брехати?

— Я знаю, що і я працював — обстоював свою правду Тьома.

— Ну, так і знай! Ну, знай, знай!

— Та нащо це вам лодка? — спитав Корнев, обгризаючи своїм звичаєм нігті.

— Лодка? — повторив Касіцький — нащо нам лодка? — звернувся і собі до Тьоми.

Тьому так і тягнуло за язик.

— Свиня! — засміявся, чуючи непоборне бажання виговоритися з тайною.

— Щоби плавати — відповів Данилов, і не кліпнувши оком.

Корнев бачив, що тут щось неясно.

— Мало в твого батька лодок? — сказав.

— Легкоходних нема.

— Що значить: легкоходних?

— Щоби різали добре воду.

— А що значить, щоби різали добре воду?

— Це значить, що ти дурак! — вставив Касіцький.

— Поліно! — відтявся Корнев — не з тобою говорять.

— Ну, щоби вузька була, ішла легко, ставила воді найменший опір — пояснював Данилов.

— Нащож вам такої лодки?

— Щоби краще було плавати.

Корнев вдивлявся підзорливо в кожного з членів трійці.

— Ех, ти дурню! — промовив Касіцький напів жартом, напів повагом. — До Америки хочемо плисти!

Після цього вже й сам Корнев говорив зневажливо:

— Чорти! з вами треба вперед гороху наїстися — і відходив.

— Слухай! нащо ти виговорився? — докоряв Данилов Касіцькому.

— Що виговорив? Якраз, так говорячи, нічого не говорю.

— Справді! — притакнув і Тьома — хто догадається брати його слова за правду?

— Всі догадаються. Вас свербить язик на кожному слові і скінчиться тим, що всьо розбовтаєте. Глупо! Якщо не хочете, скажіть прямо! навіщо було і зачинати?

Спокійний звичайно Данилов починав не на жарт сердитися. Касіцький і Тьома обіцяли йому берегти на будуче строгу тайну. І хоч нераз захоплювало їх бажання обманути самих себе, але почуття, що зроблять прикрість Данилову, здержувало їх язики.

Розуміється само собою, що хто їде до Америки, тому ніяких лекцій вчитись не треба. Час, потрачений на такий труд, вважала наша трійця змарнованим.

Домашні умовини помогли Тьомі закривати правду. Його мати родила ще одного сина і репетиції з нею перервалися. Третій квартал, останній перед іспитами, приніс Тьомі дуже погані ноти: один, два, з релігії три, з природи пять, з поведення тільки „добре“ замість „взірцевого“. На Карташева махнули в гімназії рукою, як на ученика, що остане ще рік у другій клясі.

Тьома затаїв від родичів ноти, але потрібна була їхня посвідка, тому він сам, як вмів, підписав за них, що повідомлення бачили. Притім хитро зазначив: „За недужу матір сестра З. Карташева“. Дома, на запит матери про поступи в науці, Тьома викручувався відповіддю:

— Не дістав ще повідомлення.

— Чого це так опізнюють?

— Не знаю — відказував Тьома і мерщій заговорював чимнебудь другим.

— Тьома! скажи правду! — пристала раз до нього мати — що це значить? Неможливо, щоби ви досі не дістали повідомлення.

— Ні, мамо...

— Глядиж, Тьома, а то я встану, і сама поїду до гімназії.

Тьома здвиг плечима і нічого не відповів. Чого це — мовляв — пристають до чоловіка, який вже давно думками в Америці?

* * *

Відїзд назначено на четвертий день Великодня, щоби рідні не псувати свят.

Заграничний пароход відпливав о шестій годині вечера. Трійця рішила вибратися в дорогу о четвертій.

Схвильований Тьома, кидаючи крадькома погляди довкола, стрибнув незамітно у фірточку, і пустився бігцем до пристані.

Данилов ходив вже стурбовано по березі. Тьома заглянув у середину їхньої красуні-лодки, білої з синім

---

[1]) кіль = трам, внішній спід корабля.

[2]) шпанговти = часть судна, найближча дна.

НАУК. ТОВ. ім. ШЕВЧЕНКА у Львові

обводом, з написю: „Вперед!“ і побачив там ріжні мішечки.

— Харчі! — пояснив Данилов. — А деж Касіцький?

Накінець надійшов і Касіцький з якоюсь паршивою собачкою.

— Кинь її! — нетерпляче приказав Данилов.

Касіцький з жалем випустив собачку.

— Ну, готово! Їдемо!

Тьома, завмираючи серцем, скочив у лодку і сів при веслі.

„Невжеж на завжди?“ — промайнуло у нього в голові, і болюче сіпнуло душею.

Касіцький сів при другому веслі, Данилов при кермі.

— Пускай! — сухо закомандував Данилов моряки на березі.

Моряк кинув линву, яку держав у руці і відштовхнув лодку.

— Налягай!

Тьома і Касіцький замахали веслами. Вода бистро, голосно зашипіла довкола лодки.

— Налягай!

Гребці натягли з усієї сили. Лодка помчала по гладкому плесі. При виході з пристані вона проворно шмигнула попід дзьобом надпливаючого корабля і, вискочивши на кучеряву площу відкритого моря, неначе затанцювала по дрібних филях.

— Північно-східний! — коротко завважав Данилов.

Весняний холодний вітер зривав з весел воду і розносив бризьки.

— Налягай!

Весла застукали рівномірно об краї лодки. На часок поринули у воду і знова заблестіли на сонці, поклавшися паралельно до води.

Відпливши дві верстри, гребці на команду Данилова піднесли весла і зняли шапки зі спітнілих голов.

— Чорт, пити хочеться! — сказав Касіцький. Перегнувся з лодки, зачер двома руками морської води, і жадібно проковтнув.

Те саме зробив і Тьома.

— Налягай!

Опять рівномірно застукали весла, і лодка легко й весело почала перерізувати набігаючі филі.

Повіяв свіжий вітер.

— Під вечір розгуляється — сказав Данилов.

— Ой, рве! — відповів Касіцький, насуваючи глибше на чоло шапку, що трохи не впала в море.

— Яка краса! — промовив згодом Данилов і залюбувався небом і морем. — Гляньте на сонце, як налазять хмари! Неначе поруч себе день і ніч. Там усе темне, грізне — а тут від міста ясне, тихе, супокійне.

Касіцький і Тьома мовчали.

Тьома обводив очима видне ще в далині місто, ясний беріг, і його серце здавила туга. Що там тепер роблять мати, батько, сестри? Може весело сидять на терасі, пють чай і не догадуються, яке горе він їм готовить. Тьома трівожно оглянувся, немов будився з тяжкого сну.

— Що? Може назад повернеш, Карташев? — спитав спокійно Данилов, який обсервував товариша.

„Назад?!“ — радісно рванулося серце Тьоми до матери. — А мрії про Америку? а ґімназія, іспити, неминуча двійка?....

Тьома заперечаючо захитав головою і похмуро, мовчки приляг на весло.

— Пароход! — крикнув Касіцький.

Із пристані, випускаючи клуби чорного диму, показався великий, заграничний корабель.

— Пливім до нього!

Лодка зробила гарний півоборот і поволі поплила на стрічу.

Пароход наближався. Вже можна було доглянути товпу пасажирів на чердаці.

„За часок і ми будемо поміж ними“ — промайнуло в голові у кожного з трійці.

— Пора!

Усе було приготоване.

По приписам плавби Касіцький вистрілив два рази з револьвера, а Данилов вивісив білу хоругов на довгій жердці.

Тяжке чудовище надлітало чим раз ближче, високо задерши свої могутні береги, і шум машин загудів виразно в ухах втікачів, обдаючи їх запахом пари й припаленого олію.

Лодка захиталася на всі сторони.

Ура! їх побачили! Ціла вязанка білих хустинок замаяла на чердаці. Та що це? Чому вони не зупиняються?

— Стріляй ще! Махай хоругвою!

Товариші стріляли, махали, кричали що сили... Дарма! пароход був уже далеко і плив усе скорше і скорше.

Розчарування!!

— Вони думали — промовив Тьома — що ми їх поздоровляємо зі щасливою дорогою.

— Я казав, що все те нісенітниці — говорив Касіцький, кидаючи револьвер. — Ну, хто, по правді кажучи, нас возьме? Хто для нас зупиниться?

Сумний, хоч і скорий був поворот. Північно-східний вітер сприяв плавбі.

— Треба обдумати... — зачав Данилов.

— Єрунда! До ніякої Америки я вже більше не поїду — сказав Касіцький, коли лодка причалила до берега. — Усе те одна глупота!

— Ну, ось вже і глупота! — відповів збентежений Данилов.

— Очевидна глупота і пора це порозуміти.

Тьома слухав і задумчиво глядів в далину слідами корабля, що їх так обманув.

— Треба обдумати...

— Як здати іспити — засміявся Касіцький і, насунувши шапку, стиснув нашвидко руку товаришам і скорим ходом пішов до міста.

— Упав духом. А можна ще усе направити — сумно докінчив Данилов.

— Прощай! — сказав Тьома, і собі поволіся домів.

Так, не пощастилося з Америкою! З одної сторони воно приємно знова побачити матір, батька, сестри, братів, з якими вже й не думав стрінутися в життю — але з другої сторони, ставали грізно перед очима іспити, неминуча двійка, усе те, з чим — здавалося — товариші на завжди покінчили.

— Шкода! а такий гарний придумали були вихід із прикрого положення.

І Тьома зітхнув із глибини душі.

(Далі буде).

Видає Кооператива „Українське Народне Мистецтво“. За Редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА.
Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок ч. 39., І. пов. З друкарні Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові.

Львівська державна наукова бібліотека 5081

Щоб оминути непотрібних обопільних поштових коштів при надаванню посилок за посліплатою, просимо дуже при всяких замовленнях (кроїв, взорів, монограмів і т. п.) надсилати належитість з гори, чеком „Нової Хати“, переказом, або поштовими значками.

Табелі кроїв з вимірами.

Виміри кроїв для підлітків і жінок.

Величина	для підлітків			для жінок					
	14	15	16	I	II	III	IV	V	VI
Обєм горішний	cm 84	cm 86	cm 88	cm 90	cm 96	cm 102	cm 108	cm 114	cm 120
Обєм в поясі	64	66	68	70	74	78	84	90	100
Обєм в бедрах	90	94	96	100	105	110	114	120	130
Довжина спідниці	75	80	85	102	105	108	108	108	108

Виміри кроїв для дівчаток від 1—13 літ.

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Ціла довжина	cm 45	cm 48	cm 50	cm 55	cm 60	cm 65	cm 70	cm 75	cm 80	cm 85	cm 90	cm 96	cm 102
Обєм горішний	58	60	62	64	66	68	70	72	74	76	78	80	82
Довжина рукава	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	37½	39	40½

Виміри кроїв для хлопчиків від 1—13 літ.

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Зовнішна довжина коротких штанів	cm —	cm 29	cm 33	cm 36	cm 39	cm 42	cm 45	cm 48	cm 50	cm 54	cm 56	cm 58	cm 60
Зовнішна довж. довгих рівних штанів	—	—	57	60	63	67	70	73	76	79	83	86	89
Довжина рукава	20	23	24	25	25	29	31	33	35	37	39	41	43

Ціни кроїв:

а) велика форма крою (костюм, сукня, плащ) . . . . . 2·20 зол.
б) мала форма крою (блюзка, спідничка, діточий одяг, білля) . . . . . 1·80 „
в) дрібнички (капелюхи, ковнірці, черевики, тощо) . . . . . 1·— „
г) малий взір до ручних робіт . . . . . 1·50 „
ґ) великий взір до ручних робіт . . . . . 2·40 „

ЗРАЗКОВІ МОНОГРАМИ

(ручно рисовані)

до гапту й вишивання хрестиками

в ціні від 0·50 до 1·— зол. за штуку.

При замовленнях не забувати подавати величину букв і до чого вони призначені (до хустинок, білля, рушників, пошевок, обрусів і т. п.).

НИТКИ DMC до ручних робіт:

Cotton Perle	ч. 8.	в клубках	0·65 зол.
„ „	„ 5.	в мотках	0·45 „
DMC	в мотках „ 12, 16, 25	. .	0·25 „
Moulinée	в мотках		0·18 „

При замовленнях треба подати краску (найкраще за числом) і кількість мотків або клубків. До робіт, поміщених в „Новій Хаті“ можна красок не подавати, лиш зазначити, до якого взору дібрати нитки.

Гроші треба висилати рівночасно із замовленням переказом або в поштових значках. На **звичайне порто** посилки долучити **0·50 зол.**, а на **поручене** 0·65 зол. При найменших замовленнях **ниток** і инших матеріялів на порто треба долучити **1·10 зол.**, при більших (полотно, канва) **1·40 зол.** Всі замовлення полагоджується (за попереднім надісланням належитости) протягом 7—10 днів.

За посліплатою не висилається.

УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО

ВИКОНУЄ готові або на замовлення ручні роботи з народними вишивками й мережками для прикраси одягів і домашної обстановки.

ПОРУЧАЄ вишивані блюзки, суконки, сорочки до народних одягів, білля, обруси, капи, сервети, подушки.

ВИДАЄ щомісячний журнал для плекання домашної культури „НОВА ХАТА“ з відділом мод і ручних робіт. Передплата виносить: на рік 18 зол., на піврік 9·50 зол., на чверть року 5 зол. Для Америки 3 дол., а для Чехословаччини 2·50 дол. річно. (Red. i Adm. Lwiw, Rynok 39.)

КРОЇ! —— МОНОГРАМИ! —— ВЗОРИ!

ПОЗІР! **ЖІНКИ!** **ПОЗІР!**

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ КООПЕРАТИВИ:

„УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО“

ЖІНОЧА ПРОМИСЛОВА КООПЕРАТИВА З ОБМ. ПОР. У ЛЬВОВІ.

АДРЕСА:

УДІЛ 10·— зол. **Львів, Ринок 39.** **ВПИСОВЕ 1·— зол.**

ЖІНОЧА ПРОМИСЛОВА КООПЕРАТИВА

„ТРУД“

ЛЬВІВ, Ринок ч. 39.

ВЕДЕ: 1. Робітню жіночого, мужеського та постільного білля.
2. Робітню жіноч. одягів, костюмів та плащів.
3. Магазин полотен, готового білля, кравецьких додатків.

УДЕРЖУЄ: 4. Трилітну фахову школу кравецтва й білизнярства.

УДЕРЖУЄ: 5. Курси для управительок робітень та інструкторок шиття і крою.

Видає Кооператива „Українське Народне Мистецтво“. За Редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА.
Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок 39. З друкарні Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові.

Ціна числа зол. 1·80